D. MARII
CVTELLI
DE
DONATIO-
NIBVS

TOMUS
PRIMUS
&
SECUNDUS

D. MARII CVTELLI
DE
DONATIONIBVS

Tomus Primus, & Secundus.

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE BARCELONA
BIBLIOTECA
FACULTAD DE DERECHO

D. MARII CVTELLI
SICVLI CATINENSIS V.I.D.

Ex Supremorum ipsius Regni Tribunalium Aduocatis.

TRACTATIONVM

De Donationibus Contemplatione Matrimonij, Alijsque de Causis inter Parentes, & Filios factis.

TOMVS PRIMVS.

Materias perutiles, & quotidianas explicans. Quamplures patrias, exterasque decisiones continens, iuris professoribus proficuas.

EDITIO SECVNDA.

Cui in hac Impressione additæ fuerunt in fine operis quamplurimę Sac. Rom. Rotę Decisiones, non antea euulgatæ, ad materiam conferentes.

VENETIIS, Apud Bertanos, M.DC.LXVIII.

SVPERIORVM PERMISSV, ET PRIVILEGIIS.

R.— 8.6.40

D. MARII CVTELLI
SICVLI CATINENSIS V.I.D.
Ex Supremorum ipsius Regni Tribunalium Advocatis.

TRACTATIONVM
De Donationibus Contemplatione Matrimonij, Aliisque de Causis inter Patentes, & Filios factis.

TOMVS PRIMVS.
Materias perutiles, & quotidianas explicans. Quamplures partes, extractaque decisiones continens, variis prolixitatibus prosecutas.

EDITIO SECVNDA

Cui in hac Impressione addita fuerunt in fine operis quamplurimæ Sac. Rom. Rotæ Decisiones, non antea euulgatæ, ac materiarum conferentes.

VENETIIS, Apud Sebastianum M.DC.LXVIII.
SVPERIORVM PERMISSV, ET PRIVILEGIO.

INCOMPARABILI HVMANI GENERIS CONCILIATRICI,

OMNIVM PARENTIS MATRI-

VSQVEQVAQVE VIRGINI

MARIÆ.

TER OPTIMAE, SANCTISSIMAE,

BENEFICENTISSIMAE.

Ob innumera accepta beneficia, ac plura ab eius Munificentia cumulanda.

MARIVS CVTELLI,

CATANENSIS.

SE SVVMQVE HOC OPVS DEDICAT,

CONSECRAT, OBSECRATQVE.

VT SIBI PERPETVO PATROCINETVR.

D. MARIVS CVTELLI SICVLVS CATINENSIS LECTORI BENEVOLO SALVTEM EXOPTAT.

ME propera festinatione, breuique temporis interuallo rudia hæc, qualiacumque sint, luci committere, non immeritò miraberis, Humanissimè lector, non dum enim decimum confeci annum, postquam gradu accepto Iuri nostro operam dedi, exiguum sanè tempus, poterant enim multo intercedente temporis spatio longa meditatione, non meliora, accommodatiora saltem offerri. Sed nè audaciæ culpam aliquam in me deprehendas paratam excusationem in medium proferam: vt per benignè humanitas tua illam excipiat, omnemque impudentiæ culpam à me transferas. Nostin in more positum esse, vt quis iuri profitendo operam daturus Mecœnatem aliquem inueniat, qui præcursoris, officio fungatur, & obscuro loco delitescentem clientem ob omnium oculos intuendum, contemplandumque proponat, ac quasi e tenebris in aspectum, lucemque proferat, vt omnes illum intueantur, admirentur, venerentur. Hinc ego cum nuper in Ius primum pedem intulissem, Panormum appellere statuens, nullumque Patronum, in cuius clientelam confugere potuissem, me patrocinantem inuenire sperans, maiorum meorum vestigijs insistens Bartholomei scilicet, de Cutellis, qui sua doctrina, sapientiaque Regia beneficientia perpetuus M.C. Iudex fuit, & Antonini Aui mei paterni sæpius eodem officio functi, magnæque Curiæ fisci Patroni, totiusque Regni Visitatoris loco Marchionis Oriolensis suffecti. Horum in quam vestigijs insistens totus me accinsi in aliquo opere conscribendo, quod in vulgus emissum meorum laborum, instar præconis, testis esset, & commendator, & adoptati Patroni vicem gerens, me meamque causam patrocineretur, pro certo affirmans, me quod alij fautoribus acquirunt meo studio, ac labore consecuturum, indè ex multis, varijque opusculis, quæ successiuis horis ad mei institutionem, fallendique temporis causam conscripseram, vnum elegi, materiam frequentiorem, & recentiorem continens, quod fraudando me sæpius somno, horisque iouialibus composueram; Quantum enim cæteris, vt Tullij, vtar verbis, ad suas res obeundas, quantum ad festos dies ludorum celebrandos, quantum ad alias voluptates, & ipsam requiem animi, & corporis conceditur temporis quantum alij tribuunt intempestiuis conuiuijs; quantum denique aleę, quantum pilæ, tantum mihi ego met ad hoc volumen componendum sumpsi; fruere igitur eo vt cumque fuerit, iam melius, & expolitor prodire non poterat, siue quia vires ampliores non suppetunt, siue quia nullum tempus sperabam supereresse, vt politior ederetur; age meo fruere labore, & plaude, vt animus meus magis ac magis incendatur, vt cætera opuscula, quę habeo de Patriæ attributis, & prærogatiuis, de Politici iuris consulti requisitis, de Grauaminibus Baronum reparandis, de verborum deniquè, & rerum Iuris feudalis significatione, non dum expolita, quàm citissimè expediam, & in lucem edam. Vale.

ME-

METHODVS TOTIVS OPERIS TAM PRIMI, QVAM POSTERIORIS VOLVMINIS PROLECTORIS

Instructione.

PVS hoc particulariter tendit ad enaranda naturam, qualitates, specialia, pacta, & actiones contractus donationis contemplatione matrimonij, qui moribus introductus est fieri sponso pro securitate Dotium, & commodiori substentatione matrimonij; Diuisum in tres Tractationes, quarum quælibet habet suos discursus, & discursus suas particulas. In prima tractatione, quæ integra inspicitur in hoc primo volumine, agitur de personis, qui donare, & quibus donari potest; hæc diuiditur in tres discursus quorum Primus continet definitionem originemq; huius donationis, & an sit contractus nominatus, vel ne, cum aliquibus effectibus ex hoc resultantibus. Hic integer aliam sub diuisionem non patitur. Secundus Discursus, qui in quindecim particulas diuiditur, includit omnes donationes quæ inter patrem, & filium sustinentur, tam quæ initio non valent, sed ex post facto confirmationem recipiunt, quàm quæ à sui initio validæ sunt. Primi generis est confirmatio, quæ euenit per parentis mortem naturalem, ciuilem, & Spiritualem. Inde quibus modis donatio per mortem spiritualem confirmata, possit de nouo retractari; per emancipationem denique, & per iuramentum confirmari donationes ostenditur. Secundi generis sunt illæ quæ fiunt ex causa remissionis vsusfructus aduentitiorum, emancipationis, studij, Clericatus, seu ordinum suscipiendorum, meritorum, legitimæ, Alimentorum, & postremo contemplatione matrimonij, de quo specialiter tractatur. Tertius verò discursus loquitur de donationibus à matre, & ab extraneis occasione matrimonij factis, cum omnullis quæstionibus, quæ circa eas occurrere possunt, diuiditur in sex particulas.

Secunda tractatio continet materiam Rerum, quæ in donationem deduci possunt, quæ diuiditur in tres itidem discursus. Primus concludet omnia specialia, siue dicamus priuilegia, huius donationis, secundus erit de rebus corporalibus, quæ donari possunt, idest de feudalibus, de officijs, de Emphitheuticis, de fidecommisso subiectis, & de cæteris corporalibus liberis, stabilibus videlicet & mobilibus in sex particulas diuisus: Tertius loquetur de bonis incorporalibus donatio, reditibus videlicet annuis, nominibus debitorum, & cæteris iuribus; non amplius quam tres habens sub se Particulas.

Tertia tractatio erit de actionibus, tam respectu donantis, eiusque hæredum, quam donatarij primi; & cæterorum; prouenientibus vel ex natura ipsiusmet contractus, vel ex pactis, vt puta de restituendo alteri, ad instar fideicommissorum, vel ipsi donatori; quodquidem pactum reuersionis potius dicitur; Hæc etiam in tres scinditur discursus, in Primo agemus de istis pactis, & de prohibitionibus alienandi, qui habet sub se sex Particulas,

Secundus Discursus distabit omnes actiones personales, reales vel mixtas, ab huiusmodi contractu oriemes, in tres particulas distributus. In tertio tandem consequeris libellum, Exceptiones, Replicationes, Dilationes, Conclusum, Sententiam, Appellationem, Desertionem, Reuisionem, integri Restitutionem, Nullitatem, trium conformium effectum, Compromissum, & transactionem, Duodecim habens particulas, in quibus vniuersus pænè modus agendi breuiter concinneque enucleatur, & nil intractum quod ad Regni modernissimam praxim actinet relinquitur.

SE-

SERIES
ARGVMENTORVM
Huius Primis Voluminis.

TRACT. PRIMAE DISCVRSVS PRIMVS
Particula Vnica.

DONATIONIS propter nuptias antiquæ origo, & effectus traduntur; Eius abolitionem fuisse Causam donationis intuitu matrimonij faciendæ ostenditur, de qua est tractatus: Item an sit contractus, & ille nominatus discutitur: Nominatas contentiones vnde nomen accepere disputatur: Plura de donationibus in genere, & de illis causa mortis factis miscentur: Pœnitentia habere locum in nominatis conuentionibus sustinetur, & exceptione rescindi posse propter non implementum: Plura demum traduntur de statutorum interpetratione requirentium consensum consanguineorum in contractibus mulierum & minorum; maxime ex Catinensi Consuetudine.

EIVSDEM TRACTAT.
Discursus secundus Particula prima.

Persona an sit peculiare subiectum iuris discutitur: Pater promptius donat filijs quam Mater: Patria potestas vnde originem trahat, & qui sint eius effectus: Naturalis obligationis origo, & proprietas traditur: Donatio an iure naturali teneat inter patrem, & filium disputatur: Ciuilis obligatio quæ sit demõstratur. Donatio morte parentis confirmata an retrotrahatur ad tempus donationis, & an specialis approbatio requiratur in morte; & quando & in quibus casibus censeatur reuocata, ad hoc vt non videatur morte confirmari Clausulæ Cassans, &c. effectus traditur; Donatio confirmata quomodo retrotrahatur ad tempus ipsius conditæ.

Tractat. Primæ Discursus secundus Particula II.

Bannum quale operetur mortem Ciuilem, ad hoc vt donatio confirmetur; Donatio in casum deportationis facta quando valeat; Fiscus quando hæredis loco habeatur: Quantitas reseruata in donatione an fisco quæratur vel donatario; Ius adeundi ad fiscum non transit neque legitimæ, detrahendæ, sed an in hæredes trasmittatur; Bannitus restitutus quando dicatur nouus homo: Reseruatio vsusfructus quid importet: Viro Bannito vxor quando petat dotes & dotarium, & quando quartam: Praxis ciuiliter agendi contra bannitos refertur, & quis nam citandus sit in Iudicijs exequutiuis, & summarijs: Statutum continuans possessionem an operetur fauore fisci.

Tracta. Primæ Discursus secundus Part. III.

Donatio inter Patrem, & filium an consumetur per ingressum Religionis, & an annulletur si ingressus exeat, & habitum dimitat: Per quas causas professio nulla dici possit. Et quid de eo qui profitetur in Religione Iesuitarum, & quid de nouitijs an bona donata recuperent; Religiosus effectus Episcopus quæ bona recuperet. Aliqua de incapacitate Rellgiosorum ad feuda, & an illa rehabeant si habitum dimittant, & quid de Cardinalibus, & Episcopis.

Tractat. Primæ Discursus 2. Part. IV.

Societatis Iesu institut a referuntur, ex quibus generibus personarum constet, & quas domos habeat; an scholares professi eorumque nouitij sint feudorum capaces; & an bona etiam in tertios translata recuperent si habitum dimittant. Fœminæ quare in regno da feuda admittantur, & quid de clericis beneficiatis, & an seruitium sit personale domino feudi præstandum. Quando Princeps censeatur dispensasse cum inhabili in agnati præiudicium. Via executiua ad feudum quando agi possit. Causa quando dicatur feudalis. Filij ingressi & amissi in acie an feudum admittantur.

Tractat. Primæ Discursus 2. Part. V.

Eiectus ob propriam culpam quando bona recuperet, & an votis solutus remanear, & quid si nulla ex causa eiectus esset. Et demum quid dicendum hodie attento decreto Sanctissimi D.N. Vrbani VIII.

Tractat. Primæ Discursus 2. Part. VI.

Pontificis Maximi potestas traditur circa absolutionem votorum in præiudicium donatariorum; & de potestate in beneficialibus; Secularium Principum potestas ad quæ extendatur, tam circa contractus, testamenta, quã circa priuilegia officia, Iudicialia; De remedijs gratiosis, Indulgentis, dilationibus, guidaticis; Regis nostri Catholici encomia & in subditos amor sparsim recitatur; De Regalijs aliqua traduntur; & quomodo in eis agendum sit: Et de diuersis gratiosis prouisionibus, quid & quæ operentur hæc omnia tertij præiudicium.

Tractat. Primæ Discursus 2. Part. VII.

Donatio inter patrem & filium emancipatione confirmatur, quæ quibus modis contingere possit traditur; & quando reuocari: Et de matrimonio an operetur emancipationem quo ad omnia. Pater emancipato filio quid possit, & quid quando est minor. Donatio perfecta per patrem quando reuocari possit.

Tractat. Primæ Discursus II. Particula VIII.

Donatio confirmatur per Iuramentum inter patrem & filium; Cuius efficacia traditur, statuti de continuanda

pos-

possessione aliqua traduntur, an requirat decclaratio, nem, & procedat contra cohæredem, & quanto tempore duret, & operetur. Clausulæ solitæ apponi quando habeantur pro appositis in instrumento. Donatio cum Clausula reuocandi, cuius sit naturæ, & quando censeatur reuocata. Clericus, vel alius quando dicatur stare in quasi possessione exigendi franchitias. Facultas reuocandi an possit ad libitum exerceri. Et an transeat ad hęredes, & quando per hypothecam censeatur reuocata donatio.

Tractat. Primæ Discursus II. Particula IX.

Pater in aduentitijs rectè contrahit cum filijs: Remissio vsusfructus an valeat in præiudicium creditorum, & fisci: Legitima an possit ad eundem effectum per filium renunciari. Clericus an possit quis effici animo fraudandi gabellas.

Tractat. Primæ Discursus II. Part. X.

Donatio ex causa Emancipationis inter patrem, & filium an valeat discutitur, & an pater teneatur illam facere. Statuti de continuanda possessione vis traditur. Donatio simplex an ob causam sit prædicta disputatur, & subsequenter an imputetur, vel conferatur. Aliqua de inęqualitate vitanda inter filios aduertuntur. Minorum Donationum vis traditur, & de obligatione dotandi pœnes fratrem. Vsusfructus acquisiti huius donationis titulo remissio quid operetur. Et an liberet patrem ab oneribus super dote, & vsufructu debitis, vbi illa soluere sibi accollauerit. Maritus quando executiuè teneatur pro oneribus super dote debitis; Cessionarius Vxoris an possit maritum cogere personali actione, & eum carcerare; & de cessionario ex causa onerosa, & lucratiua. Et de compensatione, quando obijci possit cessionario, & quid si cessio sit contenta in scriptura priuata. Demum an bona donata, vel propria hæredis possint fideicommisso supponi, & quando illud teneat. Et an quis possit esse hæres indiscretus, & teneri pro viribus hæreditatis.

Tractat. Primæ Discursus II. Part. XI.

Studij causa publicum fauorem, & causam piam continet: eius causa valet donatio à patre facta à principio; Priuilegia concessa scholaribus non comprehendunt vagabundos. Pater an cogatur filium alere in studijs: Data in eius causam non computantur in legitimam, nec conferuntur, quia censentur donata, etiam ab extraneo. Tacita hypotheca, & antelatio ei competit. Auth. *resque* ad causam studij estenditur, insinuationem non exigit, nec vitio litigiosi irritatur. Scholares expellunt conductores domorum, & aliquando ipsi expelluntur. Minoris bona cum decreto alienantur studij causa, & bona Ecclesię. Alia priuilegia studij referuntur, Patriæ encomia traduntur. Origo studij, eiusq; depressio ex duplici capite. Homines Illustres Catinenses in legali disciplina, qui fuerint. Nobilitatis Vrbis prædictæ Origo, & progressus; plurium eius priuilegiorum, & dignitatum fit commemoratio. Iuuenes nobiles Catinenses exhortantur ad studia, vt Catinæ splendor reuiuiscat.

Tractat. Primæ Discursus II. Part. XII.

Donatio ex causa clericatus, in quibus casibus valeat inter patrem, & filium. Patrimonio quando Clericus opus habeat. Quando verò Pater cogatur illud assignare. Articulus Spiritualis qualis dicatur. Donata huius causa an imputentur, & an conferantur: Patrimonium clericorum an inter bona Ecclesiæ computetur. Retrodonatio patrimonij facta à filio patri non tenet, & quas pœnas incurrant commictentes fraudem in materia patrimonij. Episcopus quando teneatur prouidere ordinato, & an si ordinauerit ad literas alterius. Alimenta ista qualia esse debeant in quibus patrimonium constituitur: Simonia an incurratur in materia ipsius, Feudalia, & fideicommisso subiecta quando ex hac causa alienentur. Dos data pro monialj quando ad fideicommissum reuertatur. Alienatio Patrimonij quando, & quomodo fieri possit, & quid de permutatione. Rescripta an debeant præsentari in banca toties, quoties. Hypotheca super Patrimonio an teneat. Episcopus an petat decimam de bonis assignatis pro Sacerdotio clerici.

Tractat. Primæ Discursus II. Part. XIII.

Donatio inter patrem, & filium propter merita an substineatur: & quæ debeant præcedere seruitia, & quid inter virum & vxorem, inter subditum & Principem; Obligatio ad antidora, quæ sit & quos obliget; Assertio meritorum quando & inter quos sufficiat; Donatio a viro sene & ignobili vxori iuueni, & nobili an sustineatur, & de alijs effectibus donationis remuneratoriæ Officiales an possint aliquid eius prætextu accipere, a litigantibus, & an pro gratia obtinenda, An pro ea detur euictio etiam contra Principem.

Tractat. Primæ Discursus II. Part. XIV.

Donatio facta per patrem filio ob legitimam an valeat & quid si pro alimentis fiat, legitima quo iure debeatur. Filius an cogatur eam recipere viuente patre. Legitima assignata an sit iteranda si rectè assignata non fuerit, Dos incongruè assignata an possit peti vt augeatur inspecto tempore mortis, & quæ sit Dos congrua Dos quando & in quibus casibus loco legitimæ succedat; Dos de paragio ad quam rationem taxanda sit, & quomodo valutetur feudum; Fructus dotis de paragio, & legitimæ à quo die debeantur, & quid contra tertium possessorem; & quid existente de medio renunciatione: ius petendi supplementi dotis an transmittatur, & quid de iure paritatis. Dos ex fideicommisso subiectis quanta esse debeat. Confiscari an possit legitima viuente patre; item quanta sit illa filio debita attenta confiscatione bonorum patris. Pater an cogatur præstare de non barrattandis bonis in præiudicium filiorum, vel assignare legitimam; & an legitima detrahatur de immensis donationibus, Augmentum quale augeat legitimam post mortem patris. Pater an cogatur nouam assignare legitimam vel dotem filijs, qui eas perdiderunt. Renuncians habetur pro mortuo nec debet instituj. Pater quando existente legitima sobole possit naturalem in totum instituere.

Tractat. primæ Discursus II. Part. XV.

Donatio contemplatione matrimonij inita valet inter patrem, & filium. Intellectus ad *l. pomponius Philadelphus 35. D. famil. erciscund.* traditur: Matrimonia inter nobiles rarò fieri sine donatione ex parte viri obstenditur. Dos donata viro censetur per prius donata vxori, vt viro tradat, & quid de dotibus transeat pœnes virum; quid viro pœnes vxorem remaneat durante matrimonio.

Tract. primæ Discursus Tertius Particula Prima.

Mater quare validè donet filijs etiam sine viri consensu, & quid si donationis emolumentum in virum redundat; Vsusfructus an possit patri prohiberi, & per quæ verba

ba censeatur prohibitus, & quid pro concurrenti summa legitimę. Mater quare pro matrimonio filij ei legitimè donet,& quid pro eius alimentis,vel filię dote; Vxoris & viri donatio in aliquibus casibus hic positis valet. Donatio pro vsufructu quando trahat ad se proprietatem.

Tractat. primę Discursus III. Particula II.

Mater an cogatur donare filio nubenti propter nuptias: Eadem dotando dicitur proprium debitum satisfacere. An iuuetur Velleiano obligando se pro dote nurus. Matris bona Vinculata possunt pro dotę filię, & vlterioris descendentis alienari donatio per eam facta ob matrimonium filij dicitur ob causam. Filius in certo casu tenetur matrem dotare: Aui materni, & fratris bona non possuut alienari pro dote nuptis, & sororis, vbi eorum mater est dines.

Tractat. primę Discursus III. Partic.III.

Donatio inter virum, & vxorem subsistinetur ex causa onerosa. Mulier; quæ habuit à viro titulo oneroso,non tenetur reseruare filijs: Dodarium an dicatur ex causa oneroſa constitutum? an detur matrimonio non consumato?an viduę?an dote non soluta?an habeatur pro constituto? an de eo possit mulier in vnum ex filijs disponere,si ad secundas nuptias non transit? Grauatus restituere an possit vnum quem malit eligere, & quando electio censetur facta? Dodarium ad quam summam possit constitui.

Tractat.primę Discurs.III Partic.IV.

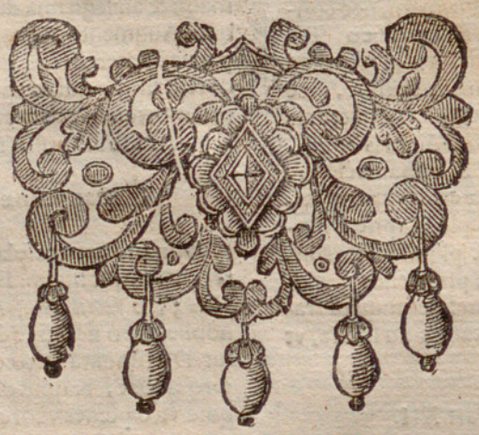
Mater an reuocet donationem factam filio ex causa matrimonij,si ingratitudinem committat. Donatio ob causam ex eodem capite an reuocetur? & quid de dotis datione? Pœna suos debet tenere authores in hac materia. Pactum de non reuocando ex hoc capite quando teneat.Pacta in præiudicium dotis quando teneant. Mater an volens transire ad secunda vota reuocet donationem factam filijs ob eorum matrimonium; & quid de hæreditamento ad fauorem primogeniti:lucra nuptialia an possint effici deterioris conditionis per mulierem; Facultates,& iura declarandi quando transeant in cessionarios.

Tractat. primæ Discurs.III. Partic.V.

Dispositio *l. hac edictali* an procedat in donatione de qua est tractatus, discutitur, & in alijs quam pluribus causis vbi cessat secundi viri vel vxoris interesse; & quid in dote;& quid vbi alias mulier non inueniret virum? nisi melioraret filios nascituros ex secundo matrimonio, & de statuto derogante dictæ legi.

Tractat.primę Disc.III. Part.VI.

Extraneus donans ob causam matrimonij an dicatur ob causam donare;& quæ dicatur causa finalis vel impulsiua in donatione. Dos quandoque respectu patris donantis est lucratiua.Clausulæ ex nunc pro tunc, & constituti effectus traditur. Insinuatio an pro donatione ob matrimonium aliquando requiratur. Conditio casualis quando retrotrahatur quo ad dominium, vel hypothecam.Possessor reuocabilis rem alienat de materia *l. si vnquam C.de reuoc.donat.*aliqua traduntur; Extraneus dotans an possit pacisci de dote reddenda in omni casu; Vxor quando possit occupare bona mariti pro dote eo mortuo;& quæ retinere. Causa dotis alienatio an possit per extraneum prohiberi, vel transuersalem, & quid pro restitutione dotis filij naturalis. Dos data filiæ spuriæ an ad fideicommissum reuertatur,& quid si pro alimentis filij fuisset assignatum prædium: Dos ex perpetuo fideicommisso quando debeatur, augmentum dotis an possit per extraneum hæredem vel cessionarium peti? legatum vnicæ summæ pluribus relictum an debeat diuidi, vel omnibus integrum assignari. Legatum pro maritagio an debeatur moniali manenti in domo. Pactum de hæreditate viuentis quando teneat,& quando iuuet. Extraneus dotans an gaudeat beneficio deducto ne ægeat, & quo iure.

TRA-

TRACTATIONIS SECVNDAE
DISCVRSVS PRIMVS
CONTINENS SPECIALIA.

SPECIALE PRIMVM.

DOnatio contemplatione matrimonij an valida sit, facta de omnibus bonis, vel de hereditate, & an dos in hoc aliquid fauoris obtineat, & an saltim cẽseantur reseruata iura, & an ad minus firmetur iuramento, vel illud efficiat vt valeat omni meliori modo: iura an veniant appellatione mobilium & stabilium, & quid de iuribus redituum, maxime in terminis obligationis, obligatio quæ dicatur generalis; quæ specialis, quæ indiuidualis, hæres quando super negotio hæreditario censeatur obligasse se nomine proprio.

SPECIALE II.

Quærela inofficiosi an detur contra hanc donationẽ, vel quamlibet aliam ob causam, si legitimæ aliorum diminute fuerint? & an possit iudicium institui matrimonio perdurante, & quid si agat cessionarius filij vel hæres extraneus, an in hoc ad imparia iudicetur, sicuti in multis alijs oneris videlicet super legitima appositi, conditionis impedientis vitam religiosam, quæ valent respectu præiudicii extraneorum. Dos datæ filiæ spuriæ an in excessu reuocetur constante matrimonio: legitima quomodo detrahatur de donationibus inofficiosis.

SPECIALE III.

L. si vnquam C. de reuocand. donat. an habeat locum in donatione ob matrimonium, & an procedat tantum in terminis libertis *L. cum auus D. de Condit. & demon. & L. cum acutissimi C. de fideicom.* an procedant vbi substitutus est filius testatoris; item an conditio sub intellecta ex dictis iuribus procedat institutis extraneis; dispositioni dictę *L. si vnquam* an possit renunciari, & quid in foro conscientiæ, & an requiratur in ea sententia.

SPECIALE IV.

Insinuatio an debeat interuenire in donatione ob causam matrimonij de iure communi, item attentis statutis locorum, & quid de causa dotis, & quid hodie in hoc Regno, inspecta nouissima pragmaticali constitutione Illustriss. & Eccellentiss. Comitis de Castro §. 2.

SPECIALE V.

Donatio ob causam matrimonii facta simplex sit an ob causam latissime disputatur, numeratis, & ponderatis omnibus pro vtraque parte scriptoribus, & de distinctionibus quando fit pro certo matrimonio, quando excedit causam, & quando matrimonium solutum iam inuenitur: Pater an cogatur hanc donationẽ non cõscribere.

SPECIALE VI.

Matrimonio non sequuto, repetantur vel ne donata, eius causa, disputatur; tam si ex parte donatarij quam si fortuito casu id eueniat, & quid si nubere debens efficiatur Monachus vel clericus.

SPECIALE VII.

Pœnitentia an in hoc contractu (quem diximus nominatum esse) possit locum habere, stantibus conditionibus faciendi in eo appositis, si donatarius legi impositæ non pareat, saltim soluto matrimonio cessante interesse vxoris.

SPECIALE VIII.

Ingratitudinis causa an reuocari queat saltim soluto matrimonio morte vxoris, vel in vita parentis si filiis interfit non reuocari.

SPECIALE IX.

Rotrodonationes, antapocæ, & albarana tam antequam post matrimonium initum confectæ an preiudicent Vxori, & filiis, & quid si ipsa consenserit vel parentes ipsius, qui contraxerunt, si pro filiis non sit stipulatum, vel deficiat eorum acceptatio; & demum quid respectu fructuum durante matrimonio.

SPECIALE X.

De donatione ex hac causa constituta ad honorem scientibus omnibus contrahentibus, & an pater si confessus fuerit recipisse aliquam summam teneatur filiis illam restituere, & quid de genero qui fassus est dotem habuisse à Socero, qui fecit aliam obligationem, an teneatur restituere vel liberetur cedendo actiones, Mulier absque cessione an agat soluto matrimonio.

SPECIALE XI.

L. hac edictali C. de Secund. nupt. Non habet locum in hac donatione vt sepius, remissiuè.

SPECIALE XII.

Donatio ex causa matrimonij facta ex nunc pro tunc sequuta morte, an sit donatio inter viuos, vel causa mortis, & an interim possit reuocari per hypothecam, vel alienationem dominij, & quid dum dicit ab hodie cum constituto adiuncto dictę clausulæ, ex nunc, vel puro.

SPECIALE XIII.

Si fuerit conscripta in capitulis matrimonialibus matrimonio contracto cum aliqua conditione, vel in sponsalibus de futuro; an hypotheca oriatur à die capitulorum, vel à die matrimonij, & de conditione dispensationis obtinendæ, vel consensus alicuius, quæ deficiant.

SPECIALE XIV.

Tacita hypotheca, siue mauis legalis an sit fauore huius donationis inducta, & de per multis aliis tacitis, an procedant si lege destituantur.

SPECIALE XV.

Priuilegium prælationis siuè ante lationis an huic donationi tribuatur, & quid operetur in Dote, & in alijs casibus, & de conuersione probanda.

SPECIALE XVI.

Tatica stipulatio an sub intelligatur in ea, fauore absentis, tàm si primus donatarius absit, quàm cæteri qui sequuntur, ita vt ex stipulatu agi possit contra donantem, vt promissis stet, si nemo pro filiis acceptasset.

SPECIALE XVII.

Donatio hæc vel alia irreuocabilis inter viuos an possit fieri in testamento, & an sit iudicanda prout contractus, vel vti legatum, & an hæredes teneantur, & cogi possint in solidum ad eius præstationem, pro vt in Dote, & Alimentis, & an statutum de continuanda possessione procedat fauore hæredis, vel nostri donatarii.

SPECIALE XVIII.

Bona fideicommisso subiecta an possint pro hac donatione facienda alienari, & an vna vice alienata durent perpetuo libera, & de augmento dotis, an pro eo bona vinculata alienentur, si est excessiuum, vel per Virum vxori constitutum, & quid si est factum, æqualationis gratia.

SPECIALE XIX.

Velleianum cessat fauore illius remissiuè ad particulam 2. discus. 3. tract. primæ.

SPE-

SPECIALE XX.

Vitiũ litigiosi an incurratur donando hoc titulo, & quid titulo dotis, & an extraneo donanti, vel dotanti hoc concedatur, & quando executio fiat contra possidentem bona litigiosa nulla interueniente citatione, & de alienatione facta pro causa præcedente iudicium.

SPECIALE XXI.

Gabella, vel laudimium vel decima, si feudalis res sit, ex hac causa an debeatur; & quid si pro dotis restitutione mulieri assignentur bona donata tam per iudicialem ad iudicationem, quam per insolutum dationem, & plura in materia laudimij.

SPECIALE XXII.

Donatarius ex hac causa an patiatur retractum, iure sanguinis sit extraneus sit, vel vicinitatis, & quid de consuetudine Neapolis sit donatario huic donetur res retractui subiecta, & an consequatur quod pluris prætio remissum fuit.

SPECIALE XXIII.

Textus *in l. de his D. de transact.* an habeat locum vbi transactum sit superfideicommisso in contractu instituto, accepta quando veniens contra transactionem restituere teneatur, & quid si semper erit in tali summa creditor.

SPECIALE XXIV.

Factatitio absolute, absque mentione suorum vel hæredum, an soluto matrimonio reuertatur ad donantem, & suos an remaneat pro filijs, & quid si non adsint, an vadat ad hæredes donatarij; & quando dicatur personalis, quando verò realis, vel sub nomine dignitatis facta.

SPECIALE XXV.

Stipulata pro filijs an censeatur pro eis vti filijs, an vti hęredibus, & quando dicatur contemplata qualitas natiuitatis ex matrimonio, & de verbo hæredibus an rattione subiectæ materiæ intelligatur de sanguinis, an de hæredibus bonorum, ad hoc vt qualitas illa interuenire debeat, & quid si copulatiuè dispositio loquatur de filijs, & hæredibus circa, quæ, aliqua in terminis feudorum donatorum discutiuntur.

SPECIALE XXVI.

Donatarius ex hac causa tempore posterior an præferatur anteriori ex causa pœnitus lucratiua, & de intellectu *l. quoties C. de rei vindicat.* an procedat vbi traditio ficta interuenit, & quid si in prima adsit hypotheca generalis vel specialis pro eius obseruatione, & de creditore, qui habet meram personalem ex chirographo vel alia causa, & an soror creditrix fratris pro dote de paragio præferatur creditoribus anterioribus hypothecarijs.

SPECIALE XXVII.

Donatarius ob casum matrimonij, an præferatur fisco contra administratorem rerum fiscalium, & quando hæc donatio, vti fraudulenta argui possit, & de aliquibus fisci priuilegijs, an huic donationi anteponatur, & de debito primipilari.

SPECIALE XXVIII.

Pactum legis commissoriæ an in ea reijciatur, pro vt in pignore, & an & quando dicatur conceptum per verba directa, vel obliqua, ita vt opus sit sententia vel minimè, & an si est adiectum fauore descendentium in casu alienationis, vel delicti, an tanquam pœnale reijciatur stante Regni capitulo, aliqua demum ad eius interpretationem, & de pacto commorandi in aliquo loco, an donationem resoluat.

SPECIALE XXIX.

Euictio an in ea præstetur, tam si incipiat à traditione, quam si à promissione, & an si res donatæ inueniantur hypothecæ affectæ hæres donantis teneatur luere, an donatarius ad intellectum *leg. si res obligata D. delegat. 2.* & quid si euictio non immineat, sed speretur, & quid de Euictione dominij.

SPECIALE XXX.

In eius iudicio an veniant fructus pro vt in dote, tam si ad euictionem agatur, quam si pro eius implemento, & quando veniant si summa donata consistat in pecunia, & ad quam rationem taxari debeant, pluraque ad intellectum nostri *Ritus. 180.* & de interesse conuentõ à principio an debeatur, & de nouissima reformatione censuum ad quinque pro quolibet centum.

SPECIALE XXXI.

Contractus est nominatus, & speciali nomine nuncupatur, remissiuè ad Discurs. primum P. tract.

SPECIALE XXXII.

Via executiua competat, an nè huic donationi insertæ in capitulis matrimonialibus, datis notario ad conseruandum; & quid de cæteris pactis executiuis de non opponendo, & ad discursum, & an possint astringi hæredes ad eorum publicationem.

SPECIALE XXXIII.

Onus in ea adiectum an substineatur infra legitimam filij, si donatio longe superet legitimæ summam, & quid si adest pęna, vt in casu quo detrahere velit, cadat à donationis emolumento; & quid si adsunt alia bona hæreditaria, & an fructus imputentur in sortem, & quando oneri censeatur acquieuisse ex approbatione tacita vel expressa.

SPECIALE XXXIV.

Donatio hæc an possit alienari in præiudicium dotis, vel Vxoris, & an ex hoc quod mulier tali alienationi consentijt dicatur læsa, & quale tępus attendatur alienationis, an dotis restitutionis, & quid si in tota dote non lædatur, sed in parte tantum: item aliqua de permutatione, si corpus permutatum euinçatur.

SPECIALE XXXV.

Confundantur an ne matrimonio contracto ad vsum regni, si vocati sint filij, & an subiaceat statuto de lucro dotis, & quomodo in dubio censeatur contractum matrimonium in regno hoc, & de more magnatum.

SPECIALE XXXVI.

Donatio hæc facta pro filijs ex matrimonio, an compræhendat filios primi, & vlterioris matrimonij, & quid si fuerit celebrata in secundis nuptijs; & de ea, quæ fit per parentem filijs proprijs nascituris.

SPECIALE XXXVII.

Donationis huius emolumentum an transmittatur per filios, & subsequentes donatarios, ante agnitam, in hæredes suos vel extraneos.

SPECIALE XXXVIII.

Trebellianica an detrahatur de hac donatione, vel alijs translationibus inter viuos, & an si esset facta in vltimis, an possit prohiberi filijs primi gradus, & quando censeatur prohibita, & acceptata prohibitio, & quando fructus eam extinguant.

SPECIALE XXXIX.

Donatio hæc an præscribatur, hodie in regno, vbi præscriptiones paruifaciuntur, & quid attentis substitutionibus, an in præiudicium vocatorum requirantur tot præscriptiones, quot personæ.

SPECIALE XL.

Reseruata in donationibus huius modi, an vadant ad donatarium, vel hæredem, si donans ad sui fauorem reseruationem conscribat; & quid è contra de facultate concessa donatario, vt possit de aliqua summa disponere.

AD LECTOREM MONITIO.

MONITVM te esse vellem Lector optimè, adhæc sub incerto esse an speciali omnia, quorum argumenta impressa sunt, intrent in hoc Primo Volumine, forsan enim aliqua superuerunt pro secundo, ne primus modestiam excedat, quod si euenerit, compositoris imperitiei ad scribas, cui certum id esse debet, inspecta caracteris qualitate operisque quantitate.

TRA-

TRACTATIONES PRIMÆ

DISCVRSVS PRIMVS

PARTICVLA VNICA.

ARGVMENTVM.

DONATIONIS propter nuptias antiquæ, origo & effectus traduntur: Euis abolitionem fuisse causam donationis intuitu matrimonij faciendæ ostenditur, de qua est tractatus. Item an sit contractus, & ille nominatus discutitur; Plura de donationibns in genere, & de illis causa mortis factis miscentur. Nominatas conuentiones, vnde nomen accepere disputatur, aduersus Hoctomanum, & alios, pœnitentiam aliquando habere in eis locum substinetur, & exceptione rescindi posse propter non implementum etiam excipiendo; Plura demum traduntur de statutorum interpretatione requirentium consensum consanguineorum in contractibus mulierum, & minorum; maximè ex Catinensi consuetudine.

SVMMARIVM.

1 *Donatio propter nuptias, quare fuerit introducta.*
2 *Hypothecam, & dominum in re donata propter nuptias vnico tempore mulieres habebant.*
3 *Mulier donationi propter nuptias renuntiare non poterat, nisi vir doti etiam renuntiaret.*
4 *Donationis propter nuptias priuilegia enumerantur.*
5 *Donatio propter nuptias antiqua abijt in desuetudinem, quasi in omnibus regionibus, & n.6.*
7 *Donatio propter nuptias antiqua, in quibus differat à dodario.*
8 *Donatio intuitu matrimonij successit in locum antiquæ donationis propter nuptias, & n.11.*
9 *Donatio prædicta fuit introducta ad eundem effectum illius antiquæ, & est contractus frequens inter nobiles.*
10 *Donationis huius definitio à Cuiacio, quę per auctorem probatur.*
12 *Differentia, quæ est inter hanc donationem, & illam propter nuptias antiquam.*
13 *Dotis fauor applicatur donationi, de qua auctor tractare intendit.*
14 *Donatio an sit contractus, & an sit nominatus, vel ne dissensio est inter antiquos, & modernos.*
15 *Ratio quare donatio non sit contractus assignatur per Cuicium, quem sequitur Antonius Faber.*
16 *Testamentum sicuti, & donatio, aliquando inter contractus referuntur.*
17 *Conuentio de donando est contractus secundum Corasium, qui communiter recipitur, & n.18.*
19 *Donatio quatuor modis confici possit.*
20 *Constitutum licet fictam traditionem operatur, tamen vera per eum transfertur possessio.*
21 *Donatio, quę fit stipulatione transfunditur in contractum stipulationis.*
22 *Donatio, quæ fit per pollicitationem, an sit contractus, distingue, & an sit nominatus vide n. sequent. pro, & cõtra.*
24 *Obligatio omnis pro contractu habetur.*
25 *Conditio apposita, in donatione aliquid faciendi per donatarium facit, vt sit contractus nominatus,*
26 *Actio innominata, quæ oritur ex donatione conditional descendit ex contractu, & non ex donatione.*
27 *Donatio causa mortis, an sit contractus distinguitur per auctorem.*
28 *Donatarius causa mortis non potest agere ad res donatas nisi donantis morte secuta.*

29 Donatarius causa mortis non tenetur capere de manu hæredis, licet falcidiam patiatur.
30 Traditio an requiratur in donatione causa mortis, an verò conficiatur nudo pacto, & n.34.
31 Dispositio l. si quis argentum 15 §. sed si quidem. C. de donat. an habeat locum in donatione causa mortis discutitur & resolvitur.
32 Hæredes donatarij per l. si quis argentum, habent eandem actionem ipsius donatarij, quod esse non possunt in donatione causa mortis.
33 Donatio causa mortis expirat præmoriente donatario, sed an idem sit, si simul decedant.
34 Stipulatio sicut traditio in donationem eam mortis, an requiratur.
35 Donatio simplex (concesso non sit contractus) non debet tractari sit ne nominatus.
36 Donatio propter nuptias antiqua contractus est nominatus, & n.38. ratio num.42.
37 Sponsalitia largitas, quandoque accipitur pro donatione propter nuptias.
39 Contractus donationis propter nuptias similis est contractus dotis.
40 Contractus donationis, an sit iuris gentium, an ciuilis, & quid de alijs contractibus.
41 Auctor disputationem hanc in lectura super institut. de iur. nat. gent. & ciuil. §. ius gentium Deo donante absoluet.
42 Donatio propter nuptias quare sit contractus nominatus.
43 Contractus nominati, qui sint, & vnde proueniant.
44 Permutatio quare non sit contractus nominatus latè discutitur.
45 Contractus qui consensu perficiuntur, an omnes sint nominati.
46 Fortunius Garsia in l. iur. gent. refellitur.
47 Permutatio vnde originem habuerit traditur.
48 Permutatio quare sit contractus innominatus discutitur ex Antonio Fabro.
49 Franciscus Ottomanus hæreticus excutitur, & refellitur.
50 Contractus non ex actionibus nomen obtinuerunt, sed potius actiones ex contractibus habuere.
51 Donatio contemplatione matrimonij, an sit contractus nominatus.
52 Contractus introducti per consuetudinem, an sint nominati, & n.54. & 57.
53 Actio qualis oriatur ex contractibus introductis per consuetudinem.
55 Contractus censualis iuxta formam bullæ, an sit nominatus, & quid si est vitalibus, & 65.
56 Feudum, an sit contractus nominatus, & an admittat pœnitentiam.
58 Contractus donationis intuitu matrimonij an sit contractus, do, vt des, vel do, vt facias.
59 Actio, quæ datur donanti contra donatarium pro conditionibus implendis, an sit præscriptis verbis.
60 Donator an possit conducere res donatas in donatione ob causam.
61 Subrogatio quotuplex sit in iure.
62 Contractus similis nominati, an debeat nominatus censeri.
63 Simile vt dicatur non requiritur, vt sit idem, sed sufficit esse valde simile.
64 Similitudinis descriptio refertur.
66 Donatio intuitu matrimonij confunditur cum contractu dotis, & sunt correspectiua.
67 Potentior præualet in mixtis.
68 Infans non baptizatus, quando possit sepelliri in loco Sacro.
69 Causa mixta inter criminalem, & ciuilem, debet appellari criminalis.
70 Correspectiui actus quomodo cognoscantur.
71 Pœnitentia non habet locum in donatione ob causam matrimonij, quidquid sit in alia donatione ob causam et n.75.
72 Bartolus ex quo moueatur ad dicendum donationem simplicem esse contractum nominatum.
73 Dotis fauore pœnitentiæ non admittitur etiam in contractu innominato.
74 Dotis contractus rei interuentu perficitur, & non indiget scriptura.
76 Pœnitentia non est licita, quandiu alter contrahens paratus est implere quod an verum sit in omni contractu vide num. seq.
78 Moræ purgatio, an admittatur in contractibus innominatis.
79 Donatio hodie consensu tantum perficitur aduersus Patrem Molinam.
80 Donationes reciprocæ, vel remuneratoriæ futurorum seruitiorum, an admittant pœnitentiam.
81 Agens ad implementum, an prius debeat ostendere se implesse ex parte sua.
82 Rescissio contractus nominati, an admittatur, & quid per viam exceptionis.
83 Emptor, quæ habeat remedia pro implemento contractus.
84 Dolus damnans causam contractui illum annullat, & qualis esse debeat.
85 Dolus præsumptus, an sufficiat pro rescissione contractus.
86 Mendacium quando vitiet contractum, etiam nominatum.
87 Vendita re libera, quid agendum, si onera inueniantur super ea deberi.
88 Venditor offerens redimere censum debitum super re vendita, an validet contractum.
89 Modus procedendi per viam præcepti executiuè pro molestia, quando emptori concedatur.
90 Vendita re fideicommisso subiecta, quomodo emptori succurratur.
91 Emptor non debent relinqui incertus de re vendita, an eam amissurus sit ratio.
92 Emptor per viam exceptionis potest rescindere contractum, si contingat a venditore conueniri.
93 Sententia non est necessaria, quod præcedat, vbi quis excipiendo vult contractum rescindere, maximè stante pacto resolutiuo.
94 Emptor si de pretio constituat reditus iuxta bullam, an si res non sit libera, possit retardare solutionem census.
95 Subingans, qui vice pratij subingauit, quando possit sibi retinere fructus census.
96 Emptor non cogitur stare contractui in multis casibus.
97 Exceptio resoluti contractus, an admittatur aduersus executionem contractus censualis.
98 Resolutio contractus, quando sequatur absque sententia distinguit auctor.
99 Rescissio contractus, quando fiat in executiuis.
100 Exceptio defectus capitalis admittitur aduersus executionem contractus censualis.
101 Conductor quando possit à locatione discedere.
102 Conductor volens discedere à re conducta, debet claues domino reddere, vel deponere.
103 Conductor antequam recedat, debet locatori denuntiare, vt possit remouere impedimenta, quæ faciunt ne ipse fruatur re conducta.
104 Conductor stantibus litteris regijs soluendo pensionem, vel residuum, quod debet, euadit executionem census bullaris, modo statim recedat, & n.106.
105 Marius Muta Regius Consiliarius multum, & multa scripsit.
107 Marij Mutæ opinio n.296. super bulla est nimis dura.
108 Creditor censualis exigens à conductore pensionem iuxta litteras regias, fungitur iure locatoris. lim. vt in num. sequent.
109 Debitor non dicitur, qui soluit, quod debebat.
110 Dominus rei censui obnoxiæ, quando possit detentionis remuntiare.

111 Possidens rem censualem iure proprio, eamque alienans, non tenetur amplius ad censum; dummodo personaliter obligatus non sit.
112 conductor recedens ob molestiam illatam debet dimittere rem conductam vacuam.
113 Remissio mercedis ob pestem, quando peti possit remissiuè.
114 Læsio non desideratur, quando impedimentum prouenit facto locatoris pro remissione mercedis.
115 Casus inopinatus non venit sub quacunque renuntiatione pro petenda remissione mercedis.
116 Conductor propter dignitatem adeptam an possit à locatione discedere.
117 Conductor in quibus casibus non teneatur stare locationi.
118 Curiales ob recessum Curiæ possunt à domibus conductis discedere.
119 Curiales possunt facere vt expellantur conductores domorum circum circa regium Palatium vt ipsi in habitent.
120 Domus circum circa Regium Palatium, quæ sint, interpretantur.
121 Donatarius agens ad implementum donationis potest etiam à iudice repelli, si non ostendat impleuisse ex parte sua, quando donatio est conditionalis.
122 Donans tàm per viam actionis, quàm per exceptionem repellit donatarium non adimplentem ex parte sua.
123 Pactum resolutium debet opponi à peritis notarijs in donationibus conditionalibus.
124 Causa in donatione adiicitur vel per modum causæ, vel per modum conditionis.
125 Actio qualis accomodetur donationi contemplatione matrimonij factæ, & remissiuè videas n.129.
126 Libellus secundum hodierna tempora non est necesse, vt contineat nomen actionis, qua agitur maximè in hoc Regno.
127 Modus agendi per viam exceptionis non venit in cumulatione remediorum.
128 Stipulatio non immutat naturam contractus, cui adiungitur.
130 Donationi nostræ competunt actionis doti tributæ, quando in vnico contractu celebrantur.
131 Obligatio ciuilis & naturalis oritur ex contractu nominato ante implementum, secus in innominatis.
132 Naturalis obligatio licet ex solo facto æstimetur, attamen ex sola promissione non inducitur sed consensus liber interuenire debet.
133 Accursij scholium in l. petens C. de pactis excutitur.
134 Naturalis obligatio, quare non oriatur in contractu innominato ante implementum, & quid de iure canonico, & hispanico vide n.seq.
135 Donatarius quo teneatur prius implere, an deroget, quin nostra donatio sit nominatus contractus?
136 Naturalis obligatio oritur ex cõtractu donationis ob causam, ad effectum tamen retentionis, verum actio à iure ciuili accommodatur.
137 Statutum prohibens contrahere, an prohibeat donare, affirmat Bald. sed vide n.seq.
139 Statutum prohibens contrahere, an includat donationem causa mortis, & n.143.
140 D. Simon sitaiolus I.C. Panormitanus laudatur, fuit auditor Fachinei, eiusque de eo iudicium refertur.
141 Andreæ Fachinei argumenta referuntur in quæstione, an statutum de contractibus loquens comprehendat donationem causa mortis.
142 Donatio causa mortis omnino similis est vltimæ voluntati post Iustiniani constitutionem in l. vltim. C. hoc titulo.
144 Cosmus Nepita ad consuet. Vrbis Catinæ notatur.
145 Donatio causa mortis tẽpore, quo conficitur contractui tẽpore verò quo perficitur, vltimæ voluntati æquiparatur.
146 Antonij Fabri rationes in proposita specie referuntur.
147 Donationes causa mortis, ita concipi possunt, vt difficilis sit reuocatio, saltim extra periculi cessationem, & n. sequent.
149 Donationem causa mortis similem esse vltimæ voluntati, quomodo accipiendum sit.
150 Prohibitio contrahendi, quare fortius debeat extendi ad donationes.
151 Prohibitus contrahere, an possit fauore piæ causæ.
152 Quod datur Deo, datur ad vsuras centesimas.
153 Mulieri cessante deceptione, non subuenitur, & similiter si nobilis, & sagax sit.
154 Consensus, aut requiritur ad integrationem personę, aut ratione præiudicij, primo casu valet actus fauore piæ causę, secundo verò non, si consensus deficiat.
155 Consensus in dubio censetur requisitus ratione integrationis personę, & non præiuditij.
156 Minor manu mittere volens seruum solemnitates requisitas in alienatione obseruare debet.
157 Statutum, aliquem prohibens contrahere fauore tertiæ personæ non excludit piam causam, nisi tertius ille cõsentiat.
158 Maritus præstans auctoritatem in contractu vxoris, an sibi præiudicet in iuribus suis.
159 Tutor auctorizans pupillum non sibi præiudicat nomine proprio super bonis in contractu deductis, idem in fideiussore.
160 Mulier prohibita cõtrahere, non prohibetur dotare filiam, vel aliquid secretò eius genero promittere, contra n. seq.
161 Auctor contrariam Spini sententiam tuetur, vbi consensus requiritur ratione præiuditij.
162 Consuetudo Vrbis Catinæ prohibens mulieres contrahere absque consensu viri, quomodo intelligatur.
163 Consuetudo Catinensis non prohibet contractus simpliciter, sed in illa acceptione, quatenus ex eis oritur obligatio.
164 Vxor, an possit fauore mariti se obligare, quando eius consensus requiritur, & n.166.
165 Statutum de interuentu mariti, an procedat ratione præiudicij an verò pro integranda persona.
167 Maritus quando possit ad omnes actus auctoritatem præstare, ad hoc, vt vxor postea in eius fauorem contrahat.
168 Consensus pro integratione personæ est de forma, & debet interuenire in ipso actu.
169 Consensus ratione proprij præiudicij præstandus potest superuenire etiam post litem motam, sed an valeat, vt nouus actus, vide n. seq. in fin.
170 Consensus præstandus de forma non præsumitur ex lapsu temporis. quia debet esse expressè in scriptis præstitus.
171 Pater non potest auctorare filium ad sui commodum etiam ad petendum à Iudice decretum pro alienatione.
172 Filius familias, quando possit donari patri cum eiusdem auctoritate, & an sit necessarium iudicis decretum, & quid stante statuto huius Regni.
173 Pater debet interuenire in donationibus per filium familias faciendis, etiam si non habeat vsufructum in re donanda.
174 Statuta fauore mulierum, an intelligantur in mulieribus honestis procedere, & non in meretricantibus, & n.176.
175 Curator dari potest mulieribus dissipatricibus sui corporis.
177 Contractus per mulierem facti absque consensu, an debeant continere læsionem tempore actus, vel sufficiat, quod possit superuenire.
178 Contractus per mulieres, vel filios famil. absque solemnitatibus facti, non firmantur iuramento stante statuto.
179 Filius familias, quando habitare dicatur seorsim à patre vt possit tanquam pater familias contrahere.
180 Statutum circa sollemnitates adhibendas in contractibus an liget ciues contrahentes extra territorium, & quid si absit fraus.
181 Donatio, quæ hodie fit intuitu matrimonij, quare sit magis iuridica, quàm illa antiqua.

DOtis fauor semper, & vbiq; precipuus à legislatoribus tot, tantisq; legibus atque integris titulis donatus, potissima iudicio meo fuit causa, & fere vnica donationis ante nuptialis per Imperatores inducendæ, quæ postea Iustiniani tempore magis propriè propter nu-
1 ptias fuit appellata † §. *est*, & *aliud instit. de donat.* & *l. cum multæ* 20. *C. de donat. ante nupt.* nàm antiquitus, quãdo hæc donatio erat pẽnitus incognita, tantumodo mulieri prospiciebatur, vt pro dote hypothecam in bonis viri sui haberet, cui renuntiare poterat. *l. etiam* 11. *l. iubemus* 21. *Auth. siuè à me C. ad velleianũ* per hanc verò donationem non solum vno, eodemq; tempore de dominio & hypotheca fuit ei prouisũ, ex quo bona sic donata in eius dominium trãsibant, *Authen. donationẽ C. de iur. dot.*
2 & hypothecæ affecta remanebant † non obstante regula. *l. neque pignus* 46. *de regul. iur.* per rationes adductas *à Neguſan. de pignor. p. 2. memb. 4. nu. 66.* & *Tiraquell. de retract. lignager.* §. 1 *glos.* 7. *n.* 70. sed etiam constitutum fuit,
3 vt huic donationi per mulierem renuntiari non posset † *l. si constante* 19. §. *sed si è contrario. C. de donatio: ante nupt.* nisi etiam maritus, doti renuntiasset *glos. in dict.* §. *est*, & *aliud* in verb. exequentur, quam *Bal. in d. l. si constãte.* paulo ante post principium dicit esse meliorem, quã in toto corpore iuris, & propter hanc causam multa alia priuilegia huic donationi indulta fuere ad instar dotis, licet non in omnibus doti sit coæqualis, vt scribit *Bald. Nouellus de dote p. 8. priu. 6. n. 24. fol.* 507. *in prauis*, nam in eius fauorẽ
4 fuit constitutum, vt insinuatione non egeat, † licet summam quingentorum aureorum excedat, Authent. *eo decursum est de donat. ante nupt.* quo ad mulierem loquẽdo, vt declarat *Salicet.* ibi paulo post principium, quando videlicet donatio fit per virum, sed non, vbi fiat per alium eius nomine, & post *Salicet.* ibi tenet: *Paris. cons. 16. n. 27. lib. 2.* nec non vt gaudere priuilegio tacitæ hypothecæ. *l. fin. C. de dot. promission. Neguſ. de pign. p. 2. memb. 4. n. 65.* & defendit *Iason. de actio. §. fuerat n.* 40. Item, & tacitæ stipulationis, vt ait idem *Iason. in d. §. fuerat, n.* 57. & *Bal. Nouel.* loco citato, de quib. quidem priuilegijs seu specialibus, & alijs latius infrà nobis erit Sermo: Item hęc donatio cum dote pari passu ambulabant, vt in *Auth. sed iam necesse C. de donat. ante nupt.* in tantum, vt inter eas æqualitas seruari debuisse de iure *Autẽticorum* ante, & post, vt in *Authen de æqualit. dot. in princ. col.* 7. nam de iure *Codicis* hęc necessitas non inerat, vt videri potest pẽnes *Aretin.* & *Nicas.* cæteros; scribentes in dicto §. *est* & *aliud Instit. de donat.* & de hac donatione quatuor effectus notat *D. Abbas* conciuis meus *in c. vl. de donat. inter vir.* & *vxor.* vbi ait primum esse, quod pactum de lucranda dote extenditur in fauorem mulieris, vt in ipsa lucretur donationem propter nuptias præmortuo viro, sicut vir lucraretur dotem præmortua vxore, secundo quod fortius ius habet mulier in his bonis donatis, quàm in alijs viris, ratione dominij, de quo supra. Tertium quod vergente Viro ad inopiam poterat vendicare, tã bona dotalia, quàm donata ad hoc vt deseruirent pro oneribus matrimonij sustinendis, & demum quod licebat mulieri viro adulterium patrante lucrare donationẽ propter nuptias, sicut vir poterat, è conuerso lucrare dotem, muliere existente adultera, ex his concludit *Abbas*, quod hæc donatio erat multum proficua mulieri, sed quia illa abijt in desuetudi-
5 nem † in omnibus ferme mundi partibus, vt testatur *gloss. in authen. equalitatis verbo. Pari: de pact. conuent.* & annũt. *Gomes in l.* 50. *tauri ante n.* 12. circa finem, *Monter. à Cueua dec.* 10. *n.* 4. *Fontanella* vir insignis litteraturæ *de pact. dotal. clauſ.* 4. *glos.* 1 *n.* 6. & per currendo multas regiones,
6 quod in Hispania non seruetur † dixit *Greg. Lopes ad l.* 1. *vers. en espagna*, quem vna cum alijs Hispanis citat Pater *Molina de contract. disp.* 290. *n.* 8. & de Regno Francię *Berẽg. in l. in quartam art.* 13. *c.* 3. *n.* 10. Cuiac. in loto statim citando: de Regno Neapolis. *Molfes. tit. de iur. quartæ q.* 1. *n.* 18. & *q.* 2. *n.* 8. de Consuetudine verò totius Italiæ testatur *Card. Mantic.* post quam plures *de tacit.* & *ambig. lib.* 20. *tit.* 4. *n.* 15. *Bimi. cons.* 95. *n.* 25. *tom.* 1. & de hoc Regno ex nostratibus testatur *Marius Muta.* in suis curiosis repetitionibus *ad cõsuetudines Panormitanas c.* 43. *n.* 73. *vers.* & quidquid sit nouissimeque *Ioannes Franciscus de Castillo dec.* 152. & *n.* 155. & de generali consuetudine totius mundi. *Nacta cons.* 609. *n.* 3. *vers.* præterea *Gratian. discept. forens. c.* 254. *n.* 69. *to.* 2. & *c.* 498. *n.* 51. *tom.* 3. in eius locum verè, & cum effectu succedisse donationem contemplatione matrimonij, de qua noster erit tractatus, fatere cogimur, nec ex eo, quod plures applicent hos terminos donationis propter nuptias ad quartam, seu dodarium, vt Neapoli vocant antefatũ, seu anti ferna, facit, vt illi potius, quam nostræ donationi eius nomen, & effectus conueniant, quia termini sunt satis diuersi, licet DD. interminis dodarij vtãtur quamplurimis legibus ex hoc
7 titulo desumptis, † donationẽ enim propter nuptias non lucratur vxor, nisi quoque vir dotem lucretur, vt dixi supra ex Abbate, sed dodarium, seu quartam lucratur mulier; absque quo vir aliquid lucretur. Itẽ non est necesse, quod fiat æqualis doti in quantitate, sed statur pacto cõtrahentium, omitto quod in hoc Regno datur in recompensationem amissæ virginitatis, & debetur etiã dote nõ soluta, imò nulla dote existente, quia sunt rationes peculiares, de quibus mihi reseruo dicere in speciali, quem de hoc institui tractatu, sicuti etiam per me tactum est hac eadem tractatione *disc. 3. p. 3.* vers. quod verò. Et quod satis disferant inter se; obseruat *Cuiac. lib.* 5. *obser.* 4. *bis verbis*, multum distat donatio propter nuptias à donatione quæ moribus nostris fit, respectu matrimonij. cuius fauor nimius est; nec iure Romano receptus, & ab eo, quod donarium vocamus (quod etiam iure Romano receptũ non est &c.) aliasq; differẽtias notat *Gratian. discept.* 498. *n.* 44. cum plurib. seq. *tom.* 3. & *Vincent. de Fran. dec.* 182. *n.* 5.

Quod aurem re vera, & cum effectu in omnibus regionibus in locum prædictæ donationis successerit donatio
8 contemplatione matrimonij † firmauerunt *Guid. Papæ dec.* 145. *n.* 4. & 5. *Nacta cons.* 609. *n.* 3. *Rol. cons.* 44. *lib.* 4. *Illustris. Cardin. Mantic. de tacit. lib.* 13. *tit.* 4. *nu.* 11. quos ad hoc citat *Thesaur. filius lib.* 4. *forens. q.* 2. *nu.* 2. *Barbos. ad l. si cum dote* §. *transgrediamur nu.* 30. *D. sol matrim. Surd. cons.* 143. *n.* 46. *Decian. cons.* 41. *n.* 12. *lib.* 1. *Bertrand. cons.* 97. ad euidentiam *col.* 1. *vol.* 6. *Berengar. ad l. in quartam cap.* 3. *n.* 72. *D. ad legem falcidiam Menoch. cons.* 261. *num.* 15. & 41. *Molin. de ritu nupt. lib.* 3. *in pralud. n.* 36. cum sequent. *Becc. cons.* 20. *nu.* 26. nec negat *Coras. in l. filium, quem habentem n.* 235. *C. famil. erciscundæ*, & *latè discurrendo* tenet *D. Faber de error. pragmat. p.* 2. *decad.* 41 *error.* 3. *n.* 7. & 8. ex nostris *Intrigl. decis.* 20. *Milan. decis.* 19. *lib.* 1. & legibus Hispanis attentis firmat etiam *Pater Molina de iustitia tom.* 1. *disput.* 238. & *de contractibus disput.* 290. in finalibus verbis. Hi omnes in varijs casibus æquiparant hanc donationem cum illa antiqua, tàm quia tendit ad eundem
9 effectum † assecurationis dotis, & quam quia deseruit pro sustinendis oneribus matrimonij, alendisque liberis. *Molinus de ritu nupt. lib.* 3. *c.* 21. *n.* 7. 8. & 9. vnde hanc donationem esse frequentem dicunt præcitati Patres, & experientia docet maxime inter nobiles, & diuites, inter quos nunquam, aut rarò contrahi solent matrimonia, nisi huiusmodi donatio accedat, & inter nobiles loquitur dictus. *Molinus de ritu nupt. q.* 2. *num.* 61. *lib.* 3.

Ex quo existimaui non infructuosam assumpsisse materiam, si de donatione contemplatione matrimonij facta, inter alias quæ à parente filio fiunt peculiarem ederem tractatum, opus à nemine vsque ad huc tentatum, vt mihi prius, postea in foro versantibus pro modulo inge-
10 nij mei proficeret, & incipiendo à definitione † inuenio sic de-

sic definiri à *Iacobo Cuiacio*. viro doctissimo, & ingeniosissimo *lib.5.obseruat.dicto c.4.* donatio fauoré matrimonij est, quæ alterutri coniugum à parẽte, vel extraneo fit, coniugij, non coniugis nomine, dicit alterutri coniugum à parente, vel extraneo facta, quatenus participat cũ donatione antiqua, quæ dicebatur ante nuptias, vel propter nuptias, dixit coniugij, nõ coniugis nomine ad ostendendã differentiam inter illam, & istam, quam nos iam supra notauimus, & quia non intẽdo disputare de qualitatibus definitionis, nec meam proferre sententiam, cum hoc in iure nostro satis periculosum sit, melius mihi videtur inhærere vestigijs tanti viri, quam aliam adiuuenire definitionẽ, quæ semper remaneret correctioni subiecta; quare descẽdens ad alia magis scitu digna, quæro secundo vnde originẽ sũpserit hęc donatio, & dico quod ex cõsuetudi-
11 ne † in pluribus locis introducta, orta absq; dubio ex desuetudine antiquæ donationis propter nuptias, quæ in istam transijt vti de consuetudine Regij Franciæ testatur *Bereng.in prædicta l.in quartam c.3.n.72.& Cuiac.loco cit.* in finalibus verbis & in Hispania seruari testatur *Fontanella*, qui multa de ea scripsit in dicto *tractatu claus.4.gl.1.p.1.* & in Italia per multi per me citandi in sequenti *discursu partic.vlt.* vbi agetur de eius validitate, nec per hoc intendo firmare quod sit eadem hæc donatio, cum illa
12 antiqua, quia inter se satis egregie differunt, † vt de per se patet, nam hæc donatio est voluntaria, illa necessaria, hæc manet in dominio viri, illa transibat in vxorem, & in alijs per multis quæ notantur per *Cuiac.* loco supra citato; nec quod aliquando æquiparentur, vel aliqua inter se communicent priuilegia, facit, vt in omnibus dicantur eędem; dato quod ambę ex eodẽ fonte scaturierint, vnicaq; fuerit causa efficiens, videlicet fauor dotis, & matrimonij vt disertis verbis probat *Menoch.cons.261.n.15.et* 41. qui ex hoc motus firmauit, quod huic donationi do-
13 tis fauor † nec non antiquæ donationis applicetur quodammodo .n. dos filij nubentis dici potest. *Franc.Molinus* etiam vtitur, hac ratione dict.*tract.de ritu nupt.dict.c.2.n.19. lib.3. & Gratian.discept.297.n.3. & 5.tom.2* nec dissentit *Cuiac* loco statim citato.

Consequenter quæro, an hæc donatio sit contractus, & dato sit, an sit contractus nominatus, an verò innomi-
14 natus, † & quoad primum loquendo in terminis simplicis donationis res erat quondam expedita, vt iudicari deberet cõtractus, apud antiquiores, & planiores, vt ita dicam interpretes, ita enim testatur *Clar.in §.donatio quæst.* 1.pluresq. addit *Dectan.responsa.32.n.44.lib.3.* afferens omnia iura hoc sibi probãtia & post alios. *Gratianus discept.* 781.*n.39.* sed apud recentiores quæstio redditur dubia, nam subtiliores interpretes tenent contractum non esse; vulgares vero variant inter primos, *Cuiac.* defendit nõ esse *ad Nouell.119.Imperatoris Iustiniani* post principiũ *tit. de donat.propter nupt.vel speciali, &c.* & ad *Nouell.38. tit.*
15 *de decurion.* in principio, ratio † quæ ab eo super hoc adducitur legitur *inparatitia ad C. tit. de neg. gest.* & est pulchra, nam definiendo contractũ, ait, illum dici per defectionem, cum plena oratio sit negotij contractus, quia omnis contractus negotij contractus est, at nullum inter donantẽ, & donatarium geritur negotium, cum simplex donatio conficitur, quia à sola donantis liberalitate ortũ habet, ergo contractus dici non potest; hoc genere argumenti vtitur subtilissimus *Præses Antonius Faber* splẽdor nostri sæculi, quem præsidem præsidum vocare solet eruditissimus, & ornatissimus *Antonius Xirotta I.C.* noster Siculus ille, inquam *in sua emischiliade seu 2.parte de error. pragm.decad.* 45.*err.8.* ex eo enim (ait ipse) cõtractus nomen sumpsit, quod post multos tractatus ad negocium, quod geritur pertinentes, quos præcedere necesse est negotium tandem in pauca contrahatur, & restringatur, in donatione verò, nullus præcedit tractatus, vt contractus sequi possit, neque altercatur inter donantem, & donatariũ, vt plus, vel minus donet, aut istud, vel illud; sed donatarius æqui boniq; consulit, quod ei donatur, etiam num minimum, cũ ad aliquod donator cogi non possit; quod in tãtum procedit, vt si cum donatione aliquod negotiũ sit admixtũ; puta si donator velit donatarium in aliquo sibi obligari, non ex hoc tali casu obligatio contrahitur, dũ donatio est, allegat *text.in l.si prędia 59.D.de don.inter virum, & vxorẽ* ibi *respondit secundum ea, quæ proponerẽtur negotiũ potius gestũ videri, quã donationẽ interuenisse*. quo textu probatur donationem, & contractũ adinuicẽ sibi contrariari: hoc idem tenuit ipse *in lib.7.coniect.c.14. col.3.* post medium, & in fine, & melius in *lib.19. c.2.col.3.* propriè finẽ, & ante eum profitetur *Coras.in l.post contractum D. de donat.* mouetur quia ex donatione nulla oritur obligatio, licet propter mutuam partium voluntatẽ sub generali conuentionis nomine cadat, cum, vt ait ipse, contractus alterius saltem agentium exigat obligationẽ;
16 neque secundum eum mirum † est, quandoque donationẽ inter contractus referri, quia aliquando per Vulpianũ etiam testamẽta inter contractus rediguntur *l. eadẽ 9.D. de duob.reis.* ibi, *quia non tantum verbis stipulationis, sed & cæteris fiunt contractibus, veluti emptione, venditione, locatione, cõductione, depositio, cõmodato, testamẽto* & cętera; te-
17 net tamen ibi *Coras.* contractum esse cum conuenitur † de donãdo; & non re ipsa liberalitas exercetur, prædictis accedit, licet eos non alleget *Card.Mantic.de tacit.& ambig.lib.13.tit.3.n.1.& 2.* vbi tenet neque contractum dici, si donatio a promissione incipiat, secuntur *Fachine lib. 8.contr.inr.c.89.* in finalibus verbis & nouiter referentes *Duarenum Donellum* & alios auctores maximi nominis *Moderni oltramontani addentes ad Clarum §. donatio q. 1. liter.C.* vbi in confirmationem huius opinionis hoc modo argumentantur, quod cum omnis contractus distinguatur in contractum bonæ fidei, & stricti iuris, & donatio non sit nequam bonæ fidei, nequam stricti iuris, per duos *textus* expressos, quos allegant, sequi videntur secundum eos, nullo modo donationem esse contractum, & ante prædictos contra *Bart.* & alios, tenuit *Bal.in l.iurgent.n.10.D.de pactis* quẽ nemo ex prædictis, citauit mouẽtur omnes *per text.in l.interdict.14.D.de præcar.* ibi *magis enim ad donationem & beneficij causam, quam ad negotij contracti spectat præcarij conditio.* per quem videtur Iuris consultus donationem à contractibus secludere.

Ceterum distinguit *Corasius* inter donationem incipientem à promissione, & a traditione, vt prima sit cõtractus, secunda minimè, quam distinctionẽ communiter
18 recipi post *Anton.Gomes tom.2.var.resol.c.2.et 4.* dicit † *Pater Ludouic.Molina de contract.disput.252.num.7.& 8. Mantica* ibidem, qui alios adducit.

Omnes verò vnanimiter concludunt, quod impropriè contractus dicatur: ideo distinctè loquendo, ita dici pos-
19 set, quod aut donatio † fit per traditionem, aut per stipulationem, aut per pollicitationem, aut denique mortis causa traditio fit, primo casu vt exprædictis liquet nullo modo, nec propriè, neque impropriè contractus appellari potest, etiam si traditio facta sit per constitutum, nã
20 per eum vera transfertur possessio, † licet modus sit fictus. *Bal. in l.ab empt. in fine D.de pact.* post alios *Card. Mant.de tacit.& ambig. lib.13. tit.4.nu.20.Osasc.decis.36. Tepat.tit. de constit.lib.2. fol.39.Fantanella de pactis claus. 4.gloss.27.n.5.* vbi decisio Senatus refertur, mille cumulat *Marius Giurba decis.112.n.11.*

In secundo casu verior opinio est, quod tunc donatio transfundatur in contractum, non donationis, sed stipu-
21 lationis, † cui causam dedit liberatas donatoris, ita voluit *Coras.* in dicta *l.post contractum num.3.* vers. cæterum *Mantic.d.tit.3.num.8.* approbat *Anton.Faber.err.8.nu.6.* vbi concludit, quod est tali donatione cum stipulatione

ne nascitur actio, sed non ex donatione, bene verum ex stipulatione. In tertio vero maius dubium versatur, & in eo variant DD. nam alij tenent indistincte contractum
22 esse, sicuti diximus † tenere *Corasium & Ludouic. Molin. supr.n.*18.& late alios referens *Rim.super instit.de donat.in rubr.num.*45.*& per plures sequentes*,ea ratione,quod donans in hoc casu remanet obligatus ad tradendum, & oritur donatario actio ad cogendum donatorem; vt donationem perficiat, alij verò distingunt ius vetus à nouo, dicentes iure veteri contractum non fuisse, quia ex hac pollicitatione absque traditione, vel stipulatione, non oriebatur efficax obligatio, nec actio; iure autem nouo *per l.si quis argentum* 15.§.*vltimo.D.de donat.* statuentem donationem nudo pacto constitutam valere nulla stipulatione,vel traditione intercedente, vt inde actio nascatur; contractum esse,ita post alios firmat *Cardin.Mantic.*
23 *d.lib.*13.*tit.*3.*n.*5.*de tacitis, & ambiguis* † vbi ex hoc deducit esse nominatum, & hanc esse communem opinionem. *Antonius verò faber loco prædicto n.*8.*& seq.Donell. Duaren.* alijque citati per dictos *addentes ad Clarum* etiã num tenet contractum non esse, mihi verò *Mauticæ &*
24 *aliorum* opinio non displicet, haud enim dubium est † omnem obligationem pro contractu habendam esse vt diserte probat *Paulus in l.omnem.*20. *De iudic.* vnde cum ex pollicitatione obligatio oriatur, iure nouissimo attento, quis vetat in hac acceptione donationem contractum esse nam veteri iure inspecto,donatio per pollicitationem,vel pactum nudum facta, non est dubium, quod neque acquisitionis,neque conuentionis iure valebat;dũ remanebat donatarius omni actionis ope destitutus; *l. aristo* 18.*de donat ibi obligationem non contrahi,eo casu,quo donatio est;* & statim *hic enim,nec donationi locum esse* quibus addendæ sunt dictæ *l. interdictum & l. eum qui precario D.de furt.*

Excipitur ab his tribus generibus communi consensu
25 donatio † facta cum conditione aliquid dandi, vel accipiendi; nam per conditionem, vel onus adiectum,ex quo donator habet donatarium obligatum, negotium inter eos dicitur contractum; vt puta, quando donator in donatione apposuit substitutiones, grauando donatarium alteri restituere bona donata;vel aliquid aliud facere iussit, nam in tali casu datur donatori condictio, & actio præscriptis verbis; vt quod promissum est dari, vel fieri compleatur,aut præstetur, id quod donatoris interest; vt ait *Anton. Faber dict.err.*8.*n.*12. vbi firmat ex hoc esse contractum innominatum, do vt des,vel, vt do,vt facias, & post *Tiraquell.& alios* sequitur *Cardin.Mantic.dicto loco n.*6.*idem Mantic. lib.*2. *titul.*8. *n.*2. in fine alios refert *Steph.Gratian.discep.*749.*n.*14.*&* 15.*tom.*4.sed proprius loquẽdo,vt ait *Faber ibi*, & clarius in fine *n.*24.*&* 25.hęc
26 non potest dici actio † innominata, oriens ex donatione,sed potius ex contractu innominato, nam tunc cum hæc pacta opponuntur, desinit esse donatio; sicuti agnouit idem *Gratian.in alia discept.*332.*n.*4.*lib.*2.dum firmauit, quòd donatio cum substitutionibus,est propriè substitutio, & non donatio,prout loco suo dictum est.

Hinc sequitur,quod omnes donationes,quę continent talia pacta,aliquid dandi,vel faciendi;vt puta pro matrimonio contrahendo, videntur posse dici contractus innominati,secundum hanc acceptionem;in quibus conceditur donatori pœnitentia ob pacta non seruata; nisi donatarius promptus sit implere;vel per eum non stet quin adimpleatur conditio;de quo tamen infra clarius discur-
27 remus. Restat videre quid dicendum de donatione † causa mortis, & puto sic distinguendum; quod aut traditio secuta fuerit,& tunc bene potest contractus dici,quia negotium videtur inter donantem, & donatarium gestum, vt eo conualescente res donatæ sibi reddantur, quia maluit se habere,quàm donatarium *l.seia* 42. §.*vltimo. D.de donat.caus.mort.l.sed interim* 12.*in princ.de donat.inter virum & vxor.* & ad hunc effectum fuit accommodata vtilis in rem actio,vel conditio.*l.qui mortis* 30.*D.de donat.caus. mort.*aut verò nulla fuit secuta traditio,& tunc,aut donator reconualuit & non habet quid quærat,neque ad quid agat cum nihil gestum videatur, & apud eum remãserint res donatæ, cum nunquam competat donatario exactio,
28 nisi post mortem † promissori *l.mortis causa donatio* 34. *D.eod.leg.non videtur* 32.*eod.tit.* aut donator defecit, & tunc nulla actione indiget donatarius,dum secuta morte donantis dominium rerum donatarum in eum transfertur,sicuti *ex l.*12.*tabular.* legati in legatarium, imò hoc amplius, vt non habeat necessitatem capiendi de manu
29 hæredis † *l.cum pater.*79.§.*mater, &* §.*meuio D.de legat.* 2. in tantum vt non teneatur interdicto quorum legatorum, licet falcidia debeat interuenire: quarè certum est in vtroque casu, contractum dici minime posse.

Quæ procedunt etiam si talis donatio stipulatione perficiatur, qui alter est modus hanc donationem confi-
ciendi, nam ego nunquam assentirè potui illis qui vo-
30 luerunt donationem causa mortis fieri nudo pacto † citra traditionem,vel stipulationem, inducentes ad hoc effectum Iustiniani constitutionem *in l. si quis argentũ xv.* §.*sed si quidẽ C.de donat.*per quã fuit inductum, quod sola donatoris volũtas sufficeret, vt donatio diceretur perfecta,& irreuocabilis:dareturq;actio donatario nulla traditione, vel stipulatione intercedẽte; ad hoc vt liberalitas ipsius plenũ haberet effectũ; nã nulla iuris ratio facit, vt hęc constitutio ad huiusmodi donationes applicetur; etiã inter viuos nudo pacto confectã,nullius fuisse momẽti;nõ quod facta nõ valeret, sed quia donatario nulla accomodabatur actio, ad cogendum donantem, vel donationẽ perficeret:*l.aristo* 18.*D.de donat.*ibi *obligationẽ non contrahi,eo casu quo donatio est. Corasius in d.l.post cõtractũ n.*2. vnde frustranea videbatur, & ob id motus Iustinianus voluit,non solum,vt valeret, sed quod esset efficax,& actionem produceret,vt etiam inuito donatore,donatarium liberalitatem assequeretur; magisq;indubitatum est,hoc idem ius in donationibus mortis causa factis locũ habuisse; quæ de sui natura reuocabiles ad nutum do-
31 natoris semper fuerunt † quare parum rationabiliter *Iustinianus* statuisset, vt etiam donatio mortis causa sub legge illa comprehenderetur; cum adhuc ea non obstante reuocabilis maneat, nec huiuscemodi donatarius vllã actionem contra donatorem habebat, vt res donatas tradat;cum eius effectus post mortem incipiat;quando donator iã non existit,nec ad tradendum cogi potest,aliter vno, eodẽq;tempore daretur actio, quæ per pœnitentiã statim infirmari posset:vnde verum est dicere *Iustinianũ;* hanc donationem comprehendit sub illa constitutione noluisse, quæ enim alia ratio fuit illius condendæ, nisi vt donatori necessitas traditionis imponeretur,quę necessitas nunquã eũ afficit, quando mortis causa donat, etiam num: hanc partem tenuit *Ant.Fab. de error.p.*2.*dec.*44. *err.*3.vbi alias rationes assignat, per quæ lucidissime cõstat quod tantumodo donationes inter viuos, & non hãc dicta lex cõprehendat,cuius rationes per te videas lector ego vnã tantũ referam notatu dignam,quæ mihi videtur tollere omnem scrupulum,& est,quod actio quæ per Iu-
32 peratorem accõmodatur donatario,† extenditur in fine constitutionis ad eius hęredes, vt etiam ipsi donatorem vrgere possint, ad traditionem rerum donatorum,& tamen donatarius;mortis causa si præcedat donantem statim moriendo donatio euanescit, nec aliquid adhæredes
33 trasmittit per quod possint contra donatorem agere: † *l.si aliena* 13.*D.de donat.caus mortis* §.1.*inst.de donat.*quid quid sit, si simul decederũt secundũ *Didacũ Cou.lib.*2.*var. resolut.c.*7.*n.*8.*vers.*5.*et Mantic.de coniect. lib.*21.*tit.*7.*n.*6.

& ne

& ne longior sim in hoc, te remittã ad nouissimos addẽtes *ad Clarum* §.*donatio q.*14.vbi videbis omnia,nãm punctus est vtilis scitu,cũ necesse essetdonationes causa mo-
34 tis, † quæ traditionibus perfectæ non essent, in præsentem conferri, & quidem stipulantem, vel si absentem, vt notarius pro eo stipularetur, sicut moribus acceptum est in locum nuntij epistolæ, vel serui, iuxta ea, quæ in terminis nouissimè discurrit.*Thesaur.quæst.forens.cap.* 67.*n.*2.*lib.*4.

Constat ex prædictis simplicem donationem contra-
35 ctum non esse,† quam ob rem non existimo necessarium disputare, an sit nominatus, vel ne, quia non entis, nullæ sunt qualitates vt benè ait *Coras in dicta l.post contractum ante numer.*4. *& Anton.Faber de error.prag.dict.err.*8.*de cad.*45.*part.*2.qui irridet interpretes in hoc disputantes, illudque a terminorum ignoratione procedere affirmat; si tamen vis edoceri,ab aliquo iuris consulto quid teneant nostrates super hoc,inspecto tempore digestorum & Codicis recurre ad *Padill.in l.naturalis nu.*15.*D.de pactis* Item ad *Gratianum discept.*781. *numero* 33.*vsquè* 41.*libr. quarto*.

Ad rem verò nostram accedendo, an donatio, de qua magis particulariter sumus tractaturi,dicenda sit contractus, & an nominatus, vel innominatus, resolutio magna
36 ex parte pendet in videndo; quid in donatione †antiqua propter nuptias constitutum fuerit; & inuenio illam in iure specialis contractus nomine munitam esse ità enim constitutum fuit per *Iustiniani nouellam* 119. *tit.* 2. *vt sponsalitia largitas specialis sit contractus; sponsalitiam largitatem(aut) contractum specialem esse; & iudicari, & non inter alias donationes eam connumerari per præsentem sancimus legem, quoniam pro ea æqualitas dotis offertur &c.*
37 sponsalitiam largitatem † hic capi pro donatione propter nuptias, aduertit *Glossa*; licet alias inter se multum distent, vt obseruat *Cuiac.dicto libr.*5. *obseruat cap.*4.sed re etius aduertit.*Duaren.*græcę,sicuti,& latinæ linguę peritissimus *in tract.sol.matrim.cap.*4. *tit.de donat. propter nupt.* in fine, quod interpres errauit malè conuertendo de græco in latinũ,cum᾽ διὰ τὰς γάμους δώρεα non spõsalitiam largitatem sed donationem propter nuptias significet, secundum *Holoandrum*, quem ipse refert, vnde per
38 hunc textum firmat† contractum esse quod etiam tenuit ante eum.*Angel.in repet.dictæ nouellæ & super authent.de non alienandis seu permutand.*§.*lex itaque num.*8.*tit.*1.*coll.* 2. *Bal.etiam in auth.eo de cursum*, quæ sublata est de corpore dictę *nouellę* 119.*num.*1.*&* 4.referens idem tenuisse *Bart.*licet non dicat vbi, ideo *Decius* addens ibi dicit *Bart.*hoc tenere *in l.iuris gentium* §.*quinimò. D.de pactis*, & verum est.sed erat dum dicit,quod *Bart.*non expendit dictam *Anth.eo decursum*, quia *Angel.de Perusio frater Baldi* qui audiuit *Bartolum* quem vocat præceptorem suum *in cons.*186.incipit super hoc punto)repetitione dictæ *nouellę* 119. §.1. in fine dicit *Bartolum* repetendo dictam *authent.eo decursum*,hoc idem tenuisse, quod ipse tenet, quem forte *Decius* non perlegit, quam quidem sententiam omnes iuris interpretes profitentur, & de subtilioribus *Cuiac.*ad dictam *nouell.*38. *tit.de decur.* vbi
39 dicit ideo contractum esse quia dotiſ assimulatur,quam certum est pro contractu haberi,*l.contractus* 24. *D.de regulis iur.leg.exigere* 65.*D.de iud.* solummodo enim dubitatur,an talis contractus sit de iure gentium,† an de iure ciuili, quam dubitationem ità soluit *Cuiac.in l. iuris gentium D.de pact.* quod quantum ad consensum dici possit de iure gentium,quò vero ad originem inuentionem,at que formam non esse, nisi de iure ciuili; ratio est secundum eum,quia omnes contractus nemine excepto,quantum ad consensum, quem in se continent, sunt de iure gentium,licet non omnes sint origine: *Emilius* verò *ferrett*, *& Horosch.in l.legitima D. de pactis* iudicant omnes conuentiones, omnesquè contractus origine, & inuen-
40tione esse iuris gentium;forma verò aliquos iuris ciuilis; demum alij quos citat *Pinellus in rubr. de rescindend. vẽdit.part.*1. *cap.*1. tenent omnes iuris gentium esse approbatione, inuentione verò, & origine nequaquam omnes sed aliquos: *Accursius* autem *in l.ex hoc iure* 5.in verbo *quibusdam & in legitima D.de pact.& in* §. *ius gentium instit. de iur.natur.*voluit omnes contractus esse iuris gẽtiũ cum enim iuris consultus in dicta *l. ex hoc iure* respondisset emptiones, vendictiones, locationes, conductiones, obligationes iure gentium institutas subiunxit *exceptis quibusdam, quę a iure ciuili introductę sunt*, quas partim enumerat dicto loco *Accursius* sicuti emphyteusim,stipulationem, literarum obligationem, & sponsalitiam largitatem, idest donationem propter nuptias, sicuti supra accipi diximus,& ipse sensit dum allegat *dict. auth. vt sponsalia largitas coll.*9. *Accursium* sequuntur in dicto loco citato *Iacob.Butrig.Bart.Bal.Alber.Cast.Alex. Iason. Zas.* & communem dicit *Coras Mixellan.lib.*1.*cap.* 25.mihi si fas esset à communi opinione discedere,facilè in *Ferretti & Horoxij* sententiam descenderem, rationes propter quas moueor,sunt quam plures, quas reticeo ne immorer, in his quę parum hoc loco proficere possunt, maximè cum ex eorum per lectione haberi possint alias
41 explicaturus, si typis lucubrationes meas† ad Iustiniani Institutiones mandare licebit.Per hæc habemus donationem hanc propter nuptias contractum esse, & illum de iure ciuili formatum, vel si velimus *Accursium*.sequi de
42 iure ciuili introductum sequitur videre modo an sit† nominatus vel nè,*& Bart.in d.l.iuris gentium, ac Angelus in dicta nouell.*119. *item & super authent. de non alienandis* §. *lex itaquè num.* 8. per textus prædictos tenent esse contractum nominatum; mouentur, quia lege cautum est,vt speciali nomine nuncupetur;nam *Vlpianus in dicta l.iuris gentium* affirmat nominatos contractus, conuen-
43 tiones † nominatas esse, quæ non stant sub generali cõuentionum nomine sed transierunt in proprium elegant & specificũ nomẽ contractus,sequũtur *Bart. Ang. Paul. Alex.Ias.Emil.Ferrect.doctiss. Cuiac. Duaren. Bolognet.*& alij moderniores sed quomodo transierunt,& quomodo transire possunt Iuris consultus nõ explicat; an videlicet hominum consensu, an verò iure Quiritum nomina eis fuerint imposita; vnde interpretes in hoc diuiduntur in plures sententias, antiquiores enim in eam iuerunt, vt nomina fuerint imposita per gentes illis contractibus, qui vsitatiores, frequentiores, fortioresquè, sunt;hi sunt *Gulielm. Cuneus Raynerius de Forli. Alberic. Angel.Ias. Curt.Iun.in d.l.iuris gentium Alex.ibidem in* §.*igitur num.* 9.*Bald.in rubr.C.de rerum permut.Connan.libr.*1.*c.*6.*numer.* 12.*& cap.*3.*libr.*3.*num.*2.*&* 8.*Vasq.de succession.creat.*§. 12. *lib.*2.*n.*46.

Sed hæc regula videtur fallax, dum permutationis
44 † contractus iam inde priscis temporibus, atque à mundi initio (quando pecuniæ vsus non dum erat cognitus) tàm vsu receptus, & frequens inter nominatos non refertur;teste *Paulo I.C.in l.*1.*D.de rer.perm.*ibi *item emptio & venditio nuda consentientium voluntate contrahitur, permutatio autem re tradita initium obligationi prebet &* in fine *igitur ex altera parte traditione facta, si alter rem nolit tradere,non in hoc agemus vtique,quod interest nostra de qua conuenit, sed vt res nostra nobis reddatur conditioni locus est quasi re non secuta*: per quas duas principales differentias aliasquè ibi à Iuris consulto traditas,inter contractum emptionis, & venditionis eum permutatione, apertè nobis insinuat, primum nominatum, secundum verò absquè nomine esse. vt *Accursius* ibi notat, & fatetur *Cuiac.in paratitla hoc tit.de rer.permut.*& de antiquioribus interpretibus *Bart. Paul.Alex.Iason. Curt.Iun.in d. l.iuris gentium* modernè verò *Brisson.in verbo permutatio-*

scontractus Connanus libr.7. commentarior.iuris capit. 15.num.7.D.Præses. Anton.faber lib.6.coniect.cap.9.col.5. qui loquendo de prædictis differentijs in confirmationem opinionis prædictæ in hæc verba prorumpit; secũdam emptionis, & permutationis differentiam. *Paulus* hanc subijcit,quod emptio,& venditio,nuda consentientium voluntate contrahitur,permutatio verò,non nisi ex re tradita initium obligationi præbeat, alioquin(inquit) si res nondum tradita sit, nudo consensu obligationem constitui diceremus;quod in his dumtaxat negotijs receptum est,quę nomen suum habent;& si enim non omnes tractus,qui nomen suum habent consensu perficiuntur, 45 omnes tamen è conuerso † qui consensu perficiuntur, suum,& proprium nomen habent; per quæ verba apertè tenere videtur permutationem, quia re contrahitur nominatam conuentionem minime esse, & demum adesse contractus suum specificum nomen habentes, qui tamen 46 consensu non perficiuntur; quod non aduertens † *Fortunius Garcia in d. l. iuris gentium* videns permutationis contractum, tàm elegans habere nomen, tamque visitatum, existimauit contrarium sustineri posse; dato quod definitio, seu descriptio supra tradita de contractu nominato vera sit cum vtrumque vti ipse ait in permutatione concurrat. Primum videlicet quod frequenter, & elegans habeat nomen,quod probatur ex sententia *Pauli I. C. in l.1. D.de contrab. empt* vbi ostendit quod cum anti- 47 quis † temporibus non dum nummorum vsus esset cognitus,fieri non poterat, vt cum vicissim,quid alter,alteri præstabat,aliud merx,aliud prętium vocaretu;sed vnusquisque secundum temporum, ac rerum necessitatem vtilibus inutilia permutabant; quando quidem plerumque euenit,vt quod vni supersit, alteri desit, quod etiam ante eum aduertit *Aristoteles lib.1.politic.cap.6.& in lib. 5 æthicorum cap.5.* & post eum *Plin.lib.3. natur.hystor.c. 1.Celius Rodign.capit.23. Pater Molina de contract.disput. 253.num.9.* & sequent. Secundum de eleganti nomine de per se patere affirmat,sed certè non debuit *Fortunius* ex his rationibus se opponere, & aduersus tot patrum iuridicas rationes contra ire,inhærendo cortici definitionis Vlpianicæ,etenim,& *Vipianus* faluari poterat,& commu- 48 nis opinio sustentari,ad quod effectum aduocato † *Ant. Faber.dicto c.9.*contendentem, & perlucidè demonstrantem hoc argumentum à permutationis contractu desũptum non obstare definitioni prædictæ; per hæc verba at dubitari video cur permutatio, quæ tàm elegans nomen habet nullum habere existimetur; an quod minus generale nomen sit,vt emptionem quoque location em, ac cæteros ferè omnes contractus complectatur? minimè verò, neque enim vllo iuris loco videas permutationis verbo sic abuti Iur:consultos, vt contractus nominatos,ex appellatione significari velint, an potius quod ipsum nomen permutationis, non tàm contractum significet,quàm causam,ex qua contractus constituitur?neque enim permutationis contractus vllus est, sed rerum permutatione contractus fit; qui nomen nullum habet;atq; ità mihi sanè videtur, vt rerum permutatio perinde sit causa eius contractus quem innominatum dicimus; atq; consensus in constituendo certo rei venditæ pretio, causa est emptionis; itaque si ex vna tantum parte traditio facta sit, quia non dum permutatio est, non poterit, is qui tradidit,agere ex causa permutationis,in id quod sua interest si illa rem accepisse:de qua conuenit;sed tantum vt res data reddatur conditio locus est; quasi re non secuta:hæc istæ per quę constat ratio,quare dum huiusmodi contractus habeat vnde nominetur, non tamen inter nominatos refertur: cum nomen illud sit rebus non contractui impositum, ex quibus videtur satisfactum oppositionibus *Fortunij*, nec non *Emilij Ferrecti*, qui *Fortunio* non allato huic opinioni se subscripsit,quibus priusquam nos satisfecit *Padilla de Mensęs in l. naturalis de præscriptis verbis*.

Sed audax iterum aduersus hæc insurgit *Francisc.Otho-* 49 *man.*† in disputat.*de pact.fol.*124. qui ita pacta nominata describit,videlicet illa esse,quę iam inde certam, & solemnem actionem à primis Vrbis temporibus habuere, ideque forensi vsu denominata fuisse, nam vt ipse ait priscis temporibus,qui iuri ciuili præerant ex certis tantum negotijs actiones conceperunt, quæ solemnes, & vsitatæ nominabantur.*l.1.& 2.D.de præscript.verb.* velut ex mutuo,empto,locato,deposito,& similibus *l.2. D.origin.iur.* hæc ergo pacta conuenta, quæ olim in fastis postea in prætoris albo certa suarum actionum nomina habuere:generale nomen(inquit ipse) amiserunt;& speciali atque peculiari nomine, ex suarum actionum formula denominatæ fuerunt; & è conuerso innominata pacta, conuentionesquè (ait) illa esse, quorum causa priscis illis temporibus actiones nullæ compositæ sunt nimirum, quod minus vsitata essent,& ob id remanserunt in generali nomine pacti, quoniam in prætoris edicto nulla eorum mentio fit:nec eorum occasione actiones vllæ compositę proditæquę sunt, Octomannum hoc loco quamplures secuti sunt, quos meritò reprobat *Doctor Felicianus de Solis tract.de censibus in proæm.num.*3.dicens quod haberi debent pro suspectis, tamquam illi, qui tentant nouitates inducere; ostendens per quam plures auctoritates diuinæ scripturæ, & per antiqua monumenta aliorum scriptorum, propositionem iam in dictam falsam esse, nec pactorum nomina orta fuisse ab actionibus eis 50 † accomodatis,iam inde ab vrbe condita: cum verius sit quod dicta conuentionum nomina,antequam vllæ actiones fuissent prodite in hominum ore versabantur; vnde potius firmandum est, ex pactorum nominibus speciales actiones ortas fuisse, quam ab eis pacta nomen recepisse.

Sit ergo conclusio veriorem esse opinionem illam,quę communiter recipitur,& quam nos secuti sumus,non obstantibus prędictorum traditionibus.

Cognitio iam vnde proueniant contractus nominati, sequitur videndum quid de nostrę donationis contractu 51 † firmandum sit;& quidem censeo inter nominatos referri debere, si verum est quod diximus donationem altera vero parte eadem est ratio,quod in credito non currat præscriptio Statutaria contra minorem, siue creditum descendat ex contractu inito ab ipsomet minore, siue descendat ex contractu inito a maiore. Quod patet quia hac vnica ratione a præscriptione Statutaria eximitur creditum ex cõtractu inito a minore descendens, nostram antique donationis locum fortam esse:ratio est quia donatio prædicta inter nominatos contractus enumeratur, non quia communi hominum consensu,fuerit ei nomen impositum, sed quia imperiali constitutione nomine danata fuit,vt profitetur. *Accursius.* cæterum certum est,subrogatum sortiri eamdem naturam eius, in cuius locum fit subrogatio,*l.item eorum 6.§.si decuriones. D.quod cuiusq; vniuers. nomine latè Euerard. in topic. loco 93.Gambar.in dialect.legal.lib.2.subrog.loco 4.*

Sed alio ex capite iudicio meo potest cognosci, an noster contractus sit nominatus, vel nè, hoc est videndo,an per consuetudinem possit effici contractus nominatus.

Pro cuius rei elucidatione repetenda sunt aliquà per nos tradita super *num.*43. nomina videlicet fuisse de iure gentium contractibus indita, ac vnanimiter approbata; hoc enim requirebatur, vt iuris gentium dici potuissent: iuxta *Ciceronis* sententiam in *Tusculanis quæst.*1. omni in re(at ipse)hominum consensio lex nature putanda est;ex 52 quo DD.nostri quęrunt,an quam plures contractus † in aliquibus nationibus,& regionibus vsu recepti,inter nominatos

minatos referri debeant: sicuti feudum,præcaria, affictũ libellum,donatio contemplatione matrimonij, de qua agimus,qui à iure gentium non prodierunt,sed tantummodo ab aliquibus regionibus vsu probati sunt, & licet pro negatiua teneat. *Bald. in cap. vltimo de causa possess. & propriet. & in Rubr. C. de rerum permutatione, & in l. vnica numero 8. Cod. quando liceat ab empt. discedere* quod ante eum videtur tenuisse *Bart. in d. leg. iuris gentium §. quinimò numer. 17. D. de pact. idem Bald. & Ang. in l. legitima D. eodem & in dicta auth. vt sponsalitia largitas numer. 8.* quos refert *Ias. in dicto §. quinimò numer. 15.* ego addo eundem *Bald. in authent. eo decursum.* vbi expresè idem tenet, mouetur *Bald.* ex hoc, quod secundum eum omnes cõtractus nominati non cognoscuntur per nomẽ cõtractus, sed per nomen actionis, an videlicet detur actio ex illo contractu, vel legem eum confirmante: an verò condictio ex lege, vel præscriptis verbis,nàm primo casu erit nominatus secundo verò minime.

Attamen contra, & melius tenet *Bart. in l. vnica num.*
53 *10. D. de condict. ex leg.* vbi quod oritur actio † ex contractu inducto ex cõsuetudine, vel condictio ex moribus, & sic actio sui nominis; vnde nominati contractus efficiuntur: quod ipse alijs in locis confirmat, sicuti notat *Card. Mantic. de tacit. & ambig. lib. 3. tit. 9. numer. 5. post Nattam cons. 147 numer. 7.* ex quo deprehenditur fundatum *Baldi* falsum esse, & non habere subsistentiam,nam vt notat *Iason in dicto, §. quinimò num. 11.* & diximus nos paulò ante, non ex nomine actionis est cognoscendum nomen contractus sed ad videndum an contractus sit nominatus,vel nè, debet attendi ad nomen ipsius, an sit speciale, & non ad nomen actionis, vti ex eadem ratione moti ante eum firmauerunt *Castrens. & Alex. in rubr. D. de verbor. obligat.* & esse communem opinionem testati sunt. *Ripa ibi numer. 5. Alciat. numer. 25 Paris. numer. 62. Didacus de Vera num. 251.* vnde deducunt stipulationem esse contractum nominatum;quia actio ex ea oritur,quæ ex stipulatu vocatur, quod etiam placuit *Corasio ibidem*
54 *numer. 14.* Hoc fundamento suppositio,necesse est inferre, contractus a consuetudine introductos † nominatos
55 censeri debere tanquam speciale nomen habentes,sicuti de contractu census firmauit *Horosch. in dicto §. quinimò, Velasques de iur. emphyteoth. quæst. 9. numer. 1. & 6. Felician. de censibus lib. 1. tom. 1. capit. 2. numer. septimo.* sequitur *Cenc. de censibus par. 1. cap. 1. quæst. 4. articul. primo. fol. 13. post Rebell. de obligat. iustit. libr. 10. quæst. 1. numer. 16.* quidquid sit de contractu census vitalitij qui iudicatur ad instar innominatorum,do,vt des,vt tenet *Nauarr. de vsur. quæst. 45.* ante medium *vers.* non quod hic cõtractus,
56 *Gratian. discept. 756. numer. 14. libr. 4.* Idem de feudo † tenet *Padilla* in dicta *l. naturalis* quem sequitur *Felicianus* loco citato,motus ex eadem ratione atque affirmans cõtractum esse nominatum licet ab vsu nomen habuerit, vnde vsus feudorum vsque hodie dicuntur; quod etiam placuit *Iasoni in dicto §. quinimò numer. 17.* ibi quatenus vsuale nomen habet,& latè explicat *Curt. iun. de feud. part. 1. quæst. 9. numer. 35. fol. 76.* in paruis, vbi post quam arguit pro, & contra tandem concludit pro affirmatiua contra *Bald.* dicens,quod. *Bald.* alibi tenuit contrarium, quod etiam aduertit. *Cardin. Tusch. verbo feudum conclus. 104. numer. sexto.* vbi allegat *Bald.* tenentem cum communi; & pro opinione *Curty* allego *Milanen. decis. 8. post. decis. numer. 42. libr. 1.* vbi quod feudum est contractus nominatus,& stricti iuris; addit *Curt.* dicta loco in feudo pœnitentia admitti,etiam in re non integra,quidquid perperam eum alleget *Cardin. Mantic. de tacit. & amb. conuent. libr. 1. tit. 8. numer. quinto.* Vnde si *Curtio* credendum esset, quatenus contractus feudi participaret de vtroque,posset dici anomalus;quod tamen relinquo melius cogitandum.

Vides igitur ex prædictis,omnes DD. in hoc conuenire, quod per consuetudinem possit effici contractus no-
57 minatus; & ex hoc solo capite contractus noster posset inter nominato referri, tanto magis quod in eo non est locus penitentiæ,vt infra tradetur.

Sed magna aduersus hæc insurgit dubitatio, certum est enim donationem,de qua agimus,non esse simplicem sed ob causam, pro vt infra latissime, probaturi sumus, quod si verum est,sequeretur,quod potius deberet adscribi inter contractum innominatos: etenim propter conditionem, quam in se continet contrahendi matrimonij,
58 effici videtur contractus innominatus,† de illa specie,do vt facias,vel si eum vocem,contractum correspectiuum ad dotem efficitur contractus do,vt des,quorum vtrumque est Contractus in nominatus accedit etiam opinio *Antonij Fabri*, & aliorum supra *numer. 25.* citatorum, interminis donationum continentium aliquam conditionem faciendi,vel dandi dixerunt esse contractus innominatos, & in specie nostre dnationis, ità arguit *Natta consil. 609. numer. 15.* quia,& si, ait ipse, (donatio sit contractus nominatus habens nomen specificum,& elegans, attamen donatio ob causam dicitur contractus in nominatus,do, vt facias, vel do, vt des, nec quia partes vocent donationem desinit esse potius datio,quam donatio) loquitor *Natta* in proprijs terminis nostre donationis contemplatione matrimonij factæ per Euasium patrem Paulo Emilio ducturo Bartholomeam,*Nactam* sequitur *Surdus decis. 290. numer. 20. Tiraquell. in l. si vnquam verb.* donatione largitus; *numer. 142. ad finem, Cod. de reuocand. donat.*

59 Confirmari possent prædicta ex actionibus † competentibus donanti ob causam, contra donatarium parere nolentem legi appositæ in donatione, etenim ex conditione,seu lege faciendi, vel dandi oritur quędam obligatione,actio,quæ præscriptis verbis appellatur;in id videlicet competens,vt quod donatarius vicissim se daturum vel facturum promisit detur,fiatue,vel in id quod donatoris interest præstandum cogatur *leg. vltim. Cod. de rer. permut. l. legem 9. l. cum res 22. in fine Cod. de donat.* quamquam in casu quo donator repetere vellet quod donauit,
60 non negabitur ei conditio † ob causam datorum, tamquam causa non secuta. *ad text. in l. 2. 3. & 8. Cod. de condit. ob caus. dator.* ex quibus sequi videtur hanc nostram donationem non esse nominatam, quia nequaquam ex ea oriterntur actiones innominatæ quales sunt actio prescriptis verbis,& conditio ob causam.

Sed his non obstantibus non est recedendum à supra per nos firmatis. Primo quia hæc donatio,ex quo successit in loco antiquæ donationis sortita est eamdem naturam, argumento *l. si eum 10. §. qui iniuriarum D. si quis*
61 *caut.* dum maximè subrogata † est in locum ipsius, quo ad substantialia, quod tunc dicitur fieri quando fit de re actione,vel contractu,& ad eundem finem, pro quo fuerant introductę actiones, & contractus in quorum locum fit subrogatio vt ait *Card. Tusch. verb. subrogatum tom. 7.* Secundo debet iudicari nominatus,ratione similitudinis huius præsentis contractus,cum illo antiquo, per
62 quam efficitur eiusdem naturæ † cum eo cui assimulatur *l. 1. §. si quis D. de præscriptis verb. P. Molin. de contract. disp. 253. num. 9.* nàm sicuti illa donatio fieri solebat ratione dotis, & eius fauore, ità, & ista, & sicuti illa fuit introducta, vt facilius matrimonia expedirentur, ità, & præsens vt dixi *n. 23.* quare mirum non est si eisdem gaudeat priuilegijs, vt ex discursu præsentis tractatus latè patebit,ex quo etiam ortum habet. DD. ità de nostrę donationis contractu tractare sicuti de antiquo,cum tamen non ignorassent multum inter eos in assentia differre, agnouerunt etenim magnam continere similitudinem inter se,ratione effectus; fauoris, videlicet matrimonij

con-

contrahendi,eiusquè sustentationis,& dotium securitatis
63 non enim ad similitudinem † fundandam necesse est o-
stendere,quod eadem sit idemtitas,cum aliud sit esse tale
aliud verò secundum tale ; & ideo omne simile non est
idem, sed sufficit vt sit valdè simile, vt reputetur idem ,
vt ait *Bald.consil.*408. *quidam ciuis numer.*8.*versic.* qua-
propter de necessitate *libr. primo.* quia vt ait *Tiber. De-*
64 *cian.responsi.*114.*libr.*3.in fine† similitudo est adaptatio,
& processio de vna re ad aliam,pro aliquo,quod sit com
mune vtriquè, & hoc quod debet esse commune , quan-
doquè est in forma, quandoquè verò in effectu , sed for-
tior est illa similitudo , quæ consistit in effectu , quia
omne agens agit propter finem , & effectum , vt pro-
bat idem *Decian.responsi.*1.*numer.*115.*libr.primo.*quare,
& si hæc donatio differat forma , attamen iam proba-
tum est vnicum finem habere cum illa antiqua propter
nuptias , vnde quia congruit cum eodem fine , ex si-
militudine iudicari debet etiam nominatus ; sicuti di-
cunt Doctores de contractu census , quod ideo debet
65 iudicari nominatus , † quia magnam habet similitudi-
nem cum contractu emptionis , & venditionis , vnde
imponens censum dicitur venditor , & exbursans pe-
cunias emptor ; ex qua ratione in casu occurrenti in-
ter Porsiam Carrera Ciuitatis Leocate , & quosdam
de Spatafora , dixi quod contractus census erat de
comprehensis in *Ritu* , secluſa pragmatica de censibus
per Regem Alphonsum edita , & quòd vti talis debe-
ret ei tribui executio , sicut cæteris contractibus , ibi
in capit.102. enumeratis ; si forsan inueniretur census
editus de iure communi sine requisitis bullæ , & prag-
maticæ de censibus. Tertio quia à consuetudine no-
men habuit de quo supra dictum est in principali illa-
tione.

Quarto ratione permixtionis cum contractu dotis ,
nam cum fiat per sæpè in eodemmet contractu dotalitio,vel dotis respectu , quod idem est , ratione correspe-
ctiuitatis,confunditur cum eo , & efficitur contractus
66 nominatus , † quia in mixtis semper prævalet potentior , & sic cum dotis contractus sit nominatus , vt
omnes admittunt *ad tex.in leg.legitima.D. de pactis* ; &
firmat *Duaren.in tract.solut.matrim.cap.*3. & indubitatum esse dicit *Dom. preses Faber de error. prag. decad.*
47. *error.*4. *numer.* 27. sequitur quod vnitam sibi donationem hanc efficit nominatam , vt subobscurè videtur
firmare *Natta dicto consil.*609.*numer.*18.nam cum mixta dici possint dos & hæc donatio , quando fiunt in contractu dotalio, vt notant omnes, quos in numero habes
*in discurs.primò speciali 6.tract.*2. (vbi agetur de antapocis , seu retrodationibus , quę simulatè fieri solent inter
parentes , & sponsos) ac etiam *discursu secundo particula*
67 *vltima* & in mixtis , vt dixi supra , prevalet † potentior
ex l. quæritur 10. *D. de statu hominum* potentior verò
hoc casu dicatur dotis contractus , qui longè fauorabilior est donatione nostra *Oldrad.consil.*295.*numero quarto.* vbi in contractibus firmat illum esse potentiorem ,
qui sit magis fauorabilis,cuius mixtionis ratione , sequitur nostram donationem in dotem conuerti , & effici
contractum nominatum;hęc est enim proprietas mixtorum , vt vnicæ naturæ efficiantur , ac fruantur eisdem fauoribus,& priuilegijs.*Lapus allegat.*84.*numer.*3. qui dat
exemplum in infante non baptizato existente in vtero
matris, qui si esset extra vterum non posset sepelliri in
loco sacro, alias Ecclesia esset interdicta , & tamen si ad-
68 adhuc esset in ventre † matris posset sepelliri vna cum
matre in loco sacro,& in terminis nominis , in casu,vbi
res potest duobus nominibus nominari tunc regula est ,
quod nomen accipiat à digniori , sicut quando adesset
69 causa † mixta , quæ possent , & ciuilis , & criminalis appellari,debet à criminali nomen sumere. *Alex.consil.*82.
in causa inter Petrum,*numer.6.vers.* quo ad secundum
libr.primo. & de contractu innominato , permisto cum
nominato , quod recipiat naturam contractus nominati
est puntualis decisio *Alex.in consil.*113.perfectis *numero*
2.*libr.6.* vbi *additio:* quidquid diuerse se habuerit *Romanus consil.*171.*numer.septimo.*cum sequentibus. Diximus,
quia persepe in eodem contractu fit, sed si non fiat idem
erit,dummodo ex eadem causa fiat , cum saltem ex hoc
dicantur correspectiua, quia mulier dotem non esset datura , nisi hæc donatio accederet , nàm donatio est propter dotem , & dos propter donationem , ex quo fit , vt
confundantur , etiam quod diuersi diebus dotis datio,&
donatio celebrarentur, dummodo ad certum matrimonium contrahendum donatio processisset , nil interest
quod matrimonium postea sequatur , cum correspectiui
70 actus † non solum dicantur , ex eo quod facti eodem
tempore,sed quia ex vna eadem met causa processerunt,
& ad eumdem finem late *Stephan. Gratian. discept.*273. *à*
*numer.*16.& per plures sequentes potius enim inspiciendus est finis tractatus quàm antecedentia,adhoc vt illa
dicantur inesse in fine fauore mulieris contrahentis, quæ
tutàm se credidit ex donatione facta,de qua correspectiuitate mihi infra erit sermo.

Quinto ratione effectus,quia in ea pœnitentiæ non est
71 locus,esto sit donatio ob causam † quandiù donatarius
persistat in voluntate satisfaciendi , positquè adimplere
vt expresè disponunt *text.in leg.*2.7. *&* 8. *Cod.de condit.*
ob caus.datorum,in hoc enim differt donatio ob causam
ab alijs donationibus, nam si ob causam datio fiat pœnitentiæ locus est, causa non secuta , quia ob causam tantum dare,voluit,quod secus est in donatione ob causam,
quę permixtam habet liberalitatem , licet causam contineat : ratione enim liberalitatis , quam voluit exercere
donando,non ità de facili datur repetitio;sed ità demum
si donatarius nolit parere legi impositæ:quę posibilis sit;
secundum *text. in dicta l.* 8. ibi. *si titulo liberalitatis res*
tuas in sponsam conferendo , certam dedisti legem , nec huic
illa cum posit paruit,successores ipsius de repetendo,quę de-
deras,si hoc tibi placuerit,conuenire non prohiberis Duplex
enim causa subest in donationes ob causam , prima
est donandi animus secunda causæ adijciendæ propositum,nec mihi dicat quis huic sensui repugnare traditionem eorum, quis huic sensui repugnare traditionem eorum , qui dixerunt donationem ob causam contractum
innominatum esse , & quod in huiusmodi contractibus
est locus pœnitentiæ, & quod leges prædictæ habeant locum in donatione simplici, vti videtur sentire *Bart.in d.l.*
72 2.†.dum ex hoc capite penitentiæ non licite in donatione arguit illam esse contractum nominatum , ob causam
verò donationem esse innominatum. etenim non ex hoc
*Bart.*affirmat esse in eam locum penitentiæ , licet videatur licita consequentia , neque vllus , quem viderim hoc
dicit ; vnde credo quod sit speciale in donatione ex prædictis, quod licet sit facta ob causam , in ea non admittatur pœnitentia,ad differentiam aliorum donationum ob
causam,nec per hoc intendo firmare quod omnis donatio ob causam sit contractus nominatus,sed tantum ostendere hoc locum sibi vindicare in contractu donationis
contemplatione matrimonij factæ,tàm ratione prædictę
diferentiæ inter dationem,& donationem , quam etiam
fauore matrimonij, de quo tradunt Doctores , quod licet aliquando datio propter dotem sit contractus inno-
73 minatus, † tamen eius fauore excluditur pœnitentia , vt
ex *Bart.* firmat *Didacus Couarru. vir. insignis litteraturæ*
*var.resolut.libr.*1.*cap.*14.*numer.*15.qui licet de pera vsque
ad sacculum excutiatur *Anton.Faber.de error.prag.decad.*
48. *err.* 4. attamen non per hoc vir doctissimus nobis
contradicit,imò satisfirmat conclusionem nostram,dum
donationem propter dotem dicit esse cõtractum nominatum

natum, & quod non sit licitu pœnitentia ibi in *numer.7.* & paulo ante per tot. *numer. 9.* dum firmat donationes ob causam esse contractus innominatos, & in eis pœnitentiæ locum non esse, quasi voluisset excipere presentem donationem non solum, vt in ea de pœnitentia tractari non posset, sed etiam, vt ad differentiam aliorum contractuum ob causam, diceretur nominata audiamus, ergo, quâ benè loquatur, in hoc, prout in alijs locis, (non est autem difficile, ait ipse, ostendere nullo iuris loco probari eorum sententiam, qui in contractibus innominatis fauore piæ causæ pœnitentiam admitti posse negant, cum pro se nullum afferant, præter text. in dicta *l. si ego in principio*, ad quam respondet *Didacus* non agi eo loco de contractu innominato sed de datione dotis, quæ nil aliud est, nisi contractus dotis; quem sanè inter innominatos, nemo vnquam nominauit: est enim contractus dotis de
74 eorum numero, qui re † perficiuntur, cum dotem sola traditio, vel numeratio faciat, non scriptura vt ait *I. C. in l.1.C.de dot.caut.non num.* quod si contractus dotis non esset, saltem donatio dici deberet facta ob causam, quæ secundum nostros etiam contractus nominatus est, ob idque mirum videri non posset, reuocari eam non posse per solam pœnitentiam; quippè cui locus nullus est in contractibus nominatis, nàm quod res datur ob eam causam, vt in dotem postea, sit, non tollit donationem, cum donari dicatur, quod nullo iure cogente cõceditur) & postea ante *num. 9.* loquendo generaliter de alijs contractibus donationum ob causam dicit eos esse innominatos licet ad differentiam aliorum contractuum hoc specialitatis habeant, vt in eis non habeat locum pœni-
75 tentia, † vt supra dictum est; per quæ verba satis liquet, quod donatio, quod habeat per mistam causam dotis, sit contractus nominatus, in quo duplici ratione non habet locum pœnitentia, primo quia contractus nominatus, secundo quia donatio est: in qua non admittitur pœnitentia, etiam quod causam dotis non contineat, & consequenter etiam quod sit innominata.

Contra hæc dicta iterum ex citari potest alia difficultas, quæ satis vrgere videtur, dici *Butrigar.* quem sequitur *Bal. Nouell. in rubr. de verbor. obligat. numer.17. vers.4.* quod hoc generale est in omnibus contractibus innominatis, vt quandiu velim ex parte mea adimplere non sit
76 locus pœnitentiæ, † etiam secuto implemento ex parte alterius, quod quidem satis rationabile visum fuit *Card. Mantic. de tacitis, & ambig. lib.1. tit.1. n.36.* & ante eum *Gomes. to.2. var. res. c.8. n.3.* ibi, quod intelligo re integra antequam alter tibi tradat, vel adimpleat promissum, quare si hoc verum est; fateri necessario cogimur non esse speciale in donatione ob causam; illud quod diximus de pœnitentia non concessa; quandiu donatarius velit possitq; implere: Sed hoc non obstante negandum non est, magnam esse in hoc differentiam inter donationem, & alios nam in contractibus verius est contra prædictos
77 † pœnitentiam locum habere, etiam nulla mora contracta ex parte eius qui impleuit, potest namque agere ad repetitionem datorum, tamquam ex contractu resoluto, non secuto implemento alterius: esto sit paratus implere & absit culpa, ità ex communi DD. sententia, firmauit P. Molin. *de contrac. disp.258. n.3.* his verbis (quod si alter tantum impleuit locus est pœnitentiæ ex parte eius, qui impleuit, potestq; perinde repetere, quod dedit esto alter
78 neq; † in mora neq; in culpa sit sed paratus sit implere) & ratio est clara, quia omnes contractus innominati re perficiuntur, cuius deficientia contractus dissoluitur ex parte recipientis, & ideo agitur tanquam causa contractus deficiente, quod secus est in donationibus, vt diximus, & nobiscum in hoc sentit Gomes. vti eum interpetratur P. Moli. dict. loc. neq; est dubitandum hodie donationem
79 perfici consensu † post Imperatorum constitutionem *in l. si quis arg.15. §. fin.* quidquid secus sentiat, idem P. Molin. *de contr. disp.254. n.13.* qui credendus est loqui de iure digestorum, pro loquitur *Bart. in l. iur. gent.* sicut aduertit *Constant Harmenop. in epit. iur. ciu. lib.3 tit.1.* & hæc est indubitata & verior opinio, quæ adiuatur per *tex. in §. alię autem 3. inst. de don.* ibi *perficiuntur autem cum donator suam voluntatem scriptis aut sine scriptis manifestauerit, & ad exemplum venditionis nostra constitutio eas etiam in se habere necessitatem traditionis voluit.* per quæ verba satis apparet voluisse Imperatorem illam perfici consensu, sicuti venditio perficitur, sequitur idem *Gom. var. res. to.2. c.4. de don. in princ.* & hæc est ratio, quare ob causam donatio inter nominatos contractus refertur, est. n. bona consecutio, hic contractus consensu perficitur, ergo est nominatus vt voluit *Anton. Fab. de coniec. lib.6. c.9.* licet secus sit in donatione simplici, vt supra dictum fuit, quæ licet consensu perficiatur, attamen nullum geritur negotium, vt contractus dici possit, duo. n. concurrere debent, vt donatio, nominatus contractus dicatur. Primum vt negotium sit permixtum, vt in hac nostra. Secundum vt donatio sit, sicuti per actenus scripta videri potest.

Quod autem traditum est ad terminos iuris Codic. de donat. consensu perficienda; intelligo procedere in donationibus simplicibus, vel alijs ob causam dotis, vel propter nuptias, in quibus non est locus pœnitentiæ, secus in
80 donationibus † reciprocis, vel vbi est, adiecta lex aliquid faciendi; & demum in donationibus remuneratorijs respectu futurorum seruitiorum; nam huiusmodi cõtractus habent quandam speciem permutationis, propter quam efficiuntur contractus innominati, qui non consensu rãtum, sed re perficiuntur; ac ideo requiritur implemẽtum ex parte promitentis, ita & taliter, quod si non ostendãt impleuisse ex parte sua, non possunt petere donationis implementum; si donator non tradiderit rem donatam in totum, vel in partem: vt tenet post multos quos allegat *Steph. Grat. I. C. Roman. fertilissimus, & copiosus in discept. 782. num. 23. lib.4. & c.386. n.5.* vbi loquitur de donatione remuneratoria, quia regulare est in huiusmodi promiscuis obligationibus dandi, vt qui petat imple-
81 mentum, † vel velit se contractu iuuari, ostendere debeat prius se impleuisse ex parte sua; ad tradita per *Mascar. de prob. concl.1387. n.1.* & post eum *Gras.* noster siculus *de except. c.13. n.51.* qui satis doctè, & fundatè loquitur, & diffusissimè post infinitos conciuis meus *Maurus Burgius laud. part.3. inspectio.40. n.106.*

In quibus terminis nominatarum conuentionum aduertendum puto, perpetuum non esse secundum nostrates illud quod sæpè repetitum est, & vulgo iactatur, quod in eis non sit locus pœnitentiæ, quia aliquando ad instar innominatarium cuicunque pœnitere licitum est; vel agẽ-
82 do ad rescissionem contractus, & principaliter † iudicium instituendo, vel per viam exceptionis, dum ab altero cõtrahente conuenitur: nec. n. in omnibus casibus, in quib. promissa per alterum contrahentium non implentur, agere cogitur is, cui impleri debet, ad obseruantiam contractus; vt vidi plerosque indistincte asseruisse: quia aliter se habet iuris dispositio datur etenim aliquãdo optio vel agendi ad implementum, vel recedendi à contractu; vt ecce si venditor dixerit rem venditam liberam esse; ipsa autem inueniatur fideicom. subiecta vel oneribus,
83 quæ perpetuo rem afficiant supposita, certẽ hoc in † casu venditoribus in optione esse debet velit nè ex empto pro euictione agere, vel à venditione resilire; vt firmat *Surd. decis.253. num.17. ibi* est ergo in facultate emptoris *Ossech. decis.24. Pedroc. in resp. pro resol. contrac. num.543. Grat. decis.13. & discept.175. num.21. cum plur. seq. aliq; per Giurb. dec.113. n.2.7. & 8. Anell. Amat. consil.58.* quod intelligendum est, vbi venditor sciebat fideicommissum, vel onera, & tacuit; item si sciebat rem alienam, & vendi-

dit vt

dit vt propriam, nam ex hac taciturnitate dicetur † in dolo, qui dolus dum dat causam contractui illum annullat.*l.3.§.fi.D.pro soc.l.& eleganter 7.D.de dol.Beroius.cons.* 158.*n.46.lib.1.la Ratha cons.*14.*a.n.*13.*vsq.fin. Grat. d.c.* 175.*n.23.Surd.d.loc.n.*13.*Cancer.vir.mirę literaturę. var. res.lib.3.c.6.n.*107. dicitur verò dolum dare causam contractui, dum aliter non esset quis contracturus, nisi assertio illa dolosa præcessisset: maximè cum pro rescissione
85 contractus, dicant multi sufficere dolum †præsumptum, ne dum verum.*Honded.* post.alios *cons.*35.*n.*49.*li.*1.*Grat. discep.*759.*n.*20.*lib.*4. vt vidi per peritos viros decisum pro D.Didaco Oliuera contra Deputationem Regni, super locatione gabellę extractionum, post hęc scripta; magis si vendiderit francam & liberam, quia ex hac assertione dicitur in mendacio compræhensus, & mendacium efficiens causa est, vt mendacium passus, posit recedere à
86 contractu † etiam nominato *Bald. in l. cum in plures §. mandaui D.locat.* quem approbat *Card. Mant.de tacit. & ambig.lib.*1.*tit.*8.*n.*14. multum autem interest an dolus,
87 vel mendacium, †versetur circa dominum, an circa hypothecam; nam si vedita fuerit res notoriè aliena, vel censui dominicali obnoxia item, & restitutioni subiecta, omnino competit emptori repetitio solutorũ, & potest a contractu recedere, vt probat *Surd. d.loc.* & in re emphyteutica vẽdita, idẽ *Surd.dec.*165.*per tot.* & in re restitutioni subiecta *Giurb. d. decis.* 113. *Imo executiue hoc casu agi potest exempto ad prætiũ & interesse Grat.d.c.*175.*n.*27. si vero res tãtum sit censui consignatiuo, vel imposititio (quẽ in hoc Regno à Pontificis diplomate, seu bulla super hoc edita, bullare vocamus) aliter se habent nostrates; nam si
88 venditor † paratus sit censum redimere, vel rem ab hypotheca census liberare; nominati contractus rescissio denegatur.*Guttier.pract.q.lib.*2.*q.*169.*n.*3. *Giurb.d.decis.* 113.*n.*3. assignant ipsi rationem, quia census impositio alienatio non est, talis, quod res possit dici creditoris cẽsus, sed tantum hypothecario, qua propter non habita ratione pretij, solet damnari venditor ad liberandã rem ab omni onere, ratione obligationis indiuiduæ, quæ dicitur defensionis onus, & promissio, vt ex *Bolognet cons.*31.
89 deducit *Giurb.ibi.n.*9. & hoc quidẽ † executiuè per viam præcepti, si tales clausulę contracti insunt, pro vt solẽt de stylo notariorum, nã, & venditori agenti, & emptori excipienti prosunt; vt ait *dict.author.ibid.n.*7. cęterum non est ita facile admittẽda distinctio Alexandri per eundem *Giurb.* tradita in *d.decis.*113.*n.*14. de re fideicommisso sub-
90 iecta vendita, † vt si fideicommissum sit purum, prætiũ deponatur pro tuitione emptoris; si verò conditionale, sufficiat satisdatio; nam non est cogendus emptor rem alienã sub futura, & certa restitutione pęnes se detinere; & dominio incerto incumbere; cum lex sicut nõ patitur
91 dominia rerum subincerto esse, ita neque permittit † vt quis sub dubio maneat, quid de re vendita sit agendũ, nã interim deficit sollicitudo excolendi, & dura res est, vt quis inuitus cogatur in emptione persistere; dũ à lege ei prouidetur, vt possit à contractu recedere; prout per prędictos probatum est; & addo tenaciter hoc defendentem post alios *D.Grat.discep.*307.*n.*10.24.*& 25.li.*2.*& discep* 373.*n.*15. vbi decisum *Marescot. var.res.lib.*1.*c.*90.*n.*5 *Seraph.decis.*1275.*Farin.dec.*318.*n.*4.*lib.*1.*Idem Surd.cons.* 13.*Morat.cons.*6.*n.*22. item non est quis de facili committendus fragilitati cautionis, vt ait *Bal.in l.*2.*C.de his, quæ in fraudem patr.Grat.discep.*44.*n.*23.*Castil.decis.*189 *n.*31. *Merlin.de legitima lib.*5.*tit.*3.*q.*6.*n.*7.*& sequent.*

Posset forsan procedere distinctio, vbi dolus non adfuit, & emptor remaneret satis cautelatus, & ita fuit discussum aliquando in his supremis Tribun. inter D. Anton. Rosselli, & D. Matheum Resignano, & vt diximus decisum pro conductoribus extractionum contra Reg. fiscum de anno 1629. Memini dixisse supra *num.*82. posse per viam exceptionis contrahentem cui non fuit impletum, vel qui fuit deceptus, petere rescissionem contractus, quod erit quando, vt puta venditor petat pretiũ, vel aliud implementum ex parte sua, nã tunc satis sufficit
92 emptori excipere † de nõ implemẽto & dolo ad rescissio nẽ contractus; dicendo non tenor, quia nolo stare contractui, ex quo tu me decepisti, vel defecisti in implendo ex parte tua, quia hoc casu habetur pro rescisso quo ad effectum excipiendi; ità post *Corn.cons.*121.*ad fi.li.*1. *Becc. cons.*45.*num.*38. *Surd.decis.*220.*num.*18. *& alios* firmat *D.Grat.d.loc.num.*26. addo *Rol.consil.*69.*num.*8. *& consil.* 53.*num.*29.*lib.*1. *Surd.cons.*52. *num.*36.*lib.*1. *Grass.de except.c.*13.*num.*59. licet *Grass.* hoc loco indigeat declaratione, dum dicit, quod contractus nominatus non rescinditur nisi excipiendo: nam hoc non est absolute verum, nisi addas citra dolum, vel mendacium, nàm tũc per viam actionis, & principaliter intentari potest rescissio, vt ex supra dictis satis liquet; & se explicat Surd. per eum alleg. *dict.cons.*52.*num.*39. nam verum est dicere, quod condictio ob causam non secutam non potest dari in contractibus nominatis; quia illa tantummodo propria est contractuum innominatorum, qui nihil commune habẽt inter se cum nominatis, vt disertè probat *D. Ant.Fab.de err.prag.decad.*45. *error.*8. ante *numer.*20. adque omnia videndus etiam erit *Marius Giurb.decis.*115. *num.*10. ante, & post.

Nõ est reticendum iuxta prędicta, nimium errare, qui putat sententia opus esse, vbi rescissio contractus ob non implementum, vel dolum excipiendo proponatur, nã ad quid dicere concedi rescissionem excipiendo, si necesse esset præcedere sentẽtiam, quę super rescissione lata esset pone Titius vendit Meuio domum, quã affirmat suã esse, nec vllum in dominum recognoscere, cum tamen ipse nõ esset nisi vtilis directus vero Sẽpronius, si fortè pro pretio fuisset bullalis cẽsus constitutus, pro quo emptor ageret, venditor verò exciperet de dolo vẽditoris, & peteret, rescissionẽ per viam exceptionis replicãdo, an forsã ne-
93 cesse esset vt prędcederet sentẽtia † rescissoria? certè nõ ita firmant *Aimon. & Becc.* quos sequitur *Grat.d.c.*307. *nu.* 27.*addo Apost.cons.*5.*n.*36.*&* 37.*& cons.*6.*n.*19. *Amat. dec.*70.14.*Crot.cons.*27.*n.*36.*lib.*1.satis.n. rescindi dicitur, dum venditor per exceptionem repellitur, quæ magis procedunt, vbi simus in cõtractu innominato; quidquid aliquando decisũ viderim per quemdam Vice Iudicẽ Regiæ legationis seu Monarchiæ, vt vocãt ex voto cuiusdã planioris Doctoris, me in contrariũ allegãte, vbi eramus in translatione, & aderat pactum resolutiuum, de quo *in spec.*28. *secundę trac.* nobis erit sermo, vbi de pacto adiectionis in diem, & resolutio agetur de quo discurrit etiam satis ad propositum D.Tap. *decis.*8. videndus equidem magistraliter loquens more suo, quem moderne vidi, *in decis.S.C.N.*

Hæc quotidie in his tribunalibus discuti solent, quãdo de pretio rei vẽditę constitutus est census, vt vocãt iuxta formam bullæ, dum dubitare contingit, an possit repara-
94 ri exactio † à venditore si excipiat rem liberam non esse vel alienam, nàm tunc ageretur de duobus contractibus dissoluendis, & quidem vtrisque nominatis; si fas est credere Felicia. & Cenc. qui hoc de censu firmarunt, vt supra actum memini: in hac specie placet distinguere, quod aut emptor, ac idem debitor census vult persistere in venditione, timet autem tantummodo futuram euictionem, & tunc si nullum passus est interesse, cogi debet ad solutionem census præstita idonea cautione per venditorem de pretio, eoq. quod interesset emptori ex soluendo, vt post quam plures firmat *Mastrill. dec.*160. *per tot.* vbi plures decisum testatur, & in dies nos seruari videmus cui addi potest *Ant.Fab.in C.tit.de empt. definit.*5. *&* 15. *& de euict.defin.*14. *Farinat.decis.*686.*numer.*3.*tom.*2.*p.*2.

Dixi

Dixi nullum interesse possus sit, quia si aliquid creditoribus coactus ex soluerit iudicis interlocutoria præcedēte (vt vocāt reijciantur) quæ passim relaxari solet quā-
95 do ex cōtractu census agatur, cuius executio cōtra† tertium quoq. possessorem locum sibi vendicat, non est dubium, eo quod tunc videtur secuta euictio, ratione illius hypothæcę competere emptori retentionem census fructuum, per eum debitorum ad concurrentem vsq; quantitatem summæ solutę, & expensarum vt eadem Rot. *decisio affirmat ibi n.*4. quæ retentionis, seu cōpēsationis exceptio ex eodē contractu scaturiens in quolibet iudicio est admissibilis sumarij ssimo, & executiuo, cuiuscumque pacti statuti, vel actionis priuilegio non obstante, vt sæpius practicatum vidi per vulgares, quæ induci ad hoc per nostrates solent conclusiones, si autem emptor nolit contractui stare, sed per viam exceptionis petat rescindi contractum venditionis, offeratq; rem retro tradere venditori cum rata fructuum perceptorum, hoc ei negandū
96 minime censeo, † sed imò concedendum per prædicta, dum etenim ipse nō cogitur stare contractui venditionis corruere etiam debet contractus constitutionis census; quasi causa data non secuta, & ex natura correspectiuorum, quorum proprium est, vt vno deficiente, alterum corruat, re.n. per emptorem oblata venditio euanescit, quia sublata census deficit, qui loco pretij successit, cum neq; pretium subsistit venditione nulla existente, & hęc
97 exceptio resoluti contractus, † eius virtus esse creditur, vt sibi viam aperiat in quocunq; iudicio executiuo aliquo pacto, vel actionis censualis bullæ, vt aiunt priuilegio non obstante, si verum est, quod affirmat *Giurb. dec* 55. *n.*22. dummodo, vt ipse ait ex facie ipsiusmet contractus, de resolutione appareat; loquitur in specie multum simili cum præsenti, sicq; distinguit inter pugnantes opiniones eorum, qui negāt, & affirmant hanc exceptionē admitti, cauendū tamen est ab eo, dum dicit *n.*10. quod resolutio contractus nō fit nisi secuta sentētia, & postea *n.*23. dicit
98 eam admitti resolutionē, † quæ fit mediante sententia, & non illa, quam lex operatur, quia hoc est falsum; si ità absolutè sumatur in omni resolutione legali, & verum; si intelligatur quando resolutio fiat à lege in pœnam, & agatur ad exactionē pœnæ; vt loquuntur allegati, & *Grat. discept.*770. *n.*16. *lib.*4. post *Bar. Bal. Castr. Aloys. de leo. Salic. Bertaz. Ias. Aret. Curt. Ias. in d.l. si quis maior. C. de transact.* nam si resolutio fiat ex natura actus stante pacto resolutiuo, vel ob non implementum partis, tunc talis exceptio admittitur, nec necesse est præcedere sententiam vt supra post *Grat. Aponte*, & alias per me firmatum fuit, quidquid esset, quando ageretur ad pœnam, vel ad restitutionem acceptorum, vt dicam in discursu primo *secundæ*
99 *tract. special.* 28. † quod ità accipiendum est, vt quo ad effectum euitādæ solutionis fructuum, haberi debeat pro rescisso, licet in totum rescissus dici non possit sola replicatione, vel exceptione in iudicio executiuo proposita, sed necesse sit ad terminos *l. si contendat* per viam legitimæ exceptionis petere se declarari immunem ab obseruatione illius contractus; vt quotidie seruamus in actionibus negatorijs, in quibus petimus declarari non afficere redditus super aliquibus bonis, vel feudalibus, vel fideicommisso subiectis; vbi indistinctè conueniuntur etiam Ecclesiæ coram Iudice laico, quia reus existimatur petens, vt latè discurrunt *Mastrill. decis.*14. *n.*18. cum pluribus sequent. & per eum citati.

Ex alio etiam hæc exceptio proposita per emptorem est admissibilis in quolibet iudicio, quia secuta euictio-
100 ne, dum est locus rehabendi pretium, deficit quodammodo capitale, † quod erat formatum ex pretio; ex fictione *l. singularia, ad tradita per Mastril. decis.*262. *num.*45. & 46. *post Aloys. de Settimo: & in dec.*160. *n.*10.

Sicuti in pulchro casu fuit strenuè defensum pro Mar.

chione Ispicesundi contra D. Ioan. Statellā eius fratrem, vbi erat constitutus census pro fructib. vitæ militiæ super feudo Plachæ, postea recuperato per D. Regentem de Quintanaduegna, vna cum condemnatione fructuum ad fauorē petitoris: nam quia deficiebat debitum; deficere etiā videbatur cēsus cuius pretiū super eo erat fundatū, tamquā cessante causa ad tradita per *Grass. except.*40. *& per Cenc. de cens. p.*3. *q.*4. *c.*1. *fol.*259. nàm capitale illius cēsus erat fūdatū pro eo quod debebatur D. Ioan. ex causa fructuū vitæ militiæ super feudis reiuēdicatis quæ cum fuerint in alios trāslata vigore sētētiæ vna cū fructib. super quib. vita militia fuerat taxata, vtiq; deficiebat nō solū causa obligationis, sed etiā capitale illud fictū, & sic deficiebat obligatio pro interusuris ab eo orta, quæ exceptio erat admissibilis, licet cōtrariū decisum fuerit in dicta causa, dū hæc sub prælo esset, & tādē cōpromisso sopita.

Et redeundo vnde discessimus post longam, sed vtilem peregrinationem, quod de pœnitentia traditum est pro-
101 cedit in locatione † quę etiam inter nominatas conuentiones numeratur, nam per easdem rationes conductor si impediatur vti fruire locata facto locatoris, potest recedere à cōtractu si malit ad interesse agere *l. cum te fundum. 6. vbi Bal. Castr. & Salyc. C. de pacti. inter empt. & vēdit. Salyc. in l.*2. *n.*4. *C. de condit. ob caus. Corn. cons.*101. *col. fin. vol.*1. *& cons.*102. *col.*5. *li.*2. *Cranet. cons.*192. *nu.*22. *& cons.*246. *Becc. cons.*45. non solum verò si impediatur, sed etiam si dominus in aliquo pacto substantiali defecerit, vel si rem locatam sicuti promisit, non tradiderit, vt puta si aquæ perēnis, vt dicitur continuus fluxus defecerit, nam in omnibus his casibus notificato domino, factaq; consignatione clauium vel depositione licitum est à condu-
102 ctione recedere, vt docet in terminis † *Cancer. var. resol. li.*3. *c.*6. *tit. de acquir. rer. dom. n.*109. & ante *n.*86. firmat necessarium esse, vt euitetur per conductorem recedentem pensionis solutio, quod traditio clauium, vel depositio
103 fiat, præcedente prius notificatione † domino facienda saltem domi si absens sit, adhoc vt locator possit ex parte sua implere, impedimenta tollendo, quæ efficiunt, ne conductor vtatur re conducta, alias excluderetur à libertate, quam habet implendi.

In vno tantum casu seruatur in hoc Regno, vt possit conductor statim discedere à domo sibi locata etiam domino repugnante, vel differre volente, qui est vbi res inuenitur alicui oneri census temporalis subiecta, ad formā tamen bullæ, nā tunc (ex quo datur contra hūc detemptorem, & tertiū via executiua, ac si esset principalis obligatus, ratione rei per eum possessæ) si creditor contra eum se dirigat, potest si velit à re conducta discedere,
104 † statim præcepto iudicis adueniente, soluēdo prius pē siones præteritas vsq. ad diem illū, quo desierit detinere; tanto magis quanto ostenderit per publica documenta domino soluisse, ita nostrates in eorum annotationibus ad bullam prædictam in verbo quandiū maximè *Blast. Lancea cōuicis noster.*40. *M l. dec.*11. *nu.*38. *lib.*2. *Mastrill. in addit. ad Greg. de cens. q.*6. *n.*90. vbi dicit super hoc rescriptum fuisse dando formam, quomodo seruādum esset à Rege nostro Cath. per eius litteras datas Madrid. *die* 26. *Augusti* 1581. executioni demādatas a M. Ant. Columna allegando ad prdpositum *Auēd. de cens. c.*108. *n.*9.
105 *Felician. p.*1. *li.*3. *c.*4. *n.*20. † *Reg. Mar. Mut. Reg. Cōsil.* qui scripsit in *to.*5 suorum operum *super. prag. de cēs.* registrauit dictas literas, & pragmaticam sanctionem in earum roborationem per dictum M. Anton. editam *anno.*1582. *die.*14. *Martij*, per quam cessant omnes difficultates, quæ excitatę fuerunt per plures scribentes super hac quæstione, dum clarè in ea deciditur, quod recedentes a locatione soluendo ratā molestari non possint, ideo superfluæ sunt quęstiones per eundem *Mutā* ibi traditę de prœuentione creditoris, quo ad pensiones præteritas: quia sine

106 perueniat, siue non, tenetur † conductor (nisi infra terminum iudici beneuisum iuxta personarum qualitatem) discedere, quod quidem æquitatem magnam in se continet, sicuti est multum dura opinio illa, quã videtur tene-
107 re idẽ † *Muta ibi n.296. post Blas. Lanceã, & Milan.* dum ait quod solutio pensionis facta locatori pro præterito tẽpore, non liberat conductorem nisi creditori soluisset, vel alio æquè priuilegiato, vt addunt alij; moti ratione illa, quod & si excipiatur solutionis exceptio p pragmaticã de censibus intelligitur de solutione facta creditori; nã fallũtur, dum confundunt exceptiones debitoris principalis, cum illis tertij detentoris, debitoris ratione detentionis; & secundum quid, vt ita dicam; nam hic nunquam est debitor pluris quam præstare debet ratione pensionis, vbi nolit persistere, & ideo dum vult dimittere non potest exigi nisi pro pensione, ex quo fit, vt eo casu
108 non † soluat vt debitor census, sed pensionis tanquam conductor; si vero soluit, vt debitor pensionis, sequitur dicendum, quod in illo casu creditor repræsentet locatorem, & ideo quod non possit exigere nisi illud, quod vere re locatori debeatur, & non repetere, quod solutum est, nõ enim hoc concederetur locatori; cũ bona fides nõ patiatur, vt quod vna vice legitime solutũ sit denuò numeretur, habetur nãq; ad instar crediboris, qui exigit nomen debiti sui debitoris, de quo scimus, nõ posse exigere nisi non exactum, alias si exigeret vti creditor detentoris, ratione detentionis posset exigere totum creditum, & non adstringeretur exigere ratam pensionis; cum ius pignoris persequendi sit indiuiduum; & ita tenendum est nisi ponas fuisse intimatum conductori, ne solueret locatori, & ità videtur tenere *Petr. de Greg. de cens. quæst. 6. n. 14. vsq. 17.* vbi arguit pro & contra, & dicit magnam Cur. huius Reg. Siciliæ diuersimode iudicasse; ipse tamen videtur residere cum nostra opinione, dum *n. 20* ponit limitationẽ prædictam, & ita debent intelligi litteræ Regiæ, dũ volunt, quod non molestetur, Inquilinus nisi pro illo quod debet vsq; in illum diem, ibi (y pagando lo que asta à quel dia deben) nã debitor nõ dicitur ille, qui iam
109 soluit † cui debebat *l. nullam 5. C. de fol. inst. quib. mod. tol. oblig. in prin. vbi glos. in verb. tollitur Surd. cõs. 145. n. 14. et seq. lib. 1. Tusc. verb. solutio concl. 340. to. 7* illa. n. verba *deben.* habẽ respectu ad locatorẽ, & non ad creditorẽ qui nõ tenetur habere rationẽ de rata, sed tantũ de toto debito & ita vidi per peritos, & Christianos iudices decidi.

Ad prædicta etiã dubitari vidi, an hoc priuilegiũ con-
110 cessum conductori extendatur ad dominũ, † vt puta hæredẽ, vel singularem successorẽ, qui tamẽ non tenetur nisi ratione rei vel hæreditatis per eum habitæ: si hæres sit cum beneficio Iustinianeo, an hic sicut ille possit renunciare detentioni; & bona dimittere; & dicendum est posse cõpertum. n. habemus successorẽ non teneri actione personali si singularis sit, sed tantum in rẽ scripta, ob onus rei per reum possessæ insitum; & ideo posito rẽ dimittat, liberatur, vt ait optimè distinguendo *Rod. de ann. redit li. 2. c. 9. n. 68. in medio Milan. dec. 11. lib. 2. Intrigl. ad bull. q. 52. & 66. n. 9.* vbi docta *additio.* quæ meritò extenduntur ad fauorem hæredis discreti, quia habetur ad instar singularis successoris, dum non tenetur nisi ratione rerum hæreditariarũ iuxt. *doct. Aloys. de Sept. super bull. n.*
111 *110.* quẽ omnes nostrates sequuntur, & generaliter habet locum in quocumq; possessore † iuxt. doctr. *Roder. loc. cit. Intrigl.* & aliorum, addimus *Cenc. de cens. c. 2. p. 2. q. 5. art. 8. n. 8. & ar. 9. n. 81.* etiam si tales possessores rẽ cẽsui suppositam alteri vendant vt aduertit *addens* prædict. *ad. Intrigl. & Auend. de censib. c. 99.* alijq; *per Cenc. d. ar. 8. n. 9.* de quo alibi longius dicemus; ex quibus dum hæc quæstio agitaretur in his supremis tribunalibus, pro D. Ioseph Mangione cõtra quãplures creditores fuit iuxta præmissa iudicatum aduocante D. Sim. Sitaiol. I. C. Panor. quẽ post hæc magno omnium virtuosorum applausu vidimus in R. C. eligi & in M. C. Iud. & ego consului pro V. I. D. Vinc. la Manna, vti hęrede sacerdotis D. Iac. Marcono contra certos creditores censuales dictę hæreditatis, solummodo quandoq; difficultas oritur respectu fructuum, ex bonis subiugatis perceptorum; quę si hęres vel possessor in solutionẽ aliorum onerum super re debitorum non erogasset, certè respectu eorum teneretur respondere creditoribus censualibus; ad differentiam nudi detemptoris locationis titulo; vt videtur tenere *Ball. ad prag. de cens. q. 1. n. 11.* sequit. *Conuers. ad Intrigl. q. 66. in fin.*

Demũ hęc ampliantur procedere etiam respectu eius possessoris, qui personaliter se obligasset censum soluere, vel ex accollatione, vel faciendo actum recognitorũ, etenim re dimissa, vel in alium translata ab illo die amplius non tenetur cẽsus respõdere, vt prędicti DD. admittũt, quę intelligas tamen nisi voluntariè dimitat, vt alibi dictũ est

Iuxta prædicta ad terminos locationi obseruandum existimo, conductorem teneri (casu quo recedat) dimit-
112 tet domum vacuam † vltra traditionem clauium; nam si remaneant mobilia in domo, posset dubitari, an à creditore census possent talia bona exequi, prout in simili affirmatiuè tenet *Carot. de remiss. merced. in tract. de loca. p. 3. n. 45.* quod & in rusticano prædio extendi potest.

Sunt, & aliæ causæ, propter quas licitũ est à locatione discere, habentes permixtum fautum locatoris, in quibus aliquando licita est pœnitentia, vel petitio remissionis
113 mercedis, vt puta si pestis † in loco superueniat, de quo vltra *Cancer. d. loc.* scripsit *Mastril. dec. 299.* & omnes moderniores adducens *D. Ant. de Amat.* quem vti fratrem recolo, *resol. 18.* qui citat *Ant. Fab. in diab. definit. sui Cod.* super quo vnum tantum dicam, quod constanter tenendum est nullam, in remissione mercedis petita læsionem requirendam esse, vbi facto locatoris impedimentum ortũ sit quidquid esset, vbi ex facto alieno, et casu fortuito
114 in quib. verius est, inopinatũ, † et insolitũ casũ non venire in quamis cumq; etiam generalibus verbis, facta renũtiatione, debet enim sẽper fieri aliqua remissio ad hoc vt communis incommodi vnusquisq; partem suam sen-
115 tiat, sicut Deus Opt. Max. oriri facit solem suũ super bonos, & malos, & pluit super iustos, & iniustos, vt vidimus post hæc seruatum ad fauorem D. Caroli Valdina.

Quid autẽ si impedimentum veniat ex facto ipsiusmet
116 conductoris † vt puta, quia dignitatem adeptus sit, per quã sine verecundia, vel maxima litigantiũ, & subditorũ incõmoditate non possit in domo locata persistere, habebit nè necessitatem morandi in eadem domo? certè non, tam ob publicam vtilitatem, quæ priuatæ antefertur quã quia dicitur casus inopinatus absq; culpa conductoris; qui non debet remanere in damnãdum Reip. vacat, & ita in specie tenet *D. Grat. discep. 740. per. tot. li. 4.* citans seipsũ in alijs locis, vbi *n. 17.* recenset alios casus inopina-
117 tos, in quibus est licita migratio ideſt † belli, pestis, metus malorum spirituũ, & ruinę domus, addo propter inimicitias capitales cum vicino veniẽte ad inhabitãdum, & ob constitutionẽ firmi in pariete intermedio domus, timore propinqui incendij, ques duos casus equiparari cũ prædictis non est dubiũ, vt ego pluries practicaui horum affinis in hoc Regno est receſſus Curiæ Messanã versus,
118 vel alibi respectu eorum, qui curiales dicuntur † sicuti aduocati, Procuratores, Magistri actorum, seu Notarij bancæ, nã non tenẽtur ad pensionẽ futurã, neq; locationi stare super quo semper prouidere solent Excel. Proreg. p eorũ prouisiones, quas actus vocant, ante eorũ receſſum, ne. v. tenẽatur, nisi pro tempore, quo habitauerunt. Item si imutetur locus, vbi regitur Cur. & Trib. ius dicũt sicuti euenit in hãc Vrbe Panhormi tempore quo per D. Ducẽ feriæ fuerunt trãslata Trib ad Reg. Palatium, nam tunc Curiales fuerunt liberati à nexu locationũ, ratione pu-

blicæ

blicę vtilitatis,ex qua etiã cõstitutum fuit,vt sicuti antea
119 poterant expellere † conductores domorum, existẽtiũ circuncirca Reg.Hospitium, similiter seruaretur, quoad domos existentes circuncirca Reg.Pal.tàm in expellẽdo conductores, quàm in excludendo Dominos, si per sex
120 menses antea non inhabitassent, quæ † domus quales sint remittitur iudicantis arbitrio, super quo est plena decisio R.C.30.*Frãc.del Castil.*193. & nos vidimus interprætari de domibus existentib.per totam viam Toletani, vulgo Cassari vocatam à quatuor tamen angulis supra, & vbi magis iuris professores moram ducere solti sint, iuxta quæ per magnam Curiam, merito quandoque decisum vidimus prò D. Vincentio Pizuto Professore, Theologo,& Philosopho,contra quemdam Scriptorem, vbi hęc in dubium venerunt.

Tandem in terminis donationis, quam DD. quamplures nominatum contractum dicunt, nos vero quãdoque admisimus,vbi causam matrimonij contineat,non est dubium pęnitentiam admitti, si donatarius legi impositæ non pateat, in tantum, vt si adimplementum do-
121 nationis agat,† vel conditione ex lege Iustiniani,si donatio nudo pacto processerit, vel ex stipulatu, si stipulatio interceserit,incumbit Donatario ostendere se impleuisse ex parte sua ita vt Iudex donante nihil opponente possit ex officio petere,vt de implemento doceatur, vt voluit *Roman.Cons.*244. *Aymon.cons.*151.*n.*9.*&* 10. & sic repellere donatarium à limine iudicij, magis,quando constaret, quod non impleuisset, nam tunc excluderetur à Donationis emolumento,si promissa respicerent vtilitatem,& commoditatem donantis,vt puta eius alimento rum,vel solutionem eius debitorum vel alterius promissionis correspectiuè ad donationem, sine qua donatio
122 non processissetꝫ† tam per viam actionis,quàm per viã exceptionis, ob causę defectum, ita discursit D. Gratianus *disc.*355.*n.*16.*lib.*2.post multos,quos allegat,amplias hoc maximè procedere si adsit pactum super resolutione donationis,in casu contrauentionis,quod semper prę
123 manibus deberent habere periti† notarij,vbi rogantur donationes sub his conditionibus conficere licet hæc ità absolute firmare non expediat,si vera sunt, quæ traduntur infra *n.*134.*&* *seq.*

Et pro complemento aduertendum est ad causas adie-
124 ctas,quãdo adijciuntur† per modum causæ;vel per modum conditionis, nam in primo casu repetitioni locus est,in alijs dationibus, prętерquam in donationibus in secundo indifferenter in omni contractu, tàm dationis, quam donationis locum fore repetitioni; ita distinguit *D.Ant.Fab.de err.prag.decad.*45.*err.*9.*n.*3.*to.*2. ratio est per pulcra, quia in donationibus principalis causa est liberalitas,animusque donandi,quæ principaliter dat causam contractui, hæc vero semper durat etiam defficiente alia causa per donantem expressa, at in alijs contractib. & donationibus non item, quia defficiente causa cessat contractus,sine qua non processisset.

Habemus itaq;sufficienter probatum hanc nostram donationem contractum esse, & illum nominatum, nec credas inutilem esse,quæstionem,nam ex hoc multi resul tant effectus,quorum vnus ille est de pœnitentia,quem paulo ante tam longo ornatu tradidimus.

Sequitur alius effectus, qui & secundus est, & versatur
125 circa actionẽ†accomodandam contractibus nominat, de quo vltra aliqua spartim dicta, firmari debet dari actionem nominatam,vel ex consuetudine huic cõtractui robur tribuente, vt ait *Bar.in l.vnic.n.*10. *de cond.ex l.& Card.Mant.alijq.Suprac.n.*53.*addo Ang.in* §.*adeo n.*5.*inst. de locat.& cond.*licet dubitet *Ias.in l.*1.*n.*68.*C.de iur.emp. Padill.de Menes.in l.natural.in princ.n.*28.*Sarm.li.*3. *Selectar.interpret.c.*2.*n.*6. vel ex lege Iustiniani, tanquam simus in donatione,quę successit loco antiquæ donationis propter nuptias,de qua processit eius constitutio,vt specialis contractus iudicari deberet, cui in consequentiam scribentes ex tali lege actionem tribuunt.

Ex hoc cessat obiectio, quã opposuimus supra *nu.*58. de actione inhominata,vt puta præscriptis verbis, aut in factum quæ a multis Doctoribus tribuitur alijs donationibus ob causam,propter quod videbatur resultare hunc nostræ donationis contractum innominatum iudicari debere,dum nos donationem ob causam esse defendere conabimur, nam licet ob causam permixtam videretur prima facie posse dictas actiones innominatas tribui nostro contractui, tamen haud dubium est, ei principaliter competere actionem tam ex lege Iustiniani, quam ex consuetudine, ex qua ipse rubur, & nomen accepit, hæc de actionibus scitu digna sunt prò terminorum cognitio ne secundum veros Iuris communis tramites, nam si vellemus nos ab hac disputatione,sufficeret referre Aluari, Velasq.verba in *tract.de iur.emph.q.*6.*n.*9.dicentis hodie hoc parum proficere ad praxim,cũ non adstringamur,
126 † nomen actionis in iudicio proponere,sed sufficiat factum ita narrare, vt eius narratione iudex cognoscat, quanam actione res nobis competat assignandaque sit cuius dictum fortius in hoc Regno procedit stante vulgata in ore omnium pragmatica sanctione per quam omnes causæ exceptis feudalibus summariè, & de plano terminandę absq; strepitu,& figura iudicij iuxta, quam sufficit de omnibus,& remedijs in genere loqui, petendo omne remedium à iure concessum ad hoc vt in specie omnia dicantur tentatas quiquid sit de modo agendi
127 per viam exceptionis † quod debet specifice intentari ad terminos *l. si contend.* vti obtinui pro Hectore Ansalone contra Baronea Amposæ.

Item ad terminos iuris communis semper competeret actio ex stipulatu, propter sequentem Notariorum vsum, qui semper stipulationem interserunt in omni cõtractu,& licet stipulatio in omnibus & per omnia sequa-
128 tur naturam contractus, cui adiungitur, † itaut eum non alteret, etiam quod pœnitentiam si contractus sit innominatus, attamen certum est, quod ei communicet actiones ipsi competẽtes,vt post *Rom.& Aret.in l.sciendum de verb.oblig.& Socc.Sen.in rub.de verbor.oblig.num.* 24. *vers.sed contrarium firmat Card. Mant.de tac.& amb. lib.*1.*tit.*8.*n.*33.ex quibus cognoscimus, quod hæc dispu-
229 tatio est parum vtilis†sed siuis de quampluribus in nostris terminis edoceri, recurre ad Iustiniani *Nouell. cap.* 61.*vers.* neque alienum, vbi, quod datur actio gratia rei persequendæ.Item exceptio causa retentionis,de quibus est materia in *tit.de act.inst.*item potest recurri *ad pract. Papiens.in forma libell.qui agit. prò donatione fol.*361. vbi per quam latissimè omnia inuenies,item apud.*Rip.in leg. generaliter nu.*126. cum plurib.sequent.vbi de reuendicatione, de condictione, actione præscriptis verbis, & demum *ad Fabrum decad.*47.*err.*8.*n.*7.

Et in hac donatione posset nõ ineptè defendi quod ei
130 cõmunicetur actione contract.dotis†in casu quo in eodẽ cõtractu celebraretur ad tradita p *Anch.in cons.*72.incipit tãtã familiaritatẽ *n.*3.dũ ait,quod quãdo vnus cõtractus incidit in aliũ per modũ accessionis & pacti, tali casu hic cõtractus accessorius censetur principalis cõtractus, & illa actio, quæ oritur ex principali cõtractu oritur etiã ex contractu illo incidente, & allegat casum *in l.fund.p.*78.*D.de cont.emp.l.si steril.*22.§.*sibi D.de act.emp.& vend.* haud enim est dub.donationem hanc confundi cum contractu dotali, & effici vnicum contractũ vt tractant nostrates de, quo agetur loco suo & sæpius in hoc tract.*Anchar.*cum alijs sequitur Card.Mant.*de tac.lib.*1. *tit.*4.*n.*14.*&* 13.& Tusch.*lit. M.conclus.*295.*n.*22.

Tertius effectus deducitur ex text.*in l.Iul.*14. §.*offerr. D.de act.emp.& vend.*ex quo elicitur,quod ex nominatis

131 † conuentionib. ante implementum oriatur naturalis atque ciuilis obligatio, ad differẽtiam illorũ, qui nomine carẽt, de quib. multi firmarũt, neq; naturalẽ obligationẽ dari ante implentum, saltim quando agitur de contractib. respectiuis si crèdimus Bal. *in l. pecens C. de pact. in l. apud acta. C. de trãs.* vbi Rimin. & alij, vsq; *de succes. creat. §. 12. n. 4.* Ratio iudicio meo est clarà oriens ex notitia naturalis obligationis, quæ vt ait D. Ant. Fab. *in lib. 8. de*
132 *coniec. c. 6.* licet ex solo facto † æstimetur, tamen nunquã ex sola promissione inducitur, nisi concurrat liber consensus se obligare volentis, sed sic est quod in contractu innominato consensus non est pure adhibitus, sed in euentum, non solum alterius consensus, vt aliqui iudicant; sed implementi ab altero contrahente faciendi, quod est in causa, vt ipse consensum adhibeat; ergo fatendum, est, naturalem obligationem non induci, dum consensus abest; licet factum concurrat, quod considerat licet alijs verbis Berengar. *in l. pact. conuenta in 9. ptim. gloss. in subdiuis. memb. n. 4. vers. contraria.*

133 Contra tamen sensit † *Accus. in glos. magna l. petens C. de pact.* cum alijs per Gom. *var. resol. to. 2. c. 8.* sed certè falluntur, nec respondere possunt prædicto argumento licet hæc opinio a ripa magis recepta dicatur, nã quid replicabunt ad tex. *in l. natur. 10. D. de oblig. & act. & l. quia*
134 *naturalis. 13. D. de condit. indeb.* † probantes vim obligationis naturalis, eã potissimũ esse, vt impediat soluti repetitionẽ vt disertis verbis probat Ant. Fab. *cõiect. li. 7. c. 17. in princip.* & tamẽ scimus è cõtra quod in contractib. innominatis liberũ sit soluta repetere ante alterius implemẽtũ *l. 3. §. 1. D. de cõd. caus. dat.* quòd supra sępius repetitũ est & Fab. dicto loco discurrit, vbi naturalis obligationis vĩ latè explicat; ex cuius relectione satis apertè cõstat iã firmatã conclusionẽ aduersus *Arcur.* magis verã esse.

Quid dicendum de iure canonico, circa hanc quęstionem recurrendum est ad Bald. *in l. cũ quis n. 17. de iuris, & facti sciẽt. & ignor. Ias. in l. iurisg. §. sed cum nulla n. 8.* & de iure hispano ad Felic. *de censib. c. 2. to. 1. in proœm. n. 10.* vbi allegat Padill. Greg. Lop. Villap. Vasqu. stantes pro negatiua, videlicet quod ante implementum nulla actio oriatur in contractibus innominatis; & pro affirmatiua. Didac. Peres, Anton. Gomes. Matt. Azeb. & Guttierr. quorum opinio recipienda non est vt patet exallatis per Ruginell. *pract. q. 41. n. 14.*

Sed quomodo cõcordãda sũt hæc cũ supra p nos traditis *n. 2.* nã si donatio nostra, est cõtractus nominatus, &
135 † natura nominatarũ conuẽtionũ est, vt pariant obligationẽ naturalẽ pariter, & ciuilẽ ante implemẽtũ quæ obligatio mater est, actionis, quomodo verum esse potest, quod donatarius teneatur prius ex parte sua adimplere, sunt enim hæc inter se contraria, in tantum, vt hæc vltima conueniat potius contractui innominato, huic difficultati potest primo loco responderi, hoc esse speciale in donatione hac, quæ causam cõtinet, vt participet de vtroque contractu; ad hoc, vt donatoris voluntas, a quo liberalitas ortum habet effectum suum sortiatur, sed melius
136 dic ex contractu hoc produci † obligationem naturalẽ, ex qua non oritur aliqua actio; sed tantũ exceptio, & retẽtio ad tex. *in l. 1. §. itaquod natura D. ad l. falcid. & d. l. iur. gent. §. sed cum nulla*, & in hoc esse conformẽ alijs cõtractib. nominatis, in quantum donatio procedit, de iure gentium, prout firmat Coras *in d. l. post contr. n. 4. D. de donat.* neq; enim vt multi autumant ante tempus *12. tabul.* erant, tàm tenaces homines, vt nullus esset donationis vsus, nullaq; liberalitas: in quantum verò habuit formam de iure ciuili, & Imperatoris constitutione, per quam factum est, vt nominatus specialisq. contractus sit, obligatio sic producitur, vt ità demum actio nascatur, si causa coniugij propter quam processit, impleatur, omniaq; pacta ferantur, & adinstar dotis, si in ipsa dotis constitutione, pariter donatio interueniat de quo nõnulla etiam tradidimus *in speciali 6. discurs. 1. 2. tract.*

Hæc satis sint pro generali prægnitione cõtractus, de quo tractaturi sumus, quæ voluimus vnico discursu complecti, adhoc vt quidquid pręter tractatus naturam, scholasticum potius disputandum esset, pręmitteretur; sequerentu verò vtiles, ad praxim accomodatiores materiæ suo ordine per tractandæ.

Licet iam dicta nõ sint, tã sterilia, quin vllus ex eis fructus percipi possit sicuti de illa quæstione, quam supra disputauimus, an donatio sit contractus, eius occasione
137 quęri potest, an prohibitus per statutum contrahere † censeatur etiam prohibitus donare, nam dato donatio sit impropriè contractus, statutum illam non comprehẽderet, ità simpliciter tenet Bal. *conf. 39. lib. 2.* & post eum Imol. *in l. 5. D. de verb. oblig. Cum. conf. 173. Ceuall. in suis comm. opinion. cont. comm. q. 695. n. 14.* disputans quæstionem attento iure Regio in constit. Thau. *l. 55.* vbi alios planiores interpretes refert defendit, & sequitur.

Contra verò de directo tenent Ias. *conf. 29. col. 2. libr. 1. & Cor. conf. 41. col. 2. lib. 1.* quos sequitur clarissimus Menoc. *conf. 344. n. 18. lib. 4.* allegatus per Grat. *discep. 781. n. 33.* cum duobus seq. in qua disputatione loquendo de donatione inter viuos, certum est opinionem Baldi iuris fundamentis inspectis veriorem magisq; fundatam esse debet per enim textus expressos pro se probantes, inter contractus donationem non numerari; vt latissimè probatum fuit supra, sed considerando † mentem statuen-
138 tium maximè si vtantur generalibus verbis, hæc secunda deberet teneri, nec sine scrupulo animæ, iudex posset ab illa discedere, quæ in tantum vera est, vt etiam subtilissimus Faber, (quem paulo ante retulimus obstinatissimũ defensorem opinionis negatiuę, in quæstione si donatio contractus esset,) tenet stante hoc statuto illam sub eius dispositione comprehendi in dicta *2. par. decad. 46. err. ante n. 10. vsq; ad fin.*

139 Maior difficultas versatur in videndo, an sub hoc statuto cõprehendatur donatio causa mortis, nam vultra prædictorũ traditionẽ, & aliorum, de quib. Gasp. Thes. *q. 61. li. 4. for. q.* habemus auctoritatẽ And. Fach. negantis quòd hæc statuta de contractib. loquentia comprehendant donationem causa mortis *in lib. 5. contr. c. 60.* Cuius auctoritas apud me est maxima, etenim, vltra eius scripta, habeo
140 testimoniũ Domini † Simonis Sitaiolo eximij aduocati, qui interrogatus, quid de eo sentiret, libere fassus est Fachineum iuris nostris interpretem esse subtilissimum atque in germana textus intelligentia inuestiganda vni
141 cũ; fuit enim eius auditor in Ciuitate Pisarũ. Mouetur † ex pluribus Primo quia cum hoc statutum sit iuri communi, contrarium, quo constitutum est, vt liberũ sit omnibus, tàm masculis quàm fœminis contrahere, cum patres, matresq; familias sunt, stricte accipi debst in contractibus propriè sumptis, in quorum numero minimè numeratur hæc donatio, quæ impropriè dicitur contractus, cum omnes effectus vltimæ voluntatis † sortiatur, in
142 tantum; vt nulla ex parte his absimilis inspiciatur accedente maximè Iustiniani præcepto in *l. vlt. C. de donat. caus. mor.* & nemo dubitat mulierẽ prohibita contrahere, posse nihilominus testari absq; alio consensu, vel in vltima voluntate disponere, quare ergo diuersum in hac donatione statuendum est, cum inter vltimas voluntates connumeretur. Secundo ait ipse attendendo mentem statuti, certum est nullam aliam posse rationem assignari huius prohibitionis, nisi illam processisse, nè mulieres inexpertes, & faciles in malũ cõsilium abirent, & contrahendo lederentur, quod ex præsentia propiquorum, vel mariti facilè reparari potest; sed certum est hanc rationẽ nil cõmune habere cũ hac donatione, quæ ad instar vltimæ voluntatis ad nutum, & voluntatem donatoris potest

test infringi, nihilominus ac testamenta; ergo fatendum est cessare dispositionem statuti; dum ratio deficit sicut dicimus de cessante ratione legis.

Sed melius rectiusquè sentiere, qui contrariam profes-
143 si sũt sententiã, † quorum præcipui sunt Alex. & Ripa *ad l.2.D.de legat.1.* idem Alex, & Aret. *in l.2.D.de verb.obl.* Crass. *in §.donatio causa mortis q.2.n.8.* post alios Tiraq. *ad.l.conub.gl.5.n.18. Gutt.pract.q.c.21.lib.2.* Menoch. *cons.* 344. *n.16. lib.4.* Grat. *d.discept.781. n.34.* vbi multos habes vltra allatos à Thes. d. *q.67. n.5.* in apparatu contrariorum, & inter illos melior, quam omnes Tiraq. *ad leg. connub.d.gl.5.in 2.gl.contracter*, vbi omnia fundamenta vtriusq; partis refert, & auctores connumerat *à nu.64.* vsq; 90. quæ sententia cõmunis, & magis communis, est quid-
144 quid post Viuium dixerit Nepita † super consuetudinib. Vrb. Catin. *fol.110.n.12.* qui dum vidi Tiraq. ei patere debuisset, hanc, non illam esse magis communem, quæ hodie vltra allata per Tiraq; habent pro se quãplurimas decisiones Rotæ Romanæ relatus per Stef Grat. loco citato, cuius Rotæ auctoritas apud eos, qui in foro versantur, omniaq; mundi Tribunalia est maximi ponderis, habet demum fauorẽ D. Presid. Fab. *in 2.p.de error.prag. dec.46.err.10.pertot.* Ratio quæ communiter agnatur huius sententiæ, est validissima, aut enim dicunt ipsi respici-
145 mus ad tempus, quo donatio fit, † & tunc est indubium contractus magis quam vltimæ voluntatis naturam habere aut vero respicimus ad tempus, quo effectum habet, & tunc secundum hanc acceptionem magis vltimis adhęret voluntatib. sed statutum habet oculos ad tempus, quo actus fit ergo &c. quod verò tempore instituitur magis dici debeat contractus, probatur quia certum est illam duob. vel vt alij dicunt, trib. modis perfici stipulatione, & traditione, vel nudo pacto, quorum nullum in vltimis voluntatibus interuenire debet.

146 Sed longe speciosæ sunt rationes *Ant. Fabr.* † ait. n. quod cũ verũ sit hanc donationem stipulatione, & traditione tantum perfici, supra *n.30.* aduersus multorum interpretum sententiam discursum est, quis dubitare, potest, quod his duob. modis facta donatio potius contractus, quã vltima volũtas dicatur, nã in quãtum ad primũ, si stipulatio accesserit, certũ est cõtractum effici, & quidẽ stipulationis, cui causã dedit donatio, de quo nemo dubitat, quin contractus dici debeat, cum ex stipulatione donandi animo interposita ciuilis actio oriatur siue mortis causa, siue inter viuos donatio facta sit, nõ tã propter donationẽ quæ stante stipulatione, vt supra dicto loco cum numeris sequentibus traditum est, cur ergo vtar verbis ipsius Fab. ex generalitate verborum statuti prohibẽtis, nè possit mulier contrahere sine præsentia propinquorum excipiemus stipulationem eo solo pretextu quod facta sit per donationem causa mortis, an forte aliqua stipulatio est, quę possit videri contractum non esse.

Quod si non per stipulationem, sed per traditionẽ donatio facta sit, quid tam certius est, quam quòd hoc casu contractus dici debeat cũ vt supra *n.34.* tradidimus donatori indulta sic ciuilis actio ad repetendum donata, casu quo contingat ad eum reuerti debere res donatas, siue ex pœnitentia, siues ex reconualescentia, iuxta legem ab initio donationi appositam, per quam fit vt contractus videatur inter donatorem, & donatarium gestus, vt his casibus donatorum restitutio fiat donanti.

Alia etiam ratio assignatur, quę nobis satis arridet, so-
147 lẽt (haud enim DD. negant fieri posse) donationes † huiusmodi ità multoties concipi, vt aliquo casu reuocari non possint ex arbitrio, vel ex sola pœnitẽtia, & omnino irreuocabiles fieri non possunt, attamen stãtibus pactio prædictis, nulli dubium est quin difficilius donatio reuocetur, fiatuè, vt natura contractuum irreuocabilium fortiatur, at quis dubitat donatarium, qui vsque adeò mulierem persuasus fuit, vt donaret etiam occasionem quęsiturum, vt nulla penitus, si fieri possit, remaneat via reuocandi, vel saltem vt tantum reuocetur in casu reconualescentiæ, & quo libera mulieri disponendi facultas restringitur quare igitur ad hunc casum statuta extendi nõ debent? forsan non magis interest Reipublicæ ad hoc nè hoc casu mulier lædatur, vt propinquorum consensus interueniat? vt saltem si donatio reparari non valeat; id fiat, vt facilis eius reuocandi potestas remaneat.

Ex his remanent elisa fundamenta D. Fachinei, nè dũ
148 quando supponit hanc donationẽ semper ad nutrum † reuocabilem esse, cum tamen aliquando contrariũ accidere possit, prout videri potest per tradita a Did. Cou. *de*
149 *test.in 3.p.rub.n.23.* sed etiam dùm † dicit hanc donationem omnino similem vltimæ voluntati post dictam Iustiniani legem. Cum hoc tantummodo accipiendum sit respectu donatarij, qui perinde, ac si in vltimis ei relicta res esset nullius negotij est particeps, sed quod ad donatorem attinet diuersa ratio procedit; quia ex eius parte verè contractus est negotium enim gerere cogitat, dum vult non sibi restitui, intantum, vt actio ei accommodetur contra donatarium; quod inter testatorem, & hæredem, seu legatarium euenire nullo modo potest, quis nàm enim vnquam vidit, vt testatori, contra hæredem, seu legatarium aliqua actio competat, vel moueatur. At verò cum disputamus an in donatione causa mortis facta per mulierem adhibendi sint propinqui, non ad illam donationis partem respicimus, quæ donatarij commodum, sed ad eam, quę mulieris vtilitati respicit; vt scilicet mulieri ipsi non vt donatario consulamus, ergo &c.

In quantum verò ad secundum argumẽtum de ratione statuti respondet Fab. n.8. ostendendo quod nulla maior ratio viget in alijs contractib. quam quæ in donationib.
150 † de sui natura læsiuis procedit, absurdum enim esset quòd mulieri locatio etiam amplissima mercede intermedia prohiberetur, donatio verò totius facultatis permitteretur, & tamen forsitam melius venditio, vel locatio reparari posset ex remedio *l.2.de resc.vend.* quod quidem in donationis contractu siuè inter viuos, siue mortis causa fiat procedere non posse extra controuersiam, est, sicuti nos in simplicibus donationibus loquendo aptiori loco ostendemus.

Miror itaq; Fach. in hanc opinionẽ inclinasse, & in hoc verificari videtur illud, quod sępius a domino Sitaiol. accepi, se multoties audiuisse ipsum Fach. conquerẽtẽ, quod sibi allegarẽt tractatum illum tanquã aduersantẽ opinionib. quas in legendo tuebatur, vocabat enim suas controuersias primitias studiorum; quę emẽdatione in pluribus indigebant prout sępius euenit eis, qui in iuuentute scribunt, quæ ad maiorem illius exaltationem scripsimus, dum opus tàm insigne ità parui faciat, quod de per se sufficeret quemcumq; vsq; ad sidera extollendi.

Et redeundo vnde discessimus iuxta terminos *d. l. 54. Thaur.* aliorũq. statutorum, vt puta vrbis Catinæ, per quæ
151 mulieribus contrahi † vetatur absque viri licentia non est in vtile quærere, an valeat cõtractus si fiat fauore piæ causæ, nàm videtur, quod cessat ratio circumuentionis, cum datio pro anima non solum possit dici damnum,
152 sed maximum lucrum, quia quod datur † Deo, datur ad vsuras centuplum reddituro.

Item quendo mulier actum gerit, quem quilibet sapiẽs paterfamilias facturus esset, tunc cessant solemnitates statuti, vt discurrit Grat. *discept.756. n.17. & 18.* vbi loquitur in muliere nobili, & sagaci, regulare. n. est, vt ces-
153 sante deceptione mulieri † non subueniatur. Castr. *in l. 2.nu.7. D.ad Sen.consul.vel* quare cessante, ratiune debet cessare statutum Tiraq. *in tr.de caus.cess.p.1. n.245.* & in terminis qnæstionis, ità tenet Bal. *in l.gener. C.de sacros. Eccles.* quem in terminis *d.l.54. Thauri*; sequitur Did. Sp.

*diteſt.Gl.*11,*n.*22. quos ego ſequor, ſed non ità ſimpliciter vt nō exiſtimē diſtinctione opus eſſe,quod aut auctoritas per ſtatutum requiritur ratione integrationis perſonæ ex eo forte quod mulier, vel minor fragiles, & inbecili conſilij ſint, & tunc vera eſt opinio *Bald.* aut verò
154 requiritur ratione præiuditij † vt puta quia maritus aliquid de dote lucraturus ſit, vel ſi prohibitio ſit facta fauore filiorum, vel fratrum, in quos debeat mulier diſponere,de toto,vel de parte ſuorū bonorū, prout per quāplura ſtatuta diſponitur teſte D. Mart. *de ſuc.p.*2.*q.*3.*art.* 12.& hoc caſu crederem eſſe neceſſariam præſentiā,quia non eſt dubium; quod mulier faceret eorum conditionē deteriorem, & ita mihi videtur ſentire Anchar. *conſ.*25.
155 & Soc.*conſ.*48. nec diſſentit Mart.*d.loc.n.*27. † in dubio autem cenſetur requiſitus conſenſus ratione integrationis perſonæ,& nō præiuditij, vt probatur per Corn.*conſ.* 242.*lib.*4. de qua differentia ad alium effectum dicā alibi latius,certe ante hanc diſtinctionem nō per legeram.Tiraq. *qui in l.is conn.*8. *n.* 162. in terminis ſtatuti mouet, quæſt.& refert DD.& rationes pro vtraq.parte, *& in n.* 173.firmat quod talis contractus non valeat, allegat ipſe bonā rationē, quā dicit eſſe ſuam *n.*166. quod cum liber-
156 tatis donatio†actus pietatis ſit, & quidem maximus attamen non per hoc remittuntur eius fauore ſolemnitates ſi à minore manumiſſio celebrari debeat,& ſucceſſiuè *n.* 173.*&* 174.aſſignat rationes peculiares per quas mouetur quarū vna ſatis confirmat diſtinctionem per nos traditā imò multū eā ampliat, ait ipſe ex hoc moueri, quia
157 hæc ſtatuta ſūt inducta fauore† mariti, at vbicunq.lex, aut ſtatut prohibet aliquem teſtari,aut contrahere fauore alicuius; nūquam cenſetur talis prohibitio remiſſa fauore piæ cauſæ,vt dicit Bar.*in l.*1.*C.de Sacroſ.Eccl.* quem ſequitur Ab.d.Panh.conciuis noſter *conſ.*63.videtur primo legatum *col.*3. *verſ.*4.*adduco*, per quæ ſatis videtur fundata dicta diſtinctio, hæc ſunt notanda ad ſtatuta clariſſimæ Vrb.meæ *tit.*5.*quod non liceat vxori ſine vnluntate viri alt cui ſe oblig.* ad cuius terminos vidi etiam quandoq.dubitari an hæc præſentia excludat maritum à ſuis
158 iuribus,vt puta à lucro dotis,vel alia ratione, eūq;præiudicet,†quoad bona propria, in quo ego reſpondebam nil operari,& adducebam illud de tutore,qui pręſtando
159 auctoritatē pupillo in aliquo actu†non ſibi prejudicat, quoad iura propria vti latiſſimè firmat Grat. *diſc.*831.*n.* 8.*lib.*4.& in fortiori caſu intercedens vti fideiuſſor in cōtractu vēditionis rei fideicommiſſo ſubiectæ, voluit Rot apud Card.Ludou.*dec.*384.*n.*6.dum firmatum fuit non ſe præiudicaſſe, vbi ad rem venditam eſſet vocatus nec per hoc prohibetur illam tanquam ex fideicommiſſo ſibi debitam vēdicare, & poſt hæc ſcripta inueni loquentē in terimis Molfeſ. *ad conſuet. Neap.tit.de renunc.q.*19. *nu.*7. *cum ſeq.* late ad quem recurrito ad terminos mariti.

Et redeundo ad Sp.in *d gl.*11.*n.*22.*et* 23.ampliat ipſe nō
160 tabiliter ſuam concluſionem † fauore dotis;vt poſſit ſine cōſenſu mariti & propinquorū mulier donare ex cauſa dotis, ratio, quæ aſſignatur, eſt, quia dotis cauſa inter pias connumeratur,allegat pro ſe Tiraq. *in d.gl.*8.*n.*100. & Baez.*de dot.c.*11.*n.*49. vnde infert validum eſſe illud, quod perſæpè accidere ſolet in contrahendis matrimonijs, quando ſponſæ vtrumq;parētē habent, nam matres ſolēt aliquid ſecreto promitere ſponſo,vt faciulius matrimonium ſortiatur effectum vltra dotē promiſſam inſcio marito,quòd & ego in domo propria habui Sp. ſequitur Canc.*var.reſ.lib.*3.*c.*1.*n.*155.*&* 156. nec nō Azeb.*in l.*8.
161 *tit.*8.*de las ganan.lib.*5.contrariū † ego verius exiſtimo ad terminos prædictos ſtatutorum in caſu vbi ſtatutum reſpiceret ad mariti præiudiciū, moueor quia non debet eſſe dos magis priuilegiata,quā eccleſia,& libertas,quando non reperiatur in ſpecie tale priuilegium habere, vide in hoc quoq;caſu diſtinctio prędicta ſeruari debet nō obſtat modo Tiraq. doctrina per quam omnes mouētur quia Tir.in loco citato de dote non loquitur, tantum dicit quod mater non obſtante prohibitione poteſt donare filijs,ſed ipſe ſe explicat,vt procedat quando ſtatutū procedit ratione infirmitatis ſexus,& ſic pro integranda perſona;quæ fortius ampliantur,vbi dos non filię,ſed extraneę promitteretur.Ceterū cōſuetudo iam d.Vrb.Cat. vt tolleret omnē ſcrupulum prohibuit obligationē etiam
162 ex cauſa dotis,ad cuius terminos hæc ſunt inutilia, bene verum quod verba prædictæ†conſuetudinis dictant aliam quæſtionem,dum prohibent tantum obligationem oriem eſt ex donatione,dote, vel alia cauſa, nam per hoc videtur inſinuare,quod omnis datio,per quam obligatio nō oritur,non ſit per illam conſuntudinem prohibita,ità mihi in occurrētia facti viſū fuit in donatione cauſa mortis,quia ex illa, vt ſupra dixi *n.*149. non oritur obligatio ex parte dantis;dum traditio interuenit,hæc.n.conſuetu-
163 do non prohibet contractus ſimpliciter†ſed contractus in ſpe,ex quib.oritur obligatio,de quo exſtat meū conſilium,quod nè longior ſim,non ſubnectam,vide tamē cōtra hæc D.Grat.*diſc.*781.*n.*33.*cū ſeq.* his accedit quæſtio illa;an hæc prohibitio extendatur ad aditionem hæreditatis,de quo conſule clariſſimum Pac.*de prob.lib.*1.*c.*46.*n.* 6.*cū ſeq.* vbi notanter diſtinguit, quæ placent & poſſunt extendi ad minorem iuxta terminos capituli Regni *ſub Car.n.*78.vt neq;minor poſſi ſe immiſcendo adhire ſine decreto,quicquid eſſet de iure communi:vbi poſſet,licet competeret ei in integrum reſtitutio, quæ deberet concedi, eo ipſo hæreditas inueniretur eſſe damnoſa.

Item ad terminos ſtatuti prædicti quæri poteſt, an vxor poſſit fauore mariti ſe obligare, dum eius conſen-
164 ſus interueniat, vel pro eo fideiubere, videtur primafacie, quod ſic, quia ſtatutum hoc reſpicit viri præiudicium, dum prohibet obligationem abſq;eius conſenſu, vnde à contrario ſenſu poteſt argui,quod accedente eius conſenſu omnis obligatio valeat, etiam in fauorem viri, & ità in terminis firmat Con.*conſ.*242 *n.*3. *col.*3.*vol.*4.& videtur ſentire Grat.*diſcep.*556.*num.*23. *tom.*3. dum tenèt conſenſum requiri ratione præiuditij, ſed contra eſt veritas, imò quod ſtatutum habeat oculos ad perſonam
165 integrandam principaliter, † & in conſequentiam ad præiudicium, vt ait Lambrt. *de contract.mulier. gloſſ.*7. *quæſt.*2.*numer.*23. *Carot.deciſ.*74. *numer.*22. quia quoties ſtatum conditum eſt fauore perſonæ imbecillis præſumitur proceſſiſſe ratione publicæ vtilitatis, nè aliquis propter fragilitatem decipiatnr, vt ait Bart.*in l.*1.§.*ſed filius numer.*2.*&* 3.*D.de legat.*3.& tunc conſenſus eſt de forma,& reſpicit integrationem perſone,& non conſentientis prejuditium,ſecundum Gonzal.*ad regal.*8.*cancell. gloſſ.*47.*numer.*34.*&ſeq.* quò in caſu non poteſt maritus
166 in ſui fauorem mulierem authoritate, † ità voluit.Guliel.de Bendict.*in c.Rainutius princ.n.*154. lambertengh. *dicta gloſſ.*10.*n.*30.Pancirolus *conſ.*294.*lib.*1. Rota Romana coram Ludouiſ.*deciſ.*473.*numer.*10.Pich.ad ſtatuta vrbis *Gloſſ.*15.*n.*10.vude colligunt cautellam DD.vt
167 maritus pręſtet cōſenſum † generalem ad omnes actus nam vxor tunc proterit fauorem mariti diſponere, vel pro eo intercedere,vt tradidit Stefan.Gratian. *diſceptat.* 556.*num.*18. *&* 19. Gall.de except.ſucceſſ.*titul.prim.except.*9.*n.*23. ſed hæc cautela non iuuat in caſu iſto, vbi ſtatutum raquirit etiam interuentum pro integratione perſonæ,quia conſenſus præſtatur in vim auctoritatis, &
168 debet interuenire in ipſo actu, † alias eſt nullus tamquam deficiat forma,ita loquitur *Gōzal.*loco citato poſt Rodoan. *in tract.de alienat.rer.Eccleſ.capit.*35. in libro meo 32. In tantum vt multi teneant non ſufficere, ſi ſuperueniat Gonzal. dicta *gloſſ.*47. *num.*32. *cum ſequent.* Anton.Monach.*deciſ.*3.*nu.*13. *&* 14. *in bon.poſt Menoch. conſ.*767.*num.*4.*cum aliis* Surd.*deciſ.*206.*nu.*9.*&*.10. vbi

quod

quod è contrà si requiritur consensus, vel licentia, ratio-
169 ne præiudicij, sufficit quod quandocunque † superue-
niat etiam lite pendente, quia in eius potestate est suo
iuri renuntiare addo Gamma. *decisio.345. num.3. decis.*
115.*num.6.* vbi quod necesse est vt appareat de expresso
consensu, nec sufficit sola præsentia, tempore quo actus
170 geritur, sicuti si interuenire † vti testis, facit etiam Rot.
contra Ludouis. *decis.*384.*nu.*12. nec præsumitur ex lapsu
30. annorum, vt asserit *Gamma.* contra quem meritò fuit
iudicatum.

Quæ omnia procedunt inter patrem, & filium, nàm
pari modo prohibetur illum authorare ad sui commo-
171 dum; † & authorando non satisfacit statuto, vt voluit
Capicc. *decis.*37. & post alios firmat Mastrill. *decis.*186. *n.*
22. vbi loquitur stante dicto *capitulo Regni* 78. *sub Carolo*
V. addo Molfes. *consil.*4. *num.*24. post repet. ad consuetud.
*tom.*1. Rota Rom. coram Ludouis. *decis.*260. *n.*12. Cenci.
de cens. *par.*1. *quæstio.*1. *cap.*2. *artic.*2. *num.*13. vbi nonnul-
las decisiones Rotæ refert, neque enim; vt aliqui putant
auctoritas patris sufficit stante statuto requirente decre-
tum, & solemnitates, vt est nostrum etiam si alienatio nõ
redundet in eius vtilitatem, quia omnimodo iudicis de-
cretum cum causæ cognitione interuenire debet vt belle
ait Cenc. dicto loco *num.*12. *& ante*, posse tamen in di-
ctis casibus, vbi de eius commodo nõ agitur eum autho-
tare in iudicio ad petendam interpositionem decreti ad
differentiam casus, vbi ad eius commodum alienatio fit,
nam tunc debet, curator dari, qui in spicere debet, an ex-
pediat decretum petere, vel alienationem fieri, vt repræ-
sentet iudici omnes circumstãtias, quas forte taceret pa-
ter, nè decretum impediretur, vnde in hoc Regno stante
dicto statuto Regis Caroli cessarent disputationes de
172 donatione causa mortis per filium familias † facienda
patri, an requiratur iudicis consensus, vel sufficiat ipsius
patris, de qua latè tractauerunt. Grass. §. *donatio causa*
*mortis quæst.*3. & Peregrin. *decis.*51. *num.*4. quia omnino
deberet interuenire iudicis decretum; dato esset vera
opinio Curtij Iunioris, quem sequitur Gratian. *discept.*
781. *num.*36. *cum sequentib. tom.*4. quod sub tali statuto
de contractibus loquente comprehenderentur donatio-
nes causa mortis post Menoch. Decian. & alios quos al-
legat, vltra per nos tradita supra sed dato esset bubia pro-
pter prædicta. verior opinio esset, quod saltem non pos-
set ad sui commodum quicquid sit respectu aliorum, tam
173 si ageretur † de aduentitijs, vbi ipsi quæritur vsufru-
ctus, quàm vbi esset eo priuatus, vel à lege, vel ab homi-
ne: secundum *Gratian. ibi n.*7. *cum sequentib.* vbi loquitur
etiam quando ex propria renuntiatione se ipsum pri-
uauit.

Sed an dictum statutum fauore mulierum comprehẽ-
174 dat illas, quæ minus honestè † viuunt, & meretricantur,
dic quod sic quia dum prospicit conseruationi bonorũ
non considerat honestatem. Imò cum huiusmodi sui cor-
poris prodigæ sint, præsumi debent dissipatrices bono-
rum, & quod ideo indigeant maiori auxilio, vt discurrit
Stephan. *Gratian. discept.*962. *num.*22. *tom.*4. vnde dedu-
cit, posse similibus mulieribus si marito careant, vel quia
non habeant, vel absens sit, dari curatorem tãquam pro-
175 digis † ad text. *in l. mulier.*15. *& ibi gloss. D. de curator.*
furios. iuxta illud. *Igneus ille furor. nescit habere modum.*

Maximè quia priuilegia indulta mulieribus simplici-
176 ter, & indefinitè comprehendunt tàm corrumptas †
quam honestas, vt discurrit Rota *coram Ludouis. dec.*516.
*num.*1.

177 Et de læsione an requiratur † tempore actus ad hoc
vt contractus factus per mulierem absque consensu pro-
pinquorum annulletur remissiuè adeas eundem *dec.*333.
vbi additio Beltramini, an autem huiusmodi contractus
firmentur iuramento, maxima est difficultas, quia cum
statutum non iudicetur potentius iuri communi, & obli-
gatio mulieris de iure communi validetur iuramento, vi-
detur quod eodem modo stante statuto, sed placet illa
178 opinio quod quando † statutum imponit formam; &
solemnitates adhibendas in aliquo contractu, tunc iura-
mentum istam formam non suppleat, & ità tenet Nepit.
ad terminos dictæ consuetudinis Vrbis Catinæ ibi *n.* 46.
& Marius Muta ad terminos consuetud. Panormitanæ
*cap.*21. vbi de obligatione facta fauore viri, & de illa fa-
cta per filiumfamilias ad quem addo Rot. coram Ludo-
179 uis. *dec.*182. vbi habes limitationem † bene discussam
ad dictam consuetudinem Panormi, vide etiam Stephan.
Gratian. *dicta discept.*781. *n.*3.

180 Sed an dictæ consuetudines ligent † eius ciues contra-
hentes extra territorium, distingue quod aut statutum
prohibet contractus, aut personas contrahere; primo
casu valebit, secundo non item, ita Gabriel *consil. primo*,
numero septimo, Surd. *consil.*535. *numer.*17. *libr.*4. & in
statuto mandante donationes debere insinuari. Gratian.
*discept.*253. *numer.*10. *vsque* 14. vbi approbat hanc di-
stinctionem cæterum quid dicendum, si non fiat in frau-
dem statuti, aliqui tenent, quod valeat actus vti sunt
Bald. *consil.*418. *libr. quarto.* Gabriel. *destat. concluf.*8. *num.*
22. Cornel. *consil.*421. *numero quarto in fine libro secundo*,
Riminald. Iun. *cons.*436. *n.*9. *&* 31. *& cons.*437. *n.*11. *lib.*4.
Gratian. *decis.*102. *n.*7. Petrus Pech. *de testament. coniug.*
*lib.*3. *c.*10. Paul. Emil. Gall. *de except. succes. p.*2. *except.*9.
*n.*6. *& seq. tit.*1. quæ opinio mihi non displicet.

Et sic imponendo finem huic discursui; firma rema-
neat conclusio, hanc donationem propter nuptias esse
contractum, & illum quidem nominatum per consuetu-
181 dinem inductum, magisque rationabilem † quam illum
antiquum donationis propter nuptias, cum per hunc,
omnium bonorum dominium, & possessio remaneat
pœnes virum, per illum verò transibat pœnes mulierem,
quæ cum sui ipsius domina non sit, non decet dotis, &
bonorum gubernationem habere sumpto argumento, ex
text. *in l. hac lege* 8. *C. de pactis conuent.* vbi Imperator ait
bonum esse mulierem, quæ se ipsam marito committit
res etiam eiusdem pati arbitrio gubernari.

DISCVRSVS SECVNDVS

PARTICVLA PRIMA.

ARGVMENTVM.

PErsona an sit peculiare subiectum iuris discutitur: Pa-
tres promptius donant filijs, quam matres; Patria
potestas vnde originem trahat; & quis sit eius effectus:
Naturalis obligationis origo, & effectus traditur: Dona-
tio an iure naturali teneat inter patrem, & filium? Ciuilis
obligatio, quæ sit demonstratur: donatio morte paren-
tis confirmata an retrotrahatur ad tempus donationis,
& an specialis approbatio requiratur in morte, & quan-
do, & ex quibus censeatur reuocata ad hoc, vt non videa-
tur morte confirmari; clausula cassans, &c. effectus tra-
ditur, an donatio confirmata retrotrahatur ad tempus,
quo fuit condita.

SVMMARIVM.

1 *Ordo iuris est prius de personis, & postea de rebus quæ-*
rere.
2 *Ius nostrum in persona, res, & actiones distinguitur.*
3 *Persona an sit proprium, & peculiare iuris ciuilis caput, an*
vero circumstantia.
4 *Persona est ens materiale iuris, res verò formale.*

5 Do-

5 *Donantium diuisio inter parentes,& extraneos affertur.*
6 *Naturale est parentibus filijs thesaurizare.*
7 *Mulierum donationes ad instar miraculorum iudicantur.*
8 *Patris magis, quàm filij interest ei, de æque pari coniuge prouidere.*
9 *Ius patriæ potestatis ad omnes, qui in Romano orbe existunt porrectum est,quod de Christiano orbe intelligit Alciatus.*
10 *Patria potestàs impedit obligationem ciuilem inter patrem,& filium.*
11 *Patria potestas non iure naturali, sed ciuili introducta fuit.*
12 *Naturalis obligatio oritur inter patrem & filium, quæ operatur retentionem: sed contra num.14.respondè,vt in sequentibus.*
13 *Obligatio naturalis dicitur abusiua, & impropria,dum actionem non parit.*
15 *Naturalis obligatio est facti, & ideo non potest impediri per ius ciuile,& per hoc transit in seruum.*
16 *Æquitatis ratio debet haberi inter patrem,& filium dominum,& seruum.*
17 *Donatio iure naturali inter patrem,& filium tenet.*
18 *Patria potestate cessante,donatio excitatur à somno,et valeat ex tunc,non ex nunc,sed vide,n.22.*
19 *Conditio in donationibus inter patrem,& filium subintelligitur si filius pater superuiuat.*
20 *Diuisio naturalium obligationum per erudita refertur.*
21 *Ciuilis obligatio in duas diuiditur,in naturalem,ciuilem,& in ciuilem tantum.*
22 *Donatio morte parentis confirmata an retrotrahatur ad tempus quo gesta fuit,& n.124.*
23 *Textus in l.donationes quas.25. C.de donat. inter vir. & vxor explicatur.*
24 *Fructus sunt consecutiui dominij.*
25 *Donatio morte confirmata, media est inter donationem inter viuos,& mortis causa.*
26 *Collatio an habeat locum in denatione morte confirmata, & num.30.*
27 *Donatarij debent capere de manu hæredis,vbi traditio non præcesserit,& donatio morte confirmatur.*
28 *Ficta traditio in casu vbi donatio morte confirmatur, an sufficiat.*
29 *Collatio cessat, vbi debet interuenire iudicium familiæ Erciscundæ.*
31 *Specialis approbatio, an requiratur, vbi ex mortem tantum donatoris requirat.Cuiac.affirmat, sed contra est veritas vt in num.seq.*
32 *Patre mortuo, res vni filio donata,quando communis inter fratres efficiatur.*
33 *Donatio,quæ morte confirmatur, non indiget alia donantis approbatione.*
34 *Vsucapo non datur vbi verus titulus non procedit.*
35 *Donatio morte confirmanda, an censeatur reuocata per clausulam,cassans.*
36 *Donatio, quæ morte confirmatur, in quibus ad diem ipsius æditæ,retrotrahatur remissiuè.*
37 *Donatio, quæ morte confirmatur, an & quando censeatur tacitè,vel expressè reuocata remissiuè.*

COgnito,quęnam sit hæc donatio,& vnde proueniat, cõsequitur videre de personis, quæ donare possunt, vel solent,nàm Iuris ratio exposcit,vt prius de personis,
1 † postea de rebus quæratur,parum est enim, vt Imperator nobis dictat,ius nosse,si personæ, quarum causa constitutum est, ignorentur,sicuti olim dicebat Caius I.C. *in*
2 *l.prima D. de stat.homin.* à quo primo accepimus Ius † in personas, res, & actiones distingui, & hoc ordine nos quoque procedemus, licet non ignoremus hanc *Caij* diuisionem ab aliquibus improbari, secutis *Apellum* non-
3 insubtilem Iuris consultum, putantem personam,† non esse proprium, & peculiare Iuris Ciuilis caput, ad quod pleraque in legibus referantur; sed nil aliud, quam circũstantiã,quales sunt causa,locus,tẽpus, quantitas,qualitas & euentus;si credẽdũ est Claudio Saturnino,quẽ ipse allegat in *l.facta* 16. *D.de pœnis.* personam inter circumstantias prædictas perstringenti,ideò ait ipse, firmari debere *Caium* I.C. ordinem doctrinæ potius, quàm naturæ secutum fuisse;sed taceat Iste, & quisquis est, qui eum sequitur:congruum fuit prius de personis tractationem instituere, non quia de eis quoque larga debebat esse tra-
4 ctatio, sed quia à personis tamquam ens materiale † seu dicamus essentiale Iuris, initium sumendum erat potius, quam à parte formali, vel quia persona erat subiectum Iuris, sine quo qualitates subsistere nequibant, neque in esse produci, quod & Hermogenianus nobis insinuare videtur *in l.2.de stat.homin.* dum ait, hominum causa Ius constitutum esse; quorum Iuris consultorum vestigijs inhærere magis vtile existimamus, quàm alienigenis intellectibus inniti: quare ordinatim procedendo,hæc dona-
5 tio aliquando fit à parentibus, † quandoque ab extraneis; & exordientes ab illis,quæ à parentibus fiunt, tamquam à magis frequentibus.Natura enim fit,vt parentes
6 filijs thesaurizent,illaque eis dispensent,† vt probatur *in l.nam & si.15. D.de inoff. testam.* inter illas donationes, quę ab eis fiunt,Caput sit Donatio quæ à patre fit,tàm quia persona dignior est, quàm quia frequentius donant patres,quàm matres,inualuit enim dictum, vt donationes à mulieribus profectæ miraculum existimentur, illæ
7 enim numquam, † aut rarò donant, benè autem in morte relinquunt,quando velint,nolint, omnia sunt dimissuræ; quare hæreditatem facilius est à fœmina expectare, quàm vel per paucam inter viuos donationem *gloss. in l. si à sponso.16.vbi Bald C.de donat.ant.nupt.Tiraquell.de legib.connub.l.9. num.35. Mantic.de tacit. & ambig. lib.13. titul.17.num.primo,* Gratian.*discept.669. num.17. lib.4.* iterum pater donat quandoque filijs nupturis, quandoque ipse nupturus donat filijs suis nascituris; nostra tractatio erit de donatione,quæ fit à patre filio vxorem du-
8 centi,cuius magis † quàm ipsius filij interest,vt felix,faustumque sit eius filij matrimonium, ob quod dubitãdum minimè iudico omnia ex animo quemcumque gesturũ vt filio possit æque bona, ac honesta vxore prouidere quamlibet liberalitatem exercendo;hoc enim naturæ dictamen est,quod immutabile existimatur; sed tamen licet hæc ità sint,vetat ciuilis ratio, vt quod natura proditum est, effectum fortiatur,cum enim iure Ciui Romanorum constitutum sit, vt Romani Ciues filios in eorum potestate habeant. *leg.12.tabularum* primo hoc disponente, postea verò Antonini Imperatoris constitutione
9 ampliante † ad omnes,qui in orbe Romano sunt,Roma muni patria effecta ad *l.Roma.33. D.ad municip.* quod de Christiano orbe capiendum Alciatus duxit *lib.2. dispun. ction.capitul.22. & sequent.& lib.4.parergon.capit.5.* cuius meminit Pereira *decision.2. num.13.* restringens ad subditos Imperij Romani, impedimento esse cepit hæc
10 patria potestas, † ne inter patrem,& filius aliqua Ciuilis obligatio subsisteret, imò ne oriretur effecit,atque ideo nullius acquisitionis capax filius remansit, quæ à patre ortum haberet, cum ad hoc deficeret terminus, à quo,& ad quem, vna persona filio cum patre effecto;sicuti enim impossibile esset, vt contra sẽ ipsum quisque agere posset,vel se sibi obligare, ita pariter vt filius familias cum patre,vel pater cum filio familias agat, fieri minimè potest,*l.Imperator.50.D.ad Senat.consult.Trebell.l.ne cum filiofamil. 16. D. de furt.* vbi Paulus iat *nè cum filiofamilias pater furti agere possit, non Iuris constitutio, sed natura rei impedimento est, quod non magis cum ijs, quos in potestate habemus, quam nobiscum ipsi agere possumus.* quod accipien-

piendum est, nè putemus hoc etiam Iure naturæ processisse, sicuti quidam existimant, per illud verbum, sed natura etenim non ex Iure naturali hoc prouenit; sed tantum ex Iuris non scripti constitutione introductum est,
11 † filios sub parentum potestate esse; ex quo ortum habet, quod ex natura ipsius rei ideſt constitutionis prouenìat, vt inter illos nulla ratio exerceatur, ad quod noua Iuris constitutione opus non fuit, cum in consequentiam necessariam hoc euenire cognitum fuerit, quod Accursius ibi videtur sentire, verum enim verò intantum natura nunquam prohibuit, filium aduersus patrem, & è conuerso, agere posse, vt inter eos verius sit obligationem
12 naturalem contrahi † vt tractat African. *in l. frater à fratre* 38. *D. de condict. indebit.* & si naturali obligatio actionem non producat, quia facti tantum est. *l. naturalis* 10. *C. de obligat. & actio.* attamen inter eos exceptionem, seu dicamus retentionem parit, solutique repetitionem impedit, vt perbellè a Petro Ricciar. traditum est super *instit. tit. de obligat. numer.* 411. *cum seq. & num.* 435. *cum seq.* & confirmatur à Duareno loco statim citando, quarè
13 abusiuè, & improprè † obligationem dici affirmat I.C. in *l. fideiussor.* 17. §. *naturalis. D. de fideiussor.* latè Fontanell. *de pact. nuptial. clausul.* 4. *gloss.* 7. *parte prima* vbi plures effectus naturalis obligationis agglomerauit, miro ordine, vt assolet.

Sed longè aliter super dicto puncto videtur sentire Cuiacc. in tractatione nona ad Africanum in dicta *l. frater à fratre.* quod imò naturalis obligatio † nec momento constare possit inter patrem & filium, cum statim ipsoque iure patri acquiratur, quam opinionem ante eum tenuit Bald. si credimus Iasoni in dicta *l. frater à fratre n.* 44 sed certè horum opinio Iuri repugnat, & rationi; Iuri repugnare videtur, ex eo quod cũ naturalis obligatio sit
15 facti, † Iuris ciuilis constitutio facere non potest, vt non transeat in filium, cum etiam in seruum transire certum sit; vt probat Anton. Gouean. *in tit. ad l falcid.* §. 17. *num.* 6. & 7. Rationi, quia cum naturalis obligatio in quadam æquitate fundetur, vt explicat Duaren. *in l. si pupillus* 127.
16 *D. de verbor. obligat.* quis negabit, quod æquitatis † ratio haberi non debeat inter huiusmodi personas; ex quo remanet roborata communis opinio, quam post Bart. & alios scribentes *in d. l. frater à fratre.* tenent ibi Iason, Caccialupus, Crotus, & alijs scribentes, quibus addo eximium doctorem Mart. *de succes. legal. par.* 3. *quæst.* 12. *art.* 4. *n.* 8. Non obstat Cuiacc. qui magis vrgere videtur nàm ei respondet D. Anton. Faber *lib.* 20 *coniect. Iur. cap. vlt.* ad saturitatem vsque videndus.

Et in terminis donationis, quod iure naturali inter
17 patrem † & filium sustineatur, tenuit satis apertè Bart. loco citato. *num.* 57. mouetur quia lex Ciuilis tantummodo restitit, quæ inducendo Ius patriæ potestatis, operatur, vt donatio omni effectu euacuetur, sequitur Iason dicto loco paulò post *num.* 44. respondens Baldo, qui in repetitione *l.* 2. *C. de inoffic. testam.* contrarium professus fuit, & nouissimè pro hac opinione multos allegat Fontanell. *de pact. nuptial. claus.* 4. *gloss.* 7. *par.* 1. *num.* 3. vbi reprobat Gomezium contra sentientem.

Et quod naturalis obligatio contrahatur, apparet apertè, nàm videmus eam quodammodo resurgere cessante patria potestate, vel per mortem, vel per emancipationem, etenim tunc incipit vires reassumere, & effectum habere, non tanquam noua donatio, sed tanquam
18 antiqua, † quod quidem non esset, si omninò à principio fuisset inutilis; vnde potius dicitur dormire durante patria potestate, ac postea illa cessante se suscitare non tanquam à morte, sed tanquam à somno. ita post Bartol. Iason & alios affirmat Crotus in repetitione *dictæ l. frater à fratre. num.* 83. Clarus *in* §. *donatio. quæst.* 8. *versicul. scias etiam* Facchin. *controuers. iur. lib.* 3. *capitul.* 73. Philipp. Paschal. *De virib. patr. potestat. part. prima capitul.* 40. *numero* 31. Cancer. *variarum resolutionum lib. primo capitul.* 8. *titul. de donat.* vbi ex hoc in *num.* 52. ait, in huius-
19 modi donationibus † conditionem inesse videri, dummodo quod patri filius superuiuant, hoc idem firmat *in lib.* 3. *titul. de transmiss. cap.* 21. *num.* 105. Surd. *consil.* 351. *n.* 27. *vsque* 29. *& num.* 39. *lib.* 3. D. Gratian *discept.* 405. *nu.* 18. *tom.* 3. *& discept.* 663. *numer.* 16. *&* 17. *lib.* 4. decisum in nostro Regno Castill *decis.* 133. *num.* 12. *tom.* 2.

Et pro perfecta cognitione supradictorum, ad hoc vt pateat differentia, quæ est inter ciuilem, & naturalem obligationem, & quandò naturalis cum ciuili vniatur, quan-
20 do verò minimè, aduertendum puto, † naturalium obligationum, quæ ex ratione, & naturali æquitate ortum habent, ad text. *in leg. stichum* 95. §. *naturalis. D. de solutio.* aliquas a Iure ciuili approbatas fuisse, illæ equidem, quæ visæ fuerunt præcæteris ad Republicam continendam necessariæ, & hæ legitimæ conuentiones, appellantur, quæ ideo dicuntur naturales ciuiles: ex eo quia, cum a natura proditæ fuerint, à Iure Ciuili approbationem sunt consecutę, Alias verò nõ approbatas, quæ naturales tantum vocantur, de quibus proditum est, vt supra diximus, exceptionem parere, atque soluti repetitionem impedire. *d. l. naturales.* 10. *D. de obligat. & actio.* cum supra citatis, & inter has hanc obligationem inter patrem, & filium connumerandam puto, vt ex prædictis satis patere potest.

21 Rursus Ciuilis † obligatio bifariam distinguitur, in naturalem ciuilem, & in ciuilem tantum, patet, quia ciuilis per se tolli potest manente naturali. *l. Iulianus.* 60. *D. de condit. indebit.* Item naturalis tolli potest manente Ciuili, sicuti fit per pactum de non petendo, secundum Cuiacc. *ad l. pupillus.* 127. *D. de verb. oblig.* per quę satis superque apparet naturalem obligationem, quæ sola consistit inter patrem, & filium causam esse, vt sublato ciuili impedimento post cessationem patriæ potestatis donatio reconualeat, morte igitur patris donatio incipit roborari. Et hæc est prima limitatio ad regulam iam dictam; sed
22 an ex nunc, † an verò ex tunc robur accipiat, titigimus suprà *num.* 18. & maxima est inter scribentes controuersia; nam Accurs. in *l. donationes quas parentes.* 25. in verbo referatur *C. de donat. inter. vir. & vxor.* tenet retrotractionem fieri quò ad fructus, sed non quo ad dominium, quẽ secutus fuit Bartol. in *l. si is qui pro tempore numer.* 3. *D. De vsucapio.* Castr. Alex. Iul. Clar. Couarr. Anton. Gomez. relati per Facchin. *lib.* 3. *controuer. Iur. capitul.* 73. *addo* Crot. in *l si quis pro tempore. num.* 15. Cardin. Mantic. *de tacit. et ambig. lib.* 21. *tit.* 7. *num.* 24. videndus Molin. *de rit. nupt. lib.* 3. *quæstion. prima num.* 47. cum pluribus sequentibus, Ludouic. *decis. perus. 66. num.* 33. Costa *de retrotract. cap.* 8. *cas.* 25. *numer.* 2. vbi multos affert, cuius sententiæ fundamenta possunt videri apud Fachineum dicto loco, vbi quatuor referuntur, & confutantur; verior nanque est
23 opinio contraria, quæ habet textum expræssum † in dicta *l. donationes quas* 25 *C. de donat. inter vir. & vxor.* ibi *Si verò vel non amplior sit donatio, vel cum amplior esset in actis insinuata sit, tunc & silentium donatoris, vel donatricis, & specialis confirmatio ad illud tempus referatur, quo donatio conscripta sit; sicuti & alias ratihabitiones negotiorum gestorũ ad illa reduci tẽpora oportet, in quibus contractæ sunt.* quem Textum secuti sunt gloss. *in l. sequent.* 70. *de legat.* 2. Aretin. Imol. Angel. Ias. Crot. dicto loco citato, qui postea nobiscum tenet Ruin. Sebastian. Massa. Alciat. *num.* 122. Facchine. loco citato. addo Tiraquell. *in l. si vnquam.* verbo, libertis. *in libro meo. num.* 122. *vers.* 7. per Mantic. citatum *num.* 105. de quo ipse in dicto *titul.* 7. *nu.* 26. notat scriptoris vitio corruptum esse, dum dicit retrotrahi quò ad dominium, & non quo ad fructus, cum allegati per eum dicant contrarium, ideo credo, ipsum

voluis-

voluisse dicere retrotrahi quo ad dominium, & quo ad fructus sublata negatione, constat enim fructus esse con-
24 secutiuos dominij † *l. & ex aduerso. 36. §. vbi autem. D. de rei vendicat. l. 1. & 2. C. de pignorat. act.* hanc etiam opinionem moderniſſimè tenet Fulgius Conſtant. *in dicta l. 1. num. 144. C. pœn. fiscal. credit. præferri*, ante eum Fontanell. *clauſ. 4 gloſſ. 7 parte 2. num. 49. fol. 112. in colonienſibus*, & quod magis exiſtimo in eam deſcendit D. Præſes Faber *de error. pragmat. decad. 46. err. 5. num. 14. & 15.* & iterum *decad. 42. error. 3. n. 9. par. 2.* vbi dicit iſtam dona-
25 tionem propriam, & ſpecialem habere nataram, vt neque quo ad omnia mortis cauſa, neque in totum inter viuos dici poſſit; ibique conuenientias, & differentias, cum vtraque optimè more ſuo refert quod etiam firmauit *decad. 40. error. 3. n. 1. d. p. 2.* tantum diſſentiens ab alijs, dum inferri volunt huiuſmodi donationem conferri, quaſi per talem retrotractionem efficiatur donatio inter viuos,
26 quam ſcimus, & in collatione † venire, vt arguit Fachineus *dicto tractat. lib. 6. cap. 64.* per Fabrum ibi citatus, vbi ipſum meritò virum diligentem, & perſpicacem appel. lat, diuerſa namque ſuper hoc eſt tenenda ſententia, & neganda eſt conſecutio, quod imò conferri non debeat, non enim ex hoc quod retrotrahitur, dicenda eſt donatio inter viuos, cū potius ſit ſpeciale in hac donatione inter patrē, & filium, & inter virum, & vxorem, vt quod naturali iure ab initio valuit, poſtea omni iure reconualeſcat; in tantum, vt non per hoc deſinat eſſe ſimilis vltimæ
27 voluntati † ita vt traditione opus habeat, aliàs cogantur donatarij accipere de manu hæredis, ſicut & in cęteris vltimis voluntatibus; ita enim firmant Couarr. Clar. & Farinat. adducti per Fulgium Conſtant. *in loco ſtatim citato n. 145.* alijque per Gratian. diſcept. 82. *n.* 13. Mantic.
28 *loco citato, num. 32.* vbi an ficta traditio ſufficiat † & poſtquam plures D. Barboſ. *ad lib. 4. decret. tit. 20. cap. vltim. n. 21. in fin.* Molin. de rit. nupt. *lib. 3. quæſt. 1. n. 37.* vbi alios modos confirmandi commemorat poſt mille Hiſpanos Fontanell. *dict. clauſ. 4. gloſſ. 7 par. 2. num. 36.* nam ſi neque vera, neque ficta interueniat traditio, omnis collatio ceſſat; ratio eſt, quod cum ſimus in vltima voluntate hęc donata per arbitrium familiæ erciſcundæ filio ſunt adiudicanda *l. filij cuius. 18. C. famil. erciſcund. l. 2. C. de inoffic. donat. l. cumpater. 77. §. pater pluribus: D. delegat. 2.* Quando
29 † verò hoc familiæ erciſcundæ Iudicium interuenit, certum eſt de collatione tractari, prout in datis, & relictis in vltimis voluntatibus videmus; vt abundè probat Anton. Faber *decad. 46. cap. 5. p. 2. de err pragm.* quæ quidem diſputatio circa collationem, & retrotractionem non eſt inutilis, quia duo reſultāt effectus maximi. Primus vt hypothecæ medio tempore contractæ, per retrotractionem cadant. ad *l. lex vectigali. fundo. 31. D. de pignor.* Secundus; vt collationi locus non ſit, quando ſumus in donatione ſimplici inter patrem, & filium, quæ egeat morte vt confirmetur, ſi credimus Fabro, licet de hoc ſecundo pro
30 modo aliquid non firmen, † ſolum quò ad primum dico verius eſſe hypothecas non reſolui, licet donatario contra hęredem dandus ſit regreſſus, ad hoc ne patris familias voluntas deſtruatur, debet enim donatario præcipua res adiudicari, vnde hæres luere tenebitur, vt latius *in ſecunda Tract. ſpeciali 29.* traditum eſt. Habemus itaque, quod morte patris donantis confirmationem accipiat donatio in perſonam filij, manente illo in eadem voluntate.

Reſtat videre pro complemento quæſtionis, an, vltrà perſeuerantiam in eadem voluntate requiratur aliqua
31 ſpecialis approbatio † patris donantis, & requiri putat Cuiacc. *ad l. 2. §. 1. D. pro hæred. & ad Paulum lib. 5. ſentent. tit. 2. §. pater* mouetur ex textu in *l. prima §. primo D. pro donato.* vbi Paulus ait *ſi pater filio, quem in poteſtate habet, donat, deinde decedat, filius pro donato non capiet vſu-quoniam nulla donatio fuit*, iuncto altero textu in *l. 2. §. filium quoque D. pro hæred.* vbi idem Paulus ex Seruio refert, filium non poſſe pro hærede rem ſibi donatam à patre vſucapere, in tantum ſecundum Mart. *de ſucceſſ. legal. part. 3. quæſt. 12. art. 4. num. 8.* vt eo mortuo res com-
32 munis † cum fratribus efficeretur, per quę putauit doctiſſimus vir ſpeciali confirmatione opus eſſe, nec mortem ſolam ſufficere, ratione, quia ſi ſufficeret, dominium tranſiret, & caperet vſu, alij aliter capiendo intellexerunt has Pauli, & Seruij ſententias procedere, vbi donata eſſet res aliena, prout refert Fachineus *d. lib. 3. cap. 73. ad fin.* & pluribus intellectibus relatis, nouum quemdam tradit Coraſ. *in d. l. frater à fratre. num. 48. & 68.* prima enim facie ſatis apertè pugnare videntur cum prædictis; ſed re-
vera nil faciunt, & tenendum eſt, prout communiter te-
33 netur, quòd mors ſola ſufficiat † ad validitatem donationis. Non obſtant Textus prædicti, qui ideo vſucapioni locum eſſe negant, quia & ſi patris morte donatio confirmatur; attamen non ex hoc trāſit dominium, niſi adiudicatio per Arbitrium familiæ erciſcundæ facienda ſequatur, qui, vt dixi ſecutus patris famliias Iudicium, donationem confirmare volentis, rem filio donatam præcipuam adiudicare debet; qua ſecuta, efficietur dominus, nec recipiendus eſt intellectus eorum, qui firmarūt, *Paulum* ibi de rebus alienis donatis loqui, etenim apertè repugnant verba ipſius *Pauli in fin. dict. l.* ibi *Cui conſequens eſt, vt filius à patre hæres inſtitutus, res hæreditaria a patre ſibi donatas, pro parte choæredum vſu capere non poſſe*: ex quibus verbis non obſcurè percipimus, non de rebus alienis donatis *Paulum* locutum fuiſſe, ſed de paternis proprijs, aliàs res hæreditarias minimè vocaſſet, nec minus partes filiorum cohæredum dixiſſet illas, quas conſtat nunquam in dominio defuncti fuiſſe, ex quo alienæ quod cum ita ſit, illæ à cohæredibus neque vſu capi potuerant; nam vt ait Anton. Faber *decad. 42. error. 3. num.*
34 7. nulla de vſucapione quæſtio eſſe poteſt † etiam pro donatio, niſi præcedat titulus, illeque talis, qui re vera, & non ſola opinione ſubſiſtat, ad textum in *l. prima D. de donat. & l. vltima, & penultima C. pro hærede.*

Quarè ex his dicendum eſt alia confirmatione opus non eſſe, ſed ſufficere tantum illa tacitam, quæ oritur ex reuocatione non facta, quaſi ex hoc videatur confirmare voluiſſe dū reuocare potuit, & noluit; Molinus dicto *lib. 3. cap. par. n. 35.* vbi quod donatio ſola coniectura morte confirmatur eo ipſo quòd contrarium non diſponat, ſed
35 an ſufficiat clauſula † caſſans, reuocans in fine teſtamenti videndus idem ibid. *nnm. 45. & 46.* vbi diſtinguit, & anton. Faber. *C. de reuocand. donat. defin. 20.* & ſic deficit fundamentum eorum, qui contrariæ opinioni adhæſere, de quibus per Facchin. loco citato circa finem, & in quantum ad Cuiacc. mihi videtur, quod non neget concluſionem, inſpecto Iure hodierno poſt *Textum prædictum* dictæ *l. donationes quas.* Sed ſua diſputatio eſt attento Iure antiquo, de quo etiam eſt legendus Antonius Faber *loco ſtatim citato, & decad. 40. error. 3. tom. 2.* ſanè hęc retrotra-
36 ctionis in donationibus, † quæ morte confirmantur, ampliatur, atque limitatur in multis caſibus, qui videri poſſunt pœnes Coſtam *Dicto caſu 25. c. 8. tractatus. prædicti*, & apud Molinum loco proxime citato, ad quos beneuolum lectorem remittimus.

Diximus confirmari poſt patris mortem donationem ab eo factam, patre in eadem voluntate permanente, dummodo quòd traditio interuenerit ad minus ficta, nunc locus eſt quærendi, an tacitè, vel expreſsè reuocari
37 † poſſit, ità vt confirmari nequeat, ſuper quo nè ordinem cęptum deceramus, ad Molinum in loco ſæpius per Nos citato *ſupra num. 28.* & Fontanellam, qui latè punctum examinant, Item ad Sāces de matrim. *lib. 6. diſp. 15. fol. 499.* recurrendum eſſe putamus, nec non ad latè

per

per nos tradita infra *hoc eodem discurs. 2. partic. 7. ad finem.*

PARTICVLA SECVNDA

ARGVMENTVM.

BAnnum quale operetur mortem ciuilem, ad hoc vt donatio confirmetur. Donatio in casu deportationis facta quando valeat; Fiscus quando loco hæredis habeatur. Quantitas reseruata in donatione an fisco queratur, vel donatario. Ius adeundi ad fiscum non transit, neque legitimæ detrahendæ; sed an in hęredes transmittatur? Bannitus restitutus quando dicatur nouus homo: Reseruatio vsufructus quid importet: Viro bannito vxor quando petat dotes, & dotarium, & quando quartam. Praxis ciuiliter agendi contra bannitos refertur, & quisnam citandus sit in iudicijs executiuis, & ordinarijs; ita statutum continuans possessionem in operetur respecto fisci.

SVMMARIVM.

1 *Mors ciuilis operatur eundem effectum, quam naturalis, cum distinctione vt num. seq. & n. 3.*
2 *Fictio iuris ciuilis sufficit ad tollendum ciuile impedimentum.*
4 *Donatio inter virum, & vxorem, æquiparatur illis, quæ inter parentes fiunt.*
5 *Textus in leg. cum hic status. 32. §. si maritus. §. donationibus inter vir. & vxorem, ad concordiam educitur, cum textu in l. si res vxoris. 24. Cod. eod. titul.*
6 *Donatio inter patrem, & filium, quæ morte confirmatur, an differat à donatione causa mortis, in hoc casu, vt deportatione coniugis confirmetur, & n. 9. vbi ratio.*
7 *Mortis causam donationem mariti deportatione confirmari qualis textus probet.*
8 *Textus in l. sed si mors vsque ad §. cum quis. D. de donat. inter vir. & vxor. Triboniano adscribitur per Cuiacc.*
10 *Mariti donatio in vxorem facta, in casu, quo esset deportatus, valet, si non sit præparatoria ad delictum.*
11 *Marito licet donationem deportationis causa factam, vel deportatione confirmatam reuocare vsquè ad mortem.*
12 *Cautela ad fradem fisci, quam Baldus tradit, refertur.*
13 *Reseruata in donationibus, an acquirantur fisco, an verò donanti, vel donatarijs. aduersus Mastrillum, & alios nostrates.*
14 *Fiscus est loco hæredis in bonis bāniti licet extranei, nō sui.*
15 *In fiscum transeunt obligationes banniti, etiam ex natura prouenientes, ità vt teneatur filias ipsius dotare.*
16 *Facultas personalis declarandi, vel disponendi, non est transmissimilis.*
17 *Verborum formulæ non sunt attendendæ, nec in eis vis facienda.*
18 *Testamentum, neque alia vltima voluntas esse potest ei, qui deliquit.*
19 *Reseruationis natura est nil addere, vel minuere: exemplum statim.*
20 *Renuntians si reseruet sibi succedendi facultatem, non procedit, nisi volente patre, vel mortuo intestato.*
21 *Thesauri decisio 97. de quæstione inter donatarium, & hæredes donnantis super summa reseruata excutitur.*
22 *Senatus Neapolitan. & Vinc. de Franch. laudes, & quàm maxima sit eorum auctoritas, traditur.*
23 *Textus in l. conficiuntur. 8. cum gloss. D. de iure codicillor. examinatur. num. seq. vsque 25.*
24 *Successor ab intestato habet titulum à lege, & non ab homine.*
25 *Fictio quid sit definitur, quid verè successio importet.*
26 *Ius adeundi hæreditatem delatam an in fiscum transeat, quod non tenet Ruinus, & Auctor. assentitur.*
27 *Ius adeundi non est in bonis nostris, ideò non venit in generali obligatione, nec potest per creditores exerceri.*
28 *Ius adeundi potest repudiari in præiudicium Creditorum, & fisci licet primum liceat in foro Poli.*
29 *Creditores præferuntur fisco in exigendis pœnis.*
30 *Legitima quæritur filio ipso Iure, ideo videtur repudiari non posse in præiudicium Creditorum.*
31 *Supplementum legitimæ an possit repudiari in Creditorum præiudicium, cum transmittatur etiam non agnitum.*
32 *Supplementum legitimæ transmittitur non agnitum etiam in extraneos hæredes.*
34 *Ius legitimam detrahendi in hæredes transmittitur cum sua qualitate oneris reijciendi.*
34 *Legitima non dicitur incommutabiliter quæsita, nisi secuta agnitione.*
35 *Filius non cogitur Trebellianicam detrahere in vtilitatem creditorum.*
36 *Maritus an in præiudicium vxoris possit legitimam repudiare.*
37 *In dubio sicuti contra fiscum iudicari debet, ità fauore dotis proferendum est iudicium.*
38 *Legitimę detrahendæ Ius in fiscum transit (si non repudiauerit) eius morte secuta & n. 41. vbi ratio.*
39 *Habens actionem ad rem, ipsam rem habere videtur.*
40 *Nostrum, quod est, amplius nostrum fieri non potest.*
42 *Mors Ciuilis operatur extinctionem obligationum, sicuti naturalis, tàm in obligationibus Ciuilibus, quàm naturalibus.*
43 *Bannitus restitutus non tenetur respondere antiquis creditoribus super bonis post restitutionem quæsitis.*
44 *Exceptio extinctionis obligationis propter bannum, & confiscationem, est intentionis, & facti & admissibilis pacto de non opponendo non obstante.*
45 *Iuramenti vis cessat, sulata principali obligatione, quia sequitur naturam actus.*
46 *Iuramentum non ligat bonis per fiscum incorporatis.*
47 *Pacta executiua sequuntur naturam actus.*
48 *Bannitus restitutus si bona recuperet, siue per vniuersitatem, siue per quotam creditoribus, respectiuè tenetur, limita vt statim.*
49 *Restitutus ad bona particularia, non tenetur creditoribus respondere, intellige vt infra.*
50 *Creditores banniti restituti quomodo se habere debeant, restitutis bānito bonis, sed non traditis aduersus Gratian.*
51 *Fiscus non admittitur ad bona reseruata, quandò reseruatio est facta à donante respectu donatarij, vt non disponat nisi de toto.*
52 *Vxor donataria mariti an possit molestari super bonis propijs ratione summæ per maritum in donatione reseruatæ in fructibus consistat.*
53 *Maritus legitimus administrator bonorum vxoris, præsumitur sibi soluisse.*
54 *Debitor creditoris, cuius bona proscripta fuerunt, potest ei soluere, si vnum de tribus non interueniat.*
55 *Possessor si desinat possidere, onus annuum transit cum re etiam quòad præterita facta resolutione ex pacto.*
56 *Possessor si voluntariè desinat possidere, non liberatur ab onere assumpto.*
57 *Resolutio quando sit ex causa necessaria, vtputa ex pacto resolutio, vel legis commissoriæ ex ea præiudicatur tertius, qui medio tempore contraxit.*
58 *Reseruatio fructuum super re aliqua percipiendorum, est quasi quidam vsusfructus formalis, qui morte ciuili extinguitur.*
59 *Vsufructus non transit in fiscum, sicuti nec in alium successorem.*

60 *Filij, confiscatis bonis paternis, possunt materna deducere, nec vlla habetur ratio vsufructus patri debiti.*

61 *Pœna deportationis in quibus casibus hodie verificetur.*

62 *Bannitus quilibet non habetur pro mortuo, sed ille tantummodo, qui prò pœna capitali elapso anno damnatur in sententiam capitis.*

63 *Banniti prò causa leui, non habentur prò mortuis, nec possunt impunè offendi, nec foriudicari, quidquid sit respectu confiscationis.*

64 *Vxores possunt petere dotis restitutionem viris bannitis etiam prò causa leui, sicuti & dodarium.*

65 *Vxoris hæretici de iure constitutionum Regni debetur etiam dodarium.*

66 *Quarta debetur coniugi pauperi in bonis viri bannitti, vel hæretici.*

67 *Vir restitutus quomodò agat ad bona, & fructus Dotis contra vxorem.*

69 *Adiudicatio, seu insolutum datio iuditialis est apta ad translationem dominij.*

70 *Fideicommisso subiecta licitè prò dotium restitutione distrahuntur.*

71 *Adiudicatio, seu insolutum datio Iudicialis nullius est roboris, celebrata non cum legitimo contradictore.*

72 *Bannitus in sibi nociui tenetur comparere, vel procuratorem constituere, alias tanquam contumax potest condemnari, licet agere non possit.*

73 *Curator absenti dari solet, quando iudicium est cum eo instituendum.*

74 *Iudex rectè discernit, curatorem absenti subdito suæ iurisdictioni, vel ratione contractus, vel rei sitæ.*

75 *Antonius Palma famosus causidicus laudatur.*

76 *Statum Comitis Castri habet fideicommissarios pro hæredibus, etiam in executiuis.*

77 *Dominium absque traditione non transfertur ex contractu inter viuos.*

78 *Possessio requirit actualem apprehensionem, vt censeatur acquisita ex contractu inter viuos quidquid sit, stant Statuto, vel constituto.*

79 *Constitutum habet vim realis traditionis, licèt modus sit fictus.*

80 *Iudicia executiua in hoc Regno diriguntur contra possidentes, ideò opponens de possessione, impedit executionem, si possessio sit iusta.*

81 *Iudicium executiuum ideò dirigitur contrà possidentem, quia habet facultatem rei restituendæ.*

82 *Solutus titulus non sufficit, ad hoc, vt quis dicatur legitimus contradictor.*

83 *Citandus non est habens actionem ad rem, nec substitutus, nec habens interesse in consequentiam.*

84 *Citandus non est qui læditur in consequentiam.*

85 *Fideicommissarius est legitimus contradictor, quando potius est bonis hereditate vacante.*

86 *Statutum de continuanda possessione non operatur fauore fisci venientis ex delicto.*

ET prosequendo omnes donationum species, quæ vel confirmantur, vel à principio sustinentur, non obstante vinculo patriæ potestatis, ad hoc vt ad nostram pro matrimonio factam demùm acceddamus, secundus occurit modus donationis inter patrem, & filium confirmandæ, si mors videlicet ciuilis interueniat, quæ circà hoc eundem effectum operatur, † quem naturalis ipsa, post Bal. Imol. Roman. Annib. Bosi. Marsi. Didac. Couarr. Palat. Rub. Ias. Natt. Eman. Costa Cassan. Cost. *Surd. cons.* 171. *à num.* 7. *vsque* 15. *& decis.* 166. *num.* 10. *&* Molin. de ritu nupt. *d. cap. primo num.* 29. *lib.* 3. Sed quomodo id eueniat recurrendum est ad Duaren. *in tit. de donat. inter vir.*
1 *& vxor.* vbi ità distinguit, quod aut ciuiliter quis mortuus dicitur, ex quo deportatus, vel in metallum damnatus existat, & tunc non est dubium, donationem confirmari, ratio est manifestissima; nam cum de iure ciuili iste talis pro mortuo habeatur sufficit talis fictio † ad tollendum ciuile impedimentum, quod erat inter virum & vxorem, nè donatio valeret. *l. res vxoris.* 24. *C. de donat. inter vir. & vxor.* qui casus extenditur, etiam quod stante crimine bona fuerint publicata, nàm non per hoc fiscus bona vxori donata reuocare poterit Alciat. *lib.* 6. *Perergomenon cap.* 27. *& in l. post contractum num.* 12. vbi Coras. & alij. Aut verò mortem sibi quis consciuerit conscientia sceleris, vel eius memoria post mortem pro grauitate delicti damnata sit, & tunc donatio minime confirmabi-
3 tur † *l. cum hic status.* 32. *§. si maritus vxori. D. de donat. inter. vir. & vxori.* cuius sententia placuit etiã Alciato loco citato, sequitur Tiraquell. *in l. si vnquam in verbo, libertis, num.* 105. *vers.* 8. *hæ donationes* Couarr. *in Rubr. de testam. part.* 3. *numer.* 4. *Card.* Mantic. *De tacit. & ambig. conuent. lib.* 21. *tit.* 7. *num.* 7. 8. *&* 9. & nouissimè D. Gratian. *discept.* 172. *num.* 10. *&* 13. quæ Iura, & DD. per me adducti licèt loquantur in terminis donationum inter virum, & vxorem factarum, attamen eadem conclusio procedit in terminis, de quibus agimus, cum hæ donationes inter patrem, & filium à pari procedant cum illis, quæ in coniu-
4 ges conferuntur † vt voluit Peregrin. *de iur. fisci lib.* 5. *cap. p. num.* 148. *vers.* hæc autem distinctio; & ita huiusmodi obiectioni respondet D. Gratian. *loco cit. num.* 12. & est frequens verbum in ore omnium doctorum, quod licitum sit arguere de vna ad aliam, postquàm Iustiniano placuit illas inter se exequare, vt apertè ostendit in eius constitutione in *d. l. donationes quas parentes.* 25. *C. de donat. inter. vir. & vxor.* Molin. de primog. *lib. p. cap.* 12. *n* 9. Sanchez *de matr. disp.* 14. *a num.* 6. *lib.* 6. mille per Fontanell. *de pact. clauf.* 4. *glos.* 7. *p.* 2. *n.* 31.

Sed redeundo ad dictam *l. si res vxoris* nè videar fugere aleam, non ignoro circa materiam huius constitutionis Constantinianæ magnam esse inter nostrates controuersiam; an de directo ei obstet textus prædictus in
5 *l. cum hic † latu. §. si maritus vxori*, an verò concordari possint, & denique an hic secundus, qui Vlpiani textus est, per dictam Constantini legem fuerit correctus, quas opiniones cum suis auctoribus, & sequacibus, refert olim meritissimus Regens Fuluius Constantius ad *l. primam C. pœn. fiscalibus creditores præferri lib.* 10. *num.* 141. cum sequentibus, vbi licèt Duarenum nec alios citet per me citatos; tamen quam plures addit ad distinctionem per nos relatam, quę olim fuit Bartholi *in d. l. post contractum.* ad quam etiam allegat huius Regni olim Consultorem de Amescua in *suo tract. de potest. in se ipsum lib. p. cap.* 23. *num.* 18. *&* 19. Ipse tamen Accursij conciliationem fuit secutus, vt videri potest *num.* 143. mihi verò sicuti non potest probari Accursij interpretatio, quæ super indubitato vertitur, de quo nec Vlpianus, nec Constantinus cogitare potuerunt, posse vnquàm in controuersiam adduci, quisnam enim tàm fatuus futurus erat, vt firmare vnquam potuisset donationem in fraudem Fisci factam, validam futuram fore; ità satis placeret Bartoli, & Duareni distinctio, nisi re vera correctum fuisse. *d. §. si maritus per dictam l. res vxoris*, agnoscerem, vt post omnes antiquos, tenet Salicetus, per Constantium ibi relatus; quibus accedit Anton. Faber. *de coniect. lib.* 7. *cap. vltimo ante finem.* & latè explicat *in li.* 2. *de err. prag. dec.* 46. *err.* 3. *nu.* 9. qui verò legum correctioni vitande studeant; num debent recedere à distinctione Duareni iam dicta, quæ communiter recipitur nimis enim fragilis est Accursij interpretatio fundata in contrario textu prædicti sensu, vt aduertit Antonius Faber. *d. c. vlt. coniect. in princip.* & nos pro correctio ne consideramus, quod in dubio firmandum est, Constantinum abrogare voluisse dispositioni dicti §. *si maritus.* Nàm certo certius est, ipsum fa-

uore

uore mulierum dictam constitutionem edidisse, ad hoc vt mulier qualitate delicti non inspecta bona donata (tantummodo donatio ei facta delictum præcedat) consequatur.

Hæc sicuti de plano procedunt in donatione inter viuos, inter coniuges facta, ita etiam procedere dicendum est in donatione mortis causa in coniuger, vel filios collata; nulla enim inter vtramque agnoscimus differen-
6 tiam, imò pari iure definiri; † super quo nobiscum sentiunt omnes Doctores, illa præcipue ratione mori; quia sicut donatio causa mortis confirmatur morte secuta, ita donatio inter viuos facta inter virum, & vxorem ad instar illius, secuta morte donantis, incipit habere effectũ; continet nim tacitam in se conditionem, si donator in eadem voluntate vsquè ad mortem perseuerauerit, vt meminimus suprà dixisse; in hoc tantummodo discordamus, dum ipsi dicunt, quod hoc secundum de donatione causa mortis fuerit inductum per textum in *d.l.res vxoris.*
7 Nos verò negamus; † si enim dictus Textus rectè perpendatur, apparebit cuique intuenti nullum verbum, nullamque syllabam, posse trahi ad donationem causa mortis cuius legis verba referre liceat *res vxoris qua, vel successione quælibet, vel emptione, vel etiam largitione viri in eam antè reatum Iure peruenerunt, damnato, aut mortuo ea pœna marito, & c. illibatas esse præcipimus*, & Paolo post, *& donatio maritalis ante tempus criminis, & reatus, illata in vxorem, quia pudicitiæ præmio cessit obseruanda sit, tamquam si maritus eius natura, non pœna subduxerit*, quibus verbis inspectis qui dixerit de donatione causa mortis agi, cum de sponsalitia largitate, vel alia donatione in vita mariti perfecta tantum agatur, quisnam enim maritalem donationem vocabit donationem mortis causa factam: quod si ità est, alius est excutiendus locus, qui hoc probet. Et si Baldo credimus, melius hoc probari potest per text. *in l. sed si mors. 14. D. eod.*
8 qui † vsque *ad §. cum quis acceperit.* Triboniano adscribi debere firmat Cuiacc. *libr. 3. obseruat cap. 10.* qui meritò in hoc approbatur per Fabrum *de error. pragm. libr. 2. decad. 46. error. 3. numer. 7.* & quod quisque mediocriter versatus in obseruatione locutionum Iurisconsultorum aduertem, quidquid verò sit, cum legis vigorem habere non desinat, saltem ex approbatione Iustiniani: audiamus quid Vlpianus, siuè quid Tribonianus ibi dicat, *proinde ait, & si mortis causa, vxori donauit, & deportationem passus est, an donatio valeat videamus?* & post aliqua *humanum est, donationem, quæ mortis causa ab initio facta est, tali exilio secuto confirmata, tanquàm si mortuo marito rata habeatur*, ex quo apertè probatur, donationem causa mortis coniugi factam firmitatem accipere per exilium, siuè deportationem; quod mirabile visum est Baldo, cum alioquin mortis causa donationes, sicut; & cæteras inter viuos, deterioris conditionis fuisse scianus in alterum ex coniugibus, quam in extraneos collatas; vt ex mente omnium colligit Regens Constant *d. loco num.*
9 143. † sed certè mirum videri debet; Imò cum Fabro respondendum, ipsummet Ius, per quod donationes inter coniuges prohibentur, quod non lege aliqua scripta, sed moribus tantùm populi Romani receptum fuerat, vt firmat I.C. in *l. p. D. eod. tit.* excipere casum hunc exilij, & deportationis debuisse, vel solo intuitu miserationis, quod alioquin fuisse in humanum, prohiberi coniugem miserabili coniugi donare, ad subleuandam ipsius siue egestatem, siue mæstitiam ex coniugi donantis causa emanentem; vt hoc saltim haberet coniux tristis suæ solatium, tantò æquius, quanto esset illa, & beneficio, & laude dignior, quæ mariti etiam deportati fortunam, & conditionem, quam reijcere poterat, si vellet, sequi maluisset, *l. p. C. de repud. sed & si 5. §. 1. D. de bon. damnat.* ità formaliter respondet Faber, & eadem ratio fecit, quòd magis mirum est, vt possit vir etiam in casu deportationis, &
10 exilij donare, † vt relatis dictis Iuribus, Cardin. Mantic. & Sances firmat eruditissimus, partireque laboriosissimus, omnique laude dignus Augustin. Barbos. *ad lib. 4. decre. titul. 20. cap. vlt. num. 16.* quod prima facie manifesta fraus esse videtur, & tamen validè fit, quando antè perpetratum delictum donatio celebratur; etiam si dubitet donans se in aliquo peccaturum, cum pro cogitatione pœna non incurratur *leg. cogitationis. 18. D. de pœnis*, & in terminis Corasius *in dicta leg. post contractum n. 6.* & latè post multos regulam prædictam exornat Thesaur. Iunior. *libr. 2. Forens. quæstion. cap. 25.* quod ita accipiendum est ne via aperiatur delinquendi, vt intelligamus tunc valere, quando non in specie donans committendum aliquod delictum cogitasset, vt Corasius *ibi. n. 16.* videtur sentire.

Sed ad prædicta aduertendum est, donationes præfatas mortis causa factas licet deportatione perficiantur; attamen non adeò omnimodam firmitatem habent vt
11 reuocari † non possint per maritum; sed ità demum irreuocabiles fiunt, si mors naturalis interceserit, vt I.C. *in d. l. sed si vir.* apertè disponit, ibi *Ita tamen vt non adimatur licentia marito eam reuocare, quia & mors eius expectanda est; quando ab hac luce fuerit subtractus; siuè reuersus; siuè adhuc pœna constitutus*; licèt hæc verba videantur apertè contra vicere superioribus, dum dicit, exilio secuto confirmari donationem; nàm si confirmatur, quomodò potest reuocari, cum firma esse non possit donatio reuocabilis nec confirmata, quæ nondum est firma, vt aduertit Faber *loc. cit. num. 15. & 16.* huius textus occa-
12 sione Bal. colligit cauthelam ad fraudandum fiscum, † vt maritus cogitans delictum, donet causa mortis vxori, vel filio, & postea iam condemnatus donationem reuocet, nam hoc modo bona penès eum remanebunt, ea tatione, quòd post reuocationem, illa tamquàm de nouo quæsita in condemnationem non veniunt; quam cautelam late exornat Surd. *cons. 171. num. 11. & 14. lib. 2.* & Tiraquell. *ad l. comub. in l. 16. gloss. 5. num. 159.* Romanus, Natta, & alij per Menoc. *de præsumpt. c. 124. num. 70. & 71. lib. 3.* Farinat. qui alios refert *q. 25. num. 130.* qui dicit ab omnibus probari, nec dissentit Peregrin. litem propriam agens Fiscus *in tract. de iur. Fisci lib. 5. cap. 1. n. 148.* addo D. Gratian. dicto *c. 172. num. 11.* Mantic. *de tacit. lib. 21. tit. 7. num. 12.*

Ego Baldi cautelam laudo, puto enim, peccatum non esse opinionem Fisco contrariam sequi, licet istius cauthelæ fundamenta facilè destrui possint, si diligenter excuterentur, prout fuerunt excussa à D. Fabro *de error. part. 2. decad. 46. error. 4.* quo vti possunt Fisci partes tuentes; & si difficile erit eis obtinere contra textus prædicti expressam dispositionem, à Doctoribus probatam cessante cogitatione delicti in specie.

Horum occasionem, vt aliquid in foro vtile intermittatur quæri potest quid seruandum quò ad bona indonationibus factis filij reseruata pro validitate donationis, seu pro alia causa; ad effectum tamen disponendi, an secuta morte ciuili per bannum, seu deportationem, succe-
13 dat Fiscus, † an verò donatarius pro Fisco, qui loco hæredis habetur, hæc quæstio fuit in Regno decisa inter Fiscum Regis, & per illum Buccadifoco filium Herculis quam decisiones tres nostri temporis decisionum collectores suis scriptis quasi ad æmulationem registrauere. Mastrill. *decis. 277.* D. Castil. *decis. 142.* Maritus Muta *decis. 49.* qui contra Fiscum decisum testatur; mihi verò cũ his annis præteritis casus præponeretur inter Fiscum cuiusdam baronis quem consultò reticeo, & quosdam de Manso placuit sequi opinionem, quæ Fisco fauet, atque ità votum protuli, mouebar. Primo ex conclusione illa, quæ à præfatis non negatur, Fiscum in omnibus esse

14 loco hæredis † *glos. in l. non intelligatur. 3. §. cum ex causa,* in verbo pertinent; *D. de iur. Fisc.* Menoch. *de arbitr. cas.* 137. *num.* 4. Surd. *de aliment. tit. p. quæst. 31. nu. 7. & quæst.* 34. *num.* 11. *& quæst.* 15. *num.* 196. *tit.* 8. *princ. l.* 59. Gail. *observat.* 86. *num.* 6. *lib.* 2. Bach. *controuers. lib.* 8. *cap.* 55. *vers.* fundamentum post Afflic. & alios Mastrill. *d. decis.* 277. *num.* 7. Peregrin. de iure fisci *tit.* 1. *lib.* 5. *num.* 57. vbi quod licet non sit loco sui hæredis; tamen est loco extranei, in quem transeunt omnia, quæ in hæredes saltem extraneos sunt transitoria; vt tenet frequentior opinio, de qua D. Gratian. *Discept.* 840. *num.* 35. *lib.* 5. Emil. Gallus *de except. succes. tit.* 5. *except.* 7. *part.* 2. *nu.* 135. *cum seq. fol.* 285.

15 vbi ait, quod † in fiscum transeunt etiam naturales obligationem, & quod ex hoc teneatur ad dotandum illas, quas bannitus, & condemnatus, cui ipse successit per confiscationem, dotare tenebatur; quod etiam tenuit Camill de Medic. *cons.* 72. *num.* 7. *cum seq.* & perquam latissime contrarios referens Regens Fuluius de constantino *ad dictam. l. primam num.* 134. *vsquè* 140. *C. pæn. fiscalibus creditor. præfer. lib.* 10. Noalis *de transmissio casu. 1. nu.* 60. Non obstat, quod non transeant Iura personalia, vt puta facultates declarandi, vel disponendi, quia hoc non negatur, cum videamus aliquando neque ad hæredes transire, vt per me alias firmatum fuit de patre sibi reseruante

16 † facultate indonatione matrimoniali filij, declarandi modum succedendi inter ipsius filij posteros, ex puntuali *decisione* Guid. Papæ 505 factum est pactum quam post Decium, & alios, commendat, & sequitur Card. Mantic. *de tacit. & ambig. lib.* 2. *tit. p. num.* 22. hoc Ius neque ad singulares, neque ad vniuersales successores transmitti potuisse, & sic non est mirum, quòd neque Fisco diferantur, sed nostra disputatio principaliter rependet, an hæc dicatur facultas personalis, vel potius pars rei quare dicebam, quod non est facienda vis in verborum Formulis,

17 † vt in terminis tradit Fontanell. *depact. claus.* 4. *glos.* 23. *numer.* 9. *cum sequent.* & Athoro in sup *decis. compend. verb. disponendi facultas* Ricc. *collect* 178. Molfes. *ad consuet. Neap. part.* 2. *quæstion* 22. *num.* 4. *tit. de bonis in adait. num. primo* quia procedunt ex stylo notarij, vt ipsi aiunt, Addo quia sensus & intentio potius sequenda est quam sonus verborum; sed sic est, quod hæc reseruatio (quando per donatorem sic loquor) est quædam se gregatio patrimonij, quam quis facit donando parte suorum bonorum, quæ aliquandò sit pro validitate donationis, ne tanquam omnium bonorum inualida existimetur, aliquando ad ostendendum quid voluerit donare; & quid sibi retinere, & quid donatarius habere debeat; & quid non; sequitur quod hæc reseruata manent in dominio donantis; si autem remanent in eius patrimonio, ad quid disputare de facultate, cum siue reseruatio sit in pecunia, siue in aliqua re, semper remaneat in bonis donantis; qui reseruatorum amplius dominus effici non potest, quam est ideò nullam facultatem exercitus est; nam facultas ista disponendi venit in consequentiam dominij, per quod factum est, vt de rebus suis quisq; pro arbitrio disponere possit; nam & si nemo dubitet, quemcumque, qui intestatus decedit, tacitè velle, vt ad venientes ab intestato, bona deferantur, & quod nunquam intendat fiscum ad illa inuitare, non tamen rectè ex hoc inferri potest, spectandam hoc casum voluntatem delinquentis tacitam, vel expressam, cum verius sit quòd statim quòd quis delinquit, taliter vt si confiscationi locus fiscus est ei hæres, tanquam ab intestato velit nolit, quia prò mortuo habetur realiter, vt suprà probatum est, ita vt neque testamentum neque alia vltima voluntas possit ei esse,

18 qui deliquit † *leg. eius qui* 8. §. *primo, seq. cum l. seq. l. qui a lationibus.* 13. §. *fin. D. qui testam. facere poss. leg. si quis filio.* 6. §. *sed & si fuerit de iniust. rupt. & irrit. testam.* nisi tantum si antè delictum vxoris mortis causa donauerit *d. l. sed si mors.* quo excepto intestatus mori dicitur, qua quis negabit fiscum succedere in his reseruatis; an ne spectandum est, disponat, vel non, qui amplius disponendi facultate non potitur? an verò disputandum est, si hæc facultas transeat in fiscum, cum facultas non sit sed actio ad pecuniam, & nomen debiti, si in pecunia per donatarium præstanda reseruatio consistat, vel corpus aliquod donantis, si realis sit reseruatio, forsan aliud importat dicere, reseruo mihi ad testandum ducenta, quam dicere facultatem disponendi de ducentis? certè non video, nisi forsàn sonitui verborum cedere potius velimus, quam Iuris rationi, verborum sonitus spectantes, & non sensus, & rationes, vt Molfesius, & Athoro dictis locis scripserunt, apertius verò Monach. *decis. Don.* 71. *num.* 81. *& seq.* fortius dum constat apud nostrates has reseruationes fa-

19 cultatiuas † nil nououi inducere, cum reseruando quis nihil agat, nisi tantùm ostendere, quod viam sibi (aliquid disponendo vel faciendo) non præcludat ad cetera reseruata, & quod ad illa prout hactenus se habeat, & ideò reseruatio supponit priuationem partis, si ergo donans nihil donasset, an non fiscus succederet? quarè non poterit, si partem donauit, partem verò reseruauit; cum idem sit pars respectu suæ partis quod totum respectu totius? exemplum sit in renuntiationibus per filias fieri solitis si aliquandò contingant ità fieri, vt salua si renuntianti facultas succedendi; neque enim hæc adiectio aliquid

20 operatur, vt possit contra voluntatem † succedere, nisi eo intestato defundo, vt firmauit Rot. Roman. *apud Card. Ludouis.* 81. vbi a propositum *numer.* 16. ait, quod reseruatio declarat quid in dispositione contineatur, & quod è contrà ab ipsa dispositione possumus arguere, quid in reseruatione contineatur, vndè dum hæc facultas alia non est, nisi exceptio dispositionis factæ, sequi videtur quod nulla nouitas per reseruationem fuit inducta; si nulla nouitas; ergò remanet in bonis donantis summa reseruata, prout antè, nec facit contra superius allegata prædicta *decisio* † *Thesauri Pedemon.* 97. in qua

21 quæstio vertebat inter hæredes ab intestato, & donatarium de omnibus bonis, an ipsi, an verò hæredi reseruata bona acquirantur vbi fuit decisum donatario accrescere, & non hæredi, quasi per hæredis exclusionem, sequatur exclusio fisci, quia illa Thesauri decisio est multùm debili, & fundamento caret, nam distinctio, quæ allegatur esse Cagnoli de reseruatione summæ, & de reseruatione facultatis, vt aduerti Fontanell. *dicta claus.* 4. *glos.* 23. est verbalis, & non habet subsistentiam, vt ex prædictis colligi potest, & latè confutatur per Anton. Monach. *dicta decis* 71. *num.* 80. *& seqq. in Conon.* cum allegat. sest. *decis.* 48. *leo. dec. valent.* 58. qui ambos sequitur.

Item Cagnolus per me bis, & pluries, perlectus illam distinctionem non somniauit, quod prius quam nos, & si postea repertus, adnotauit præses Defranch. *dec.* 600. *n.* 2. *vers. sed tantummodo* qui indistinctè videtur firmare, quod si donans de reseruatis non disponat, succedat donatarius; aduertendumque est, quam disputationem ibi esse, an donatio cum reseruatione disponendi in vita valeat, & firmat ex Bartolo, non valere, & dato valeret, tali casu, si de reseruatis cum hac conditione disponendi in vita, non disponat dum viuit, succedit donatarius; & ratio mihi videtur clara, quia si non post donans disponere expressè in morte, dum se restrinxit ad disponendū in vita, secundum Bartol. *in dicto cons.* 76. per eum citato, quanto minùs venientes ab intestato petere non poterunt, qui veniunt ex tacita defuncti voluntate, vt ijdem contrarij fatentur, & ideò miror, quomodo in hunc errorem inciderit Thesaurus, & qui eum sequuntur, si Cagnolum perlegerunt, Vndè meritò prò hærede intestati contrà donatarium fuit bis decisum in sacro Consilio Neapolitano apud Præsidem Defranch. *decis.* 45. 544.

& de-

& decis. 600. cuius authoritas vbique est magna, &
22 apud nos plusquam maxima † si fieri potest, ita vt nefas sit ab eo recedere, tàm quia dominus relator egregiè illas exornauit, quàm ratione grauitatis illius Tribunalis, quod exceptio Sacro Rotæ Romanæ auditorio, omnibus alijs Italiæ prætorijs censeo præponendum; has decisiones sequitur Anton. Monach. dicta *decis.* 71. *num.* 80. Leo dicta *decis.* 58. Fontanell. loco citato, reiecto Thesauro, & confirmant Molfes. Ric. & Io. battista Thor. locis citatis, & nostrates Siculi in dictis decisionibus citant ad hoc Surdus quem sequuntur *in cons.* 357. *nu.* 8. *& cons.* 384. *n.* 53.

Nec aduersus prædictas decisiones aliud obiciunt, nisi dicendo, quod ad hoc, vt contra Fiscum si iudicandum sufficiat, opinionem Thesauri esse dubitabilem vt argumentatur Mastrill. *dicto loco n.* 16. cui responderi potest, quod est prædictis satis patet quam longæ absit probabilis dubitatio aduersus decisiones prædictas. Addunt aliam rationem Mastrill. ibi *sub n.* 18. *&* 63. & sequaces, negari videlicet non posse textum in *l. conficiuntur.* 8. *cum*
23 *gloss. ibi D. de Iur. codicill.* † ex quo sumpta est conclusio, quod decedens intestatus, videatur voluisse vt eius bona adeuenientes ab intestato perueniat, procedere fictè, & ex tacita mente defuncti quæ tacita mens non potest induci fauore fisci; etenim non præsumitur, quod quis velit fiscum habere successorem, ex hoc enim duæ resultarent fictiones, Prima quod censeretur disposuisse prouenientibus ab intestato; secunda, quod fiscus haberetur pro vero hærede, qui tamen non est nisi fictus, quod etiam repetit Castill. *n.* 17.

Sed respondetur Primò negando, quod fictè datum censeatur illud; quod ab intestato relinquitur, licet ademptum non fuerit, & ratio est, quia succedens ab intestato, dicitur habere titulum à lege, & non ab homine,
24 † vt ait Bal. *in l. si emancipati in* 8. *oppositione. C. de collat.* quem approbat Alex. *consil.* 44. videretur prima facie *in fin. lib.* 5. sequitur Cefal. *consil.* 437. *alibi* 436. *num.* 118. vbi dicit quod talis dispositio est legis, & non hominis, & in hoc sequitur Decium qui ante eum hoc firmauit in *l. sem per in stipulationibus num.* 6. *D. de reg. iur.* allegat etiam Cuman. *in d. l. conficiuntur.* firmantem quod in hoc casu nulla fictio interueniat; idem Cefal. *cons.* 408. *num.* 60. *& cons.* 725. *num.* 39. *lib.* 5. & est Text. in *l. obuenire*, 130. *D. de verbor. signif. puto. inquit* Pomponius *si ipse quoque prætermiserit, & quod lege ad se rediret, possederit hæreditatem, & in l. si pecuniam* 3. *D. si quis omiss. caus. testam.* Iauolenus ait, *hæreditatem lege possideri*, indeque qui ex intestato veniunt legitimi hæredes legitimeque tutores dicuntur; ex quibus probatur, hanc successionem in fictione non con-
25 sistere, & ratio potest esse, quia fictio † stat in suppletione alicuius rei, vel qualitatis; successio verò ab intestato procedit per defectionem, quia deficiente dispositione hominis, lex inuitat successores, qui ex hoc legitimi dicuntur, idest à lege voccati; illa enim mortuo ciue Romano, nè dominia rerum sint in incerto, vocant proximiores defuncti, seruata gradus prærogatiua, quos verisimiliter ipse defunctus inuitasset, metiendo effectum ex gradus, atque sanguinis vicinitate, studens lex ipsa naturam, quantum in se est imitari, quod, & si fiat non per hoc hominis prouisio iudicanda est, sed tantum legis.

Nec facinnt verba I.C. *in d. l. conficiuntur.* ibi *quoniam creditur pater familias sponte sua iis relinquere legitimam hæreditatem*, ex quibus videtur sentire, dari legitimam hæreditatem, quasi ex voluntate defuncti, vti arguunt Corne *cons.* 213. *num.* 11. *lib.* 2. *Curt. iun. cons.* 4. *n.* 15. Cefal. *cons.* 28. *n.* 9. Port. *cons.* 56. *num.* 48. Menoch. *cons.* 308. *n* 18. Tiraquell. *de retract. lignag.* §. 26. *gloss.* 1. *num.* 9. Valentin. Foster. quem expurgatum habeo. *lib.* 1. *c.* 12. *num.* 3. *de succes.* alijque per D. Giurb. *ad consuet. Mess. c.* 6. *glos.* 11. *n.* 15. *& cap.* 11. *glos.* 2. *num.* 6. Nàm respondetur, omnes prædictos manifestè falli, dato quòd locum prædictum Iurisconsulti indistinctè capiant pro omnibus venientibus ab intestato; nam tantummodo Paulus I.C. loquitur vbi testator, & si nullo conditio testamento decedat, attamen codicillos conficiat, & in eis grauet intestati successores, vt putà ab eis fideicommissa relinquens, vel vbi testamẽtum ex clausula codicillari sustinetur; quod etiam probatur *in l.* 3. *D. eod. & in leg. ab exaredatis.* 126. *de legat.* 1. nã hoc casu solummodo verificatur quod huiusmodi successores dicantur obtinere successionem iuxta defuncti tacitam voluntatem; quod secus est vbi defunctus, vel morte præuentus, vel alio casu impeditus disponere non possit, quod sepè numero accidere solet; rarò enim videmus, & ego nunquam vidi; quod quis testatus decedere possit, si mors vrgeat, & tamen velit potius intestatus decedere, nisi fortè viuendi spes, vt euenire solet, eum fallat; & procrastinare faciat testamentum, & ideò in hoc secundo casu error est firmare, quod tales successores habeant hæreditatem ex defuncti voluntate, cum potius, è contrario illam obtineant contrà, vel prætèr testatoris voluntatem, vt optime discurrit Antonius Faber. *de error pragmatic. part.* 2. *decad.* 38. *error.* 7. *num.* 5. *cum sequentib.* vbi refert alios casus, in quibus prætor voluntatem defuncti succeditur, & ità intelligo DD. per Giurb. citatos, vt etiã notat Crauett. vir maximè authoritatis *in rubr. de legat.* 1. *num.* 19. ideoque Casanat. in allegato *cons.* 37. *numero* 29. dum oculatissimus firmat, quòd concessa potestate alienandi, & disponendi, requiratur, quòd concessionarius illa vtatur in vitã, seu in morte, & quod non sufficiat tacitè in venientes ab intestato disposuisse ex Siluano, & alijs, quos ibi allegat, est intelligendus quando venientes ab intestato, non grauantur in Codicilis, prout in *dict. leg. conficiuntur.* nam alias falsum, est defunctum in illos tacitè disposuisse, & ideò ipse minus propriè loquitur, neque oppositа opinio est contraria dicto textui, prout ipse tenet, quia textus, vt diximus, non procedit, quandò quis omninò absque vlla vltima voluntate decederet, sed quandò Codicilis conditis intestati successores grauauit, & in necessariam antecedentiam, vocauit, super quò aliqua dixi in responso reddito pro Antonino Cigala Socero, quem vti verum patrem habeo, contrà Ferdinandum Spinò.

Demùm parum concludit quod ex Ruino adducitur *in cons.* 23. *num.* 17. 24. 26. *cum plur. seq. lib.* 5. dum firmare videtur, quod ius adeundi hæreditatem delatam siuè suo,
26 siuè extraneo, non transmittatur in fiscum; † quia conclusio Ruini est verissima, eamque tenet Pancirol. *consil.* 136. *num.* 5. *lib.* 1. Cefal. *cons.* 321. Decianus *cons.* 83. *nu.* 10. *lib.* 2. omnes allati per Mastril. quibus ego addo D. Gratian. *discept.* 271. *n.* 29. Surd. *cons.* 104. *num.* 19. Cancer. *variar. resolut. lib.* 3. *c.* 21. *num.* 160. nec dissentit Peregrin. *de iur. Fisc. lib.* 5. *tit.* 1. *n.* 95. licet ante, post *nu.* 48. videtur tenere contrà Ruinum, & cum Ruino sentit Noalis post hæc scripta Visus *in tract. de transmiss. cap.* 8. *num.* 123. Sed ex hoc non infertur, quod idem firmari debeat in hac reseruatione, siue dicamus facultate; nam ratio principalis, quarè Ius adeundi non transmittitur in Fiscum, alia non est, nisi quia tale Ius non est in bonis
27 nostris, † vt firmat Ruin *dict. loco numero* 17. & confirmant Surd. Gratian. & Cancer. vbi ex hoc deducunt, non venire in obligatione generali bonorum, neque posse per creditores, quibus adiudicantur, seu insolutum dantur bona debitorum exerceri, quia illud est personale intantùm vt retineatur per condemnatum dum viuit nec transmittatur ad suos hæredes, nisi ex morte naturali, vt ait Ruin. intantum, vt liceat condemnato il-
28 lud repudiare in præiudicium Fisci; & creditorum, † ad hoc vt sequenti in gradu, vel coniuncto hæreditas acqui-

ratur,nec peccat hoc faciendo respectu Fisci. Vt ex Diuo Thoma Aquinate declarat Gomez.*tom.3. tit.de confiscat. bonor. cap.14. num.3.* dixi respectu Fisci nam in hoc differunt Fiscus & creditores respectu huius repudiationis faciendæ,vt repudians quo ad Fiscum,nõ dicatur peccare, ratione, quia nullo modo est debitor, in tantùm vt
29 creditores,quicumque sint,Fisco præferantur † pœnam exigere volenti *l.p.C. pen.fiscal.credit. præferr.lib.*10. Vnde constitutum est , vt ante sententiam condemnatoriam repudiatio concedatur Peregr.*dicto. loco* Franch. *decis.*101. *num.*5. Sances *de matrimon. disput.*4. *lib.6.in medio*, in creditore vero secus est , vt ait Sances *ibi. nu.* 9 vbi quod huiusmodi repudiatio in præiudicium creditoris non sustinetur in bona conscientia ; imo talis repudians mortaliter peccat quo ad iustitiam ; quia sicuti tenetur soluere;ità tenetur etiam adhibere media,vt soluere possit; vndè cum repudiando hæreditatẽ opulentam, faciat se inhabilem ad soluendum,dicitur peccare contra charitatem secundum quam quilibet tenetur obuiare damno proximi sui; quam sententiam defendit P. Molina *de iust & iur.tract.2.tom.2.disp.*435.*ad finem*,vbi quod etiam Causidici, & Aduocati peccant, qui consulunt hæc debitoribus;sequitur Gratian. *dicto nu.*29. noster Giurb. *ad consuet.Massan.cap.*5.*glos.*7. *num.*8. & nos latori Calamo *in hoc eodem discursu particula* 8.*à numer.*4. *vsq; ad finem*.

Sed an idem dicendum sit de filio repudiante legitimam,vel eius supplementum in fraudem creditorum, da-
30 to enim † quod legitima quæratur filio absque eius facto , vt dicitur ipso iure, videtur quod non teneret repudiatio,quia esset excludere creditores super Iure delato, & quæsito sicut concludit Marc. Anton.Peregr. *de fideicom. art.*3. *num.*131. quod procedere videtur etiam iure
31 agendi † ad supplementum,nam si legitimæ petito,sicuti, & eius supplementum transmittuntur in hæredes absque eo, quod aliqua agnitio præcedat, vt post plures probat Noal.de transmissio. *cas.*10.*num.*1. Ea ratione, quia legitima est Ius competens ex beneficio legis, & ex titulo singulari, quod affirmant prædicti, maximè Noalis *ibi.num.*5. procedere tam si agatur de hæredibus suis,
32 quam de extraneis † nàm quò ad hoc nullam agnoscunt nostrates differentiam,post Boer. *decis.*250. *numer.*5. & Gail.*obseruat.*120.*numer.*16. & 131.*num.*12. *libr.*2. & in terminis supplementi Mantic. *de coniectur.libr.*7. *titul.*8. *num.*10.Crass. *in §.legitima quæst.*37.vbi quod hoc Ius detrahendi legitimam, trascat in hæredes cum sua qualita-
33 te, † ne possit grauari, vel grauatum reijci, citat Angel. *consil.* 242. Anchar. *consil* 323. Crass. §. *de transmissio quæst.*29. *num.*9. sequitur illa acquiri irreuocabiliter , & esse radicata, adeò quod non debeat sustineri renunciatio.

Sed contrà est veritas, imò renunciationem valere in præiudicium creditoris, & fisci; nam, & si in legitima videatur Ius esse quæsitum filio,atquè in esse productum quò ad eius acquisitionem in potentia; attamen quò ad
34 effectum actualis, & incommutabilis acquisitionis † requiritur voluntatis declaratio, & petitio, quæ non accedat, non potest dici Ius quæsitum cum effectu, & in actu esse, ideoque interim admittitur repudiatio expressa, vel tacita patiendo Ius sibi præscribi. Roderic. Suarez *in leg. quoniam prioribus, limit.*3.*num.*2. *fol.*294.*& ampliat.* 20.*fol.*209.D.Stephan.Gratian.*decis.*4.*num.*22.*cum plur. sequent.& discept.*271.*num.*13.Sess.*decis.*127.*num.*28.Peregr.*cons.*46.*num.*17.*vol.*3. Ceuall.*quæst.*711.*comm. contr. comm.* Guttier. *in cap quamuis.n.*24.*de pact.* Tiraquell.*de primog.quæst.*24.*nu.*12.*Cancer.variar.resol.cap.*3.*num.*41. *lib.*1. Franch.*decis.*101. D.Giurb. *ad consuetud. Mess.cap.* 5.*glos.*7. *num.*9. *&* 10.*cum seqq.* vbi respondet Menoch. contradicenti, nec non Peregrino loco citato, & ampliat,hoc idem procedere in trebellianica,† vt non possit cogi filius grauatus restituere, illam deducere in creditorum commodum, ad quod allegat Font.*claus.*4.*gl.*9. *p.*5.*n.*120.ampliat etiam ibi Giurb.conclusionem ad plures casus, vbi renunciatio admittatur, & *in gl.*8.*d.capit. per tot.*tàm si de hæreditate agatur, quàm si de lucro statutario,vel alia legis,vel hominis obuentione.

Non obstat , quod diximus de transmissione: quia respondet Grat.& benè in dicta *dec.*4.*n.*22.quod magna, est differentia inter acquisitionem ad effectum transmittendi prescribendi, & renuntiandi, & ad alios effectus; nàm ad transmissionem concedendam sufficit deberi absque petitione, vel agnitione; sed ad effectum,vt dicatur incommutabiliter iusquæsitum necesse est, vt præcedat petitio ; vndè ex hoc firmat posse præscribi antequam peratur,de quo nos alibi latiùs tractabimus.

Item dicitur legitima ipso Iure quæsita quò ad reiectionem grauaminis, tàm respectu oneris iniuncti, quàm respectu minoratæ quantitatis, quod etiam onus appellare solitus sum, vndè ortum habet quod diximus de supplimento ipso Iure debito.

36 Cæterum huiusmodi repudiatio, † si in fraudem fisci, vel dotis facta proponantur , quæri solet an debeat rescindi, & Don Giurba loco statim citato secutus Azebedi distinctionem *in l.*3.*num.*141. *tit.*10.*libr.*4.*recopil.* tenuit reciffioni subiacere differentiam eius, quæ fraude caret , quam validam respectu fisci profitetur aduersus Cancer.Gregor.Lopez Menoch.& Peregr.quid autem in dotem dicendum sit,non aperit super quo optaui eius scire iudicium meum pro modo aperiam doti fauorabile;haud enim iustum est, mulierem dote priuari propter viri segnitiem, non dicam malitiam;nec in hoc comparare debuit Menoch. in dicto *cons.*1220. Dotem cum fisco , & delicto venienti, cum illa sit longè fauorabilior, & sicuti non peccare putat I.C. eum, qui in dubio
37 aduersus fiscum pronuntiat,ità † è contra peccare non desinet ille, qui in dubio fauore dotis sententiam non proferat, ad textum in *l.in ambiguis* 85. *D.de regul.Iur.*

Quandò verò hæc renunciatio supponat præambulam acquisitionem, ità vt tunc creditoribus,& fisco via dicatur patere,videas eumdem *d.glos.*8.*& in cons.*10.pro illo de Celi edito.

Confirmatur illud, quod dixi de transmissione, in tantum differre eius effectum cum repudiatione faciendа; in quantum respectu fisci admittitur renunciatio; & tamen in eum transmittitur Ius detrahendi legitimam,
38 † filio delinquente post mortem patris, si credimus Peregrino *de Iur. fisc.lib.*5.*tit.part.num.*79. Farinaz. *quæst.* 24.*num.*20.*vers.contrarium.* Noalis *de transmissio cas.* 10. *num.*6.

Hæc licèt ità sint , non ex hoc est bona consecutio , quod bona vel summæ in donatione reseruatæ ; ad instar horum Iurium reuocabiliter , & vt ità dicam mutationi subiectorum iudicandæ sint , vt in fiscum non transeant, nàm cum in fortiori casu dicant transire Ius legitimę detrahendæ,quæ,vt incommutabiliter debeatur, petitione, vt dixi,opus habet; certè fortiùs firmandum erit, bona hæc reseruata fisci,esse,quia non indigent alia acquisitione;potiùs enim dicuntur permanere in dominio donantis quam de nouo acquiri , cum illa summa reseruata dicatur superesse donanti tamquam à donatione exclusa, alias remaneret in aere , quod dicendum non est,cum rerum dominia in incertò manere non debeant; nec natura rei reseruatæ mutatur , si consistat in pecunia per donatarium præstanda , & in iure illa petendi ; quia non ex hoc cessat esse rei pars, non solum quia ha-
39 bens actionem † ad rem, rem ipsam habere videtur, ad text. *in l.is qui* 15. *& l. minus* 204. *D.de regul.Iur.* vt ad propositũ ait Bald.Imol. Alex. & Ias.*in l.si quis mihi bona*

25. §. 1. *D. de acquir. vel omitt. hæred.* Mastrill. *decis.* 118. *num.* 2. Sed etiam quia tanto minus datum intelligitur, quantum reseruatio importat, nec minus requiritur aliqua declaratio, quam si in re nostra dominium acquirere velemus, cum vna vice, quod nostrum est amplius nostrum fieri non possit † §. *sed si rem Instit. de legat. leg. proprius* 13. *Cod. de legat. capit. inter dilect. de fide instrum.* Casanat. *cons.* 10. *n.* 166. Cancer. *var. lib.* 3. *cap.* 7. *num.* 313.

Non obstat argumentum de morte ciuili, quod operetur minus, quàm naturalis; quia hoc fateor, quo ad transmisionem rei non agnitæ; Secus verò vbi agnitio non requiritur, ad hoc, vt Ius quæsitum dicatur Irreuocabiliter; nam hoc casu non est expectanda mors naturalis, cum dicatur esse in boni delinquentis: Et ratio differentiæ est, quia ad hoc, vt iure transmissionis res infiscum deueniat, necesse est, vt delinquens † dum viuit, nolit acquirere, vel repudiare; nam cum possit hoc facere, durante eius vita, mors expectanda est.

Cæterum mors ciuilis intantum operatur eumdem effectum, quem naturalis, vt restitutus in gratiam non redeat ad pristinas obligationes, & actiones; quia dicitur nouus homo, ac si verè à mortuis suscitatus fuisset; nàm † sicut mors naturalis dissoluit obligationes, ità & Ciuilis. Alber. *in leg. actione.* 66. §. *publicatione in principio D. pro socio.* Gail. *obseruat.* 86. *num.* 10. *lib.* 2. dicitur enim amittere personam cum bonis, vt ait ibi Albericus, ideoque omnis obligatio, & ciuile vinculum extinguitur *l. si debitor.* 48. *D. de fideiussor. leg. vlt. D. de duob. reis l. fin. C. de sent. pass.* Immò quod magis est, etiam naturales obligationes cessare, & in fiscum vnà cùm ciuilibus transire, voluit glos. *in d. l. debitori verb.* fideiussorem *Imol. num.* 2. Gratian. qui quam plures refert *discept.* 423. *num.* 27. addo Clarium *in* §. *final. quæst.* 78. *vers. Item infiscum, & modernos ad eum* D. Regent Constant. *in d. l. part num.* 117. *C. pæn. fisc. cred. præfer.* Quod mirabilitèr explicatur vt procedat etiàm quòad ad bona † inposterum quærenda, ac obuenienda bannito in gratiam restituto: nam fiscus in bonis confiscatis obligatus manebit, & antiqui creditores contra eum se dirigere debent, & non contrà restitutum, ac eius bona peruenienda, quidquid sit de obligationibus de nouò contrahendis, quæ non trahant causam de præterito, vt bellè discurrit D. Gratian. *loco citato num.* 25. *vsque* 42. vbi assignat rationem, quòd vna vice, quòd omnes actiones, & obligationes translatæ fuerunt de persona debitoris in fiscum (qui hoc fuit effectus debitor) restituto debitore, ad eum non reuertuntur, sed adhuc residen in personam fisci, ideò quemadmodum antè gratiam, & restitutionem non poterat pro debitis molestari, ità & post, quia non reuertentibus in debitorem actionibus, & obligationibus iam translati in fiscum, non potest contrà eundem redire personalis actio, quæ ortum habet ab obligatione, allegat Odd. *de restitut. in integr. part.* 2. *quæstion.* 27. *artic.* 2. *num.* 13. Farinac. *quæstion.* 25. *num.* 179. per quos ego aliàs conatus fui defendere quendam meum affinem, antequàm vidissem Gratianum, in quo casu difficultas oriebatur ex eo, quòd erat petita executio instrumenti censualis, vt apud nos dicitur iuxtà formà bullæ; cũ pactis de more apponi consuetis prohibentibus debitori aliquid opponere iuramento firmatis; dicebam hanc † esse exceptionem Iuris fundatam super extinctione obligationis, & sic intentionis, & facti, vt ait Angel. Aret. *cons.* 81. *in medio* quæ poterat æquiparari cacellationi actus, seu dicamus nouationi, & quod sicut, facta nouatio, ne aut cancellatione, instrumentum exequi non potest contra obligatum, ità stante translatione obligationis in fiscum; addebam non obstare iuramentum, nàm constitutum est, vt cesset eius effectus sublata principali obligatione; † sequitur enim naturam actus, seraph. *de iuramen. priuileg.* 153. qui vulgare refert, alios addit Gratian. *d. loco n.* 46. & in specie, quod vinculum iuramenti non liget bonis † per Fiscum occupatis. Grammat. *decis.* 85. addit D. Gratian. ibidem Marchesan. *in prax. commiss. relaxat. Iuramenti p.* 1. *c.* 1. *n.* 36. & tanquam accessoria sequuntur conditionem principalis, † super quo Gratian. allegat punctuale *cons. Socc.* 78. *n.* 3. *lib.* 3. & Fan. *de inuent. p.* 5. *num.* 104. Sed exitus quæstionis fuit diuersus, quia Princeps de facto ordinauit, quod non inquietaretur prò illis obligationibus sequendo hanc iuris dispositionem.

Restringuntur supradicta in casu quo restitutio concederetur tàm respectu personæ, quàm respectu bonorum; siue per vniuersitatem, siue per quotam, bona fuerint restituta; nam tunc respectiuè creditoribus † respõdere tenetur, vt voluit *Rebuff. in l. Princeps.* 21. *col.* 1. *vers.* dubitatio, *D. de verb. signif.* Constant. *loco citato n.* 118. vbi meritò hanc restrictionem declarat non procedere, vbi res aliqua particularis restituatur; quia tunc ad nihilum tenebitur, veluti si consecutus fuerit fundum † sempronianum, vel Cornelianum, quod etiam placuit Gratiano *d. disceptat.* 423. *num.* 49. cum seq. dummodo tamen fundus non contineret magnam partem facultatis ad terminos *l. quoties* 13 *C. de hæred. instit.* cum alijs per me adductis in responso reddito prò Don Francisco Yepes, contrà D. Vincentium Paternò, de quo alibi, Deo dante, dicam, dissentio tamen a traditis per Gratian. ibi, dum dicit restitutum, statim restitutione facta, teneri creditoribus respondere, siuè recuperet à Fisco, siuè non † etenim hoc est temperandum, vt non possint creditores exequi, nisi illud ius tanquam de bonis debitoris, in tantum vt nunquàm possint molestari personæ restitutorum, nisi tanquàm possessores bonorum, vt ad predicta videndus est D. Giurb. *cons.* 45. nuper edito post hæc scripta, vbi etiàm habes, quid in fideiussore firmandum sit.

Ex quibus penitus cessant rationes adductæ contra Fiscum, quem puto omninò ad hæc bona reseruata admittendum venire, & gauisus sum post hæc scripta vidisse D. Giurb. *in cons.* 55. & 56. vbi per quamplurimas rationes tenet contrà prædictos, & decisum restatur; licet non vtatur nostris rationibus, sed alijs, & fortè melioribus, assumptum defendat: ideò desisto, solum aduerta rogo, aliud sentire, si ageretur de reseruatione summæ facta à donante ad fauorem donatarij grauati de restituendo in pacto reuersionis † iuxta doctrinam dicti Ant. Monach. *d. decis.* 71. *n.* 74. & Fontanell. *claus.* 5. *gloss.* 10. *n.* 68. *p.* 1. Nàm in hoc casu contra Fiscum tenerem, ex eo quòd nequè in heredem transiret summa reseruata, nisi expresè dispositione secuta vti habes in meo responso edito prò Socero contrà Ferdinandum Spinò, ea ratione, quia reseruatio est de re aliena ad fauorem eius, qui non est dominus, & cui spectat declarare, velit ne vti licentia, vel facultate concessa quod si non faciat redire debent ad donantem integre res donare, vel ad eum quem donator substituit, quasi ex fideicommisso.

Et dum sumus in materia reseruationum, non omittam casum mihi occursum, dum hæc scriberem; Quidam fecit vxori suæ donationem de omnibus bonis, reseruata sibi certa quantitate soluenda super fructibus bonorum donatorum in tot frumento, vino, oleo, & similibus his habitis deliquit, & ob contumaciam fuit bannitus, & bona Fisco applicata, vxor se manuteneri petijt in bonis sibi anteà donatis, & obtinuit, præter tamen reseruata; decessit vxor donataria, & pacto bona ad donantem fuerunt reuersa, modò Fiscus prò illi fructibus reseruatis inquietat hæredes vxoris iàm præmortuæ in bonis proprijs ipsius donatariæ, † intendens sibi deberi fructus à die quo nõ apparet exactio per maritũ facta, dicebã nullo Iure Fiscum heredes vxoris inquietare, nisi ap-

pareret illam locupletiorem effectam ex illis fructibus non exactis, si agimus de fructibus antè confiscationem marito, debitis, qui ratione administrationis, quàm ha-
53 bebat eo tempore præsumitur, † sibi soluisse. Afflict. *dec.* 13. Surd. *cons.* 290. *num.* 33. Mascard. *de probat. conclus.* 980. Pirr. Maur. *de solut. c.* 4. *n.* 30. & *c.* 78. Si verò de alijs fructibus post confiscationem debitis, verum erat dicere vxorem, quæ erat mariti debitrix in illa summa soluere
54 potuisse marito eius bonis iam confiscatis, ità demum † si non interuenisset vsum de tribus *ad l. vltimam C. de nouat.* dicebat verò Dominus Fisci patres tuens interuenisse, saltem à die, quo fuerunt ei restituta bona, virtute donationis excepta summa in reseruatione contenta, quia ex tunc fuit inducta scientia, & quidem iudicialis, quæ habuit vim intimationis, sed duplici modo respondebatur, primò Fiscum fuisse in mora capiendi ex bonis donatis illos fructus, prout in donatione erat dispositum, posse sibi illa capere propria authoritate, & ideò ex quo noluit exercere authoritatem sibi concessam, dum bona donata erant penes ipsam donatariam, non posse modo resoluta per mortem donatione agere eius hæredes; sed agere debere contra ipsum donantem, vel illum, ad quem bona ex pacto peruenerunt: nam onus illud etiam quo ad præ-
55 terita transit cum re, † & deficiente possessione rei, deficit illa quasi obligatio etiam quò ad præstationis præterita, sicuti dicimus de onere census super re debito per doctrinam Couarruias *variarum resolut. libr.* 3. *capit.* 7. *num.* 6. *vers.* Hinc etiam deducitur. Felician. *de censib. lib.* 3. *cap.* 6 *vers.* Tertiò inquirendum. Ball. *ad pragmatic. de cens. quæst.* 1. Mastrill. *ad Gregor. quæst.* 5. *n.* 233. firmantium ità demùm obligatos esse, qui possident, si onus recognouerint, durante tamen eorum possessione: addo ego,
56 nisi ab ea ex facto valuntario recedant † vt sæpius obtinui per doctrinam Imol. *in l. cum mulier.* 49. *D. solut. matr.* Anton. de Ballis super *Ball. de censib. quæst.* 1. *num.* 11. quicquid dicat Conuersanus in Scholijs ad Intrigl. *quæst.* 66. de quo etiam loquitur D. Anton. Amat. *in suis variis resolut. tom.* 1. *resolut.* 21. *n.* 5. & nos alibi in terminis mariti.

Neque in hac specie poterat cõsiderari obligatio aliqua respectu vxoris, quæ tantùm consensit, quod maritus sibi reseruaret illam summam: nec ad illam præstandam se obligare voluit; maximè dum constat quod illa desijt possidere ex facto necessario resolutionis donationis, quæ etiam ipsa nolente, ex pacto processerat, si dari poterat velle, & nolle, in iam mortua, & ad hoc adaptabam illam conclusionem, quòd quoties resolutio actus procedit, ex causa necessaria resoluitur etiam in preiudi-
57 cium tertij, † vt ait Surdus *decis.* 102. & *decis.* 286. & *de alimen. tit. fin. q.* 42. Garcia de *expens. post-tract. in tit. de resolut. hypothecæ.*

Addebam, & quidem peremptoriè iudicio meo, hanc reseruationem in fructibus esse quendam vsufructum formalem, qui finiebat morte donantis sicuti, per capitis
58 diminutionem † fructuarij, siuè maxima, siue media illa sit. *l. si vsufructus.* 67. *D. de iur. dot. l. corruption em.* 16. *C. de vsufruct.* § *finitur. instit. eodem titul.* in tantum, vt publicatis bonis fructuarij per condemnationem totum ius vsufructus conuolet ad proprietatem; nec transit in Fiscum fructuum commoditas, quia vsufructus non est transmis-
59 sibilis † tam si ex contractu, quam si ex vltima voluntate debeatur, ità ait Caualcan. *de vsufructu n.* 229. & sequitur Peregrinus *de iur. fisc. lib.* 1. *tit.* 1. *nu.* 116. qui retert decisum patre bannito, posse deducere filios dotes mater-
60 nas, † non habita ratione vsufructus patri competenti; quod etiam procederet, si diceremus, hæc reseruata esse loco alimentorum per tradita à Peregrino *idib. numer.* 123. ideoque statim ac vir fuit bannitus, fuit extinctus, nec habebat Fiscus quid quærere ex persona banniti.

Et in hanc sententiam inclinauit Mag. Cur. huius Regni pro V.I D. Don Francisco Yepes Catinense mihi vti fratre charissimo.

Ad prædicta aduertendum est, deportatos hodiè dici damnatos ad perpetuos carceres, vel ad triremes; illi
61 enim dicuntur pati maximam capitis diminutionem † seù mediam, vt ait Caualcanus, & Peregrin. locis citati, & Mastrill. *decis.* 283. num. 41 vbi addit pœnam relegationis in Insulam.

Item non quilibet bannitus cum confiscatione bono-
62 rum secuta per contumaciam, habetur prò mortuo; † sed illi tantum qui lapso anno prò delicto capitali, damnantur in contumaciam ad pœnam mortis; qui ex tunc dicuntur hostes publici, & habentur prò mortuis per Constit pœnam eorum, & scribent, ibi, & per Afflict. *in Constit. foriudica totum bona.* Castill. *decis.* 107. *nu.* 45. Mastrill. *decis.* 283. *n.* 72. & 73. Consil. Gizarell. *decis.* 13. Domin. Regens Tapia *decis.* 49 *por tot. S. C. N.* nàm banniti. pro causa leui, prò qua non venit imponenda pœna
63 mortis vel deportatationis pro mortuis † non habentur, licet per perseuerantiam in banno post terminum in statuto contentum publicentur eis bona, in pœnam contumacię, nec isti possunt offendi impunè, nec possunt foriudicari, vt notant scribẽtes Regnicolæ ad *c. Alphonsi.* 149. per Cumiam ordine *juo* 64. licèt in vnò æquiparentur facta publicatione bonorum, vt tàm banniti pro leui delicto, quàm prò graui dicantur vrgere ad inopiam, ad hoc, vt vxores possint petere dotis restitutionem, nec non, &
64 lucra nuptialia, † quæ dodarium, seu antefatum appellamus, ità Bart. *in l. si constante n.* 18. Barbos. *nu.* 30. *D. solut. matrim.* qui in dote loquũtur, & in dodario est textus expressus in *Constit. pœna carere, tit. de vxor foriudicator.* sub Imperatore Federico, vbi quod vxores foriudicatorum debent manuteneri in suis dotibus, donationibus propter nupt. quarta, atquè dodario, & eis nullatenus inquietari, iuxtà quem textum fuisse ità hoc Regno decisum anno 1617. ad fauorem Ioannis Angotta contra Regium Fiscum, testatur Mastrill. *decis.* 283. *num.* 26. vbi am-
65 pliat, in vxore hæretici † per *Capitulum Caroli* 75. *inter capitula huius Regni*, & notabiliter *num.* 45. allegat illam notabilem doctrinam Gloss. *in auth. bona damnat. C. de bon. proscript.* dictantem, quòd vxori pauperi in bonis mariti diuitis banniti confiscati, debeatur quarta proin-
66 de ac si maritus † naturaliter mortuus esset, quam merito dicit communiter approbari etiam in crimine læsæ maiestatis, reo, vel in damnato ex causa hæresis; & iure optimo, vt innocens mulier marito orbata hoc saltim habeat subleuamen, dum alimentorum spe omninò remanet destituta; vndè resultat quam grauiter contrà Iura peccent Fisci partes tuentes, qui non solùm mulieres à quarta, & dodario excludere pertinaciter tentant, sed etiam à dotis restitutione, asserentes casum restitutionis ad hunc non extendi, quod in Curia Præturæ aliquando vidi in controuersiam adduci, & pauperes mulieres vexari, cum eos auertere deberet miseria prędicta, in quam incidunt propter viri bannum, nec addere afflictionem afflictæ.

67 Viro autem restituto, tenetur mulier ei dotem † denuo consignare, imò, & fructus, qui forte super fuerunt deductis alimentis familiem per Tiraquell. *tract. cess. caus. lim.* 14 *n.* 4.

Quorum occasione non prętermittam alium casũ, qui frequenter potest occurere, quem habuimus in facta, & maximè quidem grauitatis; bannito enim viro vxor dotis restitutionem petierat per viam iudicialis adiudication is, vt dicimus per primum, & secundum decretum, ex quo habebat dotis instrumentum pro se, cui per statutum huius Regni tribuitur, vt habeat executionem paratam, ob quod obtinuit à Iudice, curatores dari viro bannito

nito tanquam absenti, quibus datis instituit cum ipsis iudicium, & fuerunt ei adiudicata omnia bona viri, illi donata per patrem in contractu dotali contemplatione matrimonij, & ad discursum vendita tanquam vltimæ emptrici, exindè verò marito in gratiam restituto fuerat per eum approbata adiudicatio in eius vltimo eulogio, quò vita functo eius successores tanquàm vocati ex fideicommisso, quòd pater defuncti erexit in dicto contractu dotali, intentauerunt iudicium reiuendicatorium contrà mortui vxorem, habita pro nulla, & quatenus opus erat rescissa dicta iudiciali adiudicatione, excipiebat vxor contra se minimè potuisse intentari iudicium reiuendicatorium, ad quod intentandum actor debet probare se
68 dominum, † & reum possessorem *l.p.C. de alien.iud.mut. causf.fact.* Pract. Papiens. *in form.libelli huius act.* & Oliban. *de act.p.2. lib.1.c.1.n.5.* & tamen dominium dictorum bonorum erat in eam iure translatum per adiudica-
69 tionem, † iuxtà doctrinam Afflicti *in decis.358.* Ann. *allegat.*104. Burg. *de laudim.insp.45.n.9.* Mar. Mut. *decis.10. num.* 14. non obstante quod bona essent restitutioni su-
70 biecta, quia pro dotis restitutione † licitè etiam iudicialiter distrahuntur. Auth. *res quæ C. comun. delegat.* tàm pro fideicommisso instituto intestamento, quàm incontractu, vt ex veriori opinione inter descendentes sustinebimus in *discursu tertio particula fin. tractat. Primi*; replicabant actores dictam distractionem esse nullam, ex eo principaliter, quòd non fuerat celebrata cum legitimo con-
71 tradictore † ad tradita per Alex. *cons.5. in causa vol.2.* & par Marium Mut. *ad Rit. Regni* 107. *num.*70. Fundabant se super eo quòd, cum stante fideicommisso iniuncto, bona ad ipsos spectabant, primo donatario bannito, stante pacto expresso in casu delicti, cum eis erat instituendum iudicium, ad quos bona fuerant ipso Iure deuoluta; contrarium ego substinebam, & mecum doctissimus Sitaiolus in causa Marchionissæ luce cum Principe Gampifranci, imò optimè dictam adiudicationem, seu pignorum distractionem processisse datis curatoribus viro bannito, tanquam absenti mouebar, quia banniti, ad sui incommodum tenentur comparere, vel procuratorem
dimittere, quidquid secùs sit in sui fauorem, & ideò non comparendo, nec procuratorem mittendo, incurrunt contumaciam; & possunt etiam quod ad causas ciuiles
72 condemnari † tanquàm verè contumaces, vt dixit Gail, *de pace publ.3.tr.2.c.2.n.17.* & sequitur plura afferèdo eruditissimus Scac. *de iud.causf.ciuil.lib.2.cap.9. numer.*1772. *versf. sequitur fol.* 452. ratio est quia ipsi passiue sunt capaces iudicij, & possunt in iudiciali lucta rei partes sustinere licèt non actoris; sed sic est quod contra absentes,
73 qui procuratores non dimiserunt, solent † Curatores decerni probata absentia; Angel. *cons.*103. *Bald. cons.*327. *num.*1. *libr.*5. Menoch. *de arbitr. casf.*150. Mastrill. *decis.* 179. *nnmer.*20. Marius Muta *decis.*4. in eadem causa edita vt in Regno quotidiæ seruamus etiam contrà exteros, dummodò ratione contractus, vel rei sitæ sint effecti sub-
74 diti iurisdictioni † dantis Curatores; & reali vel mista actione conueniantur vti substinebam quandoque pro Marchione florestæ contra Dominam Lauream oriolesdequo nouiter post Gall. *cons.* 35. discurrit Amatus nosster *resol.*33. *num.6.* & *seq.* quarè non idem dicendum est de bannitis, qui habentur pro absentibus in eorum perniciem; ad hoc vt possint vti tales conueniri; & cum hac Theorica concordat Regni praxis, iuxta quam litigatur cum bannitis ante incorporationem, si de bonis annotatis sit quæstio, vel post si agatur de superuenientibus, vel non annotatis, tamquam cum absentibus, vt testatur Franciscus Prouincialis conciuis meus *in l.si abhostibus D. ex quibus causis maior*: quod in hac causa testati fuere omnes quasi nostri temporis famosiore, causidici, & inter
75 eos præcipuus, pace omnium dictum sit, † Antonius palma, capacitate, animique: synceritate, & candore, in quam praxim per sapientissimos Iudices, pluries concordi applausu itum est.

Non obstat his, quod hæc procedunt, vbi simpliciter cum bannito agitur, cui vt ita dicam, bonorum suorum dispositio non fuerit interdicta, & quod diuersum Ius constituendum sit, vbi fideicommittens voluerit vt in casu delicti per mensem ante bona ipso iure in vocatos peruenirent, quasi tunc non cum bannito amplius, sed cum vocatis agendum sit, tamquam omnes actiones, & passiones in eos fuerint translatę, accedente nouissimo statuto §.21. Domini Comittis de Castro per quod eos
76 datur executio instrumentorum, † & paritèr ad eorum instantiam, exequuntur, facta fideicommissi verbali, vel reali restitutione, de quo Ma. trill. *decis.*122. màximè addita notitia fideicommissi in personam agentis; Quia respondetur, quòd hæc de dominij translatione forte possent procedere, vbi essemus in fideicommisso inducto vltima voluntate, sed fideicommisso instituto in contractibus applicari non possunt; nam cum inter viuos donium absquè traditione † non transferatur, *l. traditionibus*
77 29. *C. de pactis*, cum alijs per me adductis in *discursu secundo part. prima vltimæ tractationis*. fieri non potuit, vt isti successores efficerentur legitimi contradictores, in quos nec dominium, deficiente traditione, neque possessio transierat, quia non fuerat apprænsa, † sicuti requiri-
78 tur in omni acquisitione ex contractu inter viuos descendente, quidquid sit in materia successionis ex testamento, vel ab intestato, stante statuto nostro sub Rege Ferdinando, continuante possessionem in hæredem absque eius facto; & priuilegio vltimarum voluntatum, vt dominium absquè traditione transeat vel quidquid esset quandò adfuisset constitutum ad fauorem posteriorum donatariorum, in casu delicti vocatorum: quod habet
79 vim realis traditionis † *l. quoties ibique Iaf. num.*14. *C. de reiuend.* Addo *cons.*139. *in tertio, & quarto dubio* Peregr. *art.*51. *n.*79. *de fideicom.* & alij dicto loco per me adducti, licet sufficeret, quòd ex parte opponentis deficeret possessio, in Regno, vbi iudicia executiua diriguntur, contra
80 possidentes, & contra habentes dominium rei, vnde fit, quod possidens etiam si dominus non sit, impediat instrumenti executionem opponens de sua possessione, eamque ostendens impromptu, dummodo non sit iniusta, vt traditur a Giurb. *decis.*61. *numer.*2. *& melius decis.* 63. *numer.*3. *& seq.* Hinc sequitur, quod superfluum fuis-
81 set, & inane, contra fios vocatos iudicium executiuum instituere, quod debet in possidentem dirigi, qui habet facultatem rei restituendæ, vt aiunt DD. *in §. omnium Instit. de actio.* Ordelaff. *in l. fin. numer.*1010. *D. de reiuend. fol.* 180. Conferunt satis ad prædicta omnia illa, quæ per DD. traduntur ad cognoscendum quis nam citari debeat, quandò Iudicium aliquod instituitur, siue reale, siue mi-
82 stum illud sit. An videlicet sufficiat solus titulus † ad hoc, vt quis citandus per necesse sit, prò quo solet allegari doctrina Baldi *in l. manifestissimi num.3. versf. attende quia C. de furt.* vbi deducit, non posse dici habere interesse, eum, qui solo titulo nititur. Facit etiam, quod aliud est, habere
83 actionem ad rem, aliud rem ipsam possidere †. Etenim primo casu citandus quis non est secundo verò sic; quarè non potest dici actum in illo iudicio de re aliena; quia illi vocati habebant actionem ad rem, ad tradita per Tiraquell. *de retract. Conuent. gloss. prim. & vnic.* §.2 *numero* 48. Nam aut vocamus substitutos, creditores fideicommissi, aut interesse habentes, vtroque casu in distratione bonorum granati vocandi non sunt; quò ad primum, quod perneceśsè citari non habeant, est doctrina Alex. *cons.*184. *in causa num.*10. *versf. ex hoc verificatur. lib.6.* Et in terminis substituti, est textus in *l. ex contractu* 44. *D. de re iudic.* Bart. *& alij in l. in diem D. de aqua pluu. arcend.* Ad

secun-

secundum certò certiùs est, interesse habentem, cui interesse, tangit in consequentiam, omitti posse, nec actorem
84 cogi eum citare † ad text. in *l. filius filius familias. 117. §. Diui D. delegat. P.* Alex. & alij *in l. sæpè 63. D. de re iudicat.* & Roman. *in l. in diem*, in puncto Morot. *cons. 13.* Gamm. *decis. 207. num. 3.* Franc. *decis. 462. num. 3.* Intrigliol. *decis. 15. num. 97.* Farin. *decis. 118. num. 7. par. 1. tom. 1.* Ioseph. Sesse *decis. 5. num. 47. lib. 1.* cum alijs per Amat. *resol. 32. num. 2.* limitarem hanc conclusionem dupliciter, primo si adesset constitutum, de quo dixi, secundo si successores
85 bonis vacantibus de facto possessionem apprehendissent, † nàm tunc quia absquè vitio possiderent, essent legitimi contradictores, & deberet cum eis iudicium instituì ad tradita per Addentem ad Ludouis. *decis. 206. nu. 10.* post Pereg. *art. 47. num. 11.* & Rota *decis. 140. per Farin. post lib. 2. Consilior.* vbi quod potest substitutus capere bona authoritate propria, si nullus hæres existat, qui restitutionem faciat; vt distinguebam in casu occurrenti inter illas dominas de Omodei, & Lucheſio: vbi vltimi morientis grauati hæres, erat vnus ex substitutis, qui potius maluerat ex fideicommisso portionem suam habere, quam tanquam grauati hæres totum, ex beneficio statuti, ex hoc enim inferebam noluisse vti statuto, & ex tunc hæreditatem iacuisse, sumpto argumento ex traditis per *Fabr. in C. tit. de acq. poss. definit. 5.* nam sicuti secuta declaratione affirmatiua retrotrahitur ad tempus mortis, vt alibi dicam, ità si facto, vel verbis obstendat nolle; ac ideo potuisse consubstitutam portionem suam de facto agnoscere.

Ideo circumscriptis terminis Capituli Ferdinandi super continuationem possessionis defuncti in hæredes, quod non potest adaptari in casu isto, vbi hæres deficit:
86 quia nullus, defunctus est, nec in filium † huius statuti beneficium transit, quando ex delicto venit: Peregr. *de iur. fisc. lib. 5. tit. 1. num. 52.* Tiraquell. *in tract. possess. in tit. la mort. saisit. par. 2. declar. 15. num. 16.* Mastrill. ad Gregor. *de iud. caus. feud. quæst. 18. liter. A.* D. Antonius Amat. curiosè, & doctè *in resolut. 39. num. 108.* quidquid sit, quandò venit tanquam successor, & non ex delicto, vt discurrit ibi Amatus, clarum est, iure communi inspecto, posse fideicommissarium possessionem intrare, si vacet, & intrando, effici legitimum contradictorem, & citari debere, & iuxta prædicta in dicta causa sentiebant Doctissimi Iudices, licèt quò ad reliqua adhuc sub iudice lis sit. de cuius exitu dicam in secunda tractatione. post hæc vero scripta, fuit decisum sub die 12. Septembris 1629. cum prædicta opinione, licèt stante læsione, decretum fuerit habitum pro rescisso, & concessa retentio Vxori de omnibus creditis, inter D. Marchionissam luce cuius partes agebam & Principem Campifranci.

PARTICVLA TERTIA.

ARGVMENTVM.

DOnatio inter partem, & filium, an confirmetur per ingressum in religionem, tanquàm per mortem, & an annulletur si ingressus exeat, & habitum dimittat. Per quas causas professio dici nulla possit, & quid de eo, qui profitetur in Religione Iesuitarum, & quid de nouitio: Religiosus effectus Episcopus quæ bona recuperet; Aliqua de incapacitate Religiosorum ad feuda, & an illa rehabeant, si habitum dimittant. Et quid de Episcopis, & Cardinalibus.

SVMMARIVM.

1 *Mors spiritualis, per ingressum religionis, naturalis æquiparatur.*
2 *Donatio ex causa ingressus, assimilatur donationi causa mortis, & n. 4.*
3 *Pactum de dote lucranda conceptum in causam mortis, habet locum in casu professionis, morte naturali nec expectata.*
4 *Insinuatio non est necessaria in donatione facta ex causa ingressus in Religionem.*
5 *Conditio quatenus possessio fuerit emissa, subintelligitur in qualibet donatione ex causa ingressus, intellige, vt num. 140.*
6 *Deo seruire regnare est.*
7 *Religiosi transeunt in potestatem sui superioris.*
8 *Societas ita soluitur per Religionem sicuti per seruitutem, quia eadem in vtraq; adestratio.*
9 *Religiosi nullius acquisitionis capaces sunt, nec testari possunt.*
10 *Milites Religionis Sancti Ioannis Hierosolimitani sunt incapaces bonorum, & intestabiles sicuti cæteri religiosi.*
11 *Religiosus si professione emissa, ex iusta causa egrediatur, an bona recuperet, quæ donauit, latè discutitur.*
12 *Donatio ex causa ingressus facta, ità reuocatur, si professio sit nulla, sicuti si non fuerit emissa.*
13 *Nouitius recuperat bona cum fructibus. professus verò nul liter minimè, sed solummodò bona.*
14 *Donatio confirmata stante professione, illa existente nulla, reddit ad pristinum statum reuocabilitatis.*
15 *Monasterium an possit bona nouitij retinere prò alimentis præstitis, prò & contrà numer. seqq. declara vt numer. 17.*
17 *Monasterium non potest etmere personam nouicij pro alimentis.*
18 *Nequè vestes, si alias non habant, cum quibus possit commodè ad sæculum redire.*
19 *Episcopus potest etiam sub censuris cogere superiores religionum, vt sinant nouitios liberè abire, ciusque bona restituere.*
20 *Religiosus infra quinquennium à die professionis potest dicere nullam professionem coram ordinario, & superiore, vetaturque ei de facto recedere.*
21 *Dimittens de facto habitum, si redeat, potest obtinere, vt de nullitate ex ordine tractetur.*
22 *Nulliter professus, rectè matrimonium inire dicitur in foro poli, licèt in foro fori non restituatur vxori, nisi nullitate discussa.*
25 *Ista nullitas retrotrahitur ad tempus matrimonij pro validitate ipsius, & prolis legitimitate.*
24 *Quinquennium ad dicendum de nullitate professionis currit etiam minoribus.*
25 *Præscriptio supersedetur, durante ætate pupillari.*
26 *Rigor consilij non reparat in ætatem pupillarem.*
27 *Minor in spiritualibus quandoque habetur pro maiori.*
28 *Tempus assignatum per statutum, currit etiam minori, & assignatur ratio.*
29 *Religioso impedito præponere nullitatem infra tempus statutum sufficit reclamare.*
30 *Si verò non proponat, nec reclamet, dispensatione Pontificia opus est, vt possit de nullitate cognosci.*
31 *Summus Pontifex non dispensat super lapsu quinquennij sine reclamatione, non constando de impedimento.*
32 *Metus causa durante, metus durare præsumitur, nisi voluntas probetur.*

33 Præscriptio non currit impedito præponere nullitatem professionis.
34 Sed an tali impedito prouideatur de in integrum restitutione.
35 Metus concussiuus an sufficiat ad annullandam professionẽ, & an solus reuerentialis.
36 Metus pro annullanda professione debet esse talis qui cadat in constantem virum.
37 Metus mulieris respectiuè sufficit, sit talis, qui cadat in constantem mulierem.
38 Metus reuerentialis in fœmina adiunctis reclamationibus, & in terribilitate incutientis valet ad instar coactionis, & num. 51.
39 Metus idem sufficit ad rescissionem matrimony temporalis, & spiritualis.
40 Excommunicatio indicitur eis, qui cogunt mulieres ingredi monasteria, vt ibi profiteantur, Secus vt maneant sæculares.
41 Professio tacita annullatur ex solo metu reuerentiali, intellige, vt statim, & vide nu. 48. & sequent. vbi obiectio, & solutio.
42 Metus suspitio tollitur per ratihabitionem subsecutam, limita vt infra statim.
43 Metus non purgatur per assumptionem sacri ordinis per religiosum habiti.
44 Ratihabitio debet esse cum notitia, quod actus antea erat nullus, alias non operatur. & n. 46.
45 Exercitium ordinum scienter factum, an approbet actum metu gestum?
47 Professus nulliter volens ratam habere professionem an debeat incipere nouum annum probationis.
48 Tacitæ professiones an adhuc durent post. concilium, & num. 52.
49 Metus reuerentialis, oriens ex naturali subiection, est communis omnibus filijs.
50 Professio adhoc vt valeat semper præsumitut spontanea.
51 Metus reuerentialis debet esse adminiculatus pro nullitate professionis.
53 Professio tacita quando, & per quos actus inducatur latè refertur.
54 Milites religionis Melitensis etiam ipsi tacitæ profiteri possunt, per multos actus, qui referuntur.
55 Aequiparantur cæteris religiosis in rerum acquisitione.
56 Sunt incapaces feudorum, ideo non possunt illa in religionẽ transmittere.
57 Possessio, quæ non transit in hæredes sanguinis, non transit in monasterium, sed remanet ipsi generi.
58 Religio capax feudorum vti corpus non per hoc est capax persona religiosi.
59 Primogenitus religiosus etiam à patre institutus non gaudet beneficio statuti continuantis possessionem, sed illa transit ad secundogenitum.
60 Institutio de filio professo pœnitus incapaci habetur prò caduca.
61 Statutum continuans possessionem in hæredem incapacem; an sit hoc nostrum, & quomodò id accipiendum sit vide num. 67.
62 Possessio hæc non transit in monachos, & si transeat in clericos, & fœminas.
63 Nam hoc statutum non includit religiosos.
64 Hoc statutum supponit aditionem saltem in animo.
65 Hic adeundi animus est apud curatores, & tutores, saltem in potentia essendi.
66 Operatur fauore pupillorum, & furiosorum.
67 Exceptio incapacitatis respectu sexus non admittitur in iudicio possessorio summarissimo.
68 Milites Hierosolimitani sunt intestabiles tam si caustrales, quam si commendatarij.
69 Legitima non competit filio religionis Melitensis, professo ante mortem parentum.
70 Prohibitus disponendi in illegitimos non prohibetur disponere illegitimatos.
71 Legitimati in omni dispositione veniunt appellatione legitimorum maximè in odiosis.
72 Stefan. Gratian. disc. 744. n. 23. notatur, cum aduersus eum sit communis opinio.
73 Legitimationem euacuari stante clausula, saluis iuribus venientium ab intestato qui dixerint.
74 Legitimas in materia successionis differt à natalium restitutione.
75 Legitimatus cum clausula saluis iurib. &c. capax est eorum quæ voluntariè pater velit in eum conferre.
76 Vincentius Grigentius ornatissimus Iureconsultus laudatur.
77 Professio ex capite metus an sit nulla, an verò rescindenda.
78 Mente captus, & furiosus inter se satis distare ostenditur.
79 Dementia quomodo, & per quos actus probetur, & an standum sit Phisicorum iudicio.
80 Demens, & furiosus non sunt capaces obligationis.
81 Votum, vt obliget, tria requiruntur secundum Diu. Thomam, quæ cadere non possunt in demente, & furioso.
82 Dementis, & mente capti professio, & matrimonium non est contrahere.
83 Furiosus habens dilucida interualla, non est iudicandus prudens, & exemplum refertur.
84 Stultus ita nemo, quin aliqua verba prudentium loqui nesciat.
85 Furiosus in dubio etiam si habeat dilucida interualla censetur actitasse tempore furoris.
86 Furor præsumitur, durare, dilucida interualla verò minimè.
87 Actus prudenter gestus facit recognoscere, fuerit nè factus tempore furoris.
88 Dementiæ extremis probatis censetur probatum medium tempus, maximè concurrente aliqua coniectura.
89 Fatuus substupidus, vel hebetis ingenij homo non habetur pro dementi.
90 Dementia prò matrimonio, & professione impedienda qualis esse debeat.
91 Furiosus valide contrahit tempore dilucidi interualli.
92 Furiosus sanæ mentis factus, potest professionem ratam habere, quod intellige, vt statim.
93 Furoris tempus non computatur in anno nouitiatus, nisi furor esset citò transiens.
94 Professio est nulla si fiat non transacto anno nouitiatus.
95 Idem si fiat ante decimum sextum annum.
96 Hęc procedunt in militibus Sancti Ioannis Hierosolimitani.
97 Nouitiatus annus currit de momento in momentum.
98 Dictio per adiecta implemento temporis designat perfectionem.
99 Professio potest emitti infrà annum in casu mortis, licet huiusmodi professio monasterium non succedat.
100 Nouitiatus annus debet esset continuus, nec iunguntur tempora prò illo integrando, & ratio numero sequentibus.
102 Interrumpitur per triduum, taliter quod de nouè inchoari debeat.
103 Nouitius debet peragere annum nouitiatus habitu retentu per totum tempus.
104 Nouitiatus annus tripliciter interrumpi potest.
105 Nouitius degens extrà claustra de licentia superioris, an censeatur continuare annum; prò & contra.

106 *Nouitiatus annus debet incipere expleta pubertate.*
107 *Professio tàm per viros, quam per mulieres debet emitti post sexdecim annos ætatis.*
108 *Annus probationis potest expleri antè annum 16. & professio potest posteà emitti.*
109 *Professio facta eodem die, quo quis ingreditur an valeat.*
110 *Milites Sancti Ioannis Hierosolymitani ligantur Concilio circà integritatem nouitiatus.*
111 *Professio an irritetur ex defectu informationis iuxtà bullam Sixti V.*
112 *Per matrimonium ratum non irritatur; benè verò per consumatum, & numer.114 quid in Sacerdotio vide, numer.117.*
113 *Matrimonium ratum dissolui potest ratione maioris charitatis, licet sit Sacramentum.*
115 *Professio est valida, si fiat post matrimonium, nulliter contractum etiam consumatum.*
116 *Vxor potest repetere virum, cum quo matrimonium consummauerat, etiam quòd esset effectus Summ. Pontifex.*
118 *Ità demum vxor velit religiosum, vel Sacerdotem vindicare.*
119 *Sed an professio hæc sit nulla, vel rescindi debeat.*
120 *Nullitas an possit per tertium intentari, & quid officium iudicis.*
121 *Nullitatem allegare non potest qui ei causam dedit.*
122 *Item neque illa, quæ per partis consensum sanari potest.*
123 *Religiosus mortua vxore, quæ eum reuocauit, an teneatur redire ad monasterium.*
124 *Sed an possit aduersus coniugem repetentem excipere de adulterio.*
125 *Et an monasterium possit hoc excipere, si monachus nolit.*
126 *Religiosus an possit, vxore, quæ sit adultera in vita, coniux fieri, & quid de ordinibus sacris, n. sequent.*
128 *Summus Pontifex ex causa dispensat matrimonium rato, magis si velit vir effici Sacerdos, non verò consumato, vti in n. seq.*
130 *Professio dolo extorta an sit nulla, vel veniat rescindenda.*
131 *Hæreditas aufertur illis, qui dolo inducunt aliquem ad profitendum.*
132 *Donatio facta per religiosum ex causa ingressus an reuocetur illo effecto Episcopo.*
133 *Donatio quę fit ex causa ingressus filijs, differt ab illa, quę ex eadem causa fit extraneis.*
134 *Donatio, & gratuita renuntiatio inter se non differunt.*
135 *Religiosus effectus Episcopus non testatur, ex quo manet adstrictus eisdem votis, sed intellige vt statim.*
136 *Potest in vita disponere de fructibus etiam in suos consanguineos.*
139 *Molfesio in consil. primò, & consil. 39. post secundam partem respondetur.*
188 *Conditio illa, si & quatenus profiteatur, expirat illa secuta validè.*
139 *Quæ momento explentur statim cessant secuto implemento.*
141 *Religiosus effectus Episcopus potest nolle acquirere suæ religioni.*
142 *Transiens de religione incapaci ad capacem, non recuperat ius succedendi nisi in futurum.*
143 *Effectus Episcopus quare possit mutare testamentum conditum ante professionem.*
144 *Bannitus restitutus sicuti, & post liminio reuersus, an possit mutare testamentum.*
145 *Religiosus an possit mutare testamentum ante professionem factum, vel in totum cassare.*
146 *Exiens de licentia superioris an recuperet eius velle, & num. 159.*
147 *Lazarus resuscitatus recuperauit nè bona, quæ moriens dimisit, & n. 151. in fine.*
148 *Maritus resuscitatus an recuperet vxorem, & quid in beneficiali an beneficium. n. seq.*
150 *Religiosus resuscitatus an teneatur redire ad Monasterium.*
151 *Effectus Episcopus non potest exuere habitum, ex quo tenetur ad vota.*
152 *Renunciatio facta per ingredientem in fraudem monasterij an sit nulla.*
153 *Facta ante ingressum non subiacet dispositioni Concilij Tridentini.*
154 *An debeat, vti aliæ renuntiationes insinuari.*
155 *Natta solus ex allegatis à Molfesio venit ad quæstionem, cui alij adiunguntur.*
156 *Superior sicuti non potest dispensare sibi ipsi, ita nec alijs suis subditis circà vota.*
157 *Neque etiam capitulum generale cum toto conuentu.*
158 *Summus Pontifex eligendo Religiosum in Episcopum an censeatur cum eo dispensasse.*
159 *Religiosus Episcopus quid debeat exprimere, vbi obtineat dispensationem disponendi.*
160 *An recuperet bona monasterio oblata, & alia remissiuè.*
161 *Concilium Tridentinum disposuit renunciationes iure factas omnimodam firmitatem habere.*
162 *Labor omnis optat præmium, & qui seruit altari, de eo viuere debet.*
163 *Consulentes qui student maledictioni persæpè causas ammittunt.*
164 *Religiosus Episcopus an recuperet bona feudalia.*
165 *Cardinales, vel Episcopi an capaces sint feudorum, latè discutitur.*
166 *Ecclesiæ, & Ecclesiasticæ personæ post concordata cum Papa Honorio sunt capaces feudorum.*

COnfirmantur tertio donationes intes patres, & filios per mortem spiritualem, quæ inducitur per
1 ingressum religionis, quæ etiam naturali † æquiparatur. §. *sin autem vbi* Bartol. & Angel. *auth. de monach.* Doctores communiter *in auth. si quæ mulier C. de Sacr. Sanct. Eccles.* & ideo donatio, quæ per ingredientem fit intuitu ingressus assimilatur donationi causa mortis: nam sicuti illa morte confirmatur, ita & ista professione inita perfi-
2 citur, † & in reuocabilis sit, Molin. *disput. 289. numer. sexto* Surd. *consil. 171. numer. septimo. & decis. 166. numer. 9.* Azor. *Institut. mor. lib. 11. titul. de donat. cap. 10. quæstio. 8.* Rebell. *de obligat. iustit. part. 2. libr. 6. quæstio. 13.* Franc. Molinus. *de rit. nupt. lib. 3. quæst. 1. numer. 9.* quos habui a Domino Augustino Barbos. *in libr. quarto. decretal. tit. 20. capit. vltim. numer. 21.* addo Reggent. de Tappia *in repet. auth. ingressi verbo, ideoque nec de his*: ratio est, quia ad hunc effectum mors ciuilis æquiparatur naturali, per text. *in leg. Deo nobis 54. Cod. de Episcop. & Clericor.* vbi pactum conceptum in casu mortis vxoris super lucro do
3 tis habet locum vxore profitente in Monasterio, † vt latè defendit Iason *consil. 135. numer. 5. libro primo* qui dicit, se non inuenisse doctorem authenticum, qui contrarium teneret, sequitur Molfes. *super consuetud. Neapol. part. 7. quæstio. 10. numer. quinto. libr. primo* Mastrill. *decis. 283. numer. 35.* vbi ex hoc deducit, non esse expectandam mortem naturalem profitentis; Intantum verò hęc donatio autem censetur requisitus consensus ratione integrationis personæ, & nô præiuditij, vt probatur per Corn. *cons. 242. lib. 4.* de qua differentia ad alium effectum dicã alibi latius, certe ante hanc distinctionem nô per legeram. Tiraq. *qui in l. is conn. 8. n. 162.* in terminis statuti mouet,

facta

facta per ingressum Religionis, dicitur donatio causa, planiores interpretes refert defendit,& sequitur.

Contra verò de directo tenent Ias.*cons.* 29. *col.* 2. *lib.* 1. & *Cor.cons.* 41. *col.* 2. *lib.* 1. quos sequitur clarissimus Menoc.*cons.* 344. *n.* 18. *lib.* 4. allegatus per Grat.*discep.* 781. *n.* deret,ità simpliciter tenet Bal.*cons.* 39. *lib.* 2.& post eum Imol.*in l.* 5. *D.de verb.oblig. Cum.cons.* 173. *Ceuall.in suis comm.opinion.cont.comm.q.* 695. *n.* 14. disputans quæstionem attento iure Regio in constit. Thau.*l.* 55. vbi alios mortis, vt suprà diximus,& tenet Cæsar. Manent. *consil.* 57. *numer.primo.cum alijs adductis per Rot in illa Romana donationis Demelchioris coram Buratto sub die 6. Maij* 1620. quam trascribit *Gratian.disceptat.* 975. *numer.* 35. & *sequentib.* vt ad instar eius quę causa mortis fit, insinua-
4 tionem † non desideret, etiam stante Statuto generaliter loquente de omnibus donationibus insinuandus, vt latè firmauit ibi Gratianus, ac etiam placuit Rotę *in alia decisione coram* R. P. D. Pamphilio Spoletana donationis 10. *Februarij* 1629. quæ magis procedunt vbi in donatione apponatur expressa conditio, quatenus donans in
5 monasterio † professionem emittat, Pappon. *consil.* 120. *numer.* 7.& si verius sit, quod hæc conditio tacitè inest in huiusmodi donationibus, ità vt prò apposita semper haberi debeat, vt post quamplures defendit Menochius *præsumpt.* 36. *numer.* 11. *libr. tertio*, ad instar donationis causa mortis, vbi conditio inesse videtur, si donans eius voluntatis sit ad mortem vsque, vt meminimus supra dixisse post Barbos.& alios.

Et ratio omnium prædictorum est,quia qui sęculo renunciant,ad hoc vt Deo seruiant; & ciuitatem, & liber-
6 tatem ammittunt, efficiuntur serui Dei, cui † seruire regnare est,cuius persona per superiorem representatur,
7 vndè religiosi effecti, transeunt in potestatem † superioris. Bartol. *in l.patre furioso.* 8. *D.de his qui sunt sui, vel alien.iur.* Felician.*de societ.capit.* 33. *numer.* 9. applicando ad effectum dissoluendę societatis, sicuti dissoluitur per
8 seruitutem; † nam idem iudicatur de religione superueniente,quod de seruitute: Dec.*in capitulo decernimus ante finem versiculo quia religiosus.numer.* 8. *de iud.& in capitulo bonæ memoriæ.num.* 3. *de appellat.* Innocentius *in capitulo cum olim.de priuileg.* Bartol.*in leg.primo,D.de stipulat. seruorum & in leg.cum hæredes.* 23. *D.de acquirend.possess.* Bald.*in leg.* 2. *ad finem,Cod.de sentent.* Item sicuti de iure ciuili serui pœnę effecti habentur prò mortuis, ad effectum donationis inter coniuges, vel patrem, & filium confirmandæ, ita & qui Deo se debere, amplius sui Iuris non sunt.

Ex quo sequitur, quod nullius acquisitionis capaces existant, sed omnia monasterio acquirant ne testamentum vel aliam dispositionem condere possint, & sic actiuè,& passiuè incapaces reputentur † dict. *Authent.ingressi & dict.authent.si qua mulier.C.de Sacros. Sanct. Eccles.*
9 *can.quia ingredientibus. cum sequent.* 19. *quæst.vltima.cap. quia ingredientibus.* 2. *de testamen. vbi Doctores omnes* Agamma *decis.* 309. *num.* 2. Velasch.*consult.* 108. Vasquez. *controuers. Illust.cap.* 122. Michael Crass.§. *testamentum quæst.* 34. Bartolomeus à Santo Fausto.*in thesauro Religionum libr.* 8. *quæst.* 61. Emanuel Rodriquez.*tom.* 3. *quæst.* 69. *art.* 2. *quæstionum Regularium.* Molin.*de iust.& iur.disput.* 141.& in militibus Sancti Ioannis Hierosolimitani † hoc
10 idem ius esse notat Rot. Roman. in recentioribus apud Farinac.*decis.* 76. *parte* 2. cum alijs per Augustinum Barbos.*in collect.ad dictum c. Quia ingredientibus.*

Quæ quidem locum habet,tam si expressè quam si tacitè fuerint professi;nam nulla in hoc consideratur differentia, etiam post Sacrosanctum Tridentinum Concilium,vt infrà expressius tradetur.

Hæc de plano procedunt, vbi Religiosus iuxta propositum in Religione permanserit, cœterum magna insurgit dubitatio,an reuocetur donatio, si donans professionem emissa, & consequenter confirmata donatione, in-
11 reuocabiliquè effecta ex aliqua causa ad hoc sufficienti religionem egrediatur,† habitumque dimittat, an videlicet recuperet bona donata,seu renunciata religionis ingrediendæ intuitu, quia in re existimaui plures casus distinguendos esse,ad hoc, vt vbi casus occurrat, sciatur quidnam tenendum sit; in quibus aliquantulum me dilatabo propter materiæ vtilitatem, & quæstionis frequentiam.

Primus itaq;casus erit,si professio declaretur nulla, vel si vti inualida rescindatur.

Secundus, si religiosus ad Episcopatus culmen aduehatur.

Tertius est casus de professo societatis Iesu, vbi vota simplicia possunt irritari consentiente Generali Præposito.

Quartus est in casu quo quis vti incorrigibilis eijciatur vel aliter dimittatur à monasterio.

Vltimus, quando dispensatio gratiosa à Summo Pontifice obtenta fuerit.

Primus casus nullitatis, vel rescissionis pluribus modis verificari potest. Primo si professio metu facta sit; Secundò,si emittens sanæ mentis non sit. Tertiò si nouitiatus anno non completo quis profiteatur, vel completo, sed non continuo in nouitiatu permanserit; Quartò si professio antè decimum sextum annum emittatur; Quintò si deficiat informatio de vita,& moribus tam recepti, quam eius parentum,& acceptatio in capitulo. Sextò si ante professionem matrimonium carnali copula interueniente fuisset contractum, & vxore non consentiente, fuisset professum. Vltimò, si dolo ad profitendum inducatur.

In his casibus, omnibus requisitis concurrentibus per Canones, & patres in concilijs inductis professio irritari
12 potest, & bona essent restituenda, si donatio ingressus causa facta fuisset;† tanquam cessante causa donationis. Aloys Riccius *decis.* 643. *in sua praxi*, sicut dicimus de nouitio,cui,si infrà annum recesserit, omnia sunt restituen-
13 da,† vt fuit ordinatum per Sacrosanct. Concil. Tridentin. *sess.* 25. *de regular. capit.* 16. *in final.verb.* sequitur praxis Episcopalis *verb. monialis.*§. 3. *part.* 1. & *part.* 2. *eodem verb.*§. 11. hac tantum differentia admissa inter nouitios, & nulliter professos, quia primis restituuntur bona vnà cum fructibus, indè perceptis, professis verò minimè, vt post alios habetur apud Azor. *Instit. Moral. part. prima libr.* 13. *capit.* 9. *quæstio.* 2. *post medium* Gallet.*in sua Margarita,versiculo nouitius.numero quinto.* Etenim respectu bonorum nullam agnoscimus differentiam, si professio non emittatur,vel si emittatur sed nulliter, & in terminis nostris eodem modo donatio per parentes facta filijs,
14 quæ professione fuit confirmata; † illa existente nulla, reddit ad pristinum statum reuocabilitatis,prout hactenus erat. Et ratio est, quia plenariam confirmationem non recipit,nisi professione valida existente; nam quod nullum est,nullum præstat impedimentum,ideoq;omnia debent ad pristinum reduci; etiam si traditio secuta fuerit,ac si nouitius semper permansisset,quidquid sit respectu alimentorum ingresso per monasterium præstitorũ,
15 † super quo dubitant Doctores an possint ingressi bona retineri; nam negatiuè respondit Pater Emanuel sà *in summa verbo Religio:num.* 8. Emanuel Roderiquez. *dicto tractat.tom.* 3. *quæst.* 15. *articlo vltimo.* Azor.*dicto loco part.* 1. *libr.* 12. *capitul.* 3. *quæst.* 6. Pater Sances ad præcepta decalogi *tom.* 2. *libr.* 6. *cap.* 10. *numer.quarto.* vbi quod alimenta, & expensæ minimè repetuntur, nisi in contrarium pactum sit, sicuti practicari videmus in recipiendis monialibus per monasteria, vbi præstari solet fideiussio pro alimentis de anno in annum; nam alias videtur potius

tiùs donatæ;sed in contrarium est veritas,quod imò possint bona retineri,dato nouitius habuerit,vel cum fructi-
16 bus si fructifera † sint, compensari, vt tenet Azor. *dict. par.prim.Institut.mor.lib.13. c.6.quæst.2. post medium* & confirmat D.Barbos.*in Decretal.lib.3.tit.31.de regularib. c.9. num.5.*

Non obstant prædicti Doctores, quia sunt intelligendi, quando Monasterium respectu alimentorum præsti-
17 torum vellet retinere nouitium † nè liberè ad sæculum redire possit,nisi solutis alimentis expensis ; hoc enim monasterio interdicitur,solummodò conceditur, vt possit bona, vel eorum fructus retinere, admissa ad inuicem compensatione, in quorum tamen numero non veniunt
18 illę vestes quibus indutus est;Etenim si alias non habeat, cum quibus † egrediatur sunt ei remittendæ, nè ex hoc per indirectum cogatur in Monasterio inuitus permanere , & in omnibus his casibus potest Episcopus per
19 censuras etiam Ecclesiasticas cogere † superiores regularium,vt personam liberent, & bona restituant, etiam si feudalia sint, vt deducit ex Concilio Tridentin. Augustin. Barbos.loco citato post Regentem de Tappia *in d. Authent.ingressi in verbo sua capit.14. num.16. C.de Sacrosanct.Eccles.*Pereir. *in leg.si curatorem verbo implorare. num.27.* Carol.de Grass.de effect.clericat.*effect.4. nu.25.* & post se ipsum in tractat.*de offic.& potest. Episcop.par.3. allegat.101. n.37.*

Et quia frequenter occurrit , professiones ex capite nullitatum prædictarum irritari, non erit otiosum singulos casus excutere prius quam ad secundum principale caput dimissionis habitus perueniamus , & antequam ad singulos excutiendos accedamus præmittendum censeo, tempus certum annorum quinque statutum fuis-
20 se,infra quod de huiusmodi nullitatibus professionis † dici possit, vt patet per ordinationem Sacrosancti Concil. Trident.*sess.25.25.de regular.capit.15. & 19.* per quod statutum fuit , vt non possit Religiosus quacumque ex causa habitum dimittere, & à Religione discedere etiam cum habitu absque superiorum licentia ; sed prętendens professionem nullam esse infra dictum annorum quinq; foatium: habeat causas deducere coram suo Superiore, & Ordinario;ad hoc vt ritè nullitate declarata professus, possit ad sæculum redire,alias si hoc ordine non seruato, recesserit,non solùm amplius nullitatibus prętentis audiri non debet;sed etiam ad Monasterium reuocari,iniuncta ei, qui hoc admiserit, salutari pœnitentia, nec non & ad obseruantiam de cætero compelli.

Cæterum si iste,qui de facto recessit, velit postea redire ad hoc vt ordine suo de nullitate professionis tractari debeat, non ex hoc, quod recessit, denegabitur ei audiẽtia;tantummodo emendata per pœnitentiam temeritate,
21 à capite † iudicium instituendum est,vt probat D. Gratian. *disceptat forens.cap.413. libr.3.* vbi ait , quod licet stante nullitate posset quis de facto recedere, imò matri-
22 monium contrahere tuta conscientia.† Attamen in foro exteriori hoc licitum non est , quarę iudico , quod vxori restituendus non sit,nisi nullitate declarata,& quod talis
23 nullitas retrotrahatur ad tempus † contracti matrimonij quoad prolis legitimitatem.

Hoc autem quinquennium currit irreparabiliter tam
24 maioribus † quam minoribus, non obstante dispositione Iuris communis,in fauorem minorum inducentis prę-
25 scriptionem superfederi,durante minori † ętate ad tex. in *l.non est incognitum 3. C.quibus non obijcitur longis temporis,præscript. & l.bonæ fidei 48. D.de acquir.rer. domin.* ratio assignatur , quod cum versemur in tempore indu-
26 cto † per Concilium illud currere debeat,non attentis regulis Iuris;tam vt seruetur rigor Concilij,quam quia
27 sumus in spiritualibus, † vbi non habetur ratio de ætatę requisita de iure communi , sicut dicimus de tempore assignato à Statuto nam illud currit,non obstante pupil-
28 lari vel minori † ætate,vt est Text.*in l.fin.C.quib.ex caus. in integr.restitut.Add.ad* Guid.Pap.*decis.30.* Cumia conciuis meus *ad Rit.Sicil.cap.16.num.24.* Iunat autem infra quinquennium reclamare,si impedimentum occurrat,ad hoc,vt etiam eo elapso,audiatur quis super nullitate pro
29 fensionis, † & adest super hoc Bulla Gregorij XIII. quã laudat Rot.Rom.*coram R.P.D.Vbaldo Toletana professionis Lunæ 25.Maij.1615.* impressa per Farinaz.*tom.4.dec. cis.705.nu.6.*alias si reclamatio non interueniat, & quinquennium esset elapsum ; Summi Pontificis dispensatio-
30 ne † opus esset , vt de nullitate dicto lapsu non obstante cognosci posset,prò vt in dies videmus, qui quidem nul-
31 lo modo dispensare solet † nisi cognito quod infra quinquennium causa iusta adfuit , propter quamuis reclamare non potuit, vt putà quid idem metus , eademque impotentia durauerit, quæ impedimento fuerit , vt non reclamaretur , ità testatur Roeriquez. de regular. *quæstio. 27.art.16.lib.3.* Aloys.Ricc. Episcopus Vici *resol.657.nu. quarto.*

Et iustè equidem , nam metus durare præsumitur du-
32 rante eius † causa,vt ait post multos Ann.*allegat.114.*vt in materia professionis fuit firmatum Per Rotam in vna *Neapolitana professionis 26. Iunij.1598. coram R.P.D. Orano.* quam allegat Rota coram Ludouisio *Hispalensis matrimony 15. Decembris* 1608. in impressis nouissimè sub nomine eisdem Cardinal. Ludouis. *decis.392. num.5. & 6.*vbi dicitur ad propositum,quod metus præsumitur durare,durante vita illius,qui metum intulit, nec purgatur per actus præseferentes liberam voluntatem , nisi adsit plena , & integra libertas , cum alijs statim citandis num. 42. vti fuit in supremis Tribunalibus huius Regni obseruatum inter Octauium de Apa , & Elisabettam Latino . Iudicibus integerrimis viris, & Regijs Consiliarijs doctissimis Antonio Xirotta Domino meo , Balthassare Cannizzaro,& Angotta seniore de anno 1615. in Consistorio Sacr.Reg.Conscientæ,Item,& est secunda ratio,
33 quia præscriptio non currit impedito † *capitul. quia de conces. præben.* cum alijs allatis in terminis professionis per Ricc.*in praxi titul.de regul.decis.657.numer.5.* vbi la-
34 te quando competat huiusmodi restitutio † in integrum aduersus lapsum huius quinquennij.

His suppositis,capio. Primum de metu,& præsupposito , duplicem metum posse in quocumque actu considerari, concussiuum videlicet , & reuerentialem ; de primo
35 firmandum erit † sufficere ad professionem rite , expressaque factam irritandam . De secundo verò non item , quod probatur ex Textu *in cap.cum virum 12.de regular. ibi,Coactè parentum imperio* , quem cum alijs inducit Couarr.*de sponsal.part.2.cap.7. §.6.num.7.* Henric.*in summ. lib.2.de matrim.cap.9.*Sances de matrim.*lib.4.disputat.6. num.18.* D.Oter.diuers.quæst.Iuris *par.1.quæst.20.* Rot. Roman.*in vna Metensi professionis sub die 18.Aprilis 1614.* apud Farinaz.*decis.579. num.5. p.1.* vbi Domini auditores secuti fuerunt distinctionem D.Abbatis conciuis mei in *cap.perlatum num.14.de his,quæ vi metusue causa fiunt.* firmanti metum requisitum pro annullanda professione expressa talem esse debere , vt cadere possit in constan-
36 tem virum,† ideò minus recte dicendum est,sensisse *Nauarr.& Rodriq. Suar. Menchach.* aliosque si qui sunt , firmantes, metum reuerentialem sufficere ad professionem expressam annullandam;nã illud non est verum simpliciter , & absolute loquendo in terminis viri , quidquid sit
37 in muliere in qua minor metus † requiritur respectu innatæ pusillanimitatis , vt considerauit aliquando Rota Valentina professionis 12. *Aprilis.1570. coram Cardin. Lancellotto* quæ habetur inter nouissimas ; nam værum est dicere, quod in muliere non requiratur metus cadens in constantem virum ; sed tantum qui possit cadere in constan-

constantem mulierem, vt voluit Anton. de Butr. *in capit. Consultationi in 4. notabili* Præpositi. *in vltim.* & Abb. *numer. 4. de sponsalib.* cum alijs latè adductis in vna coram Ludouis. *decis. 374. num. 8.* quæ est decisio aurea edita in eadem causa, de qua supra, vbi quod metus reuerentialis in fœmina, adiunctis alijs adminiculis reclamationis, &
38 terribilitatis incutientis sufficit ad instar † coactionis in masculo, tam in annullatione matrimonij, pro vt fuit in
39 dicta causa decisum, quam in professionibus, † cum eiudem mdeijs Doctores promiscuè vtantur; meritò igitur Nauarr. & sequaces reprobantur per D. Barbos. *in capit. cum virum. 12. n. 4. de regular.* & ideò per Sacrosanctum Concilium Tridentinum *sess. 25. de regular. cap. 18.* ad effugiendos hos scrupulos, excommunicationis sententiæ
40 subduntur † illi, qui cogunt mulieres tam virgines, quàm viduas ad ingrediendum aliquod Monasterium; de quo D. Barbos. latè *in tract. de offic. & potest. Episcop. part. 3. allegat. 104.* vbi quod tantummodo absq; metu excommunicationis potest induci mulier ad ingrediendum vti sæcularis, non ad profitendum.

Diximus ad expressam professionem irritandam non sufficere metum reuerentialem ad differentiam tacitæ,
41 nam in eam sufficit metus reuerentialis, vt resoluit Rota *in d. decis. 579. per Farinaz. per tot.* quam laudat eruditissimus Beltraminus addens *ad decisionem* 385. Card. Ludouis. in fine adducens ad id aliam Rotæ decisionem *Brixiensem Parochialis 20. Maij 1620. coram R. P. D. Vbaldo*, quod intellige, adiunctis protestationibus, prout considerat Rota; nam cum tacita professio fundetur super præsumptionibus orientibus ex gestatione habitus, vel ex alijs actibus, quæ citrà ius, & nomen professi fieri nequeunt, huiusmodi præsumptiones tolluntur per alia, sicuti sunt reclamationes, & protestationes.

Omnia autem supradicta refrenantur, nè procedant, si metus iste per subsequentes actus fuerit purgatus; etenim tunc, tàm si in expressa, quam si in tacita simus professione, omnia validantur; regulariter enim metus suspi-
42 cio tollitur per ratihabitionem subsecutam, † quarè iterum recurrendum est ad supra per nos tradita in distinguendo, an causa metus, quãdo huiusmodi actus gerũtur duret, vel non; primo casu dicendum est ratihabitionem non valere; quia durante causa metus censetur actus sub eodem metu factus. Gamm. *decis. Lusitaniæ 346. n. 4.* Mascard. *de probat. conclus. 1051. n. 34.* Menoch. *de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 4. num. 23.* Guttier. *consil. 16. nu. 15.* Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib. 13. quæst. 1. nu. 203.* Rot. Roman. *coram Reuerendis, Ludunens. Granatens. professionis 9. Februarij 1609.* apud Farinaz. *decis. 175. part. 1.* Sancez. *de matrimon. lib. 4. disput. 18. num. 7.* Greue *ad practicam Cameræ Imperialis lib. 2. concl. 93. num. 21.* Rot. Roman. *coram R. P. D. Vbaldo Toletana professionis. 25. Maij. 1615.* apud Farinaz. *decis. 705. part. 2.* cum alijs supra per nos traditis *numero* 32. quæ etiam extenduntur in eo, qui tunc temporis dũ metus durat, ad sacros ordines eueha-
43 tur; † nam non per hoc censetur purgatus metus præcedens, vt declarat Rota in *prædicta Toletana professionis*. vbi testatur in hanc sententiam itum fuisse, aliàs per Rotam *in illa Coquensi nullitatis ordinum. 10. Martij. 1606. coram B. memoria Penia*, & post Nauarr. docuit Aloysius Riccius *in praxi tit. de regulas decis. 657. num. 4. in prima editione*; Aut verò metus non durat, vt puta secuta morte eius, qui vim intulit, vel quia ex alia causa legitimè cessaret causa metus, & tunc inducitur ratihabitio per actus spontaneos, per professos fieri solitos, iuxtà ea, quæ trademus infrà, quando de tacita professione agendum nobis erit.

Actus verò huiusmodi ad hoc vt vim approbationis habeant, debent fieri, & exerceri cum implicita notitia,
44 quòd professio hactenus † facta, sit nulla, & quod eius vigore nullo modo astringebantur ad perseuerantiam; nam si ignari huiusmodi nullitatis, actus iam dictos vim ratihabitionis habentes exerceant nõ per hoc professio vires reassumet, etiam si quodcumq; tempus transeat, nec isti tales professi efficientur, sicuti probauit post multos P. Sances *de matrim. lib. 1. disput. 16. num. 7. & lib. 2. disput. 36. numero tertio.* ad quod conducit conclusio illa cum qua communiter transeunt Theologi, & Canonistæ de
45 exercentibus ordines nulliter † susceptos per vim, & metum, qui non censentur illos ratos habere, ex hoc simpliciter, quod cessauit causa metus, nisi etiam scientes prudenteque illos exerceant; non obstante notitia nullitatis Gaetan. 2. *secundæ quæst. 189. art. 5.* paulò post principiũ Nauarr. *in summa cap. 12. num. 71. & comment. 4. de regular. §. aduertendum 4. num. 74. & consil. 5. lib. 1. de his, quæ vi, metusue caus. fiunt, & consil. 5. num. 15. lib. 3. titul. de regular.* & alijs in locis Azor. *lib. 12. instit. moral. capit. 4. quæst. 7.* Sorb. *in compẽdio verbo nouitius notab. 4.* Graff. *in decisionib. lib. 3. capit. 5. part. prima.* Frater Emanuel. *in summa tom. 2. cap. 5. numero 2. & cap. 8. concl. 4. n. 5.* Pater Sancez. *de matrim. lib. 7. disput. 37. num. 56.* & ideo quem se fundat in istis tacitis ratihabitionibus, necesse est probare, quod gerens actus tempore quo gerebat, erat conscius nullitatis; alias non posset obtinere ex sola probationè actuum gestorum; sicuti dicimus in ratificante actum nullum per tacitas approbationes, quod necesse sit probare quod sciuerit nullitatem, nam si credebat †
46 validum, ratificatio non valet Gabr. *consi. 62. lib. 2.* Pascal. *de virib. patr. potest. par. prima c. 6. n. 18.*

Cęterum dato quod professus nulliter non obstante nullitate animo ratificandi vellet actus tacitæ approbationis gerere, esset discutiendum, an requiratur nouus annus probationis, vel noua approbatio ex parte monaste-
47 rij. In quo puncto quid tenendum sit remitto † lectorem ad P. Sances *de matrim. libr. 7. de impedim. disput. 37. num. 35. & 56. q. 6. per tot.* vbi distinguit omnes casus, ex quibus professio annullatur, ad hoc, vt cognosci possit, quando, & in quo casu debeat reiterari probationis annus, & noua approbatio accedere, quem remissiuè etiam sequitur D. Augustin. Barbos. *in c. porrectũ. 16. n. 17. de regular.*

Et ad materiam de tacita professione, circam id, quod diximus, illam irritari propter metum reuerentialem, non ommittam motiuum aliàs excitatum, dum casus occurreret disputãdus; Dicebat enim qui monasterij partes tuebatur, quod si vera esset hæc conclusio tollerentur de medio omnes professiones tacitæ, & tamen verum est dicere, illas adhuc vigere, etiam stante Concilio Tridenti-
48 no, † vt statim probabimus *num. 52.* & assignabatur ratio
49 quod cum metus iste sit communis † inter omnes patres, & filios, ex quo deriuatur à patria potestate, & naturali subiectione, à qua nulla persona excipitur, sequeretur, quod omnes tacitæ professiones in viris deberent iudicari inualidæ, & in fœminis non solum tacitæ, sed etiam expressæ, stante illa differentia, de qua supra per nos traditum fuit inter viros, & mulieres, vt quod sufficit in viris ad inualidandam tacitam professionem, sufficiat in mulieribus pro expressa, & sic omnis professio respectiuè subiaceret nullitati propter metum, & tamen regula
50 est, quod professio † semper præsumi debeat spontanea & non metu extorta, vt probare conatur, & fundare, optimè equidem D. Oter. *quæstio. 20. part. prima diuersar. iur.* dicebam ad effugiendum hunc scopulum, quod & si Doctores dicant sufficere metum reuerentialem; attamen Rota numquam tacitas professiones annullauit in viris, propter solum metum reuerentialem, sicuti neq; expressas in mulieribus, nisi concurrentibus alijs adminiculis
51 † terribilitatis Patris: vel alterius superioris, & adiunctis reclamationibus filij, & subiecti, per quas cognosci solet quod illa perseuerantia non est ex animo, sed coa-

ta,& ex quibus elidítur legalis præsumptio spontaneitatis,vt videri potest in *decis.tam dicta* 505. *n.*5. relata per Farin.vbi ad hoc allegatur alia individualis Rotæ decisio & *in decis.*579. *part.*1. apud eundem, vbi non propter metum, sed adiunctis reclamationibus irritata fuit quædam tacita professio,facit etiam alia *decis. Rot.*385. apud Cardinal. Ludouis. ex quibus patet responsum ad difficultatem prædictam, & ita sunt intelligenda quæ supra nos tradidimus.

Quod autem dictũ est supra de tacitis professionibus, quæ inducuntur per delationem habitus: & lapsum temporis,adhuc vigere,nec fuisset exclusas † per Sacr. Con-
52 cil Trident. probatur mihi ex doctrina Nauarr. *consil.* 35 *num.*5.*de regular.lib.*3. Honded.*cons.*78.*num.*22.*libr.* 2. quos ad hoc citat Rota in *decis.tam citata* 579. Gratian.*discept.*640.*numer.*35. Sorb.*in dict.verbo, nouitius, post tertium notabile* §. 1. *vers.aliquid operatur* Menoch. *cons.*396.*num.*12. Beltramin *ad Ludouis.decis.*385. Frater Emanuel Rodriquez *in summa tom.*2. *cap.*8.*numer.*1. & *quæstio.regular.tom.*3.*quæst.*17. *art.*1.*in fin.*& *art.*2.*in fin.* Azor.*moral.instit.part.*1.*lib.*12.*cap.*4.*quæst.*6.Sanchez in præcepta decalogi *tom.* 1. *lib.* 2. *capit.* 3. *numero* 36. Humada *in leg.*7 *glos.*3.*numer.*1.*lib.*7 *part.prima*. Gallet.*in Margarita*, *verbo profiteri.*4. Mirand. *in manuali prælatorum quæst.*24. *art.*12.*tom.*1. Barbos *in cap.*4. *de regularib.* Molfes.*cons.*4.*post tom.*2.*ad consuetudin. Neapolitan.*

Inducuntur autem tacitæ hæc professiones per quam plurima signa, & actus, quę non conueniunt nisi professis † vt putà per delationem habitus distincti à nouitijs
53 triduo post professionẽ, dummodò habitus sit distinctus colore,scissura,& formà ab illo nouitiorum,Gratian: dicto *cap.*640.*n.*21.& *per plures sequent.* Beltramin.ibidem post Azor.*par.*1.*Instit.mor.lib.*12.*cap.*4.*quæst.*3.*vers.altero modo* P. Sances *in præcepta decalogi tom.*2.*lib.*5. *cap.*3.*numer.*24.Frater.Basilius Pons de *impedim.matrim.capit.*5. *in fin.*D.Barbos.*in cap.ad nostram* 8. *num.*3. *de regular.* post Valer.Reginald.& alios latè,referens plures declarationes per congregationẽ deputatam ad interpretationẽ Concilij D.Gratian.*d.c.*640 qui dicit,ita decisum in casu suo, & an sufficiat sola gestatio habitus, recurras ad Barbos.*in collect.ad capit.*4.*de regular.lib.*3.*titul.*31.& circa lapsum tridui,vide Nauarr.*comment.*4. *de regular.numer.* 73.vbi ait,illum esse necessarium,vbi non concurrat alius actus fieri solitus per professos priuatiuè ad nouitios; & generaliter ait P. Sances *in præcepta decalogi lib.*2 *cap.*3. *num.*37.*tom.*1.quòd professio tacita inducitur per actus, qui à Iure, & consuetudine fieri non possunt nisi à professo,si duo concurrant, quod videlicet isti tales tacitè profitentes, sint infrà ætatem legimtiam constituti, & sit elapsus annus continuus nouitiatus, & ita concordandando opiniones dissentientes, firmat D. Barbos. loco statim citato, & quatuor alias conditiones notant Sances, & Miranda in locis iam dictis, primo vt actus, per quem inducitur professio, fiat authoritate, & consensu eius, qui potest ad illam religionem admittere. Secundo vt sponte fiat, Tertio vt fiat scienter, videlicet per illos actus induci professionẽm. Quarto vt habeat animam profitendi.Quinto vt sit in legitima ętatẽ constitutus ad profitendum. Addo vltimum,quòd debeat præcedere annus continuus nouitiatus, ex ea ratione, quia si illud requiritur in expressis; multo magis in tacitis.

Quæ omnia procedunt in militibus ordinum militarium, maximè venerandæ Religionis Sancti Ioannis Hierosolymitani vulgò Melitensis dict:nam tacita professio
54 in ea inducitur per multos actus,† cum differentia circa habitus lationem commoda non detur inter professios & nouitios, & primò inducitur per immunitatem gabellarum petitam, quę non competit nouitijs, item propter remissionem fori intentatam, item contrahendo vti miles Hierosolimitanus, & ex gestatione habitus, per plures annos, & expeditionum, siuè caruanarum,(vt dicitur)acceptio, altero autem istorum concurrente, solent huiusmodi milites prò professis haberi, vt decisum testatur Aloysius Riccius *decis.*206. *per totum*, *part.prima*,quam decisionem licèt postea reuocauerit Reuerendissimus Episcopus Bruxellarum,tamẽ satis superque liquet,primam sententiam magis fundatam, & rectè processisse,iuxtà prædictas Rotales decisiones, nisi dicamus hanc secundam sententiam, vna tantum parte audita latam fuisse,quare haud dubito reuocandam venire, si partes iterum instarent,non enim agnoscimus differẽtiam inter alterius religionis professos,& istos,tàm circa acquisitiones, quàm quò ad testamenti factionem; in terminis acquisitionis† est decisio puntualis Rot.Rom.
55 *Bononiensis depassis.*4.*Maij* 1611. *coram Manzanedo* quæ in recentioribus est *decisio* 333.*numer.*2.*part.*2. Cardin. *Tusch.conclus.*107.*litter.H. tom.*4. *Rot.diuersor.decis.*436. *num.*2.*part.*3.*libr.*3.Gratian.*discept.*880.*numer.*11.*libr.*5. Et ideò quicquid acquirunt, religioni acquiritur ex eorum persona.Hoc dico ad differentiam bonorum feuda-
56 lium,quæ non possunt per eos in religionem transmitti quia quò ad illa sunt pẽnitus incapaces,iuxta veriorem opinionem,de qua Menoch. *consil.*54.*num.*14. *vsque* 39. *lib.*1.& *consil.*519.*num.*8.*lib.*6.& *casu* 235.*num.*5. *de arbitr.*& *in addit.num.*29. Osasch.*decis.*27.*num.*18. Regens Deponte *consil.*14.*num.*5. Aymon.*cons.*303.*num.quinto.* Mohedan.*decis.*10.*numer.*3.*tit.de causf.possess.*& *propriet.* Rimin.Iunior.*cons.*527.*num.*15.& 16.*libr.*5. Fabius Anna *in Addit.ad patrem singul.*207. Ricc.*decis.*216. *col.*3. *in collect.col.*3.*vers.*& *vltim.*Cæsar.Imbrian.*de Iud.Regn. in præfat.num.*43.Artman Piltoriens.*quæst.feud.lib.*2.*par.* 3.*quæst.*33.*num.*22.Nouarr.*de electio.for.sect.*1. *quæst.*37. *n.*9.Rolentall.de Feud.*cap.*7.*conclus.*30.*num.*11.*litt.O.fol.* 354.D.Gratian.*dict.discept.*880.*n.*6. D. Mart.ad partes disputans *in summa succes.legalis.par.*3. *quæst.*13. *art.*6. & de nostratibus Magnus Cannet. *in extravag. volentes fol.*187. *in quæst. quæ incipit*, Sed an possit in militem Hierosolymitanum; Graff *dict.effect.*4 *num.*68.*fol.*313. ideo per huiusmodi incapacitatem sicuti feudum ipsi acquiri non potest,ita neque religioni per eius personam; ratio est, quia in monasterium non transit illa possessio,
57 † quæ non transit in hæredes sanguinis; sed remanet ipsi generi, vt notat Bald.*in l.Deo nobis.*4.*col.versic.quarto nota.*quem post Alex.& Afflict.*in decis.*320. sequitur Petr.de Greg.*de conces.feud.quæst.*7. *num.*64. *part.*4. nullo habito respectu sit ne capax Religio in communi bonorum,prout solet considerari in bonis allodialibus; nàm
58 potest dari casus † prout in hac sacra Religione firmant Fab Ann *in dict.sing.*206.Graff.*effect.*4.*num.*170.*fol.*316. quod Religio sit capax in communi etiam bonorum feudalium, & quod in eis non succedat ex persona militis propter quam incapacitatem debet etiam denegari immissio in possessionem, dato quod ab vltimo moriente
59 fuerit institutus primogenitus,† qui tamen sit miles Hierosolymitanus,quãdo adest secundo genitus capax, quia vt ait Bald.*in dict.l.Deo nobis*;iste talis primogenitus non habetur amplius in numero filiorum, ad effectum successionis in feudo,commemorans illud de Beato Ludouico, qui successurus erat in Regno Apuliæ, & tamen ex quo professionem emiserat in Religione Diui Francisci Seraphici,non fuit amplius habitus prò primogenito;sed fuit omissus tamquam si non fuisset in mundo, prout non erat per professionem vt iam supra probatum est; ideo
60 talis institutio haberi debet pro caduca† ad instar institutionis caducæ per mortem instituti ante aperturam testamenti.

Et

Et ex his non immerirò dū euenisset casus inter illos dominos fratres del Caretto anno 1628. quandò huic discursui postremam manum apponebam, fuit per M.C.cō cessa, immissio feudorum baroniæ Fabricæ secundogenito capaci, & denegata primogenito militi Hierosolimitano, non obstante quod fuisset institutus in testamēto patris: nec facit illud quod per Aduocatos militis allegari poterat de capitulo Ferdinandi Regis 43. cōtinuāte possessionē feudorum in hæredem scriptum, quo medio vtūtur nostrates in iudicio possessorio ad fauorem incapaciū, vel excluſorū, aiunt, quia communi omnium placito statutū prædictum ita interpreratur, vt huiusmodi pos-
61 sessio continuetur etiam in hæredem † incapacem; vt fuit etiam docte allegatum pro D. Margarita Ansalono contra Baronem Ficarræ Anno 1627. etenim, vt verum fatear, hoc mihi nullibi probatur quò ad monachos, quid-
62 quid sit in clerico, † de quo latè Petr. de Gregor. *de concess. feud part. 4. quæst. 7. n. 9.* & per Addētem ibi, qui optimè loquitur referendo genuinam distinctionē, secundum quam iudicatur in Regno; verior namq; quo ad Monachos, alioſq; trium votorum religioſos, opinio est, vt hu-
63 ius statuti beneficium ad eos † non extendatur. Bald. *in Rubr. de cauſ. poſſ. & propriet. in fin.* Barbat. *consil. 89. vol. 2.* Alex. *conſ. 82. num. 6. vol. 2.* Guglielm. Benedict. *in capit. Rainucius verbo mortuo itaq; testatore, il secundo n. 73.* Tiraquell. in tract. *le mort. Jayſit part. 2. declarat. prima num. primo.* Iacob. Menoch. *de adipiſcend. poſſeſſ. remed. 4. numer. 756.* Doctor. Mart. *voto 198. n. 2.* noster Marius Giurb. *ad Conſuetud. Meſſan. c. 5. gloſ. 5. num. 4. part. 1.* Statutum hoc etenim & si continuet possessionem in hæredem absque alio actu apprehensionis; attamen supponit additionem
64 † saltem in animo, quæ dari non potest in religioso, nec quidem in potentia, neq; enim statutum prædictum supplet additionem, licet fingat apprehensionem, vt optimè probat Præses Anton Faber *de error. pragm. decad. 5. error. 4. & 5. tom. 1.* Vnde fit, quod licet infantes, & furiosi animi compotes non sint; attamen quia lex supponit † a-
65 nimum adeundi penes eius tutores, & curatoris, gaudent beneficio huius statuti. Tiraquell. dicto *trac. p. 2. declarat. 17.* Molina de Primogenit. *lib. 3. c. 12. nu. 24.* Molin Theologus *disput. 636. num 4.* Stefan. Gratian. *discept. 700. num. 41. & seqq. libr. quarto*; Quarè vt dictum est, cum hæc incapacitas respiciat etiam impotentiam ex parte acquirentis, rectè admittenda venit; quidquid esset, si
66 ageretur de incapacitate respectu sexus, quæ non solet admitti in hoc iudicio summarijssimo, stante statuto huius Regni, generaliter loquente, vt post Intrigl. *decis. 42. num. 4.* & de feud. *cent. 2. art. 82. num. 21.* Milan. *decis. 3. lib. 1.* deducit Giurb. *ad consuetud. cap. 5. gloss. 6. num. 21.* confirmat D. Regens Corsett. *ad patrem conſ. 18. num. 26.*
67 De Pont. *decis. 40.* Amat: post hęc scripta lęto animo exceptus *resol. 39. num. 87.* qui nil intactum relinquit ad materiam dicti Statuti, & iuxta hanc opinionem fuit concessa manutentio per supremum Consilium Italię ad fauorem fœminæ in causa licodię, refert Athoro post De Ponte loco citato in Compedio verbo possessio fundi; Et si contrarium seruetur in Regnis Hispaniarum, stante *leg. 54. Tauri. de* qua Pater Molina *disput. 637. numer. vndecimo.*

Dixi, hos milites haberi pro verè religiosis: etiam quo
68 ad testamenti † factionem, quod euidenter probatur per tradita ab eodemmet D. Gratiano *dicto cap. 880. num. 8.* vbi allegat *decis. 87.* & 109. Rot. Rom. impressas sub nomine Cardinalis Ludouisij, postea Gregorio XV. tam si sint claustrales, quam si commendatarij; tam de bonis patrimonialibus, quam de quæsitis occasione religionis antea, vel post professionem emissam, nisi Sanctissimi Domini nostri vel Magni Magistri, vna cū Generali Capitulo consensus accedat iuxta formā stabilimenti dictæ Religionis, *sub titulo de communi Ærario cap. 20. cum seq.* quod in nouis impressis de anno 1597. *est cap. 33.* de quibus mentionem faciunt P. Molfes. *conſ. 24 nume. 8. cum plurib. ſequentib.* & D. Augustin. Barbos. *in capitul. quia ingredientibus. num. 4. de teſtament.* Rot. apud Farinat. *deciſ. 76. nu. 1. par. 2. tom. 3.* Stefan. Gratian. *diſcept. 360.* Antón. Faber. *in C. de Epiſcop. et Clericor. definit. 27.* vbi extendit,
69 quòd neq; eis competat legitima † si ante mortem parētum profiteantur. Et de facto dum hæc perficerem, perlegi quamdam dispensationem obtentam a Summo Pontifice Vrbano VIII. qui hodie Beati Petri Sedē moderatur quē nobis Deus Optimus Maximus incolumen seruet ad multos annos, ad instantiam cuiusdam Equitis Hierosolymitani, per quam dabatur ei facultas disponendi, de bonis patrimonialibus vndecumq; quæsitis, in quem sibi placuisset, non obstante forma professionis, dummodo tamen dispositionis compēdium in illegitimos non conferretur: in qua illud quærebatur, quod non omittēdum duxi tamquā quotidianum, an sub huiusmodi prohibitione cēseri deberet comprehensus filius ipsius militis per
70 rescriptum ipsius Pontificis legitimatus, † & natalibus restitutus dicebamus Simon Sitaiolo vnus ex primarijs nostri tēporis aduocatis ad præsēs dū hęc stant sub prēlio Iudex M.R.C. & ego non comprehendi, nam stante legitimatione abstersa erat omnis macula propter, quam huiusmodi filius erat legibus exosus, & ideo remanet sub regula, tanquàm si essemus in legitimo; in omni enim dispositione siuè hominis, siuè legis, siuè Statuti appellatione illegitimorum non veniunt legitimati, † Sed benè ap-
71 pellatione legitimorum ità post antiquos Gabr. *conſ. 21. n. 28. vol. 1.* Late Parisi. *cōſ. 13. n. 33. vol. 2.* Lupus de illegit. *comm. 4. §. 2. n. 8.* maximè inodiosis Cumia conciuis meus *d. cap. ſi aliquem verb. maior. natu n. 71.* Intrigliol. *de feud. cent. 2. art. 1. nu. 280. & deciſ. 3.* sequitur Giurb. ad *conſuet. Meſſan. cap. 1. gloſſ. 4. n. 119. in fin. fol. 95.* addo Fachineum *lib. 4. controuerſ. Iur. cap. 54. per totum.* Quicquid dicant al-
72 legati per † D. Gratian. *diſceptat. 744. num. 21.* quia contra eos est verior, & magis recepta opinio etiam in legitimitatis per rescriptum, vt post sexaginta quatuor Doctores firmat etiam ad exclusionem substituti D. Fusarius in tractat. *de fideicomm. quæſt. 408. in princip.* vbi loquitur de fideicommisso relicto, si hæres absque filijs legitimis, & naturalibus decesserit, & cum prædictis Doctoribus allegat prò hac opinione tres decisiones Rotæ, vnam *in nouiſſ. part. 4.* quæ est *deciſ. 285.* &. in collect. per Farinat. *deciſ. 667. par. 1.* & coram Cardin *Ser aphin. 880. in fin.* nec ab his dissentit doctissimus Anton. Faber. *imò concurrit in 2. p. de err. decad. 35. error. 6.* in finalibus verbis.

Nequè faciebat ad rem clausula, Saluis iuribus veniētium ab intestato propter quàm dixerunt aliqui, legitimationis rescriptum euacuari, & effici meram dispensationem, de quibus latè Castill. Sotomaior. *comtouerſ. Iur. de coniect. vltim. volunt. cap. 22. n. 18.* D. Gratian. *diſcept. 496. n. 6. tom. 3.* nam respondetur, hoc non esse simpliciter verùm nàm & si propter hanc clausulam limitatur successio, non tamen aliquid immutatur circa integritatem
73 personæ; cum sit separatus Ius succedendi † à natalium restitutione, & essentia legitimitatis, vt respondet D. Gratian. *dicto loco numer. 26. cum plurib. ſequentib.* & secundum istam opinionem fuit decisum in Rota coràm Sanctissimo Gregorio XV. in impressis *deciſ. 201. n. 6.* vbi hæc formalis responsio assignatur, & approbat addens idem post Castill. *dicto loco* nouissimè visus idem D. Gratian. *diſcept. 939. num. 9. tom. 5.* Et quidquid sit de his certum est, legitimatos cum huiusmodi clausulis capere
74 posse † omnia, quæ eis à patre fuerint quocunque titulo relicta, vel etiam ex permissu habuerint, & solummodo venire non posse contra voluntatem patris, vel

petendo legitimam,vel contra tabulando testamentum, prout hæc omnia discurrit D. Gratian. *dict cap.496.per tot. tom.* 3. & confirmat Rot. Roman. *dicta decisio.* 201. *coram Cardin.Ludouis.* addo Merlin.*de legit.lib.1.titul.2.quæst.9.n.7.*latè de omnibus discurrens, iuxtà quos doctrinas fuit,dum hæc scriberem,decisum in Mag. Cur. contra Philippinum Castagnuola, reuocata quadam taxatione legitimæ per antea factæ in Curia præturæ existente pro eius reuocatione aduocato Vincentio Girgẽtio†viro insignis litteraturę,linguarumque dono prædito,mihi vti fratri colendissimo. Quid vero dicendum sit, vbi vocantur legitimè nati, an legitimitati per rescriptũ admittãtur dixi infra *in particula 6.n.159.huius discursus*, interrogatus tamen quid dicendum circa dispositionem Sanctiss. Conc. Trident. *session.23.de reformat.c.18.* debeant ne admitti ad Seminaria legitimitati per rescriptũ disponitur enim ibi,vt non nisi ex legitimo matrimonio nati admittãtur, respondi secundũ ea, quæ proponuntur legitimatos excludi, quia rigor concilij non admittit fictionem,item illud verbum,nati, videtur positum ad exclusionem legitimatorum,qui facti,& non nati sunt legitimi,& ità vidi, ante prohibitionem tenere Farin *in suis remissionibus*,& fertur declarasse Sacr.Congreg.Concilij.

Cæterum pro complemento materiæ quæri potest, an stante metu professio sit ipso iure nulla,an verò ope exceptionis rescindatur,vel actione,quod metus†causa, in qua quæstione sententia Abbatis concinis mei est,esse ipso iure nullam, *in cap.primo num.2.de regular.* quam opinionem reiectis contrarijs, sequitur Hieronymus Fernandez de Otero *in diuers.Iur.disput.quæstio.18. parte prima.*quæ sententia procedit,tàm in tacitis professionibus, quam in expressis.

Sequitur secundum nullitatis Caput, si professio à demente, vel furioso fuerit emissa, & pro intelligentia præsciendum puto, multùm inter se differre mente captum, & furiosum;nam†furiosus ille dicitur,qui rabie,vel impetu furoris conciratur, vel qui furorem habet patentem; Demens verò,siue mente captus is est,cui mens;& animi iudicium deficit;& si extrinsecum nullum furorem ostẽdit,vel qui furorem habet latentem,vt distinguit Bald.*in l.qui furiosi.num.2 versiculo,mente captus est;C.de nupt.et in leg.2. ante num* 5. *C.de matrim.fugios. in l.humanitatis num.15. C.de impuber.& aliis substitut.* Alex.*cons.*54. *numer.2.lib.*2 Iason.*in l.furiosum num.2.vbi* Dec.*num.primo* & Riminald.*numer.primo,C.qui testament.facer.poss.*Grãmat.*cons.*16.*num.*14.*in Criminal.*Gigliem Benedict.*in capit.*Rainutius *in versic.adiecte impuberi.n.76.de testament.* latè P.Sances *de matrim.lib.1.disput.8.num.*15. Rot.*corã Cantuccio Vlixipponensis†professionis* 22. *Iunij.*1579. *impress.in nouiss.decis.*107 *tom.*2. quæ est notabilis decisio, in materia annullandę professionis,ex hoc capite; in qua habes quomodo debeat probari dementia, & per quos actus extrinsecos, vbi *numero sexto* loquitur de iudicio physicorum, quod illi standum erit, ea ratione quia furor,& mẽtis captio sunt passiones cerebri,quas physicus cognoscit,vt ait noster Barbat.*in capit.fin.numer.8.in fin. de succes. ab intestat.* quò ad effectum verò, de quo agitur,æquiparantur furor,& mentis captio,† quia vterque operatur defectum cordis, & animi, quę Deus optimus maximus respicit,vt aliquem sibi obliget. *cap si quid inuenisti.*14. *quæst.*5. ita argumentatur dictus Andreas *Barbat.cons.*59.*num.*5.*lib.*2. *versiculo & si quispiam ; & numero sexto.*subdens, quod tria†requiruntur, vt quis ex voto obligetur nempe deliberatio, propositum, & promissio, iuxta sententiam Diui Thomæ loco per eum allegato. Quæ tria, nec in furioso, nec in mente capto cadere possunt:& quod quò ad hoc æquiparẽtur, tam in nullitate matrimonij carnalis,quã spiritualis, tradit post Prepositũ:Alex.†& alios Rota *in decis.predicta.*107.*n.16. et* 17.*et.*29. *in nouiss.tom.*2. Addo Sances loco citato, & Guttier.*de matrim.cap.*8.*num.*12. Henriquez.*in summ.lib.* 11.*cap.*4.*num.*3.vterque igitur professionem emittendo, non obligatur Text.est in *cap.sicut* 15.*de regular.*vbi latè scribentes quos cumulat modern.Barbos.*ibi nu.primo.*& licet, vt aduertit Abbas Textus ibi loquatur de eo, qui positus erat extra se ipsum propter grauissimam infirmitatem ex Textu ibi *(Et de præsenti vita disperet)* attamen ratio illius textus fundatur in priuatione mentis,quæ ratio,vt ait Rot.*loco citato num.*13.cum sit generalis extendit decisionem, Textus etiam in eo, qui non ex morbo, sed aliunde mente caret,

Ampliatur modò hęc conclusio, vt procedat etiam, si talis demens aliquandò locutus fuerit ad propositum,vt putà quia fuerit aliquo tempore constitutus in conspectu vmbratæ† quietis vt ait Textus *in l.quod meo* 18. §. *si furioso D.de acquir.possession.*nam non per hoc debet talis iudicari prudens pro validitate professionis, quia vt ait Comensis.*cons.69.n.12.versiculo maximè quia lib.*1. aliquãdo furiosi,& mẽte capti loquũtur vti prudentes,& nò per hoc deficiunt esse furiosi,& mente capti, quia etiam infantes sępè numerò verba prudentiũ loquuntur, & faciunt actus conuenientes hominibus prudentibus;cum tamen non sint tales, Hoc idem confirmat ipsemet Comens,*cons.73.n.3.vers.tamen attẽto lib.primo,*& Rodriq. *Suar.alleg.prima n.*17.circa medium dicebat quod nullus est,ita stultus,& demens, † qui aliqua verba nesciat proferre, quæ iudicentur hominis sapientis, & sanæ mentis; quarè multum cauendum est ab huiusmodi furiosis, & mente captis,vt dicimus(Mattarellis) nec nimium fidendum est in hac vmbrata quiete, ne multum fidenti eueniat quid simile,quod euenit illi,qui vocatus à quodam furioso,credens eum sui compotem,eò quia benè loquebatur,& vti prudens, se decepit,multum se illi approximando, taliter quod furiosus potuit in eum manus mittere,eiusque caput inferreos cancellos, vbi detinebatur, adeo concutere, vt semiuiuum eum dimiserit. Quod dicere volui ad confirmationem doctrinæ Comensis, & ad instructionem Iudicum, vt non ex vnico colloquio iudicent aliquem esse prudẽtem,nàm multoties beuè loquũtur, & tamen non per hoc non sunt iudicandi dementes, vt de quodam mente capto testari possum: nam dum adessem ei loquenti, de intellectu aliquarum scripturarum sacrarum,quamplures alij,qui adstabant auditores, firmiter crediderunt illum non modò non dementẽ,imo prudentissimum virum. Et ideò quod malè se habuerit quidam Iudex,qui ei tanquam dementi,& prodigo prouiderat de curatore,ijdem tamen paruo temporis spatio interiecto coacti fuere iudicem illum laudare,& extollere vsque ad sidera. Etenim interloquendum cæpit aberrare ab articulis fidei, intantum quod si non excusassent illum,vti dementem, debuissent dominis Inquisitoribus eum denuntiare, iuxtà laudabilem huius, per quam catholici Regni morem, dictiq;Tribunalis institutiones; ita vt non mirum,si paucis ab illinc diebus forsitam illuti alij Iudices curatorem reuocauerint: multi siquidem testes,qui fortè primæ parti sermonis interfuerant, deposuerunt de prudẽtia,& compositione hominis illius,quibus Iudices detulerunt.

Ampliatur secundo etiam quod huiusmodi furiosus habeat dilucida interualla : nam si dubitetur, an professio, aliusque actus factus sit tempore furoris, an tempore interualli in dubio presumitur gestus † tempore furoris, ita tenet Menoch. *de præsumpt.libr.sexto. capit.*45.*numero* 63. Mascard. *de probat.conclus.*39. *numero quarto.* Sances *de matrim.libr.*1.*disp.*8.*numero* 17, Caldas Pereir.*consil.*24.*numer.*4.quæst Forens. Gattier. *de matrimon.dict.capit.octauo.numer.*14.Valer Reginald. *in praxi fori pœnit.lib.*31.*numer.*68. Ratio est, quia furor

præ-

86 præsumitur † durare omni tempore,& lucida interualla, quæ sunt per accidens nō probant certitudinaliter,quod actus gestus fuerit,dum illa durant, ita Menoch. *d. loco n.* 18.*& conſ.*374.*n.*45.P.Molin.*de inſtit.tract.*2.*diſp.*36.*n.*3. *&* Molin.*de primog.lib.*2.*cap.*9.*n.*30. Velasth. *conſult.*145. *n.*13.Farin.*in fragm.crimin.p.*1.*verb.furioſus.n.*317.Quod intellige,nisi ex qualitate actus inspici possit,ita pruden-
87 ter gestum † vt præsumi debeat factum tempore sanę mentis, vt aiunt Menoch.Farin,& alij iam citati, faciunt prò hac ampliatione tradita in *d.deciſ.*107.Rot. Rom. *n.* 25. vbi quod in probatione dementiæ sufficit probare
88 extrema.ad hoc vt modio tempore præsumatur † talis, ratione, quia in dementia præsens status potest concurrere cum naturali veritate brætęriti; quod maximè procedit, quando vltra præsentem statum concurrit aliqua coniectura pro præterito,vt ait Salicet.*in leg. ex perſona; propè fin.C.de probat.*

Limitatur primò ne procedant in simplici fatuo,
89 † substupido, & hebetis ingenij; qui licet integrum animi vigorem non habet,tamea intellectu omnino non caret; vt voluit Castr. *in l. ſi frater. in princip. C. qui teſtam. facer.poſſ.*Dementia enim pro matrimonio,& professio-
90 ne impedienda talis esse debet,quæ impediat † vsum rationis. Henrich. Boich.*in capit. delictus n.*4. *de ſponſalib.* Soc.*conſ.*47.*n.*9.*lib.*3.Rot.*d.deciſ.*107. *n.*29.

Limitatur secundò,quando talis furiosus contraheret
91 tempore dilucidi interualli, † quando rationis vsus participes est, vt post Ioan. Andr.Henric. Bohic Alex. de Neuo,Prepos.*in d.cap. dilectus.* tenet Sances *dicta diſput.* 8.*num.*16ad quem recurras,vt cognoscas quomodo hæc procedant.

Intellige demum prædicta, nisi furiosus sanæ mentis
92 factis, professionem ratam habeat, † iuxtà doctrinam Boer.*deciſ.*23.*n.*69.Azor.*inſtit.moral.par.*1.*lib.*12.*cap.*2. *quæſt.*5.Sances *in præcepta decalogi to.*1.*lib.*4.*capit.*1.*nu.*5. *& tom.*2.*libr.*5.*cap.*4.*num.*53. *& de matrim.lib.*1. *diſput.* 8.*n.*15. quod ita accipiendum est hodie post decretum SS.Conc.Trid. *tit.de regular.ſeſs.*25. *cap.*15. si præcesserit annus integer nouitiatus:nam,vt diximus,generaliter in quacumque tacita professione hoc requiritur, & fortius in casu isto; Qui quidem annus vel debet præcedere furorem,vel subsequi; nec facit opinio Hostien. *in dicto c. ſicut* quam secuti sunt Ioan. Andr. Zabarell. Anchar. & Abb.ibi,& post eos Sylvester *in ſumma verbo religio.*5.*q.* 2.& Azor.dicta *quæſt.*5. censentes statim ad sanam mentem reuerso furioso professionem ratificari, si conscius professionis emissæ non contradicat;imò tacendo assentiatur; quia hoc esset fortè verum ante decretum prædictum Concilij;hodie verò secus est debet enim præcedere integer nouitiatus annus,non computato tempore, quo quis demens fuit,& facit doctrina P.Sances *d.lib.*5.*c.* 4.*n.*63.*& ſeqq.*vbi tenet tempus furoris non esse computandum,nisi esset furor citò transiens,†vt putà phrenesis
93 causata per morbum acutum,quæ non solet vltrà octo, vel quindecim dies durare,sequitur Diu. Barbos. *in d.c. ſicut* 15.*de regular.*

Tertio professio nulla declarari potest, & consequenter reuocari donatio,quæ intuitu religionis fiat,si emissa fuerit,non transacto,integro anno nouitiatus vel transacto, sed nouitio partim degente extra claustra in domo paterna;partim intra claustra,de quo adest Text. *in c.ad*
94 *apoſtolicam.*† *de regular.*qui fuit per Conc. Trid. *sess.*25. *tit.de regul.c.*15. confirmatus quantum ad id quod professio fieri non debeat infrà tempus probationis,licet derogatum fuerit eius limitationi, permittenti fieri posse de voluntate nouitij, & religionis, æquiparatur enim ibi per Concilium professio facta antè decimum, & sextum
95 annum, † & illa, quæ fit nouitiatus anno adhuc non expleto, quò ad effectum nullitatis ideò sicut primum, ità,

& secundum non possunt in controuersiam deduci,vt tenet Nauar.*conſ.*33.*tit.de regular.n.*5.*in antiquis, & conſ.* 62.*num.*6.*in nouiſ.* P. Emanuel.*in ſumma tom.*2.*c.*6.*num.* 10.*& queſt regul.to.*3.*q.*15.*art.*6.Azor. *Inſtit.mor.p.*1.*lib.* 12.*c.*4.*quæſt.*9. Ledesma *in ſumma p.*2.*tract.del Eſtado de los religioſos.cap.*7.*concl.*2. Ludou.Beia. *p.*4.*reſp.caſuum conſcientiæ caſ.fin.verſ.*3. Bart.à S. Fausto *in theſaur.religioſo lib.*5.*quæſt.*170. Fr. Ludou.Miranda *in manual.prælat.art.*7.*concl.vnica q.*22.*to.*1. firmat D.Barbos. *addictū c.ad apoſtolicam n.*3.post Ricc.*deciſ.prima in Praxi,& reſolut.*617.& dispositionem prędictam Concilij procede-
96 re hodiè etiam † in militibus Sancti Ioannis Hierosolymitani,post Genuens.*in praxi Archiepiſc.c.*21.*in addit.in fin.tenet* D. Gratian.*diſc.*360. *n.*27.*p.*2. qui quidem an-
97 nus currit de momento † in momentum, in tantum vt professio dicatur nulla,si duo,aut tres dies deficiant;quia in his,quæ traduntur prò forma, seruatur rigor, vt ait Ruin.*in rubr.de nou. oper. nunc.n.*9. Concilium enim loquitur perdictionem,per annum;quæ adiecta implemen-
98 to temporis, solet significare professionem † Soc. *in l. non putabat.*47. *in princ.de cond. et demonſtr.* nec dicitur annus completus,nisi constet de omnibus suis momentis Bald.in *c.cum vigeſimum in ſi. de off.deleg.* quidquid esset quando adesse, defectus horarum, vt per multas, & pulchras rationes probat D.Gratian.*deciſ.*413. *num.*16.*cum plur.ſeq.tom.*3.vel si essemus in anno biseztili, vbi sufficit compleuisse 365.dies,vt ait Sylvester *in verbo, relig.*3.*q.* 19.§.3.Henric.*in ſumma lib.*10.*c.*19.*lit.K.*Bart.à S.Fausto *d.trac.lib.*5.*q.*161. Aloys. Ricc.*in praxi reſolut.*376.*in* 2. *edit.* vno tantummodo casu excepto, in quo professio, durante nouitiatus anno,potest emitti quando videlicet nouitius in articulo mortis constitutus inueniatur velit-
99 que pro lucrandis indulgentijs† religiosis concessis profiteri, poterit namq;hoc valide facere, stante bulla Sum. Pōtif.Pij V.data Romæ 23.Augusti 1570.sicut legitur in vita B. Stanislai Kostæ Poloni è Societate Iesu nouitij.

Hoc,si facta professione decedant,cæterum si superuiuant,complere debent probationis annū, & iterùm profiteri,vt tenet Ludou.Beia *dicto caſu final.verſ.*3.nec prętereundum est circa successionem huiusmodi nequaquā Monasterio acquiri virtute huius indulti; sed ad nouitij hæredes, & successores spectare iuxta doctrinam Ludouic. Mirand.*d.tom.*1.*art.*10. *concl.vnic.verſ.*20. quem approbat D. Barbos. ibidem reprobando contra sentientes, quicquid esset si conualuisset, & nouitiatus tempore expleto, de nouò professionem inijsset, vel iam emissam ratificasset, iuxta quam resoluit Reuerendiss. Aloys. Ricc.Episcopus Vic.*reſol.*493.*p.*1.

Quò ad secundum, verius est, hunc probationis annū
100 debere esse continuum, & non † interruptum, ità vt coniungi non possint tempora vt voluit Lapus *alleg.*46.
101 Ratio est,quia lex loquens simpliciter de tempore† intelligitur de continuo *leg.prim.cum ibi notat. D.de diuerſ. tempor.pręſcript. capit.cupientes.*§. *cæterorum cap.prouide de elect.lib.*6.& ita in specie tenet Cancer. *libr.*3. *var.reſol.cap.*2.*de ſponſal.& matrim.numer.*178.*quæſt.*11. post multos quos allegat,& post Nau.*conſ.*2.*nu.*2. *& conſ.*34. *n.*2.*&* 39.*n.*1.*&* 42.*n.*4.*&* n.4.*&* 84.*n.*3. *tit.de regul.* & alios supra citatos.P.Sances *in præc.decalog.tom.*3. *lib.*5. *cap.*4 *n.*51.D.Barbos.*de offic.& poteſt.Epiſc p.*3.*alleg.*101. *n.*23.quare tridui interruptionem † sufficientem causam
102 esse vt de nouò inchoetur post Sances loco citato, & Gallett.in *Marg.verb.nouitius nu.*2. tenuit idem D.Barbos.*in d.c.ad apoſtolicam n.*6. *vbi n.*7. obseruat hunc nouitiatus annum de essentia peragendum esse habitu † re-
103 ligionis susceptoeoq;retento, vsquèquo professionis dies accedat.post.Frat.Eman.Bartol.à S.Fault. Mirand. & Sanc.loco citato.

Diximus non interrumptum, intelligendo tripliciter

interrumpi posse, Primo, si dimisso habitu, quis intra annum probationis ad domum suam reuertatur: postea verò redeat, & iterum habitu suscepto, velit reintegrare tempus, coniungendo cum primo; Et de hoc casu videtur loqui Cancer. & alijs ex præcitatis. Secundo modo si sub eodem habitu extra claustra degat in domo propria; Et de hoc secundo casu, est per pulchra decisio Rot. Rom. *grauat. profess. 9. Februarij* 1609. apud Farin. *decis.* 175. *p. primo.* vbi ex hoc fuit nulla declarata, & ratio assignatur ibi per Rotam; quia annus prædictus datus est, vt nouitius vires suas experiatur in actibus religionis, & vt religio eum per tales actus cognoscat, at hoc fieri non potest, quandiu nouitius in domo paterna, seu propria moratur, quo tempore occurrere potuisset occasio in religione, per quam ab illa se retraxisset, vt puta alicuius asperitatis, vel mortificationis.

Tertio modo interrumpi potest, si durante nouitiatus anno ad aliam religionem nouitius trãseat magis arctiorem, vel de eademmet religione ad reformatos eiusdem nam hoc casu non potest tempus in prima religione lapsum, computari in anno nouitiatus faciendo in religione secunda reformatorum; vbi se transtulit; nàm annus debet esse continuus, & perfectus in eadem religione, sicuti ad reformatorum; vbi se transtulit; nam annus debet esse continuus, & perfectus in eadem religione, sicuti ad terminos Concilij Tridentini dixit Nauarr. *consil. 19. libr. 3. tit. de regular.* vers. Tamen quia; Et *cons. 29. per tot.* Frat. Emanuel. Rodriq *tom. 3. quæst. 25. art.* 11. Et ita fuit decisum in Tribunali legati nati huius Regni, vt vocant Regiæ Monarchiæ, reuocata sententia lata pro validitate professionis per Curiam Archiepiscopalem Montis Regalis ad fauorẽ fratris Illuminati de San Guglielmo cõtra procuratorem Congregationis reformatorum Diui Augustini, cuius causæ allegationes impressit post hæc Franciscus de Luna I.C. Panormitanus in ordine 28. *inter Consil. diuers. Siculor.* addo ad fauorem dictæ conclusionis, quod si annus nouitiatus ex integro incipi, & compleri debet per religiosos iam professos vnius religionis ad aliam: quanto fortius debet de nouò à capite incipi per nouitium, qui ad arctiorem religionem ingrediatur Rebuff. *in tra. nominat. q.* 114. *n.* 115. Rodr. *d. tom.* 3. *q.* 17. *art.* 8. *lib.* 12. *c.* 14. *q.* 13. *artic.* 15. Less. *de iust. lib.* 2. *cap.* 41. *dub.* 13. & contra Sorb. & Cordub. tenent Bart. de S. Fausto *in d. tract. lib.* 5. *q.* 371. Frater Ludouicus Mirand. *in Manual. prælatorum q.* 31. *art.* 21. *tom.* 1.

Limitatur hec conclusio, vt non procedat, vbi nouitius de licentia sui superioris extra claustra † moretur; 105 frater Emanuel Rodriquez *q. regular. tom.* 3. *q.* 15. *art.* 10. vers. Tùm quia; Mirand. & alij per Barbos. *d. alleg.* 101. *n.* 28. Sancez *in præcept. decalog. tom.* 2. *libr.* 5. *c.* 4. *numero.* 27. idem Barbos. *in c. Insinuante,* 7. *titul. qui cleric. vouentur n.* 4. vbi assignat rationem, quod satis dicitur manere intrà Monasterium, qui manet extra ipsum sub obedientia prælati, & de eius licentia iusta de causa data, & cum habitu probationis, qui ferri consueuit in tali religione, idem firmat in dicto capit. *ad apostolic, num.* 8. post alios, quos in numero allegat sed contrà videtur sentire Rot. Rom. dicto loco, vbi fuit conclusum pro nullitate professionis, non obstante allegatione dictæ licentiæ vna cum causa infirmitatis, & iuxtà Rotæ decisionem fuit in Curia Archiepiscopali Panormitana decisum prò illo de Isquiglo, qui in religione reformatorum Sancti Francisci dictorum S. Mariæ de Iesu, professionem emiserat; magna enim vbiq; est authoritas Rotæ.

Ego tantummodò in casu licentiæ infirmitatis causa concesse recederem ab opinione Rotæ, & adhærerem opinioni Gonsal. de Mendoz. Vasconcell. *in cap.* 15 *lib.* 2. *var. iur. arg.* tenentis hoc casu habendum esse pro præsente, ac si nunquàm fuisset egressus, cum per eum non stet quo minus conditio impleatur, quæ sententia prò se habet declarationem Illustrissimorum Cardinalium Congregationis Concilij, sicut idem etiam testatur, & refert D. Grat. *disc.* 166. *num.* 14. *tom.* 1. Quidquid sit in nouitio: & post Ricc. sequitur D. Barb. *loc. cit. n.* 6. Imò puto circà hoc non contradicere sententiæ Rotali, quia potuit moueri ex alijs capitibus nullitatis ibi adductis quæ maioris momenti sunt, sicuti ex lectura decisionis patere potest cuicumque legenti.

Ad quartum de professione emissa sexdecim annis nõdum expletis, præmitto, nouitiatus annum incipere de- 106 bere † expletis 14. annis, & sic post pubertatem, Azor. *inst. mor. p.* 1. *lib.* 12. *c.* 2. *q.* 7. Nam, & si quis ad habitus susceptionem admitti antea possit Sancez *in præc. decalogi tom.* 1. *lib.* 4. *c.* 18 *num.* 8. verè tamen, & propriè nouitius esse non potest, nec annus probationis currere, nisi pubertate expleta, Sanchez vbi supra. *to.* 2. *lib.* 5. *c.* 4. *n.* 22. & est Textus expressus *in c. significatum* 11. ibi *seù quatuordecimum annum compleuerit cum religionem intrauit*, de regular. vt notat frater Emanuel *to.* 3. *q. reg. q.* 12. *art.* 1. 107 *circ. fin.* incepta verò probatione post quatuordecimũ annum profiteri † nemo potest, nisi post completos sexdecim annos, ttantè decreto Concilij *sess.* 25. *de regul. c.* 15. quòd tam in viris, quam in mulieribus procedit, vt voluit Praxis Episcopalis *p.* 1. *verb. Monial.* §. 2. Sances *de matr. lib.* 2. *disput.* 24. *n.* 22. *& ad præcepta. decalogi to.* 2. *lib.* 5. *c.* 4. *n.* 4. Campanilis *in diuers. iur. can. rub.* 7. *c.* 6. *nu.* 129. Nec per hoc sequitur quod nouitiatus annus non possit 108 expleri † ante annum 16. & postea professio emitti completis 16. quia per Concilium nil noui super hoc inducitur, vt aduertit Hænr. *in summ. lib.* 13. *c.* 40. §. 2. Sorb. *in priuileg. mend. verb. Nouit. notab.* 4. Frater Emanuel *d. to.* 3. *q.* 15. *art.* 2. *in fi.* Azor. *d. loco c.* 4. *q.* 9. *in fin.* Sanc. *d. to.* 2. *lib.* 5. *c.* 4. *n.* 22. Galett. *in margar. verb. præsbiter.* Ampliatur tertio principalis conclusio, vt nulla dicatur professio, si pauci dies deficiant cum etiã dubitetur an valeat eodem 109 † die facta, vt videri potest apud Sanc *loc. citat. num.* 22. Campanil. etiam loco citato Gallet. *in margar. verb. profiteri*, Ricc. *in praxi dec.* 656. Rota apud Farinac. *dec.* 175. *p.* 1. vbi fuit declarata nulla ob defectum sex dierum.

Ampliatur secundo in militibus Sancti Ioannis Hiero 110 solymitani † iuxtà doctrinam Farinac. *in cons.* 197. *nu.* 2. *p.* 2. vbi dicit, han Concilij dispositionem extendi ad ordines militares emittẽtes tria vota substantialia, & quod ex hoc milites Hierosolimitani agnoscentes se ipsos ligari omnibus prædictis per quoddam eorum stabilimentum sub *titulo de receptione fratrum cap.* 15. *&* 28. se confirmauerunt cum dicta Concilij dispositione, & ita in dies seruant.

Quintum nullitatis caput est circà defectum informationis requisitæ per bullam Sixti V. de vita, & patria pa- 111 rentum, & ipsius † recepti moribus cum receptione in capitulo, quibus non seruatis annullatur professio vt fuit dictum in vna *Toletana professionis 27. Februarij* 1595. *coram Illustrissimo Domino Pamphilio, & in dicta Granatensi professionis*, de qua Farinat. *dict. decis.* 175. Sanc. *de matr. libr. 7. de impedim. disp.* 37. *n.* 54. *&* 55. vbi commemorat alium motum proprium Gregor. XIV. super hoc editum vt sufficeret præmitti aliquam informationem; temperando non omnino corrigendo constitutionem Sixti V. sed an tali casu subsequuta postea informatione reiterare necesse sit non solum professionem, sed etiam nouitiatus annum; negat Sancez loco citato, dicens sufficere professionem ratam haberi cui me libenter subscribo.

Subsequitur sextũ de eo, qui prius validè matrimoniũ 112 contraxerat, † & consumauerat, huius enim professio nullus est effectus, Diximus consumauerat, nã si copula secura nõ esset, tũc tamquã ratũ tantùm per professionẽ dissol-

dissolueretur, quod post S.C. Tridētinū tamquàm de fide firmiter tenendum est, cuius Canonis verba posita in *sess. 24. de reformat. c. 6.* hæc sunt, *si quis dixerit matrimonium ratum non consumatū per solemnem religionis professionem alterius coniugis non dirimi, anathema sit*, post quod ita docet de nostratibus Barbos. *in rub. sol. matr. par. 2. n. 73.* Guttier. *can. q. lib. p. c. 17. n. 2.* & de matrim. *c. 54. in princ.* Sanc. *in eod. tract. lib. 2. de matrim. essentia disp. 19. num. 3.* vbi iam pridem hoc constitutum esse affirmat in pluribus decretalibus; ratio differentiæ quò ad præsentem effectum, respectu vtriusque matrimonij assignatur per
113 Sances *d. lib. 2. disput. 13. & disput. 19.* affirmantem † matrimonium ratum ex charitate substineri secundum Innoc. *3. in capit. debitum Bigamis*; neque indissolubile esse imo vinculum solubile constat enim tunc esse indissolubile Sacramentum quoties copula interueniat, per quā Christi cum Ecclesia coniunctio significatur indissolubilis per carnem assumptam, iuxta sententiam D. Pauli *ad Ephes.* vbi ait; *Sacramentum hoc magnum est dico in Christo, & in Ecclesia*, tunc enim coniuges vna caro efficiuntur, quæ si non interueniat poterit per superiorem causam dirimi, nàm tunc non homo separat, sed amor Dei, qui potentior est quocumque amore carnali, vt ait Nicolaus Pontifex *in cap. scripsit 27. q. 2.*

Quo ita firmato, sequitur, alterum coniugem posse in-
114 gressum, præcedente copula, à Monasterio reuocare & ab eo debitum coniugale exigere, licèt ipse legatus maneat ad hoc vt petere non possit Sanc. *lib. 7. de mat. disp. 38. num. 10.* Azor. *inst. mor. p. 1. lib. 13. c. fin. q. 12.* dixi, vali-
115 dè, nàm si matrimonium esset nullum, † vel quia in gradu consanguinitatis, vel affinitatis prohibito, vel quia non seruata forma Concilij, vel per metum, & demum ex alijs causis (de quibus nobis erit sermo *in disc. 1. secundæ tractation. speciali 6.* vbi agetur, quando bona donata possint repeti à donante propter matrimonium secutū, vel non secutum, sed tale quod veniat annullandum) tunc professio remanebit valida; quia cum deficiat causa, quæ poterat efficere eam nullius valoris, redire videtur ad pristinum statum validitatis, quia quod nullum est, nullum præstat impedimentum.

Amplio notabilitèr conclusionem, vt repetere possit,
116 etiamsi effectus esset summus † Pontifex, post Glos. *in c. si quis pecunia.* verb. non apostolicus *79. dist.* Sances, & Azor. locis citatis, sequitur D. Barbos. *in c. 3. n 3. de conuers. coniugator.* ex quo apparebit esse indubitabilem hanc conclusionem in eo, qui post matrimonium ratum
117 † ascendit ad sacros ordines, de quo per glos. *in cap. ex part. 14. eod. tit. ibi*, sicut nec dissolueretur, si vir fieret clericus, sequitur Barbos. *in d. rub. D. solut. matrim. p. 2. num. 87.* quod ampliatur in milite Hierosolymitano, vt placuit P. Sanc. *d. lib. 2. dis. 18. nn. 8.* quod pro modo non firmo, sed me remitto ad D. Barbos. *in d. c. ex publico 7. n. 3. eod. tit.*

Limito primo professionem non irritari, si matrimo-
118 nio consummato † alter coniux non vult repetere, & iure suo non vtitur. nam tunc coniux, qui professionem emisit, potest sponte religionis habitu dimisso ad sæculum redire, ita Butr. *in c. placet num. 11.* vbi Abb. *num. 3. de conuers. coniugat.* post Nauarr. Vegg. in *summ. tom. 2. c. 34. casu. 104.*

Sed an hoc verum sit, dependet ab illa quæstione, an
119 professio sit nulla † facta per coniungem matrimonio consummato; an verò debeat per alterum coniungem peti, vt rescindatur officio Iudicis; nàm si esset nulla, sequeretur quod posset ab vtroque intentari, quia nullitas
120 patet omnibus, † etiam tertio, officium verò Iudicis nō potest, nisi petatur ab eo, in cuius fauorem introductum est, *l. 4. §. hoc autem iudicium. D. de damn. infect.* Surd. *cons. 161. num. 15.* & alij per Giurb. *decis. 70. num. 17.* licet ex alio capite nullitèr professus deberet prohiberi nullita-
121 tem tentare, quia cum dederit causam nullitati, † non debet ipsemet eam allegare; tamquàm agatur de eius turpitudine, vt resoluit Vestr. *in Praxi Roman. Curiæ lib. 4. num. 17.* quem sequitur Mastrill. *decis. 137. num. 21.* Facit ad hoc etiam ratio illa quod prohibetur quis allegare
122 nullitatem actus, † quę sanari potest per consensum partis, vt resoluit Rot. Rom. *coram. Card. Seraph. decis. 256* & demonstrat Ball. ad *prag. de censib. q. 30. num. 55.* sed sepositis his, hæc quæstio est simpliciter necessaria scitu ad propositum nàm si est nulla recuperaret bona filio donata; si verò veniat rescindenda ad instantiam alterius coniugis, non reuocaretur donatio, & si reuocaretur in consequentiam professionis, ad instat appendiciorum, hoc esset durante vita coniugis reuocantis; nam secuta eius morte, vel habito eius consensu teneretur redire ad religionem, & sic bona dimittere, super quo melius cogitandum erit, pro modo remitto lectore ad Sancez *de matr. disp. 33. & 34. lib. 7. n. 14. & seq.* & latè addo D. Aug. Barb. *in c. ex p. 9. & in c. placet. 12 per tot.* & latius *in c. quidam intr. 3 num. 4. vsq fi. de conuers. coniug.* vbi videtur residere cum nullitate. Et quod ideo non teneatur redire
123 ad religionem de præcepto, † licèt congruentius esset redire saltem stante proposito, quòd habuit religionem intrandi; quòd purificatum fuit tempore habili & remoto impedimento, incepit vires reassumere, & fieri debitum.

Limitatur secundò non irritari, si coniux repetere volens, adulterium commisisset, nàm tunc potest exce-
124 ptione repelli ab altero † professo, si innocens ipse sit; Bartol. à Santo Fausto in *thesaur. religiosor. lib. 5. quæst. 89.* Sances dicto *lib. 7. disput. 36.* vbi dicit posse coniugem nocentem si adulterium esset occultum in foro conscientiæ reuocatione vti; sed an si innocens reuocandus nolit vti
125 hac exceptione, an possit adulter per † monasterium repelli vtendo exceptione innocentis, Glos. *in cap. veniens 16. in verbo*, (pontè, variet, ità vt Sances dicat ipsam recantare palinodiam, sed tutius est tenere, innocentem exceptione illa minimè vti posse, maximè quia hoc Ius cum sit personalissimum, sicut iniuria, non transit in monasterium; alias quæstiones vidè apud Barbos. *in d. c. veniens.*

Nuic affinis est illa resolutio, quòd licèt non sit licitùm alteri coniugi absquè legitima licentia religionem ingredi, & profiteri matrimonio iàm per carnis copulam consummato: attamèn sicut ingressus non reuocatur
126 † si alter in sæculo manens, adulterium commisserit; ipse verò professus innocens sit, ità talis innocens potest religionem ingredi etiam a principio repugnante coniuge adultero, & ibi professionem emittere, quòd ita capiendum est, vt debeat procedere sententia super diuortio, vel vbi adulterium ita notorium sit, vt possit innocens propria authoritate deserere consortium, & Thorum adulteri, absquè quo possit iure reuocari, vt resoluit P. Sances *lib. 10. de matrim. disput. 11. n. 7. 8. & 9.*

Quod ipse ibidem *num. 16 & 17.* estendit in Sacerdo-
127 tio, vt possint per innocentem virum assumi † ordines sacri, inuita vxore adultera; sicut posset religiosus effici quia stante adulterio in hoc puncto pari passu procedunt. Et post Barbos. Sen. in *rubr. D. solut. matrim. p. 2. nu. 25.* D. Barbos. Iun. *in d. c. constitutus 15. eodemmet titulo*; quibus adhæreo.

128 Limitatur demum si Papæ dispensatio † accedat, qui sicuti potest etiam ad aliud matrimonium contrahendum, matrimonio rato, dispensare ex causa, sicuti tenet Glos. Innoc. Hostiens. Io. And. Zabarell. & alij sine numero apud Sancez *de matrimonio lib. 2. disputat. 14. num. 2.* & post pœnè infinitos D. Barbos. *in c. ex publico 7. num. 14. eod. tit.* magis poterit hoc facere ad validitate Sacerdoti),

dotij, per virum ascensi inuita vxore, cum qua non con-
129 sumauit, nam si consumasset secundùm communem † opinionem, neque Papa dispensare posset, de qua P. Sancez *lib. 2. disput. 13. num. 11*, vbi allegat videndum Cardin. Bellarmin. *de matr. libr. 1. capit. 15. cum duobus sequentibus*.

Septimo, & vltimo professio dolo extorta videndum est an sit nulla, vel exceptione doli mali rescindenda veniat, & distinquendum puto, quòd aut, dolus versatur circà substantialia professionis, & tunc quia excludit consensum profitentis, professio eum non ligabit, aut verus dolus, & error est circà causam finalem, & tunc non
130 irritabitur professio, † quia non dicitur quis deceptus, dum in substantialibus non errat, super quo consulendus est P. Sancez. *de matr. lib. 10. q. 9. nu. 19. vsque fin.* cum quo concurrit D. Barbos. *ad c. cum dilectus 6. de ijs, quæ vi met. cauſ. fiunt.* addo Oterum *diuers. iur. q. 19. p. 1.* vbi resoluit, professionem validam esse, licèt inducentes professionem
131 † dolo ad professionem hæreditate ipsius priuentur; quod extenderem non solum ad Abbates, & superiores Monasteriorum; sed ad alios consanguineos, qui donationem extorsissent, vt aliàs consului respectu cuiusdam fatui ingressi religionem Sanctæ Mariæ de Mercede, ad tradita per Oterum, & alios, videndus etiam est P. Molses. *in addit. ad consuetud. Neapol. tit. de renunciat. quæst. 18. n. 13.* & Regens de Tappia *in Auth. ingress. verb. ingress. c. 13.* latè discurrens, & melius in *verbo sua cap. 11. n. 15. cum seq.* vbi habens multas limitationes.

Secundo principaliter disputari contingit, an bona per patrem filio donata in donatione, quæ per religionis ingressum, & professionem firmitatem accepit, restitui
132 debeant, patre ad Episcopatus culmen † aduecto, quæ quidem quæstio eisdem medijs terminatur, quibus qualiscunque alia donatio extraneis facta, vel validatur, vel rescinditur; nam si iste talis bona recuperaturus esset, idè iudicari debet de donatione, quę à principio valuit, quod de ea, quæ non valut; sed stante professione, firmitatem accepit; vtraque enim effectum sortita fuit, licet dici non immeritò possit, saltem ratione congruitatis difficilius
133 reuocari † debere donationem filio factam, quam extraneis ea saltim ratione, quòd cum donans religionem ingressurus, ea mente donare videatur, si & quatenus ipse in religione permaneat, vt suprà meminimus dixisse, quando extraneo donatur, alia ratio non concurrit, nisi impossibilitatis retinendi bona donata respectu professionis emittendæ, quod quidem secus est, quandò filijs donatur, in quibus vltrà motiuum prædictum concurrit naturalis instinctus, quo inclinamur ad donandum filijs quarè potius causa illa abbreuiare videtur, & actum certò euenturum prœuenire; quam ad faciendum impellere; vt in terminis quæstionis, an reuocari possit donatio deficiente matrimonio diximus *in 2. trac. speciali 6.* de quo quidquid sit, certum est, hanc quæstionem esse valde du-
134 biam in terminis renunciationis vel donationis † Quod idem est, vt ait Roland. à Vall. *cons. 11. num. 17. libr. 1.* Menoch. *de arbitr. in add. cas. 436. num. 10. fol. 191.* Cancer. *variar. lib. 3. c. 15. n. 334.* prò cuius validitate scripsit Consiliarius Ann. *cons. 41. to. 1.* pro nullitate verò P. Molses. *cons. p. post p. partè coment. ad consuet. Neapol. & iterum in cons. 39. post. 2. p.* mihi (vt verum fatear) placet opinio Fabij de Anna, moueor vltra rationes per eũ adductas; quia monachus effectus Episcopus, manet adstrictus eodem voto
135 † paupertatis, in tantùm, vt Pontificiam licentiam obtinere debeat testari volens, vt ait Diuus Thomas *2. 2. q. 185. art. 8. ad 3.* Molin. *de primogen. c. 10. nu. 28. lib. 2.* Rodriq. *d. regul. tom. 3. q. 69. art. 4.* Sancez *in præcep. decalog. lib. 6. cap. 8. num. 45.* post infinitos, quos allegat, & nos infra *num. 154.* manente vero eodem vincolo voti paupertatis, clarum est, non haberi prò resuscitato, quò ad hoc, vt supponit Molses. sed imò effectum mortis spiritualis durare, quidquid sit de bonis posteà quærendis, de quibus infra *num. 158.* tàm ex fructibus Ecclesiasticis, quàm ex bonis, & successionibus indè peruenientis, de quibus, & si disponere non possit absquè Summi Pontificis di-
136 spensatione; tamen potest in vita distribuere † tam expendendo prò sui substentatione iuxta decorem tantè dignitatis adeptæ; quàm pro pauperum consanguineorum, vel aliorum subleuatione, vt sentit Rot. Roman. *apud Cardin. Ludouis. in vna Vsſellensi spoliorum 13. Februarij 1609. vt in decis. 401. & sub die 28. Iunij 1610.* apud eumdem *decis. 466.* vbi fuit firmatum Episcopum regularem facere fructus suos in vita, & disponere posse de eis, ac si esset sæcularis, allegat Bald. *in cap. clerici el 2. de vit. & honest. cleric.* Nauarr. *cons. 15. num. 4. de regular.* & alios referẽs, ità teneri in toto orbe Christiano, & sensisse Rotam in alijs causis, de quibus ibi per eum, & per ad addẽtem, litt. A, addo Regent. Tapiam in dicta *Auth. ingressi in verb. sua c. 6. n. 59.* cum plurib. seq.

Non obstant contraria per Molses. allata; quia facili
137 negotio † diluuntur. Nàm ad primum, quod renuntiatio, & donatio, censentur, conditionalia, quatenus quis in religione perseueret, & ideò renuntiatio cesset monacho effecto, Episcopo; respondetur, quòd, & si hæc conditio subintelligatur in quacunque professione, etiàmsi non esset opposita in scriptura, vt dixi suprà *num. 5.* cum seq.
138 attamèn nequaquam est perpetua, † quia tandiu durat, quamdiu professio emittatur, quæ si ritè, & rectè fuerit emissa conditio, cessat, quia iàm fuit adimpleta; nàm cum illa respiciat voluntatem emittentis, cessat professione expleta; quia velit nolit, cogitur perseuerare in eo, quod
139 semel elegit, ideò hæc est conditio; † quæ momento expletur ita, vt non habeat tractum successiuum. ad text. in *l. si quis hæredem. 7. C. de instit. & substit. l. hæredibus 9. in princ. D. ad trebell.* Ruin. *cons. 89. num. 8. lib. 4.* & in puncto Apont. *de protestat. Proreg. tit. de assensu reg. fol. 230. num. 13.* Rot. coràm Ludouis. *Fanensi lucri dotis 30. Iulij 1600.* in Impress. *decis. 5. nu. 10.* confirmatur ex eo quod assumptus in Episcopum, non cessat perseuerare in eodem proposito paupertatis, in tantum, vt sibi non acquirat nisi fructus; reliquum verò religionis acquirit, prout hactenus, vt in dicta decisione Vsſellensi non obscurè videtur sentire Rota, limitando tantum in eo casu, vbi ex-
140 pressè voluit † monasterio non acquirere; vndè dicimus, quod non liberatur in totum à potestate religionis; sed tantùm quò ad effectum obedientiæ, vt dictum & quo ad reliqua concernentia paupertatem potiùs aliqua ei permittuntur, quam in totum cum eo dispensetur, quarè conditio vna vicè quòd est adimpleta, facto alterius non incipit extare, & ideò in casu vbi quis professus trãsit de religione incapaci bonorum, ad capacem, non re-
141 cuperat bona sed tantùm transfert Ius succedendi † in futurum, ità Doctor Marta *de succes. legali p. 3. q. 13. art. 1. à n. 2. vsque 27.*

Secundum parum facit; quia & si illa regula sit vera,
142 quòd renunciatio † præsumatur facta re in eodem statu permanente; attamen non procedit in casu isto vbi status non mutatur in substantia, sed in accidentalibus, vt probatum est, & notauit in specie Alexand. *consil. 32. nu. 8. lib. 5.* quia, ait ipse, honor superueniens non mutat primæuum statum, licèt in aliquo augeat, sequitur Tappia. *loco citato vbi num. 71.* dicit, quod tantum mutatur quò ad accidentalia regulæ, quæ quales sint, habes ibi.

Ad tertium, quod religiosus effectus Episcopus possit
143 † testamentum mutare respondetur hoc ideò fieri, quia testamentum de sui natura est reuocabile, & ideò habilitato denuò testante potest testamentum reuocare, sicut dicitur de bannito, & postliminio reuerso, nàm licet eo-
144 rum testamenta acceperint firmitatem secuto banno † depor-

deportatione, vel seruitute, tamen postea restituti Iure postliminij recuperant cum alijs Iuribus Ius testamenti reuocandi, licet hoc non sit ità tutum in Episcopo, quin de eo dubitari non possit, quia adhuc durat impotentia, ad effectum testandi de nouò, sicut diximus suprà *num.* 133. per quam rationem principaliter mouentur qui di-
145 cunt, monachum testamentum reuocare † non posse; quia aliud de nouò condere non posset, & ità concludit Zeuallos *in commun. contr. comun. q.* 806. *num.* 19. Nec facit, quod monachus exiens de superioris licentia, recu-
146 peret † eius velle, vel nolle, quia hoc absolutè non est verum, haud enim potest superior super votis religionis dispensare, cum nec Papa, nisi iusta causa subsistente, dispenset. *cap. cum ad monasterium, cap. quod Dei timorem, cap. super quosdam, de stat. regular.* Illud verò, quod dicitur
147 de Lazaro, quod resuscitatus † bona recuperauit, non est applicabile; quia hic Episcopus non ità dicitur vetus homo, vt possit comparari cum pristino statu sæculi, cum adhuc retineat aliqua impedimenta, & ad illud de Lazaro videtur de directo cotrarius *Textus in c. super illa 4. de secundis nupt.* vbi vir resuscitatus non recuperat vxorem
148 † de quo Menochiacha *contr. Illustr. in præfat. n.* 76. Hêriquez *in summa libr.* 2. *c.* 11. Cened. *collect.* 171. *n.* 7. *ad decretal.* & Rebuff. *in tractat. de pacific. possess. num.* 268. dicit, quòd beneficialis miraculosè resuscitatus, non recu-
149 peraret † beneficium Facit etiam Garz. Girond. *de priuileg. & exempt. explicat. n.* 1282. & 1291. vbi quòd reli-
150 giosus † resuscitatus non tenetur redire ad monasterium, quæ omnia approbantur per D. Augustin. Barbos. *ad d. c. super illa*, & in puncto quòd Lazarus non recuperauerit bona tenuit Benedict. *in c. Rainutius. verbo, mortuo itaq; testatore n.* 324. sequit Pascha. *de patria potest. p.* 1. *c.* 8. *n.* 207.

Ad quartum concedo effici capacem bonorum prò se substentando, vel in pios vsus conuertendo, non per hoc tamen reuocare posse bona donata affirmare possum, imò expresè nego, nam aliud est effici capacem in futurum, aliud capacitatem retrotrahi, vt reuocet donata; Nàm ad primùm sufficit assumptio maioris dignitatis, ad secundum necesse esset annullatio præteriti status; quòd intantum abest, in quantum remanet monachus, pròut prius tribus votis adstrictus, vt probat Martinus Azpilcueta Nauarr. *in cons. 6. num.* 11. *de donat. libr.* 3. ibi tùm quià monachus per assumptionem non exuit mona-
151 chatum, quò ad tria substantialia vota † nequè quò ad habitus delationem, licèt exuat quò ad alias obseruantias regulares, iuxta, & cætera; quibus addendus est Ricc. *in praxi decis.* 596. *fol.* 707 *in prima* qui mille cumulat, & alij suprà per nos traditi *n.* 133.

Ideò minus vrget argumentum de renunciante, & egrediente, professione non expleta, nàm non est bona consecutio; Titius habitum dimittens, recuperat bona, Ergò eodem modo recuperantur per assumptum in Episcopatum, quia inter sè casus isti differunt, & arguere de vno ad alium idem esset, quod arguere de priuatione ad habitum; qui enim à religione exiuit, professione non edita, habetur pro nunquàm ingresso; qui vero est effectus Episcopus, adhuc durare videtur monachus, vt probatum est imò perfectiorem statum adeptus esse. Non obstat Cràuetta in qua in loco allegato non dicit id, ad quod allegatur; Decius verò loquitur in terminis eius, qui exiuit, non emissa professione. Soccin. Sen. inter cons. Ruin. de hoc non loquitur, sed de renunciatione facta ante ingressum monasterij, annullanda fauore ipsius Mona-
152 sterij, † tamquam in fraudem, contrà quem, & alios, qui in hac rescripserunt, extat verior, & comunior Doctorũ opinio, de quà Gutterr. *in cap. quamuis pactum verb. cum nuptui traderetur n.* 1. *vers. Et tandem fol.* 402. Menoch. *de arbitr. cas.* 436. Gratian. *regul.* 456. *n.* 7. Humad. *in l.* 7. *par.* 5. *tit.* 7. *gloss.* 3. *num.* 4. quo loci affirmant, Concil. Trident. eiusquè dispositionem non habere locum, quàdò renunciatio facta fuit ante ingressum religionis, & in hac forma
153 resolutum fuisse in Sacra Congregatione deputata ad declarationem Concilij, Soccinum verò, & Corneum, suosque sequaces reprobatos inuenio per Decium *consil.* 31. Couarr. *in dicto c. quamuis pactum* sequitur Ninado *in constitut. in aliquibus num.* 25. Vasquez *de succession. creation. lib.* 2. §. 18. *requisit.* 29. *num.* 93. post hos Dominus Marta in *summa succession. legali part.* 3. *q.* 13. *num.* 24. declarans ibi ad finem, multum in se differre, quòd renunciatio facta sit antè ingressum, vel in ipso ingressu, cum his etiam cõtra Soccin. videtur pertransisse Sactum Rotè auditorium *in decis.* relata per Gratian. *disceptation.* 975. *num.* 31. & 42. ad quem etiam recurrendum est quo-
154 ties incidat quæstio, an huiusmodi renunciationes subia-
155 ceant sollemnitatibus † statutorum, requisitis in contractibus minorum, tàm in dicto capitè, quàm in alia *discep.* 971. *num.* 11. Natta verò, qui solus ex allegatis videtur percutere punctum, licèt perfunctoriè, si benè aduertatur non loquitur de recuperatione bonorum à religioso renunciatorum, si Episcopus efficiatur; sed † tantummodò affirmat, quod iste tali recuperet primæua Iura succedendi, cui addo quamplures relatos per Addentem moder. *ad Capid. decis.* 200.

Item casus eius Consilij versabatur in eo, qui sibi expresè reseruauerat euentum egressus à religione, & dubitabatur, an re vera professionem emisisset, vndè agnoscens difficultatem, & quòd aliter dicendum esset, vbi defecit protestatio antè *num.* 7. prorumpit in hæc verba, (Inhæreo tamet magis superiori fundamento propter expressam protestationem, quæ eximit rem ab omni difficultate)

Restat Gratian. *in dec. Marchiæ* 42. qui nescio ad quid allegetur, cum appareat, concluſum fuisse prò validitate donationis, & sic contra Patris Molfesij opinionem. Nec replicet quòd in dicta causa per Gratian. relata non agebatur de professo, sed tantùmmodo de ingresso, qui antè professionem exijt de cuius exitu nec constabat, quia hæc replicatio facit, vt Gratian. non solùm perperam allegetur, sed etiàm vt à contrario sensu possit capi prò nobis, si ità licet arguare in dictis Doctorum.

Dixi, restat Gratian. quia Caualcanus in loco allegato nil dicit ad propositum, vt responsione egeat. Minus facit, quod iste religiosus electus Episcopus dimittat habitum de licentia superioris, Quia respondetur, quòd nul-
156 lam agnoscimus in superiore potestatem, qua † possit subditum a votis obsoluere, vt supra diximus, nam prohibitio ita afficit subditum, sicut, & superiorem, alias posset sibi ipsi dispensare quod ineptum esset asserere Iacobus de Graff. *decis. aurear. part.* 1. *lib.* 3. *c.* 5. *num.* 59. Auendagn. *de exequend. mandat. Pr incip. p.* 1. *c.* 4. *num.* 34. *vers.* Tertio requiritur Pacian. *consil.* 36. *num.* 103. P. Molin. *de iust. & iur. tr.* 2. *disp.* 141. *vers. dubium* Regens de Tappia Marchio Belmontis in *auth. ingressi verb. ideoq; nec de his, c.* 1. *n.* 4. & 27. *C. de Sacros. Eccl.* P. Less. *de iust. & iur. lib.* 2. *c.* 41. *dub.* 8. Azor. *iustit. moral. p.* 1. *lib.* 12. *c.* 9. *quæst. vlt.* Sanc. *in præcepta decalogi tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 8. Fr. Emanuel. Rodriq; *to.* 3. *q.* 69. *art.* 2. *quæst. regularium* Barthol. à S. Fausto *in thesaur. religiosorum lib.* 8. *quæst.* 62. & 65. asserentes, prælatum cum toto conuentu testandi licentiam concedere
157 non posse; nequè etiàm Capitulum † generale, quos modernè sequitur D. Augustin. Barbos. *in c. quia ingredientibus.* 2. *nu.* 6. *de testam.* amplius post prædictos, vt nequè possia codicillos conficere; nequè causa mortis donare, limitando ibi quid moderatum ex causa donet, sicuti post Cin. & Bart. tenet Tapia dicto loco Xuar. *allegat.* 20. *num.* 27. *in fine*, quatenus verò Molfes. ibi affirmat, quòd saltem recuperare debeat bona ex tacita permis-

sio-

158 sione Sum. Pontificis, illum in Episcopum eligentis, † confirmo inquantum ad exitum; sed nego quò ad recuperationem suorum; nam ista dispensatio non solùm trahitur ad bona renunciata: sed nequè operatur, vt censeatur data facultas testandi de bonis patrimonialibus superuenientibus; quia licet Pontifex eligendo, videatur cũ eo dispensare voluisse; nè regulis monasticis amplius adstringeretur, neuè sub potestate superioris maneret, ita vt nullo in hoc superioris consensu interueniente, ex illo die censetur eum suo Iuri restituisse, vt ait post Abb. & alios P. Azor. *Instit. moral. p. 1. lib. 2. c. 19. q. 13.* Emanuel. Roddriq. *q. regular. to. p. q. 34. art. 4.* Less. *de iust. & iur. lib. 2. cap. 41. dub. 12. num. 49.* P. Sances *in præcept. decalogi to. 2. lib. 7. c. 29.* Attamen inconcernentibus vota substantialia religionis; in tantum non censetur dispensasse, vt noua facultate opus sit, ad effectum, vt disponere possit etiam de patrimonialibus, iuxta doctrinam dicti fratris Emanuel. *in d. tract. to. 3. q. 69. art 4.* Enriq. *in summa lib. 10. c. 33. num. 3. & 4.* Pacian. *cons. 132. num. 33. lib. 1.* Regens de Tappia *in d. Auth. verbo, sua c. 7. num. 85.* Sanches *dict. to. 2. lib. 6. c. 6. num. 10.* vbi affirmat, religiosum iam Episco-

159 pum obtinentem testandi licentiam † ad pios vsus teneri exprimere duplex impedimentum, videlicet se esse religiosum item, & Episcopum, alias dispensatio esset vitiosa; vnde quod huiusmodi religiosi Episcopi effecti nõ

160 recuperent bona, quæ monasterio obtulerunt, † in ipso ingressu, firmauit post multos Dominus Tappia *loc. cit. in verbo sua c. 6.* percurrens omnia, a quibus dicitur solutus per huius dignitatis ademptionem, & post Bart. Felin. & Aluarot. idem tenuit Corbul. *de iur. emphit. tit. de priuat. ob mortem ciuil. n. 3. fol. 37.* Casan. *cons. 26. n. 12.* Rot. Rom. *in nouiss. diuers. decis. 705. n. 4. tom. p.*

Demùm nimis fragilè, non dicam extra propositum, est illud quod adducitur de conditione suspensiua subintellecta in istis renunciationibus, per quam efficitur, vt pleno Iure dominium non transferatur; quia hæc cõclusio non potest fundari in Iure nostro, & erubescimus, cum sine lege loquimur; maximè quia nimis perniciosum esset quod actus puri starent in suspenso, nec dominium transferretur, & quòd expectari deberet mors naturalis ingressi, vt hæc conditio impleretur, cum è contra verum sit, quòd professione completa haberi debeat prò mortuo ad omnem Iuris effectum tam pro restitutione fideicommissi, quam prò legitima filij debita, de quibus infra latius patebit. Nec omittam, quòd hæc sententia

161 repugnaret satis apertè sensui sacrosancti, † Concilij Trid. volentis huiusmodi renunciationes iure factas, habere omnimodam firmitatem, ex quo nemo Patrum nostrorum hanc conditionem subintellectam, effectum earum retardasse somniatus fuit.

Cuius sententiæ nullum potest afferri efficacius argumentum illus supra relatę conclusionis, videlicet, quòd nequè recuperet bona monasterio delata, quam ex Tappia nos quoque probauimus, equè etenim duraret conditio respectu Monalteri), sicuti affirmat Molfes. durare respectu renuntiatarij, ac ideo quòd vtroque casu cesset, ac pro impleta haberi debeat, affirmauit Gamma *decis. 308. in causa monasterij num. 2. & 3.* quem sequitur D. Augustin. Barbos. in *cap. 2. num. 12. de testam.* Quibus omnibus attentis existimo magis iuridicam opinionem Fabij de Anna, non obstantibus prædictis Molfesij fundamentis, nec non, & responsionibus ad noua motiua impressis, post *secundam partem ad consuetud. Neapol. cons. 39. n. 7. cum sequent.* a cuius opinione libenter recedo, nõ solùm ex prædictis rationibus sed etiam, quia nimiam excessit, cùm pro tuenda sua opinione, egrediendo terminos modestiæ, prorumpit contra consulentem ex aduerso, dicens, quòd scripsit prò pecunia, & non prò veritate, in quo vt verùm fatear, ipsum laudare non possum, & si in cæteris reputem illum omni laude dignum; Neque enim ex hoc quod consulenti in Iure aliquid laboris ergò tribuatur, quod etiam palmarium, seu honorarium appellamus, dicendum est, contra veritatem consuluisse;

162 etenim omnis labor optat † præmium, secundùm Apost. ad Corinth. *p. c. 3.* & altari seruiens, de altare viuere debet, *cap. cum secundum 16. de præb.* Dignus est enim operarius mercede sua Surd. *de aliment. tit. p. q. 59. num. 2.* Mexia *in tass. pan. concl. 2. n. 87.* & est elegans canon *in c. quicumque 12. q. 2.*

Nec credendum est, quòd omnia responsa per ipsummet Molfes. reddita fuerint gratis, dato quod prædictum fauore Episcopi fuerit prò amico confectum, pro quo facilius fuisset Iura peruertere, quam prò modica pecunia non gratis data.

Ideò apud me certum est, quod huiusmodi consulen-

163 tes, qui potius tendent maledictioni † quam in doctrinis afferendis magis exinanire dicantur, fidem suis responsis, quam addere; vnde sæpius in clientum perniciem causas amittunt.

Amplio, prædictam conclusionem etiam procedere

164 in bonis feudalibus; imò multò fortius, † sicuti enim ad feuda superuenientia post Episcopatum adeptum non admittuntur; minus rehabebunt feudalia in agnatos delata, stante ipsorum professione, per ea quæ latè post mille Graff. noster deduxit de *effect. cler. in effect. 4. num. 121.* & per ea quæ latè per nos tradentur in causa feudi Gibillinorum.

Magna enim est inter Doctores altercatio, an Episco-

165 pus, † vel Cardin. non tamèn monachus capax sit feudi superuenientis, cum prò affirmatiua sint Iser. *in cap. 1. §. si quis decesserit. si de feud. defunct. content. sit Bal. in cap. 1. in fin. vbi* Aflict. *n. 10. de milit. vass. qui arm. depos.* Abb. *in c. inter dilect. nu. 2. & 5. de fid. inst.* Bellam. *cons. 48. col. 3.* Ias. *cons. 119. lib. 4.* Curt. Iun. *cons. 140. nu. 47. lib. 3.* Natt. *cons. 507. nu. 17.* Lud. Mol. *de primog. lib. 1. c. 13. num. 97.* Clar. *in §. feud. q. 78. in fin.* Ceph. *cons. p. n. 40. cons. 2. nu. 13. & cons. 151. nu. 43.* Ann. *singul. 70.* Mart. de Iurisd. *p. 4. cent. 1. cas. 97. n. 5.* Scruff. *cons. 140. n. 12.* quos omnes refert Bambac. *in c. 1. §. qui cleric. num. 85. 89.* mouentur quia ibi suprema dignitas afferret potius decrementum, quàm incrementum, quibus Graff. noster. *d. effect. 4. num. 118.* addit Brochol. *de feud. cap. 5. tit. qui feud. dare, vel accipere possint, n. 49. vers.* hi feuda amittunt; Guer. Pison. *in consimili trac. c. 32. n. 20.* Menoch. qui alios allegat *cons. 54. n. 31. & cons. 181. n. 80.* Conrad. *in templo omnium Iud. lib. 1. c. 2. de rege q. p. n. 21.* Fronster. *de succes. ab intest. c. 23. nu. 44.* Tappia *in d. Auth. ingressi verb. sua c. 14. n. 45.*

Et prò negatiua Andr. Sicul. dictus Barbat *in suo tract. de præst. Card. lib. 1. q. 5. n. 15.* Imol. *d. c. inter dilect.* Ioan. de Anania *in c. Iudei il. 2. in gl. fin. n. 2. de Iud.* Cald. *cons. 2. tit. de feud.* Ruin. *cons. 52. n. 18. & 8. vers. Ex his igitur. lib. 1.* Petr. de Ceruit *in §. qui cleric.* vbi Bambac. *nu. 100.* tenet hanc esse magis communem opinionem, & allegat vltrà prædictos Minad. *in const. in aliquibus in verbo filiorum n. 6.* Menoch. *in tract. de arbit. iud. cas. 231. nu. 6. & cons. 181. n. 63. & seqq. lib. 2. & cons. 202. n. 116. & seqq. lib. 8.* Io. Bapt. Vicemal. *cons. 1. n. 127. inter cons. feud. diuers.* qui testatur de communi opinione in Gall. *inter eadem cons. cons. 2. n. 10. vers.* & consequenter ex ordine, vltrà prædictos allegatos per Bambac. *d. n. 86.* qui *in n. 87.* dicit, quòd aliàs de facto Sacrum Consilium Neapolitanum hoc habuit prò resoluto. Idem dixerunt Rosentall. *in tract. de feud. c. 7. concl. 29. n. 9.* Intrigl. conciuis meus in *tract. de feud. cent. 2. art. 1. num. 161. & 162.* Vultei *in tract. de feud. lib. 1. c. 9. n. 67. vers. de Episcop. & vers. Card. fol. mihi 467.* vbi dicit, hanc esse de iure veriorem opinionem, Rimin. Iun. *cons. 527. n. 65. & seq. lib. 5.* Menoch. *de arbitr. addit. ad cas. 231. num. 44.* qui alios allegat, Masull. ad Capyc. *dec. 70.*

dec.70.& alij, quos allegat Grass.*d.effect.4.n.119.*qui dicit,hanc sibi videri veriorem; Ego tamen adhærerem priori opinioni propter authoritatem Andreæ de Isern. Bald. & aliorum, maxime vbi seruitium non esset præstandum personaliter, vel vbi admitteretur fœmina;nam cum vtroque casu possit per substitutum seruitium præstari vt affirmat Rot.Rom. apud.Farin.*decis.362.num.3.p.2.to.3.* huiusmodi dignitates obtinentes debent habiles censeri vti vidimus disputatum,& conclusum pro Sacerdote D. Angelo Maglia super inuestitura cupiēda feudorum Cefalianæ, li Castelluzzi, & mandra noua,illa præcipua ratione; quod post concordata cum Papa Honorio in planitiæ Sancti Martini Ecclesiæ, & Ecclesiasticæ per-
166 sonę capaces feudalium † existant, sicuti, & Grass.refert.

Descendendo tamèn in sententiam Molfesij, quotiès in renunciatione adesset pactum, vel conditio,quòd donatio censeatur facta, si & quatenus professus in religione permanserit; nàm tali casu iuxta conf.Nattæ, secuto quandocumq;egresso,recuperabit bona renunciata non liberè ad disponendum;sed ad fruendum tantum.

PARTICVLA QVARTA.

ARGVMENTVM.

SOcietatis Iesu instituta referuntur, ex quibus generibus personarum constet, & quas Domos habeat,an scholares professi,eorumque nouitij sint feudorum capaces;& an bona etiam in tertios traslata recuperent,si habitum dimittant;Fœminæ quare in regno ad feuda admittantur,& quid de Clericis beneficiatis;Et an seruitium sit personale domino feudi præstandum; Quando princeps censeatur dispensasse cum inhabili in agnati præiudicium:Via executiua ad feudum quando agi possit. Causa quando dicatur feudalis.Filij ingressi,& amissi in acie an ad feudum admittantur.

SVMMARIVM.

1 *Societatis Iesu religiosus an recuperet bona in ingressu relicta,si ipse dimittatur.*
2 *Auctores ipsius,in quæstionibus ad eius institutum spectantibus citantur.*
3 *Constat ex quatuor generibus personarum, & tres habet domorum species.*
4 *Eius nouitij, scolaresque professi,eorumque domicilia bonorum capacia existunt.*
5 *Coadiutores vtriusque generis,& professi quatuor votorum sunt omnino incapaces.& mortuis æquiparantur.*
6 *In ea omnes personæ prout vnum corpus efficiunt sunt mendicantes.*
7 *Est vere religio, & contrarium afferens est excommunicatus.*
8 *Scholares professi possunt bonis interdici ad libitum superiorum.*
9 *Scholares si sponte egrediantur sunt apostatæ, idemque si dant causam,vt dimittantur.*
10 *Votorum substantia dependet ex voluntate promittentis, ideo non immutatur per accidens ex facto alieno dependens.*
11 *Census contractus dicitur perpetuus, & tamen potest ex parte venditori dissolui.*
12 *Societatis Iesu subiecti æquales sunt in substantia votorum.*
13 *Religio fecit se ipsam incapacem succedendi ab intestato scolaribus professis.*
14 *Scholares professi ipsius legitimè, dimissi validè matrimonium contrahunt.*
15 *Matrimonium ratum contractum ante professionem in ea factam, an dirimatur iuxta Sacr. Sancti Concilij Tridentini dispositionem.*
16 *Nouitij Societatis recuperant bona allodialia ad instar nouitiorum aliorum religionum,sed an feudalia.*
17 *Nouitius an recuperet feudum durante nouitiatus tempore sibi delatum,latè discutitur.*
18 *Clericus si mota sibi quæstione de feudo patiatur agnatum ipsum ingredi, vel dominum eum non recuperat si habitum dimittat.*
19 *Nouitio potest statui terminus velit ne feudum alias agnatus proximior admittitur.*
20 *Feudum delatum nouitio agnatis vel Domino permittentibus potest stare in massa hæreditatis vsque quò deliberet.*
21 *Potest eodem modo agnato concedi reuocabiliter durante dicto tempore.*
22 *Hæredis non adeuntis portio infra tempus de iure prætorio datum transit in cohæredem vel coniunctum reuocabiliter.*
23 *Feudum Francum, vel informe transit in nouitium,& interim administratur per monasterium.*
24 *Scholares Societatis Iesu tecti recuperant bona donata ex causa ingressus ex consuetudine,non de rigore.*
25 *Iesuita Scholaris recuperat bona in alios traslata tempore quo fuit in Societate,sed an feudalia.*
26 *Assimilantur clericis minorum ordinum beneficiatis secundum aliquos.*
27 *Clericus beneficiatus si, delato sibi feudo, beneficio renunciet,illud recuperabit,secus verò si tam delato beneficium assumat.*
28 *Hæres si patiatur labi tempus datum ad adeundum censetur repudiasse.*
29 *Feudale seruitium videtur quod in Regno non requiratur, quod sit personale ex quo fœminæ admittuntur.*
30 *Feudi dominus scienter non opponens de inhabilitate censetur dispensare,& n.48.*
31 *Andreas Ortulanus Regni Prothonotarius, & Consistorij magnæquè Regiæ Curiæ Iudex laudatur.*
32 *Iesuitæ scholares potius assimilantur monachis respectu feudalium.*
33 *Feudi incapax est monachus,& qui vouet religionem.*
34 *Monasterium non succedit in feudo pro quo præstatur seruitium personale, eumagium, vel habente iurisdictionem.*
35 *Feudi incapaces sunt in hoc Regno Ecclesiæ,& Ecclesiasticæ personæ.*
36 *Seruitium domino feudi præstandum in Regno Siciliæ est personale; nec admittitur seruire volens per substitutum.*
37 *Extensio non fit in exceptionibus de similibus ad similia.*
38 *Iesuitas scholares non succedere in feudis iurisdictionalibus,vel requirentibus seruitium personale,qui dicant.*
39 *Magis assimilantur clericis beneficiatis, quam simplicibus, & ratio assignatur*
40 *Clerici beneficiales non possunt clericatui renuntiare,ideo sunt feudi incapaces.*
41 *Feudi acquisitio ad fauorem secundogeniti stante inhabilitate primi est irreuocabilis.*
42 *Dispensatio de iure speciali non nocet tertio.*
43 *Restitutus de iustitia recuperat bona in tertios translata, secus si de gratia.*
44 *Exceptio inhabilitatis, quæ facit rem transire ad alium,est de non iure tertij.*
45 *Feudi dominus con dispensat inhabilitati per quam feudum transit in agnatum,sed tantum vbi transit ad eum.*
46 *Feudi dominus nec de plenitudine potestatis potest derogare*

gare iuri agnati consistenti in re quidquid sit si spe tantum.

47 *Iura alteri fouorabilia procedunt eo volente.*

48 *Patientia Principis, in officijs habetur pro titulo.*

49 *Officialis administrans sciente Principe, vel ab eo nominatus habetur pro electo.*

50 *Princeps solo verbo nobilitat.*

51 *Via executiua, quando agi possit ad feudum.*

52 *Feudalis non dicitur causa quoties feudum auocatur actione personali, etiam ex lege feudi.*

53 *Causa ad hoc, vt sit feudalis, quæ debeant concurrere.*

54 *Rocci de Pontenzano præcipui aduocati laudes.*

55 *Feudo priuatus per ingressum religionis, non excludit eius filium.*

56 *Bello amissus aliquando habetur, ac si viueret.*

DEuènio ad tertium de eo, qui professione ritè, rectèque emissa in Societatis Iesu religione postmodum de licentia superioris ob aliquam rationabilem causam iuxta dictæ religionis laudabilia instituta ad sæcundum
1 redeat, an videlicet iste talis recuperet † bona ingressus intuitu in alios translata, vel illa, quæ dum ipse in statu religioso manebat ad alios peruenerunt, de quo integrā particulam scribere decreui, vt meæ deuotionis erga societatem hanc, signum aliquod ostenderem, licet longè, lateque patere possent, cuiquè, qui ad eiusdem religionis doctissimos alumnos recurrere vellet, omissis auctoribus illis, loquentibus in terminis aliarum religionum à quarum institutis, non rectè arguitur ad ista, hi sunt, Pater
2 † Ludouicus Molina, P. Thomas Sances, P. Ioannes Azorius, Illustrissimus Cardinalis Bellarminus, Pater Leonardus Lessius Pater Enrichez, & vltra hos ad Emmanuelem Rodericum Monachum locis per me infra citandis.

Et pro introductione materię præmittenda puto aliqua scitu digna concernentia huius peregregiæ religionis institutum, quæ erunt lectori non iniucunda, & Primo religionem hanc ex quinque personarum generib.
3 constare † nouitijs videlicet, scholaribus professis, coadiutoribus duplicis generis spiritualibus, & temporalib. & ex temporalibus aliqui formales, aliqui simplices, qui scholaribus æquiparantur, & denique professis, quos quatuor votorum appellant. Secundo tres domorum species habere, domum videlicet professam, Collegium, quòd studiorum domum alij nominant, & domum denique probationis pro nouitiorum habitationem institutam, harum personarum primæ nouitij videlicet, & schores † professi trium votorum simplicium sunt bonorum,
4 atque successionum, tam ex testamento, quàm abintestato capaces, possuntquè bona retinere, de eiusquè dispone re pios in vsus, de superioris tamen licentia, prout infra dicetur, ideoquè domus probationis, & collegium ad ipsorum scholarium, & nouitiorum inhabitionem instituta capacia pari modo sunt bonorum in communi pro eorum substentatione, expedit namque, ad hoc, vt possint religiosæ disciplinæ, & studijs literarijs incumbere, vt opus non habeant victum sibi quærere, vel manibus la-
5 borare, è contra vero coadiutores vtriusque generis, † nec nō professi quatuor votorum viuunt in altissima paupertate, quare tàm domus ipse professæ, quàm personæ haud capaces sunt omnis generis bonorum, & in communi, & in particulari ad instar capuccinorum, vel minorum de obseruantia, ac per hoc reputantur, vti verè mendicantes viuētes ex eleemosynis piorum hominum; quorum solemnis professio mortem plenariam operatur, ad omnem iuris effectum, non minus, ac si indictis religionibus fuisset emissa, vt colligitur ex dictæ Societatis constitutionibus *p. 6. c. 2. §. 12.* & distinctè tradit Pater Molina *de iust. & iur. disput. 139. & 140.* Pater Sances *in summa tom. 2. lib. 7. cap. 12.* Pancirol. *consil. 114.* Gabr. *cons. 28. lib. 1.* Mandosius *in tractat. de priuileg. ad instar. parte vltima* Iacob. Menoch. *cons. 1014.* D. Marta *in summa succes. legal. tomo 1. part. 3. quæstion. 13. articul. 1. num. 17. fol. 1089.* Sthephan. Gratian. *discept. 202. num. 44. tom. 2.* omnes verò, tàm scholares, quam coadiutores, & professi quatuor votorum sunt propriè, & realiter religiosi, omnesquè personæ, prout vnum corpus religionis efficiunt
6 † censeri debent mendicantes, & gaudere eorum priuilegijs, nec enim capacitas ad tempus permissa respectu nouitiorum, & scholarium, quatenus sunt in via ad essequēdam perfectiorem statum religionis, qui consistit in coadiutoribus, & professis derogat essente mendicitatis, ex quo debet inspici finis, & principale intentum, atque propositum religionis, & si media, quæ ad finem conducunt, appareant prima, vt dicitur, facièdiuersa, vt discurrit Menoch. dicto loco, ascenditur enim de virtute in virtutem vsque ad montem Sion. Qua propter Gregorij XIII. diplomate incipiente, ascendente domino sancitum est, vt nefas sit prædicta in dubium reuocare diris
7 subijciendo † non solum illos, qui audent asserere totum corpus societatis religionem non esse, sed etiam eos, qui de istis scholaribus secus sentiunt, & an sint verè religiosi negatiuè resoluunt de qua mentionem facit compendiū societatis in verbo religiosus; & Don Hiæronymus Fernandes de Otero in *diuers. quæst. iuris part. p. quæstion. 9.* vbi ad partes disputat quæstionem, & resoluit affirmatiuè, etenim, & si in multis per quam maximè differant huiusmodi scholares professis a professis quatuor votorum, attamen quoad essentiam religionis respectu ipsorum vouentium, nihil differunt, vt benè notat dictus Otero ibi.

Nec his refragatur, quod possint bona retinere, quia hoc eis permittitur non ad eorum libitum, sed donec superioribus placuerit, ità, & taliter, quod quandocunque
8 ipsis † videbitur tali scholari administrationem bonorum interdicere, & vt bonis se abdicet mandare, teneatur illico ob temperare, & de omnibus irreuocabiliter disponere, pios in vsus, vel fauore consanguineorum, adhibito tamen duorum ex dicta religione patrum, ad hoc opus per superiores electorum, consilio.

Diximus irreuocabiliter, quia fas non est per viam donationis causa mortis vel testamenti hoc per agere quasi nulla debeat remanere spes recuperationis disponendorum, neque enim nouitijs post ingressum hoc permittitur, vt affirmat P. Molin. dicta *disputaton. 139. vers. tàm professi, & versicul. nouitij* Lessius *de iustit. & iure, lib. 2. c. 4. n. 27.* Sances *in summa dicto lib. 7. c. 8. n. 22.*

Minus etiam obstat quod possit societas quandocunque hos scholares dimittere a votis absolutos, quia respondetur hoc euenire ex parte societatis, quod quidem non facit, vt respectu ipsorum non sint votis adstricti, & si possint per Generalem Præpositum iusta de causa, vt puta inhabilitatis, vel infirmitatis dimitti, vt Otero dicto loco affirmat in tantum vt si sponte sua egrediantur, habitumquè dimittant secularibus se immiscendo sint, &
9 haberi debeant pro verè apostatis, † & vti tales coerceri, sicuti si data opera sint in causa, vt dimittantur, nam dispensatione non obstante votis manent allegati, vt docent Lessius. *in dicto tractat. lib. 2. cap. 41. dubitat. 1. num. 8.* Sances *in summa dicto tom. 2. lib. 6. capit. 9. numer. 60.* qua propter per dictos auctores isti scholares assimilantur seruis, qui licet possint à dominis manumitti, & libertate donari non tamen licitum est ipsius in libertatem se vendicare, sequitur Gregor. de valentia, & alij allegati per Reginald. *in praxi fori pœnitential. lib. 18. capit. 24. numer. 367.* Et ratio afferrur in casu isto multum concludens per Ioannem Andream *in capit. semel Deo dicatum de regul. iuris in 6.* quòd cum substantia votorum dependeat

10 deat à voluntate emittentis, † non immutatur per aliqu od accidens, quod dependet ex alieno arbitrio sequitur Honded. *cons.62. n.47. & 48.lib.1.* sicuti dicimus de con tractu consensus, qui non per hoc dicitur temporalis, ex quo venditori facultas est illum quandocumque redi mere,quia sufficit ad perpetuitatem cõtractus, quod
11 sit perpetuus ex parte ementis† argumento *l.sufficit vbi notat Iaſ.n.2. D.de condit.indeb. l.iuris peritos 23. D.excusat.tut.* Glossa *prima in cap. final. in verbo perpetuos, vbi Gemi n.n.8.de rescrip.in 6.*Bonius *de censibus articul.14.n. 32.& artic.15.n.38.* Ruinus *cons.82.n.2.libr.2.* Decianus *consil.59.n.10.lib.1.* Fideric.Martin.*de iure cens.cap.2.nu. 14.*ex nostratibus Anton.Cannet.*in extrauag.volentes §. succeſſiue num.15. fol.mihi 164.* Cenc. *de censib.cap.primo quæstion.1.articul.2.par.prima fol.5.à num.secundo,*vbi alibi se citat,cum alijs per nos adductis in *discursu primo secunda Traction.*in pulchra quæstione,an inter immobilia computentur.

Sequitur ex his omnes in hac Societate professos, siue simpliciter, siue solemniter professi fuerint æqualiter, quod ad ipsos spectat, ac verè religiosos esse vt puta in
12 substantia † æquales iuxta ea, quæ dicuntur in dicta bulla Gregoriana *vers. ad hæc,* & confirmant Molina *loco citato versic. non solum.* Lessius *ibidem* nec non Reginald. *lib.18.c.24.num.366.*Sances *in summa tomo 2.libr.6.capit. 9.n.60.* Emmanuel Rodericus *tom.1.artic.9.quæst.2.regulari.*Menochius,& alij superius citati nec huic conclusioni,vt dictum est obstare,quod aliquis ex eis à religione dimitti possint.

Illud autem minime tacendum puto, quod habui à P. Molina. *dicta disputation.139.vers.* tàm professi, quàm coadiutores (ex hoc enim cognosci potest,quam aliena sit societatis huius religiò à successionibus suorum affectãdis, & quam pessimè à quibusdam detractoribus carpitur, quibus iam per quam plures apologeticos discursus satisfactum est Societatem nempe ipsam sese incapa-
13 cem effeciſſe bonorum † scholarium prædictorum, qui professione emissa, nullam de suis bonis ante solemnem professionem,vel coadiutoriam dispositionem fecere,ità vt in hoc casu,non ipsius societatis domus,sed ipsorum professorum intestati hæredes ad huiusmodi bona admittantur,quem omnes præcitatos secutos esse inuenio.

Cæterum indubitatum est istos legitime dimissos posse matrimonium libere † contrahere, ex quo à votorum
14 omnium obseruatione soluti remanent. Azorius *institut. moral.part.1.lib.12.cap.6.quæstion.2.in fine* Sances *in præcep.decalogi tomo 2.lib.5.cap.1.num.11.* Vasquez *prima 2. quæst.96.articul.4. disputat.165. cap.8.num.83.* P.Ribandiner. *de Societat.Iesu instit.cap.17.* in solutione ad quintum *& cap.19. ad finem* solummodo dubitatio insurgit, an sicuti dispensatione obtenta, vti dictum est, non impeditur matrimonium contrahendum, pariter non diri-
15 matur † contractum, quod professionem præcesserit,& an Concilij Tridentini decretũ extendatur ad hos scholares professos, & non extendi firmat Vasquez *dicta disput.165. capit.10* Ribadiner.*loco citato capit.19.§.el primier.* Enriches *in summa libr.11.cap.8.numer.7.*Sances *de matrim.lib.2.disputat.18.nu.6.& in præcepta decalogi dicto c.1.n.29.*

Nec facit quod matrimonium contractum per scholarem professum dispensatione non præcedente iudicetur nullum, quia hoc euenit ex speciali huius religionis priuilegio : Item resultat ex conclusionibus prædictis, quod respectu ipsorum habeantur prout essent solemniter professi Enric.dicto *lib.12.c.5.§.5 & 6.* Valent. *tom. 4.disput.10.q.5.puncto* 3. Reginald.*in prax.lib.31.n.225.*

His præmissis, vtpotè necessarijs, ad decisionem quæstionis; plures casus distinguendo, deueniam. Primus casus est, quando donatio facta sit per nouitium ante, vel post ingressum de licentia superioris iuxta societatis institutum.

Secundus quando fit à scholare professo antequam solemnem emittat professionem.

Tertius vbi agitur de bonis vtrique superuentis separando in vtroque casu allodialia à feudalibus, vbi diuidi necesse sit.

Quò ad primum nouitium recuperare omnia per eum donata, quæ ante ingressum possidebat, certum est, nec
16 quo ad hoc, hæc religio ab alijs differt, † vnde in ea locum habent omnes conclusiones per nos supra firmatæ in *n.14.*quibus addendus est Reg.de Tappia *in authen.ingressi verbo sua c.2.*

Diximus,quæ antea possidebat non sine mysterio,etenim si de bonis post ingressum superuenientibus agatur, distinguendum erit, separando feudalia ab allodialibus, ista recuperet eodem modo,prout bona, quæ ante ingressum possidebat, feudalia tamen secundum aliquos tantummodo habere possit, si per agnatos non fuerit
17 capta possessio, † nàm vna vice, quòd ad agnatos transijt feudum,non poterit reuocari,ex quo res non est amplius integra, quæ resolutio respicit ad tertium casum,illamquè firmauerunt Bambac.*in §.qui clericus num.53.& 60.Ardizon.de feud.cap.97.collect.1.& 2.* qui generaliter loquuntur,non solum in superuenientibus sed etiam in ante quæsitis.

Contrà verò, quòd imò nouitius pariter recuperet feudalia ante ingressum quæsita, quam post ad instar allodialium senserunt Thom. de Marinis *de feud.libr.1. tit. 2.de feud.ex pact.& prouid.num.139.* post præpositum in *dicto §.qui clericus num.2.*& Afflict.*nu.11.*Tappia *in dicto verbo sua.capit.14.num.16.vers.sed contrarium.*Grass.noster *de effect.clericat.effect.4.n.25.& 32.* dicens quod hęc opinio est æquior, & verior in puncto iuris, quàm etiam modernè tenet D. Augustin. Barbos.*in tractat.de offic.& potestat. Episcopus part.3.allegation.101.n.37.& sequentibus* & magis nouè idem *in cap.super eo 9.num.5.in fine de regularibus.* vbi allegat Caldas *in l. si curatorem verbo implorare à num.37.D.de restit.in integr.*

Ego verò ità quæstionem terminandam puto, quod aut feudũ fuit delatum nouitio ante ingressum, aut post, primo casu iterum distinguo, quod aut propinquus agnatus habuit feudum ex renunciatione, seu refutatione ingressi, & tunc nouitio ad sæculum reuerso tenetur ei feudum restituere;pro qua conclusione potest allegari dicta *authen.ingressi, & authen. de monachis in principio,* vbi disponitur, quòd recuperet bona ingressus intuitu donata,quorum decisiones, vt annuit Grassus dicendum est comprehendere etiam feudalia, ea potenti ratione, quod non habeamus legem feudorum contrarium disponentem,quæ corroborantur etiam ex eo,quod per Concilium Trident.disponitur,vt nouitio exeunti omnia bona restituantur, quod decretum,non solum,vt aliqui putant comprehendit superiores religionum, sed etiam consanguineos, vel alios, ad quorum manus bona nouitijs delata sunt,vel ex propria renunciatione,vel alio acquisitionis titulo,tàm feudalia,quam allodialia.

Aut agnatus feudum habuit, non ex facto nouitij, sed quia sublato de medio nouitio possessionem fuerit ingressus,vti proximior in inuestitura vocatus,& tunc si citari nouitium, terminumquè ei constituti ad deliberandum; fortè non teneretur illud restituere illud nouitio exeunti,sicuti dicimus de clerico, qui si patiatur agnatum feudum ingredi, vel domino deuolui,mota sibi quæstione de feudo, etiam quod postea habitu dimisso laicus
18 efficeretur feudum, vtique non recuperat, † vt ex Neapolitanis tenuere.Capyc.*decis.125.num.11.*Reg.de Ponte *decis.4. num.4.* ex Oltramontan.Rosentall.*de feud.c.7. concluſ.30.numer.1.*ex nostri Intrigl.*de feud.cent.2. art.1.*

*num.*185. Graſſ.*dicto effect.*4.*numer.*85. quibus aſſentior, licet reſpectu nouitij pro modo non reſoluam, ſed tantum te remitto ad doctrin. Mart.*de ſucceſſ.tom.*1.*p.*3.*q.*13. *art.à n.* 11.(dicturi forſan in noſtro de verborum feudalium ſignificatio tractatu Deo adiuuãte) verbo nouitius.

Aut (& hoc ſecundo) feudum deferatur nouitio poſt ingreſſum,& tunc certum eſt non ſtatim ſequenti in gradu acquiri,ſed ità demum ſi monitio præcedat,per quam
19 dato condecenti termino,moneatur, ad hoc vt † deliberet ſi velit habitum dimittere, & feudi inueſtituram capere,an verò in religione perſeuerare, quòd ſi ei placeat Regi Regum ſeruire, & feudo renuntiare, tunc ſequens agnatus illud habeat irreuocabiliter ſicuti refert practicatum fuiſſe Vinc.de Anna *allegat.*98.*num.*9. Bambac.in *dicto* §. *qui clericus num.*72. *&* 83. quæ praxis placuit noſtro Craſſo *in dicto effectu* 4.*n.*87. nàm licet poſſit dominus pro ſuo intereſſe non inſtare ſuper hac deliberatione capienda,item, & agnatus, ità vt hoc caſu feudum vel re-
20 maneat in maſſa† hæreditatis, vt ait Bambac.*ibi n.*78.*&* 80.& Craſſ.loco citato *num.*99.vel tranſeat ad proximio-
21 rem agnatum reuocabiliter, † ac per modum cuſtodiæ iuxta tradita per Reg.de Ponte *de poteſt.Proreg. tit.de aſſenſ.ſuper alienat.*§.4.*nu.*24. iuxta ea, quæ tradit Bald.*in leg.vnica.C.quando non petent.part.vbi Iaſon.*loquentes in
22 terminis vnius ex hæredibus non adeuntis † portionem ſuam infra tempus conſtitutus de iure prætorio;attamen quoties, vel dominus, vel agnati inſtent neceſſarium eſt deliberare nè feudum ſtet impendenti,

Quæ locum ſibi vendicant in feudis nobilibus vbi ſeruitium,vel iuriſdictio ſunt annexa, nàm ſi eſſemus in feu-
23 do Franco † vel informi, aut tale ad quod Eccleſiaſtici poſſent admitti, tali caſu ceſſant prædicta, ex quo illud tranſit ad nouitium, & interim adminiſtratur per monaſterium, non minus, ac alia bona ipſius nouitij, non obſtante quod eumagium ratione fidelitatis preſtari deberet,ex quo poteſt per procuratorem hoc impleri,

Secundus eſt caſus de donatione facta per Ieſuitam ſcholarem poſt emiſſa tria vota ſimplicia, vel ante ſi ſtatim profeſſio ſubſequatur, quo caſu attentis concluſionibus per nos ſupra firmatis, videlicet, quod iſti tales ſint veré,& vt ita dicam irreuocabiliter religioſi reſpectu ipſorum de rigore ſequeretur, quod non deberent bona donata recuperare licet ceſſaret cauſa ingreſſus, quia effectus eſset conſummatus, ſolidato iam dominio in perſonam donatarij,per ea,quæ dixi ſupra ad terminos conſiliorum Molfeſij, & Fabij de Anna, & per ea, quæ tradit Aponte *dicto titulo de aſſenſ.*§.4.*num.*14.Sed quia his non
24 obſtantibus in contrarium vſus † obtinuit, vt tàm à poſſe Collegij, quàm extraneorum auocet bona donata, etiam quod ſolemniter de eis diſpoſuerit, amplius inſiſtendum non eſt ſed tantum vt ſupradictos auctores adeas moneo; etenim ſi quod ſentiam petas fatear hanc obſeruantiam mihi ſatis rationabilem videri, & forte crederem,quod fundatur ſuper illa ratione,quod in ceteris religionibus monaſteria ſunt perpetuo,adſtricta ad alendum monachum, ſicuti ipſe ſe, & ſua Deo dicauit,in hac vero religione ſecus, ideo congruum eſt rationiquè cõſonum,vt ex iuſta cauſa dimiſſus, vt puta quia inutilis, vel infirmus non debeat remanere bonis exutus, & à religione alienus,conducunt quamplura alià per me dicenda hoc eodem diſcurſu, vbi de electis ab alijs religionib. agemus & iuxta prædicta fuit ſeruatum cum illis de Bettono Meſſanenſibus non ſolum quò ad alia bona, ſed etiam,quò ad officium Portulani Vrbis Meſſane, quem rehabuit à religione exiens,à poſſe Regiæ Curiæ.

Tertius caſus de bonis ſuperuentis ità decidi poteſt, quod aut ſumus in nouitio,& iam diximus eum illa recuperare ſi allodialia ſint indiſtinctè, ſi feudalia cũ diſtinctionibus ſuperius traditis, aut vero ſumus in profeſſis
25 ſimplicium votorum, & tunc ſi agimus † de allodialibus recuperabunt illa ſicuti diximus de bonis per eos donatis aut denique agitur de feudalibus,& paſſus eſt multum difficilis, adeo quod cum caſus in Regno euenisſet ſuper feudo Gibillinorum ſciſſa ſunt vota Præſidum duarum Rotarum,ità vt vnus pro poſſeſſore, alter pro petitore olim Ieſuita iudicauerint,licet maior pars dominorum vtriuſque Tribunalis iudicum in ſententiam petitori fauorabilem deſcenderit ſuper qua poſt hæc ſcripta vidi deciſionem Caſtill.201.*in tertio tomo* hoc anno impreſſo,

Contentio erat inter duòs fratres quorum primogenitus viuente patre, ſocietati huic adſcriptus in ea tria emiſerat vota ſimplicia, mortuoquè communi parente feudo ad ſecundo genitum delato, qui tunc primogeniti vices obtinebat, fuerat de eo ſolemniter inueſtitus ob mortem patris, & incapacitatem fratris antegeniti quò ità per aliquod temporis ſpatium feudum poſſidẽte, fuit ex iuſta cauſa infirmitatis primogenitus, à ſocietate dimiſſus,vnde ſtatim fuit per eum contra fratrem poſſeſſorem iudicium inſtitutum, petendo feudum ſibi vti prius nato reſtitui debere;nec illi obſtare quod tempore aperti feudi erat in ſocietate profeſſus; quia huiuſmodi ſcholares profeſſi aſſimilantur potius clericis minorum ordi-
26 num; † quam religioſis illis, qui omnino incapaces exiſtimantur; ſicuti enim tales clerici efficiuntur capaces feudi ſuperuenientis,illoque potiuntur ſi habitum dimittere velint,ità, & iſti iuxta doctrinam Camilli de Medicis primare ſua tempeſtate in Ciuitate, Neapolis aduocati *in conſ.*2. *à numer.*7. *vſque* 85. qui ità quæſtionem abſoluit,quod aut ſumus in feudo ſuperueniente, & tunc cleri-
27 cus dimittens habitum, † & beneficium ad illud admittitur, aut verò fuit delatum ante beneficium adeptum, & minime illud recuperabit,etiamſi pœnitentia ductus clericatui renunciet,hoc etiam tenuit Roſentall.*de feud.cap.* 7.*concluſ.*39. Graſſ.dicto *effectu* 4.*num.*4.*&* 9. Marta *de ſucceſſ.legal.tom.*1.*part.*3.*quæſtion.*13.*artic.*2. *numer.*10. *cum pluribus ſequent.* Ioannes Baptiſta Thoro *in compendio deciſion.verbo clericus,an ſuccedat in feud.p.*1.vbi alios citat,ſi verò non deliberet dimittere,ſed differat,non per hoc ſequens in gradu admittitur, ſed expectare debet vſquequo, vel expreſſe dicat feudum nolle, vel tacite ſinendo labi tempus ad petendam inueſtituram, ſicuti diximus de hærede,qui ſi patiatur conſumi tempus ad adeun-
28 dum cẽſetur repudiaſſe, † per ea,quæ dicit.Angeli *in leg. licet in principio Cod.de iur.deliber.* interim vero feudum ſtabit in maſſa hæreditatis,vt ſupra ex Bambac.& Carol. de Graſſ.firmatum eſt, vel fortè tranſibit in ſecundogenitum reuocabiliter per ea, quæ etiam diximum ex doctrina Baldi,& Regentis de Ponte non enim poterat in caſu de quo agebatur, interea temporis inhabilis reputari, dum poterat quaſi iure poſtliminij ad primæuum ſtatum reduci, & feudi poſſeſſionem recuperare, vt ait Camill.de Medic.loco citato, nec deficiebant exemplaria, nàm cum caſus aliàs occurriſſet in perſonam P. Vincentij Galletti fuit practicatum vt feudum retineret, imò quod pluris exiſtimandum eſt per mediam perſonam procuratoris ipſius Collegij inueſtituram accepiſſe conſtat,præſtito fidelitatis Sacram.

Ea præcipua ratione,quia in hoc Regno videtur,quod non requiratur ſeruitium perſonale, ſed ſufficiat quod per alium præſtetur,vnde fit,vt paſſim fæminæ admittantur ad feuda,& ſi non poſſint per ſe ipſas ſeruire,vti ratio
29 cinatur † Cannet *ſuper extrauag.volentes,verbo ſed opere pretium num.*13. *fol.*134. Ioſeph Cumia conciuis meus *in repetition. cap.*51. *aliquem in verbo mortis. numer.*12.*&* *verbo maſculus num.*42. & in terminis Ieſuitarum Leonard. Leſſ. *de iuſtit. & iur.lib.*2.*capit.*41.*dubitat.*1. Sances *tom.*2.*inſtitut.moral.libr.*6. *capit.*9. licet in hac materia Sacramenti fidelitatis, & ſeruitij Domino præſtandi ſuffi-

sufficeret dicere quod tanquam exceptio de iure terti non exclusiuum iuris agentis nullius sit momẽti,& quod dum dominus cui hoc spectat non reclamat,censetur po-
30 tius dispensare † voluisse, non refragante, quod ex hoc agnatis præiudicium oriatur, quia ipsi non possunt domino inuito hoc opponere, cui integrum est iuri suo renuntiare. Marcabrun. *cons.* 25. Marcus Anton. Genuens. *in praxi Eccles.q.*10.Ex his inferebatur ad fauorem fratris primogeniti olim Iesuitæ iudicandum esse, & per quamplures alias rationes,quæ per eius aduocatos adducebantur, quas læto animo expressissem, si eorum allegationes licuisset videre, tuebatur intes alios; partes Iesuitæ egregius I. C. omnem laudem superans Andreas Ortulanus
31 † nunc Regni Prothonotarius,& Logotheta modò Tribunalis Consistorij,olimv erò M.R.C.Iudex.

Et licet ex prædictis certò victoria speraretur, attamen ad cautelam per actorem producebatur carta quædam continens licentiam ipsi per Reuerendissimum Prę. positum Generalem indultam ante apertum feudum,per quam videbantur cessare omnes difficultates.

Sed contra hæc, citra tamen validitatem cartæ, seu mauis licentiæ per Generalem obtentæ plura obijciebãtur ex parte possessorijs, primo enim dicebat, quod,supposito scholares tria simplicia vota emittentes, propriè firmatum est, sequitur, quod non bene procedit comparatio facta cum clericis minorum ordinum,ea præcipuè, ratione quod licet isti possent ad habitum clericatui renunciare, scholaribus tamen habitum dimittere non licet, vt ex doctrina Sances, *tom.2.lib.6.capitul.6.numer. 61.moral.* ex Lessio *de iustit. & iur.lib.2.capitul.41.dubitat.1.num.8.* & ex Reginald.*in foro pœnitent.lib.18.capit. 24.num.367.* & ex alijs supra firmatum est, in tantum,vt neque possint data opera procurare, vt dimmittantur secundum Sances. *ibidem n 61.* quare si nulla obtenta dispensatione à societate se alienent,& habitum dimittant, nemini dubium est, ex hoc effici apostathas, & quod vti tales à superioribus coerceri, & ad claustra reduci possint, iuxta prædictam Gregorianam in versiculo porrò, non solum professi, ideò ad effectum de quo agitur po-
32 tius essent comparandi cum monachis, † à quibus in nihilo distant, quò ad ipso spectat,& sicuti; tàm monachi, etiam Religionis in communi bonorum capacis,quàm monasterium ad feudum admitti prohibentur, tam de iure communi, quàm Regni; ità & isti scholares professi.

De monacho enim certum est,quod feudi incapax sit, siue superueniat post professionem emissam,siue tempore ingressus, id possideat,imò sufficit,vt voueat quis Re-
33 ligionem,† vt statim feudum amittat; etiam si pœnitentia ductus in sæculo remanere velit; ità Andreas, quem cęteri sequuntur *in dicto capitul. qui clericus.* vt testatur Marta *in summa succes.legal. part.3. quæst.13. art.2.num. 14.fol.*1095.de quotamen videndus est Carolus de Grass. *dict.effect.4. num.*18.*vsque* 23. vbi hanc ampliationem declarat, ac etiam Philipus Paschalis *de patr. potest. par.*1.c. 3.*num.*90.

De monasterio verò, an succedant in feudo illa distinctio passim amplectitur, quod aut sumus in monasterio capaci in communi feudum,sit verò informe, & tunc succedat in illo, ac si esset allodiale,aut summus in incapaci,
34 vel in feudo, quod eius naturæ sit,quod requirat † seruitium personale, atque eumagium, vel quod habeat iurisdictionem annexam; & tunc non succedat. Afflict. *decis.* 320.& ibi Vrsill. Thomas de Marinis *titul. 2. de feudis ex pact.& prouident. numer.* 142. cum mille alijs per Bambacar.*in dict.§. qui clericus num.* 141. Tappia *in authent. ingressi in verbo sua capit.* 14. *per totum* Molina *de rit.nuptiar.lib.1.cap.*18.*num.*37.Sesse *decis.*44.*num.*5.ex nostris Petr.de Gregor. *de conces.feud.part.*8. *quæst.*3.*in fine*,Intrigl.*cent.2.artic.93.num.*51.*de feud.* Carol. de Grass. *d. effect.*4. *num.*319. *vsq;*324. ex Iesuitis P.Sancez *in summ. lib.7.cap.*15.*n.*36. Molin.*de iust.& iur.disput.*139. *n.*14.*& de maioratu disput.*623.Azor.*par.*1.*lib.*12.*cap.*8. *quæst.*5. *instit.mor.*decisum Aponte *decis.*4.Ricc.*Collect.*890. Rosentall. *de feud cap.7.conclus.*30. *num.*23.*& post.*29. DD. hanc esse indubitatam conclusionem Castill. Sotomaior.*quotidianar.lib.*3.*c.*12.*n.*51.ex quo sequeretur dicendum attentò iure communi hos scholares feudorum incapaces esse sicuti de monasterio, & monachis dictum est ratione æquiparatorum.

De iure verò Regni ad terminos *capit. volentes* 38. Regis Fiderici quæstio videtur magis apertè decisa, quia per illud vt annotauit ibi Cannet. *verb. sed opere pretium*
35 *num.*5.*cum seq.fol* 184.omnes Ecclesiæ atque † Ecclesiasticæ personæ feudorum incapaces sunt effectæ, tàm ex contractu,quàm ex vltima voluntate, quidquid esset per successionem ab intest. Blasch. Lancea ibi in *notabili 6.* Intrigl.*de feud.cent.2.art.1.n.*222. Mastrill.ad Gregor.*de conces.feud.part.*4.*quæst.*7.*littera C.*

Accedat quod cum in Regno nostro firmum sit seruitium præstandum per Vassallum esse debere personale,
36 † cum monachus impossibile sit personaliter seruire valeat,sicuti, & monasterium;sequitur omnino incapacia effici, quod autem seruitium sit personale in Regno isto in tantum,vt excusari non possit offerendo substitutum, si dominus velit,vt personaliter seruiat, extat super hoc *Regni Capitulum sub Rege Iacobo* 39. *& sub Fiderico* 29. quo relato sequuntur Cannet. *loc.cit. num.*13. Cumia *in cap.si aliquem verbo masculus n.*43. Blaschus Lancea, Intrigl.& Mastrill.locis citatis,quibus addo Regentem Costant.*in l.*60.*num.*42. *C.de decurion.lib.*10. *fol.*151. vbi ait quod licet de iure communi feudorum sit in electione feudatarij, nedum per substitutum seruire,sed etiam pro seruitio adhoam ad *text. in §. firmiter de prohibit. feud. alien. per Federic. vbi gloss.in verbo alium prose*, vt post Aluar. ibi aduertit Capicc. *decis.*32.*num.*2.Attamen in Regnò electionem est vassallorum, sed Regis,qui potest compellere vassallos ad præstandum seruitium personale,nec hoc inficiatur per Greg. *de conces.feudi dict.par.*4. *quæst.*7. dum se remittit ad dictum *cap.*29. *Fiderici*,& de Neapolitanis D. Regens de Ponte *decis.*4. *n.*2. Staiban. *cons.*55.*num.*6.Consiliar.Theodor.*alleg.*58.*num.*6.D.Regens, & Marchio Belmontis de Tapia *decis.*6. *n.*48. S. C. N. vbi quod è contra Dominus non potest cogere Vassallum,vt præstet seruitium reale.

Non obstat argumentum de fœmina, quæ licet non possit præstare seruitium personale, tamen succedit in feudo, quia respondetur, quod pro fœmina opus fuit vt conderetur illa *constitutio Regni, vt de successionibus, & c. si aliquem Regis Iacobi*, ad hoc vt habilitaretur, vt aduertit Regens Constant.*in d.l.*60.*n.*44.*fol.*151. vnde pro religiosis remanet regula, non enim ex exceptionibus po-
37 test fieri extensio† de similibus ad similia,ità respondent Menoch.*de arbitr.iud.lib.*2.*cas.*231.*n.*40.Staiban.qui aliã notabilem rationem assignat.*cons.*55.*n.*3.ex nostris Cannet. *d.verf.sed opere pretium num.*11. Intrigl.*de feud.cent. 2.art.93.n.*51.

Et in puncto lequendo de istis scholaribus Iesuitis, quod non succedat in feudis iurisdictionalibus, atq;ha-
38 bentibus seruitium † personale, sed tantum succedant in feudo informi P.Molin.*de iust.& iure.disput.*139.*&* 140. *& de maiorat.disputat.*623. P Sances *d.lib.*7.*c.*15.*à n.*35. *vsque* 45. Leonard. Less.*de iust.& iur.lib.*2.41.*n.*84. *vers.* 5.*etiam feudũ dubitat.*10.Ideo comparatio illa per aduersarios facta cum clericis minorum ordinũ non procedit, licet forte isti scholares possint assimilari clericis benefi-
39 ciatis,† quia ambo non possunt habitũ dimittere,nisi ex licentia superioris,qui tamẽ incapaces sunt† successionis

feudi, vt liberè fatetur. Idem Camill. de Medicis *dict. cons. 2. n. 119.* Regens de ponte *decis. 4 num. 7. 13. & 17.* & post mille Theodor *alleg. 58. n. 7.*

Ex his inferebatur, quod cum existente in successibili primo successuro, feudum transierit ad proximiorē agnatum, talis actus acquisitionis fuit effectus consumatus, perfectus illo instanti, quo inuentus fuit inhabilis primo-
41 genitus, † vnde quęsitum fuit plenum dominium secūdogenito. Aflict. *decis. 320.* Molin. *de primog. lib. 1. cap. 13. nu. 77. 93. & 94.* Bambacar. *in d. cap. qui clericus quæst. 7. per tot. precisæ. n. 241.* Casanat. *cons. 26. num 5. & 6.* Aponte *de potest. Proreg. tit. de assens. super alienat. feud. §. 4. nu. 14.* ex nostris Graff. *d. effect. 4. n. 330.* ex Iesuitis Sances *d. lib. 7. eius summæ c. 15. n. 4.* Less. vbi supra *dubit. 10. nu. 84.* Azor. *par. 1. lib. 12. cap. 8 quæst. 16. instit. moral.* & post hæc visus D. Regens de Tappia *decis. 28. n. 3. in illis S. C. N.* hoc anno impressis.

Ex hoc dicebant cessare illud, quod adducebatur, quod in hoc casu feudū transibat in posse agnati reuocabiliter, aut quod stabat in massa hæreditatis, quia respondetur quod dū effectus est cōsumatus, non potest reduci ad statum reuocabilitatis maximè dum ab alieno arbitrio & dispensatione pendebat reuersio ad sæculū, & dicta conclusio dicebatur procedere in nouitio, vel in eo, qui potest laicari ad suæ libitum voluntatis sine alterius facto; & non in scholari professo, qui efficitur habilis ex dispēsatione, & sic de iure speciali, quod attendi non debet in
42 præiudicium † alterius iuxta text. *in l. 4. §. 1.* vbi Bart. sūmat. *D. de fideicomm. libert.* Idem Bart. *in l. 1. §. qui habebat D. de bonor. possess. contra tab.* vnde dicimus, quod restitūtus de iure communi † recuperat bona in tertios translata, quia illa est plenaria, & propria restitutio, quod tamē secus est in restituto ex gratia Principis, qui & si restituatur ad bona non tamen recuperat illa, quæ iusto titulo in tertios deuenere, quicquid sit respectu pretij contra cameram fiscalem latè Sforz. *de restit. in integr. par. 2. quæst. 99. art. 6. n. 41.* Surd *cons. 203. n. 9.* Camill. Borell. *de reg. Cathol. præstant. cap. 38. num. 35* Mastrill. noster. *ad indultū* alijq; per me inferius citandi, vbi de Principis potestate circa restitutionem concedendam agemus.

43 Non obstare dicebatur replicationem illam, quod exceptio inhabilitatis opposita per agnatum respectu seruitij præstandi, & eumagij sit de iure tertij, idest ipsius domini, cuius consensus interuenire deberet, quia respōdetur, quod hæc potius dicitur exceptio de non iure actoris, & de iure proprio conuenti ex quo inhabilitas mona-
44 chi ad prædicta præstandum facit vt † feudum transeat ad proximè successurum habilem, non vero, vt ad dominum reuertatur, vnde licet quando feudum ex fellonia vassalli deuenire debet ad dominum, possit ipse iuri suo renunciare, tamen quando ex aliqua causa deuoluitur ad Agna-
45 tos, † secus est vt distinguit. Curt. Iun. *de feud. par. 5. princ. num. 10. & 12.* Menoch. *consil. 181. num. 95.* nec enim indistinctè admittimus posse Principem cum inhabili etiā expresse dispensare, sed tantum in casu, vbi ius agnati consistat in spe, & vbi fiat ante apertum feudū, nāmi post eius aperturā, quando ei in re ius quæsitum est, non licebit domino dispensare etiam si dicat velle de plenitudine
46 † potestatis, ita post mille Bambacar. *in capitulo qui Clericus quæstio 8. numer. 147.* Rosentall. *de feud. capit. septimo concl. 30. n. 3. & quarto.* Genuens. *in praxi Ecclesiastic. qu. 10. versic. hinc. procedit.* Graff. *dicto effectu 4. num. 103. & 219.* qui alios adducit, apprime conferunt inferius per nos adducenda in materia dispensationum obtinendorū, an ex eis præiudicetur iuri tertij, & de Principum absoluta (quam vocant) potestate.

Ad exemplar verò adductum inuestituræ capte per illum de Galletti dicebatur nullius esse considerationis duobus ex capitibus. Primo quia proximè successurus nunquam repugnauit, & iura non operantur, nisi in fa-
47 uorem eius, qui vult ipsis se † iuuare, etiam si ipso iure procederent. *leg. scimus.* vbi glos. *in verbo, ipso iure. Cod. de inoffic. testam. leg. 2. §. quod ait prætor. D. quorum legat. leg. inuito 70. D. de regul. iur. l. si quis filium. 5. §. stipulatio. D. de collatio. bonor. l. vniuersa* vbi glos. Barthol. Bald. Castrens, Iason, & alij, *C. de præcib. Imper. offer.* Olasch. *decisio. 29. numer. 12.* Puteus *decisio. 8. lib. 2.* Surd. *decis. 57. num. 8.* Caroc. *decis. 116.* Gaill. *obseru. 46. n. 9. lib. 2.* Cancer. *var. resol. lib. 1. c. 15. n. 16. & lib. 2. c. 7. n. 69.* Gonzal. *ad regul. 8. cancel. glos. 59. n. 108.* Peregr. *art. 2. n. 64. de fideic.* Card. Mant. *de tacit. & ambig. lib. 4. tit. 30. n. 14.* Roland. *cons. 81. n. 7. lib. 3.* Macambrun. *cons. 32. n. 45.* Decian. *cons. 34. n. 21. lib. 3.* Reg. de Ponte *cons. 81. n. 12.* Bardellon. *cons. 39. n. 43.* Giurba qui alios affert. *decis. 13. n. 8.*

Secundo, quia Princeps poterat eligere seruitium sibi præstandum per tertium, imò eo ipso quod concessit inuestituram censetur per prius dispensasse, nam patien-
48 tia Peincipis † in illis in quibus ipse potest dispēsare habetur pro titulo sufficienti, sicuti dicimus in officiali, qui si nō habeat titulū officij, vel habeat, sed resolutum, tam ex lapsu temporis, quam alia causa derogatoria etiam per sententiam, & tamen Princeps permittat eum administrare officium, resultabit nouus titulus, non solum, quo ad validitatem actorum, sed etiam ad effectum, vt censea-
49 tur facta † noua collatio, ira est text. *in l. barbarius, &* Iason. ibi affirmat Ant. Gabr. *in tit. de præs. concl. 8.* incipit non inutilis est *num. 21. vers. sed vtrum.* magis si per actū expressum probetur approbatio, puta quod ei vti officiali rescribat, nam ista nominatio Principis habet vim collationis officij, sicuti quando vocat aliquem Don Fullanum, censetur concessisse titulum Don, & permit-
50 tens † aliquem exercere officium, per nobiles exerceri solitum, cēsetur eum nobilitasse. Carol. Tapp. *de constit. princ. c. 4. n. 113.* Tiraq. *de nobil. c. 6. n. 10.* si mensit de officijs adhærētib. ad latus Principis iuxta *tex. in l. 1.* ibi, *quos nostri lateris comitatus illustat. C. de prepos. lib. 12.* quod primū de titulo Don, sæpius vidimus euenire in creationib. officialiū per D. Regē, quam nominā appellāt, licet quidam mihi amicissimus noluerit, cū id ei accidisset, eo vti.

Hæc ei quam plura alia fuerunt in dicta causa discussa, & licet, vt prædimus propetitore fuerit bis pronuntiatum, attamen satis constat, quod hæc secunda opinio est magis fundata, cui adhæsissent domini dictarum Rotarum, nisi interessisset prædicta carta licentiæ per Generalem concessæ ante apertum feudum, quæ libentius tractaui, quia causa iam fuit transactione sopita, ita vt nemini possim videri molestus, ex mea opinione maximè, quia dum hæc perpolirem conuentus fato cessit, nec taceam, quod in hoc iudicio fuerit in praxim deducta opinio illa DD. de qua latè D. Fusar. *de fideic. q. 611. n. 17.* Et nos *in discursu secundo tertię tractation.* nunquam hacte-
51 nus recepta, scilicet agi posse via † executiua contra hæredem gratuatum, eiusq; hæredem pro restitutione fideicōmissi in loco vbi instrumētis, & testamentis cōceditur executio, super quo licet plura fuerint in contrarium adducta, quod imò causa erat feudalis, ex quo agebatur ad feudum, & disputabatur de lege feudi, attamen non fuerūt admissa, dū cōuētus erat hæres primi grauati, qui se obligauerat in cōtractu donationis feudum restituere primogenitis, à qua praxi ego nō recederē fauore litium abreuiādarū, quę in Regno sūt effectę imortales, licet iura exclament properandum esse pro eorū terminatione.

Nec faciebat obstaculū, quod disputabatur de lege feudi, quia hoc casu propter obligationē cōtractā cū Don Didaco Giardina, cuius erat hēres conuentus, agebatur
52 personali ad feudū, quo casu † causa non est feudalis. Milan. *decis. 6. nu. 23. & 24. lib. 1.* etiam quod ex ea auocetur feudum.

Illa

Illa verò regula, quòd quoties disputatur de lege feudi, vel agendo, vel excipiendo, vel replicando, causa dicatur feudalis, ità simpliciter sumpta, non habet saporem, & si ita constituatur per DD. & præcipuè nostrates Greg. *de iud. cauſ. feud. q. 5. num. 1.* Nam procedit quando agitur reali, vel hypothecaria contra tertium non obligatum, quia tunc est quodammodo separata à personali, vt notat, dicitq; decisum. Milan. *ibi. n. 28.* in causa inter D. Antoniam Notarbartolo, & Barobissam Vallis longæ; verum si ageretur personali, vel ad aliud, quàm ad feudũ & disputaretur de lege feudi adhuc quæstio nõ esset feu-
53 dalis, quia vtrumque copulatiuè requiritur quod † agatur reali, & ad feudum Mastrill. *decis. 217. n. 29.* D. Præses Corsett. ad patrem *cons. vlt.* quem seq. cum multis, quos allegat Castill. *decis. 15. in noua ad ditione*: ideo in casu occurrenti inter Donnam Mariam Vrries Baronissam Riesi, & Donnam Lauineam Bracco; vbi agebatur conditione indebiti ad restitutionem certarum pecuniarum existarum ex fructibus Baroniæ, dum instabatur, quod causa erat feudalis, ideoq; ordine suo tractanda, ex quo replicabatur de lege feudi, an videlicet feudum veniret in generali obligatione, de quo in §. *in generali de probib. feud alien. per Federic.* obtinui declarari causam non esse
54 feudalem per egregium Consiliarium, & facundissimum Aduocatum Roccum Pontezano † nunc M. R. C. iudicem sub die 28. Iunij 1627. etenim sicut non sufficit auocari personali actione feudum, adhoc vt causa sit feudalis, etiam si de lege feudi replicaretur, ità minus sufficiet de tali lege excipi, si res feudalis non auocetur. Aduertas demum quod de hac causa Gibillinorum post hæc vidimus impressam *decisionem* D. del Castillo 201. *to. 3.*

Prædicta de ingresso ad feudum non admittendo, vellem limitares respectu filij ipsius ingressi; nàm, & si pater
55 exclusus fuerit, filius † tamen admittetur; vt sæpius decisum firmat, Gamma *decis. 397. n. 15.* Aluar. Velasch. *de iure emphyt. quæst. 50. num. 15.* Regens Constant. *in l. 1. & 2. C. de filys officiat.* non enim conditio filij debet effici deterior ex hoc, quod pater vacat Dei seruitijs, & sicuti, qui in acie decedit habetur † aliquando prout si viueret. Bald. *in l. bello amissi, ibiq. alij classici D. de excus. tutor.* Velasq. *consultat. 148. num. 7.* ità vt constituere lineam, ac si viueret, aliqui affirmauerunt, & si ad nauseam controuertat asserens decisum contra Vitam Glorioſam. Emanuel Cardos *post tract. de iure accrescendi in responso.* pro Roderico Tellex de Meneses; eo magis hoc firmandum erit respectu eius, qui viuens moriatur, vt Deo melius viuat, & perfectius; lineam vide licet non interrumpere, sed continuare.

PARTICVLA QVINTA.

ARGVMENTVM.

EIectus ob propriam culpam quando bona recuperet, & an votis solutus remaneat, & quid si nulla ex causa eiectus esset, & demum quid dicendum hodie stante Decreto Sanctissimi Vrbani VIII.

SVMMARIVM.

1 *Eiectus à Religione non recuperat bona intuitu ingressus dimissa.*
2 *Religiosus eiectus, dum extra claustra degit ab obedientiæ voto solutus est.*
3 *Religioso eiecto sine causa debentur bona Monasterio delata in ipso ingressu.*
4 *Non tamen recuperat bona in tertios translata, quia nulla adest eorum culpa.*

QVARTVS principalis casus subsequitur de incorrigibili, an si à Religione eijciatur, recuperet bona in ipso ingressu monasterio, vel alteri donata, & quid si absq; causa eijciatur; ad primũ resolutio erit negatiua; ex quo † cũ remaneat votis ligatus, per cõsequẽs erit
1 etiam bonorũ incapax: vt docet Nauuarr. *in commentar. 2. n. 34. cum sequentib. & commentar. 3. n. 46.* Cordub. *in regula Sancti Francisci cap. 2. quæst. 21. section. 3.* Ledesma *in sum. tom. 2. tract. 10. capitulo vltimo, dubio secundo in solutione ad quartum,* Suarez *tom. 5. disput. 21. section. 3.* Vasquez. *par. secund. quæst. 96. art. 4. disput. 165. nu. 87.* Molin. *disput. 140. versiculo quando verò, & versiculo quo ad votũ.* Azor. *iustit. Moral. lib. 12. capit. 16. quæst. 4. & quæstio. 7. in fine, & quæst. 11.* Ribadiner. *de institutio. soc. c. 14. versiculo assi que no,* Campanill. *in diuers. rub. 12. cap. 15. n. 6.* Less. *de iustit. & iure libr. 2. cap. 41. dubitat. 15. n. 112.* & quamplures alij, quos adducit Augustinus Barbos. *in cap. final. nu. 10. de regular.* vbi excipit tantummodo votum obedien-
2 tiæ, à qua, dum † extra claustra moratur, remandt solutus & sicut alij clerici efficitur subiectis Episcopo illius diocesis, vbi eum morari contingat secundum Molin. Azor. & Lessium, quos ibi citat, quicquid alij dicant, quod imò subsit Episcopo orriginis, contra quos videtur prędictus auctor tenere, ad quem etiam in dicto cap. fin. est recurrendũ, circa quãplura alia, quæ ad terminos horũ eiectorum possunt euenire. maximè circa formã seruandam super eiectione institutam per Sacram Congregationem Concilij sub Sanctissimo Domino nostro Vrbano Octauo ab omnibus Religionibus seruandam.

Ad secundum de eiectis sine causa cxistimarem hunc
3 recuperare bona monasterio delata per ea quæ, tradit Azor. quem allegat Rota *in decis. 109. p. 2.* vbi deciditur, quod ex die iniustæ eiectionis, non acquirat aplius monasterio, quidquid sit quando transfertur ad aliud monasterium causa correctionis.

Dixi monasterio delata quia iudicãrem, quod non re-
4 cuperaret bona in tertios † translata casu quo fortè donasset ob matrimonium filio, vel alteri, ex quo non debet iste tertius damnum sentire ex culpa aliena; sed quia ex forma supradicti decreti superioris Religionum fuerunt reducti ad impossibilitatem eijciendi sine causa, imò fuit eis restricta facultas etiam in casibus permissis, ideo non curo hanc quæstionem determinare; subsistam sola domini Barbosæ citatione contentus.

PARTICVLA SEXTA.

ARGVMENTVM.

PONTIFICIS Maximi potestas traditur circa absolutionem votorum in prędiudicium donatariorum, & de potestate in beneficialibus; sæcularium Principum potestas ad quæ extendatur: tàm circa contractus, testamenta, quàm circa prıuilẽgia, officia, iudicialia, de remedijs gratiosis, indultis, dilationibus, guidaticis, Regis nostri Catholici encomia, & in subditos amor sparsim recitatur. De regalijs aliqua traduntur; & quomodo in eis agendum sit; Et de diuersis gratiosis prouisionibus, quid, & quæ operentur hæc omnia in tertij præiudicium.

SVMMARIVM.

1 *Religiosus absolutus à votis ex gratia recuperat iura succedendi in futurum alteri donata.*
2 *Renunciatio omnis intelligitur rebus sic stantibus ità vt censeatur exclusus casus inopinatus.*
3 *Religiosus a votis solutus non recuperat bona in tertios transluta, tàm feudalia, quàm allodialia.*

4 Transiens de religione incapaci ad capacem recuperat iura succedendi in futurum.
5 Dispensatio Summi Pontificis non extenditur ad bona sita extra statum Ecclesiæ.
6 Summus Pontifex in terris Regum non habet directè iurisdictionem quo ad temporalia, sed secundum quid pro bono spirituali.
7 Dispensatio Pontificia operatur in præiudicium tertij, pro ad beneficialia.
8 Summus Pontifex à nemine in hoc sæculo iudicatur, sed tantum in alio.
9 Potestatis ordinariæ, & absolutæ distinctio, quàm aliqui faciunt in Principe reijcitur, & n. 12. & 16.
10 Potestas Principum sæcularium, non à Deo immediate, sicut illa Romani Pontificis, sed à populo descendit.
11 Principem voluntate sua omnia posse, non est verum.
12 Id dicitur posse quòd iustè, & vti bonus vir potest.
13 Ligatur legibus, quo ad vim directiuam, licet non quo ad coactiuam.
14 Populus non potuit in Principem plus iuris tranferre, quàm ipse habebat.
15 Princeps ligatur suis legibus ad instar populi, imò ad strictiorem obseruantiam tenetur.
16 Absolutæ potestatis appellatio communiter à nostris damnatur.
17 Princeps mundanus non debet appettere maiorem potestatem, illa qua vtitur Deus Opt. Max.
18 Pontentia non est illa, quæ se habet ad malum, sed infirmitas, & defectus potentiæ.
19 Potestas omnis à Deo manans non potest esse ad malum.
20 Imperator, vel Supremus Princeps delicti capax non est.
21 Principalis potestatis definitio per Bald. tradita ex. tollitur.
22 Plenum non dicitur illud, cui aliquid deficit.
23 Verbum potestas, omnem iniquitatis speciem excludit.
24 Potestatis principalis effectus, qui sint remissiuè, vltra aliquos afferuntur.
25 Audacia malorum hominum hodiernis temporibus vsq; in immensum excreui.
26 Modus procedendi ex arrupto hodie contra omne genus hominum vsurpatur.
27 Princeps potest mandare, vt ordo iudiciarius prætermittatur in ciuilibus, & decisio refertur.
28 Nequè hoc casu processus erit nullus, nisi forte citatio fuerit omissa.
29 Modus procedendi in regalium reintegratione refertur, & probatur.
30 Via Philiberta, quæ in Vrbe Messanæ nobilissima conspicitur inter mundi mirabilia reputatur.
31 Dissensus in modo prouedendi non intrat vbi adest Principis rescriptum, quo procedatur ver viam præcepti, vel adest natura causæ.
32 Auctor quare in hanc materiam præter tractatum digressus fuerit rationem assignat.
33 Princeps non potest derogare iuri tertij iam quæsito.
34 Ægid. Bosf. in loco citato per Ioan. Franciscum del Castillo decis. 124. n. 19. reprobatur.
35 Quod de facto fit iure fieri non dicitur, nisi à iure permittatur.
36 Disputare de Principis potestate in his; quæ ad ius ciuile pertinent inciuile est, secus in alijs.
37 Text. in l. disputare C. de crim. sacrileg. genuinus intellectus.
38 Potestas humana nil potest in immutandis præceptis naturalibus.
39 Dominia sunt de iure gentium, & simodis ciuilibus quærantur.
40 Actiones licet origine sint iuris ciuilis, attamen ipsum debitum est iuris naturalis.
41 Dominia rerum ante Regum institutionem introducta fuisse probatur.
42 Antonini Imperatoris iactatio in l. deprecatio 9. D. ad leg. rod. de iact. refertur.
43 Princeps omnia Imperio possidet, singuli verò dominio.
44 Pro bono publico pot est naturalia iura declarare, vel limitare, in modico tamen.
45 Non peccat secundum iustitiam si dominium vni auferat sibiquè vel alteri appropriet ex causa publicæ vtilitatis.
46 Tenetur tamen adhibere bonum cambium parti, à qua res aufertur.
47 Quale verò dicatur bonum publicum in hoc casu traditur.
48 Viarum pro constructione coguntur domini domorum illas vendere.
49 Vendere inuitus rem suam, nemo cogitur nisi fauere publico.
50 Ecclesiarum fauore cogitur, quis rem suam vendere iusto tamen pretio.
51 Ecclesiæ deferendum non est, cum alterius iactura.
52 Iustus rei valor quomodo accipiatur secundum actorem contra Mastrillum.
53 Pragmat. vnic. de priuileg. ædificant. palat. vel magn. domos expenditur.
54 Venditio prædiorum ob publicum fauorem, quomodo fiat, ad text. in l. si eo tempore 6. C. de remissio. pign. & quid si adsit creditor Ecclesiasticus, & n. 37.
55 Clerici, & Ecclesiæ non ligantur proclamatibus iudicis laici, quod intellige, vt infra statim.
56 Possunt citari quatenus eorum putauerint interesse, nec possunt fori declinatoriam opponere.
57 Coguntur concurrere cum creditoribus maioris summę in dilatione quinquennali concedenda.
58 Causæ continentia non debet diuidi ex causa vnius clerici creditoris, & debitor ad diuersa trahi Tribunalia.
59 Actus vbi non potest expediri nisi per iudicem laicum, clericus debet coram eo comparere.
60 Ius ciuile per clericum seruandum, vbi iuri canonico non contradicat.
61 Clerici creditores tenentur comparere si vendatur res hypothecata ad publicum incantum.
62 Edicta Principum fauore publico edita ligant clericos aliquando, puta ob pestem.
63 Emptores ementes ad publicum incantum debent tuti euadere, nè sub scuto legis remaneant decepti.
64 Praxis Senatus Cathaloniæ in publicis rerum venditionibus laudatur, & Fontanellæ locus refertur.
65 Creditores certi debent nominatim citari, & non per proclama; secus incerti si sint.
66 Consentientes pignus vendi censentur hypothecam remittere, ratio assignatur num. seq.
68 Hypothecaria actio, an extinguatur per lapsum triginta annorum, & quid si pro censu competit, & quid in hoc Regno, & de immemoriali.
69 Exceptio exclusionis, ex l. si eo tempore, est primę instantiæ.
70 Exceptio de possessione ex causa anteriori, quare debet esse ex causa adiudicationis ratio assignatur.
71 De possessione ex pari causa, an admittatur in iudicio executiuo bullę, pro, & contra.
72 Ecclesia dum vocat rectore non præiudicatur ob proclamata, quę fiunt pro venditione rerum in publico incantu.
73 Text. in l. si eo tempore 6. C. de remiss. pignor. procedit contra clericos, quasi per viam exceptionis.
74 Clerici possunt citari, vt sciant aliquem actum faciendum

per

per iudicem laicum, licet ex eo actu ipsis præiudicium generetur limita, vt statim.

75 Iudex laicus, secundum aliquos potest denegare audientiam clerico conuento per viam exceptionis si ille nolluit comparere.

76 Restitutio competit Ecclesiæ infra quadriennium cõputandum a die scientiæ veræ vel præsumptæ, nec ei datur restitutio aduersus eius lapsum.

77 Hospitale magnum Panormitanum tragit conuentos ad forum suum ex priuilegio Comitis Regerij.

78 Princeps tempore belli potest sibi valere de Ecclesia, vel campanili, quia de bono publico agitur.

79 Fidei obseruatio est de iure naturali, cuius definitio à Cicerone tradita refertur.

80 Princeps non potest infringere pactiones priuatorum in contractum deductas, quod statim ampliatur ad actiones.

81 Non potest tollere prioritatem hypothecæ ex contractu oriente ad fauorem posterioris intellige, vt statim.

82 An possit mandare, quod creditor excutiat principalem, non obstante pacto contrario, vel quod exigat pro rata.

83 Non dispensat, nec derogat, ità de facili transactionibus inter partes celebratis.

84 Dilatio potest per Principem concedi, sed non debet hoc facere, si parti cautum non sit alias tenebitur in conscientia ad damnum.

85 Fallitis concedi non debet, ne aperiatur via alijs fraudes admittendi.

86 Emmanuelis Philiberti Principis ex Sabaudiæ ducibus comendatio.

87 Mercatores fallitos deceret obseruatio illius legis eris confessi.

88 Princeps an possit derogare iuri tertio quæsito in spe tantũ pro, & contra.

89 Verbum pertinet, an importet etiam ius in spe consistens, & an veniant futura,

90 Renuncians iuri de futuro intelligitur de trahente causam de tempore renunciationis, quod declara, vt statim.

91 Iurium appellatione continetur hæreditas, & successio in quacunq; dispositione.

92 Successiones futuræ veniunt in dispositione facta in vim pacti per verba directa in futurum, & vniuersali, & numer. 94.

93 Pactum de hæreditate viuentis valet, si ipse consentiat, vel si fiat in genere non expresso nomine.

95 Donans vel renuncians hæreditatem, non adhuc delatam censetur donasse sub conditione si deferatur, & delata cẽsetur adijsse, & renuntiasse.

96 Dotatio est actus fauorabilis, ideo in dubio bona mulieris censetur dotata, & non paraphrenalia.

97 Successiones, an aliquando spe nobis competere dicantur, & qualis sit ista spes descendentium respectu ascendentis, & quid è contra.

98 Princeps tenetur stare propriis conuentionibus etiam cum subditis celebratis, et an teneatur ciuiliter, an naturaliter tantum.

99 Conuentiones cum eo celebratę sunt bonæ fidei, & ex bono, & æquo æstimantur, cuius ratio redditur.

100 Emptor primus indistinctò præfertur secundo quando venditio fit per Principem,

101 D. Regens Don Petrus Corsetus vnus ex duumuiris in Cõsilio Italiæ pro hoc Regno laudatur.

102 Princeps non potest infringere contractum sui prædecessoris, siue ei succedat per electionem, siue per successionem.

103 Iurisdictione concessa alicui Baroni, vel vniuersitati in dominium, non potest illi in antiquo derogatur.

104 Priuilegia, quę transierunt in contractum sunt irreuocabilia. sicut contractus ipsi.

105 Regnum Sicilię ex voluntate regni colarum peruenit ad coronam Aragonię.

106 Regni nostro quam cordi si obseruatio priuilegiorum huic Regno concessorum, ostenditur, & quam malefaciunt inferiores illa aspernentes.

107 Priuilegia gratuito concessa possunt ad libitum reuocari,

108 Legitima non potest per Principem, vel statutum tolli in totum, benè verò minui.

109 Alimenta, vt sepius fauorabiliora sunt dote.

110 Legitima potest prohibere i filio, vbi pater ei amplum relinquat patrimonium super quo maioratum de Principis licentia instituat.

111 Debet honorabili titulo institutionis relinqui nec statutum contrarium dictans valet etiam quo ad legitimatum.

112 Eius fauore non attenduntur priuilegia pię causæ.

113 Diui Augustini dictum in c. vltim. 17. q. 4. an restringatur ad legitimam.

114 Legitimæ onus, an imponi possit fauore pię causę, & quid pro male ablatis.

115 Princeps non potest remittere causam iudici notorie suspecto parte recusante, & ratio assignatur.

116 Iudex ex quibus capitibus reddatur suspectus remissiuè.

117 Pater spiritualis, an reddatur suspectus in causa filij ex Sacramento Chrismatis susceptj, vel baptismatis.

118 Cognatio spiritualis dirimit matrimonium contractum, & impedit contrahendum.

119 Princeps an possit tollere ius quęsitum beneficio iuris ciuilis, vel municipalis discutitur, & exempla referuntur.

120 Legitimatio non extenditur ad bona tertio quęsita.

121 Bannitus restitutus non recuperat bona in tertium translata, quicquid sit respectu fisci, vel si restituatur de iustitia.

122 Minore nulliter bannito restituuntur bona cum fructib. sicuti quando nulliter eius prędia distrahuntur.

123 Præscriptione completa ius dicitur acquisitum, nec potest per principem auelli, quod intellige, vt statim.

124 Fuit sublata per Pontificem stante mala fide in c. fin. de præscript. quod seruatur in foro temporali.

125 Passim in Regno non admittitur nisi immemorialis sit, vel stante bona fide.

126 Centenaria an potior sit immemoriali, pro, & contra Doctores referuntur.

127 Capitulum Regni 214. sub Carolo Rege non procedit in præscriptione completa ante capitulum, & decisio refertur.

128 Ius adeundi quanto tempore prescribatur, & quando restitutio competat, & n. seq.

129 Cohęres non prescribit aduersum alium cohęredem quem scit extare.

130 Adeunda infra primos triginta annus accrescit ei tota hęreditas licet reuocabiliter.

131 Portio quæ cohæredi accreuit per ius accrescendi via restitutionis in integrum recuperatur.

132 Hæres exclusus de iure ciuili potest venire de iure prætorio infra annum vtilem, qui currit scienti.

133 Praxis agnoscendi hæreditatem de iure prætorio refertur eiusq; effectus traditur.

134 Infans præsumitur ignorare hæreditatem sibi delatam, quæ ignorantia etiam præsumitur durare.

135 Præscriptio immemorialis in regalijs, vt admittatur, quæ sint necessaria.

136 Titulus debet allegari, non autem produci in immemoriali.

137 Princeps non potest derogare auctoritati rei iudicatæ, nisi

vbi malis medijs latæ sint sententiæ.

138 Item stante errore mandando supersederi vsquequo reuideatur cuius rei praxis refertur, & n. 140.

139 Iudici quando permittatur suam sententiam declarare.

140 Princeps non potest mandare retardari executionem sententiæ, neq; ex certa scientia.

141 Reuisio, an valeat concedi à Principe cum retardatione executionis de absoluta potestate.

142 Instantia peremptа, quando possit per Principem viuificari.

142 Litium abreuiatio publicum fauorem concernit.

144 Viuificari instantias peremptas in præiuditium tertij non licet proregibus, nisi ex magna causa.

145 Instantiæ prorogatio, vel suscitatio non fit nisi per Supremum Principem, limita si de iustitia fiat via restitutionis in integrum.

146 Pactum de retrouendendo ad certum tempus restritutum, possit ampliari.

147 Prouisio illa, quod super gratia Iudices prouideant de iustitia, quid importet.

148 Pactum de retrouendendo temporale propter læsionem enormissimam efficitur perpetuum, sed an hoc casu prorogatio proficiat.

149 Variè æstimatur iusta consuetudine plurium regionum, de quibus remissiuè.

150 Iustus rei valor æstimatur ex fructibus, qui in tempore annorum viginti renascuntur cuius praxis traditur.

151 Fructus verbum importat, id quod supereſt deductis expensis.

152 Valor feudorum varius quomodo soleat æstimari communiter.

153 Creditor pro suo interesse potest petere prorogationem termini ad reuendendum.

154 Prorogatio termini ad redimendum pignora datum à ritu facile debet concedi, vbi adest aliquis excessus,

155 Ius quæsitum in spe, oriente ex beneficio iuris ciuilis possit nè ex principali auctoritate diminui, vel derogari.

156 Legitimatio ad feudum potest per Principem ità fieri, vt præiudicetur agnatis in spe, quam habet si expresè hoc faciat, & n. seq.

158 Legitimatus debet succedere ad feuda antiqua, vbi legitimatio clarè cantet, & aliquod obiectum non patiatur.

159 Admittitur ad fideicommissa relicta in testamento, vbi etiam vocatus sit cum qualitate legitimitatis, sed contra statim.

160 Princeps potest expresse legitimare naturalem ad fideicommissa, vbi sunt vocati, descendentes ex corpore, & maxime Summus Pontifex.

161 Summus Pontifex dispensando in radice matrimonij reuocat impedimenta ad succedendum, & quasi aliud agens, declarat successionem, ad filium spectare, & num. 164.

162 Dispensatio super radice potest fieri etiam soluto matrimonio morte vnius ex coniugibus, si tamen, qui supereſt patet.

163 Non iuuat vbi filij non sint concepti in figura matrimonij, vel vbi matrimonium consistere non poterat.

164 Pontifex non præiudicat domino territory, vbi bona sita sunt, dispensando super radice, ideò iudex sub hoc prætex. tu non potest de illegitimitate cognoscere.

165 Princeps potest conualidare processum nullum ex defectu sollemnitatum iudiciorum, licet non citationis limita, vt statim.

166 Citatio est de iure diuino, cui Princeps non dispensat.

167 Ordinatoria iudicij Principis rescripto tolli possunt, & procedi ex arrupto dato competenti termino.

168 Possunt magis tolli, vbi causa agitetur coram supremo Cõsistorio ipsius Principis, si adest iusta causa, alàs secus, & exempla afferuntur.

169 Reuisio, nec vllum remedium competit, vbi Princeps ipse de causa cognoscat, secus si committat alicui, vt referat, tunc enim potest alteri committi, item vbi remoto remedio causam committat.

170 Princeps ex speciali priuilegio de propria ipsius causa cognoscit.

171 Solemnia iudiciorum possunt omitti in causa propria ipsius Principis, vbi agatur de regalijs, secus si de bonis confiscatis.

172 Text. in l. defensionis facultas 7. C. de iure fisci lib. 10. explicatur.

173 Salueguardiæ, & deputationes conceduntur ex gratia Principis ob publicum fauorem.

174 Non debent concedi pro debitis non afficientibus, quando creditoribus cautum non sit de vita Baronis,

175 Pacti ad discursum vis quæ sit, & quis nam contra illud scripserit traditur.

176 Res tanti valere dicitur, quantum licita ntivendi potest.

177 Remedijs gratioſi tenor adducitur, & causa propter quam processerit.

178 Procedit tàm si res detur in solutum ipsimet creditori, quàm si alteri vendatur.

179 Non procedit quo ad fructus contra emptorem bonæ fidei, qui à licitatore emit, nec contra venditorem.

180 Læsio quomodo mensuretur, vbi in adiudicatione adsunt onera, quo ad remedium gratioſum.

181 Enormissima, an enormior sit necessaria in Regno pro fructibus obtinendis.

182 Remedium gratioſum etiam competit, vbi secundum decretum fuerit transactione approbatum, quod intellige, vt infra.

183 Clausula, et quod plus valet donat, non inducit donationem regulariter nisi adisit animus donandi.

184 Remedium gratioſum potest à tertio intentari pro suo interesse.

185 Accedit potius nullitati, quam rescissioni.

186 Tertius an possit pro suo interesse agere conditione ex l. 2. C. de rescind. vend. & n. 188.

187 Pactum de retrouendendo potest exerceri ad instantiam creditoris pro suo interesse.

188 Remedium l. 2. potest intentari contra terium.

189 Possessorium potest committi, vt videatur cum petitorio per Principem, etiam si cum priuilegio ritus sit quod declara.

190 Spolij iudicium contra supremum Principem eiusq; fiscum non datur.

191 Possessoria iudicia contra fiscum de rebus ad coronam pertinentibus sunt mista de sui natura.

192 Debitor potest audiri in iudicio executiuo non obstante pacto de non opponendo, si Princeps dispenset; quod quomodo procedat discutitur.

193 Princeps non possit ad libitum reuocare priuilegia, & gratias per eum, vel predecessores suos concessas.

194 Regentis Valenzuelæ laudes referuntur.

195 Officia concessa per Regem ad beneplacitum an possint sine causa referri.

196 Amplitudo Imperij Romani per ea quæ accipit, sed per ea, quæ donat, ostenditur.

197 Regens nostri sine causa non priuant aliquem dignitate semel concessa.

198 Officium iustitiæ Aragonum de perpetuo effectum ad beneplacitum potest quodammodo dici perpetuum.

199 Princeps debet immotus permanere in suis liberalitatibus etiam quod sint excessiuæ.

220 Rerum magis quam famę iacturam pati debemus.

201 Iurisdictio concessa per principem an possit ad libitum reuocari.

202 Po-

202 *Potestate absoluta Dominus Rex non vtitur in vrbe nobilissima Messanæ, in & certis alijs locis, quæ enumerantur.*

203 *Priuilegia concessa non subditus reuocari non possunt.*

204 *Donatio contemplatione matrimonij non reuocatur, si donans à Religione discedat, & à Pontifice votis soluatur.*

205 *Diuitiæ non deficient Principi quoties bene se agat cum subditis.*

206 *Rex noster magis studet commodo subditorum, quam proprio, vt ostenditur per exempla.*

REmanet vltimus casus de professo, qui gratiosam à Summo Pontifice obtineat dispensationem, ad opus diferendi habitum Religionis, cum absolutione votorum; hic casus dupliciter considerari potest respectu bonorum recuperandorum, primo si agatur de bonis post dispensationem obueniendis, secundo de bonis occasione ingressus relictis, & titulo legitimo in alios translatis, vsque ad diem dispensationis inclusiue; super primo tenendum est huiusmodi dispen-
1 satum iura † succedendi recuperare, & sibi ipsi deinceps acquirere, & si in donationibus occasione ingressus factis futura etiam donasset; & ratio est euidens, quia Pontifex per dictam dispensationem censetur derogasse iuri in spe renunciatario quæsito, quod bene poterit facere iuxta ea, quæ per me inferius tradentur. Item, quia vt diximus supra omnis renunciatio refertur ad statum, quo erat renuntians spectato eo tempore, quo illa celebratur, adeo vt censeatur semper exclusus casus inopinatus,
2 quantumque fuerit renunciatio † generalis; vt voluit Felin. *in cap. sedes declarat. 6. versic. intellige 2. de rescript.* post Bart. *in l. sed, & si quis §. quæsitum num. 3. & seq.* vbi Alex *num. 18. D. si quis caution.* Mandell. *cons. 1. num. 5. &* 10. Natt. *cons. 21. num. 2.* Anchar. *cons. 402.* Cornel. *consil. 23. libr. 21.* Crauetta *cons. 95. & cons. 718.* Alciat. *consil. 49. num. 4. lib. 8.* Menoch. *cons. 27. num. 18. cons. 671. & de arbitr. cas. 80. num. 2.* Gamm. *decis. 349. num. 11.* Becc. *cons. 82.* Surd. *cons. 61. num. 5. & 339. num. 35. &* Decis. *326. num. 4. & num. 52. cum seq.* Guttier. *de iuram. confirm. part. 1. cap. 24.* Farin. *quæst. 24. num. 84.* Reg. de Ponte *consil. 138. num. 2. lib. 2.* D. Anton. de Amato *resolut. 18. numero 2.* qui quamplures alios cumulat, addo Galuan. *consil. 11. numer. 7.*

Demum quia in consequentiam habilitationis, veniunt necessario bona acquirenda, tamquam deficiente causa, per quam renuncians erat sublatus de medio.

Quo ad secundum, veriorem iudico opinionem illam, quæ se habet in excludendo huiusmodi dispensatum, a
3 bonis in tertios translatis, † quam in materia bonorum feudalium, tenuit Andr. de Isernia, *in cap. 1. num. 14. circa fin. titul. quæ sit prima caus. benefic. amit.* idem Andr. & Præpositus *in cap. miles* vbi Balzaran. *num. 16. & 19. de Vassal. milit. qui arm. bell. depos.* Cassan. *ad consuet. Burgund. rubr. 7. §. 14. num. 5. circa medium & in fine.* Bambac. *in dict. §. qui clericus numer. 150.* Ludouic. de Cassan. *cons. 26. num. 13. vers. & tamen* noster Carolus de Grassis, *de effect. cleric. effect 4. num. 102. &* 104. Doctor Marta *in prima part. summ. succes. legal. par. 3. quæst. 13. art. 2. num. 10. cum seq.* & ad terminos bonorum allodialium siue liberorum consuluit Honded. *consil. 62. num. 47. &* 48. *lib. 1.* post Ioan. Andr. & alios Canonistas *in regula quod semel Deo dicatum de regul. iur. in 6.* Marta in loco statim citato *num. 15.* & quamplures, ex præcitatis partibus, estque conclusio indubitata, vbi Pontifex non dicat se velle habilitare monachum, etiam quo ad bona præterita, in tertios peruenta; solummodo enim oritur dubium, in casu quo verba dispensationis ad talia porrigantur; de quo statim dicemus.

Ampliantur iam dicta; non solum vbi iste Religiosus per Pontificem liberetur omnimodo à votorum nexu,
4 sed etiam † vbi transeat de vna Religione incapaci; ad aliam capacem; nam concurrunt eęmet rationes, vt in specie tangit Gonzal. *ad reg. 8. Glos. 15. n. 6.*

Si verò dispensatio contineat etiam recuperationem bonorum, per tertios legitimè possessorum; non leuis est dubitatio an Pontifici hoc facere iure permitatur, in qua illud est præmittendum, huiusmodi dispensationes effectum sortiri non posse, nisi tantummodo quo ad bona, & personas subditas dispensanti; videlicet si agatur de bonis eorum, qui in temporali statu Ecclesiæ morantur; respectu quorum sunt etiam considerandæ aliquæ, quæ per nos afferenda sunt, pro ornatu præsentis casus, ad terminos restitutionum, seu habilitationum concessarum a Principe sæculari, an & quando operentur ad prę. iudicium iuri tertio quæsiti.

Etenim plusquam certum est, dispensationem, sicuti, & legitimationem per Pontificem factam, non extendi
5 ad bona † sita in territorijs aliorum Principum, qui vel ex concessione, vel vsurpatione iura Imperij in temporalibus exercent, vt per Gloss. *in cap. per venerab. in verb. habeat potestatem* firmauit Abb. Catinens. *ibi numer. 22.* Butr. *num. 11. qui filij sint legit.* Bartol. *in l. cunctos pop. num. 41. C. de Summ. Trinit. & fid. Cath. & in authent. ex complexu C. de incest. nupt.* Ioan. Fab. *in §. fin. num. 9. instit. de nupt.* Alex. *cons. 67. num. 8. volum. 1. & consil. 3. in princip. volum. 5.* Dec. *cons. 52. num. 2.* Guid. Pap. *decis. 482. num. 2.* Franc. Marc. *decis. 841. in fin. par. 1.* Corn. *cons. 93. num. 2. volum. 2.* Gulielm. de Benedict. *in cap. Raynut. verb. & vxorem nom. adelasiam in princip. num. 198.* Couarr. *in epit. de sponsal. par. 2. c. 8. num. 18.* Roxas *in epit. succes. c. 23. num. 113. &* 115. Burlat. *cons. 90. num. 21. lib. 1.* Rolan. *consil. 88. num. 25. vol. 1.* Molin. *de primog. lib. 3. cap 2. num. 11.* Conrad. *in templo omn. iud. lib. 1. c. 1. §. 4. vers. 20.* Rosental. *de feud. c. 7. concl. 18. num. 17.* Camill. Borell. *de Reg. Cathol. præst. c. 31. n. 16.* Callist. *in analit. tract. de leg reg. §. 21. num. 45.* latissimè Lup. *de illegit. natal. rest. §. 3. num. 1. &* 28. Pereg. *de fideic. art. 23. num. 50.* Mastrill. *decis. 285. num. 6. vbi alij*, & ratio est, quia Summus Pontifex in terris Regum non habet directè iurisdictionem, quo ad tẽporalia; licet ex vi Pontificalis officij, sufficientem habeat potestatem super omnia negotia sęcularia: quando cognoscat id expedire quo quietis conseruatione, ac Ecclesiæ defensione, vel ad bonum spiritualiter, & finem
6 Ecclesiasticæ potestatis supernaturalem assequendum † vt firmat dictus Castillus *ibidem. num. 44.* & ante eum Victor. *de potest. Eccles. relect. 1. quæst. penultim. & in relect. de indis. Insul par. 1. à. num. 26. & ad capit. vltim. Matthei num. 29.* Sot. *in 4. distinct. 25. quæst. 2. art. 1. & de iustitia lib. 4. quæst. 4. art. 1. colum. 4. post princip.* Turrecrem. *in summ. lib. 2. cap. 113. &* 114. Vill. *tom. 1. lib. 1. tit. 2. num. 43. comm. opin. fol. 157.* Albert. Pygi *de Eccles. Hyerarch. lib. 5.* Gaetan. *2. secundę quęstio. 43. artic. 8.* Ioan. Driedon. *de libert. Christian. lib. 1. cap. 9. 15. &* 16. Cardin. Bellarmin. *de Roman. Pontific. controuers. 3. generali lib. 5. cap. 6.* Suarez. *de legib. libr. 3. capit. 7. num. 5. & in tractat. defensionis fidei Catholicę contra errores Anglicanos lib. 3. cap. 22.* Vasquez. *cap. 21. controuers. Illust.* Moria *in emporio iuris part. prim. titul. de iurisdiction. omn. Iudic. quæst. 4.* Ceuall. *comm. contra comm. quęst. 759.* Molina *de iustit. tract. 2. disput. 29. versicul. tertia conclusio.* Rebell. *de obligat. iust. part. 2. libr. 14. quęst. 23. sect. prim. num. 2. & 3. & sect. 5. num. 29.* Augustin. Barbos. qui alios addit. *in d. cap. per venerabilem num. 37.* vbi dicit, quod hæc est vera, & recepta sententia; quidquid velit Marta, qui contrarium attentauit in suo opere *de iurisd. par. 1. cap. 18. cum seq.* qui ex eo tantummodo excusationem meretur, quod sui tractatus institu-

to vo-

to voluit quantum potuit satisfacere, eius tamen rationes accidunt ex traditis per Azor. *instit.moral.p.2.lib.11. c.5.q.6. vers.quæstio itaq;*

Nec per hoc intendimus Pontificiæ potestati aliquid detrahere (absit enim, vt manus adhæc mittam) sed tantum iustitiæ incumbentes, quod Cæsaris, est Cæsari, & quod Dei, est Deo, referre; ideoque sicuti in spiritualibus directè, ita in temporalibus indirectè, & in ordine ad spiritualia, omnimodam in eo agnoscimus potestatem, supra omnes Reges terræ; vt probatur *in d.cap.per venerabilem, & in extrauag. vnam sanctam de maior. & obedient.* cum alijs per prædictor adductis quibus adstipulatur decisio. Rot. Romanæ *coram Seraph.decis.*45.

Ideoque ad propositum redeundo, quoties dispensatio Pontificia versetur circa spiritualia, vel Ecclesiastica; ratione subiectæ materiæ, omnimodam habebit firmitatem; sicuti si ageretur de recuperatione beneficiorum, quæ fortè possidebat talis dispensatus, ante votorum emissionem nam illa recuperaret, ex quo in eis Summus
7 Pontifex plenam, & absolutam habet potestatem, † vt notant Canonistæ *in capit.2. in princ.de præbend.lib.6. & in element.1.in fin.vt lit.pendent.* & post Bald. Dominic. & Abb. defendit Anton. Gabr. *lib.3. comm.opin.tit.de iur. quæsit.non tollend.concluſ.1. numer.9.* Gonzal. *ad regul.*8. *Cancellariæ* §.1. *prohemial.n.36.cum seq.* quibus adiungo duas Rotę decisiones apud Card. Seraphin. *decis.997.nu.* 7. vbi altera allegatur.

Et licet contra prędictos teneant quamplures Doctores contendentes, quòd imò debeat esse legibus regulata, quos refert Gabr. *dicta concluſ.1. vers.contrariam*, attamen prima magis arridet, quæ, & communior, & in foro iudiciali, vbi semper præsumitur iusta causa in Pontifice, pro collationis, & dispensationis validitate, etiam in prędiudium iuris tertio quæsiti, receptior est. Secundam verò
8 opinionem existimo locum habere in foro interiori; † in quo tenetur resarcire damnum huic tertio, & de æque bono beneficio illi prouidere; quia potestas ipsi concessa non fuit ad destruendum, sed ad ædificandum: teste Diuo Paulo *ad Corinthios 1.cap.*10. non enim, ex quo à nomine in hoc sæculo iudicatur, tutus euadet, cum certum sit arctius iudicium in alio sæculo subiturum esse, vt magistraliter discurrit Azeued. *in l.2.numer.*10. *titul.*14. *delas prouisiones, y cedulas lib.*4. post Rebuff. Gomez, & quamplures alios. Nec distinguimus in Pontifice, etiam circa temporalia sibi subiecta, sicuti multi conantur, faciat ne
9 ex absoluta, † vel ordinaria potestate, dato quod agatur de bonis ante ingressum donatis sitis in statu Ecclesiastico, etenim, vti bonum principem decet, non egredietur limites iustitiæ, quidquid prædicti dicant, prout indies experimento docemur, verum enim vero prædicta distinctio de absoluta vel ordinaria potestate nunquam fuit per Christianos principes amplexa, generaliter loquor, cum non solum à pari, sed à fortiori hæc procedere debeant in principibus sæcularibus quorum potestas
10 non à Deo immediatè prout in Summo Pontifice, † sed à populo consensu ortum habuisse scimus: per quem fuit in eos omne ipsius populi imperium, omnisque potestas tributa, sufficiens pro constituendo vno capite supremo, in politica hac republica, secundum tamen principatus naturam respicientem non ipsius principis, sed populi vtilitatem, vt eruditè tradit Petr. de Gregorio Tholosan. *in tractat. de republica libr.* 10. *capitul.septimo, numero* 17. Ferdinand. Vasq. *libr.1. capit.*43. *controuers. Illustr.*

Quibus stantibus admittenda non est imò à foro relegenda tanquam immanis conclusio illa, quod in principe sola voluntas pro ratione habeatur, etiam si à iusto,
11 & honesto † abhorret ex quo fit vt cum per voluntatem omnes humani actus regantur, impossibile videatur, vt potestas ei deficiat, cum è contra firmum sit voluntatem principis, tàm in legibus condendis, quàm in cæteris rebus disponendis, non ità absolutam esse, vt quidquid sibi placeat possit, sed tantum si eius placita regulentur iuxta boni viri arbitrium, eiusque actus rationabiles sint, & pa-
12 triæ moribus conueniant, † ad latè tradita per Rebuff. *in concordatis rubric. de reg. facultat.gloss. quod principi*, quare distinctio prædicta inter absolutam, & ordinariam potestatem, quatenus absoluta potestas capiatur pro larga operandi, vel dispensandi licentia, in aliorum iniuriam, penitus est reijcienda, cum potius dissoluta tempestas sit, digna infideli ac tyranno principi quam potestas conueniens Christiano, & vero Reipublicæ capiti, vt probat nouè Consil. Theodor. post mille, quos adducit, *allegat.*10. *in principio*, & Galuan. *consil.*20. *à numero* 9.

Neque ex hoc inficiamur adesse in bono principe absolutam potestatem, quatenus à nemine dependeat, solummodo negamus ità absolutam esse, vt ad libitum ea vti possit in priuatorum iniuriam vnde dicimus, quod licet princeps sit legibus solutas, quo ad vim coactiuam; vt puta quia à nemine cogi potest leges seruare, attamen ligatus existit quo ad vim directiuam, quatenus eas seruare tenetur tam respectu regiminis aliorum, quam
13 circa sui instructionem, † vt docet D. Thom. *in prima parte quæst.6.art.*5. Sot. *de iust.& iur.libr.*1. *quæst.6.artic.* 7 *concluſ.*3. Gregor. de Valent. *tom.*2. *disput.*7. *quæst.quinto.part.*4. Couarr. *in capic.alma part.prim.*§.1. *num.tertio.* Nauarr. *in capit.quando.except.*8 *numer.*12. & 13. *& in apologia de reditib. quæst.*1. *artic.*32. Belluga in speculo *rubric.*11. §. *restat.nume.*1. Coras. *lib.secundo. Miscellanear. cap.*25. Cuiacc. *obseruat.*25. *lib.*15. Facchine. *controuers. iur.lib.*1. *capit.*2. *vers.quarta, & postrema* Mexia *in pragm. taxæ panis concluſ.*5. *num.*52. Brunor. Asole *in compend. ver.Princeps X.* Bouadill. *in politica lib.*2. *cap.*10. *num.*51. Matthiens. *ad l.tertiam gloss.*2. *numer.*2. *tit.*20. *libr.*5. *nouæ recopilation.* Flamin. Paris. *de resignat.lib.*3. *quæst.*1. *num.*16. Sairus *in claui Regia lib.*3. *cap.*4. *num.*10. Morla *in emporio iur.par.*1. *tit.*1. *quæst.*1. Azorius *instit.moral.lib.*5. *cap.*11. *col.*397. Pat. Pinedus *in Iob.par.*2. *quæst.*34. *vers.*18. *fol.* 637. Suarez *de legib.lib.*3. *cap.*32. Cabed. *duuers.iur.argument.lib.*3. *cap.*1. *num.*3. Georg. Cabed. Lusitan. *decis.*78. *p.*2. D. August. Barbos. *in cap.*1. *n.*6. *de const.* qui multos ex prædictis refert, & sequitur.

Mouentur prædicti ea præcipua ratione, quod in prin
14 cipem non potuit plus iuris † transferri quàm apud populum erat, ideoque sicuti suis legibus populus ligabatur ità, & principem ligari firmandum est, imò vt annuit I. C. *in leg.*3. *in fin.D. de offic.præt.* arctior in principe
15 desideratur legum obseruantia, † quam in populo, cum facilius sit vnicum caput regi, quam plura: ex quo fit si auctoritate mouemur, vt appellatio ita absolutæ potesta-
16 tis frequentiori doctorum calculo † improbetur, vt probat Didacus Couarr. *variar.resolut.libr.*3. *cap.*6. *numero* 6. Pinell. *de rescindend.vend. in prima parte rubric.capit.*2. *numer.*24. Fortun. Garsia *in l.gallus.*§. *& quid si tantum.* nunquam repugnauit, & iura non operantur, nisi in fauorem eius, qui vult ipsis se † iuuare, etiam si ipso iure procederent. *leg.scimus.* vbi gloss. *in verba, ipso iure. Cod.de inoffic.testam.leg.*2. §. *quod ait prætor. D. quorum legat.leg. inuito* 70. *D. de regul.iur.l.si quis filium.*5. §. *stipulatio. D. de collatio.bonor.l.vniuersa* vbi gloss. Barthol. Bald. Castrens. Iason, & alij, *C. de præcib. Imper. offer.* Osasch. *decisio.*29. *numer.*12. Puteus *decisio.*8. *lib.*2. Surd. *decis.*57. *num.*8. Caroc. *decis.*116. Gaill. *obseru.*46. *n.*9. *lib.*2. Cancer. *var.resol.lib.*1. *c.*15. *n.*16. *& lib.*2. *c.*7. *n.*69. Gonzal. *ad regul.*8. *cancel.glos.* 59. *n.*108. Peregr. *art.*2. *n.*64. *de fideic.* Card. Maut. *de tacit. & ambig.lib.*4. *tit.*30. *n.*14. Roland. *cons.*81. *n.*7. *lib.*3. Macambrun. *cons.*32. *num,*45. Decian. *cons.*34. *n.*21. *lib.*3.

D. de

D.de lib.& posthum.num.308. vers.dicebat.Bald. Ferdinand.de Mendoz.lib.1. disputat.iur.ciuil.capit.quinto.numer.35. Morla de leg.1.num.7. sui emporij quæst.1. Regens Sesse de inhib.capit.4.§.3.numer.13. Ægid. Lusitan. in l.ex hoc iure capitul.3. vers. regina condita numer. 10. fol.73. Matthiens.lib.6.titul.10.gloss.1. num.14.nouar.recopilat. Iacob. Cancer. variar.resolut.lib.3. cap.3.numer. 114. Zasius consil.10.num.7.libr.2. Andr. Gail. obseruat. 56.num.9. Facchineus lib.8. controuers.iur. capitul.63. Præses Ant. Faber. in Cod. titul. 11. si contra ius, vel vtilitatem public.numero 10. libr.1.& in allegat.& de error.pragm.part.prim decad.25.error.primo.num. 15. Mattheac.de via, & ration.iur.libr. primo.capit.34. numero 28. Georg. Cabed. decis.12.par.1.numer.9. Regens Carol. Tappia de constitut. princip. in rubric.cap.1. num.77. cum seq. & in decis. 5. Supremi Consilij Italiæ, vtrobique plures allegans, quibus libenter me scribo, addo Theodor. dicta alleg.10. in principio. post hæc scripta visum.

Nec prædictorum sententia aliquid diminuit ex illa absoluta potestate, de qua supra meminimus, sed tantummodo eam declarat, atque intra suos limites restringit, in tantum, vt omnia illa posse dicantur quæ iustè facere possint, quod humani principes ægrè ferre non debent, quandoquidem, vt at Matthienz. in dict.l.6. quem sequitur Tappia dicta decis.5. num.71. non debent appe-
17 tere maiorem † potestatem illa, quâ habet Deus Optimus Maximus, a quo omnes principatus, omnisque potestas deriuatur; cum nec quidem parem prætendere fas sit, ideoque sicuti Deus nihil potest quod sit iniustum: ità hæc plenitudo potestatis humanæ vltra iustum extendi non debet; non enim dicitur potentia, illa, quæ se habet ad malum sed infirmitas, atque potentiæ defectus:
18 † vt pluribus medijs satis doctè, & eruditè probare conatur in nostris terminis loquens dominus Calistus in analitico tract.de leg.reg.§.23 num. 18. cum plurib sequentibus. vbi assignat rationem, quod peccare posse, non est aliquid posse, sed deficere posse, ex text. quem allegat in capit.principium §. choritas de pæniten. distinct. 2. Vasq. controuers.Illustr.lib.1.cap.27. Lel. Zech. de duello libr.1. cap.39. vnde vt ait Robert. Bellarm. Cardin. amplissimus. pariterque Religiosiss. de controuers. Christian. religion. tomo 3.lib.2. cap.18. fol.153. ad finem, & fol.155. in princip. omnesque agnoscimus, sicuti in Deo non potest dari
19 defectus, ità omnis potestas à Deo emanans † non potest esse ad malum: quod etiam agnouit I. C. Christianæ Religionis inexpers. in leg.penultim.D.de hæred.instituend. vbi ait, quod ex principali Maiestate Calumniæ facultatem capere non oporteat, imò in maxima fortuna minimam esse debere licentiam Pedroch. consil. primo, numero 176. Galuan. consil. 20. à numero 10. cum sequentib.

Ex hoc fit, Imperatorem à nostris delicti incapacem
20 reputari, † per ea quæ tradit Iustus Lipsius lib. secundo. politic.cap.2. Ossor. de regis institut.lib.5. Simanc. de republica lib.4.cap.15. quorum meminit Callist. in præcit.§.23. numer.21.

Si igitur hæc potestas, quam in principe agnoscimus, talis est, quæ id tantum admittit, quod bonum, & æquum est, abhorreturque omne quod iniquum: sequitur non benè à prædictis absolutam appellari illam, quæ potest se habere ad malum, quare magis arridet diffinitio tradita per Bald. in l.2. num.40. seu 45. C.de seruit. quod videlicet
21 † sit plenitudo potestatis, seu arbitrij nulli necessitati subiecta, nullisque iuris publici regulis limitata, quem innenio secutum Pat. Rodulphin. de suprem. princip potest.cap.1.num.3. Peregrin. de iure fisci lib.1.tit.3 num.63. & de fideicomm.art.51. num.122. Roxas in epitom. succession.cap.93.num.75. Velasq. de Abendagn. in l.quatragesima Taur.gloss.10.num.26. Corrad. in templo omnium iudicum lib.1.cap.1.§.1.gloss.purpureo palleo num.5. Petra de potest.principis cap.3. quæst.1.num.2. Sances de matrimon.libr.2. disputat.15. num.3. Doctor Marta de iurisd. part.4.cent.2.cas.195. numer.34. Maur. Burg. conciuis meus de modo proced.ex arrupto quæst.17.num.15. & licet
22 plenum † nunquam dicatur illud, cui aliquid deficit, l. plenum 12. D.vsu,& habitat.c.si omnia,prima quæst.primo. cum alijs per Petra dicto tractat.quæst.1.cap.3.numero 3. attamen quia illud verbum adiungitur verbo potestatis,
23 cuius proprietas omnem excludit † iniquitatem ad tex. in l.potestat 225. vbi Rebuff. Alciat. & Cagnol. D.de verb. significat. præpositio illa plenitudinis intelligitur quatenus redundat in commune commodum, vt Callistus ibi. num.19 obseruat: vbi cætera ad hanc definitionem pertinentia latissimè, & eruditè enarrata inueniens, si fas tamen esset adiungerem particulam, sequentem videlicet, vt sit plenitudo potestatis, seu arbitrij nullæ necessitati subiecta, nulliq; iuris publici regulis limitata ad bonum commune inducta, ex qua omnis scrupulus cessaret, quia hæc verba omne malum excludunt.

Si verò petas à me qui sint effectus absolutè huius po-
24 testatis, quam in principe agnoscimus, † non longe te remittam; cum apud prædictum Petr. Callist. in præcita. to §.23. omnes quotquot sunt habere potes, probat enim is doctor principem legum solemnibus tantummodo solutum esse, quæ pertinet ad formam in aliquibus actibus pro eorum validitate seruandam, vt sunt testium quantitas in testamentis, insinuatio in donationibus, & cætera his similia, quæ sub pœna inualiditatis priuatis hominibus sunt indicta; Item vt, & iudiciorum solemnia omittere possit, maximè pro pace publica tuenda, in criminalibus iudicijs manu regia procedendo; ad coercendam facinorosorum hominum audaciam, quæ his
25 nouissimè diebus adeo creuit, vt ad summum † peruenisse videatur; quem modum nos palatinum vocamus, licet
26 contra omne genus hominum etiam † pacificorum vsitatum, seu vt verius dicam vsurpatum videamus nec minus in ciuilibus iudicijs ab hoc ordine discedere licitum est principi, imò tanto facilius quanto de re minus graui
27 agatur, † vt infra dicam, & firmat Afflict. in præl.constitutionum Siciliæ q.9. num.9. Belluga in speculo §. restat. num.quarto. vbi Borell. in verbo iuris ordinem vers. fallit in principe, quos adducit Callistus dicto §.23. Cranetta cons.5.num.6.cum sequent. quod in specie Regis nostris Hispaniarum adnotauerunt Gloss. in l.6. col.6. ad finem, & in leg penult.titul. quarto.lib. secundo. legum fori. Peres in leg.10. tit.4.libr.2.ordination. quos adducit August. Barbos. in cap.ad petitionem.2. 2. de accusation. cum alijs per multis per me adductis in responso redito pro domino nostro Rege contra Donam Catherinam Gantes, aliosq; litis consortes occupatores territorij Castri cognomento Bruculæ vbi quæstio erat, an reintegratio dicti territorij facta ex prouisione Principis non seruatis solemnibus iudiciorum iuxta ritû curiarium Regni valeret dicebam, & ità obtinui, dubitari non posse de vali-
28 ditate † quatenus præcessisset citatio cum competenti termino ad docendum de iuribus ipsorum, possessorum prout in dicta causa fuit seruatum, nàm licet in ceteris solleminibus peccatum fuisset, non ex hoc nullitas oriebatur vt dicebat Alex. & Iacobin. in l.si pacto quo pœnam C.de pact. Gram. ad Afflict. decis.361. vers. cauſg cognitione, addebam in hoc casu non sine mysterio principem ita procedi mandasse, ex quo cum agebatur de reintegratio
29 ne regalium † hic erat verus, & genuinus modus procedendi, videlicet per viam præcepti iuxta practicam Paridis de Puteo in praxi reintegr.feud.ante tractat. Peregrin de iure fisci libr.7.tit.3. nu.3. Lucan. de priuileg.fisci in principio num.59. vers.vtrum Burg. de mod. proced.ex arrupto quæst.

quæst.5.nu.11.in finalibus verbis Intrigl.*singul.94.n.2.lib.2.* Mastrill.*de magistrat.lib.3.cap.4.num.439.fol.309.* Collegium Patauin.*inter consilia Peregrini consil.2.num.21.* vbi testatur de consuet. Galliæ,& Italiæ. Martin. Laudensis *de fisco quæst.* 180. Horat. Balian in cons. pro Abbate Roccediæ contra vniuersitatem terræ Ferulæ, quem ad pennam habeo,cum decisione iuxta suum consilium,nec negat collegium Pisanum inter consilia Raudensis *consil.3.num.84. & 85. lib.2.* Regens Fuluius de Costant.*in leg. prima num.170.cap. pen.fiscal.Cred. prefer. lib.10.* iuxta quæ fuit quandoq;seruatum pro nobili vrbe Messanæ contra quosdam occupatores mæniorum ipsius verbis
30 tempore,quo † construi debebat via illa Philiberta,quę hodie cum magno nostrorum, ac exterorum stupore cernitur, ita vt non abs re inter mundi mirabilia enumeretur.

Quoties verò vel propter naturam causæ, vel quia
31 ità Princeps rescripserit, per viam præcepti † agendum est toties nil releuare partis dissensum pro certo affirmant Octauius Corsettus *lib.2.forens.quæst.1.num.6.* Marius Muta *ad rit.99.num.21.* Maur. Burg.*dicta quæst.5.à numer. 19. vsque* 34. ideoquè satis in ciuilis videbatur prætensio dictæ de S. Martino, quæ cum parum iuris foueret in meritis instabat pro nullitate dictæ tenutæ, seu possessionis traditæ,omissis alijs solemnibus iudiciorum. cum in dies experiamur, quod etiam in causis priuatorũ principe id mandante huiusmodi solemnia omittantur annuit pulchra Rotæ decisio in nouiss. diuersorum *decis. 99.num.6. par.1.fol.62.* etenim nemo dubitat, quod ipse non subiaceat prædictis legum solemnibus, & quod ex sua potestate possit Iuri tertij in his solemnibus derogare.

Per hęc satis constat quid tenendum sit super huiusmo di dispensationibus vbi tertij prętudicium versatur, nè forte bona ex causa ingressus donata ei auferri contingat, dum firmatum est Principis potestatem legibus regulatam esse,quo ad hoc ne tertio fiat iniuria. Cœterum quia spatiosus nobis se offert campus aliqua dicendi †
32 circa materiam principalis potestatis, quam admodum fructuosam existimamus, occasionem hanc aggredi non pigebit,quam forte amissam in toto hoc tractatu recuperare non liceret, vnde, & longe digressionis excutationem speramus.

Prædictis ideo inhærendo dicimus, principem non
33 posse derogare iuri tertij † iam quæsito Bald. *in leg. si cum mihi D. de dolo* Grammat.*cons.100. in ciuilibus* Anton. Gabr.*lib.3. commun.concluſ.tit.de iure quæsito non tollend. concluſ.1. num.1. verſ. contrarium.* post viginti quatuor Doctores quos allegat, addo Zasium *consil.10. lib.2.& ad l.2.verſ.ratum esse.D de orig.iur.* Menoc.*consil. 100.num.68.lib.1.* Hartman. Pistor.*lib.2. cap.4.num.43. quæstion.iuris parte posteriori* Azeued.*in leg.2. titul.14.de las prouisiones,y cedulas,num.8.*cum pluribus sequentibus *& num.11.* vbi loquitur in Summo Pontifice, *& in l.4. dict.tit.per.tot.* Andr. Facchin.*controuers.iur.lib.8.cap.63.* Anton.Faber.*in C.libr.1.tit.10.dicta.definit.1.numer.9.& de error.pragmat.dicto error.1. num.15.* Petra *de potestat. princ.cap.24.num.16.cum sequent.* Carol. Tappia.*in rubr. de constit.princip.cap.2.& decis.5. num.56.& 60.* & nos latissimè in responso edito pro vniuersitate Ciuitatis Acis Aquileæ contra eius casalia, vbi fundauimus hoc procedere, non ex solius potestatis defectu, sed ex sua propria Maiestate, & stante natnrali ratione, quorum Doctorum opinio magis communiter recipitur, sicuti è conuerso doctrina Angeli, cui contrarijs adhærent communiter reprobatur, nec minus eius sequaces,ideo-
34 † què existimo Bossius in eo loco vbi eum citat Ioannes Franc. del Castillo *decis.134. num.19.* & Regens de Moles relatus per Fuluium Costant.*in l.num.103. C.pa-*
nis fiscal.creditor.profer.lib.10. pessimè se habuisse, dum prædictæ opinioni aduersatur; nec mouet illud, quod à prædictis, & alijs obijcitur, quod principes quotidie de facto tamen, iuri tertiorum derogent, nulla adhibita retributione;quia respondemus exemplis iudicandum non
35 esse,nec † iure factum existimari debet,quod de facto fit Princeps enim vt diximus id potest, quod secundum regulas rationis iustum,honestum que est,illud enim quod vulgo iactatur principem omne ius dominare, non ità capiendum est,vt referatur ad ius naturale, vel gentium, sed tantum ad ius ciuile; nec prudentes homines terrere debet sacrilegio adscribi eis, qui de principis potestate
36 dubitando disputent, † ad text.*in l.disputare 3. C.de crimin.sacrileg.* & constitutionem Regni *incip. disputare*, quia respondemus cum D. Regente de Tappia *dictæ decision.5.numero 56.* ex Paschal. *de patr.potest.part.1.cap. 1. numer.90.* dictam Imperatoris sanctionem referri tantummodo ad ea, quæ sunt iuris ciuilis; & merè positiua,non autem ad ea, quæ sunt iuris naturalis, vel gentium, prout sunt dominia, & contractus: addo pro hac distinctione. Azeued.*in d.l.2.& nu.4. tit.delas prouisiones, y cedulas.*

Secundo respondemus cum Andrea Facchineo *dicto cap.63.lib.8.* ibi non disputari de concernentibus principis potestatem, sed de reprobatione, vel approbatione personæ ad aliquod officium per principem euectæ; vt
37 suadent verba textus ibi † *disputare de principis iudicio non oportere sacrliegij enim instar est, dubitare, an dignus sit,quem elegerit Imperator.* Nec mirum, quia Princeps circa officiorum collationem,quę inter gratiosa refertur liberum habet arbitrium; vt infra late explicabimus, nec hoc faciendo iuri alterius derogare vnquã videri potest.

Alia verò contrariorum argumenta bene tolluntur per Fachineum loco superius citato.

Sed vt egregia hæc quæstio remaneat vndequaque absoluta,tres casus distinguere operepretium duximus, ex quibus resultabit euidens cognitio terminorum, vbi versamur,quæ erunt satis affinia nostrę principalis quæstionis; à qua digressi sumus, & lectori non iniucunda.

Primus est quando agitur de auferendo iure, tertij, quæsito,ex iure naturali,vel gentium.Super quo iam diximus Principem nihil posse, quod assumptum ad parte tuetur. Didacus Couar.*cap.6.var.resoluit.num.8.lib.3.* etenim, vt ipse ait, hęc potestatis absolutæ, vis, nequaquam conuenit his, quę naturali, vel gentium iure sunt instituta;illa enim dubio procul non subiacent principali potestati;naturalia enim præcepta immutabilia esse existimãtur;adeo quod nulla humana potestas, quæ legitima sit,
38 illa mouere possit; † nisi fortè in tyrannidem incidere velit, iuxta ea quæ tradit Anton. Faber. *in Cod.dicto tit.si contra ius,vel vtilitat.public.defin.1.n.9.* Thesaur.*decis.91.* Borell.*de Reg.Cathol.prestant.c.65.n.27.& 28.*& latè post omnes Callist.*de lege reg.§.30.& 31.* Theod.allegat.10.*n. 12.cum seq.*

Hinc dicimus Principem nil disponere posse circa dominia nobis quæsita, quia illa sunt de iure gentium; & si
39 modis ciuilibus † acquirantur; secundum Felin.& Dec. *in capit. quę in ecclesiarum de constitut.* & ad text. in iure ciuili *l. venditor.14. §.si constat D.commun.prędio.* Cynus *in leg.final.vbi cæteri DD. C.si contra ius, vel vtilit.public.* Bernar. Greue *ad Gail.lib.2. conclusion.56. considerat.1. num.1.* Festafius *de collect.par.4.cap.6.libr.7.num.7.* P.Ribadin.*in l.qui inscribitur institution.del Principe Christiano lib.2. cap.9.* Surd.qui optime loquitur *cons.203.num.17. cum seq.* Carol. Tappia *super rubr. de constitut.princ.c.1.n. 50.& decis.6.num.42.* Azeued.*in dicta l.4.tit.14.n.3.lib.4. nouæ recopil.* vbi extendit conclusionem ad actiones,
40 dicens, quod licet origine sint iuris ciuilis † secundum gloss. communiter approbatam *in l. ex hoc iure.in verbo*

obliga-

obligationis D. de iustit.& iure. Attamen debitũ ipsum, ex quo actiones nascuntur, est iuris naturalis ; & ideo per principem tolli non possunt;ratio autem prædictorum
41 est illa, † quod dominia rerum ab ipsa mundi origine, ante regum institutionem in homines transierunt, accedente Dei Optim.Maxim.permissu,ibi *quidquid calcauerit pes tuus,tuum erit.* Detheuronom.*cap.*11.& Iosue *c.*14. ex quo factum est,vt ex occupatione possessionis, effecti fuerint rerum possessarum domini,vt in Genesi *capit.*13. quæ posteà ad successores transierunt libera ; absq;obligatione recognoscendi alium dominum, quàm Deum Optim.Maxim.vnde fit.vt absquè nostro facto à nobis auelli nequeant; vt discurrit Rebuff. *in trac.congruę portion.n.*125.*cum seq.*

Quæ cum ità sint ; apparet quam à veritate distet ia-
42 ctatio illa Antonini Imperatoris † *in l.deprecatio 9.D.ad l.rodiam.de iactu.*vbi se mundi dominum appellat,& altera Iustiniani *in l. bene Azenone* 3. *Codic.de quadr.prescription.*vbi omnia sua esse dicit,quatenus loquantur de dominio rerum particularium , sicuti benè procederent, si de protectione vniuersali loquerentur , quia verum
43 est dicere principem , † omnia imperio possidere, singulos vero dominio , iuxta doctrin. Bero. *in dicto capit. quæ in Ecclesiarum numer.*152. *de constitution.& in capit.qui res num.*10.*de reb. Eccles.non alienandis* Cuiac. *obseruat.*30.*in fin.lib.*5.Lelius Zecchia de Principibus *lib.* 1.*c.*5.*n.*5.

Quæ ità temperanda sunt , vt nõ negemus posse principem pro bono publico, tanquam reipublicæ caput naturalia,& gentium iura declarare, & limitare; vel in mo-
44 dico†ex causa derogare, vt admittunt Thesaur. *dicta decis.*91. Anton.Faber. *dicta definit.*1. & dictat text. *in cap. sunt quidam* 25. *quæst.*1.*& in l.ius agnationis* 35. vbi scribentes *D. de pact.l.iura sanguinis* 8. *D. de regul.iuris.* quæ declaratio, seu limitatio quando iusta dè causa fit,perfectio dicitur,vt docuit Couarr.*in regul.peccatum par.*12.§. 11.*numer.*3.*& de sponsalibus par.*2.*cap.*6.§.9. *numer.*3.*&* 4. Paris *consil.*68.*numer.*102. *& per totum lib.*4. Petr.de Aragon. Theolog. *in secunda secundæ diui Thomę quæst.* 56.*articul.*2.*conclusion.*3,receptum enim est principem non peccare secundum iustitiam , si dominium rei alte-
45 rius vni auferat, †& sibi,vel alteri appropriet;legitima causa subsistente,quæ publicam vtilitatem,ac bonum respiciat;hoc.n.ei nõ prohibetur, vti post Felin.& Abb. firmat.*Gabr.in conclus.lib.*3. *tit.de iur.quæsit.non tollendo cõclus.*2. Sfortia *de restitut.in integr.part.*2.*quæst.*99.*articul.* 8. Facchin.*cap.*63. *lib.*8.*controuers.* Ceuall.*comm.contra comm.quæst.*906.Bouadill.*in polit.lib.*2.*c.*16.*num.*162.Rosentall.de feud.*tom.*1.*c.*7.*concl.*19. *num.*3.*in addition.litt. B.pag.*317. Azeued.*in dicta l.*4.*num.*9.*&* 11.*tit.*14.*libr.*4.
46 licet fateatur , quod hoc in casu † tenetur ad recompensam,& vt ipse ait adhibere bonum cambium, vel reddere iustum;& condecens pretium rei ablatæ ad text. *in l.*2.*C. ex quibus causis seru.* Gregor.Lopez *in l.*31.*ad finem gloss.* 2.*tit.*18.*p.*3.*& in l.*2.*gloss. buon cambio tit.*1.*par.*2. Gail.*dicta concl.*56.Facchine.*dict.c.*63.*vers.oportet , tamen.*Vasquez *lib.*1.*illustr.controuers.c.*5 *n.*15. Surd.*de aliment.tit.* 7.*priuil.*77.*n.*13. Coler.*de process.executiuo par.*2.*c.*13.*nu.* 326. Peregrin.*de iure fisc.lib.*5.*tit.*2.*n.*52. Petr.*de potest. princip.declarat.*7.*quæstionis principalis* , §.*superest.nu.*34. Doctor.Mart.*de iurisdict.p.*4.*casu* 195.*n.*12.*&* 25.*& succes.p.*4.*quæst.*4. *art.*4.
47 Bonum verò publicum † dicimus quando agitur de vtilitate totius Regni , vel maioris partis,aut alicuius egregiæ Ciuitatis , vt doctet Oliban. *de iur.fisci c.*1.*n.*19. quem sequitur Cancer.*libr.*3. *var.c.*3.*n.*59. per me nouiter adducti in dicto responso pro Ciuitate Iacis Aquileę contra eius casalia.

Exemplum sit in venditione rei alienæ inuiti dominis,

propter publicum viarum ornamentum vel Ciuitatum decorem;vti quotidiè experimur in hac vrbe Panhormi, præcedentibus ordinationibus Viceregijs ex causa via-
48 rum † Maquedæ, & Tholetæ; pro earum enim constructione, vel ampliatione, coguntur domini prædiorum Vrbanorum,illa,vel eorum partem vendere:non obstantibus iuris communis regulis;per quas nemo inuitus co-
49 gitur rem suam vendere ; † iuxta text. *in leg.inuitum* 11. *& l.dudum* 14. *C.de contraben.empt.& l.nec emere* 16.*C. de iur. deliber.* etiam quod offeratur iustum pretium. *Boer.decis.*312.*n.*2.Carp.*ad statut.Mediol.*433.*nu.*70. Menoch.*de arbitrar.casu* 462.*n.*12.quod iuri etiam gentium congruit,iuxta quod quisq;rerum suarum,est moderator & arbiter.Vasq.*contr.illustr.c.*17.*num.*2.*& cap.*9.*num.*18. vendere enim, & emere actus est naturalis libertatis Menoch.*lib.*3.*præsumpt.*130.*n.*54. Papp.*cons.*122.*n.*10. Anna Filius *cons.*47.*n.*41.

50 Quod extenditur fauore † Ecclesiarum piorumque locorum, propter quorum constructionem , vel ampliationem,tamquam & in eis etiam publicus fauor versetur quotidie videmus cogi , non solum laicos domus suas vendere,sed etiam easdemmet Ecclesias alteri Ecclesiæ , quæ in maiori necessitate existat ; vel in qua opus magis pium exerceatur,vt decisum vidimus pro Deputatione animarum Sanctissimi Purgatorij, contra confraternitatem Sanctorum quadraginta Martyrum Vrbis Panhormi , & pro Reuerendis patribus Societatis Iesu contra Confraternitatem Sanctorum Cosmi,& Damiani, & antiquitus pro Ecclesia Sancti Vincentij Ciuitatis Thermarum, contra Confraternitatem Sanctæ Mariæ de Misericordia , in qua consuluit Aloys.de Septimo , prout hæc omnia refert Mastrill.*decis.*280.*à num.*90.*vsque.ad fin.*vbi respondet Dom. Valenzuolæ contrarium tenenti *in consil.*18. super quo etiam scripsit Giurb.*dec.*86.*n.*7. vbi ait Ecclesiæ, & religionis fauorem, nè dum priuatæ,sed etiã publicæ vtilitati pręponendum esse *l.fin. C. de Sacrosant. Eccles.*§.*si minus authent. de non alienand. vel permutand.* amplians conclusionem in casu vbi ageretur de ampliatione viridarij ex Marceratens. *lib.*1. *resolut.*112. *casu* 29. quę de plano procedunt,solum dubitari solet,quod nàm sit iustum pretium per huiusmodi emptores refundendum, etenim certum est iustum rei pretium soluendum esse,vt optime fundat Don Valenzuola *d.cons.*18.*numero*
51 18.Ecclesiæ†enim non ita deferendum est,vt alteri iniuria afferatur per ea,quæ tradit Kirchou.*commun.opin.lib.* 1.*tit.*1.*de Sacrosan.Eccles.*refert Mastril.*d.decis.*280.*num.* 22.ideoq;satis rigidam semper existimaui decisionẽ prę-
52 dictam Mastrilli,quatenus *n.*8.dicit† iustum valorem reputari habito respectu ad pẽsiones,ad rationem de octo pro cẽtenario;etenim quotidie videmus,& maximè post nouissimam censuum reformationem in voluntarijs vẽditionibus ratiocinari ad sex, & septem; exclusis reparationibus necessarij;sicuti in casu occurrenti inter Hieronymum Scorsone , & Congregationem Oratorij Sancti Philippi Nerei huius Vrbis titulo de la Oliuella consului, & inclinabant iudices Magnæ Regiæ Curię,qui tunc tẽporis erant Sp.& egregij; Consiliarij de Ioppolo,Potenzano,& Cannizzaro, nisi partes se concordassent, & emptores iustum pretium refundissent ad rationem de sex ; & ad præicta videndus est D. Regens Carolus Tap *in decis.*7.*Sacri consS.Neap.* vbi quid pro atrio, referens decisum pro Eccl. limitando tantummo vbi aliqua Domus antiqua in aliqua familia magnatum destrui peteretur quod notandum est.

Extenditur etiam dispositio prædicta ad fauo rẽ priuatorum hominum , quibus licitum est pro edificando sibi palatium vel magnam domum, vt vtar verbis statuti nostri,cogi facere dominos paruarum domorũ, ad illas sibi vẽdendũ,pro suis construendis, vel ampliandis, publicus

enim fauor existimatur, quod Ciuitas emicet per huiusmodi ædificia quod priuilegium primo loco fuit indultum vrbi meæ præclarissime, ob iniurias passas temporeq; Imperatoris Fiderici, postea, verò ad alias egregias Regni Ciuitates sub regio demanio existentes extensa, pa-
53 tet † per prag. *tit. de priuil. ædificant palatia, vel magnas domos* quidquid sit respectu pretij, in quo satis differunt cum venditionibus, quæ fiunt ex causa viarum construendarum, vt ibi est videre, & apud Castill. *decis.* 134. qui latè, & exactè de hoc loquitur accedit Tapia loco citato *numer.* 3. & 4.

Quale autem debeat esse ædificium faciendum, & quales domus diruendæ, iudicantis arbitrio remitti solet, qui non in quolibet loco, sed in honestiori, & spectatiori Ciuitatis hoc permittet; vt vidi quandoque prudenter moueri in consimili casu inter Franciscum la Vaggi, & quasdam mulieres, vbi etiam vidi dubitari quid faciendum, si iste talis, qui vendere cogitur offerat, & cum effectu velit ipse magnam domum construere, & resolui posse dummodo præstet de opere perficiendo, & quod sit æqualis magnitudinis, vel parum minus, secus si multo interioris.

Sed an dispositio dictæ pragmaticæ procedat in prædijs rusticanis, & extendi firmat Castill. *decis. prædicta.* 143. ad quem recurras.

Praxis verò, quæ in huiusmodi venditionibus seruatur, ad hoc vt emptores tuti euadant non est omittenda; solent enim obtineri vt emittantur proclamata, per quæ moueantur creditores ad interessendum dictis venditionibus fiendis, & iura eorum deducendum, tàm si censuales sint, quam alterius generis, siue hypothecarij siue chirographarij præfigendo eis certum terminum, quo elapso si non compareant solent haberi pro exclusis, vt petat
54 ex forma dictorum proclamatum, ad text. † in *l. si eo tempore 6. C. de remiss. pignor.* si verò compareans ex ordinis ipse satisfit, attento tempore, & p[r]ilegio de qua praxi, & diuersa forma proclamatum lo[q]uitur regens Constãt. *in l. 1. C. pen. fiscal. cred. pref. à num.* 165. *vsque* 170. Asin *de execution. §. 6. cap. 49. à num.* 158. *cum pluribus. seqq.* vbi quod comprehendunt creditores conditionales, ac habentes interesse ratione dominij vel hypothecæ, facit etiam Surd. *decis.* 151.

Dubium solum insurgit quid agendum si inter alios creditores existat aliqua ecclesia vel exemptus locus, aut persona ecclesiastica ligentur, vel nè similibus bannis per iudicem laicum emissis, adeò, & taliter quòd, vel comparere teneantur, vel si illa spernant sint exclusi, etenim si non cogerentur comparere, eueniret, quod emptor tene-
55 retur eis satisfacere † quod verò ecclesia, & ecclesiasticæ personæ minimè cogantur comparere, videntur sentire Hiæronym. de Monte. *quæstion.* 20. *n.* 21. Fab. Turret. *cons.* 13. Grammat. *decis.* 29. *vbi additio elaboratissima* Didaci de mari Regiensis I. C. Surd. latè *decis.* 26. vbi ait, quod nullo iure adstringi possunt ad comparendum coram iudice incompetenti, quia per indirectum præiudicaretur eorum exemptioni, qui venit ad terminos dictæ *leg si eo tempore*.

Sed cõtra verius existimamus in proposita specie quòd imò Ecclesię, & Ecclesiasticæ personæ teneantur comparere, & iura sua adducere, nec sub prætextu exemptionis excusari, aliàs eorum credita amittere, ea præcipuè ratione, quod illę hoc casu principaliter non citantur, sed
56 in consequentiam, † quatenus putent sibi interesse, hæc verò citato illos non arctat, sed efficit reos voluntarios, vnde non possunt fori declinatoriam opponere, vt est videre ex Mastrillo *decis.* 79. & Castill. *decis.* per multos quos ipsi adducunt Marius Muta super *cap.* 511. *Regis Alphonsi n.* 41. *tom.* 5. Grass. *de effectib. cler. effect.* 1 *n.* 475 Borell. in summa *titul.* 7. *n.* 80. *lib.* 1. vnde videmus clericos
57 cogi ad concursum † cum alijs creditoribus in dilatione concedenda debitori inopi, quam quinquennalem vocãt vt præcitati patres admittunt, & Carroc. *decis.* 59. *nu.* 70. Gratian. *discept.* 222. Apicell. *de dilation. quinquen. tit.* 1. *n.* 96. & 97. & additio filij *num.* 201. post Athoro *in verb. dilatio quinquennalis* Anell. Amat. *cons.* 28. *num.* 17. & Paschal. *de patr. potestat. par.* 2. *cap.* 9. *num.* 70 & in dies seruari videmus, ratio esse potest, quia non est rationi cõsonũ vt propter vnum clericum cogatur debitor coram duob. iudicibus litigare, & causæ † continentiam diuidere vt
58 voluit Bald. *in l. edicto num.* 45. *vers. hic quæritur C. de edict. diu. adr. tollend.* vbi quod nè iudicium diuidatur semper principalibus forum est attendẽdum, principalius autem dicitur vbi est maior pars rerum, vel actorum secundum Bald. ibi, quem sequitur Maranta, & post eos Apicella Senior. *d. nu.* 97. Item quoties actus expediri nisi per Iudicem laicum, tunc clericus etiam citandus est co-
59 ram † eo, vt post multos Grass. *d effect.* 1. *num.* 478. at dilationis actus non potest expediri per iudicem ecclesiasticum, sed per laicum, ergo, &c. nec obstat quod hæc dilatio non sit cognita de iure canonico, quia sufficit, quod
60 ius ciuile in hoc iuri † canonico non contradicat, ad hoc, vt ex eo procedi possit, vt probat Abbas conciuis noster in *cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ de constit.* quẽ adhoc citat Apicella, ib. *num.* 96. & in puncto, quod vendita re ad publicum incantum præcedentibus bannimentis cleri-
61 ci † creditores debeant comparere, voluit Socc. *in cap.* 2. *num.* 41. *de foro competenti*, quem sequitur Boss. *in tit. de proclamat. num.* 23. *fol.* 304. *in paruis.* ratio est prædicta, quòd ecclesiasticę personæ possunt citari per proclama, vel per edictum, vt sciant venditionem facienda vel alium actum expediendum per iudicem laicum ad hoc vt compareant tempore suo, aliàs eis denegetur audientia, quia hoc fauore publico introductum est, nè impediantur cõmercia secundum Molfes. infra citandum, quo casu edicta secularium ligant etiam clericos si non principaliter sal-
62 tim † in consequentiam propter interesse, quod eis contingit dum res venundatur emptori cum securitate ne possit in iudicio controuersiam pari vt considerat Castr. *consil.* 44. *in causa egidij Iaf. in l. testamenta omnia num.* 4. *Cod. de testam* facit Franciscus Marcus *decis.* 250. *part.* 1. & Hieronym. de Monte *quæst.* 20. *in fin.* ratio enim suadet, vt hi, qui auctoritate publica emerunt, non debeant per creditores inquietari, si pretium deposuerint, & mo-
63 nitio † præcesserit, vt explicat Præses Anton. Faber. *in Cod. titul.* 32. *de bon. auctorit. iud. possid. definit.* 4. *numer.* 2. & *defin.* 14. *lib.* 7. & *lib.* 8. *titul.* 16. *de distract. pignor. defin.* 29. etenim iustum est, ne emptor decipiatur auctoritate publica *l.* 1. *C. de his, qui ven. etat. impetr.* quia hoc modo nemo accederet ad publicas venditiones, quod esset valde pernicioſum, vt loquitur text. *in l. ait prætor.* 7. *alias l. sit sine §. quæsitum* iuncta *l. si ex causa* 10. *D. de minor.* propter quas rationes in Senatu celeberrimo Cataloniæ non audiuntur creditores molestare volentes emptores, tantũmodo datur eis via agendi contra alios creditores, quibus fuit de pretio solutum ad quem effectum traduntur pecuniæ sub fideiussione nè allegent consumptionẽ,
64 & sic quod non detur auocatio, † iuxta famigeratam decisionem consilij Neapolitani apud Affl. *decis.* 190. quam quæstionem satis decenter dotauit eruditissimus Fontanella *claus.* 5. *glos.* 8 *p.* 7. & 8. *qui in* 33. *vsq;* 53. illam ad partes examinat; an huiusmodi emptor sit tutus, & tandem pro affirmatiua concludit, & refert Senatus decisiones *n.* 48. *cum tribus sequentibus*, & licet alleget Pacificiũ pro contraria opinione, tamen satis se declarat nobiscum tenere, dum supponit venditionem fieri ad instantiam de-
65 bitoris, scientis suos † creditores; nàm tunc verum est dicere quod talibus bannimẽtis non ligarẽtur, quia debeãt nominatim citari, vt ait Gabr. *tit. de action. conclusion.* 6. &

decisum

decisum tradit Faber citatis, & per quam latè Asin. *de executt.§.6.cap.35.per tot.fol.151.* ad differentia creditorum incertorum, scientia enim malam fidem arguit, in terminis. Carpan. ad *stat.Mediol.c.164. vers.& earum cõtradiction.* Regens Constant. *in dicta leg.1.num.166. ad finem C.pen.fiscal.cred. prefer.* & ità in casu occurrenti distinguebam, dum agebatur ad instantiam Hospitali Magni huius vrbis Panhormi contra Principem Castri noui meum consobrinum, vigore contractus bullali facti per quondam Donnam Ioannã de Vigintinalijs Comittisã Nasi super dicto statu contra eum, inquam tamquam contra possessorem dicti status subiugati, dicebam etenim Hospitale exclusum, ex eo quod vna vice, quod statum prædictum Nasi fuerat venditum auctoritate Proregis, ad instantiam creditorum præcedentibus proclamatibus, quibus moniti fuerat omnes creditores interesse habentes, ad hoc vt docerent de eorum iuribus, nullus pro hospitale comparuerat, quando fuerunt facta repartimenta pecuniarum, clarum est, quod remanebat præiudicatum ad text. prædictum *in l. si eo tempore 6. vbi omnes C. de remiss.pignor.* & quamplus alij, quos doctè, & eruditè cumulat per hæc scripta visus in puncto Don Franciscus Aontonius Costa Regius Consiliarius *cõs.78.* cuius laudes maximam videlicet in iure dicẽdo integritatem in enucleando facilitatem animiquè virtutes, & attributa, ideo taceo, quia nemini latent, & quia impar mihi adhoc videor sicuti enim per expressum consensum
66 creditoris vt pignus vendatur censetur remissa † hypotheca, per ea, quæ tradit Natta *cons.530.& 531. nu.5.& 474.n.29.* Comens. *in l.2.& fin.C.de remiss.pignor.* ità per taciturnitatem, si creditor sciens patiatur quod pignus distrahatur, & terminus ad comparendum labatur Abb. *in c.penult.n.30. de sent.et re iudic.* Montaner. ad Oliban. *de act.lib.1.par.2.cap.29.num.45. in medio* Anton. Faber. *in C.defin.2.tit.de remiss.pignor.* Alexand. Raudens. *de analog.quæst.33.dub.9.* & post Negusant. & alios Molfes. *in cõsuetud. Neapol.par.8.de consens. Mulier.quæst.3.n.11.to.2.* vbi per integram quęstionem discurrendo ad terminos dicti textus concludere videtur, creditores vocatos non solum non posse amplius agere contra emptorem sed nequè contra conereditores, accedit Asin. *de execut.§.6. c.59. fol.158.* tacens enim in hoc casu videtur sibi præiudicasse, etiam stante æquitate iuris canonici, vt videtur post per Petr. Pecch. *ad dictam regulam, qui tacet 43.nu.6. fol.461.* per quã apparet, quod non solum hæc lex aduersatur iuri canonico, sed etiã, quod ei congruit, quia si per dictam regulam qui tacet excludit tacens, magis debet excludi ille qui est vocatus; dato ei docenti termino ad cõparendum, & iura sua deducendum; quod læpe potest esse ad bonum, quia comparendo vel posset venditionem
67 pignoris impedire † expresse dissentiendo vt ait Anton. Faber. *in dicto tit.de remiss.pignor.definit.1.* vel posset prælationi insistere, aut demum de pecunia ex pretio peruenio, participare, ideo, si negligat comparere, & iura sua adducere non debet hæc sua negligentia sibi prodesse, & emptori nocere, qui credens nullum alium extare creditorem, tutus ad emptionem accessit, remanere etenim deceptus sub secuto legis, si alio superueniente adstringeretur soluere, & pretio publica auctione conuẽto aliquid superaddere: maximè si taciturnitas duraret per plures annos, vt erat in casu predicto, vbi tacuerat per an nos triginta quatuor, quo casu respectu tertij habetur, ex
68 clusa omnis actio hypothecaria † super re vendita etiam si ageretur de credito censuali, ex quo fructus renascũtur quando res bona fide ad tertium peruenit; in posse cuius præscriptio fuit cõpleta; vt ex multis probat Pcific. *de Salvian.interdict.insp.2.c.2.n.272.* Felician. *de censibus.tom.1. c.4.lib.3.n.12.et tom.2.lib.3.cap.4.num.18.* Macerates. *var.lib.2.c.5. num.2.* & sæpius decisum in Rota testatur Cenc. *de cenc.part.3.cap.1.quæst.8.art.2.n.19. vers.quamuis cum seq.* quidquid sit respectu principalis debitoris seu eius hæredis.

Et licet hoc vltimum de præscriptione possit in dubiũ reuocari in Regno isto, in quo exceptio hæc præscriptionis non ita passim amplectitur, quando non est centenaria, vel immemorialis maximè in his iuribus censualibus, & in prima iudicij executiui instantia, vt videtur sentire Mastrill. *in addit. ad Gregorium quæst.9. num.33.et sequent.* qui non distinguit inter tertium, & principalem attamen non desunt, qui teneant contrarium vti est. Ferdinand. Boniron. *in suis scholijs ad pragm. de censib.nu.44.* cui tamquam viro maioris ponderis pluris deferimus in Regno, & quando non sufficere ad excludendam actionẽ in terminis tertij possessoris, in quibus loquitur Boniornus, & præcitati patres, & decisiones Rotæ, sufficere saltim deberet ad confirmandam dispositionem dictæ *l. si eo tempore.* cum non solum hospitale tenuerit, tempore quo distrahebatur Comitatus Nasi, sed per triginta quatuor annos post, nunquam comparuerit, nec censum petierit.

Et hæc de creditore excluso locum sibi vendicant, non solum in plenario iudicio hypothecario, sed etiam in prima instantia, quam nos vocamus, idest in iudicio executiuo, vbi nulla exceptio admittitur, non obstante quod agatur aduersus executionem petitam pro censu bullali †
69 vt decisum testatur Milan. *decis.1.nu.179.lib.2.* & Intrigl. qui se aliquantulum inuoluit super bulla, & pragmatica de censibus *quæst.47.* & noster Costa ibi Ratio est, quia hęc est exceptio de anterioritate causæ, & possessione quæ admittitur si à tertio opponatur, vt omnes fatentur, & dixi supra. ex Conuers. ad Intrigliol. *quæst.51.* Amat. *resolut.* 31. nam sublata de medio hypotheca anterioris percitationem, del proclama, remanet emptor possessor ex causa priori, ex qua potest repellere creditorem, postea venientem. Imo quod repellendus sit agens à limine iudicij non obstante ritu, quem nulla solet impedire exceptio substineo dum liber imprimitur in consimili causa in Magna Curia, quia actio est perempta, & videtur quodammodo cancellatus contractus, ad quod firmandum vxor doctrinam Regentis Constantijs *in d.l.1.num. 168.C.pen.fisc.cred.præfer.* item quod dum publicæ venditioni accedit authoritas principis censetur derogasse Ritu prædicto qui minus fauorabilis est.

Nec obstat replicatio, quæ posset fieri, quod non sit iudicialis adiudicatio vti requiritur vt possit excipi contra executionem factam pro censu, quia sufficit, quod res fuerit vendita auctore iudice iusto pretio quantum licitanti vendi potuit, & si enim verum sit, quod excipiens de possessione ex causa anteriori, aduersus creditorem exigentem censum ad formam bullæ constitutum, debet docere se possessorem ex causa adiudicationis iudicialis, secundum Mastrill. ad Gregorium *q.6.n.93.ver.prædictam* & sufficiat, si obtinuerit eam per dationem in solutum à parte, vt ego non semel obtinui, attamen hoc ideo con-
70 stitutum † est, quia per insolutum dationem extraiudicialem præsumitur res vendita minus iusto pretio, vel saltim non præsumitur, quod fuerit vẽdita iuxta verũ rei valorẽ, & propter hãc dubietatẽ non debet executio retardari, sed quando res auctore iudice vendita sit licet nõ per viam iudicialis à iudicationis, tũc cessa hæc præsumptio, & possidens rectè excipit, & sua exceptio debet admitti, quod fortius procedebat in casu isto, vbi venditio fuerat facta pro sorte principali reditum, ex quibus interusurijs fuerat fundata aulla Hospitalis, ex quo fiebat, vt
71 sufficeret Comiti † possessoris allegare parem causam adhoc vt ratione possessionis vincere habet, vt affirmat Mastrill. *dict.loco vers.quæro si tertius* addo Petr. Pecch. *in regula qui prior.nu.5.& 14.* quæ opinio magis arridet, & si

contrarium referat decisum Amat. dicta *resol.31.nu.10.* cui alias satisfaciemus, pro modo satisfacit D. Placitus Costa vti frater honorandus *in scolys ad consilium 68.* domini patris sui, cui nil addi posse putamus.

In vno tantum casu limitatem prædicta quando videlicet ageretur contra Ecclesiam, vel pium locum, quæ
72 tempore proclamatum vacasset rectore, † sicuti, dum hæc mendis purgarem pro impressione, obtinui pro clerico Don Francisco Holsman Beneficiali cuiusdam beneficij contra Marchionissam Larratane de anno 1628. Mense Nouembris, & partes acquieuerunt.

Non obstat modo, quòd simus in Ecclesia, quæ non ligatur proclamatibus iudicis laici vel si ligatur competit ei restitutio, quia satis superq; supra ostensum est, ipsam ligari in hoc casu, saltim admittendo exceptionem emptoris, siue ratione publicæ vtilitatis, siue nè diuideretur continentia causæ, & demum, quod verius existimo quia citata quatenus quasi per modum exceptionis, & in actu quod per iudicem laicum tantum expediri poterat, quo casu omnes fatentur fori declinatoriam non prodesse; Et ad terminos *dict. leg. si eo tempore* certum est Ecclesiam, & Ecclesiasticas personas præiudicari bannimentis seu credis laicorum iudicium factis in venditionibus
73 rerum pro tuitione emptorum † ad hoc vt non cõparentes censeri debeant exclusi, vt voluit in puncto. Ioannes Faber super dicta *l. si eo tempore.* Boer. *decis.* 141. Contar. *in l. diffamari in explicat. glossæ. num.* 20. *fol.* 98. in paruis, & ratio esse potest, quia ad terminos dictę legis non citatur clericus, vt iurisdictio aliqua in eum exerceatur, sed tantum, vt detur ei scientia, quod pignus venundatur; sufficit enim, vt sciat pignus vendi, adhoc, vt cẽseatur præiudicatus, nõ à Iudice laico, sed à Iure, vt belle voluit Abbas *in c. penult. n.* 36. *de sent. & re iud.* At quoties citatur clericus
74 ad hoc, vt tantummodo sciat potest per laicum † hoc fieri, vt pro constante affirmat Surd. quem in contrarijs citauimus *dict. decis.* 26. *nu.* 16. per doctr. Bald. *in cap. fi. num.* 5. *de fid. instrumentor.* & optimè Mart. Mar. Muta *in dicto capit.* 511. *Regis Alfonsi num.* 50. *tom.* 5. belle Felin. *in dicto cap. fin. n.* 6. qui ait, quod quãdo hæc Citatio esse monitoria quatenus sibi putauerit interesse, benè valeret; quod confirmat ex pluribus Muta *d. loco n.* 41. & in clerico creditore, quicquid sit in possessore, allego terminantem *decisionem* Rotæ apud Seraph. 657. *n.* 6. *et* 7. vbi admittit Rota citationem in personam Clerici creditoris, quando res subhastatur, negat verò quando esset possessor: vel hęres debitoris, quod, & ego Rotæ distinctionem sequendo semper negabo, addatur Asin *de execut. §.* 6. *cap.* 49. *n.* 18. *fol.* 151. Extendendà sunt prædicta ad casum, vbi huiusmodi clericus, vel Ecclesia nõ esset de creditoribus cognitis quos certũ est, citra stilũ huius Regni, personaliter, & nominatim citari debere, vt omnes firmant, maximè pacificus citatus per Fontanell. *d. claus.* 5. *gloss.* 8. *par.* 7. sed esset de incognitis, quos sufficit vocare per proclama, nã tunc etiam si esset casus, quod clericus comparendo, posset declinatoriam opponere, iuxta doctrin. Farinat. *quæst.* 8. *n.* 91. attamen quia non comparuit, non potest ex post facto opponere de nullitate citationis; licet, vt dictum est, in casu de quo agimus, omnino teneatur comparere, quia actus erat expediendus per Iudicem laicum, qui postea
75 saltem potest ei denegare audientiam † in suis Tribunalibus, iuxta practicam Castrensis *cons.* 301. *incip. prædicta debita. col. prima in fi. vers. et posito; lib.* 1. quem sequitur Card. Tusch. *concl.* 239. *verbo, Citatio, n.* 9. *et* 10.

Sed an possit in casu prædicto refricare restitutionis in integrum quæstionem, iuxtà doctrina Milan. *decis.* 9. *n.* 86. *lib.* 2. respondere affirmatiuè, vbi esset infrà tẽpora; etenim secundum veriorem opinionẽ Ecclesiæ, currunt à
76 die scientiæ † verè, vel præsumpte, nec potest petere restitutionẽ restitutionis, nè procederetur in infinitũ, vt sunt doctrinæ, vulgares, quas cumulat Stephanus Gratian. *disc. forens. c.* 601. *n.* 28. *lib.* 4.

Demum allegabatur ex parte Sacri Hospitalis prædicti, quod non poterat citari, neq; quatenus sua putaret in
77 teresse, dum ex priuilegio Regis Rogerij † habet etiam causas actiuas, ita vt etiam agendo trahat ad forum suum de quo mentionem facit Carol. de Grass. *de effect. Cleric. eff. p. n.* 118. *in fine.*

Sed respondebatur ex parte Comitis, quòd in casu suo agebatur de simplici scientia danda, quæ potuit dari etiã per inferiorem ad literas rogatorias, quanto magis per ipsum Principẽ, qui est superior dicti Hospitalis in quantum a dictas causas quas habet ex priuilegio Rogerij, in qua habetur vti baro, in tantùm vt ab eis appelletur ad tribunalia Regis, quidquid sit in causis vbi conuenitur tanquam Ecclesia, quia tunc appellatur ad Tribunal Regiæ legationis seu Monarchiæ, vt vulgò dicitur sicuti a cæteris Tribunalib. Ecclesiasticis huius Regni.

Vnde redeundo ad prepositam declarationem, certũ est, quòd vbi Principi aliquid statuere permittitur etiam in tertij præiudicium, propter communem vtilitatem, quod extendatur etiam ad clericos, & Ecclesiam, exem-
78 pli gratia, vt possit sibi valere † de aliqua Ecclesia, vel campanilli tempore belli, vel possit explanare prędia, & domos Clericorum, Surd. *consil.* 210. *numer.* 31. Gallin. *de verbor. signif. lib.* 10. *capit.* 28. *num.* 18. dummodo, vt supra dictum est, de interesse, in quo etiam venit pretium, parti satisfiat, ex Surd. *de aliment. & alijs suprà citatis n.* 46.

Infertur subsequenter, stante conclusione prędicta principali, quam diximus supra *nu.* 38. *et sequentib.* quod
79 ex quo fidei obseruatio, & promissorum † est de Iure naturali *l. p. D. de pact. l. naturales* 9. *de action. et obligat. l. stichum* 95. *§. naturalis, de solutio. l. l. cum amplius* 84. *§. is natura D. regul. iur.* fides enim, vt ait Tullius *p. et* 3. *offic.* fundamentum est iustitiæ, sinè qua humana comunicatio subsistere non posset, neque Reges regnare, non possit Princeps ex sua potestate quantumcumq; absoluta, dero-
80 gare † pactionibus subditorum, maximè in contractum deductis, & sic iuri ex eis orienti, vt post Molin. *de prim.* firmat Azeued. *dict. libr.* 4. *l.* 4. *&* 14. *de las prouisiones. numer.* 2. & disertis verbis probat Anton. Faber in præcita *definit.* 1. *Cod. si contr. ius, et vtilit.* Cum, vt ait ipse iuri quæsito, ex ea causa, quam Ius gentium induxerit, veluti ex iusto, legitimoque contractu derogare nequeat si nulla ratio vrgeat, nè ex plenitudine quidem potestatis citra iniuriam; sequitur Marc. Mantua *Dialog.* 22. *li.* 2. Lel. Zech. *de principe lib.* 1. *cap.* 6. *num* 13. perque cadit omnino doctrina Gratiani in *discept.* 854. dum firmat posse principem derogare donationi factę in contractu matrimonij sponsæ, ex causa prædicta, non refragante interesse donatarij primi, & cæterorum, nec non vxoris quia nullo iure id fundari potest, vt irritetur donatio ex solo principis Iussu nulla existente causa publice vtilitatis, cui è cõtra infiniti affirment contrarium, ità vt neque actiones ex contractib. orientes tollere possit, nè quidem exceptione, vt putà dispẽsando, quod debitum peti nequeat vt probat Azeued. *loco cit. n.* 6. neq; minuere, vel deteriores facere de directo vti esset tollendo prioritatem hy-
81 pothecæ, † prout in pulchra causa disputari vidi inter certos creditores Ioan. Groppo; cũ enim Groppus foro cessisset, absconditis, vt moris est, per huiusmodi homines multis rebus pretiosis, fuit per principẽ cõcessũ aliquibus ex creditoribus, ad quorũ notitiã deuenerat locus vbi celebantur, vt potuissent in præiuditium anteriorũ illa habere, etiam in satisfactionem crediti posterioris, & minus priuilegiati; vt potè chirographarij, non solum quia ita ei placuit, sed quia hec mobilia ex industria Pallauicini videbãtur penès cõmunẽ debitorẽ peruenta, quo casu etiam

etiam iure communi inspecto preferendus veniebat, nisi missio super eis esset facta per alios ex tex. *in l.3.D.ad leg. falcid. & l.ait prætor.*10. §. *si debitor. D.quę in fraud.cred.* per quæ conceditur prælatio creditori, ex cuius sumptibus,& laborē debitor manumittitur, vt decisum testatur Amat.Neapolit.*cons.*49.*n.*16.post Apont *decis.*28.& Luc. de Penn.*in l.prædia dom.n.*14.*C.de loc.prę.d.Ciuil.*quodquidem descendit ex eadēmet ratione decidendi,quæ mouit I.C.*in l.interd.D.qui pot.impig.*ad præferendos creditores quorum opera pignus melioris conditionis est effectum, eis qui tempore pręualebant de quo late discurrit Franc. *decis.* 97. *& decis.* 506. cui mille concordantes adiungit Amat.noster *resol.*3.dicebatur per alios creditores,non licuisse principi citrà iniuriam facere anteriores illos,qui sunt posteriores,in præiudicium anteriorum,quia ex hoc auferretur,& diminueretur Ius oriens ex contractu:& sic naturali Iuri derogaretur, quidquid esset, si de tacita legali auferenda ageretur.Ad quod propositum adduci poterat Text.punctualis iudicio meo *in l.antiochens.*21. *D. de priui.Cred.*vbi concluditur,non potuisse Principē concedere Ciuitati Antiochiæ,vt præferretur pro suis creditis anteriorib.creditorib.sicuti clarè deducūt Alberic. & Angel.ibi,& regulate est,vt ait Cou.*lib.*3.*var.c.*6.*num.*9. non posse per Principem derogari legibus facientibus in fauorem tertij,licèt secundum Angel.ibi, & Apostillam ad eum possit condere legem generalem, per quam postea tertio prejudicaretur conducit ad idem doctrina Iasonis *in l.Barbarius n.*44.*de offic.Præsid.* quem ad hoc adducit Azeued.*in d.l.*4.*n.*15. *lib.*4.*tit.*14. quę in tantū procedūt,in quantū ambigitur possit nè mandare,quod esset expresse excussio remissa. Et sic quod non agatur contra tertium possessorē dū potest sibi esse cautū cōtra bona debitoris,vel quod exigat ratam ab omnib.iuxta ea,quo tradit Fōtan.*dic.pact.clau.*4.*gl.*18.*p2.n.*87.Et licet ipse dicat,quod si casus occurreret,nō dubitaret de validitate dispēsationis pp æquitatē,quę cōcurrit,tamē ego nūquā tale Principi cōsulerem in publica vtilitas concurreret.

Sed contrà prædicta post hæc scripta inueni,tenere D. Regentem Carol.de Tappia *in decis.suprem. Ital.cons.*19. vbi firmat, posse principem præferre creditorem posteriorem anteriori. Mouetur ex eo quod si licitum est hoc facere legi inanimatæ, magis licere debet Principi,quiest lex animata,allegat pro se punctualem, vt ait,doctrinam Lucæ de pena *in d.leg. prędia C.de locat.prę.d. Ciuil.lib.*11. *vers.vigesimo,* cui post responderi, quod ipse loquitur in in donationibus factis à principe,vt possit pręferre secūdum primo, ex causa publicę vtilitatis quod quantum distet a casu nostro, nemo est qui non videat; cum satis differant inter se materia beneficiorum concessorum a principe cum materia contractuum initorum inter tertios : quibus princeps non potest derogare. Itèm ipse hoc admittit in casu vbi Reipublicę expediat: iuxtà quā rationem crediderim fuisse resolutionem captam in dicta causa,ex qua nemo,nisi ex modica temporis dilatione prejudicabatur,iuxta ea, quę statim dicemus, & nos etiam firmauimus in *Ora.*22.per totam, maximè in secundo fundamento.

Ex eadem ratione non sunt paruipendendę transactiones intèr partes initæ, quibus non ita de facili Princeps
83 † dispensare debet, lites peremptas suscitare permittendo, ex quibus multa solent oriri scandala, vt latè probat Stephan. Gratianus *discept.*721.*n.*35. *et seq.* vbi habes multos allegatos, de quibus vidimus latè disputari in casu feudorum Laliæ inter Ducem Melismerij, & Marchionem Sanctæ Crucis Siculum;ad eum igitur recurras,nam ideò subsisto, nè alicui ex eis molestus esse videar, & si ex prædictis, & infra dicendis apertè colligere poteris quid in dicta causa setiendum sit, quam nuper vidimus terminatum ad fauorem marchionis pro transactione.

Diximus de directo; nam per indirectum liceret Principi in modico,& ad tempus iuris tertij ex contractu descendente prejudicare,vt puta concedendo dilationem
84 ex iusta causa,† fideiussione de medio interueniente;per quam creditores tuti reddantur;alias enim teneretur in conscientia ad resarcitionem damni, si fortè ex tempore inhabiles efficerentur qui deberent, vel foro cederent, vt discurrit Anton. Faber *in C. de prębibus Imperator. offerend.definit.*1.*et* 17.& in hoc sentio cum prædicto Carolo de Tappia in dicta *decis.* 19. quia non agitur de magno præiudicio.

Deberent verò denegari huiusmodi moratoriæ illis
85 personis,qui foro cessissent,† quorum proprium est fidē fallere ex proposito,sub spe moratorię obtinēdæ;ad hoc, vt territi creditores, minuant eorum credita,remittendo partem; quia ex hoc eū iactura aliena locupletarentur ; cum huiusmodi enim hominibus, rigidè agendum est nō solum denegando dilationes, & guidatica, sed etiam eos sæuiter puniendo quis enim dubitat, quod remisse se gerendo cum hominibus istis, aperitur via alijs admittendi similes fraudes,cum magna iactura reipublicæ, vt in dies experimur, dum per defectum fidei obseruationis, ob tot fallimenta occursa multis ab hinc annis,negotia conquieuere, & mercatores neque cum laterna Diogenis inueniatur. Vndè magna, incommoda orta sunt singulis vti singulis & vti vniuersis,& per maxima publicis rebus, & Patrimonio Regis nostri, Ex quibus rationibus Princeps Emanuel Philibertus pientissimus, vigilan-
86 tissimusque Prorex † huius Regni, felicis recordationis, cuius memoriam nulla temporis iniuria afficere poterit, edicto cauere decreuit, vt contrà huiusmodi hones rigidè ageretur; nè iterum ad mercaturæ exercitium admitti potuissent, aliaque digna tanto Principe, quæ hand dubium magna euitassent incommoda,si proh dolor morte præuentus, tam sancta instituta ad finem producere potuisset.

Ad quod propositum memoriæ comendandum est illud dictum Baldi *in l.fi.col.*1.*D.qui bon.ceder.poss.*dicentis. quod grauissima lex illa æris confessi, in odium debitoris
87 fidem fallentis inducta, deberet contrà tales † mercatores obseruari,qua lege cauebatur, quod si sexaginta dies statutæ debitori ad soluendum laberentur,& nemo compareret qui soluendo vellet debitorem redimere traderetur creditoribus dilaniandos: cuius rei testantur etiam Natt.*cons.*361.*num.*7.Xuares *in tit.delos Gouiernos in prin. cip.num.*21.Petr.pecch.*de iure sistendi cap.*2.*num.*3. Baeza *de debitore inope cap.*1.*num.*57. Couar.*lib.*2. *var.resol. c.primo.* Marchesan.*de nommissionib.parte prima tit.de dilation morator.cap.primo.* Budeus *in repetit.l.qui fundum part.prima fol.*571. *vers.addictorum.* Azor. *Instit.moral. parte* 2.*lib.*2.*cap.*32.*fol.mihi* 133. Alex.ab Alexandro *lib. 6.genialium,cap.*10.*vers.quod in confessum fol.*895.*vbi additio* Connanus *lib.* 4. *commentariorum Iuris cap.*15. *numer.*8.*& 9.fol.*427.Illustr.Cardin.Baron.*to.*1.*annal.ann. Christ.*33.*fol.*134.indè debitores ex delicto dilatione priuandos dixit Carol.de Tap.*decis.*21.*Sacr.Cons.Neap.*post alios quos allegat.

Quare, & si dilationum concesio, inter ea quæ momodici præiudicij sunt, à multis connumeretur attamen non itam passim relaxandæ sunt,quin multa considerāda veniat,quæ Principis animum remouere possunt;quæ tradit videndus Faber. *d.tit. de prec. Imp.offer. defi.*20. Graff.*excep.c.*32.*per tot.*

Cæterum quo dictū est de iure tertij, ex contractu descēdētis non derogandi,extēdit Axeued.*in d.l.*4.*tit.*14.*de las ponisiones lib.*4. non solùm ad Ius in re consistens, sed
88 etiā ad Ius in spe † Et ratio est,quia spes ex cōtractu descēdēs;habet quid certitudinis,ita vt pertinere ad nos rectè dici possit, vt ait Somponius *in l.verbū illud* 181.*in fin.*

D. de verb. signif. ibi *pertinere ad nos etiam ea dicimus, quę in nulla eorū causa sunt, sed esse possunt.* facit optima glossa
89 *ibi in verbo possunt.* explificans in spe† ex contractu oriēte indè colligunt DD. quod appellatione pertinentiarū eodem metu factus. Gamm. *decis. Lusitaniæ* 346. *n.* 4. Mascard. *de probat. conclus.* 1051. *n.* 34. Menoch. *de præsumpt. lib.* 3. *præsumpt.* 4. *num.* 23. Guttier. *consil.* 16. *nu.* 15. Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib.* 13. *quæst.* 1. *nu.* 203. Rot Roman. *coram Reuerendiss, Ludunens. Granatens. professionis* 9. *Februarij* 1609. apud Farinaz *decis.* 175. *part.* 1. Sancez. pertinentia, ei pertinentia ex quolibet titulo, & causa de preterito, presenti, & futuro, quæ ei competerent, & competere posset, censeri debuisset dotasse successiones futuras, adeò quòd prò peruentis ex huiusmodi successionibus, soluto per mortem viri matrimonio, potuisset agere tamquàm pro dote cōtrà bona fideicommisso subiecta. Contrà mulierem faciebat regula illa, quod in generali renunciatione facta, etiam de Iure de futuro non intercludatur Ius futurum, quod non trahit causā de opræterito, nec de præsenti, † sed superuenit ex noua causa, sicuti est successio, nàm nèc re, nec spe compit, iuxta Doctrinam Bartoli *in l.* 1. vbi Ias. *num.* 17. Succard. *num.* 159. Ripa *n.* 26. *C. de pact.* Surd. *consil.* 308. *n.* 30. *&* 418. *n.* 10 mille per Molfes. *ad Consued. Neapol. quæst.* 6. *nu.* 33. *&* 34. vbi loquitur de rennunciatione hęreditatis deferendę; Ea præcipuè ratione, quia hæreditas viuentis nec translatiuè, nec extinctiuè renuntiari potest; tàm quia est Ius defuturo, quam quia, ad hoc vt valeat, debet hæreditas in eo statu esse, vt adiri possit, *l. is qui hæres* 13. *D. de acquir. hæred.* ideòq; si fortè antequàm sibi hæreditas deferatur quis repudiet vel renunciet, nil agere dicitur necsi casus succedendi eueniat, succedere prohibetur *leg. is pot. vbi Imol. D. eodem titul.* Surd. *cons.* 398. *num.* 12. qui alios allegat.

Contra tamen respondi, & obtinui, nàm supposito quod Iurium appellatione, veniat propriè successio, †
91 aliud non est, nisi Ius succedendi, sicut, & hæreditas *l.* 1. §. 1. *D. de rer. diuis. Institut. de reb. corporal. & incorporal. in princ. ibi Incorporales autem sunt quę tangi non possunt qualia sunt ea, quę in iure consistunt, sicut hæreditas. &c. l. nil. aliud* 24. *D. de verbor. significat.* Brisson. *d. tit. in verbo Ius*, & comprobat Rimin. Iun. *in figuratione casus cons.* 351. sequitur, quod subdicta formula dotationis intelligi debeant comprehensæ successiones, futuræ; etenim, & si futura hæreditas simpliciter per pollicitationem renuntiari nō possit, nec repudiari attamē si pactū interueniat, cōtinens vtriusq; consensum, & verba in futurum dirigan-
92 tur, † veniunt vtiq; hæreditates, & successiones; quia obligatur renuncians ad non petēdū, etiam in futurum, Bart. *in l.* 1. vbi Decius *n.* 26. *C. de pactis*. Anna Iunior. *cons.* 45. *à n.* 28. Roland. *de lucr. dot. quæst.* 39. Mattheus Brunus *de cession. bonor. quæst.* 21. Surd. *cons.* 398. *num.* 2. *&* 3. *cum seq. &* num. 23. Decius *cons.* 31. *n.* 5. Boer. *decis.* 147. *n.* 12. *&* 13. Caroc. *cas.* 62. *n.* 26. Mascar. *concluf.* 1264. *n.* 20. *vers. declaranda.* Menoch. *cons.* 335. *num.* 39. *cum plurib. sequent. Et cons.* 401. *num.* 119. Riminald. Iun. *d. cons.* 351. & in donatione Iurium loquens Curt. Iun. *cons.* 119. *num.* 15. ex nostris Luna *inter consilia diuers. siculor. cons.* 45. *numer.* 21. & nos infrà *in discursu tertio particula vltima huius primę tractationis* & maximè dum adfuit iuramentum, vt multi ex præcitatis patribus considerant, maximè Caroc. *dict. cas.* 62. *n.* 24. vbi alios citat. Item stantibus verbis vniuersalibus ibi, Omnia, & singula Riminald. Iun. *dicto cons.* 351
n. 64. nec in casu prædicto desiderabatur consensus illius,
93 de cuius hæreditate agebatur, † quia fuerat præsens, quādo dotatio de Iuribus facta fuit, quo casu hæreditas viuētis, et iam expresso nomine ipsius, in pactū deduci potest, vt considerat Surd. *d. cons.* 494. & post mille Franc. Molin. *de rit nuptiar. lib.* 3. *c.* 79. *n.* 12. *&* 14. *&* c. 83. *n.* 8. 14. *&* 17. licèt quando defecisset in casu prædicto præsentia, non ex hoc fuisset vitiata dotatio; quia renunciatio Iurium fuit facta in genere; nota autem est conclusio, quòd renunciatio, vel pactum de hæreditate viuentis valet, quoties agatur de successione plurium in genere, vt fuit decisum in Rota Romana, seu Tiburtina *Castrorum de Melchiori decimo Decembris* 1618. per doctr. Saliceti *in l. fi. n.* 10. *C. de pact.* vbi Fulgos. & Iacobin. *num.* 40. Curt. Iun. *nu.* 26. Cagn. *n.* 45. Cap. *decis.* 159. *n.* 10. Laderch. *cons.* 133. *n.* 6. cum alijs per Grat. *disc.* 692. *a n.* 45. *fol.* 221. *to.* 4. vbi extendit mirè conclusionem Franch. *decis.* 89. Luna *inter consilia diuersor. siculor. cons.* 45. *n.* 22. vbi duas alias limitationes refert, & nos loco præcitato.

Quibus stantibus, non curabam de contrarijs, etenim & si doctrina illa Bartholi communiter sit recepta; attamen non procedit, vt ipsemet fatetur, quando renuncia-
94 tio est facta ex causa de futuro † prout erat in casu, de quo quærebatur, vt aduertit Menoch. *d. cons.* 339. *nu.* 39. post alios, quos allegat, & loquuntur omnes præcitatis patres, non solum vero vbi adest expressio futurorum, sed etiam si adsint verbę equipollentia, vt in casu multum simili casui nostro consuluit Mandell. *cons.* 11. *n.* 17. quem post hos omnes vidi, & profecit multum pro decisione causæ prędictæ. Nec facit quòd hæreditas futura nec re, nec spe competat quia hoc non obstantę, venit inter futura, & ex die delatæ hereditatis ex nunc prò tunc censētur donata bona hæreditaria, ac si renuncians, vel donans
95 † adijsset, & donatario restituisset, occultando vnum actum, vt colligitur ex mente Capicij in dicta *decis.* 159. *n.* 14. & Doctorum per eum allegatorum, & sequi videtur Riminald. Iunior. *dict. cons.* 351. *nu.* 28. & Surdus *cons.* 398. *n.* 34. Crauet. *cons.* 288. Surdus in specie *decis.* 14. *num.* 2. *&* 3. & denostris in puncto Petr. de Luna *inter consilia diuersor. siculor. cons.* 45. *num.* 29. *&* 30. *fol.* 357. Qui ex ea ratione mouentur, quod huiusmodi pacta tacitam habeant conditionem si hæreditas deferatur, vt aiunt prædicti, & vltra eos Becc. *cons.* 74. *n.* 24.

Item Doctores prędicti in contrarium adducti, omnes loquuntur in terminis renunciationum, quæ sunt odiosę, & vti tales restringendæ, & ideò interpretandæ vt minus noceant renuncianti, in puncto Menoch. *dicto cons.* 335. *numer.* 9. *&* *cons.* 749. Surd. *cons.* 431. *numer.* 32. *&* *cons.* 445. *numer.* 56. Molfes. *dicto titul. de renunciationibus quæst.* 6. *numer.* 35. At nos loquimur in donatione quæ-
96 actus fauorabiliter † ad tradita per Bart. *in quæst. sexto. &* Grat. *disceptat.* 692. *à num.* 6. *vsque* 12. *tom.* 4. ideoq; magna est inter vtrumque casum differentia vt punctualiter considerat Riminal. Iun. *dicto cons.* 351. *numer.* 98. *&* 99. qui loquitur in dispositione statuti, quæ est minus fauorabilis dote.

Demùm licèt intestati vel testati successio † non possit propriè spes dici; attamèn quandò sumus in successione ascendentium, impropriè dici potest spe nobis spectare, vt post Riminald. Sen. probat pulchrè Iunior dicto *cons.* 351. *à nu.* 34. quidquid sit in successione descendentium, de qua non datur spes probabilis, vt est videre per Osasch. *decis.* 94. *num.* 30. Et iuxta hoc fuit in dicta causa decisum, dum hæc staret sub prælo D. Marchionissa Luccæ.

Meritò ergo redeundo ad propositum, cum inra ista habeant quid certitudinis; non possunt Principem.

Hoc verò quod traditum est de contractibus, eorumq; iuribus per Principē non derogandis, meritò extenditur etiam ad contractus gestos cum eodemmet Principe; Etenim nil refragante plenitudine potestatis, quam in eo agnouimus non poterit pactionibus cum subdito initis cō-
97 trauenire † *l. digna vox.* vbi Bald. & Ceteri DD. *Cod. de legib. cōtractu* 3. *C. de rescind. vēd. d. Cęsar.* vbi Bald. *D. public.* Suares *alleg.* 9. *&* 10. Alciat. *regul.* 3. *præsūpt.* 8. *n.* 6. Festasius

de

de æstimis,& collectis par.4 capit.4.num.43. Ayala *de Iure belli lib.1.cap.7.num.8.* Gallina *de verbor.significat.lib.10. cap.29.num.10.* Corrad. *in templo omn.Iudic.libr.1.cap.1. §.3.vers.ouactauo infertur.* Nauar. *de redit.Ecclesiast.q.1. monit.20.num.5.* Peregrin. *de Iur.fisci lib.6.tit.1.n.8.* Cabedo *decis.75.p.2.* Calist. *de lege regia,§.30.n.35.* post multos quos aliegat, quibus addi potest Tiraq. *de primog. q. 35.num.23.* Gomez *in l.43.tauri num.189.col.3.& tom.2. var.cap.1.col.2.* Padill. *in l.interpositas num.37.C.de transactionib.* Gamma *decis.135.num.5.* Burgos de Pace *cons. 25,nu.52.* Peres *in l.prima gloss.2.titul.fin.lib.4.ordination.* Axeued. *in l.prima num.12.tit.2.libr.4.& in l.3.num.6.tit. 10.lib.5.* vbi Mattiens. *num.5.in noua recopil.* Flamin. *de resignation.beneficior.lib.2.quæst.1.n.16.& quæst.18.num.8.* Anton. Oliban. vir satis doctus, & fundatus in *vsatico alium namque de iure fisci cap.3. num.12.* Esse *decis.* 187. Caldas Pereira. *de resolut.emphyteus.cap.2.num.18.& 19.* Cened. *Collectan.167.* Gonzal. *ad regul.Cancellar.gloss.28. n.19.* & est pulchra decisio Supremi Consilij Italiæ apud Regentem de Tappia *decis.5.num.34. consequent.* Et Italis vltra prædictos Affict. *decis.282.& 361.* Grammat. *consil.100. & decision.65.n.26.* Clarus *in §. feudum q.59.* Menoch. *præsump.10.num.49.lib.2.* Becc. *cons.56.n.8.* Pedoc. *cons.1.num.201.* Rodolphin. *de potest. Princip c.6.nu. 161.* idem Carol. de Tappia *in l.fin.p.2.n.2.de constitution. principum* Roland. *cons.13.num.45.lib.3.* Præses de Franch. *decis.17.num.6.* Octauius Gloritius *in cap.1. de probation.& responsi.1.p.2.num.75. & sequentib.* Anton. Faber. *in C.tit.de reiudicat.definit.12.* Alex. Galuan. *cons.20.num. 10.* Stephan. Gratian. *discep.891.n.9. tom.5.* Ioseph. Roman. *cons.37.num.257.* Et nos in responso pro Ciuitate Iacis contra eius Casalia; Ciuis dicti nulla alia ratio assignatur, quàm illa per nos supra tradita, videlicet, Principem non habere sub se contractus, ex quo tamquam, ea quæ sunt de Iure gentium, principali potestati non subsunt. Surdus *decis.43.n.12.* Gonzales *d.gloss 28.nu. 13.* Ideòquè Princeps ipse naturaliter, & ciuiliter obligatur ex contractu cum subdito celebrato, secundum opinionem, quàm tenet Pater Molina *disp.261.n.vlt.* adeò & talitèr quod in materia contractuum nil differat à priuatis, licèt in reliquis magna adsit differentia inter principale culmen, & priuatam fortunam. Surd. *dec.1.in princip.* Carol. de Tapp. *in d.l.fi.loc.citato.* Gloritius ibidem *n. 76.* & multi ex præcitati Patribus idem Dominus Tapia *in decis.10.num.21. Sacr. Consil. Napol.* Nec quod Decius teneat, naturalitè tantùm obligari ille, inquam *in c.primo num.7. de probatio.* prædicta tollit; quia dato sit verum, in ea acceptione, vt cogi non possit ad obseruationem promissorum, quia nemini subest; tamèn inquātum ad quod teneatur ad eorum obseruationem, & tenaciter obligetur, nil differta priuatis; vndè etiam huiusmodi obligationem actionem producere dicimus, vt agnoscit vnà cum suis Collegis in supremo Italiæ Carol. de Tappia *dicta decis.5.num.38, vers.& licet fuerit.* ad differentiam propriè naturalis obligationis, quæ actionem non producit, nisi tantum exceptionem; quæ impedit soluti repetitionem: vt effuso sermone diximus *in discursu secundo primæ tractat.particul. prima n.13.* vbi etiam firmauimus abusiuè obligationem dici.

Et prædictis oritur conclusio quàm securè firmant
99 Doctores, dum dicunt, Principis conuentiones,† & iudicia bonæ fidei, esse *Ias.in l.ciuitas num.8.D.si cert.petat.* Cotta *in memorialibus vers.contract.* Dec. & Bero *numer. 152.in dicto cap.primo de prob.1.* Boer. *decis.265.* cum mille per Stephan. Gratian. *dicta discept.891.numer.11.lib.5.* Ex bono enim, & æquo æstimari debent; siquidem, vt ait Bald. in *l.princeps D. de legib.* quem magnificat Calist. *dicto §.30.n.35.* nisi inter Principem & priuatum æqualitas in contractibus seruaretur, non inueniretur, qui cum eo contrahere vellet, & efficeretur exul, qui omnium est præsul addimus Anton. Faber. *in Cod.libr.3.tit.22.definit. 11.num.3.in allegatis,* vnde colligit textum *in l.quoties 15. de reiudicat.* non posse practicari in venditionibus factis
100 à principe, quia in ea primus † emptor præfertur, siue res fuerit alteri tradita, siue non vt post alios adduxi in meo responso pro Capitan. Ioseph Speradeo, contra illum de Priaruggia, super officio Custodis portis huius Vrbis Panormi.

Experientia verò docet, prædicta magis proficua esse respectu ipsius Principis, quàm priuatorum, qui cum eo contrahunt etenim ex pactorum violatione, & non obseruatione videmus multa resultare incommoda reipublicæ, & experiuntur ijdemmet Principes, dum propter fidem non seruatam creditoribus, & alijs, qui cum eis contrahunt, non ità de facili inueniunt, qui pecunias eis credant. Et si forte aliqui adsunt, non est sinè magno ipsorum incommodo propter vsurarum grauitatem; cum iam nemo velit ad censum dare ob impossibilitatem exactionis; & repetionis, & præsertim in Regno isto post nouissimam Pragmaticam editam super reformatione censuum etiam præteritorum, ad rationem de quinque procentum.

Namquè quod à principio fuit inuentum prò leuamine ærarij Regis exhausti, Baronumq; & vniuersitatum vtilitate, exitu rei fuit repertum fragile, imò damnosum præsidium, dum neminem inuenientes, qui pecuniam suam credat ad censum, necesse est vt capiant ad cambia; quæ ad minus sempèr important interesse ad summam de quatuordecim prò centum; Et tamèn sensus frequenter constituebantur ad rationem deptem, quod benè
101 fuisse præuisum, mihi relatum fuit, † ab vno ex duum viris qui in Consilio Italiæ degunt, pro Regno hoc Siciliæ, qui ex hoc non assensit consilio, imò omnem operam adhibuit, vt effectu careret. Iste est, secundum fama, retulit, Illustriss. D. Præses Corsetus tunc in tribunali Regij Patrimonij Præses, vir omnem laudem superans.

Vndè non parum de Supremo principe meritus esset ille, qui rei dominicę præpositus, curaret eum manutenere in bona opinione in hac commercij materia quod non alio obtinere posset, quam implendo promissis eius nomine; nec deberet; distinguere inter obligationes contractas per antecessores in officio, & inter contractas per præsentes, qui essent principalis ærarij administratores; quia ad vtrumq; respicere deberet, sicut princeps ipse factum, & cotractum sui prædecessoris infringere
102 † non potest, nec aliter ab eo recedere, siue per electionem, siuè per successionem assumptus fuerit ad Regnum Padill. ad *l.interpositas, num.37. de transaction.* Pedamont. *decis.139.num.11.* Peregr. *loco citat.num.45.* Mamm. *decis. 338.num.5.* Menchiach. *illustr.contr.cap.26.nu.16.* Suarez *de legib.lib.3.cap.35.num.23.* Cabed. *decis.75.numer.1.p.2.* quia principis contractus vim legis habet, ad cuius obseruantiam omnes perpetuò tenentur, sicut lex ipsa perpetuò durat, Surd. *decis.2.num.4.* Menchiac. *d.c.3.num.5.* Card. Tuschus *litt.P.conclus.693.* Card. Mantic. *de tac.& ambig.lib.3.tit.10. num.46.* Barbos. *in cap.primo num.7.de constitution.*

Nec prædicta, & infra dicenda minuunt in aliquo supremi Principis potestatem; quia, si, vt supra diximus, non dedignari debet, se illud non posse, quod Deus non potest, ita hoc casu contentus esse debet se ligari promissis, & pactionibus, quandoquidem Deus ipse vult eis ligari, vt docet Magister sententiarum, relatus per Bald. *in l.1.D.de pact.* qui ait, Deum omnipotentem promissione obligari; sequitur Dec. *in cap.relatum de prebend.& consi 286.num.6.& consil.689.num.7.& in l.si debitori nu. 14.D.si cert.petat.* Crauett. *cons.241.nu.12.vers.solum promissio* Foller. *in praxi censuali, verbo,& submissionis nu.4.*

Ferret.

Ferret.*conſ.*32.*num.*21.*vol.*1. Peregrin.*de Iur. fiſc.lib.6.tit.* 1.*num.*9. Rodolphinus *de poteſt. Princip.cap.6.num.*180. Octauius Gloritius *dict. reſponſ.primo part.*2. *nu.*78. Seſſe *deciſ.*79.*num.*12.*&* 42.*tom.primo* cum multis quos adduxi in prædicto reſponſo pro vniuerſitate Acis Aquileiæ, contrà eius Caſalia, quæ cartam ſeparationis obtinuere, vbi latè oſtendo, non potuiſſe hoc facere, obſtante con-
103 ceſſione Iuriſdictionis in dominium † *ad Conſilia* Caſanat.43.Ioſeph.Roman.24. Seſſ. *dicta deciſ.*79. *&* *deciſ.* 182.ſecundum quæ obtinuit,dum hæc corrigerem.

Includuntur ſub iſtis regulis priuilegia conceſſa propter ſeruitia, vel mediante pretio; quia hæc ſortiuntur
104 naturam contractus, & efficiuntur irreuocabili, † non obſtante quacumque plenitudine poteſtatis Bald. in *l. qui ſe patris num.*14. *C.vnde liberi* Felin.*in cap.nouit.num.* 8.*poſt med.de Iudicijs.* Ruin.*conſ.*29.*nu.*4.*vol.primo* Natt. *conſ.*268.*num.*5. Afflict. *deciſ.*125.*num.*10.*&* *in Conſtitut. ea quæ ad decus.num.*28.Crauett.*conſ.*869.*num.*7.*&* *conſ.* 963.*num.*26. Peregrin.*libr.*3.*tit.*3.*n.*28.*de iure fiſci.* Oſaſch.*deciſ.*139.*num.*23. Petra *de poteſt. Princ.in* 2.*dub.princip.num.*84.*fol.*176. Cephal.*conſ.*549.*numer.*86. *poſt alios vol.*4.Rodolphin.*dicto loco.nu.*163. Capic.*deciſ.*21.*nu.*15. Grammat.*deciſ.*86. *num.*5. *&* *voto* 28.*num.*13. Marta *de iuriſdit.cap.*33.*num.*104.Rebuff.*conſ.*146.Bellug.*in ſpecul. rubric.*9.*num.*27. *&* ibi Camillus Borellus *verbo, Irreuocabilis.* Roman. Dec. Gozadinus, & alij relati a Carol. Tappia *in l.fin.p.*2.*cap.*9. *in princip. de conſtitutio Princip.* Trois *ad rit. Neapol.Rit.*46.*num.*6. Siſtin. *de regal.lib.*1.*c.* 6.*n.*6.Cancer. *variar.reſolutio lib.*3.*cap.*2.*num.*53.Glorit. *dicto reſponſ.primo parte* 2.*n.*81. *et reſponſ.*6. *num.*69. vbi allegat Peregrin. *con.*7.*num.*1. *vol.*3. Caſtill. *de l.reg.d.*§. 30.*ante num.*43. *litt.Y.* Maſtril.*deciſ.*263. *num.*9. *et deciſ.* 241.*num.*26.Borell.*de præſtant.Reg. Catholic.c.*53.*num.*6. Caualcan.*de brach. reg.parte* 6.*num.*406. Paſchal.*de patr. poteſtat.parte prima cap.*1.*num.*4.Maſtrill.*de magiſtrat.lib.* 3.*cap.*4.*num.*318.Poſt Tiraquel.Pinell.& alios,Regens de Tapp. *deciſ.*5.*n.*34.Caſſanat. *in* allegationibus prò Vrbe Meſſanæ nobiliſſima *nu.*18. & ante eum Ioan.Baptiſta Caſtellius Reg. Conſil. meritiſſimus qui in eadem cauſa ad fauorem patriæ ſatis doctè ſcripſit nu.... Mandoſ. *reg.* 13.*cancellar.in fin.* Ferd.Loaze *in reſponſ.ſuper oppido de Mula p.dub.*3. *fundator pro Marchione nu.*2. *vſque* 25.Regens Tapp.*in deciſ.*23.*num.*103.104.*&* 105. in cauſa dictæ Vrbis Meſſanenſis edita, Aloyſ.Ricc.*collectan.*862.Marta de clauſ. *parte prima clauſ.* 195. *num.* 9. Suarez *de legibus lib.*8. *c.*37. *n.*4.*et* 10. Gomez *in l.*40.*tauri num.*89. D. Auguſtin. Barboſ.*in d.cap.*1.*n.*9. *de conſtitut.*& poſt Marquil. *in vſatico*, *quoniam per iniquam verſ.quæ ſecundum Iacob.fol.*178.*col.*1. Valleſicca *ibi nu.*4.Fontanel.*de pact. nupt.clauſ.*4.*gloſ.*10.*n.*36. *et num.*90.*et* 91. vbi docet quæ ſint priuilegia, & per quæ medſa tranſeunt vim contractus. Regens Fuluius de Coſtantio *in Cod.lib.*10. *tit.pœnis fiſcal.cred. proferi l.prima n.*93. Gonzal.*ad regul.Cancell. gloß.*28.*nu.*22.poſt Mohed *deciſ.*6.*num.*2. *de priuileg.* Anton. Gabr.*de Iure quæſito non tollendo.concluſ.*5.*numer.*5. Rebuff. *in ead.regula gloſſ.*6. *n.*16.Azebed.*in l.*3.*tit.*10.*nu.* 11.*lib.*2.*recopilat.* Aponte de poteſtat.Peregr.*tit.*3.§.1.*nu.* 3.*et* 23. vbi de conceſſione Iuriſdictionis mediante pecunia,D.Stefan.Gratian.*diſcept.*891.*num.*33.*lib.*5.Marius Giurba mille more ſuo adducens *conſ.*69.*nu.*15.16.*et* 17.& de priuilegio Immunitatis à gabellis multos commemorat Glorit, *dicto reſp.primo part.*2.*num.*37. *in fin.* Bardellon.*conſ.*22.*num.*19. Oſaſc.*conſ.*887.*num.*58.*col.*9.Boſſ.*de Princip.n.*151. Menoch.*conſ.*156.*numer.*33.*et* 34. Feſtaſ.*de Collect.p.*5.*cap.*1. Marius Muta *in proem.ad capitula Regis Iacobi num.*26.*et ſequentibus et ad cap.*38.*num.*9. *eiuſdem Regis.*

Et hoc tàm ſi ipſe Princeps ſit, qui conceſſit quàm eius prædeceſſor, vt in omni alio contractu dixi ſupra proximè,& in ſpecie firmat Muta *loco citato in prohemio n.*29.*et in dicto cap.*38.*num.*9.*et* 10. poſt Petr.de Gregor. *de conceſſ.feud.p.*1.*q.*7.*num.*27.latè poſt hæc viſus Ioſeph. Roman.*conſ.*24.*à num.*35. & per ſequentes, Tapia *deciſ.* 10.*n.*19.*Sacr.Conſil.Neap.*

105 Quæ procedere magis debêt in Domino Rege † noſtro reſpectu priuilegiorum huic Regno conceſſorum, quod eius anteceſſores,vt Ipſe ex ſua gratia agnoſcit, nõ ex pacifica ſucceſſione habuerunt, nequè armis acquiſiuerunt, ſed à Regnicolis obtinuere,qui in ore gladij vnico quaſi momento traducitatis francigenis,non vicinio res principes, qui ad Regnum aſpirabant, ſed Aragoniæ Regem Petrum,Conſtantiæ virum ad Regnum inuitauerunt, & accedere recuſantem non bis,ſed pluries opportunis precibus compulſerunt, aduenientem hilari animo exceperunt, & Regno donarunt, coronatumq;tutauerunt,Regnum ipſum per Iacobum Petri filium, & ſucceſſorem, Romano Pontifici renunciatum, à Corona Aragonum ſeparari non permiſerunt. Sed Fidcrico eius fratre Regni tunc Præſide in Regem ſuffecto, coegerunt, adhibito ad hoc Iureiurando, vt nullus fœderis,vel belli tractatus Regnicolis inſcijs haberetur;prout ipſe Fidericus teſtatur,& refert Faſellus *de reb.Sicul.lib.*9. *decad.*2. *c.*2.*in fin.*& ex noſtris Petr.de Gregor.*de conceſſ.feud p.*5. *quæſt.*1.*fol.*168.*col.*1. *in medio,*nec alij ſcriptores negant; Vndè Philippus Secundus huius nominis Rex Auguſtiſſimus, agnoſcens prædicta, Siciliæ Regnum ad imparia cum cæteris tractari debere affirmabat.

Quarè animaduertere debent; qui Regis in hoc Regno vices gerunt, & qui eis aſſident, ne Regnicolarum priuilegia tàm faciliter conterant, & aſpernant, quibus
106 Reges † ipſi contrà ire non tentant,vti nuper vidimus; Etenim cum Dominus Rex ad Epiſcopatum Catinæ vrbis meæ, Siculo debitum, exterum ex vrgenti cauſa præſentaſſet, ſtatim compenſationem adhibuit, præſentato alio Sicolo ad Archiepiſcopatum Meſſanenſem imò (ò mira humanitas) ſe hoc aliàs minimè facturum ſpopondit,vt inferioribus miniſtris annueret, quàm ſibi cordi ſunt ſiculorum priuilegia.

Nec paruipendenda,ſunt illa,quæ inferioribus locis,& Ciuitatibus conceſſa fuerunt; ſed omnia æquè obſeruanda,ſicut omnium æqua fuit fidelitas, & cauſa vnica concedendi; vidi enim quamplures Iudices, & fiſci partes tuentes irridentes priuilegia multarum Ciuitatum,quaſi liceret vnius Panormi (exempli gratia dicto) priuilegiis deferre,nil verò curandum de cæteris eſſet;quæ fortè impares vireshabent,ad eorum tuitionem.

Diximus de priuilegijs vim contractus habentibus, ad
107 differentiam gratuitorum, † quæ liberè ſecundum aliquos per Principem reuocari poſſunt, iuxta doctrinam Felini *in c.nouit.n.*10. vbi Franc.de Aret.*num.*25.*de iudic.* Natt.*conſ.*511.*et conſ.*584. Aim. Crauett. *conſ.*241.Xuar. *alleg.*9. Marta *de Iuriſd.p.*4.*c.*190.*et nu.*10. de cuius concluſionis veritate videbimus infrà quando de derogatione Iuris quæſiti ex Principis beneficio agemus, vbi alios cumulabimus.

Et proſequendo materiam in confirmationem eorum, quæ diximus de Principe, quid poſſit circa ea,quæ ſunt Iuris gentium, duos alios notabiles effectus colligam,remittendo lectorem in reliquis ad Calliſt.*dicto tract.de leg.regul.*§.30. qui multos alios tradit, plurequo authores citat,vnde alij haberi poſſunt.

Primus eſt,quod Princeps non poſſit tollere in totum
108 filijs ius legitimæ † eis debitum ſuperparentum bonis, iuxtà doctrinam Alex.*conſ.*113.*num.*8.*lib.*7. Ial. *in Auth. nouiſſima n.*56.*C.de inoff.teſtam.*Cagnol.*in leg.Iura ſanguinis num.*5. *D.de reg.iur.* Boer.*deciſ.*180.*num.*6. Socc.*conſ.* 150.*lib.*1.Gail.*obſeruat.*122.*nu.*10.*lib.*2. & Greue ibi conſideratione prima,Petra *de poteſt. princip.c.*28.*n.*2. Surd.

de alim.

de alim.tit.5.quæst.1.num.6. Ant.Scapp.*de iure non scripto lib.6.c.14.* Misinger.hæreticus *observ.43.numer.2.cent.5.* Decian.*responsi.35.n.60.vol.1.* Calist.*d.§.30.num.14.* Addo Menoch. *cons.250. num.108.& 111.* Cephal.*cons.120. in fin.* Merlin.*de legit.libr.3.tit.1.q.1.num.30* Azebed.*in l. 2.num.45.tit.14 libr.4.nouę recopilatio.* Diximus in totum tolli, quia sunt omnes Doctores in confesso,quod minui possit iusta causa subsistente, vt putà prò maioratu constituendo, dummodo relinquatur legitimum bonorum subsidium, seu alimenta alijs filijs, & ratio est, quia hæc portio legitimaria licet quò ad originem Iuris naturalis secundarij; attamèn quoad quantitatem est Iuris ciuilis, vt sentit Azeuedus dicto loco citato,quam distinctionem ante eum probauit Ripa in *l.in quærtam numer.132.ad l. falcid.* quem sequitur Graff. §.*legitima q.2.* post Picum, Berengar. Vasquez & Cefal. & hæc opinio contrarijs relatis placuit moderniſſimo Merlino *in dicto suo luculenti de legitima tractatu lib.5.tit.1.q.6.n.7.* hanc etiam approbat D.Barbos. *in cap.2.num.15. qui filij sint legitimi* post Ceuall.*quæst.112.* quibus ego adhæreo; quod autem alimenta omni modo sit relinquenda, vltrà Azebed.legendus est Marius Giurb.*supèr Consuetud.Messan.cap.7. gloss. 12.num.4.* & Merlin. *dict.quæst.6.* ideò quoties Princeps reseruat alimenta, potest legitimam de Iure Ciuili taxatam minuere;iusta tamèn causa subsistente;nec mirum cum per statutum hoc fieri possit,secundum magis communem nostratum sententiam, quam tenuere Petr.Rauennates, & Riccard. de Malumbra relati à Bartolo *in l.Titio centum §.titio genero num.8.D.de condit.& demonstrat.* Bald.*in l.final.§.ipsum autem versicul.de legitima, Codic.de bonis quæ liberis.* & in alijs per multis locis,& post Alberic.Salicet. Ias.Barbat.Cost.Cagnol. Fiumegiol.Anchar. Alex. & Fulgos.Cremens.Dec.Curt.Sen.Gozadin. Ruin. damnatum Parisiens. Roman.Stefan. Aufrer.Abb. Corne. Iacob. de Beluis. Brun. Couarr. Rot. in pluribus decision. Bolognet. Fab.Accorambon. Boer. Vrsil. Soccin.Sen.Cucch. Bero Port. Decian. Misinger. Viui Emman.Suarez. Nonn.Graff. Honded.Alciat. Martin.Laudens.Bellon.Rubeum, Cagnol.Ferd.Loaz. Gabr.Molin. Ceuall. Anton. Piagg. Merlin. *dicto tractat.lib.3.titul.1. quæstion.1.num.16.*addo Don.Giurb.ad Consuet.Messan. *capit.8. glossa 1. num. 8. part.1.* vbi ad hoc citat Cuttier. Mangil. Emil. Gall. Mantic. Menoch.Carpan.Bim.Gratian. Pacian. Peregrin. Rust. & Turret. quorum aliqui quatenùs dicunt posse per statutum funditus auferri,vnà cum Giurba ipso, & alijs relatis per Barbos.*dicto c.2.* minimè sunt sequendi, nequè in casu ab ipso Giurba allato, videlicet vt facilius mater nubere possit quia non per hoc alimentis defraudandi sunt filij; quia aliquando alimentorum causa dotis est potior † vt voluit Alex.*in l. 1.D.solut.matrim.* & disputat Surd.*de aliment.titul 9.quæstion.prima per tot.Et maximè num.10. fol.338.* post alios Gratianus *disceptation.832. num.32.fol.84.tom.5.* de quibus scimus sicuti ipse Giurba comprobat nulla statutaria dispositione, nec principis mandato tolli, vel irrationabiliter minui posse,idem *dicto cap.7.glossa 12.num.3.& 4.* vbi infert ad legitimam, ad modum alimentorum regulandam, & expressius idèm sibi contrarius *cap.6.gloss.4. num.3.in fine.* Molfes.*consil.10.n.25.part.ad Consuet.* super qua quæstione non spernendus est locus Anton. Fab. *de err.pragm.decad.15.error.9.* vbi ponit rationem,quare statuto hoc fieri possit.

109 Iusta etiam causa tollendi legitimam filio per statutum, vel per Principem erit si ei per patrem amplum patrimonium relinquatur † constituendo in eo maioratum nam tunc iste filius maioratus successor non potest conqueri se læsum in legitima; quia si propter hanc causam potest tolli alijs filijs, seù verius minui, & ad alimenta reduci, quanto magis poterit ei, qui in maioratu succedit, eiusq; fructus lucratur: Et ità confirmat Rot.Romana *legitimæ coram Vero, & coràm Card. Sacrato Romana legitimæ 10.Maij 1617.* allatæ per Stefan.Gratian.*disc. 751.num.29.* haud.enim hoc casu talis filius læsionis quæstionem referre potest quod ante eum voluere Pedroch. *cons.6.num.40.*& plures relati per Merlin. de *legitim.libr. 3.tit.2.q.7.* qui loquuntur nulla principis dispensatione de medio existente, ex ista sola melioratione facta per patrem filio, cui plus legitima relinquere non cogebatur,& de nostratibus Mastrill.*decis.187.num.31.cum plurib.sequent.vsque finem*, vbi quamplures alios allegat, & explicat quantò plus legitima relingui debeat, ad hoc vt hæc cautela valeat. Sequitur Muta *decis.46.*& fuit latè discussum inter illos de Conti, & Migliazzo,& Principem Careni,& in pluribus Tribunal.decisum.

Ad quos terminos illud etiam erit aduertendum, statuto immutari non posse modum legitimæ relinquendæ
111 † institutionis videlicet titulo; vt optimè deducit Giurba *cap.6. gloss.4. num.3. 4.& 5.* vbi ampliat etiam si ageretur de filio legitimato, cum clausula, nè teneatur ei aliquid relinquere, nàm si propositum mutet, eum in legitima dent instituere; item etiam si pia causa esset instituta, adhuc institutionis titulo assignanda est post multos, quos allegat ratio est, quia quando de legitima agimus,
112 nullum piæ causæ † attendimus priuilegium,quia,& ipsa magis piam causam continet,vt est Text. *in cap.fin.17. quæst.4.*& adest pulchra Rotę decisio apud Cardinal. Ludouis.*decis.539. num.6.* & ideò in concursu est præferenda, post Roland. Ceph.Ioseph. Ludouic Mantic. Colt.& Mangil.Merlin.*de legit.libr.5.t tit.1.quæstion.1.*vbi disputat an illud Diui Augustini relatum in *dicto cap.vltim.* de non instituendo Ecclesiam præteritis filijs, sit restringendum ad legitimam, † an verò ad omne patrimonium disponentis; Et allegat Auth.*si qua mulier C.de Sacrosant.Eccl.* per quem conatur probare ad legitimam restringi:quod ego vix sequerer, & ad Auth. respondérem, illam loqui monacho intestato decedente; si verò testaturus esset aliud ei consuleret Augustinus, videatur Calistus *dicto tract.§.30.num.12.* vbi post relatam dictam sententiam Diui Augustini nobiscum sentire videtur; Et
113 ex hoc etiam fit, quòd neque onus in legitima imponi
114 possit fauore piæ causæ Merlin.*lib.3.tit.2.quæst.1.in dicto tractatu de legit* Ea ratione quia in legitima filius dicitur creditor vt ait Peregrinus *art.36.num.156.de fideic.* quorum causa potior esse debet, quacumque alia datione etiam pietatis intuitu facta; quòd autèm dicatur debita,patet;dum videmus, quod illam in præiudicium creditorum renunciare non potest, Peregrin.ibid.*& consil. 71.num.1.* Faber.*definit.29. tit.de inoffi.testament.in Cod.* & alij per Callist. *d.§.30 num.14.litter.R.* licèt hæc ratio non sit tuta, & contra teneant Doctores communiter, quod imò ante acceptationem renuntiari possit, vt post mille deducit Giurb. *id consuet.Messan.c.5.gloss.7 numer. 10.*quem secuti fuimus infrà hoc *discursu secundo,particula nona,vers. extenditur,*& suprà *eod.disc.p.2. in medio.*

Limitatur autèm supradicta conclusio, in casu quo relictum sit in compensationem malè ablatorum; nàm tunc etiàm legitima minuetur,si fraus absit. Cost.*de fact. scient.& ignorant.cent.2.dist.2.num.26.* Peregrin.*decis.85.* Giurb.*dicta gloss.7.num.2.*

Secundus effectus,seu illatio ex principali conclusione descendens est,vt non possit Princeps causam committe-
115 re suspecto † Iudici decidendam; Martinus Laudens. *de principe num.385.* Corrad *in templo omnium iudic.lib.1.c. 1.§.4.vers.3.num.6.* Caballin.*milleloquio 863.* Callist.§.30. *num.2.*addo Glorit. *responsi.11.num.34.* vbi alios allegat, Mastrill. *decis.214. num 2.* & Graff. post multos *excep. 24.*ratio est, quia naturalis defensionis species est, repellere Iudicem suspectum ad instar eius, cui vis infertur;

vim enim accipimus non solum eam quæ circa personam versatur; sed quæ circa res; quod natura insitum est, vt in specie suspicionis præponendæ loquitur *cap. quod suspecti 3. quæst. 5. l. apertissimi 14. C. de iudicijs. cap. secundò requiris.* vbi Geminian. & Abb. *de appellat.* Couarr. *pract. quæstio. cap. 26.* Roland. *cons. 19. num. 16. volum. 3.* ex quibus dum quidam Princeps delegasset causam Iudici euidenter suspecto, & certus factus de suspicionis causis, nollet eum remouere, fundans se in plenitudine potestatis, respondi consultus posse ei repliçari de impotentia, quod cum fecisset eliens egrè tulit Princeps sibi de hoc obijci; & dum indignatus, vni ex Præsidibus hoc communicasset, ille prædicta approbando, idem respondit, licèt incassum; noluit enim causam alteri committere; vndè çliens causam amisit; ipse tamen videat. Ex his possunt decidi illa quæstio per nostrates excitata, ad *rit. 135.* an in causa spolij possit hæc exceptio opponi, vt scilicet non censeatur reiecta, quia si princeps hoc non potest, minus poterit statutum.

316 Per qualia verò capita iudex suspectus reddatur, † habes latè apud Doctores in *dict. l. apertissimi.* Regent. de Tapia, & Apicellam *super pragmat. Regni Neapolis tit. de suspic. official.* & nouissimè egregiè apud Rouitum ibi, Scipio. Theod. *alleg. 3.* & ex nostris Intrigl. *singular. 79. lib. 3.* latissimè Crass. integra *exceptio 24.* vbi moderna Additio. Mastrill. *decis. 151.* Marius Muta *ad pragmat. tit. 4. de recusat. Iudicum* ad quos recurras.

Vnum non omittam, quod mihi euenit, dum hæc perpolirem, fuit quæsitum a me, an pater spiritualis redda-
317 tur suspectus in causa filij sui spiritualis, † quem suscepit in Sacramento Chrismatis, respondi, & mecum alij causæ patroni Balthassar Maccagnone, Roccus Pontezanus, & Simon Sitaiolus omnes Regij Consiliarij affirmatiuè; contra verò tenebat D. Cataldus Fimit conciuis meus, etiam Regius Consiliarius, tunc aduersæ partis aduocatus, adducebat in puncto Aufrer. & Guglielmum Benedictum relatos per Tiraquel. *in l. si vnquam verbo, suscepterint liberos num. 37. C. de reuoc. donat.* firmantes indè sufficientem causam suspicionis non oriri, & testantes de consuetudine Regni Franciæ, ea præcipuè moti ratione, quod hoc iure cautum non inueniatur, imò contrarium in materia testimonij ferendi, quæ à pari procedit, cum illa suspicionis in iudicando. sequitur Athoro *in compendio, verbo, Compater par. 2.*

Ego tamen his non obstantibus contrarium sustinebam prò Marchionissa Luccæ, contra Principem Campi Franci, mouebar ex cognatione spirituali, quæ oritur inter susceptum in Sacramento Chrismatis, & suscipientem nomine Ecclesiæ communis matris: quæ eius est efficaciæ, vt matrimonium impediat contrahendum, & di-
318 rimat contractum † textus est *in c. 3. §. ea quoque de reformat. sess. 23.* Tridentin. Concilij, concordat cum *cap. 1. §. 1. de cognat. spirit. in 6.* per quæ Iura ita tenet P. Sancez *de matrim. lib 6. disput. 54.* Guttier. in consimili tract. *cap. 10.* ratione cuius spiritualis cognationis, sufficiens oritur causa ad recusationem iudicis. ad doctr. Iason. in *l. apertissimi. nu. 8. C. de iud.* quem sequi videtur Tiraquell. *loc. cit. 29.* Stephan. Gratian. *discept. 100. num. 19.* Surd. *de alimen. tit. 1. quæstio. 10. num. 5.* qui duo in terminis confirmationis loquuntur. Muta *super dicta pragm. num. 57.* & ad Doctores prædictos gallos respondebam loqui de consuetudine eorum Regionis, nullaque alia ratione fundari, & quamplures loqui de compatre respectu alterius compatris, inter quos non datur sufficiens causa suspicionis; nisi vltrà vinculum probetur familiaritas: vt vltrà prædictos sentire videtur Apicella *dicto tit. de suspit. Iudicis num. 800.* nec negat Athoro loco citato, qui vt verum fatear, se inuoluit, ita vt nesciamus vnde veniat, & quo vadat, nec adest qui etiam in terminis compatrum inter se, contra prædictos teneat, dicatque pluries decisum, vti est Muta *loco citato num. 13.*

Cæterum quòd inter hos casus magna sit differentia, tenet Rimin. Iun. *cons. 128. num. 17. & sequentib.* quidquid sentire videatur Aufrer. qui loquitur in suspicione ex hoc capite petita in personam cuiusdam Magni Præsidis, iuxtà cuius doctrinam fuit decisum in dicta causa vbi declaratus fuit non suspectus Illustrissimus Præses Ioan. Baptista de Blaschis, non ex eo, vt audiui, quod prædicta vera non essent, sed ob eminentiam eius officij, & personæ integritatem propter quam, non data familiaritate subsecuta, cum suscepta, fragilis fuit visa præposita suspicio, quod secus seruatam fuisset supposita alia persona, alioq; inferiori ministero, vt audiui. Ego tamen quò ad veritatem conclusionis, non recederem a prædictis, pace Dominorum qui iudicauerunt, & ad familiaritatem responderem, non posse dari, nisi inter duos compatres, nam inter patrinum, & susceptum consideratur reuerentia: vt benè notat Surd. *dicta quæst. 10.* Item ex hoc capite non posset dici suspectus, nisi crescat susceptus ad etatem in qua potest dari discursus perfectus, conuersatio, indeque familiaritas: quàm tantummodo credo probari debere vbi agatur de suspicione compatris, respectu alterius; vt in dictæ causæ discussione testari fuere quamplures Regij Consiliarij, atque Aduocati maximi nominis, & producta fuere quamplura exemplaria.

Secundus principalis est casus, si agatur de tollendo
119 iure quæsito ex beneficio Iuris Ciuilis, † vel municipalis, in quo magnus adest opinionum conflictus, nàm pro affirmatiua, quod possit Princeps ex sua potestate ei derogare, stant plures quàm viginti Doctores, quos refert Gabr. *lib. 3. commun. concluf. tit. de iure quæsito non tollendo concluf. 1. num. 18.* qui ea ratione mouentur, quod Princeps sit supra ius positiuum, possitque illi derogare, *c. innotuit. de election. & cap. proposuit. de conces. præb.* Socc. Iun. *cons. 121. num. 5. lib. 2.* Paris. *cons. 5. num. 63. lib. 2.* Cephal. *cons. 23. num. 12. & cons. 22. nu. 22. cum sequent.* cum quibus sentiunt omnes illi, qui absolutam potestatem in Principe agnoscunt, ea acceptione, vt malefaciendi æquè ac bene facultatem importet; distingunt enim inter Ius quæsitum, beneficio Iuris gentium, & illud ex beneficio Iuris Ciuilis, vt primum sit immutabile, secundum verò pro legislatoris, & populi arbitrio mutationi subiectum: & consequenter ad nutum Supremi Principis qui solus inter subditos legislator est, ex causa translationis in eum factæ illius iuris, quod populus habebat lege regia lata, vt supra tactum fuit, & eleganter tradit Anton. Faber. *definit. 1. num. 10. C. si contra ius, vel vtil. publ.*

Contrà verò tenent quamplures alij relati per Gabriel loco citato, quorum sententia vti crebrior, ità verior existimatur. Arius Pinellus *in rubr. C. de rescind. vendit. part. 1. cap. 2.* quem sequitur Fachin. *lib. 8. controuers. cap. 73. col. 1. in fine.* quia respondet fundamentis contrariorum, nouissimè Callist. *de lege regia §. 28. n. 11.* qui alios adducit, & post hæc scripta visus Ant. Faber. *de error. pragm. decad. 15. error. 1. num. 15. & error. 2. num. 24.*

Hoc firmato sequitur, non posse Principem in præiudicium agnati, ad quem per mortem vltimi possessoris feudum, vel maioratus peruenit, habilitare naturalem, spurium monachum bannitum, vel alias inhabilem, ad hoc recuperet prædicta, etiam si Summus Pontifex monachum soluere à votis vel in Episcopum eligeret, vt supra firmatum est, quia ità dispensando tolleret Ius quæsitum tertio, quod fieri nequit, etiam sub colore quod proueniat à Iure ciuili, a quo inductum est, vt huiusmodi personæ inhabiles reputentur, quidquid sit, si habilitatio fiat ante quam feudum aperiatur, de quo infrà dicemus. Et per ista remanet resoluta principalis quæstio, quam excitauimus de dispensatione facta per Pontificem Reli-

gio-

gioso, vt posset laicari, quòd videlicet non extendatur ad bona alteri quæsita, per quam ad harum discussionem deuentum est.

Et ità in terminis, de quibus agitur, resoluit optimè Casanat. *dict. consil. 26. num. 13. cum plurib. sequent.* post Ilsern. Præpos. Casaneum Balzaran. & Bambacar. Et ad
120 terminos legitimationis † quod non operetur in præiudicium iuris tertio quæsiti, idem Casanates ibi alleg. Bar. Bald. Cephal. *consil. 285. num. 18.* Peregr. *artic. 32. nu. 74.* Apetra de potest. Principis *cap. 32. num. 62. & 66.* addo quamplures relatos per Fusar. *de fideicommiss. quæstio. 408. num. 76.* & de legitimatione ad feuda, post multo P. Andrea Molfes. *ad consuetud. Neapolitan. part. secunda, titulo de personis quæstion. 10. num. 20.* & de bannito restituto, quod non recuperet bona in tertios † translata,
121 quando restitutio est per modum gratiæ, etiam si hoc de absoluta potestate fiat, voluit idem Casanat. *dicto loco nu. 15. post gloss. in l. gallus §. & quid si tantum* vbi Bar. Castrensis Soccin. Iason. *num. 61.* Ruin. *num. 116.* Acosta *secunda parte num. 41.* & post plures Paschal. *de patr. potestat. part. prim. capit. 8. num. 206.* Mastrill. *ad indul. capit. 20. & 21.* quidquid esset respectu bonorum incorporatorum per Fiscum, vel ad bona per eum alijs vendita, de quibus Mastrill. ibid. Azeued. *in l. prima, à num. 20. vsque 48. lib. 8. titul. 25. delos perdones* vbi quod restituto pretio emptoribus, veniunt in restitutione plenaria per viam gratiæ. Oddus de *restitutio. in integr. part. 2. quæst. 99. artic. 12. num. 109.* Farin. *quæst. 6. num. 35. & sequentib.* Salgad. *de regul. protect. vt oppressor. par. 4. cap. 14. num. 4. tom. 2.* ad differentiam illius restitutionis, quæ est de Iustitia, qua stante, non solum in fisci præiudicium, & habentes causam ab eo, sed etiam aliorum, in quos bona peruenere, vel ex fideicommisso, vel legis dispositione, debent bona restitui vna cum fructibus, vt deducit Sarmient. *Select. interpetr. lib. 5. ad l. Gallus §. quidam rectè. num. 68.* Et ratio est secundum Bald. *in l. in testamento num. 6. C. de sentent. & re iud.* quia restitutio facta per viam Iuris scripti, inhærere dicitur à primordio confiscationis, quod effecit, vt Ius transferentis ab initio non fuerit libertum, sed retractationi subiectum latè Mieres *de maiorat. p. 4. quæst. 32. num. 26. cum sequentib.* & Salgad. qui omnia hæc refert *dicto loco num. 39. & 40.* Mastrill. & Azebed. ibidem Gratian. *discept. 807. num. 22.* Casanat. *dicto consil. 26. num. 15.* Et isto casu ideò veniunt fructus, quia hoc regulare est in omni in integrum repositione; quæ ex forma legis venit, Fontanell. *de pact. nupt. claus. 7. gloss. 3. part. 2. à num. 12.* Quod aliàs firmaui stante nullitate banni in personam minoris, etiam si foriudicatio secuta esset, vt stante restitutione obtenta, debuissent ei restitui bona cum fructibus; Et ratio est; quia nullitas hæc procedit ipso iu-
122 re † Castr. *consil. 287. num. 7. lib. primo.* Couarr. *variar. resolut. cap. 3. num. 8. lib. primo.* Surd. *consil. 115. num. 13.* Molfes. *ad consuetud. in addit. quæst. 19. num. 4. part. 3. fol. 117.* Peregr. *de fideicommiss. artic. 49. num. 118. vers. pro solutione.* vbi loquuntur in recuperatione prædij minoris nulliter venditi defectu causæ.

Extra hos casus potest esse Ius quæsitum parti, vt puta ex præscriptione, sententia, lapsu termini, vel instantiæ, in quibus casibus non est inutile scire an possit Princeps parti præiudicare, quod resoluemus non obstante, quod extra institutum vagare videamur propter materiæ vtilitatem.

Et primò præscriptione completa, crederem non posse Principem rem tertio pleno Iure quæsitam deroga-
123 do præscriptioni † auferre, ita tenet Surd. *consil. 262. num. 65.* Brun. *consil. 24. num. 99.* qui alios citat, nisi fortè per legem generalem præscriptionem tolleret de medio; quia hoc illi conceditur, vt dicunt Fachin. *lib. 8. controuers. cap. 63. vers. a q. secunda in fin. &* Surd. *consil. 313. nu. 99.* Cancer. *variarum resolution. lib. 3. cap. 3. num. 92.* Monter. à Cueba *decis. 50. num. 10.* licet in tali casu hæc lex traheretur tantum ad futura negotia, & non ad præterita, vel ad causas pendentes, vti est videre per Cancer. *ibid. num. 106. & 107.* cum alijs infrà statim, quæ generalis lex deberet esse cum causa, prout fecit Summus Ponti-
124 fex, qui non simpliciter, sed stante mala fide † præscriptionem abstulit, in *cap. fin. de præscriptionibus*, quod ex eadem ratione dicunt multi procedere etiam in foro tẽporali, quasi fuerit inductum fauore animæ, in quibus Summus Pontifex vniuersalem habet potestatem, Balb. *de præscript. 2. par. 3. princip. quæst. 13.* Rip. *in l. nemo potest num. 116. de legat.* Menoch *consil. 143. num. 11.* Surd. *decis. 158. num. 3.* Marta *de iurisdict. par. 2. cas. 49. numer. 5.* Cardin. Berlarmin. *controuers. generali 3. lib. 5. capit. 6. vers. itaque optimè* Facchin. *controuers. cap. 63. lib. prim.* Augustin. Barbos. *in dicto cap. fin. num. 5.* quò iure etiam nos vtimur in Regno hoc, vbi dicta Pontificia constitutio vsu recepta est, in tantum vt nunquam in his tribunalibus de præscriptionibus 30. vel 40. annorum oppositis stante
125 mala fide, ratio habeatur, † quod ex nostratibus. Primus latè firmauit Nicolaus Intrigliol. *decis. 28.* etiamsi immemorialis præponatur Mastrill. *decis. 114. num. 47.* & Castill. *decis. 12. num. 13.* cum multis per eos allegatis, qui loquuntur in terminis iurisdictionalium, & ideò in dicto casu sunt intelligendi, quibus addi potest Vasquez *Illustr. controuers. cap. 81. nu. 10.* & Valesques *consult. 8. n. 25.* Etenim stante bona fide, si res sit de sui natura possedibilis, cui Ius non resistat, admittitur passim, & è contra, etiam mala fide interueniente, vbi in medium offeratur immemorialis, ac fortius centenaria, quæ potior immemo-
126 rialis iudicatur † ita vt per immemorialem non possit suppleri centenaria: secundum Molin. de primogenitur. *lib. 2. cap. 6. num. 44.* Et si contrarium in hoc teneant Balb. *2. part. 3. princip. quæst. 6. colnm. 6.* vers. quod autem Couar. *in regul. possess. part. 2. §. 3. num. 7.* Burgos de Paz *consil. 25. num. 19.* quorum opinio magis arridet, quia excedendo memoriam hominum, nemo vetat quin posset fingi lapsus mille annorum, super quod videantur etiam allegati infra *num. 136.* Et iuxtà prædictam distinctionem Monterij traditam *num. 123.* in causa vertente inter Baronem Targiæ Ciuitatis Syracusarum, & Illustr. Principem Montis alti, super feudi venditis sub pacto de retrouendendo, ab antecessoribus Ducis, Comitibus Augustæ, fuit admissa exceptio præscriptionis immemorialis, aduersus pactum de retrouendendo, & absolutus dictus Baro de anno 1620. & dum allegabatur *Capitulum Regni* 214. per Carolum Imperatorem editum, vbi tollitur omnis præscriptio aduersus pactum prædictum, fuit dictum non obstare, cum præscriptio erat completa ante capi-
127 tulum † prædictum, quod ad præterita non ostendebatur post ius tertio quæsitum. E contra verò infinitè prope modum possent afferri decisiones, vbi temporalis præscriptio 30. vel 40. annorum stante mala fide in his tribunalibus, fuit reiecta, & modò dum hæc scriberem, dum quidam D. Compater meus, cuius partes ago, peteret medietatem hæreditatis auitæ, ei contingentem, stante quod mater præmortua fuerat, aduersus Auiæ hæredes bonorumque possessores, qui excipiebant lapsa esse tẽpora adeundi; erat enim petitio præposita post annos à die mortis auiæ; & tamen huic Iuri præscribitur per 30.
128 annos † iuxta magis communem opinionem relatam per Ceuall. *quæst. 165. &* 714. fuit reiecta eorum exceptio, & admissa petitio; quia stante mala fide saltim præsum-
129 pta cohæredis scientis, alterum adesse cohæredem † non procedebat præscriptio, ad tradita per Surd. *in pulchro consil. 260. num. 18.* maximè dum per textum *in l. licet 8. C. de iure deliberandi*: dati erant descendentibus centum supra viginti anni ad adeundas hæreditates ascendentium,

tium, iuxta ea, quæ ibi tradiderunt Bald. Angel. Salicet. Alexand. Castrens. & Iason, videlicet 30. vndè liberi 30. vnde legitimi, & alij 30. vnde agnati, vt explicat idem Alexand. *consil.89.num.5.volum.2.* Matthesillanus *de succes. ab intest.artic.1.membr 3.num.10.* Balb. *de præscript. part.4.quæstio.19. num.6.* Crass. *in §. acquisitio hæreditatis. quæst.fin.num.7.* & Gallus infrà citandus. Et licèt si intra primo 30. annos adeat vnus ex hæredibus accrescat illi
130 tota hæreditas, † ità vt non possit alter cohæres amplius adire, vt fit mat Crass. *ibid.num.8.* & Thob. noni. ex magis communi *consil.prim.num.54.* Ceuall. *dict.quæstio.* 714. Cardin. Mantic. *de Coniect.lib.12.titul.14.* Emil. Gal. *de excep.tit.2.excep.2.part.3. num.26. fol.549.* attamen hoc est reuocabiliter, quia posset, qui omisit adire, admitti infra alios 30. annos.

Item post dictum tempus via restitutionis in integrum; vel iure minoris, si in pupillari ætate hæreditas fuerit delata, vel ex clausula generali, si maior sit, stante ignorantia, vel absentia probatis prædictis, vel per præsumptiones legales si de ignorantia agatur, vel per probationem absentiæ, posset propriam portionem recuperare; non obstante quod alteri accreuerit, sicuti post Couarr. *variar.resolut.cap.5.n.7.lib.primo.* Sforz. *de restitut. in integr.quæst.62.num.13. vsque* 25. etiamsi essent bona alienata, vel distracta, cum additio, & ius accrescendi à
131 primordio censeatur huic restitutioni subiacere † secundum prædicta, & iuxtà doctrinam in terminis dicti Sforz. *dict. loco num.28.* hoc idem voluit Ioan. Dilect. de *arte testandi tit.11 artic.6.* & Emanuel. Cardos subtilis Lusitanus *in tract. de iure accrescendi illation.37. num.13.* qui omnes de adeunte de Iure ciuili loquuntur, vbi terminus 30. annorum est continuus, & currit etiam ignoranti, & minori, licèt cum spe restitutionis deducta ætate pupillari, secundum Balb. *de præscription.par.6. par.1. quæst.15. n.37. fol.509.* in paruis impressis anno 1582.

Etenim si iste talis a tempore exclusus vellet venire de iure prætorio ad possessoriam hæreditatis petitionem, vtique admitteretur, etiam lapsis ann. 30. de Iure ciuili, infrà annum datum de iure prætorio, iuxtà doctr. Bald. quem nemo inprobat *d.l.licet.numer.8. vers. & aduerte.*

Ex hoc etenim magna ei resultaret vtilitas, quia opus non haberet implorare beneficium restitutionis ex capite ignorantiæ; quia annus prætorius est vtilis, & non currit nisi scienti, qui semper sciat, vt est pulcher Textus *in l. 2.D.quis ordo.&c.* & notat Michael Grass. *§.bonorum possessio.quæstio.5. num.12.* qui
133 † in quæstione sequenti bonam praxim tradit huius beneficij agnoscèdi; ait enim quod necesse est, vt adeat Iudicem, vt ei innotescat, se vel le ex hoc capite agnoscere possessoriam hæreditatis possessionem, quo facto, alio Prætoris decreto opus non habet, iuxta frequentiorem opinionem de qua Cagnol. *in l. fin.C.qui admit.ad bon poss. num.7.* In tantùm vt neque citatio eius, qui iam adijt, requiratur, cum possit fieri etiã ipso contradicente, vt firmat idem Grass. *dicto loco quæst. 8.* ex Balb. Alexand. Cagnol. & alijs: quæ quidem agnitio operatur eosdem effectus, quos aditio de Iure ciuili, vt ait Bar. *in l.vnica C.quando non petent.part.petent.acres*, què communiter omnes sequuntur, vt testatur idem Grass. *ibidem quæstio.11.* quidquid attententur aliqui Doctores per eum relati, ideò cautus Aduocatus, qui videt clientem exclusum per lapsum 30. annorum de Iure ciuili statim faciat ei agnoscere hereditatem ex capite bonorum possessionis de Iure prætorio, petendo eam à Iudice cum illis beneficijs indultis à Iure Ciuili vtputa inuentarij conficiendi, & aliorum: quod si fortè primus annus sit elapsus, potuerit ex secundo, & tertio, quia sicuti se habet additio Ciuilis per tria capita, ità se habet agnitio prætoria, vt ait text. *in l.penult.§. filius D.quis ordo in bonor. poss. fer. & notat* Bald. *4. par. quartæ principalis quæst.19. num.5.fol.285.* Surd. qui ad omnia prædicta venit, *cons. 408.tom.3.*

Et iuxta prædicta sentiebant Domini, difficultas tantum reducebatur, essent nè hæc merita, de quibus posset cognosci in iudicio executiuo; nam dum prò substentatione agnitionis de Iure prætorio factæ, necesse erat docere de ignorantia, videbatur hæc omnia non esse præsentis speculationis, agebatur enim per nepotem prædictum contra debitorem hæreditarium pro sua portione, qui asserebat, se quò ad nos liberas ædes habere, ex quo stante lapsu temporis, hic nepos erat exclusus; ideò fuit multum vtilis dicta indagatio; quia ad fundandam ignorantiam, non valentes ad probationes deuenire allegabamus præsumptionem Iuris quod cum tempore delata hæreditatis, hic nepos esset infans, præsumebatur igno-
134 rasse † hæreditatem sibi delatam, iuxtà doctrinam Bartol. *in l.si adulterium num.10. D.ad l.iul.de adult.* Surd. *cons. 251.num.16.* Pecch. *reg.47.num.1.de reg.iur. Pontif.* Gratian. *disc.513 num.11.* quæ præsumptio habetur pro liquida probatione, & recipitur etiam in iudicio executiuo, quia non admittit probationem in contrarium, ac ideo non indiget altiori indagine ad doctrin. Alcia. *de præsumptio.in proem. part.1.num.4.* Menoch. *eodem tractat.quæstio.8. num.11. par.prim.* nec facit quod superueniente maiori ætate præsumatur superuenisse scientiam; quia vna vice, quod fundatur ignorantia, ius præsumit illam durare, vt ait pulchrè Castrens. *consil.21. num.26.lib. 3.* quem sequitur Tusch. *verb.ignor.conclus.33. numer.36.* Quo stante, parti incumbebat probare scientiam superuenisse, quæ cum requireret altiorem indaginem, retardare non poterat executionem faciendam, iuxtà quæ per Magnam Curiam huius Regni fuit decisum, reijciendo oppositiones Vincentij Pilo Marchionis Marin ei ad fauorem Don Petri Migliazzo de ann. 1628. & iterum de anno 1629. via contrarij Imperij post hæc scripta.

Diximus supra, si res sit de sui natura possedibilis, vel si ius non resistat, non quia etiam in his, prout in alijs
135 præscribendis immemorialis possessio non proficiat, † contrarium enim verius est, vt post Mastrill. dicta *decis. 14.* & Castill. dicta *decis.12.* latè nos tradimus in responso reddito pro Domino Rege nostro, contra occupatore, territorij Castri bruculæ; sed quia multa requiruntur, vt hæc præscriptio admittatur in regalijs, alijsque rebus, vti sunt spiritualia, vbi Ius resistit possessori, nam primò requiritur patientia Domini, vel Prælati per integrum dictum tempus, quæ difficilis est probatum, vti in terminis regaliorum ex ore Regentis Reuerterij firmauit Ann. *in rubric.& capit.prim.numer.451. de vass.decr.ætat.* etenim, vt ipse ait, præscriptio aliud non operatur, quam quod præsumatur, possidente fuisse inuestitum, & obtinuisse regiam concessionem, quæ præsumpta inuestitura desiderat præsentiã Domini, qui passus sit priuatum regalia possidere per tantum temporis, quantum præscriptio compleretur, iuxtà doctrinam Andreæ de Isernia in *cap. Imperialium.§.illud column.4. versic.dicit fiscus de prohib. feud.alien.per Fideric.& in §.nec dom.colum.4.* vbi Camerinus *fol.8.* Nec iuuaret replicare, quod sufficiat præsentia Proregis, qui, vt fertur, habet potestatem de nouo infeudandi. Quia respondetur secundum, eum quod nullus vsque adhuc à tempore quo regnũ hoc est de Corona Regis Aragonum, permansit in Regno per tot annos continuos, & vt vtar verbis Annæ nemo vidit dies Petri; quarè stante hac difficultate, non possunt in praxim deduci dicta exceptio præscriptionis contra Fiscum, licèt possit responderi, quod hæc procedunt in præscriptione 30. & 40. annorum; non autem in immemoriali, quæ facit præsumere omnia supradicta; idcircò maturiùs est cogitandum.

Secun-

Secundo requiritur, quod non appareat titulus allegatus; nàm si appareret, vel quia præsentareter per possidentem; vel qui per Regem, vel per eius Fiscum ostende-
136 retur, tunc non iuuaret præscriptio,† quia de tituli validitate cognoscendum esset, vt habes in dicto meo responso, & ttadunt Mastrill. & Castill. locis citatis, fuitque decisum pro Principe Pacechi contra Ciuitatem Drepani, super iurisdictione exercenda in eius territorio, quàm benè fundauerat ex præscriptione, includendo territorium Pacechi, amisit tamen causa exhibendo titulum, quod inuentum fuit minus valens.

Si verò plura alias desideras legere in materia præscriptionis regalium, tàm inter dominum, & subditos, quàm inter priuatos, recurras ad Fontanel. *de pact. nupt. claus. 4. gloss. 10. part. secund. à numer. 10. & gloss. 12. à numer. 38. vsque num. 205. & gloss. 13. part. 4. à numer. 18. et gloss. 17. à num. 20. et gloss. 18. par. prim. et glos. 19. part. p. p.* vbi tradit differentiam inter centenariam, & immemorialem allegans pulchrum locum Antonij Fabri, ex quibus videbis quanta sit vis præscriptionis, & vsucapionis, & quam durum esset, si Princeps immemoriali, & centenarię vallet derogare.

Ex sententia etiam Ius nobis quæritur quæ inuentione, & origine videtur esse Iuris ciuilis, & ideò prima
137 fronte posset dici, quod tali iuri possit Princeps † derogare ex prædicta distinctione.

Sed contra est veritas, quod imò iuri descendenti ex sententia derogare non possit, non solum propter rationes iàm dictas; sed propter maximam authoritatem rerum iudicaturum, nisi fortè per sordes, vel malis medijs lata sit, quibus casibus, non vtique res iudicatæ, sed iniuriæ dicendæ sunt, iure optimo per Principem rescindendæ, siue per viam restitutionis in integrum, suspendendo executionem etiam trium conformium, vt docet Sforz. Odd. *de restitut. in integr. quæst. 73. n. 71.* siuè eas de facto irritando.

Secundò hoc ei liceret, si fortè prætenderetur, quod Iudex manifestè errasset, nàm tunc posset mandare superfederi in executione sententiæ, vsquequo imformaretur de iustitia, vel errore, & Iudex tenetur sistere
138 † dummodo Princeps suo rescripto, cũ firma propria, hoc mandet, vt in hoc Regno per Pragmaticam sanctum habemus, & seruatum vidimus sæpius, & nuper pro Comite Raccudiæ contra D. Margaritam Austriam in taxatione dotis de paragio eius vxoris, & pro D. Octauio Buglio cum Baronissa Bifare, stante decreto facto per Principem, quod addantur ad denda, & tollantur quę tolli debent, & quòd sententia legatur iterum, non obstante quod Iudex fructus fuerit officio suo; in quo casu Princeps potest etiam reparare nullitates ex hoc oriri possent, ne de lite fiant lites; quidquid esset, sub limitando prædicta, quando aliter rescripsisset, vt puta quod legatur iterum simpliciter; nam tunc omnis mutatio induceret nullitatem stante defectu iurisdictionis; de quo Surd. *consil. 288.* cum alijs per Castill. *decision. 105. numero 97.* prout fuit decisum pro D. Aleonora Galletti & Caluello tutrice eius filiorum, contra illos de Galletti in Tribunali Consistorij de anno 1629. post hæc scripta;
139 quia tunc non posset nisi declarare † verba ambigua, vel dubia, vti per Surd. ibi, quæ parte citata fieri deberet, iuxta doctrinam Bartol. *in l. ab executore de appellat.* qua omissa nullitas resultaret, nec esset necesse appellare, vt Surd. iat, & fuit in dicta causa decisum licet post hæc reuocata.

Extra verò hos casus interdictum est Principi non solum in totum sententiam abolere, vel in partem; sed ne
140 que retardare eius executionem † concedendo litteras supersessoriales, vel moratorias; tales enim litterè nullius sunt momenti, *l. rescripta 7. & Auth. quæ supplicatio. C. de prec. imp. l. fin. C. si contra ius vel vtil. public.* Caball. *Milleloq. 992.* Tepat. *lib. 1. var. tit. de execut. sentent. colum. 9. in princip.* Anton. Sola *ad decr. Sabaud. tit. de conclus. in causa par. 3. gloss. prim. num. 7.* Ponte *consil. prim. num. 52. & de potest. proreg. titul. de abund. Ciuit. §. 3. num. 14.* Bertaz. *consil. crim. 478. numer. 20.* Trentacinq. *lib. 1. tit. de rescript. resol. 6. numer. 1.* Giurb. *decis. 7. in princip.* qui dicit,
141 neque reuisionem cum retardatione executionis† concedere posse; & ex multis testatur ibi decisum, quod post multos alios moderniores, & Giurba non relato, firmauit etiam D. Antonin. Amat. *resolut. 6. numer. 4.* quo loci Mastrillum secutus in *tractat. de magistr. libr. 3. capit. 4. numer. 389. & 391. & alios Doctor.* limitat prædicta vbi Princeps hoc faciat ex certa scientia, & de absoluta potestate; mouetur, quia fortius posset vbi vellet effectum, & virtutem sententiæ in totum tollere; quod etiam sentire videtur Giurb. *dict. decision. 7. numer. 7. & 8.* quæ quidem limitatio, contradicat cum omnibus regulis per Doctor. firmatis, & magis communiter receptis, aduersus hanc somniatam potestatem, attendenda non est; imò firmandum, quòd siuè ex absoluta, siue ex ordinaria potestate facere dicat, verba attendenda non sint, sed videndum, an ei hoc iure permittatur; secundum quod interpretari debet omni principis rescriptum ex quo Ius tertij diminuitur, vel deterius efficitur.

Quod si fiet, statim occursum ibit constitutio prædicta, *in leg. rescipta.* per quam Cæsares sibi ipsis viam precluserunt huiusmodi moratorias aduersus sententiam concedendi, imò quod prò non scriptis haberentur mandauere.

Parcendum tamen est prædictis, dum per numerosam Patrum copiam, qui ante eos hoc sentierunt, pedibus iuere, aliter dicturi, si ex professo punctum disputare habuissent; iuxtà quæ videmus, quotidie huiusmodi prouisiones atque rescripta, si casu concessa inueniantur, statim reuocari, remittendo illa ad iustitiam, ad instantiam partis se conquerentis, & quod opinio prædicta, quam tenet Giurba, & sequaces, communiter reprobetur, videantur Becc. *consil. 3. num. 51.* Fachin. *dicto lib. 8. cap. 63. versic. 2. quæstio,* qui contrarijs respondet Conrad. *in templo omnium iudic. lib. prim. cap. 1. §. 4. num. 19. vers. 28. non potest.* Cabed. *decis. 12. num. 21. p. 1.* idem Mastrill. *decis. 283. n. 76.*

Restat videret de Iure oriente ex lapsu termini, vel instantiæ, an possit Princeps Ius ex ea quæsitum auferre, super quo negatiuè etiam resoluendum est, si agatur de viuificando terminum, vel instantiam iàm elapsam,
142 † & sic demortuam, ex cuius lapsu parti plena securitas orta est, & meritò: nam instantiæ causarum ideò ad certum terminum coangustatæ fuerunt, nè lites fierent immortales, & dominia rerum starent in incerto; argumento *legis properandum. 12. C. de iudic.* quæ ratio cum
143 publicum fauorem concernat † secundum Caldas de Pereyr. *in leg. sicuratorem habens, in verbo sua facilitate. numer. 37. Cod. de restitut. in integrum.* impossibile esset, quòd ex huiusmodi viuificationibus non læderetur publica quies, cum magno priuatorum incommodo, hinc Reges nostri semper, & vbique iustissimi, agnoscentes se ad commune commodum in Reges constitutos nolentes alia vti potestate, nisi illa, quę legibus continetur per suas litteras vetauerunt suis Proregibus, ne has prorogaci-
144 tiones cum viuificatione concederunt, † concessasque inualidas decreuerun, vt refert Mastrill. *de magistr. lib. 5. cap. 6. num. 93.* imo nuper vetauit ne aliqua prorogatio concederetur instantijs causarum, ne lites perpetuo durarent, quod tamen temperandum fore non dubito, vel saltim facili negotio restitutionem concedendam dato iusto impedimento. Et in terminis prorogationis decen.

nij, infrà quod tempus ex instrumentis executiuè agi potest, adsunt alie litterę datę Madrid die 8. Aprilis 1591. quas inuiolabiliter seruari testis est nobis idem Mastrill. ad Gregor. *de censibus quæst.* 8. *numer.* 24. referens ità decisum prò D. Aloysia Mastrillo contra D. Paulum Gisulfo, Marius Muta *ad Rit.* 102. *Reg. Alfons. num.* 30. *tom.* 4. Preses Rouit. *super pragmatic.* 1. *titul. de instant. caus. non rest.* licèt data iusta causa, non prohibeatur Prorex insufflare spiritum vitę instantijs iam peremptis, nec ex hoc dictis ordinationibus contrauenire diceretur, vti vsus docuit, atque obseruantia subsecuta optima rescriptorum interpre. Sunt autem iustæ causæ illęmet, quæ per DD. cumulantur, in terminis concedendæ restitutionis; Et ita viui per peritos piosque Iudices seruari in relationibus quę Principi fiunt, quas (causas fiscales) vocant, dum ei consulunt, quod non obstante peremptione ex causis iam dictis prorogationem concedat, addendo, quod teneatur infra certum terminum Iura sua experire, quod maximè procedit fauore personarum restituibilium, quæ fortè contra suos tutores, curatoresque facilè non possent habere regressum, de quo Mastrill. *decision.* 274. *num.* 26. Item vbi fuerit petita, antequam per partem fuisset deducta peremptio in iudicio; Etenim postquam fuerit deducta, non posset princeps ità de facili, & sine causæ cognitione instantiam suscitare, sicuti dicimus de nullitate, quæ vna vice quod esset deducta in Iudicio, non posset per Principem sanari, etiam si fundaretur super defectus eius assensus, qui de iure potest superuenire post actum, vt decidit Azeued. *in leg.* 2. *num.* 19. *titul.* 14. *de las cedulas, y prouisiones libr.* 4. *tom.* 2. & in puncto instantiæ peremptæ idem D. Rouit *loco allegato num.* 7. & ita sunt intelligendi de nostratibus Giurba *decision.* 36. *num.* 11. Mastrill. *decisio.* 70. & *decisio.* 291. vbi extendunt ad prorogationem termini contra fiscum ad fauorem Inquisiti, Castill. *decis.* 11. *num.* 24.

Sed quid in criminalibus peremptа vna vice instantia Surd. *consil.* 199. affirmat contra Bost. & alios dissentientes; fundatur super absoluta potestate: Franch. *decis.* 250. *per tot.* videtur negare cuius decisio erit sequenda attentis prædictis.

An verò hæc viuificatio, vel simplex termini prorogatio possit per alios, quàm per Principem concedi disputat ad partes Castillus dicto loco, & resoluit nemini hoc licere, nisi supremo Principi etiamsi agatur de prorogatione † causarum in Curijs Ecclesiasticis vertentium, per rationes, quas adducit approbatas ex quotidiana consuetudine, quam decisionem notabilem existimo, & omninò sequendam, non obstante reuocatione per alios Iudices facta, de qua idem Auctor in additionibus nouiter impressis mentionem facit, vbi strenuè suam defendit decisionem, licèt negandum non sit, quin Iudex inferior non per viam insufflationis vitæ, sed via in integrum restitutionis, vbi iusta adsit causa possit lapsam instantiam reparare; ex Trentacinq; *resolutio.* 9. *de iud. lib.* 2. & Sforz. *quæstion.* 67. *numer.* 12. & *quæst.* 32. *num.* 28. vt ego vidi sæpius decisum; maximè pro meo nepote, contra D. Agatham Grimaldi de anno 1628. hæc enim viuificatio non est; sed causæ ad pristinum restitutio ob personæ priuilegium. 145

Fortiùs non licebit Principi elongare, vel reuiuiscere terminos conuentionales, aduersus priuatorum pactiones, sicuti esset, si vellet prorogare terminum ad redimendum rem venditam, † infrà certum tempus restrictum; ex quo cum pacto standum sit, non est iuri, nec rationi consonum, citrà conuentionem, atque Ius emptoris hoc facere, iuxtà textum, qui ad hoc per nostrates allegari solet, *in l. si à te.* 7. *C. de pact. inter. empt. & vendit.* vbi Diocletianus & Maximianus aiunt, *si à te comparabis is, cuius meministi, vt si intra certum tempus soluta fuerit data quantitas, sit res inempta, remitti hanc conuentionem rescripto nostro non iure petis*, vbi omnes magis communiter concludunt, hoc citrà iniuriam fieri non posse. Nec facit ad rem textus *in l. quoties.* 2. *C. de prec. Imper. off.* vbi constitutum fuit, vt quoties rescripto Imperatorio moratoria præscriptio permitur, aditus supplicanti pandatur; quia ille textus, vt ait Anton. Faber, aliter tendit, quam ad inducendam hanc prorogationem, cum è conuerso loquatur de restringendis moratorijs, obtentis per litigantes de negotio pendēte, ille, inquam, *de error. decad.* 25. *error. prim. cum plurib. sequentib.* vbi aduersus Cagnolum *in l.* 2. *quæst.* 34. *C. de pact. inter. emptor. & venditor.* Ostendit concedi non posse, non solum peremptо iam termino post Ius parti quæsitum, & venditionem irretractabilem effectam; sed etiàm durante ipso termino; quia sicuti per resuscitationem termini peremptи tollitur Ius quæsitum; ità per prorogationem impeditur Ius certò quærendum, quod debet haberi pro quæsito, vt in terminis Cardinal. Mantic. *de taciturnit. & ambiguit. lib.* 4. *titul.* 31. *num.* 54. *cum pluribus sequentibus.* Et ideo in causa Comitatus Nasi inter Don Hieronymum Ioppulo olim Comitem, & D. Flauiam Cibo, & Cottos præsentem, cum fuissent dicto de Ioppulo cum iniuria, dictę de Cibo concessę plures prorogationes aduersus lapsum termini prędicti pro reuenditione dicti Comitatus, fuit demum commissa relatio negotij Illustri D. Ioanni Baptistę de Blaschis Magn. Cur. Prędidi integerrimo, doctissimoque Viro, qui accersitis Aduocatis vtriusque partis, discussoque negotio, prout par est, & ipse absolute, remisit negotium Magn. Cur. prouidendum de Iustitia, per prius enim fuerant aliquæ concessę, sub prætextu lęsionis, & impedimenti vt refert Castil. *decisio.* 218. *à n.* 3. quæ reuera cessabant.

Mos est enim in hoc Regno, quòd quando Domini Proreges ad importunas partis præces, vel ex alia causa aliquid contra Ius partis rescribunt, remittant negotium 147 in iustitia, † vt in terminis prouisionum ex gratia manatarum tradunt Intrigliol. *singul.* 155. *lib.* 2. *in fin.* Fideric. Campixian. *inter cons. diuersorum singulor. cons.* 29. *num.* 9. Castill. *decis.* 16. Mastrill. *decis.* 178. *num.* 12. & *decis.* 228. *per totum.* Giurb. *decis.* 41. *num.* 6. Cuius prouisionis efficacia talis est, vt ex ea sciamus intentionem Principis in rescribentis esse, vt gratia ita demum firma sit, si de iustitia procedat; vt putà quia iustam habuerit causam illam concedendi; si verò iustitiæ aduersetur, quod irrita sit; quia iustum non est, quòd per Gratiam ius alterius lędatur, vt tractant Doctores *in l. Iustitia.* 10. *C. de iust. & iur.* & mo dernissime Castill. *decis.* 225. *num.* 3. *et sequentibus.* Illud verò certum est, quod si gratia non fuerit obtenta, sed tantum petita; Princeps verò respondeat, quòd fiat Iustitia, quòd tunc clarè censeatur voluisse gratiam petitam denegare. Felin. *in capit. super literis num.* 10. *de rescriptis.* Rota *in nouis decis.* 28. *aliàs* 358. alij per Mastrill. *decision. prædicta* 228. *numero* 4. Nec omittam, quod in prouisione, quæ fieri solet, quod Magna Curia prouideat, semper intelligatur inesse, prout Iuris est, vel de Iustitia licèt quidem conciuis meus solitus esset dicere, quod ex hoc efficiebatur alter Princeps, quò ad signaturam gratiæ; quoniam in hoc apertè decipiebatur, vt est videre per Castill. *decision.* 106. & Franch. *decis.* 700.

Ex vna tantum causa huiusmodi dilatoriæ, respiratoriæ, siuè moratoriæ literæ concedi debent, si videlicet in venditione adsit enormissima læsio, quæ superet medietatem iusti prætij, iuxta terminos *l.* 2 *C. de rescind. vendition.* Tali enim casu lex ipsa habet terminum pro prorogato, & effectum de temporali perpetuum, vt post multos decisum testatur Cæsar Barzius *decis.* 123. *num.* 7. *Rotæ Bonon.* Griuell. *decis.* 74. *Senatus Dolani.* Præses

Anton.

Anton. Faber C. *de rescindend. venditio. definitio.* 5. & C. *famil. erciscund. definition. 9. titul. 27. lib.* 3. Monach. *decisio.* 55. *num.* 32. *in Lucens.* Add. ad Ludouis. *decis.* 559. *num.* 8. cum alijs per Castill. *decision.* 218. *num.* 3. ideo Princeps secundum Ius facit, dum terminum elongat; nam, & si frustra precibus imploretur, quod de Iure communi cõceditur *l.* 1. C. *de thesaur. lib* 10. cum alijs per Casa nat. *cons.* 39. *num.* 53. quandoque tamen vtilius est, pro se habere Principis prouisionem; quia ex hoc non erit necesse venditori de læsione docere parte audita in iudicio plenario, nec via restitutionis in integrum ad retrouenditionem admitti; sed tantùm sufficiet, si tempore quo petatur, per viam extraiudicialis informationis constet Iudici relatori, vel cui negotium commissum est, vt cognoscat, debeat nè prorogatio concedi, quod adsit læsio, vt vidi practicari in dicta causa status Nasi, inspectis videlicèt fructibus, & prouentibus de tempore venditionis; qua prorogatione obtenta neq; Iudex adeundus est; sed sufficit depositio pretio, intentare remedium. *Capituli Regni sub Carolo* 214. & agere condictione illius Capituli per viam iniunctionis ad retrouenditionem faciendam.

Quarè satis reuelabitur venditor ex dicta prorogatione obtenta; nec enim putes ità de facili doceri posse de læsione, quando res inuenitur vendita, cum pacto de retrouendẽdo; etenim vidimus quòd hæc probatio quãdoque contorquere fecit ingenia quamplurium exquisitorum aduocatorum, ea ratione, quod hæc facultas redimendi variè æstimatur, secundum morem quamplurium regionum, in Vrbe enim, & sic apud Sacrum Auditorium
149 Romanum æstimatur sexta pars, vt testatur Card. Seraph. *decision.* 1063. *numer.* 5. Merlin. vt infrà; alij vero æstimauerunt valere quartam partem vt apud Rotæ Bonon. *decision.* 223. *numer.* 3. Merlin. *in decis. lucens.* 33. *numer.* 23. Apud verò Senatum Sabaudiæ tertia pars pretij, si perpetuum sit, aliàs minus, secundum temporis præfinitionem, vt docet Anton. Fab. *in C. tit. de rescind. vend. definit.* 26. quod non placet Ioseph. Ludou. *decis. Perusin.* 97. vbi indistinctè, siue hoc pactum sit temporale, siue perpetuum, siue breuè, siue ad longum tempus, tenet importare tertiam partem rei, vt si valeat absolutè vendita centum, cum adiectione huius pacti dicatur valere septuaginta.

Quod, & in Lusitania seruari author nobis est Anton. Gamma *decision.* 138. vbi pluries refert decisum, & de Regno Franciæ Tiraquell. *de retract. conuention. in præfat. num.* 20. *& sequent.* quod apud nos etiam receptum est, illa ratione quia res cum hoc pacto dicitur minus valere vltra prædictos, & multos, quos ipsi adducunt, videndi sunt menoch. *cons.* 358. *num.* 26. Gemin. *de vsur. comment.* 2. §. 5. *num.* 129. plures alios refert Cened. *collect.* 28. *num.* 4. & vltra adduci potest Cardin. Mantic. *de tacit. & ambiguit. lib.* 8. *tit.* 20. *numer.* 47. & de Hispanis P. Molin. *de iustit. tract.* 2. *disput.* 375. *versic. cum vend.* Azor. *instit. moral. part.* 3. *lib.* 8. *cap.* 12. *quæst.* 3. Valer. Reginald. *in prax. for. pœnit. lib.* 25. *num.* 293. Valasq. *de iur. Emphyt. quæstio.* 10. *numer.* 6. *& cons.* 60. *numer.* 10. D. Barbos. *in capit. cum Ioannes* 10. *num.* 8. *de fid. instrum.* idem Anton. Faber. *de error. decad.* 25. *error.* 3. *num.* 17. Stephan. Gratian. *discept.* 786. *num.* 17. quando est appositum incontinenti; secus si ex interuallo, quia tunc tamquam concessum ex gratia emptoris, non operatur hunc effectum, latè Anton. Faber. *error.* 7. *decad.* 23. verùm illa distinctio Fabri de pacto perpetuo, & temporali in Regno nostro quandoque fuit amplexa cum satis æqua videatur, vt non vniformiter iudicetur hoc pactum in casu vbi perpetuum est, & vbi temporale. sed habito respectu ad tempus; quo enim breuius est eò certè minoris valere debet. Et tantò minus valorem diminuit; ideo optimè Mercurialis Merlinus, qui omnes prædictas opiniones refert *lib.* 2. *tit.* 2. *q.* 19. *num.* 21. *tractat. de legitima*, dicit omne id remitti arbitrio Iudicis, qui consideret omnia prædicta, vt Rota alias considerauit in alia *decisione Romana de pirouanis* 31. *Ianuarij* 1611. *coram Coccino*, vbi conciliantur aliæ decisiones Rotæ, quæ videntur sibi aduersari super hoc puncto confirmat Castill. *decis.* 218. *numer.* 8. *tom.* 3.

Secunda difficultas, illaque maior prædicta, quæ solet occurrere, est circà æstimationem ipsius rei, quando testes deficiunt, vel Iudex eis, prout sæpè euenit fidem adhibere nolit propter copiam falsorum testium, qui insurrexerunt his nouissimis temporibus; nam tunc opus est, recurrere ad redditus rei venditæ, iuxta instrumenta locationum de ea factarum: In quo calculo duo occurrunt inspicienda. Primum quantum sit in redditu, & quod tempus sit attendendum circa locationes. Secundum ad quantum pro quolibet centum debeant æstimari; nàm si sint bona feudalia vno modo, si allodialia, altero modo appretiantur diuersaque methodo si sint feuda dignitatum, vt putà Comitatus, Marchionatus, vel similia, in his difficultatibus, illud primo certum est iustum
150 rei valorem † effici per fructus 20. annorum, si tamen respondeant ad quinque pro centum, iuxta Authent. *perpetua in verb. iusta Cod. de Sacrosanct. Eccles.* quam in practicam deducit Cagnol. *in repet. l.* 2. *num.* 231. *vers. verum quia Cod. de rescindend. vendit.* & latè discurrendo Fontanell. *de pact. nupt. claus.* 4. *gloss.* 18. *p. nu.* 1. 51. & 60. Mastrill. *decis.* 280. *n.* 34. de quo tradidi bonam praxim, iuxtà quam fuit me aduocante decisum in causa inter sorores Catherinam Furno, & Elisabettam, aliasque sorores de Petrosino; quàm cum alijs terminatis per hæc suprema Tribunalia, Deo adiuuante, typis dabimus, si tamen aliquo casu, quod abominor, contingat, nos hoc iusto desiderio defraudari, scias quod fructus cumulandi in 20. annos debent iudicari, habito respectu ad id, quod fructificauit res per annum ante venditionem, per annum ipsum, in quo fuit vendita, & per subsequentem, quæ si veniantur, & ex eis capiatur tertia pars virilis, scietur verus rei valor, multiplicando istam tertiam partem in alios viginti, ad tradita per Cardin. Mantic. *de tacit. & ambig. lib.* 4. *titul.* 20. *numer.* 11. Nec est omittendum, quod illi tres anni debent iudicari, deductis omnibus expensis, si quæ fortè adessent, cum
151 verbum fructus, ità capiatur † vt significet illud, quod remanet, deductis expensis Mastrill. *decis.* 112. *numero* 25. Montan. ad Oliban. *part.* 2. *lib. prim. cap.* 6. *numero* 17. Fontanell. & alij per me allibi adducti, quod maximè obseruandum est, vbi fundi locationes non adsint.

In quantum ad secundum, non potest statui certa Methodus; nam quandoque vidimus vendi multa feuda
152 dignitatum cum vassallis, ad quinque † pro centum, quandoque ad quatuor cum dimidio, vel minus, licèt non minus de quatuor ante nouissimam reformationem censuum ad quinque; post dictam verò moderationem prædictorum valor auctus est, adeò quod cum magna difficultate inueniantur ad rationem de quatuor, & hoc de feudis dignitatum cum Castro, & vassallis; vt tangit Castill. *decis.* 218. *num.* 8. *in fine*, quidquid dixerit Brunus, & Mantica per eum Citati *ibidem numero* 7. sed de reliquis communis valor est ad quinque cum dimidio, si sint feudalia, vel ad minus quinque si verò allodialia vsquè ad septem, plus minus arbitrio Iudicis considerando distantiam rei venditæ à Ciuitatibus, & terris, habitoque respectu ad loca viciniora Vrbis, vbi residet Curia. Ex his patet, quam optimum consilium sit, prorogationem termini prædicti obtinere, ad hoc nè nodum hunc gordianum cogatur quis enodare, & quàm recte Iudex, qui abbreuiandis litibus studere debet, faciet fauendo huic

elongationi, quandò adest læsio prædicta supra dimidiam, tàm si sit clara, quam si esset aliquatenus dubia, an superaret dimidium; nàm in dubio pro prorogatione debet inclinare, nè tollat Ius ei, qui agit de danno vitando, vt dicebat Dominus meus Præses de Blaschis in dicta causa Comitatus Nasi.

Illud, quod diximus, Principi interdictam esse prorogationem termini ad redimendum iam elapsi, extendendum est contrà tertium, putà creditorem † cui dictum Ius fuit hypothecatum; si fortè per eum viuificatio petatur prò suo interesse ope restitutionis in integrum, vt fatetur Cagnol. *in d.l.2.n.120. cum seq.* & Bimius *cons.* 281. *num.*27. Giurb. *decis.*90. *n.*10. 153

Diximus terminos conuentionales ad differentiam iudicialium, sicuti est in nostro Regno terminus mensium quatuor, datus per Ritum ad redimēda pignora stabilia, adiudicata parti, vel alteri licitatori, in odium debitoris, negligentis soluere; nàm in istis promior esse debet Princeps ad prorogationem † concedendam, sicuti quotidie experimur, ea ratione quia deficit pactum cum Iureiurando, & nulla alia ratio prohibet Principi, nè hoc faciat, nisi quod statuto ita cautum est, quod quidem beneficium per statutum inductum de facili per statuentem tolli potest, vel differri, vt suprà probatum est, maximè dum fructus interim emptor suos faciat, nec in sortem ei computentur, vt dicit clarè Ritus prædictus, & Muta ad eum *capit.* 112. *numer.* 52. *cum pluribus sequentibus*, & post Tiraquell. & Mantic. esse de Iure communi veriorem opinionem firmat Giurb. *decisio.*92. *numer.*10. consulitur autem emptori, si desideret rem tutam possidere, & non sub incerto, vt obtineat non prorogari terminum nisi eo audito, & postea docere, nullam adesse læsionem, & petere prorogationem remitti ad iustitiam, secundum praxim, quam habeo, & tunc Iudices si vident tanti rem venditam, seù distractam, quanti valet cum pingueualenti, iuxtà Ritum; vel parum plus, non attento rigore pacti, quod vocant ad discursum, denegant debitori dilationem, vel moratoriam dicti termini, secus si plus valeat, nam tunc non habent rationem de ritu, & termino quadrimestri, qui fuit constitutus in casu vbi datur pingueualens, & non stante pacto ad discursum. 154

Quod verò diximus de fructibus rei adiudicatæ non est ità accipiendum, vt fructus omnes emptor lucri faciat, sed tantum pro rata, inspecto tempore quo possidet, & ità hanc quæstionem mouet, & prò rata resoluit Ferdinand. Boniorn. *super dicto Rit.*112. & Marius Muta, qui eum insequitur *ibid. num.* 52. quorum opinio communiter recipitur.

Hæc sufficiant de Iure in requæsito beneficio Iuris ciuilis vel municipialis non tollendo: quæ scias parum prodesse imposterum, si in suo vigore esset mansurum Regium decretum nouiter manatum, quo prorogationes omnes concedi prohibentur, vt supra *num.*144. tactum est, ideoque libenter ea subtraxissem in hæc particula fuisset partim excussa, post eius publicationem, licet non inmerito ad pristinum omnia reuocanda quamplures existiment, qui consimilis ordinationis exitum antiquitus spectauerunt, an autem idem statuendum sit de Iure quæsito in spe † videre consequitur, & in hoc regula sit tibi affirmatiua tam in Iure quæsito ex dispositione hominis, quam ex dispositione legis, vel statuti, ità concludunt DD. relati per Gabr. *titulo de Iur. quæsito non tollendo conclus.*1. *num.*30. quem sequitur Fachin. *dicto cap.* 63. *vers. quarta quæstio est Controuers. lib.* 8. quod tamen non placet Azeuedo; Ait enim distinctione opus esse *in l.*4. *lib.*4. *titul. de las prouisiones*, scilicet quod regula prædicta tantummodo procedat, vbi agatur de spe dependente ex successione; secus verò vbi spes oriatur ex contractu; sicuti de spe debitum iri; quia tunc ex quo talis spes est certa, habetur pro re ipsa, vt nos superius firmauimus, cuius doctrinam non omninò spernendam putamus, imò amplectendam, prout eam post hæc scripta visus amplectitur Marta *de succes. part.*4. *quæst.*4. *art.* 4. *num.*69. vbi multos allegat, maximè Peregr. *cons.*8. *nu.* 48. *lib.*1. 155

Primum exemplum est de legitimatione naturali ad feudum in præiudicium agnati † in quo frequentior opinio Doctorum est affirmatiua, quam primò tenuit Glossa *in §. naturales. si de feudo defuncti fuer. controuers.* Alexand. *in leg. ex facto numer.* 33. *D. de vulgar. & pupill.* Dec. *cons.*296. *numer.*10. Socc. *in leg. Gallus. §. & quid si tantum numer.*137. Arettin. *consil.*164. Gabr. *consil.*21. *num.*5. *volum. prim.* Vincent. de Ann. *in capit.*1. *num.*420. *de Vasall. decrep. ætat.* Leonius *consil.* 78. *num* 23. post Gozadin. & Purpurat. & alios decisum refert Rauden. *decis.*43. *numer.*73. & reprobato Menoch. & Cefal. fuit decisum in Rota Romana diuersor. *par.*1. *decision.* 368. post quos omnes P. Molfes. *ad cons. Neapol. par.* 2. *tit. de personis quæstio.*10. *numer.*23. Mangil. *de imputat. quæst.* 83. *numer.*35. post mille Surd. *cons.*1. *numer.*28. *& seq.* & *num.*95. vbi dicit, hoc fieri posse; etiam non citatis agnatis, quòd consilium est solemne in hac materia, multo sque pro hac sententia refert Riminald. Iun. *consil.* 76. *num.*333. Menoch. *consil.*558. *num.*11. Bardellon. *cons.*68. *num.*8. vbi hoc admittit, si expressè fuerit dictum de feudis antiquis; nàm si dubia essent verba, intelligeretur cōcessisse de feudis acquirendis, & nouis, vt post multos probat ipse dicto loco *numer.*56. Peregrin. *de fideicomm. art.*28. *num.*44. *cum seq.* idem Surd. latissimè *consil.* 57. *num.*37. & hanc esse veriorem profitetur Doctor Marta *de succes. legal. part.*1. *quæst.*18. *art.*3. *num.*19. adducit rationem, quod liceat Principi tollere ius quæsitum, quando ipse fuit causa acquisitionis, & confirmat. *part.*4. *quæstion.*4. *articul.*5. *numer.*32. *cum sequentib. fol.*91. qui optimè loquitur, & nouissimè tàm in feudo, quam in emphyteusi Ecclesiastica post plures moderniores Dominus Merculialis Merlinus *de legitima. libr.* 1. *titul.*2. *quæst.* 8. *num.*39. vbi pluries in Rota decisum testatur Fachin. *dicto lib.*8. *controuers. cap.*63. *versic. quarta quæstio.* quorum opinio videtur contradicere prædictæ distinctioni Azebedi, de iure descendente ex contractu, & ex successione dum feudi concessio inter contractus enumeratur, vt suprà *in discursu primo tract. prim.* traditum est, vndè agnati vocati ex tenore inuestituræ, videntur priuari iure non omninò incerto, sed certè non repugnant, quia licet contractus sit, attamen inter gratuitos enumeratur; & non inter onerosos, in tantum vt propriè dicatur beneficium & tantummodo hoc habet de contractu, quod ex eo obligatur feudatarius præstare domino fidelitatem, & dominus ad non reuocandum, nulla causa subsistente, vt colligitur ex Claro §. *feudum q.* 59. *incipit quæro an vasallus possit.* Rosentall. post plures *de feud. tom. prim. concluf.*2. 156

Vnde licèt in terminis quæstionis, & in feudo antiquo liceat ne Principi in præiudicium agnatorum illegitimum † habilitare per suum rescriptum, adsit alia classis Doctorum tenentium oppositum, quorum multos refert Fachineus *controuers. iur. libr.* 8. *capit.*50. vbi ponit argumenta vtriusque opinionis, tandemque stat pro negatiua, & respondet supradictis, accedunt Cardin. Mantic. *de tacit. & ambiguit. lib.*23. *titul.*12. Lupus *de illegit. comment.* 3. §. 2. *num.*46. Scrader. *de feud. part.*7. *capit.*5. *numer.*27. Vulteius *eodem tractat. lib. prim. capitul. prim. numer.*45. cum quampluribus per eum relatis Rosentall. *eod. tractat. capit.*7. *conclusion.*19. *litter. F*, Sonsbech *part.*9. *num.*7. *de feud.* Menoch. *consil.*202. *num.*168. Petra *de potest. Princip. capit.*32. *num.*16. Augustin. Barbos. *in cap.* 157

in capit. tanta num. 18. *qui filij sint legitimi*, inter nostrates Petr. de Gregor. *in tractat. de concess. feudi part.* 2. *quæst.* 10. *num.* 52. post Afflict. *decis.* 195. distinguit inter feudum hæreditarium, & feudum ex pacto; vt in primo teneat legitimatio, in secundo minimè.

Ex quibus, & quampluribus alijs Auctoribus per eos adductis apparet, quam controuersa sit superior opinio, quæ hoc præcipuo fundamento conuellitur, quod hoc Ius agnatorum sit certum descendens ex contractu, vel quasi.

Attamen rectus Iudex non posset à prima opinione discedere, tàm attento numero, & authoritate eorum, qui eam tenet, quam responsionibus prædictis, solummodo hæc secunda procederet vbi de viribus legitima-
158 tionis dubitari contingat, † vt putà si dubitetur de intentione Principis, an voluerit agnatis præiudicare, tunc contra legitimationem ad fauorem agnati in inuestitura vocati iudicandum erit, iuxtà prædictum *cons.* 68. Clariss. Bardelloni; & ratio est, quia prima opinio tanquam exorbitans, & præiudicialis, debet tantummodò procedere, quandò verba legitimationis sint clara, & non patiantur obiectum, ex defectu intentionis legitimantis, vel Patris impetrantis.

Ad terminos autem fideicommissorum ex testamen-
159 to relictorum, † exclusionisque substituti videtur, quod standum sit regulæ, & in hoc non contradicit Azebed. imò assentitur, vt in puncto firmauit Honded. *consil.* 59. *nu.* 20. *lib.* 2. qui veteriores interpretes adducit, quos consultò omisi, Rusticus *ad leg. cum auus. lib.* 2. *cap.* 15. *numer.* 140. Mantic. *de coniectur. lib.* 11. *tit.* 11 *num.* 10. Trentacinq. *de substitut. part.* 4. *cap.* 7. *num.* 50. Peregrin. *de fideicommiss. quæstio.* 23. *num.* 68. Fusar. *eodem tractat. quæst.* 408. *num.* 141. Idem Peregrin. *decis.* 10. *numer.* 10. ex nostris Ingliol. *de substitut. cent.* 3. *quæst.* 65. *nu.* 88. Io. Franc. del Castill. *decis.* 70. *num.* 13. qui dum præsentibus postremam manum imponeret ad officium Magistri rationum fuit ex meritis euectus, Ferrer. *in constitut. impuber. gloss.* 6. *n.* 77. & 102. Schenard. *cons.* 47. quos citat idem Castillus moderna additione.

Limitatur tamen secundum aliquos prædicta conclusio, vbi in fideicommissi institutione filij essent vocati, vel positi in conditione sub qualitate legitimitatis, & cũ clausula, de corpore legitimè descendentes, tunc enim non admitterentur legitimati per rescriptum, quia illa efficere non potest, vt dicantur descendentes ex corpore, & ex legitimo matrimonio, vt affirmat Bald. *in l. gallus* §. *si eius*, & ibi Angel. Imol. & Aretin. Socc. Sen. *num.* 6. Brun. *num.* 34. *D. de liber. & posthum.* cum mille per Riminald. Iun. *cons.* 46. *num.* 47. *lib. prim.* vbi testatur ter decisum Decian. *cons.* 42. *nu.* 27. *lib.* 1. & *cons.* 88. *num.* 11. & 24. *lib.* 2. Menoch. *cons.* 20. *num.* 27. & *cons.* 173. *numer.* 71. Surd. *cons.* 1. *num.* 97. & *cons.* 456. *num.* 9. Oddo de compendios. *substit. par.* 6. *art.* 6. *dub.* 4. *n.* 6. vbi dicit quod ab hac opinione nec iudicando, nec consulendo recedit potest Crass. §. *fideicommissum quæst.* 38. *num.* 5. Tretacinq; in loco proximè citato *num.* 54. Intrigl. *ibi num.* 42. Gallus *de succes. excep.* 27. *num.* 152. cum alijs per Mart. *quæst.* 18. *art.* 8. *num.* 8. *et num.* 27. *par.* 1. qui videtur extendere, etiã in legitimato per subsequens matrimonium; & ità in specie, de qua quæritur videndus est etiam Anton. Fab. *de error. prag. decad.* 35. *error.* 6. *num.* 9. Ex illa potenti ratione, quod attentis verbis prędictis, excludatur etiam legitimatus per subsequens matrimonium, vt diximus ex Marta cui addi potest Surd. *decis.* 319. *num.* 5. Molfes. *ad cons. par.* 2. *quæst.* 10 *num.* 9. *tit. de personis.*

Quam tamen limitationem intelligas, nisi Princeps
160 ità legitimationẽ concipiat, vt velit hos legitimatos † succedere in bonis sub huiusmodi conditione relictis, tãquam si ex legitimo matrimonio essent procreati, iuxtà doctrin. Alex. *cons.* 2. *in primo.* Socin. *cons.* 3. *in* 3. *vol.* Dec. *cons.* 316. & 624. Ruin. *cons.* 165. *in* 2. *dub. vol.* 2. & idem Ruin. *cons.* 76. *n.* 12. *in* 3. Gozad. *cons.* 25. Afflict. *in* §. *natur. n.* 66. Paris. *cons.* 1. *vol.* 2. Colleg. Patauin. inter cons. Mantuæ *cons.* 191. *lib.* 1. Cephal. *cons.* 103. *n.* 4. Marzar. *de fideicom. par.* 2. *q.* 30. Roland. *cons.* 83. *num.* 19. *in* 3. *vol.* Gabr. *cons.* 21. *num.* 35. *vol.* 1. Bursat. *consil.* 18. *num.* 6. & 10. Bertazol. *cons.* 21. *n.* 35. in Ciuilibus, Peregrin. *de fideicommiss. art.* 23. *num.* 21. Intrigliol. *centur.* 3. *quæst.* 51. *num.* 13. Ea ratione, quia licet Princeps verè, & secundum naturam non possit efficere, vt sint nati ex legitimo matrimonio illi, qui ex illicito coitu oriuntur: attamen hoc potest facere de Iure, videlicet vt cum effectu pro talibus habeantur. Hæc fortius procedunt, quando legitimatio est obtenta per Summum Pontificem, qui etiam in radice matrimonij dispensare valet, vt Intrinsliol. ibi extendit, ac etiàm Vincentius Fusar. *de fideicomm. d. quæst.* 408. *num.* 18.

Quod autem liceat Santissimo dispensare in radice
161 matrimoni, † etiam quòd exinde oriatur præiudicium agnatis, vel vocatis, concordant omnes Doctores, inferiùs adducti, quòd tunc euenit, quando validat matrimonium nullitèr contractum, vel dispensat impedimento per prius non cognito, declarando, prolem susceptam, vel suscipiendam legitimam esse: cuius declarationis formula transcribitur per Rotam *decis.* 687. *à num.* 14. *tom.* 2. *part.* 2. *in collectis* per Farinat. quas recentiores appellant. Sancez *de matrim. lib.* 8. *disput.* 3. *num.* 14. & 22. Barbos. *in capit. per venerabilem num.* 5. *qui filij sint legitimi*, in quo casu licèt Summus Pontifex non se impediat, vel quia de hoc non agat: vel (vt aliqui malè aiunt,) quia non valeat, circa successionem: attamèn declarando matrimonium ab initio validum, in consequentiam reddit eos successibiles, quia non potest separari effectus successionis à legitimitate: Hoc verò ei permissum est etiàm in terris Imperij, ità ait Abbas *in cap. per venerab. num.* 22. Præpos. *num.* 74. *dict. tit.* Couar. *de sponsal. part.* 2. *cap.* 8. §. 8. *num.* 13. & §. 2. Clar. *in* §. *feudum quæst.* 82. *ad fin.* Ludouic. *comm. concl. prim.* Gomes. *l.* 9. *tauri. num.* 55. Mantic. *de coniectur. lib.* 11. *titul.* 12. Tiraquell. *de iure primogenitor. quæst.* 34. & *quæstio.* 40. *num.* 112. & *in l. si vnquam gloss. susceperint liberos. num.* 64. 72. & 95. Cened. *collectan.* 68. *p.* 2. Berengar. *in l. in quartam D. ad l. facid. nu.* 51. Thesaur. *decis.* 84. & *decis.* 199. Raudens. *de Analog. cap.* 36. *numer.* 128. Bertazol. *cons.* 52. *num.* 14. *lib.* 1. in Ciuilib. Cauale. *decis.* 33. *par.* 3. Carpan. *ad statuta Mediolani p.* 1. *c.* 456. *num.* 126. *tit. de legitim.* Surd. *cons.* 213. *num.* 17. Lancellot. Gallia *cons.* 122. *per tot.* Ioseph. Gonzales *variarum quæstionum cap.* 38. *num.* 18. Lupus *de illegitimis commet.* 4. §. 1. *n.* 57. & §. 3. *numer.* 14. Laderch. *cons.* 24. Mangil. *de imput. q.* 81. *num.* 104. Guttier. *de matrim. cap.* 74. *num.* 33. Garz. *de nobil. gloss.* 21. *num.* 13. & 62. Bamb. *in cap. naturales. quæst.* 20. *tit. si de feud. fuer. controuers.* Rosentall. *de feud. tom.* 1. *c.* 7. *concl.* 18. *num.* 1. *lit. A.* Portoles in scholijs ad Molin. *verbo, Rex n.* 11. Molin. *de iust. disp.* 172. *tom.* 1. & *to.* 2. *tract.* 2. *disp.* 475. Calist. *de lege regia* §. 29. *num.* 20. *litt. B.* qui allegat quamplures alios Ludouic. Molina *de primogen. lib.* 3. *cap.* 2. *n.* 12. Peregr. *art.* 24. *n.* 77. Caldas de Pereira *de nominat. emphyteus. quæst.* 21. *num.* 51. Enriquez *in summ. lib.* 11. *c.* 20. §. 2. Sayr. *de censur. lib.* 6. *c.* 11. *nu.* 6. Sances *de matrim. d. lib.* 8. *disp.* 7. *num.* 4. Rot. prædicta apud Farinat. *decis.* 687. *par.* 2. August. Barbos. *in cap. per venerabilem num.* 4. *qui filij sint legitimi.* ex Siculis Intrigl. conciuis meus *decis.* 35. *n.* 52. Iuxtà quæ vidimus quandoque in Regno decisum in causa Baoniæ Vallis Currentis prò Don Laurentio Ioenio Marchone Iulianæ contrà Dominam Ortecã Lanza Principissam Trabię, & discussum inter Marchionem Sanctæ Crucis Siculum, & Lucium Bell'homo.

Extenditur hæc conclusio, etiam si dispensatio Pontifi-

162 ficia superueniat, mortuo vno ex coniugibus, † si tamen is, qui supereſt diſpenſationem petat Puteus *deciſ.* 483. *n.* 3. *lib.* 2. Gonzales *ſuper regula* 8. *Cancellariæ gloſſ.* 5. *num.* 9. & 57. Gratian. *diſceptat.* 138. *num.* 48. Rota *dicta deciſ.* 687. *num.* 13. *par.* 2. Barboſ. *in dict. cap. per venerabilem n.* 6. *et in cap. tanta num.* 9. *qui filij legitimi;* nec contrà prædictos in principali concluſione citatos faciunt Peregrin. *conſil.* 1. & Iacob. Gallus inter eius conſilia *conſil. vltim. lib.* 3. ambo in cauſa illa grauiſſima Comitatus defuentes, quia ſunt intelligendi iuxta caſus in quibus conſuluerunt, videlicet vbi filij non fuerunt concepti in figura matrimonij; verum enim verò quoties, proles non eſt ſu-

163 ſcepta in figura matrinij, † quæſtio eſt multum dubitabilis, quòd imò non proficiat diſpenſatio ſuper radice, vt apertè ſenſit Rota *in deciſ.* 174. *poſt lib.* 2. *Conſilior.* Farinat. & in alia in impreſſis ſub nomine Cardinalis Ludouiſij *decij.* 19. Ea præcipua ratione, quod diſpenſatio ſuper radice ſupponit matrimonium licèt inualidum, & vbi non adeſt intuitus, & figura matrimonij, non poteſt tractari de nullitate, vel validitate, quia diſpenſatio dum trahitur retro ad tempus conceptionis debet inuenire terminum habilem, qualis non eſt vbi matrimonium neque putatiuum aderat; ſicuti erat caſus, vbi conſuluerunt Peregrin. & Gallus dictis locis ſuperius citatis; Et quatenus contrarium ſenſiſſent, non eſſent attendendi aduerſus prædictorum Patrum, & Doctorum auctoritatem, & opinionem.

Item non procedit dicta concluſio, vbi neque actu, neque habitu inter parentes potera t matrimonium conſiſtere, puta ſi proles eſſet adulterina, iuxta ea, quæ tradit Theſaur. Iunior. *quæſt.* 22. *numer.* 18. *in p. forenſ.* & in addit. ad patrem *decij.* 196. *littera D.* Paſchal *de virib. patr. poteſtat. part.* 2. *cap.* 4. *à num.* 70. vbi extendit cum Theſauro dicto loco etiam ſi primum matrimonium declararetur nullum, iuxtà quæ refert deciſum Theſaur filius *in dicto ſcholio ad patrem litt. D.*

Et in his caſibus de ſtylo cancellariæ ſolet apponi in reſcriptis clauſula, quod de nouo cõtrahant, cuius clauſulæ talis eſt effectus, vt vbi legitur non dicatur diſpenſatum ſuper radice, ſignum eſt enim, nullam adeſſe radicem, ſed nouum eſſe matrimonium contrahendum Sanchez *de matrimon. libr.* 8. *quæſt.* 7. *numer.* 20. Guttier. *eodem tract. cap.* 74. *num.* 3. vbi poſt relatos omnes recentiores, decidit, quod huiuſmodi filij ita diſpenſati non ſuccedant in feudis, & maioratibus.

His ita fundatis, non obſtat illud quod ex aliquibus nos ſuprà tetigimus, videlicet quod Pontificia diſpenſatio non extendatur ad bona feudalia ſita in alieno territorio. Quia reſpondet, & benè D. Auguſtin. Barboſ. *in tractat. de offic. & poteſtat. Epiſcop. parte tertia, allegation.* 84. quod Pontifex decernendo prolem legitimam, non iubet bona reſtitui, & ſic non præiudicat domino territorij, vbi ſit ſunt bona, de hoc enim coram eo non agi-

164 tur, † ſed illud facit; nè iſti filij patiantur controuerſiam reſpectu illegitimitatis, tam per viam agendi ſi conueniantur tamquam poſſeſſores; quam per viam excipiendi ſi agant, & hoc eis obiiciatur ad doctrinam Innocent. *in cap. 1. qui filij ſint legitimi,* tenetur enim Iudex laicus filium pro legitimo habere, & non pati vt ei refricetur de legitimitate quæſtio, ſi anathematis pœnam vitare cupit, vt firmat Morla *in emporio tit. de iuriſd. omn. iudic. num.* 164. & 167.

Sit ergo concluſio, quod liceat Principi derogare Iuri quæſito ſpe, ſiuè illud oriatur ex ſucceſſione, ſiue ex ſententia, ſiue mauis ex re iudicata, vel contractu; niſi tamen talis ſpes ſit ità certa, vt non niſi dilatio temporis intercedat inter rem, & ſpem, quia tunc habenda eſt pro re ipſa, adeo vt includatur ſub concluſionibus firmatis de non tollendo Iure quæſito re.

Proſequendo tamen materiam derogationis Iuris in ſpe queſiti, quamplura alia poſſunt afferri exempla, in quibus Principi licitum eſt in modico parti præiudicare, per ea, quæ poſt alios tradit Fachin. *d. cap.* 63. *ad fin. controuerſ. lib.* 8. qualia ſunt illud de conualidatione proceſ-

165 ſus † nulliter facti, de quo per Maſtrill. *de magiſtrat. lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 37. & 49. intelligendo, quando adfuit citatio, & defectus verſantur circa alia ſolemnia iudiciorum; quia; vt alibi diximus, nullitas ex defectu citationis eſt in-

166 ſanabilis, quia citatio eſt de Iure Diuino † cui Princeps non diſpenſat, Alex. *in l. ſi pacto quo pœnam, num.* 4. & *Iacobin. num.* 6. *C. de pactis* Grammat. ad Afflict. *deciſio.* 361. & licet contradicant Tellius Ferdinandus *in l.* 3. *tauri par.* 2. *num.* 9. *in fine.* Azeued. *in l.* 2. *num.* 19. *tit.* 14. *lib.* 4. *legum fori.* Attamen non recedo ab opinione Maſtrilli cui addo Surd. *conſ.* 252. *num.* 14. & contrarios intelligo procedere vbi nullitas eſſet in iudicium deducta; quia tunc quæſtio eſſet dubitabilis, vt ſupra meminimus dixiſſe, licèt contra in terminis defectus citationis viderim deciſũ per M. C. & Conſiſtorium contrà quemdam de Malaci. Ex ea ratione, quia citatio poteſt omitti, vbi citatus nil habebat adducere, quod ego nunquam facerem, quando comparens venit impugnando citationem, de quo Cancer. *lib.* 3. *variar. capit.* 16. *num.* 114. poſt multos, quos allegat, & pro colore ſuæ impugnationis aliquid adducat, niſi eſſemus in caſu, vbi actor replicaret de capitulo Ferdinandi, quod nullitas videretur cum meritis.

Item ſi diſpenſet circa ordinatoria Iudicij quæ mediãte reſcripto Principi poſſunt omitti, & ratio eſt, quia poteſt mandare vt procedatur velo leuato ex arrupto,

167 † vel per viam relationis, parte audita, & dato competenti termino, vt profitentur Abb. & Cæteri Canoniſtæ *in cap. cum inter. de exception.* Anton. de Butr. *in conſil. vltim. num.* 22. Et videmus quotidiè ſeruari in quampluribus cauſis, grauis præiudicij, nullitatis decretorum, & aliorum caſuum, vbi videtur Principi celeritatem requiri: vel quia agnoſcit aliquem Ius fouere, cum ipſe dicatur habere iura in ſcrino pectoris; vel quod Reus petat dilationes, ſeu terminos ad meram calumniam; tunc enim ſine metu nullitatis proceſſus, vel ſententiæ, mandare poteſt, vt ommittantur Surd. *dicto conſ.* 252. Crauet. pro genero *n.* 211. Regens de Ponte *deciſion.* 33. hęc enim tamquam Iuris poſitiui poſſunt etiam in totum derogari quod vtinam facerent Principes.

Et fortius vbi cauſa agitetur coram ipſo Principe,

168 ciuſque ſupremo † Conſiſtorio, in quibus terminis loquitur Belluga *in ſpeculo rubric.* 11. §. *reſtat. num.* 4. *verſ. Iuris ordinem* Caliſtus *de lege regia.* §. 23. *numer.* 8. *litt. V.* Octauius Glorit. *conſil.* 10. *num.* 142. *cum ſeq.* Ioſeph. Roman. *conſil.* 45. *num.* 10. iuxtà quæ vidimus quandoque ſeruatum inter D. Antonium Spatafora, & Principem Buccherij in materia petitionis dotium; fuit etenim per viam relationis factæ per aliquos de Conſilio Domino Proregi terminatum, quòd Princeps Buccherij teneretur ſoluere quaſdam dotes; nulla habita ratione certarum adiudicationum, quæ obſtabant, pro quarum dotium recuperatione forſan opus fuiſſet trina ſententia, à quadum ad eundem Dominum Proregem fuiſſet petita reclamatio, commiſſaque ex gratia relatione alteri Conſiliatio ex ſupremis fuit confirmata prouiſio prædicta, quod certè fuit magnum facinus, & Conſilium præſtitum cum multo ſale, ex quo dum Buccherij Princeps eſſet ciuis Meſſanenſis, prætendebat, & iuſtè, primo aſpectu quod deberet ibi cauſa agitari, & non præiudicari Vrbi tam benè meritæ, auferendo de facto primum, & ſecundum iudicium cauſarum, quod tamen Vrbs prędicta non malè tulit, habuit enim pro vero, quod Prorex noluerit ei præiudicare; ſed alijs inconuenientibus mederi, auocando ad ſe cauſam; non vt agitaretur in tribunalibus,

ſed

sed coram seipso, de qua etiam dum Domino Prorex Messanæ moram duceret cognitum fuit.

Ideò nulla iusta causa interueniente, secus seruatum vidimus; nàm, & si ad relationem Illustr. Consultoris Excellentiæ suæ fuerit taxata quædam dos de paragio ad fauorem Comitis Sancti Caroli contrà Baronem Gratterij, commissa relatione eodem modo vt suprà dictum est, fuit reuocata, nè propter immodicam celeritatem partis alteri iniuria inferretur, subuertendo solemnia iudiciorum nulla iusta causa de medio existente de anno 1627. Taxatio enim dotis de paragio, & si possit etiam parte incitatà obtineri, attamen quoties baro preuenit, petens se citato fieri, tenetur iudex eum citare, & citando pati, vt de oneribus, & valore feudi discutiatur, quæ sunt duo extrema huiusmodi quæstionis, vti practicamus.

Diximus, si causa agitetur coram eodem Principe; nàm quandoque Princeps decisiuè rescribit motu proprio, nulla accedente relatione alicuius de consilio, aliquando decretum fit ad relationem; & inter vtrumque casum magna est differentia; etenim in primo casu nullum datur remedium, nisi ipsemet Princeps † reuidere
169 velit sententiam modo prædicto à se latam; ex gratia, iuxta textum *in l.1. D.à quib.appell. non licet* Innocent. *in cap.tum ex literis numer.3. verb.supplicationem de restit.in integr.* Anton. Faber. *in C.tit.quor.appellat.non recipiunt definit.4.num.6.* In secundo verò potest obtineri, vt committatur alteri de Consilio, ad hoc vt eodem modo referat, vt quotidiè practicamus, & testatur Io. Phil. Testay *alleg.9.* Mastr. *decis.32.num.7.* Muta *decis.17.num.4. & 5.* & in dictis causis seruatum fuit, supposito quod iudicium relationis in prima instantia fuerit substantiatum coram aliquo de consilio, cui fuerit commissum negotium, secus si negotium coram Principe agitetur, qui velit vt sibi referatur processus per aliquem propter eius occupationes.

Quod etiam seruari vidi, quando fit compromissum in aliquem de mandato Principis, & ei promittitur, quod non petent reuisionem, nec reductionem ad arbitrium boni viri, nam tunc denegatur omne remedium, vt fuit decisum viuæ vocis oraculo per Proregem, inter quosdã de Corbino, & Baronem Baydæ super compromisso facto in personam Spect. de Xirotta, & de præsenti habeo, inter D. Vincentium Liotta, & Franciscum Manueli, cuius rei exitum alibi trademus.

Idem etiam ex maioritate rationis procedit, si agatur de propria causa Domini Regis; nam dum ipse se, vel eius locumtenens potest de ea cognoscere, † illamq; ter-
170 minare vt patet per doctrinam Afflicti in *tit. quæ sint regalia capit.22.num.44.* & post eum per Muta *in cap.35. Reg.Iacob.num.20. tom.1.* non tenebitur seruare solem-
171 nia iudiciorum † sola partis citatione contentus, vt iuri naturali satisfaciat, vt ex quampluribus dixi in responso reddito in causa prædicta Castri Bruculæ & ad textum
172 † *in l.defensionis facultas 7.C.de I r.fisci lib.10.* quod in contrarium adducebatur; quasi ex eo disponeretur seruari debere ordinem iudiciorum in causis fiscalibus, respondebam non procedere in regalijs ex Tapia *in constitut. Regni tit.de off.procur. Cesar.const.p.num.9.fol.177.* Peregrin. *de iure fisci lib.7.tit.3.num.20.* & ad propositum non habere locum vbi pars fuisset citata, & adduxisset iura sua: defensio enim ad Ius naturale refertur, & sic ad citationem cum competenti termino, vt firmat Marra *de succes. par.4.q.4.art.4.n.47. & 49.* & nos latè *Orat.siue decision.4.*

Altera casus est, quando per Principem conceduntur literæ saluæ guardiæ, per quas mandatur, quod non mo-
173 lestetur bona; neque personæ † debitorum vel conductorum, si fructus, vel pẽsiones in tempore suo deponant vel quando ponuntur bona sub alicuius gubernatione vel vt aiunt, in Deputationę, quæ prouisiones passim conceduntur ex gratia Principis, vt ait Mastrill. *decision. 263.num.prim. & 5.* & ob publicum fauorem, ne forte ex causa molestiarum feuda, aliæque terræ careant cultoribus, & annonæ caritas inde eueniat, item miserationis gratia, successorum in baronijs, vel maioratibus qui non sua culpa, vel dolo, sed antecessorum inueniuntur ære alieno grauati, quibus decernuntur alimenta super fructibus, & restans dispensatur creditoribus ordine suo.

Ad differentiam summarum debitarum prò causis nõ afficientibus feudum, contractis ab eodemmet Barone, tàm ante, quàm post petitam de putationem, propter
174 † quas summas non debet admitti ad hoc beneficium nisi creditoribus sit cautum de suis creditis, adhibitis fideiussoribus, saltem in casu mortis baronis. Et ratio est, quia dum aliter non est cautum creditoribus huiusmodi, nisi ex graduatione super fructibus feudi, quę graduatio extinguitur cum vita baronis, & cum ea creditum, Principes hoc faciendo; præiudicarent Iuri alteri quæsito ex contractu, quod esset contrà Ius gentium, vt suprà dictũ est, iuxtà quæ dum allegassem, obtinui pro Don Vincentio Iudice, contra baronem Miragliæ, In qua causa, referente M.R.C. fuit de anno 1629. decisum, quòd non gauderet deputatione pro eo, quod sibi debeat pro debito non afficiente feuda.

Quartum exemplum est, de concessione decreti, vel prouisionis, quam gratiosam appellant, quæ fuit introducta ad medendum excessum insolutum dationum iudicialium, vt dicimus adiudicationum, qui excessus originem habet ex pacto illo vsitato in publicis instrumentis, quæ in Regno conficiuntur, vt res vendatur ad incantum vltimo emptori, & plus offerenti, quod pactum ad discur-
175 sum † dicunt, cuius vigore nullo refragante læsionis obiectu pro quacunque etiam modica quantitate debita, distrahuntur debitorum bona, cuiuscumque valoris sint, aduersus cuius quidem pacti iniustitiam cuixè scripsit Regens Escudero, in iustificationibus impressis inter decisiones Mastrilli *post decisionem* 247. etenim cum re vera cognitum fuerit, pactum per se validum esse, ex quo
176 res tantum valere dicitur, quantum licitanti † vendi potest, vt ait Bald. *in l.prima C. de pred.curial.libr.10.* Iodoch. Daumod. *de subhastation.capitul.quinto.numero 8.tom.sexto. part.prima.* Cumia *ad Rit.ordine suo 29. numero 21.* Mastrill. *decis.33. numero 8.* Et quod ideo attenta formalitate pacti prædicti, qualibet lęsione quantumuis grauissima existente non poterat dici de nullitate secundi decreti, fuit adinuentum hoc remedium, per quod constito apud Iudices, rem distractam, valere vltrà dimidium pretij pro quo distractio processerit, relato Principi negotio, obtinetur decretum † quod soluto debito simul cum interesse ad septem vt plurimum pro centenario, restituantur bona cum fructibus; quam praxim iuridicam esse affirmat Mar. Giurb. *decis.105. numer.10.* vsque finem, citans ad hoc quamplures Doctores qui hoc affirmant; tàm si bona vendantur ipsimet
178 creditori, † quàm si alteri tertio, qui ad publicam venditionem accessit; licitandi causa, restringens conclusiõnem predictam in vno tantum casu, videlicet quando emptor, tertiusque licitator bona fide in alterum rem
179 emptam transtulisset, † vt tali casu non teneatur ad fructus ex re preceptos nec ipse, nec emptor, quod & nos veriſimum putamus.

180 Læsio verò in hoc remedio non ita mensuratur, † vt vulgò aliqui putant, quando in decreto vltrà prætium adsunt accollationes, computando videlicet illas in prętio; nam verius est, quod prius debeant de valore rei detrahi summæ accollatæ, quæ faciunt rem minus valere,

vt

vt ex textu *in l. fundi partem 79. D. de contrahend. empt.* deducunt Matthienſ. *in l. prima gloſſ. 2. titul. 11. libr. quinto. fol. 379.* & Gratian. *diſc. 258. numero 43.* & poſtea videre, ſi pretium ſit minus dimidia, teſtantis valoris rei; Etenim ſi excedat etiam in obulo, locus eſt huic remedio; †
181 neque enim in Regno quo ad fructus receptum eſt, vt alia læſione opus ſit, quam illa, quæ aliquid vltrà dimidiam excedit, quidquid ſit de iure communi, iuxta latè tradita per Molin. *de rit. nupt. lib. 3. queſt. 96. per. tot.* vbi omnes citat. Exemplum, ſi fuerit vendita res, quæ eſſet valoris vnciarum quatuor centum pro pretio vnciarum nonaginta nouem, cum accollatione aliarum vnc. 200. nã minuto pretio rei in illis ducẽtis accollatis, dum res adiudicata remanet valoris ducentarum vnciarum, & apparet diſtracta pro 99. reſultat euidenter læſio enormiſſima in vncia ſupra medietatem.

Quæ quam diſtent à computo, quod alij faciunt, nemo eſt qui non videat; nàm ſi in caſu prædicto vnc. 200. accollatę iungerentur cum pretio importante vnc. 99. non adeſſet læſio, quia res valens quatuor centum, eſſet vendita pro vnc. 299. Hæc poſui, quia Caſtillus *deciſ. 14.* & Maſtrill. *deciſion. 33. & 247.* Giurba *dicta deciſ. 105.* vel quia habuerunt rem pro indubitata, vel aliter, omiſerunt ponere hanc praxim; vndè ſæpiùs ſuper hoc vidi Iudices dubitare, & partes cruciari, cum hac verò praxi vidi ſæpius deciſum, & ego obtinui anno 1626. pro nepote contra Alexandrum Rizari referente D. Ioppulo *adde Caſtil. aliam deciſ. 127.*

Extenditur etiàm hoc remedium ad caſum, vbi ſecundum decretum fuerit per debitorem tacitè vel expreſsę
182 approbatum † cum ſuppletione pretij nam adhuc remaneat læſio, æſtimato dubio litis euentu; conceditur remedium prædictum, vt teſtatur Giurb. *dicta. deciſ. 105. num. 11. & 12.* & nos nouiſſimè vidimus pro Aloyſio, & Ioannella Zaccho contrà hæredes cuiuſdam manentis, de anno 1623. referente Spect. de Fimia, & de anno 1628. ſub die 15. Decembris pro Franciſco Cannata contra Gaſparem Santo Nicola; & Michaelem Nani, & poſt hæc ſcripta me patrocinante, pro Syluio Bonaiuto contrà Scipionem Gaetano ſuper carceribus Vrbis Catanæ in qua interuenit iulluſtr. Præſes de Blaſchis.

Quæ intelligas procedere, quando adeſſet ſimplex approbatio; etenim ſi fuerit tranſactum ſuper nullitate, & læſione adiudicationis, & facta remiſſio, vel donatio animo verè, & realitèr donandi, & remittendi ſuperfluum valoris, cum clauſulis translatiuis dominij, tunc aliter tenendum eſt; nam quia incipit valere in vim pacti, & poſſidens poſſidet ex tranſactione, & non ex decreto, non poteſt agi remedio prædicto; ſed opus eſt reſciſſoria ad tradita per Crauet. *conſil. 29* Lancellot. Gallia *conſ. 81. num. 22. & ſequent.* & in caſu prædicto ſolet Princeps remittere negotium M.C. de iuſtitia, vt teſtatur Maſtrill. *deciſion. 228. num. 21. & 22.* & vidi deciſum prò Don Hieronymo Stilla contrà Raphaelem Muzzicato, de anno 1620. referente Domino Ortulano, & in alia pro Don Petro Giglio, contrà Don Carolum Tagliania, & aliàs ſepius.

Dixi, ſi verè, & realiter voluerit remittere, & donare, quia non ſufficiunt clauſulæ illæ, & quod plus, eſt donat,
183 † ſed neceſſe eſt, vt conſtet de animo donandi, vt habui ex Decio *conſ. 180. num. 7. verſ. & primo non obſtat.* Vincent. de Franch. *deciſ. 119. num. 11.* Seraph. *de iuram. priuileg. 20. num. 13.* Tuſch. *verbo, liberatio: concluſion. 355.* Petr. Luna inter conſ. diuerſor. Siculor. *conſ. 46. num. 31. & 34.* vbi ex hoc infert, non poſſe de læſione agi allegat Mand. *conſ. 11. num. 6.* Hond. *conſil. 42. num. 23. lib. 1.* Franch. *dicta deciſ. & alios DD.* quibus accedit Guttierez *in Auth. ſacramenta puberum nu. 10.* Molin. *de ritu nuptiar. lib. 3, q. 96. numer. 39. fol. 364.*

Hoc verò remedium poteſt implorari à quolibet ter-
184 tio † ad fauorem ſui debitoris; vt locupletior effectus, poſſit ſibi ſatisfacere; & ratio eſt, quia; & ſi iudicetur quodam miſtum inter nullitatem, & reſciſſionem attamen
185 potius accedit nullitati, † & ità paſſim iudicari vidi, licet Anton. Faber. *de error. pragm. decad. 1. error. 5. num. 5.* teneat, quod etiam tertius † poſſit intentare pro ſuo in-
186 tereſſe remedium *l. 2. C. de reſcind. vend.* ſicut dicimus
187 de creditore † exercente pactum de retrouendendo, factum ad fauorem ſui debitoris, pro confirmanda ſua hypotheca, vel prò alio effectu, vt diſcurrit Rodericus *de ann. reddit. lib. 2. quæſt. 17. num. 3. verſ. in contra. & q. 16. num. 46.* Maſtrill. *deciſ. 33.* & in hoc Regno fuit per pragmaticam, ſanctionem, ſtatutum inter edita per Comitem Caſtrenſem, de cuius doctrinæ veritate maturius cogitandum eſt.

Hoc vnum non taceam prò opinione Fabri, quod ra-
188 tione correlatiuorum videtur, poſſe per tertium † agi condictione *ex d. l. 2. C. de reſcind. vend.* dum contra eum ſi poſſideret, intentari poteſt, vti pro indubitato eſt, apud Ceuall. *quæſt. 443. num. 6. commun. contra communes, & queſt. 462.* Caball. *conſ. 145. num. 86.* Maſtr. *dicta deciſ. 33. in fine.* in nouiter impreſſis Venetiæ & Giurba m. *dicta deciſ. 105. num. 15. & 16.* & credo quod ex iſta ratione mota fuerit, quandoque M.R.C. ad concedendum hoc remedium tertio, prout nouiſſimè vidimus deciſum prò Principe Campi Franci contra Marchioniſſam Lucæ, poſt hæc ſcripta.

Hæc vero prouiſio quia à ſolo principe poteſt concedi, ideo factum, eſt vt non refragantibus cuiuſcumque Ciuitati priuilegijs cauſa coram eo debeat agitari, imo quod fortius eſt etiam ſi exemptæ perſonę conueniantur puta Eccleſiæ, non ex hoc ſolo, ſed quia exceptio eſt, & per viam exceptionis trahitur ad ſecularia tribunalia vt alibi dixi.

Quintum poteſt adduci de commiſſione poſſeſſorij
189 recuperandæ etiam cum priuilegio ritus vna cum meritis, iuxta tradita per Surd. *conſil. 166. & conſil. 252. numero 14.* Neuizau. *conſil. 97.* Theſaur. *deciſ. 15.* Muta *ad Rit. Sicil. 135. numer. 105.* Crauett. *in reſp. pro genen numer. 139.* Fachin. *libr. 8. contr. cap. 8.* Menoch. *conſ. 742. in fin.* Barboſ. *in l. de ſi vi. numer. 166. D. de iudic.* Marchel. *de commiſs. part. 1. cap. 21. numer. 97. & ſeq. fol. 243.* Fuſar. *de fideicomm. q. 613. numer. 25.* vbi loquitur ſtante equitate, quę ſeruari ſolet in terris Eccleſiæ Auguſtin. Barbol. *in cap. 2. numer. 2. de cauſ. poſſeſ. & propriet.* vbi proba Grammat, & Gabrielem, qui contrarium viſi ſunt tenere. Et fuit in his ſupremis Tribunalibus pluries deciſum, maximè inter illos de Lerici, & Thomao, ea præcipuè ratione, quod poſſeſſorium eſt modici præiudicij, eſtatque meum reſponſum, vbi quamplures Rotæ deciſiones afferuntur pro Fiſco Dominis Regis contra D. Caterinam de Gantes.

Quod ita demum concedi per principem ſolet, ſi ei ſaltem ſemiplenè ſeù per fumum vt aiunt, conſtet, quòd poſſeſſor ius foueat in meritis, vel vbi agenti poſſeſſorio ius, vel præſumptio reſiſtat.

Hæc inter priuatos, cæterum in cauſis fiſcalibus prior eſt, princeps ad hanc conceſſionem, non ſolùm quia
190 contrà fiſcum agi non poteſt ſpolio, † vt firmat collegium Patauinum inter conſilia Peregrin. *conſ. 2. numero 16. tom. primo* Medices *conſil. 1. à numer. 8.* ſed etiam quia
191 poſſeſſoriæ cauſæ contra fiſcum ſunt miſtæ, † vt poſt alios probat Glorit. *conſ. 10. num. 142. cum ſeq.* cum mille per me adductis in d. reſp. prò Domino noſtro Rege contra D. Catherinam Guates, de San Martino.

Concedit etiàm Princeps, & hoc ſextum, vt non obſtante pacto facto cum creditore, vt aduerſus eum petentem

tẽ creditũ nulla exceptio, vel defensio opponi possit, quod
192 pactum de non opponendo vocamus, audiatur † debitor in eius iuribus in tela iudicij executiui, quæ alioqui reseruari debuissent in iudicio plenario causæ oppositoriæ.

Hoc decretum tripliciter formatur, vel quod idem Iudex, coram quo causa agitatur prouideat attenta realitate negotij, vel quod debitor audiatur in Iuribus suis non obstante pacto, vtrumquæ æquum, si agatur de amittenda solutione contenta in apodixa; quæ non æquiualet probationi per instrumentum, vt possit instrumento opponi, vel vbi ageretur de admittenda compensatione, vel aliqua exceptione notoria, & irrefragabili; quæ tamen non æquialeret instrumẽto, vel tandem vbi constaret de aliqua fraude, vel deceptione admissa in perniciem alicuius simplicis.

Cæterum si concederetur ad probandas exceptiones per testes, vel ad instantiam Baronis prætendentis subiugatione non afficientes magna ex ea resultaret iniquitas, ideoque dum aliquando ad instantiam quorundam potentium fuisset obtenta vidimus eam reuocari, quia non ad eorum subleuamen, sed potiùs pauperum, & simplicium hominum introductum fuit, adiuandi gratia eorum facultatem; vt in simili loquitur Alex. *consil. primo. libr. sexto.*

Tertio modo formatur, vt Iudex referat ante decisionem causę, qui modus nouissimè post hęc scripta in vsum venit, & mihi satis arridet.

Demùm in materia potestatis principis reuocatur in
193 dubium, quid ipse possit † circà beneficia, officia aliasque gratuitas concessiones, siuè priuilegia, per eum, vel per eius prædecessores concessa; an videlicet licitum sit ei, illa reuocare ad libitum nulla causa requisita, & constituo regulam affirmatiuam cum Bal. *in l. qui se patris num. 14. C. vnde liber.* Angel. *in l. Antiochenjium C. de priuileg. creditor.* vbi quod iusta est causa, dum ipse concessit, *ad text. in l. qui fundus 9. C. de omn. agro. desert. lib. 11.* Paul. de Castr. *in l. digna vox. Cod. de legib.* Roman. *cons. 463.* Felin. *in cap. quæ Ecclesiarum num. 51. extra de constitut.* Soccin. *consil. 87. numer. 12. vol. 3.* Curt. Iun. *cons. primo numer. 24.* Crauett. *cons. 33. numer. 22. & 28.* Zas. *in l. princeps numer. 16. de legibus.* Afflict. *decis. 128.* Grammat. *decision. 46. numer. 15.* Capic. *decis. 121. num. 16. & decis. 116. num. 1.* Roland. *cons. 66. num. 8. lib. 2. & cons. 13. num. 3. lib. 3.* Dec. *consil. 604. num. 9.* Ruin. *cons. 29. num. 8. lib. 1.* Natt. *consil. 511. num. 3. & consil. 657. num. 5.* Bellon. *cons. 178. numer. 9.* Grat. *cons. 9. num. primo Ias. cons. 56. vol. primo* Menoch. *consil. 350. num. 11.* Carol. de Tappia *in l. final. cap. 9. num. 56. part. 2. de constit. Princip.* Octau. Glorit. *respons. 6. num. 3.* Suarez *allegation. 9.* Neuizan. *cons. 11.* inter consilia Bruni Conrad. *in templo omn. Iud. c. primo §. 3. vers. Octauo infertur, num. 5. & §. 5. vers. Octauo è conuerso num. primo* Villadiego in *Prologo de fuero Iusgo gloss. l. 23. n. 56.* Molin. *de Hyspan. primog. lib. 1. cap. 8. num. 30. & lib. 4. capit. 3. num. 8. 20. & 23.* Burgos de Paz. *in proemio l. Tauri numer. 325.* Petra *de potest. Principis cap 24. num. 218. & 225.* Marta *de iurisdit. part. 4. cas. 190. num. 10.* Sistin. *de regal. lib. 1. cap. 6. à num. 3.* Cancer. *variar. resol. p. 3. c. 3. numer.*
194 150. Valenz. Velasque † ad præsens sedens in supremo Italiæ Senatu pro regno Neap. vir insignis literaturæ, & eximiæ virtutis *in defens. Monitor. aduers. venet. part. 4. numer. 282.* Marta *de succes. part. 4. quæst. 4. art. 4. numer. 55.* Mastrill. *de magistr. cap. 2. lib. 2. num. 43.* Casan. *cons. 43.* Callist. *de leg. reg.* qui alios expendit §. 30. *num. 42. lit. X.* Fontanell. *de pact. nup. claus. 4. gloss. 10 parte 1. num. 145. cum sequ.* vbi in terminis ponit quæstionem, de concessione officij ad beneplacitum, possit nè sine causa per Principem reuocari, in qua specie ostendit, veriorem
195 opinionem esse, quod non possit sine iusta causa, † & hæc sit vna limitatio ad regulam prædictam; etenim receptum est apud optimos Principes, vt etiàm de absoluta potestate donationes, vel liberalitates non reuocent, nisi ex causa publicæ vtilitatis, vel demeritorum subiecti; etenim vt dicebat Antonius Imperator, amplitudo Imperij Romani non per ea, quæ accipit, sed per ea, quæ do-
196 nat, apparet, † vnde de Rege nostro omnium optimo tradit Callist. *in prę. tract. §. 17. num. 8.* quòd licèt in Ann. 1592. officium Iustitiæ Aragonum iamdiù perpetuum reduxisset ad beneplacitum Regium; attamen, ait ipse, ex quò Reges nostri prò eorum summa iustitia nunquã solent aliquem dignitate semel concessa nisi ex magna
197 causa priuare, vel honore largito destituere; adhuc di-
198 ctum officium potest dici perpetuum, † & allegat in punctò Bardaxì in foro Arag. incipit; *priuilegium generale Arag. num. 2.* Burgos de Paz *cons. 21. num. 4.* generaliter loquentem Padillam *in l. cum quis num. 34. C. de iur. & fact. scientia.* Guttierez *practicar. quæst. lib. 3. cap. 11.* Caballin. *Milleloquio 217. num. 3.* Erodium *rer. iudicatar. lib. 2. tit. 9. num. 28.* qui mouentur quia princeps debet im-
199 motus permanere in suis † liberalitatibus, sicut polus in Cœlo, & sicut lapis angularis sequitur Menoch. *consil. 331. num. 65.* Catellan. Cotta *in memorialibus verb. Princeps. fol. 703.* Surd. *decis. 234. num. 10.* Flamin. Paris. *de resignat. beneficior. lib. 3. quæst. 16. num. 91. & lib. 9. q. 18. num. 42. & q. 25. num. 19.* Gonz. *ad regul. 8. Cancell gl. 9. §. 2. num. 32. & 91.* Cab. *decis. 19. in fi.* Melc. Fębos *decis. 62. num. 4. tom. 1.* Farinac. *quæst. 28. num. 5.* Glorit. *cons. 6. num. 66. & sequent.* Augustin. Barbos. *in cap. 1. num. 10. de prob.* & ego scripsi prò vniuersitate Iacis contrà eius Casalia; & iterum pro Francisco Berruto monitionerio Classis huius Regni contrà Regium Fiscum, vbi adduxi illud Sigismundi Imperatoris dicentis, quod quantumuis immoderata promissio Principis fuerit, violari non debet; expedit enim ei rerum magis, quam famæ, dateque fidei ia-
200 ctura subire, † refert Eneas Siluius *lib. 2. coment. de rebus Alfonsi.*

Quid verò in concessione Iurisdictionis dicendum sit,
201 an de rebus sit, quæ possunt ad libitum reuocari, † vide Gratian. *disc. 891.* & plenam additionem Didaci de Mari ad Grammat. *decis. 46. a num. 7. vsq; fin.* vbi mille allegantur ad propositum, & plenè nos in dicto responso pro Ciuitate Iacis, quibus accidit D. Franc. Ant. Costa Regius Consiliarius post hęc scripta visus *cons. 1. & 2. latè, & cons. 23. n. 35. & 36.*

Secundo limitatur regula prædicta, nè procedat in terris vbi Princeps absoluta potestate vti non potest,
202 † vt putà quia sibi ipsi præscripserit, nè ea vtatur, vt de regno Aragoniæ testatur Molinus *in repertorio* verbo, *Priuilegium* vers. *Priuilegia concedenda*, refert Callistus *de lege regia §. 30. ante num. 43.* & in prouincia Cathaloniæ Cancer. *lib. 3. variar. resolutio. cap. 3. num. 111.* Ioseph. Ramon. *consil. 24. num. 74.* & de Vrbe Messanæ cum suo districtu Gloritius *cons. 6. ante n. 68.* asserens hoc caueri ex priuilegio Rogerij Comitis, quod confirmat Dominus Costa noster dicto *cons. 23. n. 52.*

Tertiò limitatur, nè procedat quo ad priuilegia, &
203 gratias concessas non subdito † Marta *de Iurisdictione part. 4. centur. 2. cas. 125. à numero 10.* modern. Gallecus de Salgado in solemni *tractatu* edito *de protectione regia part. prima capitul. primo prælud. 5. numero 358.* idem Marta *de succes part. 4. quæst. 4. artic. 4. numero 59. & 60.* ea ratione, quia contra nos subditos plenariam non habet potestatem.

Aliam limitationem tradit Rouit. *in pragmat. 1. de reuocatione gratiarum*, vbi etiam Nouar. quam per te videbis mihi enim non sedet.

Demum ad prædicta scias, quod in omnibus casibus in quibus Princeps concedens tenetur stare priuilegijs con-

cessis.

204 cessis, eodem modo tenebitur eius successor † *Surd. cons.140.num.38. & cons.419.num.27.* Morot.*respons.45. num.9.* Carol. Tappia *in loco citato* Cancer.*lib.3. variar. capit.primo* Menoch.*cons.1283.num.21.* Maur.Senior.*allegat.78.* Gregor.*allegat.25.num.13.* vbi notabilites ampliat ad legitimum successorem in dignitate antecessoris sui Tiranni.

Quare recolligendo vela, ex prædictis clarè patet resolutio quæstionis, quod donatio contemplatione ma-
205 trimonij facta † non reuocetur à posse donatarij per donantem, sub prætextu dispensationis Pontificiæ, per quam votis solutus sit, si donatio fortè fuisset facta ab eo sub prętextu ingressus: cuius quæstionis occasione ad hęc de Principis potestate transiuimus; quæ, & si extrà rem videantur, attamen noluimus omittere; materia enim est quotidiana, & quæstiones sunt satis proficuæ reipublicæ, ex quo vno capite veniam spero à benignis lectoribus; quis enim dubitat; quin propter multitudinem hominum qui, qui sibi potius studeant, periclitentur omnes subditi quotidie in honore, vita, & facultatibus, dum isti tales quidquid eis occurrat quod vtile, & lucrosum Principis ærario appareat consulant, scritisque tradunt, non verentes ponero in discrimine honorem dominorum, quasi magis non interesset Principibus bonnum nomen habere, quàm diuitijs abundare, vt suprà ostensum est;
206 quibus † totiès replebuntur quotiès seruando vnicumque Ius suum, promissaque implendo; animos subditorum sibi conciliabunt, ad quæ omnia, quæ in præsenti particula dicta sunt videndus est Don Marta de *successione.par.4.quæst.4.art.4. & 5.* per octuaginta numeros, quem postea vidi.

Licèt hæc parùm applicabilia sint quò ad Regem nostrum humanissimum, paritèr atque potentissimum, qui pluris facit subiectorum commodum, quàm suum,
207 † quidquid intentent aliqui sub prętextu ærarij exhausti, quibus ipse aures nec præstat, Dominus conseruet eum, & inuictum reddat, tradendo inimicos eius in manus suas.

Quarè attentis prædictis, puto à foro relegandam conclusionem illam, quam à quodam vidi firmari, & scripti tradi, quod Dominus noster Rex stet in quasi possessione non seruandi promissa in Regni capitulis, hoc enim quàm distet à veritate, eiusque intentione, patet ex effectu rei, & obseruatione in diminuta ipsorum; de qua sparsim in præsenti particula exemplis docuimus.

Appendix ad part.6.secundi discurs. Primæ tract.ad n.102.

1 *Barones stante concessione iurisdictionis dicuntur ipsius dominis vtiles.*

2 *Vassali Baronum an dicantur Regis Vassalli.*

3 *Iurisdictionis emolumenta sunt Baronis concessionarijs cum iurisdictio fructuosa dicatur ideò non possunt delicta remitti, quin eorum iura diminuantur.*

4 *Indulgentia generalis an afficiat vassallos Baronum, quod non, aliqui putauerunt, aliqui verò distinguebant, sed receptum est, eos comprehendi; siuè quòad delicta, siuè quò ad confiscationes & mulctas.*

5 *Declaratione Iudicis opus est, vt quis indulto gaudeat quasi casus illi reseruati conditionem pariant, quæ debeat verificari, licet ipso Iure loquatur indulgentiæ decretum.*

6 *Officialium appellatione an includantur officiales Baronum vel ipsi Barones.*

7 *Ille absoluit, qui condemnat, siuè ex ordinaria, siuè ex delegata potestate.*

8 *Barones dum possunt hominem morti addicere fortius debent ad indulgentiam admittere.*

9 *Specialia plura circa idem non sunt multiplicanda.*

10 *Mastrillus ad indultum fauore Baronum videtur tenere, circà quod possint indultum admittere eorum vassallos.*

11 *Interpretatio gratiæ regalis quandò incidit principaliter, debet fieri per Regem, vel per eius supremum Tribunal.*

12 *Generalis indulgentiæ concessio non venit in generali concessione, quia est de supremis effectib. maioriæ.*

13 *Regis tribunalia executioni mittunt cognitione eà quæ Regi sunt reseruata concessione.*

14 *Saluus conductus concessus per M. R. C. per ea mandata obseruari.*

15 *Fiscus Regis debet audiri in admissione ad indultum.*

16 *Barones non habent fiscum, sed erarium, qui fiscus Regis nõ est, nec eius loco.*

17 *Obseruantia subsecuta duos effectus operatur, primum interpretationem rescripti, secundum, quasi possessionem ad fauorem exercentis.*

18 *Quasi possessio in iuribus negatiuis acquiritur ex exercitio actuum, cum scientia, & patientia subditorum, intuitu acquirendæ possessionis.*

19 *Tempus immemoriale, operatur capacitatem Iurisdictionis in personam incapacem.*

20 *Itèm operatur, vt possidens possit tanquàm èx priuilegio se tueri sine onere eius exhibitionis.*

21 *Ius assistit M. C. circà vniuersalem iurisdictionem in toto Regno, nulla persona, vel casu excepto, nisi ostendatur specialis derogatio.*

22 *Quasi possessio iudicandi, vel cognoscendi debet conseruari pænès eum, qui vltimo loco iudicandi.*

23 *Barones debent obseruare declarationes facta per M.C. super indultu gaudendo ab eius vassallis, non verò declarare.*

24 *Absolutio est effectus meri imperij.*

25 *Absolutio verò effectus est supremæ potestatis.*

26 *Argumentum à fortiori non habet locum in gratiosis concessionibus.*

27 *Suppressio iurisdictionis baronum vtilior esset reipublicæ, quàm ampliatio, dum vt sæpius ea abutuntur.*

28 *Specialia possunt circà plura multiplicari.*

29 *Mastrillus improbatur ex eo quod tantum voluit fauere Baronibus.*

30 *Barones si agnoscerent de Indultis quæstionibus, maximè in materia confiscationum, iudicarent vt iq; in causa propria.*

QVia post hæc luci tradita Dominus Rex noster Philippus cognomento. Quartus pro successore sibi per Deum Opt.Max. quo diu caruerat; concesso, generalem delictorum, atquè pœnarum indulgentiam, siuè mauis abolitionem habitatoribus Regni huius concessit: per suas literas datas Matriti die 10. Mensis Nouembris 1629. publicatas Panormi die 9. Februarij 1630. quarum occasione nonnulla ex prædictis conclusionibus in dubium reuocati vidimus ad fauorem Baronum huius Regni, certantibus ad eos etiàm tamquàm officiales Regios spectare declarationem, debeat ne quis ad indultum admitti, ac nequaquam posse quò ad eius subditos spectat M. R. C. Iudices se intromittere, quasi ex hoc iterato conculcetur eorum iurisdictio concessa in dominium, siuè mediante pecunia, siuè ex causa seruitiorum: quorum vterque causam prelefert onerosam, & consequenter reuocationem, nec diminutionem admittit, vt dictum est suprà *num.102. cum plur. sequentib.*

etiàm

etiàm si de absoluta (vt aiunt) fiat potestate, ideò existimauimus non absre esse, si quid super hasce materia per nos tentum fuerit hic exprimamus repetituri congruo loco *in tractatu*, quem molimur citò Deo adiuuante, ad finem perdicturi *de Grauaminibus Baronum reparandis*.

1 Cum etenim certum sit, quod Barones † vigore suarum concessionum in dominium vtile habeant iurisdictionem translatam, ad tradita per Ioan.Fabr. *in l.si seruior. C. ex quibus.caus.infam.irrog. & in §.primo instit.de Attilian.tut.* Martin.Laud.*de principe quæstion.*145.Albert. Brunus *cons.*31.& priuatiuè ad Regem; Abbas *in capit. cæterùm num.*7. vbi Dec.*numer.*5.*de iud.* Felin.*in cap.pastoralis num.*9.*lim.*11.*de offic.ordinar.* Vinc.Ann.*sing.*631. *vbi lata Add.filij fol.*213.Iam diù prætendebatur per eos neque ipsum generalis abolitionis decretum vassallos
2 † eorum includere, tamquàm non immediatè subiectos Concedenti.Gloss. *in l.de accessionibus D. de diuers.temp. præscript.* Gloss.final.*in c.legitur* 81.*dist.*3. Bald.*in rubr.de priuileg. fiscal.*

Et propter iacturam, & quidem maximam, quam patiebantur ex pœnarum amissione, & causarum † defectu,
3 quæ vt sæpiùs aliquid fructi afferunt sportulârum, atque aliarum obuentionem. Bart.Bald.& Angel.*in l.fin.D.solut.matr.* Guid.Pap.*decis.*413. Boer.*decis.*13.Tiraquell.*de retract.conuent.*§.1.*gloss.*4.*n.*21.ex qua fiebat, vt per huiusmodi concessionem iniuria afficerentur, *leg.venia*, & ibi gloss. *C.de in ius vocand.* Isern.*tit.quæ sint regalia capitul. bona committentium num.*75. & ibi Afflict.*n.*127. Lanar. *cons.*52.

Qua de causa quamplures ex Senatu Neapolitano pa-
4 tres olim putauere, subditos baronum † exclusos esse ab huiusmodi beneficio, vti refert de Moles *in tractat.de regal.regn.Neapolitano quæst.*27.*titul.an indulgentia generalis comprehendat vassallos Baronum*, in prima opinione, quam quæstionem integram transcripsit Fuluius Constant.*in l.prima à numer.*87. *C.pæn.fiscal.cred.præf.lib.*10. aliqui verò restrinxere ad delicta, exclusis mulctis & pœnis, vt est videre per auctorem prædictum in tertia opinione quam distinctionem sequi videtur Mastrillus noster *in scholijs ad indultum c.*3.*n.*11. secundum quam fuisse primo loco decisum refert Camilus de Curt.*de feud.vers. potest quoq;n.* 32.

Quæ licet hodie parum dubitationis contineant, dum prò indubitato est, ad vassallos baronum estendi tàm in hoc Regno, quàm in Regno Neapolis; vt Constantius loco citato, & Mastrill.*dic.cap.*3.Rouit.*super pragmat.tit. de abolitionibus num.*...Camill. de Curte *de feudis ves.poteſt quoque feudum num.* 32. *fol.*30. vbi literas regias in confirmationem huius opinionis refert, moti ea ratione, quod licitum est principi Baronum Iurisdictioni derogare per viam legis generalis, pròut est in casu isto, iuxtà tradita per nos in prædicta *particula 6.num.*44. Attamen negari non posse videtur, quin ex eis resultet maxima præsumptio in Baronum fauorem, super hac prætensione, vt saltim ad eos spectare debeat admittere suos sub-
5 ditos ad hoc beneficium, suppositò declaratione † opus sit, vt re vera practicari affirmat Borel.*de Regis Cath.præstant.cap.*38.*num.*48.*& sequent.* vbi de Regno Neapolitano testatur, & de hoc regno Mastrill.in præcitato *trac. c.*23.*n.*20. *cum pluribus sequentibus* vbi affirmat iudicis declaratoriam præcedere debere, & si decretum loquatur per verbum ipso iure, quasi casus reseruati conditionem præseferant.

Quod verò eis spectet huiusmodi declaratio fundari videtur Primo ex verbis ipsius rescripti, quæ sunt directa non solùm officialibus supremis, sed etiam inferioribus imo baronibus expresè, tàm in principio, quàm in fine, ibi cæterisque demùm vniuersis, & singulis officialibus, & subditis nostris maioribus, & minoribus, ex cuius generalis appellationis latitudine non videtur dubitandum, inclusos videri Barones, eorumque ministros qui officia-
6 lium † vocatione veniunt, ità de Baronibus affirma Afflictus *in dicto titul. quæ sint regalia in verbo potestas in princ.* quem sequitur Vincent. de Franch. *decision.*211. *num.*7.Mastrilus.*ad indult.cap.*36.*num.*18.& in baronum ministris idem affirmat Mastrill.*ibid.n.*13. vbi mille citat reiectis contrarijs.

7 Secundo arguendo à regula æquiparatorum, † vt is, qui condemnat, absoluat, vel iure proprio, vel saltim delegato *l.solent.ff.de off.proconsul.* Bald.*in l.imperium col.* 3.*versic.circa tertium punctum D.de iurisdict.omn.iudic.& in d.l.solent.*2. *not.per textum in l.nemo* 38. *D.de regul.iur.* cum enim primum ad Baronem spectet, debet etiàm spectare secundum, in terminis Moles loco citato *vers.ex his ergo.* per Constant.*in dict.l.prima num.*91.*C.pen.fiscal. cred. præfer.*

Tertio arguendo à fortiori, cum minus præiudicium versetur super admissione ad indultum, quàm in condè-
8 nando homine, & procedendo † dispensatiuo modo contra vassallos, quod cum permittatur eis, imò committatur, fortius debet eis concedi hæc facultas, argumento, *Auth.multo magis.C.de Sacrosanct.Eccles.& §.illud quoq; Auth.vt determinat.sit num.cleric.* quod argumentum ait Euerardus *loco* 65. nunquàm fallere per doctr.Sal.*in leg. prima C. de iur.emphit.*

Demùm quia in dubio non debet videri Dom.Regem
9 tot specialia circa idem multiplicare voluisse † primo quod inclaudantur sub indulgentia vassalli Baronum, secundò quod cognitio sit Magnæ Curiæ, contra *leg.prima vbi gloss fin. C.de dot.promiss. & leg.cum post.§. gener.cum glos.D.eod* Cephal.*cons* 639.*n.*5. Rimin.Iun.*cons.*205.*nu.* 50.Mastrill.*decis.*277.*n.*65.

In quam sententiam ad fauorem Baronum visus est
10 descendisse Mastrill.† *ad indult.c.*45.*n.*3. licèt postea cogitandum relinquat.

Ad fauorem verò iurisdictionis, & præheminentiæ M.R.C. considerabam primò, quod cum in ista admis-
11 sione ad indulatum gatur de interpretatione † regalis cõcessionis agitari debeat coram tribunali supremo Regis, qualis est illud M.R.C.hoc in Regno, ita in terminis affirmat Azebed.*in l.*2.*numer.*25. *in fin.lib.*8.*titul.*25.*de los perdones*; Et generaliter in omni rescripto gratiæ, vel iustitiæ, Vinc.de Franch.*decis.*116. *num.*13.*vers.his discussis* Gabr.*consil.*182. *numero* 14.*lib.*2. Cotta *in memorial.verbo, priuilegium fol.*706. Garsia *de nobilit.gloss.primo numero* 1. *&* 2. Gironda *de priuil.numero* 83. Cochier. *de iurisdict. ordin.in exempt.libr.*2. *quæstion.*13. Borell. *de Reg. cath.præst.capit.*62.*num.*43.*per textum in l.cum de suo* 10. *C.de legib.*

Maximè quando debet de hoc principaliter cognosci, & non incidenter. secundùm distinctionem DD.*in c.cum venissent* 12.*de iud.*

12 Secundò addi potest, hanc indulgentiam † esse vnam ex iuribus regalibus supremis, quæ non veniunt in speciali, vel generali regalium concessione tanquam quæ concernit supremum dominium, vt ex Andr.*in constit.ea quæ ad decus.* Affl. & cæteris, notat in terminis Moles dicto loco per Constant.*ibid. n.*95. Osasq.*decis.*101. *in fine* Boss. *de principe numero* 287. Mastrill.*ad indult. cap. secundo, numero primo.cum sequentib.* Azebed *in leg.*1.*numero* 7.8.*&* 14.*libr.*8.*titul.*23.*de los perdones.* Surd.*consil.* 55. *num.* 8.

Per quod fit, vt tanquàm reseruatum debeat non solum concedi per Regem, sed exequi per eius tribunalia
13 † eius enim est exequi mandare, cuius est concedere, *d.l.cum de suo.* Bal.*in prælud.feud.numero* 18. Borell.*Reg. Cath.præstant.capit.*62.*numer.*43. indè si tribunalia Regis

conce-

14 concedant † saluum conductum, super eius obseruationes idem tribunal cognoscit compensando turbatores, vt ibi Borellus affirmat.

15 Maximè cum ad hanc † admissionem debeat audiri fiscus Regis Borellus *dicto cap.38.num.63.vsque 65.* Vinc. de Franch. *decis.119.ad finem*, vbi de fisco Regis loquuntur.

16 Cum tamen certum sit Baronem fiscum † non habere, ad tradita per Bald. *in rubr. de priuileg. fiscal. & in l. 1.C. de hæredit. vel act. vend.* Constant. *loco cit. numer.94.* Capiblanc. *super pragmat.8. par. prima. num.223. de auct. Baron.*

17 Tertio conducebam obseruatiam subsecutam in consimilibus concessionibus; vt semper Magnæ Curiæ fuerit declarare, quisnam deberet ad indultum admitti, per mille exemplaria vniformia, non solùm priuatiuè ad Barones, sed etiàm ad Magnas vniuersitates, prout sunt nobilissima Vrbs Messanæ, & præclarissima Vrbs mea, quæ etiam iurisdictione in dominium concessa letantur, respectu ipsarum Ciuitatum, eorumque districtuum, cum officialium creatione, quæ obseruantia duos effectus operatur, primum vt sumatur inrefragabilis intelligentia priuilegij, eiusque executionis, secundum vt Tribunal M. R. C. censeatur constitutum in hac quasi possessione cognosci de huiusmodi causa. Ludouic. *conclus. vnica de consuetud.* Aimon. *cons.105. in fine*, Fontanell. *claus.1.num.33.* Glorit. *resp.6.num.45. cum plur. seq.* Mastrill. *decis.265. n.15.* Ramon. *cons.6. n.68.* vbi quod non est necessaria contradictio in iudicio, quæ tamen adest in casu iusto respectu Comitum Mohac, idem auctor *cons.38.n.96. consil. 61.n.15. cons.64 n.18. cons.65. nu.14.* vbi habemus omnes modernos.

18 Quæ quasi possessio priuatiuè censetur † acquisita ex prohibitionibus factis Baronibus, nè de talibus causis cognoscant, Bald. *cons.439. num.12. lib.3.* Rota *decis.33. tom.1. in nouis. diuers.* Fontanell. *de pact. claus.4. gloss.17. num.46.* Glor. *resp.10.n.127.* Calist. *de leg. Regia §.30. num.18. ad fin.* & eorum acquiescentia inducta ex transmissione informationum, & actorum ad *M. C.* à tempore quo non extat memoria in contrarium citrà; quòd tempus

19 † sufficeret ad acquirendam iurisdictionem ad fauorem priuati incapacis, secundum Peregrin. *de iur. fisci titul. de præscript. fiscal. numero 8. & de iurisdict. ordin. & delegat. numero 66. cum plurib. sequent.* Fontanell. *claus.4. glos.17. numero 43.* Ramon. *cons.24. numer.23.* & mille per me adducti pro vniuersitate Ciuitatis Saccę contra Ducem Montis alti, nedum ad conseruandam fauore tribunalium Regis.

Quo casu benè potest allegare priuilegium derogatorium iurisdictionis Baronum in forma probanti absque

20 † necessitate productionis, Fontanella *ibidem numer.43.* Muta *decis.31. numero 29.* Morla *in empor. titul.2. de iurisd. omn. iud. numero 3. & seq.* Cancer. *lib.3. cap.3. numero*

21 239. cum ius non solum ei resistat † sed etiam assistat; etenim *M. C.* habet intentionem fundatam loco Dom. Regis circa iurisdictionem vniuersalem in toto Regno, non excepta aliqua persona, vel casu, Muta *in prohemio ad Ritum n.3. & 4.* Mastrill. *de Magistr. lib.5. c.8.* Petr. de Gregor. *de iud. causar. feud. q.7. num.2. & q.50. vers. Tertiò aduertendum*, Mastrill. *decis.261. n.2. vsq;13.* cum allegatis per eum.

Ità vt rectè transferat in aduersarios onus probandi oppositum, ex eo, quod Ius ei assistit, ac habet pro se regulam, ex traditis per prædictos, & per Carol. de Tap. *de iur. Regni Neapolit. tit. vbi de crimine agi oportet libr.3. fol.38. num.53.* quem sequitur Castill. *decisio.158. numero 12. & 13.*

Quod si ita est, debet manuteneri in sua quasi possessione

22 † iudicandi super hac admissione, dum nouissimè penes eam reperitur exercitium Capic. *decis.13. & decis.55.* Ponte *decis.4. numero 1.* Etiàm quod Ius ei resisteret, vt ibi affirmat de Ponte, sequitur Theod. *alleg.51. numer.44.*

Demum ità in puncto tenere inueni Capiblancum *de Author. baron. n.148. vers. nota vnum*, ex Carouit. *super. pragm. de exulibus n.50.* quē cū viderit Mastrilus, ad indultum *c.45. num.3.* mirandum est cur cogitandum reliquerit, nemine contrarium docente, cui addi potest Borellus *dict. cap.38. num.47. & sequent.* vbi de Regis tribunalibus loquitur.

Contraria verò tolluntur hoc modo primum videlicet quòd supposito Barones dicantur Regijs officiales, cuius contrarium non pauci tenuere, vt per Mastrill. ibi vi-

23 deri potest, non tamen ex hoc sequitur † eis iniunctam fuisse hanc declarationem, cum salua ratione recti sermonis, absque violatione verborum prędictorum, ità accipi possint, vt & ipsi debeant obseruare contenta in rescripto Regio præcedente declaratione facienda per *M. C.* hinc est, quòd sequuntur illa verba (teneant firmiter, & obseruent, tenerique, & inuiolabiliter obseruari faciunt per quoscumque) quæ particula, ità diuidi potest, vt contenta in indulgentiæ casta *M. C.* obseruet admittendo ad beneficium, & mandet ab alijs inferioribus obseruari, & tales admissos non molestari, vt in materia salui conductus diximus ex Borello *dicto capitul. 62. num.43.* quæ interpretatio adiuuatur ex obseruatorijs prædicta.

24 Ad secundum respondetur, quod aliud est † absoluere aliud abolere; primum enim pertinet ad iustitiam, & consequenter meri, mistique imperij effectus est, ad quem refertur, & condemnatio.

25 Secundum pertinet ad gratiam, † & effectus est supremæ potestatis legibus absolutæ, in quo præter modum, non solum remittitur pęna, sed etiam culpa, ipsumq; delictum, Lucas de Penna *l. si apparitor. col. penul. vers. sed si quid C. de cohartalibus.* Const. *loco citat. n.97.* quæ gratia cum pertineat ad solum Principem debet, vt diximus per eius supremum Tribunal. ministrari, Barones enim de facili propris comodis incumbentes, nimis arctarent hanc gratiam, vel forsan ampliarent, vtrumque male; quæ cessant respectu *M. C.* quæ fidelis est dispensatrix Regalis ingulgentiæ, dum maximè ad eam nullum resultat commodum, ex absolutione personę, vel pœnarum, vt considerat Innoc. *in capitul. ex parte il primo de verb. sign. fin.* Butr. *in capitul. ceterum column. sexta versicul. dic. ergo de Iud.*

26 Ad tertium respondetur, quod in materia † gratiosarum concessionum, siuè dispensationum, non valet argumentum à fortiori Euerard. *in topicis loco 35. post princip.* vbi latè.

Licèt vt iam fundatum est, hæc materia indulgentiæ tanquàm de reseruatis Principi insignum superioritatis, nil habet commune cum concessione meri, & misti Imperij, sanumque esset, ac optimum consilium si † suppri-

27 merentur huiusmodi iurisdictiones concessę, aut saltim redimerentur, vel restringerentur potius quam ampliarentur, dum in dies videmus eis abuti Barones, vt in dicto tractatu per nos latè probatur ac etiam ostendit Capib. *super pragm.8. par.1. de Baron. auctor.* & Camil Borell. *de Reg. cath. præstant. c.62. n.120.* vbi quod Barones amant vt sæpiùs iter Placentię; & non illud Veronæ.

Parum deniq; obstat multiplicationis specialiū vitandæ angumentum; quia satis patet ex prædictis in hoc Dominum nostrū Regem nil speciale de nouò inducere ad fauorem suorum subditorum, vel Tribunalium, imò illud se agere, vt vitentur respectu Baronum, quib. satis esse debet iurisdictionē inferiorē habere, nec limitāda Dominis Regis maioria se intromitere, & arcana ingredi velle.

Item

Item hæc declaratio venit consecutiue ad gratiam † in quo casu plura specialia tolerantur. Euerard. *in topica loco* 52. *à toleratione inconuenientis*.

Non miror itaquè, Mastrillum † tanti detulisse baronibus, dum & ipse frater erat baronis: solum displicet, quod admittat hanc secundam opinionem, respectu Ciuitatum demanialium, ad euitanda inconuenientia, vt ait, & scan-
29 dala; respectu verò Baronum contrarium firmare videatur, cum è contra fortiùs debeat hoc firmare in Baroninibus, de quibus maiori cum ratione illa prædicari poterant, quam de Ciuitatibus demanialibus, in quibus officiales eliguntur partim per Regem partim vero per Proregem ad relationem Protonotarij, quiq; à Regijs sindicatoribus quotanis visitantur.

His attentis cum fuisset ad instantiam deputationis huius Regni recursum ad Excellentissimum Proregem, fuit per eum commissum negotium Illustribus Tribus Præsidibus, & Cõsultori; qui auditis M.R.C. Iudicib. DD. Laurentio de Archangelo, Io. Baptista Castellio, & Simone Sitaiolo, Consultore Deputationis aduersante, decreuerunt ad fauorem M. C. mandando eam manuteneri in dicta quasi possessione, vno tantum ex eis discrepante quod quidem decretum, ex quo vsq; adhuc non licuit illud legere non transcripsi habebis illud in tractatu prædicto, sic Deus faxit.

Hæc declaratio pertinet etiam ad confiscationes, & mulctas inoleuit enim opinio contra Mastrillum, & cæteros, generalem hanc indulgentiam operari respectu vassalorum baronum, etiàm quò ad pœnas pecuniarias, ac confiscationes, vt dictum est suprà, vndè maiori ratione debet hoc in M.C. tractari vbi Princeps assidet, dum vltrà
30 prædicta adest particularis ratio † nè Baro sit Iudex in causa propria, Vrsill. ad Afflict. 265. *nu.* 32. Gramat. *decis.* 88. Capic. *decis.* 137. Grass. *excep.* 24. *n.* 89.

Quod supremo tantummodò Principi conceditur, vt fundat Afflict. *in tit. quæ sint regalia*, quem cum alijs secuti sumus supra *in antecedenti particula n.* 170. vbi quod ipse studet potius commodo subditorum, quàm proprio. Itè quòd incapax est omnis iniustitiæ, & pleraq; quæ baronibus minimè conueniunt.

His addatur in corroborationem prædictæ sententiæ, quod cum tàm respectu delictorum abolendorum, quàm mulctarum, atquè confiscationum requiratur diligès discussio propter casuum varietatem cum speciali liberorum reuolutione, ad hoc nè admittantur ad indulgẽtiam illi, quos Maiestas sua voluit exclusos, vel excludantur, qui debebant includi, consequi hoc non poterant Regnicolæ per officiales Baronum, qui vt sæpiùs horum sunt inexpertes, experimento enim docemur quotidiè mile oriri difficultates, & disputationes supèr hisce casibus in ipsomet Tribunali M. R. C. vbi assidet Illustris. Præses apud Consilij, tres Iudices, Fisci patronus, duo procuratores fiscales, vnusq; aduocatus pauperum: viri vndequeq; probatissimi, & expertissimi in huiusmodi materijs differendis, & terminandis.

PARTICVLA SEPTIMA.

ARGVMENTVM.

DONATIO inter patrem, & filium emancipatione confirmatur, quæ quibus modis contingere possit, traditur; & quando reuocari: Et de matrimonio an operetur emancipationem, quo ad omnia; Pater emãcipatio filio quid possit; Et quid quando est minor; Donatio perfecta per patrem an possit reuocari.

SVMMARIVM.

1 *Emancipatio confirmat donationem inter patrem, & filium, & n.* 4. 6.
2 *pluribus modis perficitur, qui referũtur tam de facto, quàm de Iure, & ex forma statuti.*
3 *Patri non licet dimittere filium ab eius potestate, si filius no lit sicuti nec filio licet recedere patre nolente.*
5 *Donatio per emancipationem confirmatur in tantùm, vt traditione opus non sit.*
7 *Pater potest donare filio natu, ali vnicam vel spurio alimẽta in vita, quia non habet in potestate.*
8 *Legitimato in patriam potestatem reducto donari non potest licet donatio antea facta remaneat aduentitia.*
9 *Legitimatus eo ipso censetur legitimationi consentire, quo sciens non contradicit, & ratio.*
10 *Scientia legitimationis probatur per cohabitationem.*
11 *Pater quando cogatur filium emancipare remissiuè.*
12 *Dignitas patriciatus, & magis Episcopalis liberant filium à potestate parentis,*
13 *Matrimonium secundum mores nostræ regionis liberat filium à parentis potestate Messana excepta.*
14 *Vsufructu priuatur pater quoties ob suam culpam cogitur emancipare, Itèm vbi Filius matrimonio contracto emãcipatur, secùs si voluntariè, de quo statim.*
15 *Emancipatio canonica an operetur in fauorabilibus tantùm an verò in præiudicialibus.*
16 *Non liberat filium à vinculo naturali, & sic subiacet etiàm paternæ correctioni.*
17 *Filius emancipatus an rectè petat rescissionem contractus ob metum à patre passum.*
18 *Metus non dependet à potestate paterna sed à reuerentia naturali, & in matre.*
19 *Pater tenetur alere filium emancipatum, etiàm quòd & assignasset legitimam.*
20 *Emancipatio ob matrimonium quomodò sequatur in Vrbe Catinæ.*
21 *Impubes emancipatus an gaudeat Priuilegio l. vnicæ, Cod. quando Imperat.*
22 *Tacita emancipatio quib. modis inducatur, & quid operetur, & an sit generalis.*
23 *Emancipatio ad vnicum actum per hominem non fit, secus per legem.*
24 *Pater efficitur ipso iure tutor filij impuberis emancipati.*
25 *Donatio semel perfecta per emancipationem an reuocetur, eo ipso quod filius in potestatem denuo redigitur, & numero 28.*
26 *Reuocati emancipationis fit per illos modos, per quos donatio reuocatur, qui explicantur.*
27 *Reuocatoria actio ideò dicitur, quia factum reuocantis requirit, dum lex ipso iure non operatur.*
28 *Bona donata reuocatio filio in pristinam familiam, remanent aduentitia, si pater donationem quoquè non reuocet.*
29 *Filius honestè in patriam potestatem reuertere non dicitur.*
30 *Fieri posse non dicitur quod honestè non fit, sed impossibile potius.*

ECce intro ad quartum modum, per quem confirmantur donationes inter patrem, & filium, qui
1 est per liberationem à nexu patriæ potestatis, † quod quidem pluribus modis euenire potest: de facto videlicet, & de iure, dicimus euentre de facto, quoties pa-
2 ter libens † suo iuri filium restituit, emancipationis condita scriptura, vel cum aliquibus iustis de causis per ius dicentem ad hoc faciendum adstringitur, de quibus causis aliquas infra adducemus.

De Iure autem dicimus emancipationem perfici,

quando ex Iuris Ciuilis, vel municipalis forma, filius in aliquo casu efficitur sui Iuris, vt puta si quam dignitatem assequatur, vel si iuxta mores patriæ nostræ, totiusque quasi regiæ dictionis matrimonium contrahat; quæ emancipatio Legalis vel canonica appellatur.

Ex quo ad primum membrum distinctionis certum est, quod cum Ius romanorum in fauorem suorum Ciuiũ introduxerit, vt filios in potestate haberent, possunt, vtique parentes huic iuri renuntiare, & filios (volentes tamẽ) à vinculis patriæ potestatis soluere, *Auth. generaliter quibus mod. natural. efficiuntur, sui* cum mille per Clar. §. *donat. q.* 8. *vers.* 2. *infert.* dum enim pater, & filius correspectiuæ existimantur personæ iustum erat vt non liceret
3 parentibus eos è familia dimittere, † dum ipsi parentibus inuitis sui Iuris effici prohibentur, vt disertis verbis ostendit Imperator in §. *vltimo instit. quib. modis ius pat. pot. soluitur.* in omnibus ergò casibus in quibus emãcipari filios contingat, siue de facto, siue de iure illud accidat, donatio-
4 nes factas confirmari † subsequens est; remoto enim obstaculo, ciuilis obligationis inducendæ, retrotrahitur, ac quasi incorporatur naturalis cum ciuili, eodem pœnè modo, ac si pater humanis concessisset; ita Iurisconsultus in *l. donationes* 32. §. *pater de don. l. siue emancipatis* 32. *C. eodem tit.* & vtrobique scribentes, *glos. in l. cum de in rem vers. verb. Athenagore.* D. *de vsuris.* quam abui a Iaso. *in l. frater à fratre col. antepenult. vers. adde quod eodem modo, in secunda lectura col. vlt. C. de condit. indeb.* extendit enim glossa prædicta conclusionem, vt in tantùm confirmetur
5 donatio vt traditione opus nõ sit; † sed sufficiat à promissione incepisse, sequitur Card. Tuschus *verb. donatio concl.* 673. quæ extensio habet in se aliquem saporem ea ratione, quod donatio, quæ morte confirmatur inducitur a lege, & nõ habet nisi tacitam defuncti voluntatẽ, orientem ex non reuocatione facta sed confirmatio quæ fit emãcipatio ne secuta, videtur habere quodam modo expressam patris voluntatem prò se: quia fit eo viuente, cui integrũ est, illam reuocare; antequam emancipationem perficiat, hoc videtur etiam sensisse Merlin. *de legitima lib. 2. tit. 2. quæst. 29. n. 24. & seqq.* licèt ego cogitandum relinquam.

Conclusionem verò principalem, quod donatio emancipatione confirmetur, tenent omnes negantes valere, propter impedimentum patriæ potestatis, & vltra prædi-
6 ctos † possunt videri Alex *cons. 112. lib. 3.* Cassan. *in consuetud. Burgund. fol. 913. n. 6.* Crall. §. *legitima quæst. 12. n. 8.* Carpan. *ad statut. Mediolan. cap. 485. n. 109.* Mangil. *de imput. quæst. 45. n. 53. fol. 206.* Fachin. *controuers. lib. 5 cap. 78. in princip.* Merlin. *de legitima li. 2. titul. 2. quæst. 29. n. 25. & lib. 5. tit. 3. quæst. 1. n. 10.* Gomez *variar. resol. tit. de donat. in fine,* vbi ex hoc infert, donationem factam per patrem
7 filio naturali tantum, à principio subsistere, † illa ratione quod in potestate nostra sint tantum modo illi filij, quos ex iustis nuptijs quęsiuimus, & non alij; quod ante eum dixit Iason in *leg. frater à fratre loc. cit.* Roman. *cons. 43. ad primum vers. ad secundum, et cons. 397.* placet mihi, & vtrobique Mandos. *in scolijs* Tusch. *d. concl. 701. n. 1. verbo, Donatio,* vbi ampliat, a patrem donantem filio spurio prò alimentis, allegat Guid. Pap. *cons. 115. n 2.* sicut è contra si contingat, filios huiusmodi in patriam potestatem coa-
8 ptari ob legitimationem, † ipsis consentientibus secutam donatio post dictum tempus celebrata, non valet, licèt antea facta teneat, & remaneat aduentitia. Iason. *ibid. in fine.* Alex. *cons. 8. visis, & consideratis lib. 2.* Tusch. *d. conclus. 701. n. 7.*

Consentire verò dicuntur, eo ipso quòd non contradi-
9 cunt; † actus enim legitimationis satis fauorabilis est filio, Bald. *cons. 146. n. 8. lib. 1.* Rom. *singul. 594.* Dec. *consil. 367. n. 3.* Bero. *cons. 176. n. 6. & 26. lib. 2.* Socc. *cons. 97. nu. 26. libr. 2.* Boer. *decision. 160.* Couarr. *in epitom. part. 2. cap. 8. §. 2. num 13.* Rota Romana *coram Orano in vna Perusina bonorum, de Vbaldis 27. Iunij. 1586. &* coram Card. Ludouis. *decision. 82. num. 2.* quæ opinio procedit, suppositoquod sciat, quæ scientia † intelligitur probata ex cohabi-
10 tatione, eo ipso quod contrarium non ostenditur, vt fuit in dicta Rotæ decisione conclusum.

Secundo modo de facto diximus emancipationem perfici, vbi, & in illis casibus, in quibus pater potest ad il-
11 lam, cogi quos † complectitur Imol. *in l. vtrum. D. de verb. obligat. &* nouissimè post omnes Consiliarius Philippus Paschalis in luculento tractatu, *de viribus patriæ potestat. ad quem recurri potest.*

Ad secundum, non est dubium quod sicuti per ius ciuile fuit inductum vinculum hoc patriæ potestatis, ità per illud potuerunt excipi aliqui casus vel induci, vbi tale cessare vinculum; sicuti est per adeptionem dignitatis Sum-
12 mi Patriciatus, † de quo in §. *filius familias instit. quibus mod. ius patr. potestat. soluit.* vel alicuius ex multis alijs dignitatibus, quas refert Imperator in *l. fin. C. de decurion. lib. 10.* quibus meritò accessit Episcopalis, quæ omnes prædictas superat per Text. *in constit. quę dignitates §. porlam collat. 6.* super quo, & de dignitate Summi præfectimaris scripsit Dominus Simon Sitaiolus in suo consilio impresso post *penult. decis. tom. 3.* D. Frãc. del Castillo, pro seruitoribus Serenissimi Principis Emanuelis Philiberti *n. 114. cũ sequent.* cui se subscripserũt dictus Dominus del Castillo, & Dominus Roccus Potenzano, & Don. Hieronymus perpignanus.

Monitus autem introducta est emancipatio in hoc Re-
13 gno ob matrimonium † per filium contractum vt per *Consuet. Pan. 48.* vbi Muta, & Vrbis meæ *prima tit. 20.* vbi Cosmus Nepita, quibus omnes ferè regni nostri Ciuitates, & loca accesserunt, Messanensibus exceptis, vt annotat Mar. Giurb *ad consuetud. ipsius cap. 3. gloss. 8. n. 10. et 12.* in Regnis Hispaniarum est Tex. in *l. 8. tit. 1. lib. 5. recopil.* confirmat Gomez. *auct. tit. de donat. in fin.* Pinell. *de bon. matern.* quo loci milliès hoc repetit, & refert. Guttier. *li. 1. pract. quæst. 9.* Molin. *de rit. nupt. lib. 3. quæst. 14. num. 30. fol. 174.* alijque per nos adducendi in *tertio discursu huius primæ tract. particul. prima n. 20. vers. etenim vbi mater,* vbi de alijs regionibus, in quibus prædicta consuetudo viget, fit mentio.

In omnibus his casibus duo aduertenda erunt, Primum, quòd in materia vsufructus patri debiti in bonis aduentitijs filij aliter iudicandum est, vbi emancipatio sponte fiat, vel ex lege procedat, aliter vbi celebretur eo inuito.

Nam vbi pater cogitur emancipare ex causa alicuius excessus ab eo commissi, vel aliter ob eius culpam tunc
14 priuatur omni commodo vsufructus, † sicuti etiam priuatur quando filius matrimonium contrahit, ità firmat *gloss. in §. final. instit. quib. modis ius patr. potest. tollitur.* Iaf. *Auth. ingressi ad fin. Cod. de Sacrosant. Eccl.* cum alijs per Morot. *cons. 18. n. 24.* Tusch. *litt. F. concl. 357. n. 8.* Carpan. *ad stat. Mediolan. cap. 326. nu. 14.* Giurba *ad consuet. Messan. d. cap. 3. gloss. 8. n. 9.* vbi extendit ad bona materna, vel alter peruenta, Milan. *decis. 19. ad fin. lib. 1.*

Si verò volũtariè filium emancipet, res alitèr se habet, etenim remanebit ei medietas vsufructus super quæsitis, quid quid sit in quærendis, vbi nec pactum in contrarium fieri posset, vt essent patris, Molin. *disp. 229.* Franc. *decis. 32. n. 14.* Aldouin. *cons. 2. n. 37.* Surd. *de aliment. tit. 9. quæst. 20. n. 36. et 37.* Cancer. *variar. resol. lib. 1. c. 10. num. 8.* Giurb. *ibidem,* vbi alios refert. *n 6. et 7.* cum distinctione tamen de maternis, & alijs aduentitijs, de quibus per eum bellè, & post eum Gratian. *disc. 713. n. 35. cum plur. seq. fol. 286. tom. 5.*

Secundum, quod existimo notandum, est quod ista canonica, siue legalis emancipatio vigore statutorum non operatur in prętudicialibus, cõtrà filium, sed tantũ in fa-

uorabi-

15 uorabilibus,† vnde si quæ commoda ei obueniant,cēseri debet,ac si subesset,Gregor.Lopes *in l.7.tit.17.lib.4.* Crauett.*cons.96.* Suarez *tit. de los pleytos à num. 23. vsq;26.* Baez.*de dote cap.7.num.23.cap.16.nu.35.* Rebell.*de oblig. iust.part.2.lib.1.quæst.8.sect.6.* Couar. *in cap.quia nos num. 5.de testamen.* Gomez *in leg.47.tauri num.3.* Molin.*loc. citat.*cum mille, quos habes apud Giurb.*ibid.n.15.*tenuit idem *decis.43.num.31.* secundum quam vidi pluries iudicari,vndè exiſtimo cogitandum super distinctione per eum tradita.

Demùm aduertendum puto, quod omnes hi emancipationis modi licet liberent filium à ciuili vinculo; non
16 tamèn censentur liberare à naturali † adeo & taliter vt adhuc subiaceret dicatur paternæ correctioni, & vt Tullius loquitur,sacris domesticis remanent alligati; quem refert, & sequitur Connanus *lib.2. com.iur.ciuil.cap.13. num.5.fol.195.* ideò in regno Aragoniæ licèt parentes nō habeant filios in potestate; attamen in eis quæ ad correctionem morum pertinent,filij subditos se esse agnoscunt & profitentur, vt refert Calist. *de lege regia in initio num. 5.& 6.*quæ limitat.Rebell.*de obligat.iust.p.2. lib.1.quæst. 8.sect.6.* nisi filius esset liberatus ob sacerdotium,quia tūc liberatur etiàm quò ad correctionem.

Iuxta hęc vidi aliquando dubitatum an filius exemptus à potestate paterna ob matrimonium possit allegare, se vim,& metum passum a patre fuisse,ad opus rescinden.
17 di contractus;† dicebatur enim;haud allegari posse,quia non cadebat metus, vbi deficiebat subiectio, contrarium vero decisum vidimus pro D. Francisco Monteaperto filio primogenito Marchionis Refaudalis contrà certos creditores; etenim omnes Doctores quotquot loquuntur in hac materia,non considerant nisi naturalem subiectionem,vti est Bar *in l.1.§.quæ onerand. vbi alij D.quar. rer.act.non dat.* Alex. & alij *in l.interpositas.C.de transact.* Hæc verò naturalis subiectio, vt diximus, non tollitur per emancipationem,siuè legalis, siuè voluntaria illa sit. Ergò, &c.

18 Confirmabatur,quia hæc exceptio metus † cadit inter patrem,& filium naturalem, quem in familia non habet; Sances *de matrim.disput.23.nu.10.lib.1.* & inter matrem, & filios Anton. Faber. *C.de restit.in integr.defin.8. num.6.* & Costa noster *cons.44.n.7.* vbi de filia maritata, & inter fratrem maiorem,& minorem idem Costa *cons.32.nu.70.* inter quos omnes patria potestas deficit; & de hoc eodē puncto vertit quæstio inter Baronem Vallis Longæ, & certos subiugatorios, quorum partes enixè defendit Spect.Don Riccardus Cirino aduocante pro se dicto Barone.

Confirmantur dicta in principali conclusione ex doctrina Pauli de Castro *in cons.443.viso puncto lib.2.* qui in
19 casu conuerso firmat, patrem † non obstante emancipatione,teneri ergà filium ad illa ad quæ antea tenebatur, ex natura instituta, putà ad alimenta, ad impensas infirmitatis,& funerum,etiamsi ei assignasset legitimam,illāq; consumpsisset, neq;alia haberet bona.

Non omittam, quòd ad terminos consuet. Catinensis non sufficit,quem matrimonio copulari,ad hoc vt patria potestate dicatur solutus sed etiam necesse est copulati-
20 uè,quod annos decem, & octo † excedat vt Textus ibi apertè innuere videtur, secundum quod quandoque obtinui, dum in patria morarer: ideò in ea non potest verificari dictum illud Intriglioli in *singul. 55. libr. secundo* dum affirmat,quod filius impubes emancipatus,
21 dicitur pupillus, † & gaudeat priuilegio *legis vnicæ.Cod. quando Imperator.int.pup.& uiduam*, loquendo in hac emancipatione legali secus si pater illum impuberem emanciparet.

22 Tacitè demùm emancipari dicitur filius,† ex multis actibus,quos recenset Giurb.*dicto c.3.gloss.8.n.38.cum seq.*

& generaliter potest sic regula constitui, quòd quotiès pater concedat filio potestatem aliquid faciendi,vel permittit,quod facit illud, quod aliàs perfici non potest,nisi emancipationis actus præcedat, censetur vtiq;per prius emancipasse dummodò quod ipse, ac filius scientes, prudenteq;hoc faciant; quæ in scriptura nec requiritur vt per DD. à Giurb. allegatos colligi potest, cui omnia debeo,quæ in his terminis scripsi,etenim si colliguntur quę ipse in dicto *c.3.in tribus glossis*, accumulat, posset tractatus confici de hac materia,solum addo ad ea,quę ipse tradit *ib.n.41.* de habitatione seorsum per decennium,quod eo demum iuuabit,si allegetur emancipatio;nàm aliàs viginti anni requirentur,tradit Gratianus,*disc.820.in prin. vbi n.7.* tenet, hanc præsumptam emancipationem prò validitate testamenti sufficere in iudicio possessorio: in petitorio verò concurrit cum dicto auctore, *n.43.*

Sed an ex ista tacita emancipatione oriatur libertas quò ad omnia: an verò quo ad illos actus tantummodo gestos,non leuis est controuersia:in qua putarem quò ad omnia solutum remanere: hæc enim potius est datiua emancipatio,quàm legitima;licèt hominis,& legis ministerium exposcat: initium enim ab homine sumit, ideoq; sicut homo ad vnicum actum Expresè non emancipat,
23 † vt ait Aldobrandin.*in §.præterea num 57. & 65.Instit. quibus mod.ius patr.potest.fol.* & ante eum Aret.*ib num.8.* Vinc.de Franch.*decis.32.n.13.& decis.546.num.16.* Carpan.*ad stat.Mediol.c.326.n.20.p.1.* Cancer.*libr.1.var.res. c.10.n.8.*Hond.*cons.32.nu.9.& 120.lib.1.*Morot.*cons.52. n.9.*Marta *de iurisdict.p.4. cent.1.cas.27.n.22.* cum mille per Giurb.*ib.nu.45.* Ità nec etiàm tacitè cum non debeat concedi in tacita,quod prohibetur in expressa, ideoque stante hac tacita emancipatione,si donatio per patrem facta fuerit, extrà dubium est quòd cōfirmationērecipit.

Quæras fortè quid faciendum, si filius post emancipationem remaneat pupillus,vel minor: respondeo patrem
24 ipso iure tutorem filij † effici,dicto §.*Præterea, instit.quib. mod.& c.ibi præterea si impubes sit filius, vel filia vel cęteri ipse parens ex manumissione tutela eius nanciscitur*, iuxtà quem vidimus decisum per Tribunal M.C.inter Don Fabritium Milanensem, & Baronem Crucifix, per quam fuit declaratum validum secundum decretum,quod petebatur nullum ex quo non fuerat citatus filius dicti Baronis,cui ipse feudum refutauerat: visum enim fuit, sufficere ipsum patrem citatum fuisse latè Mastril.*decis.82.num.2.* post alios, quos allegat.

Quid autem, si iusta de causa filius in potestatē patris
25 reducatur, forsan donatio † iàm firmat reuocari etiàm poterit?Exiſtimo nō reuocari,eo ipso quod pater ex eodem capite quod reuocat emancipationem, nolit quoq; donationem reuocare:nàm si velit,nulli dubium est, posse:cum ob easdem rationes, propter quas emancipatio retractatur,per easdem quoque donationes reuocentur,
26 triplici enim occasione hoc conceditur † primò ob denegata alimenta,de quo Surd.*tit.8.priuil.65.nu.5.* alijq;per Giurb.*d.c.3.gloss.8.num.17.* secundò ob violentam manus iniectionem,vt per Sylueſtr. *in summa verbo,emancip.§. pen.*Rebell.*de obl.iust.p.1.q.8.n.60.vers.7.* Surd.*d.priu.65. n.57.tit.8.*Giurb.*ibi.n.20.*

Tertio demum si quo verbo, vel facto ingratitudine notari possit,*l.1.* vbi *Bart.de ingratitud.liberor.* Aldobrandin.*in §.1.n.41.instit.de capit.diminut.* Molin.*disp.229.ad fin.*Tepat.*var.iuris tit.de eman.col.3.* Raud.*decis.1.n.122. & de analog.c.37.n.2.*

Ex his verò donationem quoque reuocari nemo dubitat,etiam si validam fuisse à principio proponatur, non enim reuocari dici potest;quod nunquā valuit, priuatio enim supponit habitum; quoties ergo pater,eū vtramq; tractare possit, emancipationem tantum reuocat; donationem verò finit in suo statu manere, nemo dixerit eam

ex hoc reuocatam, nisi fortè filius per sententiam ingratus, & peruicax declaratus, ad hunc finem esset; lex enim
27 non operatur reuocationem ipso iure, † alias donatio esset nulla, eo ipso quòd filius ingratum se præberet, vel eo ipso quòd pater eum in potestatem reuocaret, quod absit, quod firmet quisquam, cum re vera reuocatoria opus sit, vt in simili specie firmat Ant. Faber. *decad. 23. error. 4.* quid ergò fiet de donatione? existimo remanere
28 hæc bona aduentitia, † & patri vsumfructum quæri, nisi velit eisdem probationibus vti pro eius reuocatione, quidquid tradit Ripa in *l. generaliter nu. 220. & seq. C. de reuoc. don.* ad nostrum enim propositum faciunt etiam Guttier. *de iur. confirm. part. 1. capit. 10. numer. 7.* Angul. *de melior. leg. 1. gl. 12. numer. 19.* Ant. Fab. *in Cod. de reuoc. donat. defin. 15.* vnde colligunt in hoc iudicio non venire fructus.

Extrà casus prædictos, non licè filium iàm liberatum
29 ad pristinam subiectionem reducere, † nec si filius velit, vt ego recordor consuluisse in causa quorundam Leontinensium de Conuersano, per Text. *expressum in l. qui liberatus. 12. D. de adoption.* ait I.C. ibi, *Qui liberatus est patria potestate, is posteà in potestatem honestè reuerti non potest, nisi adoptione, sed si semel fuerit adoptatus, amplius adoptari non potest.* & ratio est, quia quod honestè fieri non po-
30 test; impossibile reputatur: † ideò omnes alij casus præter prædictos censentur excluſi, ita discurrit Sylueſter. *in dicto §. final. Institution. quibus mod. ius patr. potest. solut. & est tex. in leg. fin. D. de his qui sui vel alien. iuris sunt.*

PARTICVLA OCTAVA.

ARGVMENTVM.

DONATIO confirmatur per iuramentum inter patrem, & filium, cuius efficacia traditur, statuti de continuanda possessione aliqua traduntur, an requirat declarationem, & procedat contrà cohæredem, & quanto tempore duret, & operetur; Clausulæ solitæ apponi quandò habeantur pro appositis in instrumento. Donatio cum clausula reuocandi, cuius sit naturæ, & quandò censeatur reuocata. Clericus vel aliùs quando dicatur stare in quasi possessione franchitiæ. Facultas reuocandi an possit ad libitum exerceri, & an transeat ad hæredes. Et quandò censetur reuocata per hypothecam.

SVMMARIVM.

1 *IVramentum confirmat donationem inter patrem, & filium in potestate, vt per multas decisiones probatur, sed vide, n. 27.*

2 *Vsusfructus rei donatæ censetur remissus, ex quo per Iuramentum filius habetur vti perpetuò emancipatus.*

3 *Donatio iuramento firmata vadit ad hæredes donatarij, & non redit ad donantem, si donatarius præmoriatur.*

4 *Iuramentum supplet præsentiam donatarij, ad effectum irreuocabilitatis, quod intellige vt statim.*

5 *Iuri acceptandi donationem, an spatio triginta annorum præscribatur.*

6 *Iuribus facultatiuis præscribitur spatio triginta annorum.*

7 *Statutorum de continuanda possessione vis adducitur.*

8 *Declaratione opus est in hærede, vt censeatur effectiue talis, stante Statuto continuante possessionem, secundum Ant. Faber. quod declara vt infra.*

9 *Statutum continuans possessionem, an operetur post 30. annos, si hæres non adierit infra dictum tempus, & num. 15.*

10 *Hares nec verbo, nec opere, necesse est vt declaret se velle hæredem esse, ad hoc vt Statutum de continuanda possessione operetur.*

11 *Statutum tempus mortis respicit, & non declarationis, respectu possessionis, licet secuta declaratione incipiat quis esse hæres necessarius.*

12 *Operatur etiam in preiudicium coheredis ex parte instituti, si totam hæreditatem aderit.*

13 *Retrotraitur ad tempus mortis secundum Intrigl. & alios suprà.*

14 *Lapsus 30. annorum stante Statuto prædicto, non operatur, nisi forsam in rebus corporalibus, immo decem annorum secundum aliquos, & n. 17.*

16 *Facit cessare ea, quæ disputantur de tempore dato ad deliberandum.*

17 *Operatur quandocumque respectu incorporalium, in quibus non datur timor repulsæ, nec datur vera possessio nisi ex vsu cum patientia hæredis.*

18 *Hæres ad hoc vt censeatur excluſus à beneficio Statuti de continuanda possessione circa corporalia, debent scire hæreditatem sibi deletam, cuius scientia probatu difficilis reputatur.*

19 *Donatarius censetur donationem acceptasse pluribus modis, qui referuntur.*

20 *Iuramentum an censatur de stylo appositum in instrumentis publicis.*

21 *Clausulæ apponi solitæ de stylo, habentur prò appositis, & ex talibus instrumentis debet via executiua concedi, ac si clausulas continerent, maximè stante contrario.*

22 *An censeatur appositæ, vel possint apponi in scriptura priuata, puta in capitulis matrimonialibus & an habeant viam executiuam, & n. 24.*

23 *Non possunt à partibus apponi in scriptura priuata; sed tantum à notario.*

25 *Iuramentum habet vicem stipulationis, & ratio assignatur sed contra statim.*

26 *Stipulatio suppletur fauore alimentorum, & dotis, etiam quo ad viam executiuam in instrumento contentam.*

28 *Donatio iuramento firmata non expectat mortem patris, nec reuocatur præmoriente donatario, sicut aliæ.*

29 *Donationes, quæ certis modis confirmantur inter patrem, & filium, an ante confirmationem tacitè reuocentur.*

30 *Cum pacto reuocandi an æquiparentur aliis, circa quod tacita reuocatio sufficiat.*

31 *Donans si hypothecauerit donationem reuocabilem, an censeatur reuocasse, & quid si ad cautelam adiecerit clausulam constituti.*

32 *Constituti clausula non immutat naturam contractuum, si talis sit, per quem dominium non transfertur vti censualis.*

33 *Donatio cum pacto reuocandi, an censeatur reuocata per clausulam cassans, in testamento appositam.*

34 *Clausula reuocandi non facit, quin donatio dicatur irreuocabilis, nec fraus ex hoc argui potest.*

35 *Pecunia destinata ad emptionem redditum iudicatur vt immobilis, etiam si ex fructibus colligatur, etiam in pecunia Ecclesiæ.*

36 *Vnicus actus constituit clericum in quasi possessione franchitiæ quo ad manutentionem obtinendam, & alia remedia possessoria intentanda.*

37 *Actus*

37 *Actus possessorius quando dicatur controuersus, & turpidus remissiuè.*

38 *Facultas reuocandi donationem, an reducatur ad arbitrium boni viri.*

39 *Hypothecæ an decidant reuocata donatione per pactum appositum.*

40 *Alienatio dominij, & illa, quę fit per hypothecam an ęquiparentur.*

1 DEmum confirmatur hæc donatio iuramento, † secundum veriorem opinionem de qua Iulius Clarus §. *Donatio quæst.* 8. *circa fin.* qui annuit contrarium teneri non posse sine imputatione fatuitatis, mille more suo retulit Fontanella *clauſ.4. gloſ.7. par.2. num.57. fol.112. ex impreſſis vltrà montes*, vbi sex curiarum decisiones coaceruat, grationo politanæ videlicet per Guido Papæ *decis.* 146. Pedemontanæ per Thesaur. *decision.* 42. Barensis per Viuium *decis.* 514. *numer.* 4. *lib.* 4. & 421. *lib.* 3. vbi testatur de Rota Florentina, & Senensi, Neapolitanæ per Francum *decis.* 59. & Sebusianæ per Præsidem Anton. Fabr. *C. de donat. inter vir. & vxor. definit.* 2. & *de donat. definit.* 1. addo Senat. Mantuani per Surd. *decision.* 154. & Cameræ Imperialis per Bernard. Greue *lib.* 2. *concluſ.* 2. *ad practicam ipsius Camerę*, & de nostris Curijs idem testari possum, quod hoc indistinctè admittitur, tam inter patrem, & filium, vt annuit Mastril. *decis.* 211. *num.* 11. latè Intrigl. *decis.* 14. *num.* 20. Milan. *decis.* 3. *num.* 88. & 89. *lib.* 2. *fol.* 26. *à tergo*, quam inter virum, & vxorem idem Milan. *decis.* 7. *num.* 89. *lib. prim. fol.* 40. accedit demum Rotæ Romanæ auctoritas in vna *Romana donationis coram Penia anni* 1592. & in alia *Oesina fideicommissi de Giorginis* 1604. *coram eodem Penia*, & in alia *coràm Cardin. Ludouisio Fanensi Saluiani* 1612. *in impressis decis.* 563. *num.* 7. Rota *in nouiss. decis.* 346. *numer.* 5. *par.* 4. ratio iudicio meo, est illa, quod inter patrem, & filium nè obligatio contrahatur, ius ciuile resistit, quod debet cedere iuri diuino, ob metum periurij incurrendi, vnde ex hoc reputantur extranei, hinc neque vsusfructus spectat patri in huiusmodi bonis, nisi pro tempore quo filius durat minor, quo casu ratione administrationis illum consequetur; ea ratione quod statim filio emancipato, pater efficitur eius tutor legitimus, durante ætate minori, Marill. noster. *decis.* 82. *n.* 12. cum alijs suprà allatis, particula antecedenti; cessante vero minori ætate, ex quo iuramentum operatum fuit emacipationem; vt supradiximus, & illam perpetuam, vsusfructus † rei donatæ
2 censetur remissus, & ità concordarem opiniones dissidentes, Annæ videlicet *allegat.* 73. & Milan. *d. decis.* 3. *num.* 89. & 90. qui noluit hoc percipere, vt ita dicam, cum fuerit homo non infeliciter doctus, de qua disputatione aliqua tradit Philipp. Paschal. *de virib. patr. potest. p.* 1. *cap.* 3. *num.* 56. quos post hæc scripta visus allegat, & sequitur D. Giurba *consil.* 44. *numero* 27. quæ procedunt, vt præfa-
3 ti admittunt, etiam præmortuo filio donataria, † vt ex dictis decisionibus firmat Fontanell. *ibidem numer.* 62. & latè defendit Robles *de repræsentat. libr.* 2. *capit.* 23. *numer.* 45. post Sances *de matrim. lib.* 6. *disp.* 14. reprobans contrà sentientes.

Ampliatur hæc conclusio, vt non solum validet donatio-
9 nem, sed etiam suppleat præsentiam † donatarij, ad effectum inreuocabilitatis, vt probat per Gloss. in *Canone quoties cordis oculos, par. quæst.* 7. Bart. *in l. si quis pro eo. nu.* 4. *de fideiussor.* Aflict. *decis.* 135. & *decis.* 164. Thesaur. *decis.* 70. *num.* 8. Anton. Fab. *in C. de donat. in lib.* 8. *tit.* 34. *definit.* 3. *fol.* 700. mille per Fontanel. *clauſ.* 4. *num.* 14. & *sequent. & clausul.* 6. *gloſ.* 1. *par.* 1. *num.* 9. dummodò iuramentum sit promissorium, de quo Guttier. *in cap. quamuis pactum de pact. in* 6. *numer.* 35. & *in tractat. speciali par.* 1. *capit.* 8. Rota *dict. decis.* 346. *num.* 8. *in nouiss. in par.* 4. *fol.* 201. mille quos refert D. Anton. Amat. *in suis resolution. cap.* 30. *nu.* 9. *tom.* 1. cuius allegatione contentus ero, solummodò addo insignem doctrinam Franciſci Molin. *de rit. nupt. lib.* 3. *cap.* 82. *à nu.* 13. *vsquè ad fin. fol.* 337. qui post relatas hinc inde opiniones, ità discurrit, quod si respicimus ad iurãtem, certum est, ipsum cogi obseruare, si aliquid promiserit, etiam nulla interueniente acceptatione illius, cui promissum fuerit: alias contemneret religionem iuramenti: sed hoc non est vsque adeò efficax, vt non possit promissa reuocare dum videt donatarium, vel eum, cui promisit non acceptare, vnde declaratio eius voluntatis requiritur, qui si acceptet, retrotrahetur acceptatio ad tempus promissionis si verò refutet; habeatur prò non facta; aliàs beneficium conferretur in inuitum; ideo hæc declaratio expectãda est; hoc est quod in summa videtur ipse tenere, dicens quod ab alio non fuerint vsque adhuc expensa, neq; animaduersa.

Sed an huic iuri acceptandi donationem aliquo tem-
5 pore præscribatur? † pro affirmatiua facit quod omnib.
6 iurib. facultatiuis præscribitur spatio † triginta annorum prout in hæreditate adeunda legato petendo legitima, obtinenda latè discurrit Honded. *consil.* 83. *per totum lib.* 1. & nos late pro D. Cæsare Tornainbene contrà Margaritam Gaetano, *per text. in l. licet.* vbi Bald. & ceteri scibentes *C. de iur. belib.*

Contrà verò, quod nullo tẽporis lapsu donatarius submoueatur; facit, quia donans stante iuramento adhibito, prohibitus est reuocare tàm verbis, quam facto, quòd vna vice promisit, Deo Optimo Maximo de medio existente, vndè dum non reuocat, semper donatarius potest acceptare retrotrahetur ad tempus donationis, dum actus fuit ab initio perfectus.

Et ita in simili dicebam de hærede adeunte hæreditatem in loco vbi vigent statuta, † quæ ipso iure absque
7 facto hominis continuant possessionem defuncti in hæredem; nã declaratione subsecuta, retrotrahitur ad tempus mortis defuncti, & interim statutum suum effectum operatur, adeò vt nou sit dare medium inter aditionem, & mortem, nec momento hæreditas vacasse dicatur, vt latius videri potest, per ea, quæ scripsi pro D. Petro Migliaccio contra Vincentium Pilo Marchionem Marinei; & licèt aduersus prædicta videatur facere doctrina Antonij Fabri *in C. tit. de acquir. possess. definit.* 5. *n.* 6. adducta ex parte dominorum Aduocatorum dicti de Pilo, dum dicit, quod statutum non operatur ipso iure, ità, & tali-
8 ter quod declaratione † opus non sit, verum enim est, quod requiratur, aliàs statutum faceret quem hæredem necessarium, quid enim, si institutus hæres esse nollet; ex quo videtur firmasse quòd interim nil operetur, & fortiùs quando inter mortem defuncti, & aditionem tantum tempus intercedat, quantum sufficit ad excludendum quem ab huius statuti beneficio, prout sunt anni triginta
9 † qui transierant in casu proposito, ad latè tradita per Rotam in *decis.* 307. *n.* 13. apud Cardin. Ludouisium; videtur enim eo casu hęres voluisse se abstinere, & nolle vti beneficio dicti statuti, prout etiam fuit firmatum in alijs decisionibus Rotalibus, ibi per Addentem citatis; & videtur sentire Fontanel. de *pact. nupt. clauſ.* 7 *gloſ.* 3. *p.* 9. *nu.* 47. post alios quos refert.

Attamen credo non resistere conclusioni iam dictæ per nos firmatæ, tam in terminis acceptationis, donationis, de quibus loquimur, quàm in terminis de quibus in dicta causa agebatur; etenim certum est, quod sicut donans donatarium, ità statutum hæredem necessarium nõ faciat; sed conseruet ei illæsum beneficium abstinendi, adeò quòd semel declarante nolle se esse hæredẽ, hæreditas incipit iacere; sed non ex hoc sequitur, quod interim ante declarationẽ hæreditas possit quoquo modo dici iacens, stãte statuto, ex quo illud operatur effectũ, cõsũma-

tum fictæ apprehensionis,quæ pro vera habetur,opere⁊,
10 nec verbo quidem interueniente† vt bene declarat Fontanell.*d.clauſ.7.gloſ.3.part.3.numero 2. cum ſequentib.* & de noſtratibus Giurba *ad conſuetud. Meſſan.c.21.gloſſ 6. num.21.ad medium fol.* 418. quod aduertens Faber. dicto loco *gloſ.vltim.* ità ſe ipſum explicat, vt dicta per eum⁊ huic opinioni non contradicant,ibi (quod acquiratur etiam ignoranti,& citrà animum poſſidendi,cum alioqui neceſſarius ſit animus ad acquirendam poſſeſſionem⁊) nec negat in diſcurſu,quod ſecuta demum declaratione⁊ retrotrahatur ad diem mortis, nè momento iacuiſſe exiſtimetur.

Vndè potius Faber facit prò concluſione per nos firmata,quàm contra;non enim rectè ex eius dictis infertur quod declaratio requiſita ſuſpendat diſpoſitionem ſtatuti vt poſſit per alium adiri, quaſi iacens ante declarationem;nec ſub prætextu,quod poſtea competant hæredi interdicta poſſeſſoria:etenim hæc remedia competere, potius confirmat iam dicta; quia non poſſunt dari, niſi ſuppoſito quod hæres abſq;alio facto, vel verbo tunc tẽporis poſſidebat;ſenſus eſt ergò verborum Fabri, vt alibi diximus, hereditatem ſemper haberi pro adita ad fauorem hæredis, ſcripti,vel proximioris, & quod ſtatutum⁊
11 tempus † mortis reſpiciat, & non declarationis; ex quo fit,quod declaratio retrotrahatur ad tempus mortis,etiã in præiudicium tertij, & indè incipit eſſe neceſſarius hæres,qui erat voluntarius, ideò dicebam, quod aut agimus de poſſeſſione, & illa ſtatim continuatur abſque declaratione: aut agimus ad hoc vt habeatur pro hærede irreuocabiliter, & requiritur declaratio; diximus retrotrahi in præiudicium tertij, addendum eſt etiam ſi talis tertius hæreditatem licitè,& iure permittente adijſſet, vt puta⁊ quia eſſet cohæres, qui occupaſſet poſſeſſionem totius
12 aſſis†ità ex Bart.*in l.ſi quis prò emptore.à num.* 45. *D. de vſucap.* in terminis tenuit Bongiorn. *conſ. 6. numer.* 98. *& ſeq. inter conſilia diuerſorum ſiculorum apud Petrum Lunam impreſſorum*, & quod declaratione ſubſecuta, retrotrahatur ad tempus mortis, fuit practicatum † in Regno in cauſa gruttarum,de qua ſcribit Intrigl.*deciſ.*42.

13 Nec faciebat,quod ſtante lapſu triginta annorum cenſetur declaratus animus,& inducta repudiatio etiam dicti beneficij ſtatutarij, quia fortè hoc procederet, quando hæreditas haberet corpora reſpectu naturalis poſſeſſio-
14 nis, ſeu † corporalis inſiſtentiæ, in quibus terminis loquuntur Barz.*deciſ.*48.*num.*18.Gratus *conſil.*80.*numer.* 18. Ambroſin.*deciſ.*20.*lib.*1. Rota per Farinaz. *deciſion.* 763.*volum.*2. *& deciſ.*97.*volum* 3. Fontanell. *d clauſ.*7. *gloſs.*3. *num.* 47. in quibus terminis per multi etiam tenent, decem annorum lapſum ſufficere. Cancer. *variar. reſolut.capit.*7.*numer.*29.*tit.de reſtit.ſpoliator.*Coſt.*de fact. ſcient.& ignor.centur.*2. *diſtinct.*87.*numer.*7. *Rot.in deciſ. prædicta* apud Ludouis. 307. licèt contra prædictos quod
15 imò nullo tempore præſcribatur, † videatur relatis omnibus tenere Fontanell.loco citato,& tenuit apertè Bald. *in conſ.*225.*lib.primo.*ea ratione, quia aduerſus poſſidentem præſcriptio non datur *l.male agitur* 2. *C. de præſcript. triginta,vel quadraginta annorum*, cum vulgaribus, & aliã rationem aſſignat Bimius *conſ.*247.*num.*8.*vol.*3. & faciebat aditio ad Alexan. *conſ.*89.*lib.*2. relata per Tuſch.*concluſ.*626.*num.*16. *&* 628.*num.*8. *verbo ſtatutum*, dum di-
16 cit,quod ſtante hoc ſtatuto † ceſſat tempus datum ad deliberandum.

Cæterum quidquid ſit de prædictis, in caſu illo,de quo quærebatur: hæreditas conſiſtebat in redditibus,annuis,
17 & ſic in bonis incorporalibus, † in quibus non cadebat conſideratio naturalis,& corporalis, nec poſſidens timere poterat poſſe repelli, ſed requirebatur vſus aduerſari cum ipſius hæredis patientia.Bertazol.*conſ.*17.*n.*70.*in ciuilibus* quem ſequitur Gratian. *diſcept.*113. licèt falſe eũ alleget. *in conſ.*47. quòd impreſſoris vitio attribuo. Rot. per Farinat. *deciſ.*404. *num.*7.*vol.*5. & Fontanell.*d. clauſ.* 7.*gloſſ.*3.*p.*9 *fol.*540.qui iure optimo dicit,ex hoc periclitari duas deciſiones Senatus per eum ibi relatas quæ his ſtantibus, nullo iure ſubſtineri poſſunt.

Item in terminis rerum corporalium certum eſt,
18 quod requirebatur ſcientia† in hærede non declarante⁊ infrà tempus prædictum, quod hæreditas ſibi competebat;vt dicit Coſta ibi,& declarat D. Addens ad Ludouiſ. quia alias poſſeſſio non habetur pro derelicta,nec poteſt dici quod hæres nõ ingrediẽdo,ſuſpicatus ſit poſſe repelli, & ideò habeatur pro ſpoliato; quia nõ poteſt dari ſuſpicio vbi hæres penitus ignorabat hæreditatẽ ſibi delatã,

Hinc, ait ipſe; quod ex quo difficile eſt in Rota probare hanc ſcientiam, illa doctrina non poteſt ita de facili practicari, quod mihi placet, nam ſi habens pro ſe ſtatutum, videat alium poſſidere, & non declaret velle vti eius beneficio,& hæreditatem habere,ſciens eam ſibi competere,clarum eſt, quod tacitè videtur nolle ſe eſſe hæredẽ, & ſe abſtinere, iuxtà quæ fuit deciſum de anno præſenti 1628. dũ hæc perpolirẽ in cauſa prædicta de mẽſe Octobris, & poſtea remedio contrarij imperij de menſe Auguſti 1629.concludo ad negotium redeundo,quod ſicuti hoc ſtatutum,durante tempore,quo hæres non declarat, operatur ſuum effectum, ad hoc vt poſſeſſio nullo iure⁊ poſſit ab alio occupari, ità in terminis Molini non poſſit reuocari donatio,donec voluntas donatarij explanetur, vel colligatur non ex ſolo lapſu tanti temporis; ſed ex alienatione rerum donatarium ipſo ſciente,quibus non⁊ interuenientubus ratione iuramenti donans ligatur, ac ſi acceptatio interueniſſet.

19 Cenſetur autem donatarius† acceptaſſe;ſi ex donatione agat,vel eius virtute aliquid ſoluat,vel exigat,ad *l.paulus reſpondit.*5.*D.rem rat.haber.*

20 Cæterum an iuramentum † in Regno cenſeatar appoſitum de ſtylo, nulla iudicio meo eſt controuerſia in publicis inſtrumentis, vbi notarius cenſetur rogatus appo-
21 nere omnia apponenda, † vt deducunt ex noſtratibus Milan.*deciſ,*13.*num.*73.*lib.*2. Craſſ.*de except.cap.*10.*num.* 42. Maſtrill.*deciſ.*250. *num.*62. Muta *ad Rit.*121.*numer.*2 *fol.*204.addo Menoch.*conſ.*37. Surd.*deciſ.*223. Fab Ann. *conſ.*53.*n.*25. poſt Grammat.*deciſ.*103. vbi Didacus de⁊ Mari mille cumulat Marta *de clauſul.part.*4. *clauſ.* 13.*fol.* 582. vbi deciſum in Rota Barz. late *deciſ.*108. *numer.*17. & eſt res indubitata,ſtante opuſculo impreſſo de mandato Magni illius Marci Antonij Columnę,quod cæterarij appellant, vbi omnes clauſulę ſolitæ apponi cum ſuis cæteratis extenſis ſunt impreſsę,licet relinquatur ſtylus vnicuiq;notario ſuperaddendi alias obligationes, & renunciationes,non autem minuendi niſi de voluntate partium, quæ in tantum habentur pro appoſitis in quantum per peritos Iudices virtute talis inſtrumenti continentis aliquam obligationẽ, non obſtante non ſit de contentis in ritu conceditur executio,etiam quod deficiant clauſulæ prędictæ,ex quo, tamquan ea quæ ſunt de ſtylo habentur prò appoſitis,vt prædiximus. Ideò malè faceret Iudex, ſi executioni non deferet, per ea, quæ tradit Graſſ. *de except.dicto c.*10. vbi videtur increpare Iudices contrarium attentantes, iuxtà quę ego obtinui pro Don Franco Celeſti contra D. Iuliam Spatafora Baroniſſam Sancti Fratelli,in qua dubitabatur,an quia non ſe obligauerat ſimpliciter, ſed tantum baroniam prædictam, in caſu quo ad eam peruenirent, cenſeretur in dicto caſu ſe obligaſſe cum via executiua,& prò affirmatiua allegabam prędicta;licèt poſtea in Conſiſtorio ſuccubuerim, cum reſeruatione iurium in cauſa hypothecaria; quę quidem deciſio neſcio quomodo poſſit ſuſtineri, expectamus quid ſentiant Iudices cauſarum delegatarum(adde quod ſub die Septembris 1629. per M. C. ſedis criminalis

nalis concorditer fuit confirmata prima decisio ad fauorem clientis, quo ad viam executiuam) dixi in publicis instrumentis; anceps enim quæstio est, an iuramentum cæteræque clausulæ censeantur appositæ in scriptura priuata,† puta in capitulis matrimonialibus, quæ inter priuatas scripturas vim instrumenti secundum aliquos obtinent, si datæ sint notario ad conseruandum, vt ex nostratibus refert D. Anton. Amat. *resolut.* 8. & post hæc scripta visi Don Franc. Anton. Costa *cons.* 19. *num.* 11. & 12. vbi decisum pluries Castill. *decis.* 211. *nu.* 7. *cum sequentib. tom.* 3. in quo ego in vna donationis propter nuptias, vertente inter Hierardum de Honofrio, & Vincentium eius fratrem, cum donatio inserta fuisset in capitulis matrimonialibus; dixi non subintelligi, eo quòd nil differunt ab alijs priuatis scripturis, extrà quam quò ad viam executiuam moribus nostris receptam fauore tantummodo dotis nec si partes illas ibi inseri fecissent; Nequè enim eis licet notario omisso, publicum inter se instrumentum conficere;† Rebuff. *de chirografis, & schedulis in præfatione num.* 2. Carpan. *ad statutum Mediolani cap.* 96. *num.* 7. & 8. Tois. *super Rit. Neapolit.* 166. *num.* 12. ex nostris Cumia *ad Ritum Siciliæ* 6. *ordine suo. numer.* 9. Castill. *decis.* 109. *num.* 35. D. Anton. Amat. *dicta resolut.* 8. *numer.* 13. ideoque, & si notarius censetur rogatus apponere clausula prædictas; hoc euenit quia supponitur in eo potestas apponendi, super qua fundatur citatus rogitus, seu dicamus mandatum; at in capitulis matrimonialibus inter partes conditis, cum deficiat potestas, multo minùs præsumi potest mandatum, quia dirigi non potest nisi notario; vnde si certum est, quod non possunt partes expresse illas apponere certissimum esse debet, quod si nõ apponantur, non possunt haberi pro appositis, ne alias tacitum operaretur plusquam expressum, & ne duæ fictiones concurrant circa idem subiectum ad tradita per Mastrill. *decis.* 277. *n.* 65. & per nos *par.* 6. *in appendic. n.* 9. huius discursus.

Vndè quidquid sit de disputatione Amati, de via executiua his capitulis deneganda, cuius opinio licèt verior esset de iure communi; attamen ex eo sequi non potest, quod inductus est mos ita iudicandi, vti per allegatos per eum videri potest, cui contradicere periculosum existimo dum ius non repugnat attento responso I. C. *in l. filius D. ad l. Cornel.* vbi docuit nos, non quærendum esse vlterius, vbi constet de censura superiorum, ibi *sic enim inueni senatum censuisse*, & fortius imperatoris præcepto id expresse disponente, in *leg.* 1. *Codic. quæ sit longa consuetudin.* ibi *præses prouinciæ probatis his, quæ in oppido frequenter in eodem controuersiarum genere seruata sunt, causa cognita statuet:* adiuncto altero text. in *leg.* 3. *Cod. de edific. priuat.* & stante maxima æquitate, qua hæc consuetudo roboratur, sine dubio nostra opinio procedit, vt non iuramentum, nec constitutum, aliaque pacta de non opponendo, & ad discursum haberi possint prò appositis† in huiusmodi capitulis, super quibus videndus est Pappon. in *cons.* 40. & circa dicta pacta de non opponendo, & ad discursum non me retrahit, quod contrarium fuerit, quandoque decisum in his supremis tribunalibus pro Michaele Sismundo contra Don Gasparem Statella Baronem Mellis in ventre de anno 1624. quia dicta decisio ex prædictis videtur periclitari, & licet processerit fauore dotis; attamen satis constat, dotem in hoc nullum habere priuilegium, cum satis superque sit, viam executiuam ei concedi, dum in priuata scriptura fuerit constituta, vel promissa, & ita respondebis si placent iam dicta ad *Decisionem* Castill. 211. nuper impressam, vbi de dicta causa meminit, cætera verò habes penes Amatum ibi qui benè, & fundatè quæstionem disputat, & resoluit.

Ideò ad principale dubium redeundo, ex alio capite fundari potest iuramentum acceptationem supplere, quia videlicet illud vicem obtinet† stipulationis Roland. bellè post multos *cons.* 19. *à num.* 29. *vsque* 32. *libr. primo* Afflict. *decision.* 135. post alios Cancer. *variar. capit.* 7. *num.* 266. *parte* 3. Seraphin. *de priuileg. iurament. priuileg.* 24 *in principio* Mancin. *de effect. iurament. cap.* 23. *n.* 3. & 173. *num.* 13. Crass. *in prælud. num.* 80. *de exception.* Fontanellam *clausul.* 4. *num.* 16. *fol.* 57. Turret. *cons.* 60. *num.* 15. Barz. *decision* 26 *num.* 11. qui quamplures alios cumulat Magon. *decision.* 39. *num.* 12. in Florentinis allegat Gabriel *de verbor. oblig. conclus.* 1. *numer.* 69 latè Gallus *cons.* 108. *num.* 17. & *seq.* nouissimè Theodor. *allegat.* 15. *num.* 29. quæ doctrina est canonizata per Rotam *in decis.* 346. *num.* 7. *lib.* 4. *fol.* 181.

Ex quibus non obscurè deprehenditur, hanc esse communiorem opinionem, quod nec negauit sagax Giurba *decis.* 62. *num.* 30. vbi contrarium tenet fretus authoritate nudi, Beroij. *cons.* 199. *num.* 4. *lib.* 1. & licèt, vt verum fatear, viderim multas decisiones emanasse iuxtà eius opinionem, & aliquas me aduocato, maximè nouissimè inter Don Ferdinandum Mariam Cutelli nepotem meum, & D. Gasparem Platamone Vrbis Catinę de Anno 1627. in *M.C.* ita vt contraria opinio rarò, aut nunquam fuerit in hoc Regno amplexa, & magna est vis consuetudinis in iudicando, attamen stante auctoritate tot virorum, & decisionum, eorumque fundamentis fortè non malè faceret, qui contrarium attentaret decidere, si aliud non obstaret; quam consuetudo prædicta, vt in simili tenet Fontanell. *clausul.* 7. *gloss. prima, parte secunda à numer.* 51. *vsque* 57. *fol.* 395. quando videlicet repugnat iuris dispositio. Sicut è conuerso si aliqua adesset dubietas in meritis, ità vt altiori indagine opus esset, non recederem ab opinione Giurbæ.

Prima verò opinio quæ Beroio aduersatur sequenda omnino esset in materia alimentorum† vel dotis alteriusquè piæ causę iuxtà doctrinam Cordubę in *leg. si quis à liberis* §. *verum num.* 24. *D. de liber. agnoscen.* ex alijsque quos sequitur Surdus. *de aliment. priuileg.* 73. *num.* 4. iuxtà quorum opinionem ego consului, & obtinuissem in Sancto Officio, Consultore Domino ortulano, prò Don Bartholomeo Cutelli contrà Michaelem Sismundo, qui in contractu matrimoniali susceperat in se onus soluendi alimeata dicto Don Bartholomeo absenti, & notario non stipulante, nisi Conuentus cognita difficultate, vota iam causa, agnouisset bonam fidem, & alimenta soluisset.

Non obstant modò tenentes contrariam opinionem, donationem hanc videlicèt inter patrem, & filium iuramento non firmari,† quia præualuit contraria opinio, adeo vt nefas sit, contrarium attentare, vt in specie vnum ex modernioribus, qui hoc tenere visus fuit, increpat Fontanella dicta *clausul.* 4. *glos.* 7. *parte* 2. *numer.* 56. & *sequentibus*, quod ago facere non audeo, dum inter contrarios video ita tenere Anton. Faber. *de error. decad.* 41. *cap.* 4. Schifordegh. ad Anton. Fabr. *tractat.* 15. *quæstion.* 4 Scipio. Gentil. *libro tertio, titulo de donation. inter virum, & vxorem capitul.* 25. & quamplures alios maximè authoritatis viros relatos per Robles *dicto lib.* 2. *capitul.* 23. *num.* 40. Hoc tantum dico quod in iudicijs, vbi pietas præoculis habetur, adducenda non est, prout nec ipsemet Faber eam in iudicando secutus fuit, prout videri potest in suo *Codice titul. de donation. definit. prima*, quod etiam euenit Cardinali Manticæ. dum in *lib.* 21. *titul.* 8. *de taciturnit. & ambiguit.* volens ostendere eius ingenij acumen pro negatiua tenuit, secus verò dum esset auditor, decisit, cuius argumenta satis speciosa sunt, vt adducantur in scholis, dum in curijs allegari non possunt.

Habes iam quinque modos per quos donatio inter patrem, & filium à principio inualida firmitatem recipit, restat videre, an in primis quatuor casibus, mortis videlicet,

delicet, deportationis, professionis, & emancipationis ante eorum euentum reuocari possit; nam in quinto casu
28 vbi iureiurando firmata sit; statim valida efficitur, † & per consequens irreuocabilis, vt declarat Fontanell. *dicta clausul. 4. glos. 7. parte 2. num. 57. fol. 112.* in tantum quod etiam præmoriente donatario in casu prædicto firma remanet, quod secus est in alijs, in quibus si filius præmoriatur, donatio irritatur, Mantica post alios *dicto lib. 21. titulo 9. & 10.* Robles *ibidem n. 45. & 47.*

Et quidem sequendo semper communes opiniones, vt
29 soleo, respondeo reuocari posse, † non solum expressè, sed etiam tacitè; textus est de iure canonum expressus *in capit. vltim. de donat. inter virum, & vxorem ibi si reuocetur ab eo tacitè vel expressè*, & de iure Cæsarum. *in l. cum hic status 33. D. eodem titul.* Pater Molin. *disputat. 289. n. 11. versic. secundus euentus*, Cardin. Mantic. *in dicto tract. lib. 21. titul. 9. & 10.* vbi recenset quamplures modos, per quos censetur donatio tacitè reuocata, aliosque adducit Menoch. *de presumpio. lib. 3. capit. 23.* egregiè P. Sances *de matrimon. lib. 6. quæst. 15. per totam*, vbi nil omisit Fontanella *dicta clausul. 4. gloss. 9. par. 5. num. 190. fol. 225.* Anton. Faber. profundè more suo *in secunda parte de erroribus decad. 46. error. 7.* quorum allegatione contentus ero, poteris enim vbi quæstio occurat ad eos accedere.

Non omittam quod quamplures casus per prædictos collecti videtur, quod applicari possunt donationibus illis, quæ licet irreuocabiliter fiant; pacto tamen reuocari possunt; idem enim videtur operari pactum adiectum, quod natura ipsa operatur, vt aliqui ex præcitatis tenent.

Sed contra credo verius esse, vt in his, nisi expressa vo-
30 luntatis testatio interueniat † numquam censeatur reuocatæ; nam illa reseruatio reuocandi non facit, quin donotio sit irreuocabilis; ideoque sicuti expresso pacto opus fuit, vt reuocari possit, ità expressa reuocatio interuenire debet; Glossa notabilis in *l. fin. §. Lucius. Titius. in versic. perfectam. D. de donat.* additis his, quæ benè discurrit Fontanella. *dicta clausul. 4. gloss. 9. par. 5. num. 193. cum pluribus sequentibus fol. 226.* adducit, vltrà Antonij Fabri definitionem distinguentem inter vtramque donotionem; plura Senatus Cataloniæ placita, videndus est etiam idem Anton. Faber. *de error. decad. 46. error. 17. num. 8.* vbi explicat casum, quando in donatione traditio interuenit an eo casu noua traditio desiderari debet, vt censeatur reuocata, putà quod alteri res vendatur, legetur, vel donetur; & resoluit affirmatiuè, quod placuit Molfes. *in additionibus ad titulo de renunciationibus quæstion. 10. num. 9.* Tappiæ *decis. 2. num. 380. fol. 120.* neque enim ex eo quod
31 rem donatam hypothecæ subiecerit reuocasse † censendum est, potest enim donatarius se ab illa eximere solutione eius summæ, pro qua suppositа fuerit; hæres vero donatoris in hac specie illud consequetur, vt bona hæreditaria tanto minus onerata sint; quanto plus donatarius solutus fuerit; quod verum existimo, si donator in indiuiduo rem donatam hypothecauerit, & illam quidem solam; etenim alias hæres teneretur lucræ, ad tex. in. *l. si res obligata. 60. D. de legat. 1.* cum alijs per me adductis inrespondo prò Don Balthassare Vintimiglia, & latius in *secunda tract. disc. p. speciali. 29.*

Quod autem si fauore obligationis donator adiecerit clausulam constituti, vel precarij, quæ vim traditionis obtinent, vt in principio huius tractationis memini dixisse; an videatur reuocasse, & puto respondendum negatiuè; hæ enim clausulæ sunt appositæ fauore obligationis, & ad eius corroborationem, & ideo non alterant natu-
32 ram contractus, † sicuti dicimus in contractibus censualibus iuxà formam bullarum, & pragmaticæ, quod clausulæ appositę translationis dominij bonorum subiugatorum, non alterent contractum, nec faciant transferri in emptorem census possessionem nec dominium bonorum subiugatorum. Petr. de Gregor. *ad bull. quæstio. 7. num. 8.* Milan. *decisio. 9. numer. 139. part. 2.* Roderic. *de ann. redd. lib. 2. quæstion. 7. num. 17.* & alij. Cæterum an hæc donatio
33 censeatur reuocata per clausulam, † quæ frequenter apponitur per notarios in testamentis, ibi *cassans, & reuocan, atque annullans omnes alias dispositiones, &c.* magna fuit controuersia olim, dum essem in patria, in qua ego intrepidè respondi non censeri reuocatam donationem inter viuos, etiam cum facultate reuocandi, dum alia voluntatis mutatio non apparebat; allegabam celebrem illam Anton. Fabr. *definition. 20. titulo de reuocand. donat.* Anton. Monac. *decision. Bononiens. 71. num. 64. versiculo demum.* quibus accedit post dictam causam visus Molin. *de ritu nuptiar lib. 3. quæst. 1. num. 45.* illa enim clausula est referenda ad donationes causa mortis, vel ad illas, quę licet sint inter viuos; attamen ratione personarū, iudicātur ad instar donationū causa mortis; non autē ad dona-
34 tiones inter viuos, quæ continent facultatem, † hanc reuocandi, illæ enim, vt diximus, non immutantur, per talem facultatem Loffred. *consil. 5. num. 6.* Gabr. *consil. 3. nu. 2. volum. primo.* Cardin. Mantic. *de taciturnit. & ambigu. lib. 13. titul. 47. num. 4.* Nauarr. *consil. 17. num. 7. lib. 3.* Caualcan. *decision. 42. num. 35. parte secunda.* Fontall. *de pact. clausul. 4. gloss. 26. num. 2.* Giurb. latè *consil. 54. num. 41. & 42.* qui *num. 44.* ex prædictis, & alijs ait, quod intelligitur tantùm donatum inter viuos, quantum non erit alienatum, allegat Morot. *cons. 4.* & Surd. magistraliter loquentem *cons. 10.* addo pulchram Fabr. *definit. 11. titul. de reuocand. donat. lib. 8. tit. 26.* firmantem, quòd respectu non alienatorum remanet donatio, sequitur Fontanell. *clausul. 4. gloss. 9. par. 5. num. 195.* vbi donatio vel ex pacto, vel de sui natura reuocari potest, vndè Giurba infert malè, ex hac clausula inferri ad coniecturam fraudis, cum sit de iure licita, & pactum omninò approbatum; ex quibus aliàs dicebam pro clerico Carolo Maccagnone filio eximij aduocati, & olim M. R. C. Iudicis, regijque Consiliarij Balthassaris Maccagnone, cōtra gabellarios Vrbis Panormi (instantes ne dicto clerico permittaretur ingressus vini, & aliorum fructuum prouenientium ex quodam prædio ei à dicto Balthassare donato, ex quo donatio ex hoc apparebat in fraudem facta, quod poterat ad libitum reuocari) non posse ex hoc solo capite argui animum fraudandi gabellam in homine probo, & timorato, dum talis reseruatio; tam si fiat ad libitum donantis, quàm si restringatur fauore alicuius personæ, vel in aliquo certo euentu, compatitur cum validitate; & irreuocabilitate donationis, vt comprobatum est, & discurrit benè Fontanella loco allegato additis ijs, quæ ad exclusionem fraudis considerat Pater Diana *resolutio. 69. & 43. de immunit. Eccles.* maximè dum non poterat prætendi, quod fructus Patri acquirebantur, tam quia Pater in bonis à se filio donatis non habet vsumfructum, vt probauimus suprà, & probat latè Giurb. *consil. 44. num. 27.* quàm quia expressè per pactum voluerat teneri ad restitutionem fructum, & ad dandum computa filio de perceptis cum obligatione emendi de eis redditus, quæ faciunt vt gabella soluenda diminuat patrimonium clerici, in cuius bonis
35 sunt fructus illi, qui dum sunt destinati ad emptionem † reddituum, iudicantur etiam vti immobilies, vt in terminis fideicommissi dixerunt Bardellon. *cons. 6. num. 23.* Marzar. *in epitom. fideicommiss. quæst. 7.* Menoch. *præsumpt. 197. numer. 44. libr. 4.* Intrigliol. *centur. 3. quæstio. 74. num. 117.* Fusar. *de fideicommiss. quæstion. 624. n. 14.* & in alienatione pecuniæ Ecclesiæ destinatæ ad emptionem reddituum. Gail. *obseruat. 11. lib. prim. pract.* Thessaur. *decis. 160. num. 6.* Ricc. *in Praxi alienat. rerum Eccles. decisio. 70. num. 5.* Quarant. *in summario bullali, verbo, alienatio rei. Eccles. num. 24.* Genouensis *in praxi Eccclesiastic. Neapolitan.*

capit.

capit.60.num.8.& in addit. Gratian.*disceptat.943.numer.* 15. tanto magis, quia erat constitutus in quasi possessio-
36 ne dictæ franchitiæ,† dum alius patientibus gabellarijs, tamquam clericus exemptus introduxerat hordea ex dicto prædio donato immunia ab omni gabella, per quem actum licèt vnicum acquisiuit possessionem ad *Consilium* Oldrad.312.Thema quæstionis *ad finem*, Dec.*cons.*124. Vrsill.ad Afflict.*decisio.*67. Tuschus post alios *in verbo*, *quasi possessio.conclus.*34.Mascard.de *probat.conclus.*1214. *num.*4.& 5. Roderic.*de ann.redditib.lib.*1. *quæst.*15.*num.* 20.Cencius,qui multoties refert in Rota decisum *de censibus part.*2.*cap.*2.*quæst.*5.*art.*4.*num.*21.& 26. vbi dicit, non cogi hoc casu possessorem ostendere titulum: Gratian.belle *disceptat.*113.*num.*2.Rota apud Cardin.Ludouis.*decision.*313.vbi alij,quidquid dicant Roman.*cons.*70. *visis Themate n.*13.Rip.*in l.vltim.n.*25.*versic.sed quæritur D. quor. bonor.* vbi quod requiruntur duo actus; nam veritas est,quod vbi non sumus in actu, qui solet gratiosè concedi, & sumus in prestatione, seu immunitate concèdenda Ecclesiæ vnius actus sufficit;idem Roman.vbi Additio.*cons.*311. quem sequitur Mascard. *ibid.numer.*5. & Tusch.*dict.concl.*421.*num.*3. & iterum *conclus.*34. *num.*8. *verbo,quasi possessio,* Gratian.ibidem:ità vt tali possidenti concedantur omnia remedia, & interdicta retinendæ, & recuperandæ, Menoch.*de retinend.remed.*3. *num.*234. & in terminis exemptionis Rouit. ad Pragm. *tit. de feud. pragmat.*9.Apont.*decisio.*5. Gratian.*discept.*113.*num.*13. 14.& 15.& *num.*20.Marant.*part.*4.*distinction.*7.*num.*20. Barbos.*in cap.licet causam* 9.*num.*11.*de probat.* vbi idem tenet in conseruatione honoris,obsequi,& iurisdictionis: & licet in causa prædicta fuerit aliter decisum per Spectab. assessorem Curiæ Archiepiscopalis; hoc tamen fuit, quia nouum fuit ei visum, & reuera quod, & ego fateor non visitatum hoc remedium possessorium in his iuribus, & non sufficiens prò acquirenda possessione; item quia habuit actum pro controuerso, & non pacifico prout ipse liberè mihi fassus fuit, sed in curia legati, seu Regiæ Monarchiæ aliter fuit iudicatum, per Illustr. & non satis laudatum. D. D. Petrum de Neyla meritissimum Iudicem, & de legali scientia optimè meritum, ex tot quos in dicto gradu vidimus,nemini secundum,reca-
37 ta sententia prædicta;actus † enim ille possessorius minimè poterat dici controuersus, vel turbidus;quia necesse fuisset,quod ostenderetur repulsa facta à Ciuitate tempore quo actus gestus fuit, vt latè diximus in responso pro Vniuersitate Saccæ, contra Ducem Montis alti, iustà quòd obtinuimus in *M. C.* adiuncto Domin.Præside de Blaschis ex Cardin.Ludouis.*decisio.*283.Rot.per Farinac. *decis.*513.*num.*5.*part.*1. Anton. Fabr. *Cod.de Sacrosanct. Eccles.definitio.*31.*num.*5.Mastrill.*decis.*229.*n.*2.Raimon. *cons.*56.*num.*6.& *cons.*58 *num.*3.qui omnes aliter capiũt, actum esse turbidum,& controuersum,non tribuens possessionem manutenibilem;quam ex contradictione in iudicio,post actum gestum de facto.

38 An autem hæc facultas reuocandi † possit reduci ad arbitrium boni viri, consulendus est Fontanell. *dicta claus.* 4.gl.26.*n.*6.& 12. vbi multa ad propositum adducit; quê secuti fuimus in vna pro Americo Capponi contra Marchionissam Hieracis,eiusq;hæredes.

Sed an, si stante hac facultate reuocandi, sequatur re-
39 uocatio cadant omnes hypothecæ † medio tempore cõtractæ per donatarium? scimus enim quod quando reuocatio fit ex causa ingratitudinis, vel alijs de causis in iure expressis,quæstionem esse multum dubiam, aliquib. sentientibus prò resolutione hypothecarum: alijs verò negantibus,*ad textum in leg.solis matrib.*7. *C.de reuocand. donat.*quos omnes videre poteris apud Pinell. *ad leg. secunda p.*2.*n.*19.*fol.*141.& puto,in præpolita quæstione, respondendum non reuocari,nisi pactum intercedat, ne res donatæ alienari possint,vel quia redeant liberæ absq; onere hypothecæ quasi ex lege commissoria, moueor, quia donatarius interim fuit pleno iure dominus,ac ideo potuit hypothecam imponere Faber. *de error. decad.* 23. *error.*4. *per totum.* qui ad propositum ait quod nulla diuersitatis ratio potest constitui inter alienationem do-
40 minij † & illam,quæ fit per hypothecam,ideo;sicuti per dictum text. in *leg.solis matrib.* non recantur alienata, quòad dominium, ita nec debent hypothecæ dicere.

Quid autem si hęc donatio non reuocetur per donantem,an hoc ius reuocandi transeat in hæredes; dic, quod minimè, quando hæc reuocatio descendit ex pacto: Peregrinus *de iur. fisci libro quinto titulo primo numer.* 92. Molfes.*ad Consuetudin. Neapolitan.titulo de renunciation quæstion.prim.numer.* 71. & 72. & *in additionibus ad dictam quæstionem numer.* 18. nec distinguimus sicuti in reuocatione,quæ euenit propter ingratitudinem,an defunctus præparauerit quærelam, iuxtà tradita per Regentem de Tappia *dicta decision.*2. *numer.*377. per plures sequentes: eo ipso enim quod donans non reuocat, censetur disponere, quod donatarius habeat, & non hæres; super quo etiam consulas Fontanell. de *pact.nupt.clausul.* 4.*gloss.*28. vbi cum prædictis residet, & disputat quando censeatur præparata reuocatio,per quam transeat ius reuocandi in hæredem, vide etiam Barbos. *in leg.*2.*in princip.part.prima à numer.*127. & *in leg.si ab hostibus.*§ *final. numer.*12. *D. solut.matrim.* Caldas de Pereira *de extinct. emphyteus.capit.*18.*à numer.*13. Flamin *de resignation. beneficiorum lib.*6.*quæstio.*3. Molin *disputat.*281. *numer.*2. idem Pereira *libro primo qq.forens.quæstion.*20.*numer.*50. Less.*de iustitia libr.*2.*capit.*18. *dub.*14. *numer.*107. Rebell. *eodem tractat part.*2.*lib.*18. *quæstion.*9. *num.*7. Azor.*institutio.moral.parte tertia*, *lib.*11.*capit.*8.*quæst.*3. Barbos. *& in capit.fin.numer.*23.*de donatione inter virum,& vxorem.*vbi omnes casus cumulat, per quos donatio reuocari possit, doctè quidem, & luculenter, ad quem recurrere poteris satis enim hæc sunt pro quæstiones,quam proposui.

PARTICVLA NONA.

ARGVMENTVM.

PATER in aduentitijs rectè contrahit cum filijs. Remissio vsusfructus an valeat in præiudicium creditorum,& fisci: legitima an possit à filio renunciari eodem modo. Clericus an possit quis effici, animo fraudandi gabellas.

SVMMARIVM.

1 *Pater licitè remittit filio vsumfructum aduentitiorum,quia habet vim potius repudiationis.*
2 *Commercium licitum datur inter patrem, & filios in profectitijs.*
3 *Vsusfructus renunciatus per patrem filio reputatur aduentitius.*
4 *Pater remittens filio vsumfructum aduentitiorum, non dicitur creditores fraudare,sed contra statim.*
5 *Legitima an possit per filium in præiudicium creditorum repudiari, & n.*8.
6 *Filio de iure debita attamen debet peti.*
7 *Præscribitur spatio triginta annorum etiam absq;spe restitutionis.*
9 *Debitor potest non acquirere omnia illa, quæ absque illius facto sibi deferuntur, quæ agnitionem, & acceptationem requirunt.*
10 *Secus in ijs,quæ ex contractu proprio descendunt.*

11 Pater

11 *Pater legitimæ filiorum præiudicare potest non acquirendo, vel remittendo vsumfructum.*

12 *Vsusfructus sicuti, & legitimæ possunt renunciari in præiudicium fisci si fraus desit.*

13 *Pater potest remittere vsumfructum filio clerico, etiàm quod exindè oriatur præiudicium publicanis, & vectigalium exactoribus.*

14 *Clericus quis si efficiatur animo fraudandi gabellas, an gaudere debeat franchitijs, & an peccet.*

TEmpus iàm est descendendi ad casus vbi donationes, licèt inter personas prohibitas fiant, validæ tamen sunt à principio; quod euenit, vel ex speciali fauore causæ, propter quàm donatio fit; vel ratione publicæ vtilitatis, cuius de causa pluries recedimus à regulis iuris priuati demum ratione pietatis, quę vbi intercedat solemnitatibus istis subiacere non debet; septem igitur inueni casus, in quibus donatio inter patrem, & filium alias inualida à sui initio valida reputatur, nec mortem expectet, nec iureiurando indiget.

Primus est, in remissione vsusfructus aduentitiorum.

Secundus in donatione ex causa emancipationis.

Tertius, in donatione ex causa studiorum.

Quartus, si prò clericatu, vel ordinibus suscipiendis donatio fiat.

Quintus, si propter merita.

Sextus, si prò legitima iure naturæ debita, vel prò alimentis.

Septimus, & finalis, si occasione matrimonij contrahendi, de quo noster est tractatus.

1 Primus casus fundatur † per textum expressum *in leg. cum oportet. 6. §. sin autem C. de bon. quæ liber.* vbi Iustinianus ait. *sin autem res sibi memorato modo acquisitas parens noluerit retinere, sed apud filium, vel filiam vel deinceps personas reliquerit, nullam post obitum eius licentiam habeant hęredes ali patris, vel aui, vel proaui eundem vsumfructum, vel quod ex hoc ad filiosfamilias peruenit, vtpote patri debitum, sibi vendicare: sed quasi diuturna donatione in filium celebranda, qui vsumfructum detinuit: quem patrę eius habere opportuerat.* Ex hoc textu inferunt Doctores valere remissionem vsusfructus factam filio in potestate, etiam nulla emancipatione præcedente, illumque filio acquiri quasi ex donatione: nam donatio dici verè non potest, sed quædam repudiatio, vt in puncto dicit Bald. *in l. illud C. de sacrosanct. Eccles.* Barz. qui alios refert *decisio. 25. num. 45.* Tiraquell. *in l. si vnquam verbo donatione largitus n. 22. C. de reuocan. donat.* Surd. *de alimen. tit. 9. q. 20. nu. 22. & cons. 258. num. 16.* Gratian. *discept. 713. nu. 24.* quem textum nequè Glossa, neque Interprete indigere aduertit nimis audax Pinell. de *bon. matern. l. 1. p. 1. num. 17. in fi.* & esse textum singularem, dixit ex Bal. Ias. *in l. frater à fratre in p. lectur. col. penul. in fin. vers. quintò fallit,* modernè Filliuc. *de contract. tract. 34. cap. 1. n. 108. fol. 515.* & generaliter regula est, quod in aduentitijs licitum † est com-
2 mercium inter patrem, & filios, nec non inter eosdemmet filios in potestate existentes, vt voluit Gloss. *in d. leg. frater à fratre.* vbi etiam Bart. quem refert Ias. *ibid. n. 37.* Castrens. *in l. dominus. de verb. obligat.* & ita intelligitur textus *in l. iubemus. 6. §. in supradictis C. de trebell.* secundum Bald. Castr. Corn. ibi addi potest Alex. *in cons. 185. n. 6. lib. 6.* Crot. in *l. si constante 2. repet. num. 120. fol. matr.* licèt contra, post Bal. videtur sentire Pinel. loco statim citato, prout solet contrà communes solus, & inermis, & ta
3 lis vsusfructus renunciatus erit aduētitius † vt ait Crauet. *in l. eum filio. p. 2. n. 46. deleg. 1.* Surd. *dicto cons. 259. nu. 16.* Gratian. *discept. 713. n. 25.*

Extenditur autem hæc nostra conclusio, vt non solùm
4 valida sit, sed etiam quod creditoribus † præiudicet, in quorum commodum resultabat patrem habere locupleciorem ex filij vsufructu, vt voluit tex. *in l. patrem. 19. & l. debitorem seq. de his, qnæ in fraud. cred tor.* Bero. *cons. 43. num. 6. lib. 1.* Cardin Mantic. *de tacit. & amb. lib. 13. tit. 38. num. 14.* Roland. *de lucr. dot. q. 40. num. 12.* Stefan. Gratian. qui dum hæc scriberem, fato cessit. *disept. 271. nu. 34.* licèt contra argumentetur. Fontanell. *de pact. nupt. claus. 4. glos. 9. p. 5. n. 75. cum duob. sequentib.* dicens non procedere nisi fiat renunciatio ante acceptationem secutus in hoc Port. & Rimin. Iunior. *in §. primo. per. quas personas nobis acquir. &* Ancharan. *cons. 106. n. 3.* attamen ipse se explicat in *nu. 117.* loqui in vsufructu iam quæsito: extendendo ad legitimam, quod fortius repudiari non possit dum est de iure debita, in quo inuenio, contrà eum tenere Giurb. *ad. consuet. Messanæ c. 5. gloss. 7. n. 12.* dicens, quod non indiget reprobatione dum sequitur Anchar. communiter reprobatum; ego verò Fontanell. sequerer circa primum, nec discederem ab opinione Giurbæ circa legitimam; dum enim Fontanell. vim facit in repudiatione iuris iàm quæsiti, non permittenda debitori, non possum nisi ei assentire; nec enim inuenio, Giurbam aliud probare, ni fallor imo expressè *in cap. 1. gloss. 8. num. 16. vers. at si radicatum.* hoc fatetur; citans Fontanell. hoc loco, & addens Falaez *de maiorat. part. 4. q. 23. nu. 62.* Monter. *prò vxor. amitæ. par. 3. n. 252.* Sess. *decis. 127. n. 28.* Gomez *ad l. 48. taur. n. 9.* cumq; laudat. *d. cap. 1. glos. 12. n. 19.* quibus accedit Perein. *decis. 55. n. 8. vers. nec obstat.* dum autem ex hoc inferre videtur, legitimam repudiari non posse † ex
5 quo est de iure debita, neganda est consecutio, non solum quia debita intelligitur reuocabiliter, vt respondent omnes infrà citandi, & alij per Giurb. *d. cap. 5. glos. 7. num. 10 & 11.* sed etiam quia si hoc verum esset, cogeretur filius quodam modo hæres necessarius fieri in illa quota, & respondere respectiuè creditoribus hæreditarijs, quod satis absurdum esset. Et contra Iustiniani constitutionem *in l. scimus 22. C. de iur. deliber.*

6 Verior ergo opinio est, quod legitima, † & si iure filio debeatur attamen quod hoc intelligatur si petat, gloss. *in l. scimus D. de inoff. testam.* vbi Doctores & Iason in primo notabili, Ceph. *cons. 479. num. 22.* Burs. *cons. 355. nu. 45.* Mex. *in pragm. tax. pan. coucl. 6.* Monter. *decis. 35. n. 83.* Petra *q. 15. n. 31. de fideic.* Peregr. *cons. 71. n. 9. vol. 2. & cons. 46. à n. 14. vol. 3.* Papon. *cons. 4. n. 18.* nouissimè Mart. *de succes. p. 4. q. 21. art. 10. n. 81. tom. 2.* post Mangil, *de imputat. 4. num. 19.* alias verò non posset præscribi, & tamen scimus, præscribi spatio triginta † annorum, vt modernè de-
7 scurrit ad partes Merlin. *de legit. lib. 5. tit. 3. q. 19. per tot.* post quamplures, quia si ipso iure efficeretur proprium filij patrimonium, frustrà hæres allegaret præscripsisse, quia contra possidentem non præscribitur *l. male agitur 2. C. de præscript. 30. vel. 40. annor.* nec respondeatur hoc procedere quò ad possessionem corporū hęreditariorū pro rata legitimæ, etenim procedit etiam respectu dominij, & iuris petendi legitimam, nulla spe remanente, neq; via restitutionis in integrum, vt dicit idem Merlin. loco præcitato, & nos latè in oratione siue responso pro Don Cæsare Torniainbene contra Margaritam Gaetano; & ideo stantibus prædictis, quod legitima possit in prejudicium creditorum renunciari fuit decisum in Senatu Neapolitan. apud Franc. *decis. 101. num. 16. &* in Senatu Pe-
8 demontano *decisio. 95. n. 42.* per Osasch. & in Regno Aragoniæ Regens Sesse *decis. 127.* & in Parlamento Parisiensi Annæus Robert. rerum iudicatarum *lib. 3. c. 12.* parū ergo deferendum est Fontanellæ, & minùs Merlino *de legitima lib. 2. tit. 2. q. 19. per tot.* qui contrarium etiam tenet.

Ex quibus elici potest regula generalis, quod omnia, quę nobis tā facto legis statuti, quam facto hominis deferuntur, absque nostro tamen facto; quæque nostram declarationem requirunt, nunquam perfectè quæsita dici

9 pos-

9 possunt, antequam agnitio † præcedat; ideoque possunt per nos non acquiri, & refutari, nolendo locupletes effici, etiam quod ex hoc creditoribus nostris præiudiciũ oriatur. Text. est *in l. qui autẽ. 6. D. de his, quę in fraud. cred.* vbi I. C. ait. *qui autem cum possit aliquid quærere, nõ id agit, vt acquirat ad hoc editum non pertinet; pertinet enim edictum ad diminuentes patrimonium suum, non ad eos, qui id agunt, nè locupletẽtur,* & Latius *in l. 1. §. vtrum. D. eod. tit.* conferunt text. *in l. si sponsus. 5. D. de donat. inter vir. & vxor. l. non. 149.* vbi multa similia adducit, quæ ne longior sim, omitto.

Diximus ex facto nostro; nam si ex propria conuen-
10 tione aliquid nobis deberetur, † non posset in præiudicium creditorum remitti §. ex conditionali *institut. de verb. obligat.* Pergr. *de iur fisc. lib. 6. tit. 7. num. 4.* Tiraq. *de retract. §. 1. glos. 10. n. 45.* Giurb. *d. loco capit. 5. glos. 7. n. 14. fol. 425.*

Licèt obstare videantur tradita per Pereir. *decis. 55. n. 5.* dum affirmat patrem grauatum ex perpetuo maioratu posse ante tempus illum proximè successuro restituere, priuando se eius fructibus, saltim ante acceptationem, certum enim est ex contractu deberi, quando à Principe institutum est, vel in contractu. Sed verius est non obstare, quia ex alieno, non ex propiro contractu descendunt.

Et iuxtà id, quod diximus de lucris prouenientibus ex lege, & facto hominis, circà omnes casus, in quibus conclusio prædicta locum sibi vendicat, adeundus est Giurb. *d. cap. 1. glos. 8. a n. 9. vsque 13. & cap. 5. glos. 7. & 8.* per totas, vbi nil intactum relinquit.

Ampliatur principalis cõclusio, vt valeat hæc remissio
11 vsusfructus etiam in præiudicium legitimæ † filiorum vt probatur ex dicto text. *in l. cum oportet. §. sin autem, & ibi Mendes,* Gomez. *super l. 48. taur. num. 10.* Gutier. *super tit. de pact. in init. num. 31.* Molin. *disp. 8.* Sances. *de matrim. lib. 6. disput. 4. num. 18. & disp. 5. vum. 3.* Dom. Regens Sesse *decisio. 127. num. 28.* mouentur ex eo quòd licèt filij dicantur quodammodo creditores legitimæ ex quo potest pater etiàm consumendo filiorum legitimam, diminuere magis poterit, remittendo vsumfructum vni ex filijs; intantum quòd stante ratione prædicta possit hoc facere etiam post ius quæsitum, & acceptationem ad differentiam aliorum creditorum verè, & propriè.

Ampliatur secundò, hoc etiã licere in præiudicium fisci † vbi nulla fraudis coniectura concurrat, Azeued. *in l. 3. n. 141. titul. 10. lib. 4. nouæ recopilat.* cuius distinctionem vti veriorem sequitur Giurba. *ad consuetud. dict. cap. 5. glos. 8. n. 18.* post relatas contrarias opiniones, & nos diximus suprà in *secundo discursu part. 2. primæ. tractat. n. 27. cum plur. sequent.* vbi alia ad hæc pertinẽtia adduximus.

Amplio tertiò, vt valeat hęc remissio etiam in præiudicium publicanorum, siuè exactorum vectigalium, vt sicuti patri permittitur remittendo vsumfructũ, præiudicare creditoribus, & fisco, respectu condemnationis, & mulctæ; ità facilius etiam respectu gabellæ, in casu quo remissio facta sit ad fauorem filij clerici exempti à solutione vectigalium, pro introducendis fructibus remissis in Vrbem, vt consului in casu occurenti prò Clerico Ioan. Baptista Cigala ex nobili familia Ianuensi contrà conductores vectigalis impositi super vino, qui arguebant frau-
13 dem ex dicta remissione vsusfructus, etenim dato adfuisset cogitatio fraudandi † in consequentiam datia, attamen quia actus est de per se licitus, non releuat allegare præiudicium oriens in consequentiam, quia primaria intentio inspicienda est: nec ad rem facere videbatur, commoditatem patri quæri. ex Milan. *decis. 3. a num. 31. lib. 2.* quia dum tenetur dare computum de fructibus: clarum est, quod solutio datiorum illos diminuit, & tanto minus clericus à patre recuperabit, quanto plus ipse expendit in sumptibus rei inter quæ venit solutio gabellæ ad quæ
14 videndus est etiam post hæc impressus Pater Diana † in suis satis doctis *resol. moral. titul. de imm. Eccl. resol. 43. & 69. & in miscellan. tract. 2. resol. 22.* vbi discurrit; an & quando dicatur fratres admissa. *& quæ dixi supra p. 8. n. 34. fol. 278.*

PARTICVLA DECIMA.

ARGVMENTVM.

DOnatio ex causa emencipationis inter patrem, & filium, an valeat discutitur; & an pater taneatur illam facere. Statuti de continuanda possessione vis traditur. Donatio simplex, an ob causam sit prædicta disputatur, & subsequenter, an imputetur, vel conferatur. Aliqua de inæqualitate vitanda inter filios aduertuntur. Minorum donationum vis traditur, & de obligatione dotandi pænes fratrẽ. Vsusfructus acquisiti huius donationis titulo remissio quid operetur; & an liberet patrem ab oneribus super dote, & vsufructu debitis, vbi illa soluere sibi accolauerit. Et quando maritus teneatur executiuè pro oneribus debitis super dote, & an cessionarius vxoris possit maritum cogere personali actione, & eum carcerare, & de cessionario ex causa onerosa, & lucratiua, & de compensatione, quando obijci possit cessionario, & quid si cessio sit contenta in scriptura priuata. Demum an bona donata, vel propria hæredis possint fideicommisso supponi, & quando illud teneat, et an quis possit esse hæres indiscretus, & teneri pro viribus hæreditatis.

SVMMARIVM.

1 *Donatio in premium emancipationis facta, valeat inter patrem, & filium à sui initio.*
2 *Pater non cogitur donare filio æmancipationis causa, ratione quia pater nullum commodum sentit.*
3 *Libertas inæstimabilis thesaurus nulli comparandus.*
4 *Filius potius est debitor patris ex causa emancipationis, quàm pater filij.*
5 *Pater à filio nil potest recipere, vt eum emancipet, et reciendo in suam legitimam imputaret, imò secundum Bartol. efficitur indignus filij successione.*
6 *Stipulatio de operibus filij non valet, si fiat adhoc vt eum emancipet.*
7 *Parentes de consuetudine solent aliquid filijs donare, quando eos emancipant, et si libertas sit.*
8 *Differentiæ omnes, inter suos, et emancipatos, an sint sublatæ. et an aliquæ remaneant, et n. 11.*
9 *Ius immiscendi in suis nullo temporis spatio præscribitur.*
10 *Statutum de continuanda possessione, idem operatur, quod suitas respectu sui.*
12 *Simplex, an ob causam, est donatio emancipationis causa facta.*
13 *Simples inter viuos donationes, regulariter non imputantur.*
14 *Imputatio repugnat liberalitati, quæ inest in simplici donatione.*
15 *Simples donatio dicitur quãdo defecit causa impellens, siuè ex naturali instintu, siuè ex ciuili obligatione descendat.*
16 *Causa debet esse in donante, non in donatario, vt donatio dici possit ob causam.*
17 *Inæqualitas, ne inter filios, oriatur, imputantur illa, quę alias non computarentur.*
18 *Inæqualitas ratione receditur à regulis iuris communis, nec iudex dicitur male facere.*
19 *Pater præsumitur æqualiter diligere filios, et ità interrogatus respondere censendum est.*

20 Lega-

20 *Legatum generis aliquando non comprehendit aliquas species, vt æqualitas seruetur inter filios.*

21 *Mater disponens in vnum ex filijs, de toto eo, quod disponere potest, intelligitur disposuisse de eo quod potest de iure communi, & non consuetudinario pro æqualitate.*

22 *Testamentum, in quo æqualitas seruatur, præfertur alteri inter filios loquendo.*

23 *Hæres particularis contribuit in oneribus, ratione inæqualitatis vitandæ, inter filios, vel nepotes.*

24 *Iudex arbitrabitur, an pater familias voluerit vt donata per eum inter viuos vni filio debeant imputari, admittendo coniecturas.*

25 *Pater quando donat, potest mandare, vt donata in legitimam imputentur, secus potest donationem perfectam, vt num. seq.*

26 *Et post factum, neque per viam declarationis potest grauare filium, vt donata imputet in legitimam.*

27 *Declaratio est verbi dubij congrua dispositio, nil noui inducens.*

28 *Pontifex Max. non potest declarando mentem suam circa gratias concessas derogare iuri tertio quæsito.*

29 *Iudex non debet terreri, de declarationibus per supremos Princeps factis ad præiudicium tertij.*

30 *Imputantur ea, quæ à patre filio dantur, non titulo donationis sed mercedationis.*

31 *Collatio quando fit de rebus donatis, & imputatio locum habet, sed non è contra.*

32 *Facilius fit, quam imputatio, & ratio assignatur.*

33 *Donatio facta filio in potestate ex causa emancipationis an conferatur pro, & contra.*

34 *Collatio debet fieri inter emancipatum, & suum, etiam de bonis titulo simplicis donationis habitis, quod secus est inter suum & suum.*

35 *Debet fieri, in casu vbi magna inter filios inæqualitas resultaret.*

36 *Ad eam inducendam leuiores coniecturæ sufficiunt, quia filius agit de lucro captando.*

37 *Emancipationis causa facta donatio reuocari non potest, nequè patri retrodonari quod intellige vt statim.*

38 *Decretum alienationi rei minoris absque iusta, & legitima causa interpositum, non tenet, & ex hoc non intrat vbi donatio celebratur; & n. 47.*

39 *Donare idem est, quod perdere, ideo decretum in ea non iuuat.*

40 *Curator rectè non datur, ad effectum donandi, ideo concessus nulliter censetur.*

41 *Actus præiudicialis minori sunt relinquendi in suspenso, nec per iudicem probandi, vsquequo minor maior efficiatur.*

42 *Renunciatio facta per sororem minorem fratri quatenus donationem continet, est nulla, etiam stante decreto.*

43 *Amissio lucri non potest fieri quin sit damnum, maximè pro minore.*

44 *Pater non potest alienare bona filij sub prætextu quod illa ipsis donauerit.*

45 *Non potest diuidere bona inter filios aduentitia, sine decreto iudicis.*

46 *Minor non potest dotare personam extraneam etiam cum decreto, imo nec sororem si aliunde habeat.*

47 *Adultus habens curatorem, reputatur non habere, quo ad effectum donandi.*

49 *Obligatio dotandi dicitur translata in fratrem, mortuo patre filio hærede instituto, ex quo cohæret bonis.*

50 *Frater in subsidium tenetur dotare sororem non habentem aliunde amplia vt statim.*

51 *Pater titulo donationis assignans filio integrum vsufructum maternorum; an possit postea sub prætextu diuisionis inter alios, eum illo defraudare.*

52 *Vsusfructus vna vice quæsitus, & acceptatus, non potest in præiudicium creditorum refutari.*

53 *Accollatio oneris respectu rei, durat tantummodo durante possessione penes accollantem.*

54 *Pater an ratione commoditatis ad onera teneatur, super re filij debita, quam non administrat.*

55 *Non potest præiudicare creditoribus remittendo filio vsufructum iam quæsitum.*

56 *Vsusfructus titulus immutatur in patre, mortua matre filiorum, substantia vero minimè.*

57 *Accollatio expressa, an cesset, cessante possessione, quando accollans principaliter se obligat.*

58 *Maritus, qui in se assumpsit onera super dote non liberatur si dotem voluntariè in filios tranferat, & numer. 63.*

59 *Possessor qui voluntariè desijt possidere, habetur pro possessore, & de quo possessore procedat, regula, traditur.*

60 *Possidere aliud, est aliud in possessione esse.*

61 *Pater remittendo filio vsufructum agnitum dicitur donare.*

62 *Obligatio iam intuitu rei facta aliquando non cessat, cessante possessione vt hic.*

64 *Maritus, cui mulier omnia bona sua dotauit, tenetur ad onera, tam constante quàm soluto matrimonio, remanentibus filijs etiam executiuè.*

65 *Donatarius omnium bonorum, quo ad soluenda onera, habetur vti hæres cum beneficio inuentarij.*

66 *Maritus non tenetur executiuè in bonis dotalibus, quando bona fuerunt ei dotata franca, & libera, sed contra statim.*

67 *Habens dotem cum oneribus, dicitur tanto minus habuisse dotis nomine, si exprimantur onera.*

68 *Maritus non potest directo exequi pro oneribus super dotis debitis, quando mulier habet parafrenalia, vel recumeram.*

69 *Mulier præsumitur, quòd omnia dederit in dotem, & quæ non apparente traditione, an præsumantur dotalia, an parafrenalia.*

70 *Cessionarius vxoris an possit contra maritum procedere ad capturam personæ, & quid si est facta cessio non Iudicem in datione insolutum iudiciali, vt numero 73.*

71 *Beneficium deducto ne egeat, importat primario ne quis carcerari possit.*

72 *Cessionario rectè opponitur compensatio ex persona cedentis, quod intellige vt infra n. 74.*

73 *Cessionarius ex causa onerosa, consequitur pluspuam cedens in cogendo nomine cesso.*

75 *Actio cessa post quam fecit liberum transitum in cessionarium non potest vulnerari exceptionibus excedentis persona, quod limita vt n. 80.*

76 *Debitor cessus dotis nomine, non potest opponere compensationem marito ex persona dotantis: sicuti neque hæres viri opponere vxori ex persona dotantis.*

77 *Maritus dum patitur litem agitari cum vxore, non potest impedire executione sententiæ in bonis sibi dotatis contra Fontanellam.*

78 *Mulieres in Regno nunquam ad actus Iudiciales accedunt nisi à viris auctorentur.*

79 *Debitor cessus si hypothecarius creditor cedentis sit, an possit iure retentionis vti contra cessionarium exigentem.*

80 *Cessio si fiat in priuata scriptura, quæ trino teste careat, non operatur*

operatur exclusionem compensationis.

81 *Apodixa ex præsumptione l. scripturas præsumitur facta repetita die: etiam si ex ea agat alius habens ius à creditore.*

82 *Facta per decoctum magis præsumitur fraudulenta ad leg. scripturas.*

83 *Non præiudicat tertio si trino teste munita non sit.*

84 *Fideicommissum an possit à donatore imponi in bonis donatis discutitur.*

85 *Potest imponi in bonis propriis hæredis si nominatim fiat.*

86 *Inde finitum non æquipollet vniuersali in hac materia.*

87 *Dominus partis censetur de sua parte disponere nè rem alienam in fideicommisso includere videatur.*

88 *Socius disponens, vel contrahens super re communi, censetur de sua parte disposuisse.*

89 *Hæredis propria non veniunt in generali, vel vniuersali fideicommisso; in hac quæstione Dominus Vincentius Fusarius laudatur.*

90 *Fideicommissa antiqua hæredi debita, non veniunt in generali fideicommisso.*

91 *Testamenti approbatio in hac specie, non operatur præiudicium respectu bonorum propriorum, quia quæstio est voluntatis, etiam si fideicommissum antiquum expiraret in personam hæredis.*

92 *Inuestituræ feudorum in Regno don dantur, nisi probanti se esse hæredem vltimi defuncti, nec per hoc quis præiudicatur in propriis iuribus, verbum enim, hæres in feudis latè patet.*

93 *Possessio feudorum continuatur in hæredem scriptum, etiã incapacem, ex veriori in Regno seruata opinione.*

94 *Donatarius nominans se hæredem, non sibi præiudicat in bonis donatis.*

95 *Hæres efficitur, qui gerit actum, quem alius nisi hæres gerere potest.*

96 *Hæres quando non præiudicetur ex eo quod apposuit in inuentario bona propia.*

97 *Testator expressè potest rem hæredis fideicommisso submittere, si hæres consentiat, aliàs secus, quod intellige vt statim.*

98 *Bona donata sunt ità propria donatarij, vt veniant in generali dispositione propriorum.*

99 *Elusoria, nè reddatur dispositio verba, impropriantur.*

100 *Verba si vno sensu capta omnia adimplentur, alio verò partim sic partim minimæ tunc ea capi debet interpretatio, vt omnia effectum sortiantur.*

1 SEcundus est casus donationis in præmium emancipationis factę,† qui conuertitur cum penultimo modo donationis cõfirmandę, nam ideo hæc donatio valet à sui initio; quia supponit præambulam emãcipationem qua stante liberum est patri filio donare; vndè cùm ad saturitatem dixerimus dicto loco, qui est in particula septima secundi discursus vltra progrediendũ non erit, circa inuestigationem originis ipsius, eiusque validitatis: maximè cum omnia doctiori, & pleniori calamo tradiderit D. Giurba in locis superius citatis; solummodo aliquas excitabimus dubitationes, quas soluemus.

Primo, an cogatur pater emãcipationis causa donare.

Secundo, an donando, talis donatio dicatur simplex vel ob causam.

Tertio an subsequenter imputetur, vel conferatur.

Quarto, an sit donatio de sui natura irreuocabilis, vel possit ob aliquam causam reuocari.

Quinto an si pro donatione omnem remiserit vsufructum, liberetur à solutione onerum in se assumptorum.

Sexto an in talibus bonis moriens possit filium fideicommisso onerare.

Supposito ergo hanc donationem valere, vt firmant omnes citati *partic. 7. huius discursus*, quibus addendi sunt Mangil. *de imputat. q. 30. nu. 44. fol. 161. & q. 45. nu. 34. fol.* 206. Crass. *in §. legitima q. 22. n. 7.* Marta *de succes. legal. p. 1. q. 25. art. 11.* in quantum ad primum resolutè concludimus patrem non cogi filio emancipationis causa donare

2 † haud enim ipse ex actu emancipationis, aliud nisi dãnum consequitur; Primo dum amittit medietatem vsufructus maternorum, nec non integrum omnium bonorum acquirendorum, cuiuscumq; generis existant.

Secũdo propter quamplura incommoda, quæ enumerat Glossa *in §. ius autem instit. de patr. potest.* quæ exornat Marius Giurba *ad consuetud. Mes. cap. 3. glos. 8. à nu. 3. vsque 9.* filius verò è contra consequitur omnia prædicta, & quod pluris est, libertatem quę vbiq; terrarum iuę-

3 stimabilis thesaurus † existimatur: alteri non comparandus, §. *præterea instit. quib. mod. ius pat. potest. soluit. l. libertas* 107. *D. de regul. iur. l. filius familias* 117. §. 2. *D. de legat. primò l.* 1. *C. de emancip. liberor.* Barbos. *in l. si constante in principio nu.* 85. *D. solut. matrim.* Augustin. Barbos. *in cap. de appellationib. num.* 11. *de appellat. fol.* 630. vnde Marta *de succes. d. parte prima quæst.* 25. *articul.* 11. *num.* 18. *fol.* 606. dixit quod ex notariorum imperitia prodijt, vt donatio hæc in præmium emancipationis nuncupetur, cum ex mente Abbatis comitis mei in *cons.* 116. *libr.* 1.

4 potius in dicto casu pater deberet expectare præmium † à filio, quàm filius à patre, quòd ante eum firmauit Bart. *in l.* 1. §. *nec castrense Cod. de collation. bonor.* & tres textus adhoc inducit Decian. *respons.* 41. *numer.* 12. *cum seqq. lib.* 1. benè Tiraquell. *in l. si vnquam verb. donatione largitus num.* 146. *C. de reuocand. donat.* Molin. *de rit. nupt. libr.* 3. *cap.* 14. *num.* 34. quo per exagerationem dictum existimo, cum patri prohibitum sit pro emancipando fi-

5 lio aliquid ab eo accipere, † vnde in suam legitimam imputaret, *l.* 1. §. *si parens D. si quis à parentibus fuerit manumissus.* Magon. qui concordantes allegat. *decis.* 84. *numer.* 26. *in lucens.* imò plus dicit Bart. seriosè loquens *in l. vtrũ D. de uerbor. oblig.* quod si aliquid hac de causa recipiat, a filij luctuosa successione excluditur; hinc fit, vt nequè hoc quæsito colore operas † etiam filij stipulari sibi possit,

6 docet Surd. *de aliment. titul.* 4. *quæst.* 28. *num.* 6. Berengar. *de matrim. ad Morgan. contract. capit. ante penult. numero* 7. Molin. *de ritu nuptiar. lib.* 3. *quæst.* 80. *ante num.* 38. vbi ampliat ad patronum, qui per pecuniam seruum manumittit; ex hoc enim prohibetur contratabulare eius testamentum, turpiter namquè videtur se gessisse, pecuniam accipiendo.

Cæterum licèt hæc ita sint, inualuit tamen mos, vt pa-

7 rentes aliquid filijs erogent emancipationis causa, † vt notat Aretin. *in dicto §. præterea instit. quib. mod. ius. potest. fol.* Tusch. *verbo emancipatio concluf.* 112. quam meram liberalitatem esse ostendit noster Giurb. *dict. cap. 3. gloss.* 10. *in princip.* nec negat Anton. Faber. *de error. pragmatic. decad. 42. err. 1. num.* 8. ibi (fateor quod vult Bartholus nil pa trẽ debere filio in præmium emancipationis, quia beneficium maius est quod accipit filius, à patre,) & cætea, quę sequuntur, licet inde inferat ob causam donationem esse, ea ratione quod filius desinat esse in patris familia, quod respectu ipsius patris quodammodo onus reputatur, secundũ Fabrum inferens etiam quod ex tunc libera sit patri testandi facultas; quasi per Iustiniani nouellam 118. *tit. de hered. ab intest. venient. cap.* 1. non sint omnino

8 sublatę, vt aliqui putant, differentiæ † inter emancipatos, & suas, sed remaneãt quamplures; licet aliquæ cessent, vti est illa quod in emancipato requiratur actus aditionis, vel gestionis, in suo verò nullus requiratur idem Faber. *de error. decad.* 34. *error.* 9. *num.* 16. *decad.* 29. *error.* 10. *n.* 25. vnde descendit quod ius adeundi in emancipato præscribatur spatiũ triginta annorũ *l. licet.* 8. *C. de iur. deliberãd.*

9 in suo verò secundum aliquos nullo tẽpore præscribitur: † vt esse magis communem opinionem probat Ceuall.

*quæst.*714.vbi multos allegat,sequitur Emil.Gallus *de excep.2.num.27.fol.*549.etiam si nulla præcedat declaratio hæc est enim virtus suitatis,de qua alibi diximus, fuisse communicatam statuto nostro de continuanda † possessione, quod idem operatur in quocumq;hærede, quod operatur suitas ad fauorem filij,in potestate existentis , etiam quo ad transmissionem , Addens ad Alexandr. *consi.*89. *verbo non adita lib* 2.quem sequitur Tusch. *verb. statutum concl.*626.*num.*16. aliæ autem differentiæ , quæ vsquæ hodie durant inter suos , & emancipatos videri possunt†apud Anton. Fabrum *dicto error.*10. *n.*25.*cum seqq.*Crass.*in* §.*suitas q.*4.*n.*9.ne videar eorum dicta transcribere.

Per hæc sit conclusio,nullam inesse patri necessitatem, donandi filio emancipationis causa sicuti è contra non potest absque turpitudinis nota aliquid à filio ex dicta causa recipere.

Sequitur ergo secundum, an hæc donatio sit simplex , an vero ob causam , nam quod simplex sit†frequentius tenent nostrates.Dinus *in authentic.ex testamento* ibiquè Bald.*colum.*2.*vers.secundum capitulum,*vbi Barbat.in addition.Decius.*col.*3.*vers.nec obstat si dicatur,*idem Bald.*in leg.vltima verbo liberalitatis C.de emancipat.liber.* dicens nō inueniri meliorem textum in toto corpore iuris. Cynus *in l.vt liberis de collation.* dicens ità omnes tenere, & ibi etiam Iacob. Butrigar. Bartol. Bald. Ioannes Faber, Angel.Castrens. Raphael. Alex. & Franciscus de Accolt. & ante prædictos Guliel.de Cuneo *in l.si tibi, & potissimè* Bald.*D.si cert.pet.*Tiraq.*in l.si vnquam in verbo donatione largitus num.*146.*C.de reuocan.donat.* Crauett.*consi.*85.*nu.*2.Ceph.*consi.*183.*num.*31. Iulius Clarus §.*donatio.quæst.*8. *vers.successiuè quæro* additio ad Magon.*decis.*84.Riminal. Iun.*consi.*811.*n.*7.Mangil.*de imputat.quæst.*15.*n.*39.*& qu.* 47.*n.*11.Massin,*in l.in quartam n.*407.*D.ad l.falcid.*Crass. *in* §. *legitima quæst.* 22 *n.*7. *Marta de succes.par.*1. *quæst.* 25.*art.*11.*num.*17.*&* 18.Sesse *decis.*405. *ante num.*4. ex nostris Intrigliol.conciuis meus *decis.*14. *num.*22. Giurb. qui alios refert *dict.c.*3.*gloss.*10.*n.*5. *& Gloss.*11. *num.*1.*&* 4.inferēs ad capitulū 61.Regis Ferdinādi de insinuatione loquentis, comprehendere hanc donationem , ratio est illa, quam prædiximus , videlicet quod hæc donatio est merè voluntaria,& spontanea, & indè mera liberalitas , quæ nullam habet causam, quæ vrgeat , ad hoc vt possit ob causam donatio dici.

Sed contra tenuerunt Riccad.de Malumbra , Cynus , & Salycetus quos sequitur Bald.*consi.*61.*super puncto lib.*1. Bart.*in l.peto num.*6.*per illum textum D.de leg.*2. Bald.*in l.scimus num.*2. vbi Salycet.*Cod.de inofficios. testament.*Alex.*consi.*152.*n.*20.*lib.*2.Soccin.Nepos *in l.quartam n.*337. Pic.ibi *n.*189.*&* Ripa *n.*147. *D.ad l.falcid.*Iacob.de Arena,Oldrad.& Nicolaus de Matarellis *in leg.vt liberis Cod. de collat.*referens se ità obtinuisse Alberic. Raphael Comens.& Barbat.quos allegat.Tiraq *dicto verbo donatione largitus num.*147.Carpan.*ad statut.Mediol.cap.*485.*num.* 38.Vasquez *de succes.creat.*§.30.*num.*259.Peregrin.*de fideicomm.art.*36.*nu.*125. Merlin.*de legitima libr.*2.*tit.*2.*q.* 29.*n.*26. *cum sequent.* quam opinionem veriorem esse multis iuribus, & rationibus ostendit Anton. Faber.*decad.*42.*error.*1.*an.*8. mouentur , quia licèt pater nil filio debeat ex causa prædicta ; attamen negari non potest , quin illa sit causa donandi , & quin pater aliquod commodum non sentiat ex emancipatione filij.

Existimo à priori sententia recedēdum non esse, neq; in iudicando,neq;in consulendo,quam tenendo , ita respondere poteris tenentibus contrarium,videlicèt,quòd non sufficiat quælibèt causa adhoc , vt donatio simplex non sit,sed necesse est,quod causa sit talis, quæ sit vrgens habito respectu ad personam donantis , vt statim dicemus , & annuit Faber loco statim citato in materia imputationis.

Supposito ergo hanc donationem simplicem esse,subsequitur indubitata decisio tertij,dubij imputetur videlicet an nomine ex quo cum certum sit, simplices inter vnos donationes non imputari,† per regulam *leg.si quis do* 35. §. *generaliter C.de inofficioso test.* quam sequuntur Glosa Iaso.& cæteri scribentes Crauett. *consi.*136.*num.*2. Bertrand.103. *col.*3.*vol.*5. Ripa *in l. quartam num.*151. vbi Ruin.*num.*42.*D.ad l.falcid.* Rota Auenion. *decis.*36. Crass.§.*legitima quæst.*22.*n.*1.*&* 4. citans Vasq.*de succes. sion.creat.*§.30.*n.*254.*& in n.*258.Cucch.qui hanc incon- cussam esse opinionem affirmat , in authen. *nouissima* §. *data inter viuos non imputari numer.*20. Surd.*consi.*75.*n.*5. Peregrin.*de fideicomm.art.*36.*n.*125. *vers.intellige* Mart. *de succes.par.*1.*quæst.*25. *art.*11.*num.*22. *vers.sed donatio pura* Coras.*in l.filium quem habentem n.*214. *C.famil.ercis cun.* Mangil,*de imputat.quæst.*14.*n.*16.*& quæst.*16.*nu.*3. Merlin.*de legitima lib.*2.*titul.*2. *quest.*29.*num.*6. *Giurb. ad consuet.Mess.c.*3.*gloss.*11.*n.*1.vbi alios citat Rota Roman. apud Seraphinum *decis.*568. & apud Cardinalem Ludouisius *decis.*568. Ant.Faber.*in Cod.lib.*3.*tit.*19.*de inofficioso testamento defi.*30.neque hæc imputabitur; vt in specie tenent omnes præcitati patres, & ratio est , quia cum diximus hæc donatio simplex sit , & ex mera patris liberalitate descendens , non potest tractari de imputatione quæ de sui natura repugnat † liberalitati, quam exercet pater in casu,vbi purè,& simpliciter donat; quasi ostendere volens,velle se,quod donatarius huiusmodi bona ita donata habeat præcipua.

Simplicem enim dicimus illam donationem , vbi nulla interuenit causa,quæ vrgere vel implere potuit donatorem ad donandum,†siue ex naturali vinculo impellatur siue ex ciuili , respicimus enim personam donantis , & non donatarij,quando cognoscere volumus,adsit ne causa donandi: vt discurrit Crauett.*consi.*114.*nu.*7.Cornè *consi.*45. *col.*4.*lib.*4. Tiraq.post alios *in dicta leg.si vnquam verbo donatione largitus n.*124. Menoch.*consi.*261. *numer.* 13.Caroc.*casu* 86.*num.*21. Medices *consil.*108. *numer.*18. Fontanell.*de pact.nupt claus.*4.*glos.*1.*nu.*26.*&* 30. Molin. *de ritu nuptiar.lib.*3.*quæst.*21.*num.*11. Anton.Faber.*dict. defi.*30.*num.*3.*C.de inofficioso testam.*Stephan.Gratian.*discept.*984.*nu.*38.*tom.*5. *&* nos infra *in discursu* 3.*part.* 6. *huius tractationis vers.contra verò* limitatur modo cōclusio prædicta, vt non procedat, quando ex non imputatione magna resultaret inæqualitas inter donatarium, & cæteros filios; Bald.*in l.illud.C de collat.* Fabian. Giochis *in authent.nouissima quæst.*9.*nu.*93.*C.de inofficios. testament.*per text.*in l.vt liberis* 17.*C.de collat.*Ancharan. *consi.*365.*num.*9. Menoch.*consi.*153.*num.*16.*&* 24. Eugen. *consi.*54.Merlin.*de legitima libr.*1.*tit.*2.*quæst.*20.*nu.*50.*fol.* 213. quidquid voluerit Ripa *in dicta leg.in quartam num.* 150.quem sequitur Crass.*in* §.*legitima quæst.*22.*numer.*5. quia contra eos communiter tenēt DD. tàm in terminis imputationis, quàm etiam collationis , moti ex eadem ratione vt potest videri apud Fachin.*lib.*5 *controuers.cap.* 81.in medio Molfes.*in addition.ad consuet.par.*4.*quæst.*25. *n.*9.vbi alios allegat Parlador.*quotidian.differentiar.c.*150 §.1 *n.*3.quidquid dicat de iure Hispanico.

Quę limitatio fundatur super præsumpta patris voluntate ex qua iudex motus quandoq;recedere potest ab eo quod scriptum est,& à regulis iuris communis, vt æqualitas† inter filios seruetur ad text. *in l.cum pater* 79. §.*euictis D.de leg.*2.Eugen.*dicto cons* 54.Peregrin.*de fideicomm.art.*36.*n.*123.Merlin.*dicta quæstio* 29.*n.*53. & quod hoc faciendo iudex debeat laudari, & non reprehendi, firmat Viuius *decis.* 289. *num.*23.*lib.*2. dicens hanc fallentiam prodesse posse,Aduocatis ad panem lucrandum, & optima quidem ratione, nam dum non constat de expressa voluntate patris,an voluerit filiū talia bona habere præci-

operatur exclusionem compensationis.

81 *Apodixa ex præsumptione l. scripturas præsumitur facta repetita die: etiam si ex ea agat alius habens ius à creditore.*

82 *Facta per decoctum magis præsumitur fraudulenta ad leg. scripturas.*

83 *Non præiudicat tertio si trino teste munita non sit.*

84 *Fideicommissum an possit à donatore imponi in bonis donatis discutitur.*

85 *Potest imponi in bonis propriis hæredis si nominatim fiat.*

86 *Inde finitum non æquipollet vniuersali in hac materia.*

87 *Dominus partis censetur de sua parte disponere nè rem alienam in fideicommisso includere videatur.*

88 *Socius disponens, vel contrahens super re communi, censetur de sua parte disposuisse.*

89 *Hæredis propria non veniunt in generali, vel vniuersali fideicommisso; in hac quæstione Dominus Vincentius Fusarius laudatur.*

90 *Fideicommissa antiqua hæredi debita, non veniunt in generali fideicommisso.*

91 *Testamenti approbatio in hac specie, non operatur præiudicium respectu bonorum propriorum, quia quæstio est voluntatis, etiam si fideicommissum antiquum expiraret in personam hæredis.*

92 *Inuestituræ feudorum in Regno don dantur, nisi probanti se esse hæredem vltimi defuncti, nec per hoc quis præiudicatur in propriis iuribus, verbum enim, hæres in feudis latè patet.*

93 *Possessio feudorum continuatur in hæredem scriptum, etiã incapacem, ex veriori in Regno seruata opinione.*

94 *Donatarius nominans se hæredem, non sibi præiudicat in bonis donatis.*

95 *Hæres efficitur, qui gerit actum, quem alius nisi hæres gerere potest.*

96 *Hæres quando non præiudicetur ex eo quod apposuit in inuentario bona propia.*

97 *Testator expressè potest rem hæredis fideicommisso submittere, si hæres consentiat, aliàs secus, quod intellige vt statim.*

98 *Bona donata sunt ità propria donatarij, vt veniant in generali dispositione propriorum.*

99 *Elusoria, nè reddatur dispositio verba, impropriantur.*

100 *Verba si vno sensu capta omnia adimplentur, alio verò partim sic partim minimæ tunc ea capi debet interpretatio, vt omnia effectum sortiantur.*

1 SEcundus est casus donationis in præmium emancipationis factę, † qui conuertitur cum penultimo modo donationis cõfirmandę, nam ideo hæc donatio valet à sui initio; quia supponit præambulam emãcipationem qua stante liberum est patri filio donare; vndè cùm ad saturitatem dixerimus dicto loco, qui est in particula septima secundi discursus vltra progrediendũ non erit, circa inuestigationem originis ipsius, eiusque validitatis: maximè cum omnia doctiori, & pleniori calamo tradiderit D. Giurba in locis superius citatis; solummodo aliquas excitabimus dubitationes, quas soluemus.

Primo, an cogatur pater emãcipationis causa donare.

Secundo, an donando, talis donatio dicatur simplex vel ob causam.

Tertio an subsequenter imputetur, vel conferatur.

Quarto, an sit donatio de sui natura irreuocabilis, vel possit ob aliquam causam reuocari.

Quinto an si pro donatione omnem remiserit vsufructum, liberetur à solutione onerum in se assumptorum.

Sexto an in talibus bonis moriens possit filium fideicommisso onerare.

Supposito ergo hanc donationem valere, vt firmant omnes citati *partic. 7. huius discursus*, quibus addendi sunt Mangil. *de imputat. q. 30. nu. 44. fol. 161. & q. 45. nu. 34. fol. 206.* Crass. *in §. legitima q. 22. n. 7.* Marta *de succes. legal. p. 1. q. 25. art. 11.* in quantum ad primum resolutè concludimus patrem non cogi filio emancipationis causa donare

2 † haud enim ipse ex actu emancipationis, aliud nisi dãnum consequitur; Primo dum amittit medietatem vsufructus maternorum, nec non integrum omnium bonorum acquirendorum, cuiuscumq; generis existant.

Secũdo propter quamplura incommoda, quæ enumerat Glossa *in §. ius autem instit. de patr. potest.* quæ exornat Marius Giurba *ad consuetud. Mess. cap. 3. gloss. 8. à nu. 3. vsque 9.* filius verò è contra consequitur omnia prædicta, & quod pluris est, libertatem quę vbiq; terrarum iuę-

3 stimabilis thesaurus † exstimatur: alteri non comparandus, §. *præterea instit. quib. mod. ius patr. potest. soluit. l. libertas 107. D. de regul. iur. l. filius familias 117. §. 2. D. de legat. primò l. 1. C. de emancip. liberor.* Barbos. *in l. si constante in principio nu. 85. D. solut. matrim.* Augustin. Barbos. *in cap. de appellationib. num. 11. de appellat. fol. 630.* vnde Marta *de succes. d. parte prima quæst. 25. articul. 11. num. 18. fol. 606.* dixit quod ex notariorum imperitia prodijt, vt donatio hæc in præmium emancipationis nuncupetur, cùm ex mente Abbatis conciuis mei in *cons. 116. libr. 1.*

4 potius in dicto casu pater deberet expectare præmium † à filio, quàm filius à patre, quòd ante eum firmauit Bart. *in l. 1. §. nec castrense Cod. de collation. bonor.* & tres textus adhoc inducit Decian. *respons. 41. numer. 12. cum seqq. lib. 1.* benè Tiraquell. *in l. si vnquam verb. donatione largitus num. 146. C. de reuocand. donat.* Molin. *de rit. nupt. libr. 3. cap. 14. num. 34.* quo per exagerationem dictum existimo, cum patri prohibitum sit pro emancipando fi-

5 lio aliquid ab eo accipere, † vnde in suam legitimam imputaret, *l. 1. §. si parens D. si quis à parentibus fuerit manumissus.* Magon. qui concordantes allegat. *decis. 84. numer. 26. in lucens.* imò plus dicit Bart. seriosè loquens *in l. vtrũ D. de uerbor. oblig.* quod si aliquid hac de causa recipiat, a filij luctuosa successione excluditur; hinc fit, vt nequè hoc quæsito colore operas † etiam filij stipulari sibi possit,

6 docet Surd. *de aliment. titul. 4. quæst. 28. num. 6.* Berengar. *de matrim. ad Morgan. contract. capit. ante penult. numero 7.* Molin. *de ritu nuptiar. lib. 3. quæst. 80. ante num. 38.* vbi ampliat ad patronum, qui per pecuniam seruum manumittit; ex hoc enim prohibetur contratabulare eius testamentum, turpiter namquè videtur se gessisse, pecuniam accipiendo.

Cæterum licèt hæc ita sint, inualuit tamen mos, vt pa-

7 rentes aliquid filijs erogent emancipationis causa, † vt notat Aretin. *in dicto §. præterea instit. quib. mod. ius. potest. sol.* Tusch. *verbo emancipatio conclus. 112.* quam meram liberalitatem esse ostendit noster Giurb. *dict. cap. 3. gloss. 10. in princip.* nec negat Anton. Faber. *de error. pragmatic. decad. 42. err. 1. num. 8.* ibi (fateor quod vult Bartholus nil patrẽ debere filio in præmium emancipationis, quia beneficium maius est quod accipit filius, à patre,) & cætea, quę sequuntur, licet inde inferat ob causam donationem esse, ea ratione quod filius desinat esse in patris familia, quod respectu ipsius patris quodammodo onus reputatur, secundũ Fabrum inferens etiam quod ex tunc libera sit patri testandi facultas; quasi per Iustiniani nouellam 118. *tit. de hæred. ab intest. venient. cap. 1.* non sint omnino

8 sublatę, vt aliqui putant, differentiæ † inter emancipatos, & suas, sed remaneãt quamplures; licet aliquæ cessent, vti est illa quod in emancipato requiratur actus additionis, vel gestionis, in suo verò nullus requiratur idem Faber. *de error. decad. 34. error. 9. num. 16. decad. 29. error. 10. n. 25.* vnde descendit quod ius adeundi in emancipato præscribatur spatiũ triginta annorũ *l. licet. 8. C. de iur. deliberãd.*

9 in suo verò secundum aliquos nullo tẽpore præscribitur: † vt esse magis communem opinionem probat Ceuall.

*quæst.*714.vbi multos allegat,sequitur Emil.Gallus *de excep.*2.*num.*27.*fol.*549.etiam si nulla præcedat declaratio hæc est enim virtus suitatis,de qua alibi diximus, fuisse communicatam statuto nostro de continuanda † possessione, quod idem operatur in quocumq;hæredej, quod operatur suitas ad fauorem filij,in potestate existentis, etiam quo ad transmissionem, Addens ad Alexandr. *cons.*89. *verbo non adita lib* 2.quem sequitur Tusch. *verb. statutum concl.*626.*num.*16. aliæ autem differentiæ, quæ vsquæ hodie durant inter suos, & emancipatos videri possunt†apud Anton. Fabrum *dicto error.*10. *n.*25.*cum seqq.*Crass.*in* §.*suitas q.*4.*n.*9.ne videar eorum dicta transcribere.

Per hæc sit conclusio,nullam inesse patri necessitatem, donandi filio emancipationis causa sicuti è contra non potest absque turpitudinis nota aliquid à filio ex dicta causa recipere.

Sequitur ergo secundum, an hæc donatio sit simplex, an vero ob causam, nam quod simplex sit†frequentius tenent nostrates. Dinus *in authentic.ex testamento* ibiquè Bald.*colum.*2.*vers.secundum capitulum*,vbi Barbat.in addition.Decius.*col.*3.*vers.nec obstat si dicatur*,idem Bald.*in leg.vltima verbo liberalitatis C.de emancipat.liber.* dicens nō inueniri meliorem textum in toto corpore iuris. Cynus *in l.vt liberis de collation.* dicens ità omnes tenere, & ibi etiam Iacob. Butrigar. Bartol. Bald. Ioannes Faber. Angel.Castrens. Raphael.Alex. & Franciscus de Accolt. & ante prædictos Guliel.de Cuneo *in l.si tibi, & potissimè* Bald.*D.si cert.pet.*Tiraq.*in l.si vnquam in verbo donatione largitus num.*146.*C.de reuocan.donat.* Crauett.*cons.*85.*nu.*2.Ceph *cons.*183.*num.*31. Iulius Clarus §.*donatio.quæst.*8. *vers.successiuè quęro* additio ad Magon.*decis.*84.Riminal. Iun.*cons.*811.*n.*7.Mangil.*de imputat.quæst.*15.*n.*39.*& qu.* 47.*n.*11.Massin,*in l.in quartam n.*407.*D.ad l.falcid.*Crass. *in* §. *legitima quæst.* 22 *n.*7. *Marta de succes.par.*1.*quæst.* 25.*art.*11.*num.*17.*&* 18.Esse *decis.*405. *ante num.*4. ex nostris Intrigliol.conciuis meus *decis.*14. *num.*22. Giurb. qui alios refert *dict.c.*3.*gloss.*10.*n.*5. *& Gloss.*11. *num.*1.*&* 4.inferēs ad capitulū 61.Regis Ferdinādi de insinuatione loquentis, comprehendere hanc donationem, ratio est illa, quam prædiximus, videlicet quod hæc donatio est merè voluntaria,& spontanea, & indè mera liberalitas, quæ nullam habet causam, quæ vrgeat, ad hoc vt possit ob causam donatio dici.

Sed contra tenuerunt Riccad.de Malumbra, Cynus, & Salycetus quos sequitur Bald.*cons.*61.*super puncto lib.*1. Bart.*in l.peto num* 6.*per illum textum D.de leg.*2. Bald.*in l.scimus num.*2. vbi Salycet.*Cod.de inofficios. testament.*Alex.*cons.*152.*n.*20.*lib.*2.Soccin.Nepos *in l.quartam n.*337. Pic.ibi *n.*189.*&* Ripa *n.*147. *D.ad l.falcid.*Iacob.de Arena,Oldrad.& Nicolaus de Matarellis *in leg.vt liberis Cod. de collat.*referens se ità obtinuisse Alberic. Raphael Comens.& Barbat.quos allegat.Tiraq. *dicto verbo donatione largitus num.*147.Carpan.*ad statut.Mediol.cap.*485.*num.* 38.Vasquez *de succes.creat.*§.30.*num.*259.Peregrin.*de fideicomm.art.*36.*nu.*125. Merlin.*de legitima libr.*2.*tit.*2.*q.* 29.*n.*26. *cum sequent.* quam opinionem veriorem esse multis iuribus, & rationibus ostendit Anton. Faber.*decad.*42.*error.*1.*an.*8. mouentur, quia licèt pater nil filio debeat ex causa prædicta; attamen negari non potest, quin illa sit causa donandi, & quin pater aliquod commodum non sentiat ex emancipatione filij.

Existimo à priori sententia recedēdum non esse, neq; in iudicando,neq;in consulendo,quam tenendo, ita respondere poteris tenentibus contrarium,videlicèt,quòd non sufficiat quælibèt causa adhoc, vt donatio simplex non sit,sed necesse est,quod causa sit talis, quæ sit vrgens habito respectu ad personam donantis, vt statim dicemus, & annuit Faber loco statim citato in materia imputationis.

Supposito ergo hanc donationem simplicem esse,subsequitur indubitata decisio tertij,dubij imputetur videlicet an nomine ex quo cum certum sit, simplices inter vnos donationes non imputari,† per regulam *leg.si quando* 35. §. *generaliter C.de inofficioso test.* quam sequuntur Glosa Iaso.& cæteri scribentes Crauett. *cons.*136.*num.*2. Bertrand.103. *col.*3.*vol.*5. Ripa *in l. quartam num.*151. vbi Ruin.*num.*42.*D.ad l.falcid.* Rota Auenion. *decis.*36. Crass.§.*legitima quæst.*22.*n.*1.*&* 4. citans Vasq.*de succes. sion.creat.*§.30.*n.*254.*& in n.*258.Cucch.qui hanc inconcussam esse opinionem affirmat, in authen. *nouissima* § *data inter viuos non imputari numer.*20. Surd.*cons.*75.*n.*5. Peregrin.*de fideicomm.art.*36.*n.*125. *vers.intellige* Mart. *de succes.par.*1.*quæst.*25. *art.*11.*num.*22. *vers.sed donatio pura* Coras.*in l.filium quem habentem n.*214. *C.famil.erciscun.* Mangil.*de imputat.quæst.*14.*n.*16.*& quæst.*16.*nu.*39. Merlin.*de legitima lib.*2.*titul.*2. *quęst.*29.*num.*6. *Giurb.ad consuet.Mess.c.*3.*gloss.*11.*n.*1.vbi alios citat Rota Roman. apud Seraphinum *decis.*568. & apud Cardinalem Ludouisius *decis.*568. Ant.Faber.*in Cod.lib.*3.*tit.*19.*de inofficioso testamento defi.*30.neque hæc imputabitur; vt in specie tenent omnes præcitati patres, & ratio est, quia cum vt diximus hæc donatio simplex sit, & ex mera patris liberalitate descendens, non potest tractari de imputatione, quæ de sui natura repugnat † liberalitati, quam exercet pater in casu,vbi purè,& simpliciter donat; quasi ostendere volens,velle se,quod donatarius huiusmodi bona ita donata habeat præcipua.

Simplicem enim dicimus illam donationem, vbi nulla interuenit causa,quæ vrgere vel implere potuit donatorem ad donandum,†siuæ ex naturali vinculo impellatur, siue ex ciuili, respicimus enim personam donantis, † & non donatarij,quando cognoscere volumus,adsit ne causa donandi: vt discurrit Crauett.*cons.*114.*nu.*7.Cornel. *cons.*45. *col.*4.*lib.*4. Tiraq.post alios *in dicta leg.si vnquam verbo donatione largitus n.*124. Menoch.*cons.*261. *numer.* 13.Caroc.*casu* 86.*num.*21. Medices *consil.*108. *numer.*16. Fontanell.*de pact.nupt.claus.*4.*glos.*1.*nu.*26.*&* 30. Molin. *de ritu nuptiar.lib.*3.*quæst.*21.*num.*11. Anton.Faber.*dicti defi.*30.*num.*3.*C.de inofficioso testam.*Stephan.Gratian. *disceptat.*984.*nu.*38.*tom.*5.*&* nos infra *in discursu* 3.*partic.* 6. *huius tractationis vers.contra verò* limitatur modo cōclusio prædicta, vt non procedat, quando ex non imputatione magna resultaret inæqualitas inter donatarium, † cæterosque filios; Bald.*in l.illud.C de collat.* Fabia de Giochis *in authent.nouissima quæst.*9.*nu.*93.*C.de inofficioso testament.*per text.*in l.vt liberis* 17.*C.de collat.*Ancharan. *cons.*365.*num.*9. Menoh.*cons.*153.*num.*16.*&* 24. Eugen. *cons.*54.Merlin.*de legitima libr.*1.*tit.*2.*quæst.*20.*nn.*50.*fol.* 213. quidquid voluerit Ripa *in dicta leg.in quartam num.* 150.quem sequitur Crass.*in* §.*legitima quæst.*22.*numer.*5. quia contra eos communiter tenēt DD. tàm in terminis imputationis, quàm etiam collationis, moti ex eadem ratione vt potest videri apud Fachin.*lib.*5 *controuers.cap.* 81.in medio Molfes.*in addition.ad consuet.par.*4.*quæst.*25. *n.*9.vbi alios allegat Parlador.*quotidian.differentiar.c.*150 §.1 *n.*3.quidquid dicat de iure Hispanico.

Quę limitatio fundatur super præsumpta patris voluntate ex qua iudex motus quandoq;recedere potest ab eo quod scriptum est,& à regulis iuris communis, vt æqualitas† inter filios seruetur ad text. *in l.cum pater* 79. §.*euictis D.de leg.*2.Eugen.*dicto cons* 54.Peregrin.*de fideicomm.art.*36.*n.*123.Merlin.*dicta quæstio* 29.*n.*53. & quod hoc faciendo iudex debeat laudari, & non reprehendi, firmat Viuius *decis.* 289. *num.*23.*lib.*2. dicens hanc fallentiam prodesse posse,Aduocatis ad panem lucrandum, & optima quidem ratione, nàm dum non constat de expressa volūtate patris,an voluerit filiū talia bona habere

præci-

consil.468. ad primum quo quæritur colum.2. ante medium verſ.reſpondeo ſi non interuenit,& verſ.præterea etiam numer.3.dubio 3.lib.primo quod actus liberalitatis, qui ſunt
41 præiudiciales minori,† non ſunt per iudicem approbandi, ſed relinquendi in ſuſpenſo, vſque quo minor, maior conſtitutus deliberet, velit ne illis ſtare; in tantum, vt ſi ei non placuerit, nec decretum, nec auctoritas proſint. Surdus *de alimentis, tit 8.priuilegio.56.num.107. vſque* 110.Hondedeus.*conſil.42.num.2.lib.1.* Suarez *allegat.20. num.7. verſ.præterea minor regulariter,& in l.quoniam in prioribus ampliat.10.in fine n.69. verſ.ſi dicas non videtur Cod.de inofficioſo teſtam* Caldas *de reſtitution.in integr.verbo,hunc contractum n.19.ad med.verſ. & prædicto*, plures addit Stephau.Gratian.*diſcept.233.n.10.vbi n.3.*loquitur
42 de refutationibus† factis per puellas fratribus in nuptiali inſtrumento, quæ quatenus donationem ſapiunt ſunt nullæ, quamuis iuratæ, ſtante ſtatuto tollente vim dictis contractib.iuramento nō obſtāte,prout habemus in Regno, nec facit quod in caſu iſto donetur per filium patri illud, quod ab eo recepit, quaſi res redeat de facili ad ſuā naturam;quia ſolidato dominio per traditionem veram vel fictam in perſonam minoris donatarii,omnis translatio,quę neceſſitatem præſe non ferat prohibita eſt non habito reſpectu ad perſonam in quam transfertur, fit nè ille,qui prius donauerat,ita latiſſimè, quam pluries ad id citans tenuit Arius Pinell.*in l.1.par.3. nu.58. fol.mihi 146. Cod.de bon.matern.* vbi aſſignat rationem, quod fieri non poteſt,quin ſit damnum,amiſſio lucri†iam radicati:& in-
43 de infert ad donationem factam per mulier prohibititā contrahere ſine certis ſolemnitatibus, & quod contraria opinio forte haberet locum,vbi res peruenirет ad minorē affecta onere reuerſionis, vel alterius obligationis.

Hinc dicimus, non licere patri bona per ſe filijs donata etiam ex cauſa oneroſa alienare ſub prætextu quod il-
44 la donauerit,†vt nos ex Capic.*deciſ.73.* aliàs firmauimus & confirmat Tiraquellus *in l.ſi vnquam in præfat.num.30. & ſequentib.* vbi extendit ad terminos diuiſionis, vt non liceat patri abſque decreto bona ſtabilia, ex ampla matris ſucceſſione peruenientia diuidere, † quæ non per
45 hoc immutantur, quia adeſt perſona patris de medio: nam receditur ab eius præſumpta affectione, vbi clarè conſtet de eius mala intentione. Quod diximus de prohibita donatione minori ampliat Gratianus *capit. 233.*
46 *num.10.& 16.* vt neque poſſit dotis fauore donare † dotando perſonam extraneam iuxta pulchrum *Conſilium* Bald.108.*volum.1.* Surd.*conſil.122.* quos ipſe ſequitur, extraneos verò intelligе iuxta *text. in l. vnica §. extraneum Cod.de rei vxor. action. Baez.de dote capit.34. numer.4.* Maſcard.*de probation.concluſion.571.* & de fratre loquens Amatus. *deciſion.28. numer.7.* & ego conſului in fratre reſpectu ſororis habentis aliunde; quod cenſeatur donaſſe,per prædictos,& per notabilem doctrinam Azebed.*in leg.3. tit.8. delas herencias libr.5. leg.fori folio mihi* 252. caſus erat quod frater minor ob importunitatem ſororis, mortuo patre pro ſecuritate dotis,ei conſtitutæ per patrem,ſe obligauerat etiam in bonis proprijs, iudicis decreto accedente: virtute cuius obligationis, poſtea ſororius agebat executiuè cōtra bona propria minoris; pro implemento promiſſorum:obtinuit in iudicio executiuo,quod oppoſitiones ſtarēt; ex quo ſtatutum ſub Rege Carolo 78. & in nouiſſimis pragmaticis Comitis de Caſtro loquebatur de contractibus minorum prout de iure,& non cōprahēdebat donationes; tam quia contractus ſimpliciter non ſunt, vt diximus longiori calomo *in primo diſcurſu huius primæ tractationis;* quam quia nullum
47 decretū de iure interponi poteſt, vbi de donādo†agatur latè Simoncell.*de decreto lib.1.tit.2. num.6.* ideo dicebam quod adultus habens curatorem reputatur non habere
48 † quoties agitur de donando, iuxta doctrinam Iaſonis

in leg.1.§.ſunt quæſitum col.3.numer.26. in *2. notabili D.ād trebell.* vbi Ripa *num.22.* quæ tantum limitanda ſunt, in caſu vbi frater eſſet patris hæres, eiuſquè patrimonium poſſideret, quia tunc obligatio patris dicitur à lege trā-
49 lata in fratrem,† qui ex hoc dicitur debito,vel quia adijt hereditatem paternam,vel quia lex obligationem in eum tranſtulit vnà cum bonis;quaſi ſit onus inſeparabile Menoch.*de arbitr.caſu 88.numer.43.& ſequent.& præſumpt. 110.lib.4.* alij per Amat.in *deciſ.28. à num.24. vſque ad finem* Gratian.*diſcept.504.numer.10.& 11.* prout deciſum alibi firmauimus, quod hac ratione fiſcus teneatur ad Dotes filiarum, eius cuius bona ad eum ex confiſcatione peruenerunt.

50 Vel vbi ſoror non haberet aliunde † vt puta propter paupertatem parentibus ad Gloſſ. *in l. cum plures §. cum tutor verbo* alio patre *D.de adminiſtr.tut.* Guid.Papa *dec. 96.num.4.& deciſ.439.num.7.* Boer.*deciſ.129. numer.7.* Capella Tholoſana *deciſ.287.num.8.* Afflict.*deciſ.371.numer.3.* Triuiſan.*deciſ.22 lib.1.* Franch.*deciſ.73.num.4.& deciſ.87.num.12.& deciſ.178.num.7.&* 13. Molfeſ.*à conſuetud.Neapol.par.6.de iure dot.quæſt.4.num.13.* Giurba *ad conſuet. Meſſ.cap.3.gloſſ.3.par.1. & deciſ.45.an.12.* vbi ampliat ad cauſam quando haberet vnde dotari,ſed non congruè, quos habui à Fontanella *de pact.clauſ.5. gloſſ.3. numer.11.* vbi diſtinguit inter ſororem conſaguineam, vterinam, & vtrinque coniunctam, ad quem recurri poteſt addo Martam *ſumma ſucceſſ.legal.p.4.q.18.art.6 num. 38.fol.273.*

In quantum ad aliud, quod ſequitur,an hec dōnatio poſſit aliquando reuocari, memini plura dixiſſe ſupra in quarto modò confirmandæ donationis, vbi nè lōgior ſim lectorem remitto; maximè ad Giurb. in locis ibi allegatis, illud aduerto, quod vbi cauſa ſufficiens deerit ad donationem reuocandam, ibi neq;adeſſe poterit, adhoc vt pater talia bona inter alios filios diuidat,aliàs enim rē alienā in diuiſionē deduceret habui quæſtionē de facto; quod pater in præmium emancipationis, vt dici ſolet; donauerat filio, ſeu verius remiſerat integrum vſufru-
51 ctum†donauerat, ſcilicet reſpectu portionum aliorum filiorum, remiſerat reſpectu portionis ipſiuſmet filij; poſtea occaſione ſumpta,quaſi ſub pretextu diuidendi inter filios bona materna, filium, cui integrum vſufructū aſſignauerat, defraudare volebat vſufructu iam quæſito; & quod peius erat eius vxorem,quæ ſub intuitu illius vſufructus, matrimonium contraxerat; dicebat pater nomine aliorum filiorum, quod ipſe non prohibebatur vno filio emancipato,alios etiam a poteſtate paterna eximere, & bona materna inter eos diuidere conualente, tali caſu, ad vniuſcuiuſque filij portionem,proprietatis, portione vſufructus, nec faciebat quod per prius totum illud in vnum ex filijs tranſlatum fuerat, quia erat inualida illa donatio,& qua ſi inofficioſa, contra paternum affectum, quia æque omnes filios reſpicere debet ad text. *in l.cum pater.79. §.euictis vbi gloſs.de legat.2.l.fin. C.com.vtr.iud.* cum latè traditis per Pariſ. *conſil.126. numer.30. vol.1. cum alijs ſupr. num.17.* ſed contra prædicta dicebatur, patrem non cogi filios emancipare, & patriæ poteſtatis minimè, quando hæc reuocatio deſcendit ex pacto: de emolumentis ſe priuari, ideo quoties vſufructum vna vice quæſitum,creditoribus obliget, vel poſt obligationem contractam vſufructum agnoſcat; non poteſt poteſt in
52 eorum fraudem illum refutare † filium emancipando, vt probauimus ab vnde loco ſtatim citato:& poſt mille tradit Giurb.*cap.3. gloſs.9.n.27. cum plurib. ſequent.& gloſs. 17. numer.14. cum ſeq.* ideoquè ſimili modo non poterit repudiatione de vſufructu facta in vnum ex filijs,alios emancipare,animo illud inter omnes diuidendi,& fortius vbi repudiatio fit ex cauſa oneroſa matrimonij cōtracti per filium, vbi fauor mulieris intercedat; ad tradita per

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE BARCELONA BIBLIOTECA FACULTAD DE DERECHO

Fontanell. *de pact.nupt.claus.4.gloss.1.num.29.& 30.* qui quam plures alios adducit, quibus addendi sunt alij per me in dicta causa adducti, quos omitto, pendet vero in Tribunali sancti officij Sanctissimæ inquisitionis.

Quinta quæstio super eo versatur, an pater cui in dotali instrumento, omnia bona fuerunt in dotem data cum suis oneribus, quæ sibi accollauit soluere, censeatur liber ab illorum præstatione si voluntarie possidere desinat, filium emancipando eique vsufructum refutando: quam ego habuit de facto in eodem Tribunali Sancti Officij sanctissimæ Inquisitionis, adducebatur fauore liberationis. Primo patrem posse vsufructum filio remittere etiã in præiuditium creditorum iuxta doctrinam Bero. *decis.* 43.*num.6.lib.*1. cum alijs adductis *supra prat.proxima precedenti in princip.* secundo accollationem, seu onerum assumptionem, tantummodo durare, durante † possessione; cuius intuitu obligatio præcesserat, ideo translatis in filios bonis dotalibus eorum matris, obligatio mariti, occasione dictorum bonorum contracta, cessare debet, in terminis Intr. ad Bull. *q.66.numer.6.* vbi additio mille cumulat Surd. *cons.76. num.9. & sequent.* & alij per me alibi adducti. 53

Nec hoc casu intrat quæstio de patre donante, an saltim de fructibus bonorum donatorum, tamquam aduentitijs habeat † commoditatem, vnde fit quod saltim teneatur ratione huius commoditatis, iuxta ea quę latè tradidit Milan. *decis.3.a.num.72.per plures seq.lib.*2. de qua nos dicto loco diximus; quia dũ hic filius erat maior ãnorum decem & octo, cuius bonorum administratio patri non spectabat, erat enim liberatus à patria potestate, & vti talis omnes fructus faciebat suos, & sic ad onera tenebatur, contrarium tamen verius mihi visum fuit, nam supposito in casu isto quod expresse in se assumpserit onera debita super dote, obligando se expresse ad illorum solutionem, licet talis obligatio se habuerit respectiue ad dotem, & sic quamdiu penes ipsum resideret, iuxta prędicta; attamen non per hoc cessat obligatio, ex quo donauerit alio vsufructum iam quæsitum. Primo quia quidquid sit ante actuum positiuum acceptationis, verior opinio est, quod pater acquisito ei vsufructu, non solum per delationem, sed per subsequentem agnitionem; non potest illum 54

à se abdicare, transferendo in filios ad creditorum † præiuditium; non solum vxoris, sed suorum, quam vtilitatem defendit Castr. *in l.cum oportet §.sin autem* vbi Mendez *C. de bon.quæ lib.per tex.in l.3.§.gesta* ibi *aut vsufructum, vel seruitutem amitti D.de his quę in fraud creditor.* Marescot. *lib.1.resolut.54.numer.*4. Fontanella super adductus *cla.4. gloss.9.par.5.dict.n.*78. & decisum in Regno testatur Don Giurb. *ad consuet Mess.cap.primo.gloss.*12. *num.*18. pro Octauio Spatafora contra don Marium Spatafora Baronem Mazarra anno 1590. vnde tantominus poterit respectu creditorum, qui cum eo contraxerunt occasione, vel considerato pænes eum vsufructu, cuius titulus, & non 55

substantia † immunitatus erat, mortua vxore. Secundo quia licet obligatus respectu rei non teneatur nisi vsquè quo res pœnes eum existat; attamen hoc locum habet nisi vltra legalem obligationem, quæ nascitur ex concomitantia rei ipsius; adsit (prout in casu isto) hominis ex- 56

pressa obligatio: quo casu illa semper † remanet, etiam cessante possessione, vt tenuit Felician. *de cens.* post. Couorr. per eum allegatum *lib.3.cap.6.num.*7. quem disertis verbis apparebat Conuersan. in additione ad Intrigl. *d. quæst.66.litt.B.vers.& id quidem.* Tertio quia in terminis mariti se accollantis soluere onera super dote debita, ve- 57

rius est eum voluntarie in filios bona transferendo, † atque vsufructu remittendo non liberari ab eorum solutione quam tenuit Castr. *in l.cum mulier* post Bald. & alios *D.de solut.matrim.* & ibi Imol. Campeg. *de dot.p.2.q.92.n.* 2. Surd. *de aliment.tit.7.quæst.33.* quos in casu occurrenti 58

habui à disertissimo aduocato don Blasco Ioppulo regioque Consiliario quem post hæc lucri subtractum vidimus, & modernè sequitur post ea visus noster Amat. *resol.21.num.*5. post, Ballum ad Bullam *quæst.1. num.*11. quod quidem generale est in quocunque possessore, per 59

regula illam quod debet haberi pro possessore † qui voluntariè incipit non possidere, quam exornat Petrus Pech. *super reg.36.iur.Pontificij* Ordelaphus *in l.in rem num.* 903.*d.de rei vendicat.* Peregin. *de fideicom.artic.*45. *nu.*15. *& art.46.nu.*25. & est textus de iure Cęsarum *in leg. quotte.*5.*D.si cert.pet.* Couarru. *var.resolut.cap.7.num.6.lib.*3. Menoch. *de adipiscenda remed.prim.quæst.*15.*num.*63. Mohedan. *decis.*25. *de renunc.aliàs* 183. Fontanella *claus.4. gloss.9.part.*5.*num.*133. Amat. *dicta resolut.*21.*n.*3. Shcened, qui alios refert *in §.omnium* vbi etiam Zasius *instit.de act.* Gail, *lib.2.obseruat.*110.*num.*2. etiam quod esset bonæ fidei possessor, *vt in l.si bone fidei* 12.*D.de noxali act.* cum alijs per me traditis in responso pro Donna Ioanna Samminiato Baronissa Sabucorum contra Canonicos Sancti Ioannis Eremitarum Panormitanæ Ecclesiæ, & licet regula prædicta procedat, vbi quis actione reali conuentus rem petitam alteri concedat contestata litè: attamen idem est in omni actione personali vel mista, eo ipso quod quis est obligatus ad dandum, vel faciendum, ad hoc vt in tempore fidem suam absoluere possit, ideo hoc casu contestandam esse litem nullibi legimus vt indolo dicatur, & possessor respectu huius regulæ, intelligitur possidens non solum naturaliter, vel ciuiliter, sed etiam, is qui detinet qualis est colonus, conductor, depositarius. Coras. *Miscellan. lib.6.cap.*5. quidquid sit in alijs casibus in quibus magnam inter hosce possessores 60

reputamus adesse differentiam; quasi primi possideant, secundi tantummodo in possessione esse dicantur, ad tex. *in l.si quis ante.x.D.acquir.poss.* Rebuff. *in praxi benef. gloss.*13.*num.*1. in terminis Petr. Pech. *d.regula* 36.

Non obstant contraria, quia ad primum respondetur quod aut pater vsufructum sibi delatum non agnoscit, & tunc non dicitur fraudem admittere secundum aliquos, quorum opinionem supra sucutus sum, aut agnoscit, postea verò filijs refutat, & tunc dicitur in fraudem creditorum facere, vt ibidem etiam dictum est, ea quidem efficaci ratione, quod pater non se abstinens; sed acquisitionem factam remittens, non dicitur refutare, sed donare, 61

† vt post Angelum, ad quem se remittit, tradit Tiraquell. *in l.si vmquã verbo donatione largitus n* 211. *et* 212. *C. de renuoc.donat.* quo loci discurrit, an tallis remissio valeat inter patrem, & filium in potestate, & resoluit valere, si ante agnitionem repudiet, quem vt superius dixi sequitur Grat. *discept.at.*713.*num.*24.*tom.*4. cum alijs supra allegatis.

Hæc cum ità, sint fortius debent procedere in casu de quo agitur, vbi pater non iura suorum creditorum, sed illorum, qui secum in ipse ratione huius vsusfructus contraxerunt, minuere videtur, in tempore quo agnitione secuta, post vxoris mortem, firmata fuerunt; quibus per voluntariam vsusfructus translationem præiudicari minus iustum videri debet.

Ad secundum respondetur primo, quod aut accollatio stat in meris terminis accollationis, & recognitionis oneris, & post procedere dicta opinio aut vltra progreditur ad obligationem indefinitam, non restrictam ad 62

causam possessionis rei, & tunc non liberatur, † rem possidere desinens: etiam si inuitus possidere desinat, quia præcauere sibi debebat cum nouo possessore, vt caueret de indemnitate ad text. *in l.electro* 26.*D.de noxal.action.* & ratio est quia remanet obligatus ex vi obligationis, & verborum generaliter prælatorum ita tenet Couarr. quę sequitur Felician. *de censib.dict.l.3.cap.6.* cui accedit Conuersanus. non multo superius citatus, nec dissentit Amatus

tus *dicta resolut.21.num.9.& 10.*

Respondetur secundo,quod dato illa opinio procederet vbi ex necessitate respossessori aufertur , ne duplici onere grauetur ,rei videlicet emissione,& oneris ex solutione,attamen vbi quis vltrò possessionis renuntiat quod
63 non liberetur † certum est,vt ex nostris docet Mastrill. ad Gregorium *de cens.quæst.5. num.233.* & in eo locum sibi vendicat regula , quam supra examinauimus in vltimo fundamento,ad quę omnia venit etiam Marius Muta *decis.74.per totam*,& adde quod iuxta prædicta fuit quandoquè decisum pro D.Leonardo Farina contrà illos de Giardina,& obtinuissem in dicta causa pro don Bartolomeo Cutelli nisi contrarius cessisset,& debitum ex soluisset,cum obligatione futurorum censuum.

Quæ opinio est maiori æquitate suffulta,cum aliàs nulla accollatione existente,maritus, cui omnia dotis nomi-
64 ne adscripta sunt teneatur ad es alienum † contractum ante matrimonium initium , possitquè cogitam dum constat matrimonium , ad text.*in l.mulier.bona.73.D.de iur. dotium* quam eo soluto filijs de medio existentibus , ratione vsufructus ad *text. in l.fin.§.sin autem vers. sin autem C.de bon.quæ lib.*quem expendit Barbos *in l. maritum ante num.21.D.solut.matrim.*& hoc cum priuilegio modi agendi executiuè vt testatur obseruari in hoc Regno D. Castill. *decis.97.*nam , & si vt vulgo iactatur , executiuo modo contra tertium agi non possit , tàm de iure communi, quàm ad formam ritus nostris, attamen receptum est vt contra tertium,in quem donationis,vel dotationis titulo omnia bona debitoris peruenerunt, executio concedatur,per constitutionem illam à Marco Antonio Columna editam de qua Giurb.*decis.62.numer.33.ante med.* quam conformem esse dispositioni iuris communis constat ex traditis per gloss.& DD.*in l.aeris alieni C.de donat.* cum alijs cumulatis per Giurbam ibi , quibus addo fab. Ann.*cons.*108.*uum.*27.Mozium *de contract.titul.de donat. fol.*157. cum hoc tamen temperamento, vt non teneatur in plus quam in bonorum donatorum valore , ad instar
65 hæredis cum beneficio inuentari ; † vt alibi dixi ex Cranet.*cons.*139.*num.*5. Cancer qui testatur decisum *var.resolut.lib.3.cap.7.num.*128. *vers. hinc cum talis donatarius*, & quod maritus cui omnia mulieris bona dotantur , teneatur creditorib. satisfacere firmauit , etiam D. Franciſc.Hieronym.leo *in dec.valentina* 50.*per totam.*illud tamen aduertas velim,quod in hoc Regno,si Castillo,credi fas est , non conceditur executio contra virum, vbi bona
66 ei dotata fuerint † franca & libera; ex quo vt ait ipse cessat,tunc ratio,quod bona dicantur deducto ære alieno ille inquam *decis.67.num.7.* sed pace illius , non credo per hoc cessare rationem prædictam; nec enim partes possut facere bona illa , quę sunt mala:videlicet quod sint franca, & libera , quæ sunt multis oneribus subiecta ; licet si viro dotentur cum oneribus , intelligatur tantum minus
67 † habuisse in dotem,quanto important onera; & in casu contrario possit ab vxore repetere , vel dotem retinere. nàm illa verba respiciunt cautelam viri respectus vxoris non verò præiuditium creditorum, ideo optime in dicta pragmaticali constitutione dicitur, quod detur executio contra donatarium omnium bonorum , vel maioris partis,quia dum constat bona omnia data fuisse,vel per verba vniuersalia , vel per enumerationem specierum , in quibus in effectu omnis donantis substantia consistit , eo ipso tenetur , aliàs enim nemo esset, qui non diffugeret illius constitutionis dispositionem , si per ista verba possit eludi : quare existimo quod siue dotantur franca & libera , siue indefinite omnia bona siue cum oneribus,quod possit & debeat executio concedi;in vno
68 tantum casu limitarem prædicta † quando videlicet mulier sibi reseruasset aliqua bona , tàm pro recamera , vt aiunt Castillus *dicta decis.97.numer.7.*& Amat.*resolut.*45. *num.*7.quam alio titulo , per eam extra dotem tenenda, quia tunc contra eam in dictis bonis deberet executio relaxari , vt milles decisum vidimus , & ità intelligo doctrinam Guidon. Papę *decis.*447.& aliorum, qui cum sequuntur , dum dicunt excussionem contra vxorem ante omnia, faciendam esse vt videlicet procedant , quando mulier aliquid sibi reseruasset vel paraphrenalia haberet: vt videntur sentire Franc.*decis.626.n.4.& 5.*Castill.*decis. 97.num.7.*Fontanella *clausula 6.glos.1. parte 3. numer.46.*
69 nam in dubio præsumptio est † quod mulier omnia in dotem dederit, vt videtur sentire Bart. in suis quæstionibus *cap.7. incipit.mulier bona omnia* quem sequitur Gratian. *disceptation.143.num.27* declarando tamen, vti per eum est videre quidquid sit de quæstione illa, an non apparente de traditione bonorum in causam dotis præsumi debeant, nè dotalia , an paraphrenalia , de qua late Cardin.Mantic.*de tacit.& ambiguit.lib.12. tit.10. à n.23. vsq.33.*

Neque prędictis obstat, quòd amatus noster post hæc scripta in contrariam sententiam iuerit quòd imò via executiua contra virum nunquam procedi possit,quia ei deferrēdū non est attento statuto prædicto quatenus verò loquatur inspectis regulis iuris communis optimè eum locutum existimo.

Item omnia per eum dictà forte procederent , quando bona peruenirent,ad tertium titulo aliquo particulari , non autem si titulo vniuersali , pro vt est si pro dote dentur.

Iuxta prædicta quæro , quid dicendum sit si reseruatio facta per mulierem,pro recamera vt aiūt,consistat in aliqua summa , ad quam soluendam maritus annis singulis
70 se obligasset , an creditor mandatis † sibi actionibus per mulierem,posset contra mariti personam ad capturam procedere , habui quæstionem de facto de anno 1622. quam volui ponere per extensum ob vtilitatem ipsius , Don Petrus Gaetano primogenitus Marchionis Sortini vxorem duxit Don Antoniam Saccano, habuit in dotem in effectum omnia ipsius bona licet , non cum titulo vniuersali, sed per enumerationem omnium specierum , super his se obligauit soluere dictæ eius vxori , quod annuum , ratione recameræ, cumquè fuissent adiudicata omnia bona prædictæ D. Antoniæ cuidam creditori , & inter alia ius exigendi recameram ab ius viro debitam , cessis per iudicem , vt solitum est iuribus in secundo decreto ; egi creditor executiuè contra D.petrum pro interusurio temporis iā maturato, excipiebat Don Petrus non rectè creditorem contra eum personaliter egisse , & vt dicimus per maniconem , quia cum veniret repræsentando personam vxoris tenebatur ei exibere eadem reuerentiam; & sicuti vxor non poterat contra eum ad capturam personæ procedere stante priuilagio maritali ,
71 quod deducto ne egeat vocamus , quod extenditur , nè possit † carcerari, ità, & omnis alius veniens ex persona vxoris per doctrinam Alexndr. *in l.si post diuortium D.solut.matrim.*quem sequitur referens decisum Mastrill. *dec. 93.in fin.*dicebat etiam se velle retinere dictam summam, vel compensare cum multis creditis , quæ ipse habebat
72 contra eius vxorem , ex causa dictæ donationis:de quo rectè poterat excipere contra † cessionarium ex Crass. *excep.13.n.37.*& Giurb.*decis.*100. *num.22.* cum vulgaribus.

Contrarium sustinui in casu prædicto nec diuersè sentiebant Domini Tribunalis Magnę Regiæ Curiæ,etenim & si verum sit maritum ad vxoris instantiam carcerari non posse; & quod eius cessionarius non debeat esse magis priuilegiatus, nec diuerso iure censeri, attamen hoc procedit , quando cessionarius veniret ex causa lu-
73 crativa,& ex facto voluntario vxoris. Cæterum si cessio descenderet ex causa † onerosa, & magis, si iudex vice

partis

partis illam faciat, prout est in adiudicatione seu insolutum datione iudiciali, tunc cessionarius plus consequetur quam poterat cedens, & rectè personali contra maritum agere poterit, faciendo eum carcerari, ità limitat dictum textum *in l. si post diuort. 28 solut. matr.* Rom. quem refert, & sequitur Alexandr. *ibi. num. 2. vers. & idem tenet.* & hic est vnus exillis casibus in quib. cessionarius cõsequitur plusquã cedens, cessat enim in eo ratio reuerẽtiæ, quæ militabat in cedente ad text. *in l. fin. in princip. Cod. de iur. domin. impet.* nec ex alio capite requiritur, quod cessionatius veniat ex causa onerosa, quam ne detur occasio vxori fraudandi virum hoc priuilegio; & ad secundum de ratentione siue compesatione dicebatur, quod licet illa sicut, & cetere exceptiones possit contra cessionarium op-
74 poni, † ex Tindaro *de compensation. art. 7. n. 4. verbo. hæsitatum fuit num. 6. par. 2. fol.* 255. Port. *cons. 47. num. 5. lib.* 2. Thesaur. *decis.* 221. per Stephan. Gratian. *discep.* 356. *n.* 1. cum mille per Crass. *excep.* 16. *num.* 37. Attamen hoc procedit quando debitor obijcit cedenti compensationem antequam cedat, vel cessionario antequam sibi cessionem denunciauerit, nam si post hęc faciat, non obtine-
75 bit, quia actio † iam fecit liberum transitum in cessionarium, sunt verba Baldi *in l. & hęredi in prima lectura §. nos autem in fine.* D. *de pact* Rodericus *in l. doli. exceptio num.* 12. *D. de nouat.* Angel. *cons.* 259. *quædam domina Antonia per tot.* Castr. *in l. eius ad med. C. de compensation.* cuius dicti plures sunt rationes prima elicitur ex dictis Angeli dicentis, quod ius compensandi antequam reducatur ad actum, dum est in potentia, non afficit actionem cessam, ideoquè si in interim transit in cessionarium, remanebit libera, nec poterit ex post facto minui nisi fortè opponatur cessionario antequam interueniat vnum de tribus, nam post, sicuti non liberaretur soluendo, ità non liberatur volens compensare, secunda ratio est, quòd quamuis compensatio videatur fieri ipso iure, attamen non inducitur nisi parte opponẽte, & antequam opponat, non dicitur ità afficere rem, vt transeat affecta in cessionarium: quæ ratio colligitur ex dictis Amgeli, & Surdi *cons.* 82. *nu.* 29. *& decis.* 191. *num.* 14. vende ait Portius *cons.* 47. *num.* 22. *cum seqq.* quod post cessionem, & denunciationem secutam nullum adest debitum compensabile, deficit enim substantia ipsius debiti, & per consequens cessat etiam accidens compensationis, & hanc opinionem post prædictos tenuerunt Marilian. *decis.* 30. *num.* 5. Sesse *de inhibit. §. 7. cap.* 5 *numer.* 9. Laderch. *consil.* 109. *& consil.* 164. *num.* 7. Gratian. *discept.* 356. *à nu.* 9. *vsque* 26. vbi ait quod distinctio Angeli est solemnis, & pauci aduertunt Crass. noster. *excep.* 16. *num.* 37. vbi secus tenet cum cedente Beltram *ad decis.* 121. Cardin Ludouis. *num.* 6. quod etiam videtur sensisse, Vincentius de Franchis *decis.* 636. dum affirmat debitorem cesum nomine dotis, non posse opponere marito agenti compensationem ex persona mulieris dotantis, & retardare exactionem, faciendam,
76 quẽ sequitur † Fontanell. *de pact. nupt. claus. 6. glos.* 1. *p.* 3. *num.* 27. sicuti neque ipsi mulieri ex persona patris vel matris dotantium, vt vidi decisum reiectando oppositiones debitoris, imò hæredum mariti excipientium de compensatione cum fructibus dotis promissæ, & non solutæ in Mag. Reg. Cur. & Consistorio pro D. Aantonio Paternò contra D. Ferdinandum Mariam Cutelli nepotem meum de ann. 1627. Nec in casu de quo agebatur, dubitabatur de notificatione cessionis, quia aderat ad nauseam, cum maritus passus fuisset litem agitari inter creditorem, & vxorem, & sciebat secundum decretum, & insolutum dationem per iudicem factam, in quo casu po-
77 tuisset exequi etiam super bonis dotalibus † iuxta doctrinam Brtoil, Alciati, & Iasonis *in l. die §. qui mulier. D. qui satisd. cog.* quæ recipit in Rota, vr per Bellameram *decis.* 711. & Seraphin. *decis.* 891. *num.* 10. Franciscus Marcus *decis.* 272. *par.* 1. Ioseph. Ludouis. *decis.* 26. *nu.* 6. Fohta nella *d. claus. 6. Gloss.* 1. *p.* 3. *à num.* 30. *vsq.* 33. vbi duas decisiones Senatus adducit, licet, ipse contra sentire videatur persistens in sententia, quam vti aduocatus sustinuerat, si bene an malè ispe videat, mihi enim vix persuadere poterit, quin contraria opinio non tendat in elusionem iudicij, ac minus pretium iudicantis, data enim cohabitatione mariti, & vxoris, subsequenter scientia agitationis litis, quo iure cogendus erit actor ad noui iuditij instit-
78 tionem? maximè in hoc Regno, vbi mariti † semper authorizant vxores in actionibus iudicialibus pro eorum validitate, tetigi *in primo discursu primæ tractationis ad* finem.

Nec prædictis obstat sub limitatio tradita per Grat num, quod in omni casu debitor cessus possit ritinere
79 ratione hypothecæ † quam habet in bonis cedentis debitoris; quia respondetur hanc limitationem, nec tione, nec auctore fundari, quia nulla potest cadere hypotheca super eo, ad quod ipse debitor tenebatur, quia non datur actio, & pati in personam eiusmet debitoris, vulgatis, iuris regulis,

Circa prædicta occurit quærere quid dicendum sit,
80 de cessione † non constet nisi per apodixam priuatam quæ posset, fieri repetita die, adhoc, vt appareat facta ante compensationem obiectam, & credo secus firmandum esse casus talis est, quem de facto habbui Paulus Roccherio scripsit apodixam directam gubernatoribus tabu cuidam de Zuaglio, in qua se constituit debitorem incerta summa pro alijs totidem habitis à dicto de Zuaglio postea verò ex alia causa Zuaglius se constituit debitorem in maiori summa dicto de Roccherio per consimilem apodixam, & post hæc foro cessit post nonnulos verò annos comparuit quidam cessionarius dicti de Zuglio, & vigore cessionis quam fundabat in subscriptio dictæ apodixæ sibi factę: vt dicitur, gira, egit contra Rocherium, ille verò petebat compensari dictam summam cum eius creditis, replicabatur de prædictis quod, videcet cessio fuerat facta ante compensationem petitam, cebã doctrinam iam dictam non posse applicari adsum prædictum, quia cessio continebatur in apodixa quæ poterat fieri repetita die ad *l. scripturas* 11. *C. quipotior. in pign. hab.* cuius textus decisio procedit contra
81 habentem causam à debitore † Mag. *decis.* 122. *num.* 9. florentinis Genua *de script. priuata lib.* 1. *q.* 16. *concl.* 2. *n* 9 *fol.* 64. augetur ratio ipsius, dum subscriptio fuit facta
82 per decoctum, quo casu præsumitur fraudulenta † & facta animo excludendi debitorem exceptione compensationis sibi competente: ideoquè, si huiusmodi scripturę quocunquè etiam probate fidei viro subscriptę, non pro-
83 dicant † tertio, nisi trino teste omni exceptione maiore subscriptæ inueniantur, quanto minus vbi nil horum interuenias Bellamer. *decis.* 13. *nu.* 31. Marescot. *lib.* 1. *var. c.* 29. *num.* 11. Scacc. *de iudic. caus. ciuil. lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 990. Marta *voto* 53. *num.* 2. Genua *loco citato concl.* 3. sed hæc responso parum profecit, cum quodã consultore dato in hac causa, qui multum sibi deferebat.

Sestam, & vltimam accedo absoluere quęstionem, an
videlicet pater hęc bona emancipationis titulo donata,
84 fideicommisso supponere possit, † quę duplicem continet inspectionem voluntatis videlicet, & potestatis, quo ad primam inuenio formatam fuisset per doctissimum Cuiac. *consult.* 20. & quod eum reassumpsit, Peregrin. *de fideicomm. art. 6. num.* 1. *vers. item donata hæredi*, & post multa ambo senciunt non venire sub vniuersali fideicommisso, quod cum reguletur ad bona disponentis hæreditaria, excludit per consequens propria hæredis, sicuti sunt illa, quæ testator per prius hæredi donauerat irreuocabiliter, quæ ex illo die, non amplius donantis sed donatarij dicuntur; nomine, & effectu; quorum opinio

cita hypotheca,& antelatio ei competit, Auth.resquè ad causã studij extenditur,insinuationam non exigit,nec vitio litigiosi irritatur; Scalares expellunt conductores domorum; & aliquando ipsi expelluntur: Minoris bona cum decreto alienãtur studij causa;& bona Ecclesiæ Alia priuilegia studij referũtur: Patriæ encomia tradũtur:origo studij,eiusquè depressio ex duplici capite. Homines Illustres Catinenses in legali disciplina,qui fuerint,Nobitatis Vrbis prædictę origo, & progressus, plurium eius priuilegiorum, & dignitatum fit commemoratio; Iuuenes nobiles Catinenses exortantur ad studia, vt Catinæ splendor reuiuiscat.

SVMMARIVM.

1 *Studij causa facta donatio valet inter patrem, & filium à sui initio, & ratio assignatur & alia nu.5. vbi contrarij feruntur, & confutantur.*

2 *Eius frequentatio, & prosecutio, publicum fauorem respicit, & fauorem Reipublicæ.*

3 *Inter causas pias enumeratur ab Vlpiano, & causę dotis comparatur.*

4 *Procedit tam in studio sacræ Theologiæ quam in Canonum & legum Cæsaris professione,item in studio artium,philosophię.*

5 *Dotis causa donatio inter patrem, & Fliam in potestate valet.*

6 *Text.in l.quæ pater.51.D. famil. erciscund. verus intellectus traditur.*

7 *Collatio non habet locum in bonis nulliter filio donantis, quia computantur in defuncti hæreditate.*

8 *Studij causa facta donatio, an valeat à principio, an verò doctoratum expectet,vt confirmetur.*

9 *Eius definitiones per plures auctores traditæ referuntur.*

10 *Fauor studij, nil commune habet, cum fauore legalis militię,quæ consideratur in doctore.*

11 *Quod legitimè à principio factum est ex post facto non debet retractari.*

12 *Actus humani constat ex principio,medio, & fine,vnde fauendum & principio,vt ad finem deueniatur.*

13 *Reipublicæ fauorabile est lites sedare,et per hoc in principio iudex debet fauere actori.*

14 *Pater donans filio ex causa studij potest reuocare donationem si filius studijs non incumbat.*

15 *Legatum factum vni ex pluribus, qui studijs vocet debetur ei,quia studia exercet,excluso non exercente.*

16 *Priuilegia concessa scolaribus non habent locum fauore illorum,qui vagantur, nec student.*

17 *Scientia non intrabit in mentes vagas, nec inuenietur in terra suauiter, & viuentium,quòd multis exemplis comprobatur.*

18 *Mutrimonium an impediat studium,distinguè vt hic.*

19 *Pater an cogatur donare filio ex causa studij,pro, & contra latè per num. seq.*

20 *Alimentorum appellatione veniunt expensæ faciendę ex causa studij.*

21 *Pater cogitur alere filium indigentem naturali instinctu.*

22 *Cogitur dotare filias ex eadem retione.*

23 *Alimenta versantur circa sustentationem corporis, & non animi.*

24 *Sciencia non est qualitas sine qua non sed est ad bene esse, sed vide n.27.*

25 *Tutor ex pendens in causam studij pro pupilla, debet laudari,si id moderatè faciat.*

26 *Obligatio non nascitur, nisi à lege, vel ab homine inducatur.*

28 *Parentes anathematizandi sunt,qui videntes filios proficere in studijs negant expensas ministrare, dum habent vnde hoc faciant.*

29 *Imputatio an fiat de datis pro studio in legitimam,sicuti pro datis ex causa dotis, & n.51.*

30 *Studij fauore in dubio censetur facta donatio,et non datum animo repetendi.*

31 *Pater dans dotem filiæ censetur animo donandi fecisse, & quid in filia naturali.*

32 *Extraneus an censeatur donasse, vel animo repetendi assignasse dotem mulieri.*

33 *Pater præsumitur magis diligere filium,quàm filiam.*

34 *Debitum naturale presumitur prius satisfactum, quàm ciuile,vbi ambo concurrunt.*

35 *Pater vsufructuarius facit fructus suos,& non tenetur rationes reddere, nec fideiussionem prestare, etiam quod transieret ad secunda vota.*

36 *Non administrat,vbi vsufructus ei non quæritur, & è contra.*

37 *Obligatio alendi filios non oritur ex vsufructu, quem pater habet,sed ex naturali instinctu.*

38 *Studii causa: an habeat eadem priuilegia, quæ habet dos, affirmatiuè resoluitur aduersus Bolognet.*

39 *Tacita hypotheca cum antelatione datur fauore studij,sicuti pro dote,exemplum in salario aduocatorum.*

40 *Solutio fauore studij facienda est in loco vbi creditor moratur.*

41 *Extraneus expendens in causam studii, censetur donasse, si patrem studens non habuisset.*

42 *Dos data ab extraneo habenti patrem suffecturum, non censetue data animo donandi,sed repetendi.*

43 *Instrumentum confectum ex casa studij, non apparente de antedata cum alio,presumitur exterius.*

44 *Habens horam expressam,præfertur alteri eodem die confecto.*

45 *Authent.resquæ,an habeat locum in alienatione,quę fit fauore studij,pro,& contra & extende,n.46.*

46 *Heres grauatus representat vinculantem, & habetur ad instar tutoris,tenetur ad redendas rationes,& alia.*

47 *Fideicommissa nullis maioribus auxilijs,& opibus sustinentur,quàm per literatos viros ex familia.*

48 *Testator non potest facere, quin iura non habeant locum in suo testamento.*

50 *Feudum alienari potest pro aduocati patrocinio, sed quid pro sustimendo filio Baronis in studij.*

51 *Collatio non fit de libris vel alijs expensis ex causa studij, nec imputatio.*

52 *Insinuatio potest omitti,vbi de fauore studii agatur de iure communi,secus stante statuto Regni.*

53 *Insinuatio facienda de contractu donationis dotis stante statuto, an comprehendat dotem datam a patre.*

54 *Libri pauciores sunt necessarij,ad legalem scientiam assequendam,quam vulgus requirit.*

55 *Doctrinæ terminantes, quarè hodie rarius adducantur, quam antiquitus.*

56 *Librum cum consilio prixis temporibus transmittebant iudicibus consulentes.*

57 *Legatum vsus librorum attrahit ad se proprietatem.*

58 *Retentione vti prohibetur debitor salarii aduocati, vel lectori,et pro causa studii generaliter.*

59 *Vitium litigiosi non incurrit,qui ex studii causa alienat.*

60 *Doctores,& scolares præferuntur aliis conductoribus, licet dominos non expellant, tam locando, quam retinendo domum iam locat,animò preferuntur aliquando dominis.*

61 *Scolaris in vrbe Catinę, an possit eijci à vicinia honestarum mulierum.*

62 *Amore captus non potest se studijs applicare.*

63 *Potest expelli, non ob stante, quod locator sciuerit, vel scire debuerit vitium conductoris, quidquid teneat Bolognet.*

64 *Domus dominus inhonestus ad instantiam vicinorum potest expelli.*

65 *Doctores, & scolares possunt expelli facere obstrepentes, etiam quod præuenissent in habitando vicus.*

66 *Alienatio facta per tutorem sine decreto, pro manutenendo pupillo in studijs, an teneat discutitur latè, ad terminos iuris communis, & Regni.*

67 *Minor an possit sine decreto se obligare ad restitutionem dotis solutæ, vel soluendæ pro, & contra, & quid in constitutione vide nu.68.*

69 *Dos æstimata data à muliere minore, repetitur soluto matrimonio in casu dotis restituendæ, ac si esset inæstimata.*

70 *Iudex facili negotio debet concedere decretum pro alienatione, ex causa congruæ sustentationis minoris in studijs, sicut pro dote.*

71 *Bona monasterij possunt alienari, pro alimentis monachi, & expensis factis in studio infra quinquennium.*

72 *Patriæ, & parentibus æque debitores sumus.*

73 *Catinæ vrbis præclarissimæ in insula Siciliæ positæ encomia, absque affectationis nota referuntur.*

74 *Studiorum vniuersitas, quando fuerit in vrbe Catinæ erecta, refertur, & quando suppressa.*

75 *Fidericus Imperator non iure mandauit Catinam solo æquari, de cuius vita, & morte aliqua referuntur.*

77 *Studiorum Catinensium reformatio, quando processerit, & à quo.*

78 *Rectoris studiorum Catinæ prærogatiuæ enarrantur.*

79 *Meßanæ vrbis nobilitas, vnde descendat, & quomodo studia acquisierit.*

80 *Literati viri, quare deficiant, dum tot graduati inueniuntur.*

81 *Catinensium virorum, qui litteris polluerunt, magna caterua refertur.*

82 *Doctor prior ratione originis præfertur doctori antiquiori.*

83 *Catina vrbs de Rege nostro benemerita, magis efficitur, ex multis eius alumnis, qui Regi inseruiunt.*

84 *Exhortatio auctoris ad iuuentutem Catinensem, præsertim nobili genere ortam.*

85 *Corpus Reipublicæ viuit mediantibus hominibus Illustribus.*

86 *Patritiatus summa dignitas, quæ in vrbe Catinæ eligitur, omnes alias superat.*

87 *Familiæ insigniores huius Regni; veldè lætantur à catina hortum hebere.*

88 *Catinam quarè magis deceat gentilitia nobilitate iactari, quam cætera Regni loca.*

STudiorum perficiendorum causa, donatio facta per patrem filijs, inter alias à iure initio valida † reputatur; & meritò quia cum donationis infirmitas inter patrem, & filium ortum habeat à iure ciuili, à quo introductum fuit patres filios in sua potestate habere, & consequenter donationem sicuti, & aliam quacunque obligationem inter eos corruere, debebat certè ab hac regula excipi donatio causa studiorum, quorum prosecutio, † & frequentatio publicum fauorem respicit, per quod cessare debet priuatum sicuti dicebat Paul. Castr. *in cons. 13. incipit viso puncto col. penultim.* ex tex. *in l. 1. §. vltimo C. de caduc tollend.* quem ad hoc allegat Tiraquell. *de priuileg. pię causę in prafat. fol. 14. in paruis vers. item relictum causa studii*, nam patria potestas ad priuatum ius pertinet; causa verò studiorum non solum publici iuris esse existimatur; sed etiam pietatem † in se contineret vt docet Vlpian. *in l. quæ pater. 51. D. famail. erciscundæ* ideo Tiraquell. dicto loco comparat causam studiorum causæ dotis, & iuxta doctrinam Bartol. *in l. 1. ad finem* vbi omnes cum sequuntur D. *Solut. matrim.* Alexand. in addit. ad Bartol. *in l. stichus liber festo D. de legat. 3. & in l. sicuti annum D. de annuis legat.* Stephan. Gratian. *discept. 62. n. 3. tom. 1. & cap. 254. num. 46. tom. 2. tom. 2.* Surd. *de alimentis tit. 6. qutst. 19. num. 19.* Barb. *in dicta l. 1. num. 49.* nec distinguimus, an studium sit sacrę Theologię † Canonum, an verò iuris cæsarei, vt dicebat Bald. *in l. 1. column. 1. de legat. 2.* cum aliis per Magdalenam *de num. test. part. 2. capit. 2. num. 27.* quia cum in vtroque casu fauor publicus versetur, ex quo omnes dictæ scientiæ sint ad rēpublicam continendam necessariæ, & ad eam regendam; de omnibus par ratio haberi debet vt annuit Gratian. *dicto capit. 62.* licet fui in memor in alio loco, ideſt *capit. 436.* in fin. contrarium sentire videatur, facit etiam pro prima Surd. *dicta quæst. 19. num. 11.* vbi quod in quibuscumque studijs procedit, quare non inmerito studia artium, & philosophiæ comprehendi iudicarem; iuxta hæc igitur descendo ad quæstionem infertur, quod sicuti donatio facta per patrem filiæ † in potestate ex causa dotis, valeat *leg. Pomponius Filadelfus 36. Cod. famil. erciscundæ*, ita & debeat valere donatio facta causa studij, filio familiæ Bartol. *in leg. frater. à fratre*, vbi Iason. *column. vltima 2. lectura D. de cond. indeb.* Roman. *in l. donatio §. pater de donat.* Alberic. Imol. & Florian. in *l. quæ pater filio C. famil. erciscund.* Ferd. Long. *in repet. §. diui colum. 14. vers. posset alia*, Tiraquell. *dicto loco* Angel. *in l. 1. fin.* vbi Bal. *colum. vltim.* Iason. *ad finem* D. *solut. matrim.* Coras. *in parma lect. num. 22.* Roman. *num. 88.* Camill. *num. 192.* Cur. Iun. *in authent. resque. numer. 43.* Crot. *in dicta leg. frater fratre num. 87.* & ibi Cagnol. *num. 334.* Iacob. *in l. vnica 62. C. ne liceat in potent.* esse què magis receptam opinionem Gomez *in l. 17. num. 34.* Duen. *regul. 77.* Horat. L. *de priuil. scolar. priuil. 22. in princ.* Gregor. Lopez *in l. 3. fine titul 4. par. 3. in gloss. fin.* Garz. *de expens. cap. 4. nu. 1.* vbi dicit esse veriorem, & receptiorem. Ruin. *cons. 10. num. 12. lib. 1.* Clar. *in §. donatio quæst. 8.* Mangil. *de impu. quæst. 30. num. 3. vers. aut pater.* Fachine. *controuers. lib. cap. 79. in fine ves. quod vero attinet fol. 358.* Socc. *siue qui quis est auctor fallen. regul. 103. verbo donatio à patre fa. cta* Rebuff. *de priuil. schol. priuil. 50. num. 7. par. 1.* Merlin. *legitima lib. 2. tit. quæst. 22. num. 5.* Cardin. Mantic. *de tac. & ambig. lib. 13. tit. 14. num. 3.* Pascal. *de patr. potestat. pa. 2. capit. 3.* Gratian. *discept. 231. tom. 2.* Barbos. *in l. 1. pa. 7. num. 30. vers. ego aut: D. solut. matrim.*

Et licet plerique sint Doctores dissentientes, vt Alexand. *in d. l. 1. num. 55.* Ripa *num. 140.* Alciat. *nu. 8.* An. *consil. 18. num. 6.* Dec. *in authen. quod locum num. 5. & in si donatione num. 41.* Coras. *in dicta l. frater, à fratre §. qui situm num. 63.* Bolognett. *in d. l. 1. nu. 237.* Padil. *in authen. resquæ. num. 93.* Angul. *de meliorat. leg. 1. gloss. 10. num 8.* Rumin. Iun. *instit. de donat. num. 514.* qui falso dicit receptam Tell. Fernand. in *l. 17. thaur. num. 114.* post Ias. sibi contrarium *in l. filiæ licet. num. 2. C. de collat.* quos refert Barb. loco superius citato, quibus adiungo Roland. *consil. 15. 19. lib. 3.* Presid. Anton. Fabr. *decad. 41. error. 7. fol. 867. u. 2. error. pragmat.* attamen superior opinio est verior, magis recepta, quæ, & auctorum numero, & rationum pondere sequentem superat.

Nam tota vis contrariorum consistit in arguendi 6 à contrario sensu, super tex. † *in d. l. quæ pater. 51. D. famerciscundæ* vbi Vlpianus ait *quæ pater filio emancipato studiorum causa peregre agenti subministrauit, si non credendi animo pater misisse, fuerit comprobatus, sed pietate debitum ductus, in rationem portionis, quæ ex defuncti bonis, ad eundem filium pertineat, computari æquitas non patitur*, dicunt ergo quod è contra transmissæ filio studenti in patris potestate adhuc existenti debeant conferri, & ideo conferri quia donatio non valuit, licet morte confirmata fuerit nam vbi valeret, cessaret, collatio; sed hoc argumentum non concludit, vbi in casu contrario iuris ratio aliud statuit, vt in ijs terminis respondet, Iason. in *dict. l. 1. in fin. D. soluto matrim.* sequitur Loazes in *dictos §. diui nu. 37.* Secundo respondetur cum Floriano, quod ibi proposita Vlpianus opinionem in filio emancipato, tamquam in casu

cita hypotheca,& antelatio ei competit, Auth.resquè ad causã studij extenditur,insinuationam non exigit,nec vitio litigiosi irritatur; Scalares expellunt conductores domorum; & aliquando ipsi expelluntur : Minoris bona cum decreto alienãtur studij causa;& bona Ecclesiæ Alia priuilegia studij referũtur: Patriæ encomia tradũtur:origo studij,eiusquè depressio ex duplici capite. Homines Illustres Catinenses in legali disciplina,qui fuerint,Nobilitatis Vrbis prædictę origo, & progressus, plurium eius priuilegiorum, & dignitatum fit commemoratio; Iuuenes nobiles Catinenses exortantur ad studia, vt Catinæ splendor reuiuiscat.

SVMMARIVM.

1 *Studij causa facta donatio valet inter patrem, & filium à sui initio, & ratio assignatur & alia nu.5. vbi contrarij feruntur, & confutantur.*

2 *Eius frequentatio, & prosecutio, publicum fauorem respicit,& fauorem Reipublicæ.*

3 *Inter causas pias enumeratur ab Vlpiano, & causę dotis comparatur.*

4 *Procedit tam in studio sacræ Theologiæ quam in Canonum & legum Cæsaris professione,item in studio artium,philosophię.*

5 *Dotis causa donatio inter patrem, & Fliam in potestate valet.*

6 *Text.in l.quæ pater.51.D. famil. erciscund. verus intellectus rtaditur.*

7 *Collatio non habet locum in bonis nulliter filio donantis, quia computantur in defuncti hæreditate.*

8 *Studij causa facta donatio, an valeat à principio, an verò doctoratum expectet,vt confirmętur.*

9 *Eius definitiones per plures auctores traditæ referuntur.*

10 *Fauor studij, nil commune habet, cum fauore legalis militię,quæ consideratur in doctore.*

11 *Quod legitimè à principio factum est ex post facto non debet retractari.*

12 *Actus humani constat ex principio,medio,& fine,vnde fauendum & principio,vt ad finem deueniatur.*

13 *Reipublicæ fauorabile est lites sedare,et per hoc in princicio iudex debet fauere actori.*

14 *Pater donans filio ex causa studij potest reuocare donationem si filius studijs non incumbat.*

15 *Legatum factum vni ex pluribus, qui studijs vocet debetur ei,quia studia exercet,excluso non exercente.*

16 *Priuilegia conecssa scolaribus non habent locum fauore illorum,qui vagantur, nec student.*

17 *Scientia non intrabit in mentes vagas, nec inuenietur in terra suauiter, & viuentium,quòd multis exemplis comprobatur.*

18 *Mutrimonium an impediat studium,distinguè vt hic.*

19 *Pater an cogatur donare filio ex causa studij, pro, & contra latè per num. seq.*

20 *Alimentorum appellatione veniunt expensæ faciendę ex causa studij.*

21 *Pater cogitur alere filium indigentem naturali instinctu.*

22 *Cogitur dotare filias ex eadem retione.*

23 *Alimenta versantur circa sustentationem corporis, & non animi.*

24 *Sciencia non est qualitas sine qua non sed est ad bene esse, sed vide n.27.*

25 *Tutor ex pendens in causam studij pro pupilla, debet laudari,si id moderatè faciat.*

26 *Obligatio non nascitur, nisi à lege, vel ab homine inducatur.*

28 *Parentes anathematizandi sunt,qui videntes filios proficere in studijs negant expensas ministrare, dum habent vnde hoc faciant.*

29 *Imputatio an fiat de datis pro studie in legitimam,sicuti pro datis ex causa dotis, & n.51.*

30 *Studij fauore in dubio censetur facta donatio,et non datum animo repetendi.*

31 *Pater dans dotem filiæ censetur animo donandi fecisse, & quid in filia naturali.*

32 *Extraneus an censeatur donasse, vel animo repetendi assignasse dotem mulieri.*

33 *Pater præsumitur magis diligere filium,quàm filiam.*

34 *Debitum naturale presumitur prius satisfactum, quàm ciuile,vbi ambo concurrunt.*

35 *Pater vsufructuarius facit fructus suos,& non tenetur rationes reddere, nec fideiussionem prestare, etiam quod transieret ad secunda vota.*

36 *Non administrat,vbi vsufructus ei non quæritur, & è contra.*

37 *Obligatio alendi filios non oritur ex vsufructu, quem pater habet,sed ex naturali instinctu.*

38 *Studii causa: an habeat eadem priuilegia, quæ habet dos, affirmatiuè resoluitur aduersus Bolognet.*

39 *Tacita hypotheca cum antelatione datur fauore studij,sicuti pro dote,exemplum in salario aduocatorum.*

40 *Solutio fauore studij facienda est in loco vbi creditor moratur.*

41 *Extraneus expendens in causam studii, censetur donasse,si patrem studens non habuisset.*

42 *Dos data ab extraneo habenti patrem suffecturum, non censetue data animo donandi,sed repetendi.*

43 *Instrumentum confectum ex casa studij, non apparente de antedata cum alio,presumitur exterius.*

44 *Habens horam expressam,præfertur alteri eodem die confecto.*

45 *Authent.resquæ,an habeat locum in alienatione,quę fit fauore studij,pro,& contra & extende,n.46.*

46 *Heres grauatus representat vinculantem, & habetur ad instar tutoris,tenetur ad redendas rationes,& alia.*

47 *Fideicommissa nullis maioribus auxilijs,& opibus sustinentur,quàm per literatos viros ex familia.*

48 *Testator non potest facere, quin iura non habeant locum in suo testamento.*

50 *Feudum alienari potest pro aduocati patrocinio, sed quid pro sustimendo filio Baronis in studij.*

51 *Collatio non fit de libris vel alijs expensis ex causa studij, nec imputatio.*

52 *Insinuatio potest omitti,vbi de fauore studii agatur de iure communi,seccus stante statuto Regni.*

53 *Insinuatio facienda de contractu donationis dotis stante statuto, an conprehendat dotem datam a patre.*

54 *Libri pauciores sunt necessarij,ad legalem scientiam assequendam,quam vulgus requirit.*

55 *Doctrinæ terminantes, quarè hodie rarius adducantur, quam antiquitus.*

56 *Librum cum consilio prixis temporibus transmittebant iudicibus consulentes.*

57 *Legatum vsus librorum attrahit ad se proprietatem.*

58 *Retentione vti prohibetur debitor salarij aduocati, vel lectori,et pro causa studii generaliter.*

59 *Vitium litigiosi non incurrit,qui ex studii causa alienat.*

60 *Doctores,& scolares præferuntur aliis conductoribus, licet dominos non expellant, tam locando, quam retinendo domum iam locat,amimò preferuntur aliquando dominis.*

61 *Scolaris in vrbe Catinę, an possit eijci à vicinia honestarum mulierum.*

62 *Amore captus non potest se studiis applicare.*

63 *Potest expelli, non ob stante, quod locator sciuerit, vel scire debuerit vitium conductoris, quidquid teneat Bolognet.*

64 *Domus dominus inhonestus ad instantiam vicinorum potest expelli.*

65 *Doctores, & scolares possunt expelli facere obstrepentes, etiam quod præueniſſent in habitando vicus.*

66 *Alienatio facta per tutorem ſine decreto, pro manutenendo pupillo in ſtudijs, an teneat diſcutitur latè, ad terminos iuris communis, & Regni.*

67 *Minor an poſſit ſine decreto ſe obligare ad reſtitutionem dotis ſolutæ, vel ſoluendæ pro, & contra, & quid in conſtitutione vide nu.* 68.

69 *Dos æſtimata data à muliere minore, repetitur ſoluto matrimonio in caſu dotis reſtituendæ, ac ſi eſſet inæſtimata.*

70 *Iudex facili negotio debet concedere decretum pro alienatione, ex cauſa congruæ ſuſtentationis minoris in ſtudijs, ſicut pro dote.*

71 *Bona monaſterij poſſunt alienari, pro alimentis monachi, & expenſis factis in ſtudio infra quinquennium.*

72 *Patriæ, & parentibus æque debitores ſumus.*

73 *Catinæ vrbis præclariſſimæ in inſula Siciliæ poſitæ encomia, abſque affectationis nota referuntur.*

74 *Studiorum vniuerſitas, quando fuerit in vrbe Catinæ erecta, refertur, & quando ſuppreſſa.*

75 *Fidericus Imperator non iure mandauit Catinam ſolo æquari, de cuius vita, & morte aliqua referuntur.*

77 *Studiorum Catinenſium reformatio, quando proceſſerit, & à quo.*

78 *Rectoris ſtudiorum Catinæ prærogatiuæ enarrantur.*

79 *Meſſanæ vrbis nobilitas, vnde deſcendat, & quomodo ſtudia acquiſierit.*

80 *Literati viri, quare deficiant, dum tot graduati inueniuntur.*

81 *Catinenſium virorum, qui litteris polluerunt, magna caterua refertur.*

82 *Doctor prior ratione originis præfertur doctori antiquiori.*

83 *Catina vrbs de Rege noſtro benemerita, magis efficitur, ex multis eius alumnis, qui Regi inſeruiunt.*

84 *Exhortatio auctoris ad iuuentutem Catinenſem, præſertim nobili genere ortam.*

85 *Corpus Reipublicæ viuit mediantibus hominibus Illuſtribus.*

86 *Patritiatus ſumma dignitas, quæ in vrbe Catinæ eligitur, omnes alias ſuperat.*

87 *Familiæ inſigniores huius Regni; veldè lætantur à catina hortum habere.*

88 *Catinam quarè magis deceat gentilitia nobilitate iactari, quam cætera Regni loca.*

STudiorum perficiendorum cauſa, donatio facta per patrem filijs, inter alias à ſui initio valida † reputatur; & meritò quia cum donationis infirmitas inter patrem, & filium ortum habeat à iure ciuili, à quo introductum fuit patres filios in ſua poteſtate habere, & conſequenter donationem ſicuti, & aliam quacunque obligationem inter eos corruere, debebat certè ab hac regula excipi donatio cauſa ſtudiorum, quorum proſecutio, † & frequentatio publicum fauorem reſpicit, per quod ceſſare debet priuatum ſicuti dicebat Paul. Caſtr. *in conſ.* 13. *incipit viſo puncto col. penultim.* ex tex. *in l.* 1. §. *vltimo C. de caduc tollend.* quem ad hoc allegat Tiraquell. *de priuileg. pię cauſę in prafat. fol.* 14. *in paruis verſ. item relictum cauſa ſtudii*, nam patria poteſtas ad priuatum ius pertinet; cauſa verò ſtudiorum non ſolum publici iuris eſſe exiſtimatur; ſed etiam pietatem † in ſe contineret vt docet Vlpian. *in l. quæ pater.* 51. *D. famail. erciſcundæ* ideo Tiraquell. dicto loco comparat cauſam ſtudiorum cauſæ dotis, & iuxta doctrinam Bartol. *in l.* 1. *ad finem* vbi omnes cum ſequuntur D. *ſolut. matrim.* Alexand. in addit. ad Bartol. *in l. ſtichus liber ſeſto D. de legat.* 3. *& in l. ſicuti annum D. de annuis legat.* Stephan. Gratian. *diſceptat.* 62. *n.* 3. *tom.* 1. *& cap.* 254. *num.* 46. *tom.* 2. *tom.* 2. Surd. *de alimentis tit.* 6. *quæſt.* 19. *num.* 19. Barb. *in dicta l.* 1. *num.* 49. nec diſtinguimus, an ſtudium ſit ſacræ Theologiæ † Canonum, an verò iuris cæſarei, vt dicebat Bald. *in l.* 1. *column.* 12. *de legat.* 2. cum aliis per Magdalenam *de num. teſt. part.* 2. *capit.* 2. *num.* 27. quia cum in vtroque caſu fauor publicus verſetur, ex quo omnes dictæ ſcientiæ ſint ad rēpublicam continendam neceſſariæ, & ad eam regendam; de omnibus par ratio haberi debet vt annuit Gratian. *dicto capit.* 62. licet fui in memor in alio loco, ideſt *capit.* 436. in fine contrarium ſentire videatur, facit etiam pro prima Surd. *dicta quæſt.* 19. *num.* 11. vbi quod in quibuſcumque ſtudiis procedit, quare non inmerito ſtudia artium, & philoſophiæ comprehendi iudicarem; iuxta hæc igitur deſcendendo ad quæſtionem infertur, quod ſicuti donatio ſacta per patrem filiæ † in poteſtate ex cauſa dotis, valeat *leg. Pomponius Filadelfus* 36. *Cod. famil. erciſcundæ*, ità & debeat valere donatio facta cauſa ſtudij, filio familias Bartol. *in leg. frater. à fratre*, vbi Iaſon. *column. vltim. in* 2. *lectura D. de cond. indeb.* Roman. *in l. donatio* §. *pater D. de donat.* Alberic. Imol. & Florian. in *l. quæ pater filio C. fa. mil. erciſcund.* Ferd. Long. *in repet.* §. *diui colum.* 14. *verſ. poſſet alia*, Tiraquell. *dicto loco* Angel. *in l.* 1. *fin.* vbi Bald. *colum. vltim.* Iaſon. *ad finem* D. *ſolut. matrim.* Coras. *in prima lect. num.* 22. Roman. *num.* 88. Camill. *num.* 192. Cur. Iun. *in authent. reſque. numer.* 43. Crot. *in dicta leg. frater. fratre num.* 87. & ibi Cagnol. *num.* 334. Iacob. *in l. vnica.* 62. *C. ne liceat in potent.* eſſequè magis receptam opinionem Gomez *in l.* 17. *num.* 34. Duen. *regul.* 77. Horat. Lu. *de priuil. ſcolar. priuil.* 22. *in princ.* Gregor. Lopez *in l.* 3. *n. fine titul* 4. *par.* 3. *in gloſſ. fin.* Garz. *de expenſ. cap.* 4. *num.* 1. vbi dicit eſſe veriorem, & receptiorem. Ruin. *conſ.* 101. *num.* 12. *lib.* 1. Clar. *in* §. *donatio quæſt.* 8. Mangil. *de impu. quæſt.* 30. *num.* 3. *verſ. aut pater.* Fachine. *controuerſ. lib.* 3. *cap* 79. *in fine veſ. quod vero attinet fol.* 358. Socc. ſiue quiſquis eſt auctor *fallen. regul.* 103. *verbo donatio à patre facta* Rebuff. *de priuil. ſchol. priuil.* 50. *num* 7. *par.* 1. Merlin. *de legitima lib.* 2. *tit. quæſt.* 22. *num.* 5. Cardin. Mantic. *de tacit. & ambig. lib.* 13. *tit.* 14. *num.* 3. Paſcal. *de patr. poteſtat. par.* 2. *capit.* 3. Gratian. *diſceptat.* 231. *tom.* 2. Barboſ. *in l.* 1. *part.* 7. *num.* 30. *verſ. ego aut: D. ſolut. matrim.*

Et licet pleriquè ſint Doctores diſſentientes, vt Alexand. *in d. l.* 1. *num.* 55. Ripa *num.* 140. Alciat. *nu.* 8. Ans. *conſil.* 18. *num.* 6. Dec. *in authen. quod locum num.* 5. *& in. ſi donatione num.* 41. Coras. *in dicta l. frater, à fratre* §. *quæſitum num.* 63. Bolognett. *in d. l.* 1. *nu.* 237. Padil. *in authen. reſquæ. num.* 93. Angul. *de meliorat. leg.* 1. *gloſſ.* 10. *num.* 8. Rimin. Iun. *inſtit. de donat. num.* 514. qui falſo dicit receptam Tell. Fernand. in *l.* 17. *thaur. num.* 114. poſt Iaſ. ſibi contrarium *in l. filiæ licet. num.* 2. *C. de collat.* quos refert Barbo. loco ſuperius citato, quibus adiungo Roland. *conſil.* 15. *n.* 19. *lib.* 3. Preſid. Anton. Fabr. *decad.* 41. *error.* 7. *fol.* 867. *tom.* 2. *error. pragmat.* attamen ſuperior opinio eſt verior, & magis recepta, quæ, & auctorum numero, & rationum pondere ſequentem ſuperat.

Nàm tota vis contrariorum conſiſtit in argumento à contrario ſenſu, ſuper tex. † *in d. l. quæ pater.* 51. *D. famil. erciſcundæ* vbi Vlpianus ait *quæ pater filio emancipato ſtudiorum cauſa peregre agenti ſubminiſtrauit, ſi non credendi animo pater miſiſſe, fuerit comprobatus, ſed pietate debitum ductus, in rationem portionis, quæ ex defuncti bonis, ad eumdem filium pertineat, computari æquitas non patitur*, dicunt ergo quod è contra tranſmiſſæ filio ſtudenti in patris poteſtate adhuc exiſtenti debeant conferri, & ideo conferri, quia donatio non valuit, licet morte confirmata fuerit; nam vbi valeret, ceſſaret, collatio; ſed hoc argumentum non concludit, vbi in caſu contrario iuris ratio aliud ſuaderet, vt in ijs terminis reſpondet, Iaſon. in *dict. l.* 1. *in fin. D. ſoluto matrim.* ſequitur Loazes in *dictos* §. *diui nu.* 37. Secundo reſpondetur cum Floriano, quod ibi propoſuit Vlpianus opinionem in filio emancipato, tamquam in caſu

casu fortiori, ex eo quod difficilis in eo debebat induci, donatio eo quod exierat de patris familia, ideo, idem dixisse tamquam in casu minus fortiori de filio in potestate retento, quod voluit Castr. Bald. per Garz. *de expensis d.c.*4. ego vero ita responderem, ibi videlicet non agi de quæstione, an donatio valeat, quia non poterat quæstioni esse locus, dum ex facto proponebatur filium esse emancipatum, sed tantum, an fauore studii præsumeretur donatio, vbi constasset tantum de traditione, & non de intentione transmittentis, an animo repetendi, an verò donandi impensas transmisisset: vnde à diuersis non debet fieri illatio; & quod magna sit differentia, aduerto quod si in casu isto pro constanti habitus fuisset titulus donationis, lex esset de casu indubitabili quia vt supradiximus donatio simplex à principio valida non cõfertur, tantummodo dubium est, an conferatur, si non exprimatur titulus donationis, sed adsit simplex traditio, vt supra in materia collationis satis apertè traditum est.

Et quod ex hoc Vlpiani responso, non possit rectè hoc argumentum sustineri, patet quia consequentia, quam contrarii eliciunt, est falsa, nam non ex hoc solo, quod donatio ex causa studiorum fit filio in potestate, talis summa, quę donata, & expensa est conferenda venit, & ratio est euidens, quia cum donatio supponatur per contrarios non valuisse, & sic dominium numquam
7 filio quæsitum, sequitur non esse locum collationi, † quæ tantummodo cadit vbi bona conferenda sint in vita patris effecta filii; qui conferre haberet, vt doctè mecum considerat Anton. Faber. *in d.error.6.n.*5.

Corruit ergo argumentum ex hoc textu deductum, dum non potest ex eo desumi consequentia, quæ subsistat.

Aliam solutionem assignat Barbos. *ibidem n.*35. *versic. ex quibus iam colligitur*, quæ satis accommodata videtur, & cõfirmat per me dicta, ad quem recurro, si vis alias responsines, vsque ad nauseam *à n.*37.

Sicuti autem libenter recedo à prædicta secunda opinione dissentientium, & accedo primæ tamquam receptiori, ità non possum concoquere aliam traditionem, quam communiter amplectuntur DD. fundantes se super dicto; Bart. *in l.*1.§. *neque Castrense n.*3. *D. de collat. bonor.* idest, quod non valeat à principio donatio facta scholari
8 † pro studio de libris & impensis necessarijs, sed confirmetur filio effecto Doctore, vel lauream assecuto, quam Post Bald. sequitur Alexan. *in l. si donatione n.*19. vbi Dec. *n.*40. *C. de collat.* Bolognett. *in d.l.*1. *n.*237. *D. solut. matrim.* Tell. *in d.l. taurina* 17. *n.*114. Matthiens. alios referens *in l.*3. *tit.*8. *lib.*5. *ordinat. gloss.*2. *num.*3. ex quo insinuat, reuocari posse per patrem, antequam filius Doctor efficiatur; vt receptum testatur, Roland. *dict. cons.*15. *n.*19. *lib.*2. quę cum alijs sequitur Cardin. Mantic. *dict. lib.*13. *tit.*14. *num.*6. Graf. §. *legitima quæst.*28. *num.*3. & 4. Mangil. *de imput. quæst.*30. *num.*15. 23. & 24. Merlin. *de legitima lib.*2. *tit.*2. *quæst.*22. *num.*24. & 25. Gratian. *dict. discept.*231. *n.*21. *tom.*2.

Illa enim iudicio meo, salua tantorum patrum reuerentia, omni caret fundamento. Primo quia Bart. si bene legatur id non dicit, cum tantum loquatur sit ne hæc donatio conferenda, & dicit quod non si fiat filio doctori, vel ei qui post perfectam donationem doctor euadat, & assignat rationem, quia transit in peculium Castrense, si vero fiat scolari, qui doctoratus gradum non assumat ante patris mortem, tenet debere conferri, inter eas quæ tempore confirmantur, & quod interim teneat sub futura conditione doctoratus adimplenda, tantum abest, vt teneat non valuisse, vt bene explicat Barbosa *in dict. l.*1. *ante num.*34. & *sequent.* nàm re vera, non ex alio quàm fauore stidij receptum est illam valere, qui habet locum, tàm in scolari studente, quàm in Doctore, vel licentiato, quippe quia studium non discernitur ex assumptione ad gradum doctoris, sed ex applicatione animi ad studen-
9 dum, cum labore, & vigilia iuxta eius definitionem † per Ciceronem traditam, dum dicit esse vehementem applicationem animi, cum magna ad perficiendum aliquid voluntate, quem refert, & sequitur Lucas de penna *in rubric. C. de studijs liberalibus verbis Romana lib.*11. vel vt tradit Hugo in didacolis, illud est assidua, & sagax retractio cogitationis aliquid inuolutum explicare nitens, vel scrutans penetrare secretum, primam definitionem secutus etiam fuit Iason. *cons.*149. *col.*1. *lib.*4. Gratian. *discept.* 216. *n.*90. *tom.*2. Tusch. *conclus.*705 *n.*4. *litter.* S, Nihil enim
10 aut parum operaretur † fauor studij si deberet commensurari cum doctoratu; imò essent superfluę omnes quæstiones circa donationes factas filijs studentibus, quæ excitantur à Iurisconsultis, & decidunt fauore studij, quia cum, vt ità dicam dependerent à doctoratu, non essent decidendæ per hęc media fauoris, videlicet studij, sed per illa, quę applicat Bartolus *in d.*§. *neque Castrense*, videlicet eo quia effecta fuerint peculium Castrense; stante æquiparatione militię legalis cum illa armorum; de qua latè discurrit Stephan. Gratian. *in d.c.*231. *à.nu.*18. at cum ad doctoratum non possit peruenirì nisi post multum temporis spatium, infra quod liberalitas patris exerceri magis solet, certum est quod, vt aliquis fauor studio tribuatur, necesse etiam sit principio operis fauere, validando donationes tunc temporis factas, neque enim quod à
11 principio lege permittente datum † est, debet ex post facto retractari, sed validum, & firmum remanere, ad text. *in l.*1. *D. de itinere actuque priuat. l. si extraneus 6. in fine D. de condit. causa dat.* quod secus esset si totum fundamentum firmatis consisteret in doctoratu; quare resoluendũ puto donationem filio scholari factam valere; doctori vero collatam in peculium castrense transire: quæ ambo stare possunt, vt ad aliud propositum aduersus Gratian. tenet Barbosa ad *d.l.*1. *p.*8. *nu.*39. *vers. adde in proposito*, &
12 facit ratio, quod cum omnes humani actus † cõtẽt principio, medio, & fine, necesse est fauere principio, vt de-
13 ueniatur ad finem; vnde dicimus, quod cum maximus † fauor Reipublicę consistat in litibus sedandis, quæ alio modo sedari non possunt, nisi ex celeri earum definitione, in principio teneatur iudex fauere actori, ad hoc, vt allectus litem, quam citus ad finem perducat, ideo in terminis dicit Gratian. *discept.*217. *in fine* deberi legatum, ei qui cæpit studere benè, licet postea non perficiat post Menoch. *casu* 248. *num.*32. *de arbitrar.* Barbos. & alios.

14 Reuocari autem posse donationem † non negarem, si filius nollet studijs incumbere, sed illicitis vacaret quasi causa data causa non secuta *ad text. in dict l. quæ extraneus* vtpote quia scire in legali scientia non iudicetur ex occulto, sed ex exteriori, & non propter scire, sed operari: vt ait Bal. in *leg.*1. *colum.*1. *de iustit. & iur.* donatio, hæc enim censetur habere in se tacitam quandam conditionem, quatenus studijs vacet vt benè discurrit Barbos. in *dict. l.*1. *num.*64. addo Prothonot. Nepita *super consuetud. vrbis meæ in proemio num.*162. *fol.* 20.
15 sicuti dicimus de legato † facto alicui de domo, qui legibus incumbat, nam debetur ei, qui exercet studium, excluso non exercente, ideoque debet cauere per quinquennium studijs se vacaturum, vt ait Bald. in *consil.*284. *pater disponendi lib.*2. Raudens. *decision.*37. *n.*284. Horat. Luc. *de priuileg. scolar. c.*28. cum alijs per Gratian. *discept.*
16 217. *n.*87. 88. & 89. facit quia priuilegia † concessa scholaribus, & studentibus, ità accipiuntur vt comprehendat tantummodo frequentantes scolas, & proficientes in studiis, non autem vagantes, vt concludit Barbos. in *d.l.*1. *n.* 61. & 62. quidquid sentiat ibi Parpal. *nu.*44. dicens quod

imò gaudeat quicumque matriculatus inueniatur, ex eo quòd cum priuilegium concedatur ordinis, & non exercitio, sufficit quod scolaris sit matriculatus, nam hęc ratio non est solida, quia priuilegia non sunt concessa scolaribus vti ordini, sed sicuti addiscentibus, vt postea Reipublicæ proficiant, ergo cessante causa priuilegii propter certam desperationem profectus debet etiam cessare priuilegium, certum est enim quod, qui parum studet, parũ
16 scit, † vt ait Gloss. in *l. vnicuique C. de proxim. Sacror. Scriniorum*, quod etiam innuunt verba Euengelij, quomodo hic litteras scit, cum nõ didicerit, scholaris etenim vagus nunquam doctus euadet iuxta aliam gloss. *in l. vnicuique C. de Tironib. lib.* 12. ocium enim, & desidia est rubigo sapientiæ, vt ait Diuus Hieronimus, & scientia numquam intrabit in mentes vagas, nec inuenietur in terra suauiter viuentium, Iob. *c.* 28. nec enim, vt plerique putant facilis est via, quæ ducit ad scientiam, sed laboriosa, quæ non potest gradi risu, aut ioco, sed per tormenta, & quasi intolerandum laborem, vnde illud qui addit scientiam addit, & laborem Eccles. *c.* 1. & vt opimè ait Diuus Hieronymus, non ita se præbet mentibus scientia, sicut lumen visui, sed per tormenta quædam, & intolerãdum dolorem iugi meditatione, & studio peruenitur ad eam; quantas autem qualitates debeat habere bonus scholaris enarrat Vldericus Zas. *in oratione habita in laudẽ legum* incipit, *ex multis*, & Lancelloc. Decius *in præfat. Iuar. lecturar. ad C. & Infort.* quos cum aliis commemorat Neuizanus *in sylua lib.* 5. *quomodo iudicandum n.* 55. additis quam pluribus, quę recollegimus in prefatione repetitionum nostrarum ad quatuor libros institutionum Iustiniani Imperatoris, vbi habes aliqua contra Tiraquellũ dicentem matrimo-
18 nium studium † impedire, dum ostendo, quod imo efficax medium est ad studium perficiendum, suppositio quis cõtinere non valeat, plures enim temporis requirit pellex quã coniux, ex cuius decursu pẽdet scire vel ignorare in nostra maximè sciantia, quæ multũ tẽporis opus habet.

Regula ita constituta, & limitata, descendo ad quęstiones, & primo an cogatur pater donare filio pro studio. Secundo, an sicut valeat donatio pro studio filii ad instar donationis pro dote filiæ, ità eisdem fruatur priuilegiis sicut dos, & an in aliquo differant.

19 Ad primam quęstionem † videtur concludendum affirmariuè. Primo quia expensæ studii librorum, & omnium, quæ ad illud perficiendum requiruntur cadunt
20 sub appellatione † alimentorum, at pater cogi potest ad
21 alendum filium, † ergo eodem modo debet cogi ad tales expensas præstandas & donandas, assumptum est indubitatum, & probatur per text. in *l. si quis à liberis. 5. §. non tantum D. de lib. agnoscend.* per quem ita concludit Merlin. *de legitima c.* 22. *n.* 8. & magis in specie corroboratur per Doctores ex textu *in l. filium 4. D. vbi pupill. educar. vel morar. debeat* vbi Bald. hoc colligit.

Secundo quia data æquiparatione inter dotem, & studium, sicuti fauore doti receptum est, patrem posse cogi
22 ad dotandum † filios *l. qui liberos 19. D. de ritu nuptiar.* ità debet cogi donare expensas necessarias pro studio, vt arguit Gloss. *in l. sed Iulianus §. proinde verb.* solebat *D. ad macedonian.* quam esse communiter receptam, testatur Pinell. *de bonis mater. ad l. 1. p. 1. num.* 55. Horat. Luc. *d. priuil.* 19.

Tertio in terminis, quod cogi possit, tenuerunt dicta Gloss. *in l. sed Iulianus §. proinde verbo* solebat *D. ad macedon.* quam sequitur Castrens. *in l. macedon. nu.* 3 *C. ad macedonian.* asserens se ita consuluisse, pro vt re vera consuluit *in cons.* 242. *col.* 2. *libr.* 2. Imol. *in l. cum filium in fine de verb. obligat.* Andreas siculus *cons.* 37. Pinellus, & Horat. Lucius dicto loco, Barbos. *in d. l.* 1. *ante numer.* 26. Vital de Nemos *de collat. quæstion.* 5. *in fine* Rebuff. *de priuileg. scholar. priuil.* 53. Merlin. *d. tract. de legitima d. q.* 22. *nu.* 8. *cum plurib. sequentib.* Corduba *in l. si quis à liberis §. non tantum n.* 35. *D. de lib. agnoscend.* Mangil. *de imput. q.* 31. *nu.* 2 Mo-noch. *præsump.* 30. *num.* 22. *lib.* 3. *& de arbitrar. casu* 5. *n.* 9. *&* 10. & decisum in Rota tradit Card. Mantic. *dec.* 335.

In contrarium quod pater cogi non possit, tenuerunt Bartol. *in d. l.* 1. *§. neque Castrense n. fin. de collat.* Roman. *cons.* 145. Iason. *in auth. resque colum. fin. vers.* 10. *C. comm. de legat.* Ripa *in d. l.* 1. *D. solut. matrim. vbi* Alciat. *num.* 1. Bosch. *de legitimis nupt. lib.* 6. *num.* 44. esseque magis receptum, ait Gomez. *in l.* 29. *tauri n.* 18. Garz. *de expens. cap.* 3. *num.* 72. Surd. *de aliment. tit.* 4. *quæst.* 6. *num.* 6. *&* 10. dicit hanc esse communem; & re vera ex prædictis, & multis alijs per eos allegatis satis constare potest talem esse.

Quæ si placet, ad primum argumentum respondeo potest, non esse verum, quod expensæ studii computentur, & connumerentur inter alimẽta, & ratio est quia
23 menta versantur † circa sustentationem corporis, & non animi, & cum possimus viuere sine scientia; sicuti quam plures videmus, & alios quidem saniores, & crassiores non sunt computandæ tales expensæ inter necessarias
24 humanæ vitæ subsidium, & vt dicimus, sine qua non, † ad bene esse, & tamen certum est, quòd citra necessitatem non detur obligatio alendi, per quæ in hunc sensum respondet, Surd. *d. tit.* 4. *q.* 6. *n.* 6. textus verò, qui ad hoc Bald. inducitur in *d. l. quæ filium vers.* 4. *sequitur* de appro-
25 bando expensam factam à tutore, † & quod debet non solum excusari, sed laudari, si in hoc impendat non fas ad rem; nec rectè arguitur ad necessitatem, vt respondet Surd. ibidem: Ad secundum responderi potest, hanc equiparationem non procedere, nisi quo ad priuilegia concedenda studio iam in esse producto; non verò, quo ad cogendum patrem ad donandum, quia quo ad hoc deberet alia lex ferri, nulla enim alia ratione potest obligari
26 † produci nisi à iure, vel ab homine, actum extiterit cui non potuit neque ex identitate rationis, extendi de casu ad casum, maximè dum non adest eadem ratio, nam ille de docte inductum est, ne filia cogeretur mer etricare dedecus familiæ: *§. his consequens Auth. de æqualit. collat.* 7.

Sed si fortè magis tibi placeret prima opinio, ad Sordum respondere poteris, quòd licet possimus viuere absque scientia, quo ad indiuidui cõseruationẽ, non tamen
27 per hoc satisfactum est paternæ obligationi; nisi etiam publicæ vtilitati consulatur, filiique perfectioni; cum ignorando non dicamur humanè viuere, sed bestialiter & pater æqualiter tenetur ad corporis sustentationem, sicuti ad animi institutionem *l. ius alimentorum* 3. *§. cum institutionem. D. vbi pupillus educari debeat.* Corduba *in l. si quis à liberis §. non tantum n.* 35. ad secundum verò dicit hanc non esse extensionem de casu ad casum; sed quandã purificationẽ ex identitate rationis; quia iura nõ potuerunt omnes casus præuidere, & non minus interest Reipublicę homines doctos produci; quam familias de honestari.

Si tamen desiderares concordiam, ego ita has dissidẽtes opiniones conciliarem, quod aut agitur de primis rudimentis literarum vt puta Grammatices, vel de literis humanis & liberalibus artibus, & procedit textus *in d. §. item ad instructionem*, vt eum intelligit Surd. *d. q.* 6. *nu.* 1. *vers. præterea*, videlicet quod pater teneatur expẽdere ad hoc, vt filius illis imduatur, quod etiam voluit Curt. *in l. de bonis §. non solum D. de carbon. edicto* Alex. *in dict. l.* 1. *nu.* 55. Ripa *num.* 140. *D. solut. matrim.* Padil. *in authen. resqnæ num.* 92. *C. comm. de legat.* Tellius *in leg.* 17. *taur. n.* 133. ad quod firmandum etiam inclinior, quia suppo-

sita

sita patris sufficientia, & facultate, ageretur de paruis expensis; & in hoc casu non possunt applicari termini donationis, quia de his de expensis haberetur eadem ratio, quæ habetur de victu, potu, vestitu, & habitatione, & sic computantur inter alimenta, Bimis *consil.257.num.14.volum.3.*

At verò agitur de substentatione filij in studijs Sacræ Theologiæ, legum artium aliarumque scientiarum maximè in exteris partibus, vbi requiruntur magnæ impensæ, & tunc supposítis de nouo viribus patrimonij sic dicerē, quod aut pater sponte filium ad talia applicet, filiusque in eis proficiat, vtputa, quia habet aptum ingenium animumque dispositum ad addiscendum se quæ applicet, & tunc non malè diceret, qui firmaret cogi debere patrem iudicis officio, dum supplentur facultates filios necessaria subministrare, ac etiam libros emere, & in hoc casu procedunt doctrinæ prædictę in prima opinione; vt in specie tenuit Bald. *in l.omnimodo.§.imputari C. de inoffic. testam.* Dec. *in l.donat.n.40.& in auth.quod locum n.7.C.de collat. & consil.117.* Aymon. Craueta *consil.126. n.8.* Iacob de S. Georg. *in l.vnica n.92.C. ne liceat potent.* Spin. *in speculo testam.gloss.18.n.79.* Riminald. *in d.l.donat. colum. penult.* Rebuff. *d.priuileg.53.* qui testatur de Iasone dicere solito
38 anathematizandos † parentes, hoc negantes, & ita sentit Rota in *d.decis.335.* coram Cardinale Mantica, quam refert, & sequitur Merlin. *in d.quæst.22.n.9.*

Quæ dicta intelligas non vt cogatur donare, sed tantum subministrare, & expendere in legitimam, si ita deli-
39 beret, imputandas; † sicuti dicimus de dote danda filiæ, quæ in legitimam imputatur, frustra enim quęreret I. C. *in d.l.quę pater*, essent nè in dubio imputanda, si pater cogeretur donare has expensas, illa acceptione, quia capiatur donatio, ideſt sine spe recuperationis, vel compensationis, cùm eo quod filio deberet, etiam in diem, & si etenim, vt statim dicam, fauore studiorum præsumeretur facta donatio, non tamen hoc procederet, quando pater inuitus expendisset; & expresse mandasset imputari.

Tenebitur verò, & præcisè cogetur pater expendere nulla remanente spe recuperandi, quando penes se habet bona aduenticia filij, ex vsufructu sibi spectante, vt tenent omnes prędicti quos supra statim retuli, & si dissentiat Garz. *de expens.c.53.* quem reprobat in specie, & merito Barbos. *in d.l.1.n.29.D. solut.matrim.* Restat solummodo disserere quid sit in dubio statuendum, quando pater impendat libens an censeatur donasse, vel in debiti causam soluere; & quod si habeat vsufructum aduentitiorum, an censatur ex eis expēdisse, & ne diutius inmoremur, respōdeo æquiorem opinionem esse quod in dubio censeatur
30 donasse fauore studij, † vt per textum prędictum in *l.quę pater.* affirmat Horat. Luc. *de priuileg.scholar.priuil.16. limit.5.* & post alios tutatur Barbos. *in d.l.1.n.28.vers. præterea ex predictis*, vbi refert ingentem numerum contrasentientium, quibus addo alios allatos per Merlin *d.quæstio.22.n.35.& 36.* nam, & si in quacumque alia donatione, tam inter extraneos, quàm inter coniunctas personas celebrata, receptius, sit censeri factam in satisfactionem debiti potius, ex eo quia in necessitatibus nemo liberalis existat, vt dixi in responso redito pro Siluio Bonaiuto contra Franciscum Cannizaro Baronem Castelluzzi, vbi inferrebam matrem emendo de pecunijs proprijs redditus ad nomen filiorum censeri debuisse, quod illud fecerit pro debito, ex tutelæ administratæ causa contracto exoluendo, quam donandi animo, ex prædictis doctrinis, & ex Barbosa infra allegando, attamen ita etiam certum est hanc regulam limitari, in patre filiam dotante, de quo lex
31 pręsumit donare voluisse, † etiam si habeat bona filiæ ad manus suas ad text. *in l.fin.C. de dot.promiss.* vt voluit Rip. *in d.l.1.n.141* Alciat. *n.8. D.sol.matrim.* Coras. *in l.qui liberis nu.153.ad fin.* Surd. qui viriliter hoc defendit aduersus Corne. Alciat. & duos Soccin. *in consil.192. nu.29.* allegans per multos maximè Afflict. *decis.179.* qui loquitur in patre habente plures filias, cuius bona non sufficiebant, nisi pro illa, quam dotauit; Ceual. *com.contra comm.q.79. n.3.* Gratian. *discept.53.n.12.& disc.504.* Baez. *de dote cap.34.* latè Barbos. *in l.1.par.4.à n.47. D.solut.matrim.* vbi ait extendi ad filiam naturalem tantum secundum aliquos, licet ipse repugnet ex pluribus, & iterum *n.59.vers. & tantum id non procedit*, allegat Ruin. *in d.l.1.n.158.* cui accedat Bald. Nouell. *de dote priuil.45. ad fin.par.6.*

Quæ sententia sicuti est verior in patre, & auo alioque per paternam lineam ascendentem, qui dotare tenetur, vt ibi Surd. sustinet, loquens de auo, quidquid secus
32 sit in fratre, vel alio extraneo, † vt ipsemet Surd. sē explicat *in consil.119.à.n.25.vsque fin.* vbi *quod d.l.fin.* dum continet, illam specialitatem in patre, non rectè extenditur ad extraneos, vt firmauimus *in discursu tertio huius tract. p.4.ante n.28.ad fin.vers.ad quartum de Velleiano*; maximè ex Gratiano, *discept.769.à n.72.* ità etiam debet amplecti in terminis quibus loquimur, quia sicuti ibi præsumitur donatio propter prędictam affectionem patris, ità, & in casu isto, imò tanto fortius, quanto hic agitur de donatione facta filio, ad quem præsumitur patrem maio-
33 rem † habere affectionem, quàm ad filiam, quippè quia species suam magis adamat speciem.

Sed contra hæc vrgere videtur ratio illa fundamentalis, propter quam mouentur DD. ad tenendum conclusionem prędictam, in filia, videlicet quod prędsumatur donatio ex eo quod tenetur dotare, ideo quoties firmum sit, necessitatem hic non dari ex prædictis, toties necesse est concludamus non censeri, pariter in casu isto, filio do-
34 nasse, ibi enim in concursu duorum debitorum, † vnum naturale, alterum ciuile, censetur satisfecisse prius naturali, quia, & ratione natiuitatis, & ratione qualitatis magis ligat, sed hic in materia studij non datur debitum naturale, sed solum ciuile ratione administrationis ergo, &c.

Ego ita responderem, quod imò ex eo quod pater ex nullo capite tenetur donare pro studio, concludi debet donasse, quia vbi cessat obligatio subintrat obsequiosus amor, qui facit præsumere donationem, quod nullo capite teneatur, fundatur primo, quia vt in contrarium diximus non adest obligatio naturalis, neque facit quod pater administrator censeatur quodammodo debitor, & ideo quod in huiusmodi debiti extinctionem censeatur expendere, quia respondetur patrem neque esse debito-
35 rem ratione administrationis, quia vsufructū † facit suum nec tenetur filio restituere, neque rationem reddere, nec satisdationem præstare, etiam secundo nubens, Castill. *de vsufruct.c.3.à n.93.vsque 99.* vbi multos allegat Gratian. *disc.519.n.45.* ideoque dicitur debito in istis expensis, ad hoc vt possit cogi super vsufructu, non vt expendens censeatur compensare, quia non datur compensatio, vbi non adest debitum ex vtraque parte, & si replicares, quid dicendum vbi patri non quæritur vsufructus, responderem,
36 quod ibi cessat debitum, quia non administrat † Bart. *in l.lis nulla D.de iudic.* cum alijs per Menoch. *de recuperand. remed.9.n.86.* Pascal. *de patr.potest.p.1.c.2.n.84.* Mastrill. *decis.82.* Giurb. *ad consuet. Messanæ c.7 gloss.3.n.30.* valet enim hoc argumentū negatiuè Mastrill. *decis.59.* & Gratian. post eū *disc.713.n.71.fol.288.tom.4.* tacit etiā ad prędicta, doctrina Surd. *de alim.tit.1.q.24.* dū dicit quod pa-
37 ter vsufructuarius † nō cēletur alere filios ratione vsufructus, sed ex naturali instinctu, sequitur Grat. *disc.519.n.12.*

Expeditus de hac quæstione accedo ad secundam, an videlicet, eisdem fruatur priuilegijs, sicuti, & dos, & affir-
38 matiuè respondent † omnes, quos retuli supra *nu.22.* & quam plures alij, quos refert Camill. *ad l.1.n.189.* Coras. *in prima lectura num.22.* Roman. *n.7.* quos sequitur Barbosa, ibidem *n.24.vers.ex predicta*, vbi ait quod si cōcurrant,

rant, nemo prefertur, tanquam habens potius priuilegiū, ſicuti dicitur de dote ad dotem, addo Iacobin. *in praxi de in integr. reſtitut. fol. 33. verſ. item quod eſt in arma.* Rebuff. *priuil. 60. num. 3.* Gratian. *diſcept. 257. nu. 24.* Merlin. *de legitima d. lib. 2. tit. 2. quæſt. 22. num. 7.*

Bolognet. verò *in d. l. 1. num. 235. cum plurib. ſeq.* multis à longe conductis argumentis contendit aduerſus Bartolum eiuſque ſequaces, hanc equiparationem iure nō procedere, niſi quo ad illud, vt iudicetur cauſa pia, & fauorabilis; non autē, vt participet de fauoribus, doti, vt doti conceſſis, qui merito improbatur cum ſua cōcordia per Barboſam *ibid. n. 24.* cui; & ego adhæreo, nam per eaſdem rationes per quas Imperator *in l. aſſiduis 12. verſ. quis enim C. qui pot. in pign. hab.* doti voluit fauere, per eaſdem voluit etiam fauere cauſæ ſtudij in Authen. *habita verſ. quis enim C. ne fil. pro patr.*

Vnde hoc firmato ſequitur fauore ſtudij, ſicuti, & fa-
39 uore dotis dari tacitam † hipothecam cum antelatione, ſeu prælatione. Barboſ. *ibidem num. 25.* quem ſolum citare ſufficiat dum congerit omnes, qui vſque ad ſua tempora ſcripſerunt addo Gregor. Lopez *in l. 11. tit. 8. part. 5. & in l. 3. tit. 31. par. 2. gloſ. fin.* Flor. de Mena *lib. 1. var. q. 8. §. 1. n. 70.* Gratian. *diſcept. 257. ex n. 17.* quem ſequitur Amador. Roder. *in tract. de priuil. cred. p. 1. art. 3 nu. 18.* dicens quod ab iſta doctrina nec iudicando, nec conſulendo poteſt recedi, exemplum dans in ſalarij aduocatorum, atque lectorum, Giurb. *deciſ. 108. numer. 10. in fin. verſ. adeo, vt qui,* poſt hæc ſcripta viſus Athor. *in 2. p. compendii verbo ſalarium debitum alicui fol. 621.* vbi deciſum videndus caſus, quem ponit, & Don Anton. Amat. *reſol. 3. nu. 10.* vbi mouetur alia ratione, quæ non eſt applicabilis niſi in terminis ſalariorum aduocati, & procuratoris; videlicet quod ex eorum induſtria, ſalua totius pignoris cauſa facta eſt, ad Bart. *in l. interdum nu. 4. & l. ſeq. D. qui pot. in pign. hab.*
40 quæ ſolutio † facienda per debitorem creditori pro cauſa ſtudiorum, ex particulari priuilegio debet fieri in loco ſtudij. Gratian. *de ciſ. 201. num. 9. Marchia.*

Secundo quod in dubio præſumatur facta donatio fauore ſtudij, vt ſupra latè diſſeruimus, etiā in caſu vbi donans aliàs eſſet debitor, vtputa ſi eſſet adminiſtrator filij donatarij, quam concluſionem etiam ad extraneos extēdendam puto, vt expendentes in cauſam ſtudij cēſeri de-
41 beant feciſſe animo donandi & non repetendi, † in caſu tamen quo ſcholaris patrem non haberet, nam ſi habeat, poſſet extraneus actione negotiorum geſtorum repetere à patre, ad quem debitum verè ſpectabat, ſicut dicimus de
42 dote ab extraneo data mulieri habenti patrem † ex Crauetta *conſ. 77.* Natt. *conſ. 552.* Velaſq. *deciſ. 127. nu. 6.* Surd. *conſ. 119. n. 23. verſ. ad hæc* Cancer. *libr. 3. var. c. 15.* Bimius *conſ. 276. num. 4.* & alij per me adducti ſupra *n. 32.* moueor etiam vltra prædicta per textum *in d. l. quæ pater 51. D. famil. erciſcund.* per quam mihi probatur expenſas factas ab extraneo fauore ſtudij cenſeri donatas, dum ibi Vlpianus inducit donationem inter patrem, & filium emancipatum, quem ſcimus iure antiquo haberi ad inſtar cuiuſcūque alterius extranei §. *emancipatus inſtit. de hæred. inſtit.* & ideò quod non detur repetitio firmat Surd. *d. quæſt. 19. n. 9. tit. 6.* vbi format caſum in fortioribus terminis, & negatiuè reſoluit.

Tertiò, vt non apparente de antedata obligationis in-
43 ſtrumentum ex cauſa ſtudij † confectum, præſumatur antea factum Barboſ. *in d. l. 1. nu. 44. verſ. ſimiliter.* Gratian. *dicta diſcept. 257. nu. 25.*

Quod intellige niſi aliud inſtrumentum haberet in ſe
44 horam † expreſſam, tunc enim præferretur non habenti expreſſionem horæ, non obſtante cauſa fauorabili *Gloſs. in l. ſi ex pluribus §. Lucius verbo die D. de ſolut.* Craſ. *exception. 19. num. 21.* vbi alios refert: & poſt eum Fontanella *de pact. nuptiar. clauſ. 1. numer. 12. verſic. cæterum.* diximus pro D. Didaco Bonaiuto cōtra D. Scip. Ricciuli in M. C.

Quartò, vt ex hac cauſa ſtudij tamquam pro dote va-
leat donatio inter patrem, & filium de quo ſupra abundè traditum eſt.

45 Quintò vt eius fauore poſſint alienari † bona fideicō-
miſſo ſubiecta iuxta textum in auth. *res quæ. Cod. comm. de legat.* Curt. iun. *ſuper d. auth. nu. 13.* Horat. Lucius *de priuil. ſcholar. priuil. 16. n. 18. & priuil. 17.* Cardin. Paleott. *de nat. & ſpur. c. 47.* Menoch. *lib. 4. præſ. 141. n. 12.* Nicolaus Intrigl. conciuis meus *de ſubſt. cent. 3. q. 73. n. 402.* Dom. Vinc. Fuſar. qui relatis contrarijs, cum hac videtur reſidere *de fideicommiſſ. quæſt. 540. num. 2. fol. 582.*

Et licet contrariam opinionem communiorem eſſe,
poſt Angelum, dicat Iaſon *in dict. auth. res quæ nu. 32.* & Padilla *n. 89.* vbi alios cumulat. Boſchen. *de legitimis, num. lib. 6. num. 44.* Craſſ. *in §. fideicommiſſ. q. 57. in fin.* Petra. *dem tit. quæſt. 8. num. 448.* Peregrin. *art. 42. n. 93.* Barboſa *d. l. 1. nu. 29. verſ qua etiam ratione;* attamen nulla efficaci ratione mouentur.

Etenim principalis ratio, per quam inclinantur ad id
tenendum, eſt multum debilis; aiunt enim alienationem bonorum fideicommiſſo ſubiectorū, tunc permitti, quando cauſa ſit talis per quam vinculans naturali, vel ciuili iure adſtringeretur, tūc enim nil iuuat grauamen, ex quo ſi viueret cogi poſſet ad text. *in l. cum ſeruus 81. in fine. de condit. & demonſtr.* & ex traditis à Socino *in d. auth. res quæ num. 4.* huic namque fundamento reſponderi poteſt, quod ſuppoſito, nos loqui in aſcendēte, qui ſi viueret alere teneretur, conſequitur, quod eodem modo teneatur ſubminiſtrare ſumptus neceſſarios pro humanioribus ſtudijs addiſcendis quod negare non audet. Padill. *d. auth. res quæ num. 92. verſ. ad humaniorum tamen.*

Nec facit, quod in terminis ſtudiorum legalis ſcienti
diuerſa ratio concurrat ſecundum eos, ex eo quod pater nō cogitur filium ad ſimilia ſtudia introducere, licet vice verſa allectum cogi poſſit ad proſequēdum opus ceptum vt ſupra tactum eſt.

Quia reſpondemus quod eadem ratio cōcurrit reſpe-
46 ctu hæredis grauati, † qui repræſentat vinculantē, & poteſt illa omnia gerere, quæ poſſet ipſe teſtator vinculans ad inſtar enim tutoris habetur, vt affirmant Bartol. *cum tale §. Titius,* & ibi Bald. & Caſtr. *D. de condit. & demonſtr.* vnde tenetur reddere rationes Soccin. Senior. *conſ. 51. lib. 3.* Bardellon. *conſ. 6. n. 2.* vbi alios allegat Peregrin. *de fideicom. art. 10. nu. 27.* Raud. *deciſ. 22. n. 60.* ex præſumpta ergo voluntate vinculantis, bene poſſet mittere nepotem ipſius ad ſtudia, quaſi id faceret ex iuſſu teſtatoris, argumento dictæ *l. cum ſeruus:* in fine, ibi *nam quod ipſe viuus facturus erat, id ab hæredibus ſuis fieri iuſſiſſe dicitur,* & ſicuti hæc cauſa expendendi, & alienandi bona ſufficiens eſt pro tutoribus, vt dicantur bene ſe geſſiſſe; cum è contra improbentur ſi neglexerint ad text. *in l. qui filium 4. C. vbi pupill. educar. deb.* ita, & in hærede grauato firmandum eſt, vt in terminis dixi text. adnotauit Mangil. *de inſtit. q. 30. nu. 19. verſ. vbi autem talis filius fol. 157.*

Quod autem diximus, quod teneretur vinculans fi-
uiuens filium ad ſtudia tranſmiſiſſet probatur mihi ex doctrina Barboſ. *in dict. leg. 1. ibi.* quia pater à principio &c. & alijs ſupra adductis *numer. 19.* ex præſumpta ergo mente vinculantis certum eſt idem hæredi grauato licere, qui iudicare debet, quod teſtator interrogatus, ità reſpondiſſet, neque tām inhumanus eſſet, vt vellet pro euitandis expenſis priuari nepotem, & vlteriorem deſcendentem à beneficio ſtudiorum, cum nullis maio-
47 ribus auxilijs, & opibus fideicommiſſa † ſuſtineantur, quam ex hoc vno, quod deueniant in virum literatum, & ſapientem.

Addo aliam rationem, & eſt illa quod non poteſt face-
48 re teſtator, quin in ſuo teſtamento † iura habeant locum, quorum

quorum fauor meritò ad causam studiorum accessit, quia per illa vigent iura, nisi enim adessent, qui studijs vacarent, addiscendo iura, illaque ministrando, vel vti magistratus, vel aduocationis munus subeundo, parum prodessent, iuxta ea, quæ tradit Apostol. ad Romanos *cap.* 10. dū loquens de præiudicatione Euangelij, ait *quomodo inuocabunt in quem non crediderunt, aut quomodo credent ei, quem non audierunt, quomodo autem audirent sine prædicāte, & quomodo prædicabunt nisi mittantur.*

Sit ergo conclusio, quod *d. auth. res quæ*, ex identitate rationis includat etiam causam studij, siue descēdens fuerit destinatus ad studia à vinculante, siue à grauato, vt ex Menoch. & Intrigl. firmat Fusar. *d. q.* 540. *nu.* 5. extendens
49 prædicta procedere † in fratre, & in filio naturali, iuxta tamen modum alimentorum, de quo nos aliqua tradetmus *in discursu tertio p. 6. huius tractationis*, vbi pulchra quæstio proponitur.

Quò ita constitutio in fideicommisso, dubium oritur, quid in feudo firmandum sit, & reperio, quod eodem fauore studiorum, teneant feudistæ, quod pro patrimonio
50 aduocati possit feudum † ab alienari; quam opinionem primo loco tenuit Andreas de Isernia *in capit.* 1. *de feud. Guard. & Castald.* Pern. noster *in 1. notabil. post cons.* 14. *n.* 82. *vers. item nota.* Cum. *in c. si aliquem, gl. antiquis nu.* 558. Intrigliol. *centur.* 2. *art.* 72. *num.* 152. *& cent.* 1. *q.* 8. *nu.* 288. Petr. de Gregor. *de concess. feud. part.* 2. *q.* 10. *nu.* 19. alij per Giurb. *decisio.* 108. *num.* 10. Amatus *resolut.* 3. *num.* 11. referens decisum, quid ergo dicendum est in expensis pro sustinendo filio Baronis in studijs, an possit alienari, si fructus non sufficerent, articulus est dubitabilis, si tamē placerent prædicta in terminis fideicommissi, posset teneri affirmatiua, maximè quia vbi deficit dispositio iuris feudalis, recurritur ad ius Cæsaris; per quod dicto modo disponitur, vt doti æquiparetur.

Sed contra facit quia, an dotis causa, de restitutione loquor, sufficiens sit pro alienatione feudorum, quæstio est multum dubia, vt eruditè, & concisè discurrit D. Præses Corsettus *in scholiis ad patrem cons.* 12. ergo fortius in his exorbitantibus, nō debet extendi adhunc casum, ideò cogita, nec enim potest quæstio ità de facili absolui, feudum namque tamquam militia existimatur, & datur pro militando cum armis, & non cum libris.

Non omittam vnum, quod mihi euenit in principijs mei doctoratus, dum essem interrogatus, an potuisset fieri quędam subiugatio super feudo profalario lectoris, debito per Thesaurarium studij vrbis meę, de cuius officio infra aliqua dicturus sum, respondi posse, fauore studij stā te equiparatione prædicta, super quo etiā tunc recordor aliqua scripsisse, quę vellem intelligeres, & si opus est corrigeres iuxta prædicta, si casu ad manus venirent.

Sextum priuilegium, in quo etiam differt à dote, illud
51 est, quod non † imputetur filio in legitimam, nec veniat in collatione, cum tamē dotem imputari filiæ certum sit, sicuti adnotauit Barbos. *ibid. num.* 34. *in fine, & 35. & 37.* quod non negauit Anton. Faber. *in C. tit.* 19. *de inoffic. test. lib.* 3. *definit.* 29. Merlin. latè *dict. quæst.* 22. post Mangilum, & moderniores, addo Mart. *in summa part.* 1. *quæst.* 25. *art.* 11. *num.* 35. vbi quod iuxta hanc opinionem fuit in collegio Lipsiensi decisum, & licet contradicat idem Domin. Faber. *in tract. de error. dict. decad.* 41. *error.* 7. attamen hoc est quia ibi tenet donationem non valere, sed dato valeret, tenet non imputari, nec conferri; etiam si male filius consumpsisset, iuxta doctrinam Baldi quam allegat, & in hoc tenet pro nobis licet moueatur alia ratione, videlicet quod non potest tractari, de imputatione, vel collatione eorum, quorum nunquam dominium filio fuit quęsitum, sicuti de consumptis, & benè, videtur tamen tenere cum communi, quam refert Barbos. *ibid. num.* 36. ideſt, quod non debeat tractari de eorum imputatione, vel collatione, extendens ad libros adhuc extantes; quia habetur pro consumpto pretium iam expensum, tam si pater expendisset, quàm si dedisset filio pecuniam, ad opus illos emē di Stephan. Gratian. *discept.* 231. *num.* 25. post Menoch. & Barbos. quos allegat, & ante eum Cardin. Mantic. *de taciturn. & ambig. lib.* 13. *tit.* 14. *nu.* 8. *vers. quod autem dicitur.* Merlin. *dict. q.* 22. *num.* 20. qui alios allegat, quæ intelligas iuxta per me dicta supra *num.* 29.

Septimum, vt huiusmodi donatio, si excedat quingen-
52 tos aureos insinuatione † non egeat, vt esse de iure communi veriorem opinionem affirmat & defendit. Barbos. *ibidem num.* 40. *vsque* 45. omninò videndus licet ad terminos nostrorum statutorum, videlicet nouissimarum pragmaticarum Comitis Castri §. 2. punctus veniat resoluendus negatiuè sine aliqua difficultate, quia voluit includere causam dotis expressis verbis ibi. *nelle donationi per causa di doti, & donationi propter nuptias*, etenim propter rationem comprehensiuam debet censeri etiam expressa causa studiorum, cum non inueniatur in hoc magis priuilegiata.

Cœterum ante has nouissimas pragmaticas sanctiones, etiam ad terminos capituli Regni sub Ferdinando 61. firmiter tenendum est non comprehensam fuisse, & ratio est euidens, quia hæc donatio respectu donatarij præfefert etiam titulū onerosum, & ideò sicuti dotis causa donatio, respectu mariti non indiget insinuatione, tāquam ex causa, ità, & hæc donatio respectu scholaris, vt annuit Barbosa ibi, ad quem te remitto alia dicturus *in tractatione* 2. *discursu* 1. *in speciali* 4. vbi de insinuanda donatione propter nuptias facta agetur, *& in discursu tertio part.* 9. *in* 1. *quæst. hac tractat.* 1. conducunt enim ad quæstionem hanc, rationes ibi per nos traditæ, ideò pertranseo, dum ibi legi possunt.

53 Illud non taceam, quod dicta nouissima † sanctio non ita intelligenda est, vt omnes dotationes comprehendat, vt indistinctè sint insinuandæ, & vt clarius dicam dotis nomine dationes, sed tātum donationes licet intuitu dotis fiant, differunt enim dotis datio à donatione occasione dotis facta, per quam maximè, vt benè adnotauit Anton. Faber. *de error decad.* 48. *error.* 4. *à nu.* 7. separans donationem ex causa dotis dationē, nam vna procedit ex titulo oneroso dantis, & recipientis, altera semper ex parte dantis, & quandoque ex parte recipientis lucratiua est, exemplum primi casus est in donatione facta à patre, quæ tam ex parte ipsius quàm ex parte mariti onerosam causam habet, quod secus est in donatione extranei, quia nuda donatio est, & si aliquando dum fit marito respectu recipientis, recipitur titulo oneroso, quod secus esset, si fieret mulieri, ita videtur sentire Alexand. *cons.* 71. *column.* 1. *libr.* 4. Iason *consil.* 171. *col.* 2. *& 5. lib.* 4. Baez. *de dot. cap.* 34. *num.* 4. Azebed. *in l.* 3. *tit.* 8. *de las herencias fol.* 252. Mascard. *conclus.* 571. Fontanel. *de pact. clauſ.* 5. *gloſſ.* 10. *part.* 1. *numer. secundo*, nil allegans solum alibi se remittens, & nos *latè tract.* 1. *disc.* 3. *part.* 5. *in princ. vers.* 3. *quia in terminis*.

Imo etiam in patre hanc differentiam agnoscunt nostrates, vbi videlicet pater dat pro dote supra filiæ debitā portionem, vt in hoc superfluo censeatur donasse, quia erat vltra debitum, vt latè, & egregiè discurrit Fontanell. *clauſ.* 4. *gloſ.* 28. *à n.* 9. *& per seq.* & nos loco præcitato.

Non possum tamen non admirari hac quæstione de insinuanda donatione librorum attento tempore, quo per Doctores fuit tractata, cū sepositis expensis pro manutentionem; & alimentis filij ad studia transmissi, quæ cadunt ratione alimentorum videtur innanis in reliquo quia cum supponamus dari ex causa studij, & quod non excedat causam, non solum raspectu quantitatis, sed etiam qualitatis, videlicet vt expendatur pro rebus ad studium necessarijs, omnis quæstio reducebatur ad pecu-

nias datas pro emptione librorum, vel ad libros comparatos, quos scimus vsque ad tempora Iasonis Maini pro insinuatione tenentis; non potuisse excedere, neque ascēdere ad summam quingentorum aureorum, quidquid esse hodie quando adeò creuit scriptorum multitudo, vt impossibile sit, nō dicam difficile, pauperi doctori, aduocationis munus exercere; non quia ad assequendam lega-
54 lem scientiam † sint tot libri necessarij; sed quia ignarus vulgos illos existimat scire, quo magna librorum caterua stipatos aspicit, & si inpuluere, vt sępius dormiant; ò infelicia tempora, quando non iuuat scire, nisi diuitiæ abundet, parietes ornemus libris, & ter millesque beati patres nostri, qui paucorum allegatione contenti, ducentos libros possidentes, existimabant se abundare, & tamen
55 semper in decisione causarum adducebant, doctrinas † terminantes, quas hodie desideramus, quasi se abscondissent in nemus tot modernorum, non obstat quod dicebat. Oldrad. *consil* 84. quod Doctor indigeat pluribus libris, quia hoc verum est? intelligendo eum ixta tempora eius consilij, nam prædictis non contradicit, imò mirum in modum approbat ex quo existimat eum habere plures libros, qui habēt quoſquos scripsere ante Oldradum vel tempore quo consuluit in dicta causa.

Nec tacendum existimo illud quod ait Bald. *in consil.* 122. *verba testamenti lib.* 1. dum dicit, quod tunc tempo-
56 poris transmittebant † iudicibus consilium cum libro, qui de pūcto loquebatur, & Federic. de Senis *cons.* 166. *domina Berta:* testatur quod trāsmisit Alexandro de Imola opus Ioannis Andreæ pro decidenda quadā causa, licet ego existimarē superfluam donationē factā hodie, prout hodie scolari de libris excedentibus summam quingētorum aureorum quidquid esset in doctore, ea pręcipua ratione, quia abundaret summam causam haud enim dubito, quod nimis pernicioſum sit addiscenti, plures libros habere; ideo extra hanc summam facta donatione scholari, existimarem ex hoc solo insinuandam; quod excederet causā studij per doctrinas prædictas, facta verò dona-
57 tione, vel legato de vsu † librorum non dubitarem quod censeretur etiam donata proprietas, quia habet hoc privilegium attrahendi ad se proprietatem, vt notat Gratian. *discept.* 254. *num.* 45.

58 Octauum sequitur de prohibita retentione † salarii aduocati, vel lectoris, nec non viatici Doctoris, de quo Barbos. ibidem.

Nonum de vitio litigioſi non incurrendo, ſi in scola-
59 rem alienatio † fiat, de quo te remitto ad eundem Barbosam ibi, & ad ea, quæ trademus, vbi de hoc priuilegio verba facturi sumus in *secunda tractatione*, in fauorabilibus, siue specialibus huius donationis *speciali* 20.

Decimum, vt cogatur quis locare ędes suas Doctori, &
60 scolari videlicet † vt præferatur aliis conducere volentibus, non vt dominum expellere valeant, vt explicat. Barbos. *ibidem nu.* 51. 52. & 53. quod fauore aduocatorum, & aliorū causidicorum in loco, vbi resident Curia inuiolabilier obseruari ex causa Regiæ Pragmaticæ tradidimus, *in primo huius tractationis discursu*, vbi decisiones retulimus, extendendo etiā, vt præferantur, tàm in locatitoe, quàm in retentione domus locatæ. Gratian. *discept.* 357. *nu.* 24. *tom.* 2. quidquid sit quando duo scolares concurrant, vt post Carocc. *p.* 3. *tit. de libert. q.* 1. *n.* 15. tenet Barbos. *in c.* 1. *nu.* 2. *de locat. & cond.* quam conclusionem post hęc scripta, in facto vidi extensam, contra eundemmet dominum, qui per sex menses ante non habuerit, nam volens domū colere, non expellit aduocatum; & fortius officialem, imò si cōcurrāt postponitur, fuit decisū pro Iurisconsultissimo D. Iacobo Corsetto Regio Consiliario, & principali fisci aduocato contra Vincentium P. Io: Marchronē Marinei.

Pragmatica enim hoc dictabat in *additis fol.* 371. *prag.* 6. in quo casu etiam resolutum fuit nullam inter plures officiales concurrentes dari prælationem.

Quid verò in vrbe mea, vbi studia fundata sunt dicendum sit, restat; cum hęc omnia ipsius gratia, vt infra patebit, scripta sit, & inuentio quod Nepita meæ patriæ alumnus *in procmio ad consuetudines dictę vrbis n.* 160. firma-
61 uit, adesse † quandam consuetudinem scriptam, vt expelli possint scolares à conuicinio honestarum mulierum; tradens ità decisum, ex quo videtur inferri posse, ibi non solum hoc priuilegium non vigere, sed etiam vsu receptem oppositum, quod imò possint expelli vt nos quandocunque seruatum vidimus, cæterum persisto in prædicta sententia quod imò retineant idem priuilegium, maximè stante capitulo reformationum factarum sub Marco Antonio Columna in anno 1578. de quo mentionem facit ipsemet Nepita, limitando tamen quando pessimè se gererent dicti scolares malè morigerati iuxta ea, quę tradit Neuizanus *in sylua lib. vltim. titul. quomodo iudicandum n.* 55. quia tunc debent expelli, non solum, quia obstaret consuetudo, sed quia ex illis actionibus inhonestis priuantur priuilegijs scholarium, ratio est in promptu, nam certum est schalares non aplicantes animum ad studium, non gaudere priuilegijs scolarium, vt supra diximus prima conclusione, & affirmat Nepita *d. loc. n.* 162. sed scho-
62 laris † amore captus meretricans, & inhonestus non potest se applicare studus, ergo non debet gaudere priuilegiis prędictis, quia est impotens actu, & habitu, probatur minor quia inhonestus amor nescit habere modum, & totum occupat animum amantis, vnde illud Ouid:

Secta bipartito, cum mens discurrit vtroque
Alterius vires subrahit alter amor.

Et idem Ouid. *de arte Amand. lib.* 3. *non bene cum sociis regna Venusque manent*, & vt dicebat Amed. *in dialog. de amicitia cart.* 16. amor non bene diuiditur in plures, cum anima vnius non possit in plures affectus diuidi, sed vnus ab alio opprimitur, vnde plus diligitur vnicus filius quā plures, & licet Bolognett. *in authent. habita n.* 377. *C. ne filio pro patre.* dicat, nō esse expellendum ex hoc solo scholarem quod meretrices in domum inducat, cum hoc non
63 sit inuitatum, talirer quod scolaris conductor † possit expelli, attamen eius opinio non est tenenda, sed totum oppositum, vbi locatoris honestas, vel fama perichitaretur, vel honestorum vicinorum detrimentum timeretur, nam si cessaret interesse locatoris propter scientiam prę-sumptam, restaret, vtique illud viciniorum, ità tenet aduersus Bolognet. Rebell. *de obligat. iustit. lib.* 14. *q.* 10. *n.* 10. *versic. porrò* quem sequitur D. Barbos. *in d. c.* 3. *n.* 35. *de locato, & conducto*, nàm, & si verum sit, quod quando locator à principio debuit credere conductorem abusurum re conducta, non possit illum expelli facere, si locare elegerit benè tamen poterunt facere vicini pro eorum interesse, cum etiam dominus domus in talibus casibus
64 possit † expelli, vt voluit Menoch. *d. casu* 535. *n.* 17. vt benè dicit. Ægid. *de iure, & priuil. honestatis. art.* 9. *nn.* 10. *vbi* tenet contra Velasq. sequitur Barbos. *ibidem. nu.* 39. quæ opinio mihi summopere placet fauore honestatis.

Vndecimum circa modum procedendi iuxa ea quæ Barbosa *ibidem n.* 52. *versiculo illud postremo.*

Vltimū priuilegium, quod adducit Barbosa est, vt possint expelli à loco studiorum, & scolarium propinquo, fa-
65 bri mallcantes, † aliique obstrepentes, qui sibi impedimento sint ad studendum, & munus suum exercendum; quod priuilegiū, vbi doctor nō possit alibi commodè habitare prout Panhormi in domibus sitis circum circa regiū hospiciū: extēditur, vt possit etiam expelli Faber, qui pręuenerat in habitatione: superueniente doctore aduocato ad habitandum, vt ait Menoch. *de arbitr. casu* 237. *n.* 24. sequitur Gratian. *discept.* 196. *num.* 19. iuxta quam distinctionem aliquando vidi obseruatum ad quod priuilegium nil aliud addendum puto nisi quod ad eas Mutam

ad con-

ad consuetud. Panhormi cap. 33. à num. 50. Gratian. *ibidem à num. 10. vsque 22.* Item, & Belett. *disquisit. clerical. part. 1. de fauore cleric. reali §. 4. numer. 56. & seq.* D. Barbos. *in d. cap. 3. num. 43. de locato, & conducto,* vbi allegat Mutam dicto loco, & alios maximè Iacob Beniue. *de prinilegijs iuris consultorum priuileg. 69.* videndus est etiam, & Honded. pleno *consil. 81. libr. primo.* vbi latè super hoc discurrit.

Quamplura alia sunt priuilegia scholaribus, & Doctoribus indulta fauore studij, & scientiarum, de quibus extant integri prædicti tractatus. Rebuff. *tom. 18. fol. 33.* Horatij Lucij *dicto tomo fol. 67.* Iacobi Benij Petri de Lesnaudier etiam in *dicto tomo 18. fol. 3.* ad quos liceat recurrere, & cum quamplura ex eis non sint vsu recepta, vt ait Gaspar Beaz. *de inope debit. cap. 16. num. 152.* dicens hanc consuetudinem valere, quem sequitur Gratian. *cap. 186. numero primo.* ideò prædicta tamquam magis vsu frequentia sufficit attigisse, & comprobasse non præiudicando nos in cæteris, de quibus aliqua addit Gratian. ibidem.

Vnum super addere visum fuit, de quo aliquando dum per transennam essem in Ciuitate Pactarum fui consul-
66 tus, an videlicet sustineretur † alienatio facta à tutore sine decreto de bonis pupilli, pro manutenendo eum in studijs vrbis Messanę, super quo respondi, ex prædicta æquiparatione inter causam dotis, & causam studiorum ad terminos iuris communis quæstionem esse facilis resolutionis, dubitabilem verò, & difficilem attento iure Regni nostri, ex quo dum prohibitioni legali ad terminos iuris communis *toto titulo de prædijs minorum, & Codic. de rebus eorum, qui sub cura, vel tutela sunt non alienand.* accedit vis statuti, opus erat inferre, eius dispositionem extendi ad casum, etiam de iure licitum, vt aliquid plus operaretur, vt in terminis alienationis ex causa dotis sentire videtur. Mantic. *de taciturnit. & ambiguit. lib. 11. titulo 21. num. 23.* de quo tantummodo recordabar, ac ideo dixi decretum petendum esse quod existimabam facile à iudice obtenturum, probato fructus non esse sufficturos pro substentatione pupilli tunc iam adulti in studio; maturius verò, reuersus iam in patriam, cogitans, existimaui bene consultum in terminis statuti, etenim certum est, quod & si Doctores magis communiter sentiant, minorem posse, nullo interueniente decreto pro dote ei adscripta se obligare, tamquam huiusmodi obligatio sit necessaria, in consequentiam dotis receptæ, ex
67 qua minor † locupletior effectus præsumitur, insequendo opinionem Glossæ *in lege vltimâ in verbo* teneri *Codic. de legitimis tutoribus.* quam ab omnibus probatam affirmant Tiraquell. *de legib. connub. gloss. 6. num. 185.* Cardinal Mantic. *de taciturnit. & ambiguit. lib. 11. titul. 21.* Rota Romana per Farinac. *decis. 511. volum. vltim.* Fontanella post alios *de pact. nuptiar. clausul. 7. Gloss. 2. part. 1. num. 47. & sequentib. fol. 408.* iuxta quam vidi per binas sententias decisum in Magna Curia, & consistorio pro Don Antonino Paternò contra Don Ferdinandum, Mariam Cutelli nepotem meum dilectissimum, de quibus alias in hoc opere memini, non obstantibus per me adductis; attamen certo certius est, quod vbi vltra iuris communis dispositionem, adsit in loco statutum requirēs decretum in alienatione bonorum minorum, opinionem Glossæ prædictæ, & eorum, qui eam sequuntur amplectendam non esse, sed alienatio sine decreto erit nulla, etiam pro dotis restitutione, ex quo, vt diximus nè statutum superuacuum sit, debet iudicari, quod comprehendat etiam casus de iure permissos iuxta Doctrinam Gornei in *cons. 254. num. 15. versiculo. item dato, tomo prim.* quem sequitur Riminaldus Iunior *cons. 260. numer. 3. & sequentib.* Osasch. *decisio. 165. numer. 14* Menoch. *cons. 22. numer. 9. & cons. 383. numer. 14.* Mantica *dicto tractat. lib. 11. tit. 21. numer. 23. fol. 631.* Giurb. *ad consuetud. Messanæ cap. 1. gloss. 5. num. 64. & 68. fol. 109.* qui loquitur in terminis statuti nostri sub Rege Carolo *capitul. 78.* ex eo quod statutum vtitur verbis vniuersalibus comprehendens omnes contractus, ideoque obligatio ex causa dotis vel studij non debet censeri excepta, & ità tenendum arbitror.

68 Cæterum si ageretur de dotis constitutione † per minorem celebranda, non est dubium quod attento iure Codicis decretum iudicis esset necessarium per text. *in l. lex, quę tutoris. 22. Cod. de administrat. tutor.* Anchar. *consil. 94.* Tusch. *verbo minor. conclus. 248. num. 2.* Giurba *dict. capitul. prim. gloss. 5. num. 58. vers. nec instabilibus,* non solum si stabilia dentur in dotem æstimata, ea æstimatione, quæ facit emptionem, & venditionem, sed etiam si dentur inæstimata, vt expressè sentit Mantica *dicto titul. 21.* & Giurba dicto loco, & ratio potest esse quia fauore minoris inductum est, vt datio in dotem rei stabilis æsti-
69 matæ † non impediat quin ei in casu restitutionis dotis, eadem res numero reddi debeat, vt affirmat doctiss. Couarr. *practicar. quæstio. cap. 28. n. 10.* quem sequitur dicens notabilem doctrinam esse Cardin. Mantic. *dict. tract. libr. 12. tit. 28. n. 25. fol. 752.*

Ex quibus periclitare videntur ea, quæ tradit Surd. *decision. 278.* quem sequi videntur Don Hieronymus Leo. *decis. 31.* & Fontanella *de pact. nupt. clausul. 5. gloss. 7. numero 24. fol. 89.* dum tenere videntur decretum tunc demum esse necessarium, quando bona dentur in dotem æstimata.

70 In vtroqitamen casu censerem iudicem † de facili ad decreti interpositionem deuenire posse, imo vbi ageretur de concedenti expensa pro studio, quę correspondeat, vel saltim in paucis superet alimenta pupilli, vel adulti (hæc enim expensæ non est dubium quod veniant sub appellatione alimentorum) non dubitarem tutorem absq; alio decreto alienare posse, quidquid esset magna impensa comparationis librorum.

71 Sicut dicimus de bonis Monasterij, † quæ pro expensis factis per monachum in studijs alienari, atque obligari possunt tamquam non differant, imò idem sint cum alimentis, ad quæ æque tenentur monasterium pro monacho, & pater pro filio. Gratianus *discept. 436.* qui limitat dummodo agatur de expensis per quinquennium; cum vltra dictū tempus inhabilis reputetur, qui litteras infra illud non didicerit.

Quæ dicta sint non solum fauore studiosorum, sed etiā gratia vrbis Catinæ patriæ meæ dulcissimę, vbi studia celeberrima omnia scientiarum, iam diù à tempore Romanorum fundata fuerunt, cui non solum vt cæteri omnes affectum mè agnosco, vt ex vulgari dicto quod pa-
72 triæ, & † parentibus æque debitores sumus, de quo Menoch. *cons. 261. numer. 39.* Azeued. *in l. 30. num. 4. cum seq. tit. 6. lib. 3.* Cened. *Collectan. 20. num. 4.* ea ratione, quia naturale est, vt vnusquisque natale suum diligat, & nihil dulcius habeat, quam patriam, Gloss. *in l. qui habebāt D. DD. legat. 3.* Auiles *ad capit. 1. prætor.* verbo *Tyerra numero 13.* Augustin. Barbos. *ad proemium decretalium numer. 22.* verum etiam, quia ex dotibus à natura ei attributis omnes fermè Insulæ huius incolę illam in honore habent, &
73 diligunt † illa enim fertilitate agri, amœnitate situs, salubritate aeris; aquarum salubrium copia, dierum iocundiū noctiumque serenarum multas antecellit. Nil enim in hoc sæculo est desiderabile quod in ea non inueniatur, nil dilectabile, quo non gaudeat, nil bonum, quod non possideat.

Hæc vrbs semper floruit diuitijs, nobilitate, & literis, vt testis est nobis Pindarus *in Nemeis Ode nona;* ait enim Catiuam priscis temporibus æquestri militia, eruditione, opibus insignem, extolleus Catinnses ab æquitatu

sapientia,

ſapientia,& diu itijs: quæ tria in ea quodam quaſi nouo miraculo copulari viſa ſunt ò vtinam, & hodie in vnum conſpici poſſent.

Conſtat enim fuiſſe in ea ſtudiorum vniuerſitatem erectam, iam inde ab anno ducenteſimo ante Chriſti ſalutiferum aduentum; ſuperatis per Romanos Syracuſis mediantibus Catinenſium ſubſidijs, vt affirmat Plutarcus in Marcello; conſtructo ad id Reipublicæ Romanæ ſumptibus ſuperbo ædificio, cuius veſtigia adhuc prope litus cernuntur.

Fiderici poſtea Imperatoris ſecundi iuſſu, cum fuerit vrbs immerito ſolo æquata, ſtudia etiam conquieuere,
74 quidquid Fazellus affirmet illam à Fiderici † fide deciuiſſe, & propterea hoc ei contigiſſe, attentis enim Fiderici immanitatibus, & tyrannide Catina, & cum ea quamplures aliæ Ciuitates, potius ſe exemiſſe, quam defeciſſe dicendum eſt, quod eis licitum fuit ſtantibus bullis Pontificijs editis per Gregorium nouum, & Innocentium quartum, quorum prima incipit. Aſcendit de mari bellica beſtia, & altera, quæ refertur *in cap. ad Apoſtolicæ de ſentent. & re indic. in 6.* per quas imperio, & Regnis abdicatus fuerat; & vaſſalli ipſius fidelitate ſoluti, quibus attentis quamplures affirmant (quod Deus tamen auertat) impenitentem deceſſiſſe; vt legitur in eius vita, & annuit Andreas de Iſernia *in conſtit. quanto acriter*, quod anima ipſius Fiderici requieſcit in pice, & non in pace, & quod fuit tyrannus, & non Rex. Camill. Salernitan. *in conſuetud. Neapolitan. de iure dotium tit. 8. fol. 229.* Frecc. *de ſubfeud. lib. primo titul. de antiquo Regni ſtatu numer. 28. fol. mihi 50.*

75 Demum tamen tempore Alphonſi Regis † ex pijſſima Aragonum familia nunquam memoria delendi, cui Catina multum debet, obtento etiam adhoc Eugenij IV. Pontificis diplomate ſunt ferme ducentiquatuor minus anni, fuit ſtudijs reſtituta, ex Regis ærario ſuffectis lectoribus ſalarijs; deindequæ auctis vt per quamplura Regni Capitula apparet, mirumque in modum honeſtata ex reformatione edita de mandato † Marci Antonij Colum-
76 na Regni huius olim famoſiſſimi Proregis anno 1579.
77 conceſſit, namque iuriſdictionem † Rectori in ſtudentes, eorumque famulos aſſignato ei fiſcali, & magiſtro Notario, nec non bidello, qui argenteam mazam ei ante ferret, quando togatus cum comitatu incedit; ad electionē lectorum binos electores totidem reformatores præfecit, quo muneri etiam, vt Patritius ſumma Vrbis dignitas, & Theſaurarius ſtudiorum intereſſent, votandi cauſa; cum præſentia Reuerendiſs. Domini Epiſcopi ipſius cancellarij, lectorem primarum artium Prothomedi cum eo ipſo effici iuſſit, pluraque effecit, per quod inſigne redderetur, & præclarum, de noſtro ſtudio plura ſcripſi Camill. Borell. *de præſtant. Regis Catholici num. 93.* vbi de ſtudijs agit.

78 Cæterum votis aduerſata fuit Meſſana, Vrbs † quæ nobilis, per bellica ſuorum antenatorum trofæa habita iam effecta, literarum etiam ſplendore quorum caruerat, voluit illuſtrari, & ob id Reuerendorum Patrum Ieſuitarum auxilio ſtudia generalia dictis patribus gubernanda à Paulo III. Summo Pontifice obtinuit, mox non obſtantibus oppoſitionibus vrbis meæ illa erexit a moto etiam patrum prędictorum gubernio.

Eſtant de hanc controuerſia Rotę Romanæ deciſiones, & allegationes vnius partis, quæ apud Iacobum, Gallū in fine ſuorum Conſiliorum videri poſſunt, ex quarum relectione cuiquè mediocriter literato patebit, quis nam induiſſet melius arma miſſa facio nouitatum odia, poſſeſſionis longæuę commoda, etiam acquirendi gratia ius prohibendi in facultatiuis, quia omnibus patent, maxime poſt ſcripta modernorum Catalanorum, & Aragonenſium Cancerij, videlicet Fontanellæ, Regentis de Seſſe, Caſanatis, & aliorum, ad quos benevolos lectores remitto, nè odia iam abolita ſuſcitare videar, quæ ſemper vitaui.

Ex hoc die factum eſt, vt properantibus ad vtrumque ſtudioſis graduandi ſe gratia, vnius vniuerſitatis collegiū alterius præueniendi ſtudio, quamplures approbet indi-
79 gnos noſtræ profeſſionis gradus, vnde tanta † graduatorum copia, quantus literarum defectus; Ad quod reſpexiſſe videtur Dominus Rex noſter dum per ſuas regales literas mandauit, ne ad officia eueherentur, niſi graduate in vniuerſitate Catinæ, vt patet ex litteris datis in Villa Matritti de anno 1591. quæ cum minimè ſeruatæ fuiſſent, fuerunt nuper innouatæ, per alias datas ſub die 2. Octobris 1627. executas Panormi die 22. Februarij XIII. Ind. 1630. tenori ſequentis.

Hauiendo por lo paſsado florecido tanto como ſe ſabe en letras eſse Reyno, ſe entiende que de algun tiempo aca à venido à decaer à cauſa que muchos eſtudiantes con ſolo vn anno, ò dos de eſtudio ſe dottoran en Piſa, y otras vniuerſidades, y alcanzan tanbien diſpenſacion de los Virreyes para graduarſe en Catania, no enbargante que no hayan cumplido los cinco curſos, eſtablecidos por prematica, con lo qual ſe injeren en iuzgados, y abogacias, ſen tener letras ni experiēcia para ſemejante eſercitio, y porque los inconuenientes que de aqui ſe ſiguen, ſon de tan gran conſideracion como ſe ve; me ha parecido ordenaros, como expreſsamente os lo ordeno, y mando, que la prematica que eſta echa, de que no ſean occupados en officios los que no fueren graduados en la dicha vniuerſidad de Catania, ſe guarde enuiolablemente, y que vos por ningun caſo diſpenſeis à ella.

Cuius diſpoſitio ſi in poſterum ſeruabitur, haud dubium quin hæc inconuenientia ceſſabunt.

Et redeundo ad patriæ encomia, inuenio ea claruiſſe
80 illuſtrium virorum † ortu, & plurium alibi ortorum ſepulchris quorum nomina, heroicaquæ geſta tradidit, Faſellus *de reb. Sicul. decad. p. lib. 3. cap. 1.* quos tranſcribere minimè curaui, dum ibi videri poſſunt, citabo tantūmodo aliquos iuris profeſſores, qui duobus ſæculis poſt Nicolaum Todiſcum, quem Abbatem Panormitanum appellant floruere, nemini enim dubium eſt Abbatem prædictum Catinæ ortum fuiſſe, ibique Benedictinæ Religionis habitum ſumpſiſſe, ex vulgari tamen familia originem trahens; ſi credendum eſt ei, qui ipſius vitam operibus addidit; quidquid modernus quidam Netinus attentet, fretus ex ſola ſubſcriptione ipſius in calce conſiliorum, qui tanquam ſolitarius in ſua opinione paruifaciendus eſt.

Hi ſunt Ioannes de Paternò Archiepiſcopus Panhormitanus Regnique pluries perfectus ex nobili Paternio-
rum familia, Adam Siſmundus, Goffredus Rizari, & Hieronymus Anſalono etiam nobiles, & in albo (quod moſtram vocant) conſcripti, Petrus etiam Rizari, & Antonius Platamone, qui ſuper ritu aliqua ſcripſerunt, floruitquè primus in anno 1495. Ioannes Philippus, & Ioannes Thomas ambo ex familia de Paterno, quorum primus inter ſcribentes ad ritum enumeratur, hunc dum magnæ Curiæ Iudicis officio fungeretur, Ioannes Lucas Scorcialupu, ſuiquè ſocij capite cæſum veſtequè nudatum à feneſtris regij hoſpitij (vbi modo Tribunal Sanctiſſimæ Inquiſitionis inhabitat) proiecerunt, Blaſcus Lancea eiſdē temporibus vixit magnus feudiſta, & eloquens aduocatus ſicuti eius ſcripta, quę paſſim circumferuntur, & egregium Patrimonium per eum acquiſitum, veridicum proferunt teſtimonium, vnde Principes Trabiæ eius ſucceſſores emicant ſequitur Antoninus eius frater, qui ad ritum aliqua adnotauit non contemnenda ambo inter nobiles iādiù referti, & ex antiqua Lancearum familia procedentes, vnde multi ductores exercitus tempore Aragonēſiū Regum emicauere, bello paceq; de republica benemeriti.

Poſt

Post hos etiam ex nobilibus vrbis familijs ortum ducentes floruere D. Raimundus Ramundettus Baro S. Catherinæ nuncupatus, qui pragmaticas sanctiones summarijs ornauit, miroque ordine digessit; apud Consilium Italicum Regens, Antonius Cutelli pro auus meus paternus, qui fisci aduocatus fuit, & Generalis Visitator totius Regni loco Marchionis Oriolensis à sua Maiestate suffectus, & ad Regentis munus apud Consilium Italiæ vocatus, de quo meminit Nepita *loco citato* & Mulanens. *decis.* 12. *numer.* 35. *libr. secundo*. Fidericus etiam Campixianus vnus ex præcipuis suæ tempestatis aduocatis, qui ad bullam, & pragmaticam de censibus nonnulla annotauit.

Sequuntur quamplures alij, qui licet prioritate tempo-
81 ris hos antecedant, originis tamen ratione, † sequuntur, quos præferendos esse censuere, Bal. in *l. nemini C. de aduoc. diuers. iud.* Felin. *in cap. clerici. de iudic.* hi sunt Ioannes Baptista seminara, qui, & Regentis munus expleuit, Franciscus Prouinzalis cuius in iure munimenta magni per omnes fiunt, ex scriptoribus nostris facilè Princeps, licet vsque adhuc lucem non viderint, Simon Viuicitus, qui inter scribentes ad ritum enumeratur optimus orator, Hieronymus Fimia magni ingenii vir, qui, & Aquila volans meruit nuncupari Ioseph Cumia, qui ritus omnes illustrauit, & de feudis non spernendas repetitiones scripsit: Cosmus Nepita Regni Prothonotarius, qui primus ex siculis ad patriæ statuta scripsit, vbi in prohemio de his omnibus honoratam mentionem fecit, eorum societati merito per nos adscribendus: quibus addendi sunt Nicolaus intrigliolus, qui clarus est ex multis operibus per eum impressis, multisque aliis, quæ lucem exoptant, de quo vere dici potest, quod multum, & multa scripserit: nam vltra centurias quatuor inter feudales, & fideicommissarias, singularium tomos tres; casuum conscientiæ vnum, decisionum alterum, consiliorum vnicum ad bullam, alterum quampluret alios tomos expeditissimos, & ad impressionem aptos dimisit, Maurus Burgius, de quo habemus quæstiones laudemiales satis elegantes dispositas, & de modo procedendi ex abrupto tractatum, omnes Regij consiliarij, & ex meritis inter nobiles in albo referti.

Taceo aliquos viuentes, quos quandoque vidimus suprema occupasse officia, ne adulationis notam incurrisse videar iuxta illud *non laudaueris quemquam in vita sua.*

Omitto etiam alios in Theologiæ, & Philosophiæ scientia præclaros, qui esset extra institutum vagare, & nè panegyricum potius, quàm legalem tractatum conscripsisse videar.

Hæc faciunt, vt Vrbs mea, quæ omni claritudine pollet magis, magisque clareat, omnes enim prædicti tamquam stellæ in reipublicæ firmamento emicant suisque
82 sudoribus patriam multo magis de Rege † meritam efficiunt, indeq; oritur priuilegiorum iam concessorum obseruatio, & nouorum gratuita concessio.

83 Quia propter studiosa iuuentus † Catinensis, & præsertim nobilium, vt memoria tot illustrium virorum seruetur, debet in dies, in suis studijs proficiendo claresc ere, adhoc vt splendor, quo perfulgebat, iam ad occasum vergens viuificetur, & retineatur, & vrbs nostra nouis in dies cumuletur beneficis: corpus enim † inanimatum reipublicæ, non alio spiritu viuit, crescit, & sublimatur, quam me-
84 diantibus hominibus illustribus, ex ea ortis ac eorum virtuosis facinoribus.

Essent hic loci locus quamplura dictę Vrbis priuilegia, & prærogatiuas recensere, quomodo magistratus
85 suos ipsa eligat, de patriciatus † summa dignitate, qui Prothonotarij vices sustinet in toto districtu, de seruitutibus cognoscit, causas iudicibus delegat, & magistratui Curiæ Patricialis præest; de potestate quam habet Senatus tempore belli, de qua nouissime scribat Castill. *decis.* 224. sed quia esset nimis, in longum particulam protrahere, ideo subsisto, forsan enim si tempus supererit, Deo adiuuante, de singulis dictæ Vrbis priuilegijs, & prerogatiuis agemus; in gratiam ipsius, nobiliumque virorum in ea commorantium cætus, licet de perse ita clareant, vt alia traditione opus non habeant. Illud solum tacere non possum, quod magnates siculi ex insignioribus familijs procedentes, non solum non dedignantur, sed mirum in
86 modum affectant, Catinenses, † & vrbis meæ alumni appellari; & quod eorum familiæ inter cæteras in albo de Vrbis, quam mastram vocant, conscriptæ, & enumeratæ sint, quasi ex tot huius Regni Ciuitatibus, neminem de-
87 ceat magis gentilitia † nobilitate iactari quam ipsam, in qua à sexcentis fermè annis, prima vrbis gubernacula ipsis nobilibus fuerunt commissa exclusis alijs, ex vulgaribus familijs ortis, redactis familijs omnibus, quæ alijs pollebant, in albo seu in dicta mastra, quę vsque adeò durat.

PARTICVLA DVODECIMA.

ARGVMENTVM.

DONATIO ex causa clericatus, in quibus casibus valeat inter patrem, & filium: Patrimonio, quando clericus opus habeat: quando verò pater cogatur illud assignare: Articulus spiritualis qualis dicatur: Donata huius causa an imputentur, & an conferantur: Patrimonium clericorum an inter bona Ecclesiæ computetur. Retrodonatio patrimonij facta filio patri non tenet: & quas pœnas incurrant committentes fraudem in materia patrimonij: Episcopus quando teneatur prouidere ordinato, & an si ordinauerit ad literas alterius. Alimenta ista qualia esse debeant; I. quibus possit patrimonium constitui, Simonia an incurratur in materia ipsius; Feudalia, & fideicommisso subiecta, quando hac ex causa alienentur; Dos data pro moniali, quando ad fideicommissum reuertatur? Alienatio patrimonii quando, & quomodo fieri possit, & quid de permutatione; Rescripta an debeant præsentari in banca toties quoties. Hypotheca super patrimonio an teneant. Episcopus an petat decimam de bonis assignatis pro sacerdotio clerici.

SVMMARIVM.

1 *Clericatus causa, et ordinum suscipiendorum valet donatio inter patrem, & filium, & quare.*
2 *Clericus tunc gaudet priuilegijs Clericus quando incedit cū habitu, & diuinis inseruit, & n. 13.*
3 *In minoribus constitutus non indiget patrimonij assignatione.*
4 *Donata in causam clericatus, efficiuntur peculium, quasi Castrense, & in his habetur vti pater familias.*
5 *Clericus filius familias habetur vti pater in redditibus ecclesiasticis.*
6 *Statutum prohibens filium familias, contrahere, non extenditur ad bona Ecclesiæ à clericus sit.*
7 *Patrimonium an cogatur pater assignare filio vt sacris ordinibus initietur, & n. 9. vbi ratio.*
8 *Pater cogitur dotare filiam ingredientem monasterium, & si eo inuito ingrediatur.*
10 *Minores ordines, an quatenus sint directi ad sacros; sacri dici possint.*
11 *Clericorum appellatiane, veniunt etiam clerici minorum ordinum*

ordinum, Abbates, & Canonici quod intellige, vt ibi.

12 Donatio facta clerico primæ tonsuræ per patrem, an valeat fauore clericatus.

14 Clericus debet præstare seruitium continuum, & non interpellatum, vt foro gaudeat.

15 Si habet beneficium, vel pensionem Ecclesiasticam seruitio non indiget.

16 Iudex laicus non cognoscit de validitate seruitiorum, sed remittit cognitionem ecclesiastico.

17 Articulus iuris causæ ecclesiasticæ, qualis dicatur, nè laicus iudex cognoscat.

18 Imputatio an fieri debeat, de bonis donatis filio, vt ordines suscipiat pro, & contra vide n. 23.

19 Lex dupplici onere non grauat patrem, vt donet, & vt libere donet.

20 Alimenta non imputantur filio in legitimam.

21 Patrimonium pro sacerdotio quid sit describitur.

22 Donatio facta clerico in minoribus, pro ordinibus, non imputatur tamquam simplex item vbi pater filium ad clericatum induxisset.

24 Coactus dicitur actum facere, qui facit precibus eius, qui poterat cogere.

25 Imputatio non cadit in donatis filio quo ad viuat, pro congrua sustentatione, ad effectum ordines sacros suscipiendi; & ratio assignatur.

26 Legitima non potest consistere in fructibus, cum debeat esse incorporibus.

27 Fructus in legitimam aliquando imputantur.

28 Clericatus gratia facta donatio reuocari non potest; & fortius ob sacerdotium suscipiendum.

29 Ecclesiæ facta donatio non reuocatur, neque ob ingretitudinem prelati.

30 Patrimonium assignatum pro sacordotio efficitur ecclesiasticum, & eisdem regulis subiacet, ad quę bona Ecclesiæ subiecta sunt.

31 Manumissio non potest reuocari, etiam sub prętextu ingratitudinis, quoties seruus efficitur clericus.

32 Steph. Gratian. inpræposita quæstione notatur.

33 Scriptura hodie non est necessaria in donatione cum efficiatur nudo pacto.

34 Episcopus potest cogi facere patrem donare filio ad titulum patrimonij, vt donationem obseruet, nec reuocet.

35 Permittens patri, vt in constitutione patrimonij apponat pactum reuocandi sibi imputet.

36 Patrimonij causa facta donatio reuocari non potest, nec filij consensu accedente.

37 Alienare prohibitus, nec potest alienanti consentire.

38 Retrodonatio Patrimonij quomodocunquè, & quandocunquè facta per filium patri est, ipso iure nulla.

39 Dictio, nullatenus, importat nullitatem ipso iure absque alia declaratione, prolata ab habente potestatem.

40 Sacerdos mendiciter viuens, si nec patrem, qui patrimonium dedit vrgeat, cogitur agere.

41 Ordinatus, qui ante ordines collatos paciscitur de patrimonio retrotransferendo donatori, an sit suspensus ipso iure pro, & contra vsq; n. 50.

42 Donans ad titulum patrimonij, habet vim præsentatoris secundum patrem Suarez.

43 Sacerdos exponens pro vero titulum fictum, an committat falsitatem, decipiendo Episcopum.

44 Simulatio cum animo, & consilio fraudandi alterum est species falsitatis.

45 Suspensionis pœnam incurrit, qui per falsas probationes patrimonium Episcopo habere ostendit, vt inde ordinetur, & num. 49.

46 Ordinatus non dicitur patrimonio carere, stante retrodonatione, quæ est ipso iure nulla.

47 Textus in capit. per tuas el 3. de Simon: verus intellectus expenditur.

48 Sacerdos futurus accedens ad Sacramentum ordinis falsis mediis, ab altari remoui debet.

50 Suspensus ab ordine ex falso adhibito patrimonio, quæ narrare debeat pro dispensatione.

51 Episcopus tenetur ordinato indigenti prouidere de patrimonio, vel de beneficio, quando scienter eum absque patrimonio ordinaret, quod extendetur ad successorem, & ad capitulum.

52 Renuntians Episcopatui, adhuc tenetur alere illos, quos sine patrimonio ordinauit sacerdotes.

53 Ordinans ad literas dimissoriales alterius an alere teneatur ordinatum remissiue.

54 Tunc tenetur quoties ordinatus non habet aliunde, puta quando habet patrem diuitem.

55 Alimenta prestanda ab ordinante ordinato, qualia, & quanta esse debeant.

56 Episcopus promouens ad subdiaconatum, an ille qui ad præsbyteratum teneatur ad alendum.

57 Non tenetur, si fuerit deceptus ab ordinato, nè alias culpa sua sit ei vtilis.

58 An censeatur satisfecisse concilio, si ordinauerit quem ad rem nobilem.

59 Et quid si ad annuum redditum ad formam bullę, & Regiæ Pragmaticæ.

60 Patrimonium potest consistere in quid annuo, mere promisso, in loco vb. adest penuria sacerdotum.

61 Patrimonium, seu verius res eius causa assignata, si casmate pereat, an Episcopus teneatur alere.

62 Bona fideicommissio subiecta, an possint ex causa ordinum suscipiendorum alienari, & numero 65. vbi limita.

63 Ex causa donationis propter nuptias alienari posse certum est.

64 Baro petit adiutorium à vassallis, vt filius possit effici sacerdos, vel pro filia monacanda.

66 Alienabili re effecta, ita perpetuò manet nec ad fideicommissum redit, quòd intellige, vt statim.

67 Pater aliquando cogitur filiam nubilis ætatis effectam dotare, & quare.

68 Non tenetur assignare dotem filię in vita absque onere, & num. 70.

69 Sed quid si petat à filia renunciationem sibi fieri.

71 Dos incipit tenere locum legitimę mortuo patre, quando legitima debetur.

72 Dos data pro ingressura monasterium, mortua moniali, non facta professione, redit ad fideicommissum, vel ad dotantem, deductis alimentis.

73 Monialis si decedat ante professionem emissam, non succedit monasterium, sed proximiores, etiam si monasterio renunciasset.

74 Patrimonium sacerdotis hodie est inalienabile attento Concilio Tridentino amplia, nu. 76.

75 Pretium, qui habet, rem habere non dicitur, & ratio assignatur, quæ intellige in alienari prohibitis.

77 Sacerdos postquam beneficium assecutus fuerit, an possit patrimonium alienare, & n. 81.

78 Solemnitas aliqua quando requiritur pro forma actus non potest omitti, sub prætextu, quod deficiat causa, per quam fuit introducta,

79 Rescriptorum presentatio, seu interinatio in banca fuit introducta, nè priuilegia Ciuitatum, & iura ciuium laderentur.

80 Debet præsentari etiam quod sint emanata in executionem aliorum.

82 Permutatio an teneat de patrimonio, Episcopo inconsulto.

83 Alie-

83 *Alienationis verbo quid contineatur.*

84 *Sacerdos non potest bona ad titulum patrimonij habita hypothecare, nec ex causa iudicari illa capi possunt, etiam si ipse carceretur.*

85 *Decima an competat Episcopo vel alteri super Clerici patrimonio, distingue.*

1 VAlet quarto loco inter patrem, & filium donatio à sui initio, si ob clericatum † fiat, vel pro ordinibus suscipiendis; ea præcipuè ratione, quia cum agatur de Dei seruitio, cessare debent subtilitates iuris humanis, & ideo quod valeat firmauerunt Iason *in l. licet filiæ numer. 7. C. de collat.* Ripa *in l. in quartam numer. 170.* vbi Berengar. *in articulo legitimæ numer. 81.* Fiumagiol. *ibidem in quæst. 30. numer. 44. & 45. DD. ad leg. falcid.* Cardinalis Mantica *de tacit. ambig. lib. 13. tit. 14. numer. 6. Merlin. de legitima lib. 2. titul. 2. quæstion. 23. num. 6. & quæst. 29. num. 12.* vbi notabiliter declarat procedere in clerico tonsurato, † & qui diuinis inseruit vel qui

2 beneficiatus est, iuxta ea, quæ disponit sacrosanctum Tridentini Concilium *session. 23. cap. 6.* & non in clerico saluatico, huiusmodi enim tamquam sacris canonibus exosi illorum fauoribus non gaudent, post multos etiam Mangil. *quæstion. 30. numer. 42.* Gratian. *discept. cas. 231. numer. 23.* æquiparans istam donationi factæ doctori. Crass. *in §. legitim. quæstion. 29. numer. quinto.* Grassus noster *de effectibus clericat. effect. 54.* vbi alios per multus citat.

Et licet de clericis in minoribus loquendo replicari possit, quod nullo iure cogente eis donetur, ex quo non

3 indigent † patrimonij assignatione; vt tenet Glossa prima *in cap. 2. de præbend. & dignitat.* quam Decius ibi dicit esse communiter receptam, sequitur Salzed. ad Bernard. Diaz *in practic. cap. 18. numer. 5.* Vgolin. *de irregularit. cap. 91. numer. 2.* Frater Emmanuel. *in summa tom. 2. capit. 15. numer. 16.* Quintanad. *de Monarchia Ecclesiast. libr. tertio. numero 17.* Petr. de Ledesma *in summa part. prima de sacram. ordinis capitul. 7. ad finem.* Flaminius Parisius *de resignation. beneficior. lib. 2. quæst. 6. tit. quarto.* Nicol. Garzia, *de beneficijs, parte secunda, capit. 5. nu. 4. & quinto.* Aloysius Riccius *in sua praxi*, quam auream appellat, *resolution. 271. numer. 3. in secunda editione.* Campanil. *in diuers. iur. canon. rubric. 8. capitul. 1. num. 5.* Domin. Augustin. Barbos. *de offic. & potestat. episcop. par. 2. allegation. 19. numer. 3. & in dicto capitul. 2. numer. 2.* ac ideo, quod non debet talis donatio valere, respondetur quod quicquid sit quando donatio fit Clerico, nulla expressa ratione, quod donetur ob causam clericatus, attamen quando huiusmodi causa exprimitur, donationem valere, nemo vsque

4 adhuc dubitauit; quia propter illam qualitatem † clericatus, quando tali occasione donatur efficitur peculium, quasi Castrense, cum filius dicatur celesti militiæ adscriptus vacare, & in his habetur quasi esset pater familias, vt firmat Lupus in *rubric. de donation. inter vir. & vxor. §. 12. numer. 9. vsque 12.* Surd. *de aliment. tit. 4. quæst. 11. num.*

5 21. sicuti dicimus de prebendis, † fructibus beneficiorum & pensionum. Gratian. *discept. 713. numer. 13. tom. 4.* idem Gratian. *in discept. 231. numer. 23.* loquens in donatis per patrem post Vasq. & alios quos allegat, vnde

6 infert, & bene, statum † prohibens, filium familias obligari, etiam si clericus sit, non procedere in talibus bonis, in quibus habetur vti pater familias, sicuti dictum est, nec concludit obiectio, filius clericus non indiget patrimonij assignatione ergo donatio non valet; quia hoc firmare, esset habere pro indubitato, quod ità demum valeret donatio inter patrem, & filium, quandiu pater cogetur donare quod est falsum, nàm non pendet à necessitate, validitas donationis, sed à causa, quæ illam regit, sicut, & omnes actus humani, vnde illud certum est, vt & infra trademus hanc donationem simplicem esse, & non ob causam, ac ideo non imputari, quia vt discurrit doctè Merlin. *dicta quæstion. 53. num. 6.* versicul. *ad contraria*, non ex eo quod pater aliquando possit compelli, ex hoc si voluntarie donet, & non compulsus, censeri debet, ac si ex causa donasset, & tamquam necessitate coactus; & ità loquuntur præcitati Doctores, dicentes hodie non esse necessarium titulum patrimonij, arguendo à contrario sensu dicti *capit. 2. session. 21. de reformation.* concilij Tridentini quidquid olim esset vt colligitur *ex capitul. neminem. 70. distinction.* per quem ità tenuit glossa prima ibi & Nauarrus *cons. 14 de tempor. ordination.* Satrus *de censur. lib. 5. disput. 31. sect. 1. n. 33.* quorum doctrinæ hodie non procedunt.

Donare tamen cogetur pater, † & quicunque super eũ

7 ascendens est descendenti suo sacris ordinibus initiaturo ad instar vxorem ductori, qui iure petit donationem propter nuptias sibi fieri, vt in his terminis ordinum firmauit Crauetta in *consil. 136. per totum.* post multos, quos allegat, & non minus doctè quàm erudite pater Sanc. *de matrimonio part. 4. disputation. 26. numer. 7.* firmans ad id posse bona fideicommisso subiecta alienari ex Auendagn. *consil. 17. numer. 4.* quod an verum sit infra discutiendum erit, in quo ipse sequitur Guttierez *practicarum libr. 2. quæstion. 65. num. 7.* accedit Giurba noster *ad consuetud. Messan. cap. 3. gloss. 4. part. 1. numer. 16.* Martade *successionum part. prima quæstion. 25. articul. 11. numer. 20. fol.* 607. & post multos Barbos. *de offic. & potest. episc. part 2. allegation. 20.* Fontanell. statim citandus, & cum hanc opinione, transeunt omnes illi Doctores, quos infra referemus, tenentes hanc donationem in legitimam imputari; alia etiam ratio potest assignari, quam elicio ex Giurba *dicto loco*, quod sicuti pater tenetur dotare filiam pro matrimonio carnali, vt superius diximus ac etiam pro †

8 spirituali iuxta doctrinam Baldi in *l. fin. C. de dot promiss. & in authent. nisi rogati in princip. C. ad trebellianum* Ancharan. *consil. 108. num. 4.* Sancez *loco citato* Menoch. *præsumpt. 189. lib. 4.* Gregor. Lopez *in l. 8. tit. 11. part. 4.* etiam si inuito patre monasterium ingrediatur. Lupus *in cap. per vestras §. 11. de donation.* Beaz. *de dot. cap. 14. nu. 2.* vel si absque dote ingrediatur Beroius *in quæstion. 113.* Baeza ibidem, & alij per Giurbam *dicto loco num. 17. & sequent. fol. 289.* ità tenetur dotare filium, qui nubit cum Ecclesia nè maior fauor sit matrimonij carnalis, quàm spiritualis, & filiæ quàm filij vt arguit Merlin. in

9 terminis † de quibus agitur dicto *c. 23. n. 3.* vers. *secundo dici posse videtur.* Fontanella *de pact. nupt. claus. 5. glos. 1. p. 1. n. 65. cum seq. alios allegans.*

Diximus sacris ordinibus initiaturo, quià licet mino-

10 res † ordines directe sint ad sacros, tamquam ministerij ad eos attamen sacri dici non possunt, vt aduersus canonistas dicit esse veriorem opinionem. Diaz. *in praxi cap. 18. numer. 5.* vers. *minores quidem ordines post Nauarr. in manuali cap. 22. num. 17.* Maiol. *de irregularitate lib. 3. cap. 21. numer. 7.* Stephanus Gratianus *discceptation. forens. cap. 159. num. 12. tom. 1.* ideò appellatione sacrorum ordinum nõ veniunt minores *capit. erubescant 32. distinctio. cap. à multis de ætat. & qualitat.* Bart. *in l. bona fides numer. 2. D. depositi.* Roman. *cons. 327. numer. 8 col. penult. ad med. vers. primo quod ipse*, Iason. *in §. sed iste col. 10. ad med. num. 55. institution. de action.* licet generaliter appellatione clerico-

11 rum veniant † tàm constituti in maioribus, quàm minoribus ordinibus initiati vt voluit glos. *in dicto cap. 2.* verbo *clericos* de quo etiam videndi sunt. Abbas noster *in rubr. de vita, & honestate clericor. num. 8.* Rolan. Auall. *consil. 16. à num. 10. volum. 4.* Bellet. *disquisition. clericar. part. 1. tit. de disciplin. clerical. §. 2. numer. 2.* Decian. *in trac. crimin. part. 1. lib. 1. cap. 10. numer. 22.* Ceuallus. *comm. contra comm. quæst. 524. numer. sexto.* Vinius *tom. 2. comm.*

opin.

opin.tit.34.numer.40.libr.9.fol.570.& mille adducens Carol.de Craſſ.*de effect.clericat.in prelud.num.252.* & in fauorabilibus venirent etiam Abbates,Canonici,Prælati , aliquè perſonæ in dignitate eccleſiaſtica conſtitutæ , vt ait Viu.dicto loco,& Pute.*deciſ.92.numer.2.lib.3.*Suarez. *in comm.opin.*verbo *clericus numer.125.*Azor.*inſtit.moral. lib.3.capit.11.quæſt.15.part.2.* Troil.Maluet.*in tractat.de canonizat. Sanct.dub.2.numer.35. praxis epiſcopal.part.1. verbo clericus* §.1.*in fin.*& poſt alios,idem Graſſ.*dicto loco à num.262.*

Cæterum ad terminos præſentis quæſtionis , quid dicendum in clerico primę tonſuræ,an donatio † ei facta
12 per patrem tamquam pro clericatu valeat , non ità abſolutum eſt;nàm Ripa *in l.quartam D.ad leg.falcidiam* ſatis videtur dubitare ; licet pro affirmatiua allegetur per mangil.*de imputat.quæſtion.30.num.43.* cum potius allegari deberet pro negatiua,prout eum allegat . Vaſquez. *de ſucceſs.creat.lib.3.§.30.par.3.limit.34. num.209.in meo fol.683.*

In contrarium de directo,quod valeat ſicuti,& conſtituto in Sacris , tenuit Iaſon. *in dicta l. licet filia ad med. numer.7.verſ.& ſic ex prædictis* Berengar. *in dicto articulo legitimæ in dicta l.in quartam num.81.* Fiumagiol.*num.* 467. Curt.Sen.*in l.filie in fine C.fam.erciſcundæ.* Cucch.*de legitima* §.*rurſus numer.39.fol.67.* Roland.Aualle *conſil.* 11.*numer.26.libr.2.*quos refert,& ſequitur Mangil.*de imputat.quæſt.30.numer.43.* Caldas verò *de reſtit.in integr.* verbo *læſis numer.104.* poſt late diſputata quęſtionem tandẽ,in verſiculo *melios n.105.* ità eam reſoluit,vt videatur cum traditis ſupra per nos cõcordare, videlicet,quod
13 ita demum valet ſi talis ſeruiat† alicui eccleſiæ,vt ait in verſicul.*poſſet verè*, quam in hoc ſequitur Stephan. Gratian.*diſcept.forenſ.cap.231. numer.24. tomo ſecund.fol.118.* quod , & nos in omni clerico in minoribus firmauimus *ſupra num.2.*ex Merlino in *d.q.29.numer.12.*& ratio eſſe poteſt, quia clericus primæ tonſuræ non gaudet foro eccleſiaſtico,niſi & eccleſię ſibi aſſignare ſeruiat, ſicuti per concilium diſpoſitum eſt in reliquis clericis minorum ordinum,quod apud nos ad vnguem ſeruatur, ità vt hu-
14 iuſmodi ſeruitium† debeat eſſe continuum,& non interpellatum, niſi ex cauſa neceſſitatis , & de licentia , vt fuit reſolutum per Sacram congregationem, in declaratione quam refert è noſtris Maſtrill. *deciſ.113.num.15.* vbi agebatur de impedienda ſententia foriudicationis ſub prætextu clericatus , & firmatur quod ſeruitium debet eſſe continuum,& in eccleſia aſſignata, vt plurtes vidi obſeruatum , maximè ſub meo patrocinio pro clerico Don Franciſco Iordanello cum Regio fiſco ſuper cancellatio-
15 ne inuentarij ; quicquid ſit vbi habere † beneficium , vel penſionem eccleſiaſticam,vt ait ibi Maſtrill. num.5. & 7.quæ deciſio eſt notabilis circa reſolutionem captam per M.C. quæ remiſit articulum decidendum iudici † ec-
16 cleſiaſtico,& quod probatis ſeruitijs, ad cognoſcendum an eſſent ſufficientia , iudicauit articulum eſſe iuridicum
17 † & ſic remittendum eccleſiaſtico iudici , quia dum verſabatur circa ordines , erat ſpirituale , & conſequenter non poterat per iudicem laicum tractari ; videmus enim in dies ſub prætextu, incidentiæ, & quod agatur de quæſtione facti,agitari coram iudicibus laicis cauſas ſpirituales & eccleſiæ, ſine metu tot bullarum, & pænarum in eis contentarum ; cum certum ſit non poſſe ſine magno animæ periculo cognoſci,niſi quando agatur de mero facto ad oculum demonſtrabile,vt Maſtrillus ibi affirmat, de quo mero facto poteſt cognoſcere , quando quæſtio venit incidenter,vt fuit diſcurſum in cauſa feudorum Gulfæ & in cauſa territorij Sabucæ inter Canonicos Sancti Ioãnis Eremitarum & Baronem Tripis, de qua vltra aliorũ labores adſunt doctiſſimæ allegationes Dominis Simonis Sitaiolo,vt in loco,vbi de bonis loquutori ſumus, habebis,ego enim ſolummodo in articulo operam meam præſtiti,vt per meas allegationes apparet.

His præmiſſis intrant quæſtiones, & prima eſt,an hæc donatio imputetur, an conferatur : ſecunda an hæc donatio poſſit reuocari per per patrem , an per filium renunciari , vel retrodonari . Tertio an poſſit fieri in pecunia , vel mobilibus . Quarto an poſſint alienari bona fideicommiſſo ſubiecta pro ea facienda , & an poſſint in ea pater filium grauare , vt poſt eius mortem ſibi vel alteri eam reſtituat . Quinto an huiuſmodi bona poſſint alienari .

18 Ad primum imputari † huiuſmodi donationem affirmauere Couarr.*in cap.Raimaldus* § 2.*numer.7.extr.de teſtament.* Vaſquez.*de ſucceſſ.creat.part.1.lib.3.§.22.numer.* 44.Diaz.*in praxi Canon.cap.18.num.16.*verſ.*ego tamen,vt meum* , Cucch.*de legitim.verſ.rurſus numer.30.fol.118.* Claud.de Bettandier. *tractat.de legitim artic.11. numer.* 39.*fol.695.* Guttier.*pract.quæſt.lib.ſecundo quæſt.65.num.* 3.*verſ.*rurſus,quos adducit,& ſequitur Mangil. *de imput. quæſt.33.numer.17.* addo Doctorem Martam.*in ſumma ſucceſſ. legal.par.prima quæſtio.25. art.11. numer.21.fol.* 607. & videtur ſentire.Peregrin. *de fideicomm.articul.36. nu.* 134.

Mouentur primo,quia hæc donatio dicitur ob cauſam clericatus, & ſacerdotij , quoties verò donatio fit ob aliquam cauſam obligantem patrem, tunc imputari debet,
19 nè duplici onere grauetur,nàm lex non ità cogit†patrẽ, vel præcisè, vel cauſatiuè donare, vt talis donatio debeat eſſe abſoluta, ſed permittit, vt in vno tantum grauetur , videlicet vt præmature donet, non vt iterum , teneatur moriens legitimam aſſignare; ac ſi nil donaſſet , vnde eſt quædam mera anticipatio , & ſatisfactio futurę obligationis,& ex hac ratione dos data filiæ imputatur ei in legitimam , vt diximus , ſupra & tranſire ſine difficultate dixit Bolognett.*in l.inquartam n.300.*quem cum alijs refert Craſſ. §.*legitima q.23.fol.443.*

Secundo, quia vbi pater compellitus donarę , vt ſupra dictum eſt,in hoc caſu,tàm ſi neceſſitas ſit præciſa,& coacta,quam ſi naturalis impellat inſtinctus , certum eſt imputari,vt conſiderat Mangil.*dicta q.33. nu.18.& 19.* poſt plures quos allegat,quia donatio dicitur quod nullo ure cogente conceditur Surd. *de aliment.titul.6.q.8. nu.65.*& nos pluries .

In contrariam ſententiam abiere Ioann. Faber.*in §.fi. inſtitut. de inofficioſos ; teſtam.* Fabian.de Giocch. *in l. emancipati C.collat.* Roland.conſ.11.*numero ſexto, libr.3.* poſt plures,quos allegat Cranecta *dicto conſ.136.*Spin.*de teſtam.gloſſ.18.princ.numero 66.* qui multos Hiſpanos adducit,& *per ſequentes* Claud. Gliſer. *de portion. legitimæ c. 14.in fine* Graſſ.*in §. legitima quæſt.28. numero quinto fol.* 448. Stephanus Gratianus *diſceptat. forenſ.capitul.159. numero 33.folio 461.* in Romanis *tomo.1.ex noſtrat.*Carolus de Graſſis *de effectibus Cleric. in prælud. numero 421. folio 47.* Polidor.Ripa *deciſ.234.* Ricc.*in praxi deciſ.595. numero 5.folio 705.*

Fundatur , Primo hęc opinio ſuper illa regula , quod quoties donatio eſt ſimplex,& non ob cauſam, & eſt de illis,quæ in principio valent inter patrem, & filium, non ſit imputanda,quam nos ſupra late fundauimus,in donatione in præmium emancipationis facta , & in his terminis ſequitur Merlin.*de legitima dicto libr.2.tit.2. quæſt.23. numero 6.*quod ſit ſimplex probatur,quia nulla lex patrẽ obligat ad hanc donationem faciendam , nec obſtat naturalis impulſus , quia hoc fomentum non ſufficit ad faciendum,vt dicatur per neceſſe cauſam neceſſariam interueniſſe;licet hæc cauſa eum mouiſſet , vel aliter non feciſſet , quia non ex hoc quod propter aliquam cauſam occurentem donetur ; poteſt dici donatio taliter ob cauſam , quod excludat voluntatem & liberalitatem , vt ait

Gratia-

Gratianus *discept.159.nu.34.* dans exemplũ in donatione contemplatione matrimonij, vt latius loco suo discutiendum erit & annuit Merlinus *dicto loco num. 7.*

Secundo, quia ad hoc, vt non fiat imputatio, sufficit, vt animus arbitri familiæ erciscundæ possit dubitare an potuerit moueri pater ex voluntario motu, vel an quasi non valens aliud agere donauerit, quia quoties sic quæstio reducitur, quod potuerit vtraque ex causa moueri iudicandum est pro non imputatione, nisi aliud suaderet inæqualitatis ratio, quæ solet se interponere, vbi res est dubia, debet enim semper in dubijs prævalere naturalis affectio, quæ magis præsumi debet, quam alia coniectura in patre, vt sæpius tactum est.

Si placeret hæc absolute; respondere poteris ad contraria, quod causa illa potest esse impulsiua, & potest esse finalis; & dum sumus in dubio debet censeri impulsiua, quia natura vincit artem, & naturalia sunt immutabilia, quæ responsio colligitur etiam ex Merlino, & Gratiano locis superius adductis, ad secundam quod licet compellatur, tamen hoc, est, quia ex quadam naturali ratione tenetur quasi pro alimentis, & sicuti illa non imputantur,
20 ità & ista † Surd. *de aliment.tit.4.quæst.18. num.32.* & est glossa magistra in *cap Episcopus* verbo *necessaria de præbendis*, & facit etiam quia hæc donatio, aliud non est,
21 quam congrua sustentatio † sacerdotis; quo vsque viuat, nè cogatur mendicare in dedecus ordinis ac ideo assumit naturam alimentorum.

Si vis tamen, vt meam aperiam sententiam, dicerem, quod hæc secunda est verior in duobus casibus. Primo
22 quando fieret clerico † in minoribus, quia tunc donatio est merè voluntaria, nec vlla ratio concurrit, cur pater voluerit præueniret satisfaciendo debito legitimæ, vt iam fundauimus, & ideo cum sit donatio omnium simplicium simplicissima, licet valida ob fauorem clericatus, & vt liberis alliciantur ad militandum in Ecclesia Dei, & iugo se supponere à iuuentute, non debet imputari, quod etiam placuit dicto Vasquio *de successione.creat.lib.3.§.30.par.3. limit.34.n.209. fol.683.* Alter casus esset vbi pater sponte filium applicaret diuinis, & ille annuens votis paternis cresens de virtute in virtutem ascendisset ad sacerdotiũ, nàm tunc quia cessat causa cogens seu dicam us coactiua, non debet considerari illud, quod euenire poterat, sed quod euenit, idest quod pater coactè non donauerit, vt videtur sentire Merlinus *dicta quæstion.23. n. sesto*, in illis verbis ibi (secundum etiam minus verum videtur, quatenus ad id compelli possit, termini sunt diuersi, quia vbi etiam pater potest compelli, poterit si vult etiam declarare, vt filio imputetur, nam quando actum coactè faceret procedere prima opinio.)

In casu autem quo filius ex sua voluntate patre re-
23 nuẽte † vel non consentiente sacris initietur, si postea, vel per iudicem, vel per interpositos amicos cogi facit patrem ad donandum aliquam summam ad titulum patrimonij, non negarem huiusmodi donata imputari debere, quia pater ex animo non donat, sed tantum dare videtur in satisfactionem debitis, quælibet enim coactio excludit libertatem voluntatis, quæ requiritur, vt donatio dici possit, & consequenter non imputetur; vt sentit Merlinus in illis verbis (quando actum coactè faceret)
24 nam coactè fieri † dicitur, non solum, quòd per iudicem fit, sed etiam quòd ex precibus, & importunis rogaminibus procedit iuxta doctrinam Raudens. *decis.45.* Decian. *respons.65.n.4.lib.4.* Regens de tapia *decis.16. n.9. & 32. consil.Ital.*

Quod intelligo procedere, vbi pater aliquid perpe-
25 tuum donet, ceterum si quid ad vitam, & quasi pro alimentis, † eisque correspondens assignet, existimo non imputandum, & ratio est, quia illud, quod in legitimam imputatur, debet esse eiusdem qualitatis, & naturę, quamobrem sicuti legitima non potest consistere in talibus præstationibus; sed debet consistere in aliqua certa summa, vel in aliquibus bonis, & radicibus, quę perpetuò efficiantur ipsius filij, & non in fructibus, ita debet esse præstatio, quæ in legitima petitur imputari *l.*
26 *scimus 36.§. repletionem C.de inoffic. testa.* quia † fructus non possunt compensari cum corporibus Ripa *in l. fideicommissariam Cod. ad Ttrebellian.* Peregrin. *de fideicomm. artic.36.numer.120. & artic.49. num.4.* Rota apud Cardin. Seraphin. *decis.1365.num.3.* quę sunt indubitata, & tantummodò limitantur in casu, vbi pater reliquit filio
27 ingentem hæreditatem, quæ longè superet valorem † legitimæ cuius detractionem filio prohibeat, super quò loquitur Mastrill. *decis.181. num.34.* post Menoch. *cons. 1141.* Maluas. *cons.117.* Raudens. *cons.37.num.4.lib.2.* Peregrin. *cons.76.num.5.lib.4.* concludentes, quòd ex hoc fructus, qui excedunt ratam legitimè, in eam imputatur quos aliquando secutus fui pro Don Balthassare de Vigintimilijs, contrà Franciscum Galisi, quibus addi potest Cancer. *lib.3.variar.resolution.cap.20.n.227. fol.428.* supèr quo tamen videndus est Domin. Præs. Rouit. *cons. 61.tom.2.* qui post hæc ad manus venit, contrarium latè defendens.

Si tamèn omnimodè velles starè cum prima, responsiones patent ex dictis suprà, quod Pater cogatur hanc donationem facere, & quod sufficit, quòd causa sit de sui natura præcisa, vt censeatur quis voluisse satisfacere debito; etiàm quod non præcedat realis coactio; quia prudentis est occasione præcauere, & præuenire obligationem.

Quid verò firmandum sit de collatione, ex prædictis satis patere existimo, sumptu argumento ab illis, quæ diximus ad terminos donationis occasione emancipationis factæ, quæ nè repetam adeas in *particul.10.n.31. huius discursus*.

Secundò quæritur, an hæc donatio possit per patrem reuocari, & quid filio consentiente, vel in executionem præcedentis tractatus, adhibito etiam vt solet fieri, Albe-
28 rano; seu vt vocant, Antapoca; Quod hæc donatio † sit irreuocabilis, tenuit Couar. *in cap. Raimaldus §.2. numer. 7. vers. ipse tamèn, opinior. hanc donationem, de testament.* Diaz. *in praxi criminali capit.18. numer.15.* Tellius *ad leg. 13. tauri column.2. num.82.* Auendagn. *respons.17.* Didac. Spin. *in specul. testament. gloss.18. principal. de melioratione numer.71. vers. ex quibus* Stephan. Gratian. *discept. 159. numer.29. tom.1.* adducens rationem; quia ex hac donatione pater obligatur Episcopo ordinanti ad non reuocandum, nàm secus eum non ordinasset, nisi sub ista spe, cum alias nè in ordinis dedecus cogeretur mendicare teneretur Episcopus alimenta subministrare, & sic ipse deciperetur, addo aliam rationem concludentem scitis quod donatio facta Ecclesiæ est irreuocabilis de sui natura; ità vt nec etiã ex causa ingratitudinis Præ-
29 lati † reuocari possit, Clar. *in §. donatio quæst.11. numer.5.* Menoch. *de recuperand. possess. remed.9. numer.102.* Pater Azor. *in institut. moral. part.3. lib.11. cap.8. quæst.5.* cum tamèn in tali gradu sit potens hæc causa reuocandi, vt omnes alias superet, & contrario donantis, & donatarij pacto tolli, non possit Mol. *de rit. nupt. lib.3. quæst.20. nu.* 15. alijque alibi per nos adducti vbi de donatione à matre facta agimus *in 3. discursu huius tractat.* hæc verò do-
30 natio pro sacerdotis † patrimonio facta, fruitur eiusdem priuilegijs. Lara *in l. si quis de liberis. §. solent. n.36. D. de liber. agnosc.* Viui. *in comun. opin. lib.1. tit.2. num.52. fol.157.* Caldas Pereir. *in l. si curatorem. verbo læsis, numer.131. & sequen.* Menoch. *dicto tract. de recuperand. remed.15. num. 21.* Prax. Episcopalis *verbo, clericus, part. prima fol.71.* Gonzalez *de regul. Cancellar. gloss.5. §.10. num.14.* Stefan. Gratian. *ibidem n.27.* quos sequitur D. Augustin. Baboss. *in*

capit. Episcopus. 4. num. 9. de prebed. vbi quod hoc est indubitatum vsquequo non extinguatur per adeptionem congrui beneficij Ecclesiastici, ex Spino, Azeuedo *in l. 1. num. 9. tit. 4. lib. 1. nouæ recopilationis*, Ceual. *q. 526. num. 4. commun. contra communes* Cenedo *practicar. & Canonic. quæst. lib. 1. quæst. 11. n. 1.* Ideòque consequens est, vt eodē modo reuocari nequeat, etiam si ingratitudinis causa proponatur, facit etiam, quia actus de sui natura reuocabilis, vt est manumissio† (ob ingratitudinem serui in dominum commissam) quoties manumissus efficiatur clericus, efficitur irreuocabilis D. Marta *de iurisd. par. 4. casu 90. n. 13. cum plurib. seq.*

His stantibus, nō placet illa restrinctio Gratiani dicto loco † *num. 30.* dum insequendo Spin. *in dicta gloss. 18. n. 75. vers. sed licet prædicta*: affirmat, reuocari posse interim, quod non fuerit secuta traditio vera, vel ficta, interueniente scriptura: nàm Spinus pro sua opinione, allegat legem peculiarem regni illius, quæ est correctoria iuris communis in eo, quod vult donationem absque scriptura coram tabellione confecta, non dici irreuocabilem, etiam factam filio emancipato, quæ non est allegabilis vbique; quia donatio ad sui irreuocabilitatem scriptu-
33 ram † de iure communi non requirit. *l. si quis argentum 15. C. de donat.* cum mille per me adductis suprà, *discept. 1. part. vnic.* Item traditio vera, vel ficta tunc est necessaria, quoties donatio initio non valet, sed patris morte confirmatur; Ideo quoties firmum sit, hanc à principio valere, vt firmatum est suprà, satis est patrem actum donationis celebrasse, ad hoc vt cogi possit donationem perficere; etiam quod inciperet à promissione, & non à traditione vt suprà in dicto discursu de omni donatione ob causam firmatum est, quæ non repetimus; ideò satis inhumanum esset, Episcopum interim cogi ad alendum, dùm agit contra Patrem actione de dolo; vt promissa adimpleat.

Ideò cum ratione ordinis causa sit Ecclesiastica, me-
34 lius esset dicere, quod posset Episcopus† patrem cogere vt donationem perficiat, si non tradidit, vel manuteneat, si iam tradidit, quidquid sit in casu vbi Episcopus per-
35 mississet ab initio apponi† pactum reuocationis, nàm si ex lege contractus postea reuocaretur, non dubitarem, quod ipse teneretur alere clericum, in sacris constitutum quia idem est ordinasse absque patrimonio, & cum illo subiecto reuocationi.

36 Quæ amplio ad casum vbi ipsius filij consensus accedat, † nam cum ipse nō possit alienare, vt statim subijcietur, nec post alienationi consentire, ex notissima ratione,
37 quod paria sunt alienare, & alienationi † consentire *leg. cum patet. 79. §. libertis. D. de legatis 2.* vbi Castrens. Bertrand. *cons. 27. num. 7.* Decianus *cons. vlt. libr. 1.* Petra *de fideicom. quæst. 51. num. 599.* cum mille allegari solitis; Quid dicendum, vbi reuocatio seù retrodonatio subsequatur ex pacto præcedenti punctus est clarior circa nullitatem, controuersus verò supèr pœnis, quas incurrunt celebrantes huiusmodi actus, nàm quòd sit nulla,
38 † est clara dispositio Concilij Tridentini *session. 21. de reformat. capitul. 2.* per quod prohibentur ad fauorem ordinati, huiusmodi remissiones, & extinctiones per ver-
39 bum † nullatenus; quod nullitatem ipso iure importat, absquè alia hominis declaratione. Nauar. *consil. 24. de temp. ordinat. in antiqu. quod est 17. in nouis* Tolet. *in sum. libr. prim. cap. 89.* Quarant. *in summ. bullar. verbo*, Ordo, *fol. 381. vers. quotid.* Ceual. *quæst. 527.* Garz. *de benef. part. 2. cap. 5. num. 166.* Stephan. Grat. *disc. 750. numero 18. in fine tom. 4.* quæ nullitas non sanatur per consensum ordinati. Nauar. *consil. 1. quæst. 16. de constit. consil. 14. & vlt. de tempor. ordinat* Surd. *de aliment. tit. 1. quæst. 50. à numer. 12. & tit. 7. q. 37. à num. 40.* Nicol. Garz. *de benef. part. 2. cap. 5. nu. 32.* quia est inducta fauore totius ordinis clericalis, & ob dignitatem sacerdotis manutenendam, ne mendicare cogantur, qui Deo adscripti sunt, ideoquè po-
40 test etiam compelli filius† agere contra Patrem, si forsan reuerentia ductus, donata non curet petere, & mendicitèr viuat, hoc enim permittitur Episcopo tamquam patri, vniuersali, cui magis curæ esse debet, clerum decenter viuere, quam ipsomet clericos; Quaranta *in summ. bullarum, verbo, ordo, vers. quod intelligitur. fol. 382. in principio.*

Cæterum si ante ordinem Subdiaconatus acceptum, conueniat inter patrem, & filium, vel inter alium quemcumque dotantem, ad effectum ordines consequendi, & ordinaturum; vt secuta ordinatione non petatur, id quod prò titulo donatum appareat, vel quod illud teneretur restituere donantis adhibita etiam ad hoc vt fieri solet, antapoca, vel Alberano, vt vocant, magna est alter-
41 catio † an in pœnam huius excogitate fraudis ordinatus censeatur suspensus ab ordinis exercitio; & consequenter celebrando incurrat irregularitatem iuxta *capit. per tuas el. 3. & cap. penult. de Simon.* Etenim Nauar. *in manual. capit. 27. num. 157.* Lopez, ad Diaz. *in pract. d. capitul. 18. num. 12.* affirmant, suspensionis pœnam incurrere, quam opinionem probabilem sibi videri affirmat Sairus *libr. 4. Thesaur. cas. conscient. capit. 15. numer. 23.* Maiol. *de irregul. capit. 15. in princ.* P. Emmanuel. *in summa tom. 2. cap. 15. n. 1. prax. Episcopal. p. 1. verbo, dimissorie, & par. 2. eod. verb. §. 6. & verbo irregularitas §. 2.* Sancez *de matrim. lib. 6. disput. 32.* Paul. Comitol. *responsa. moral. lib. 6. quæst. 38.* Flamin. Paris. *de resignat. libr. 2. quæst. 6. num. 18.* Filiuc. *tom. 1. tract. 17. cap. 5. num. 89.* Ioan. de la Cruz *in direct. conscr. p. 2. tit. de sacram. ord. dub. 6. conclus. 2.* Scort. *in pontif. const. epit. 14. teor. 136.* Valer. Reginald. *in prax. tom. 2. lib. 32. tract. 2. c. 25. sect. 3. nu. 72.* Ratio assignatur per doctissimum Suar. *de censur. disput. 31. sect. p. susp. 7. nu. 35.* & est,
42 quod † donans ad titulum Patrimonij prò suscipiendis ordinibus, habet vim præsentatoris ad illos facit etiam quia exponendo hoc titulum prò vero, committi-
43 tur falsum, † saltem in intentionem ipsius ordinati: ex quo enim fit in apparentia, & non in existentia tamquā simulatum habetur pro falso, ac si per mendacia; vel per fraudes decepisset Episcopum: nam idem est facere actū
44 simulatum in fraudem† Episcopi, quod scripturam falsā supponere, *l. 2. §. 1. D. quem testa. aperiant.* Alex. *cons. 104. nu. 3. lib. 1.* Roland. *cons. 63. num. 28. lib. 1.* Tiraq. *de retract. lignag. gloss. 20. n. 11.* Gonzales *ad regulas Cancellar. regul. 8. gloss. 5. §. 10. n. 29. fol. 161.*

45 At in secundo casu suspensio est indicta, †ergo in primo idem dici debet, probatur per text. *in cap. neminem, & capit. sanctorum distinct. 70.* Nauar. *cons. 14. & cons. 74. de tempor. ordin. in antiq. & cons. 46. in nouis.* Paris. *de resignat. lib. 2. quæst. 6. &* faciunt verba expressa Concilij loco citato ibi, *qui variis artibus, ac fallacijs confingunt sibi beneficium Ecclesiasticum, seù idoneas facultates obtinere.* Quarant. *in dict. loco vers. tertius est casus fol. 380.* Vgolin. *de offic. & potest. Episcopi, c. 26. §. 8. n. 5. & §. 15. vers. tertio non tenentur.*

Contrariam tamèn opinionem tenet Quarant. *in dicta summa verbo, ordo, vers. quod intellige. fol. 381.* post Nauar. sibi contrarium, Henriquez *in summa lib. 10. de ordin. sacram. cap. 17. §. 3. in gloss. lit. O.* dicentes, quod superius dicta procedant in pacisciente cum præsentante ad beneficium ad titulum ordinis, vel cum ordinante, vel cum aliis qui ex suo donare, fingant, cuius sententiæ fuit etiam Tolet *d. lib. 1. in §. 48. vers. quinto habetur*, cum aliis nouiter relatis per P. Dian. *tract. 2. Miscellan. resol. 4.* licet non negent graviter peccare, ac puniri debere, qui fraudem in primo casu expositam admittunt.

Affert rationē Quaranta, quam dicit fuisse præceptoris sui Marii Andria, qui tenuit euitare dictas pœnas eum, qui

qui ordinatur, ex quo stante nullitate huiusmodi renun-
46 ciationis, non dicitur patrimonio† carere, cui opinioni
ait, se subscripsisse Hieronymus Campanil. *in diuersor. iur. canon. tit. de non ordinand. absq; titulo cap. penult.* alias rationes adducit Gonz. ad *regul. Cancell. 8. dicta glos. 5. §. 10. num. 25. vers. an autem cum plurib. sequen.* & inter alias illam præcipuam quod dicta *Capitula sanctorum, & neminem*, loquuntur de ordinato sine titulo, & sunt correcta per *c. cum secundum*, & quod *cap. per tuas, el 3. de Simon.* loquitur de assequenter beneficium Ecclesiasticum per Simoniam, vel per confidentiam de admittendo: casus verò; de quo agitur, vertitur super rebus profanis; Et hãc opinionem vltrà adductos per Quarantam tenuerunt Auiles *de censur. part. 3. disput. 5. dub. 4. & 5 t.* Cened. *collect. 33. n. 2. & 6.* Guttierez *practic. lib. 2. quæst. 65. num. 11. vers. nec opinio Metinę* Fornar. *de ordin. cap. 8. num. 8.* Garz. *de benef. p. 2. c. 5. n. 27.* Armendar. *ad leges Nauarræ lib. 2. tit. 8. lib 5. de patrim. Clericor.* D. Augustin. Barbosa *de offic. & potest. Episcop. par. 2. alleg. 20. n. 27.* idem *in cap. cum secundum 16. num. 7. de præbend.* vbi ex Gonzal. dicit, ita fuisse per Sacram Congregationem decisum per hæc verba, *Concilium renouat tantum penas in cap. cum secundum extrà de præb. Item ordinatus contra formam huius decreti sine beneficio, aut patrimonio non est per hoc suspensus nec aliquam pęnam incurrit, sed cogendus est ordinarius ei prouidere, iux. capit. cum secundum extrà de præb. & hic solus Canon. & non alij à Concilio innouatus est.*

Hæc faciunt, vt passus sit multum difficilis; extãt enim ex vtraque parte sententiæ magnorum virorum, hic pugnat delicti grauitas, ibi, odium pœnę infligendæ, qua propter nollem meam aperire sententiam in quæstione tãm periculosa, trahor tamen licet intuitus in priorem
47 sententiam propter† text. *in cap. per tuas el 3. de simonia* vbi ordinatus non intendebat in illo peccare, quod promiserat portionem non petere, & tamen in suspensionis pęnam incurrisse declaratur; nec facit quod ibi agebatur de conuentione super beneficio ecclesiastico, quorum commercium est prohibitum, quia decisio non fundatur tantum super dicta ratione, sed super peccato mendacij,
& falsitatis, cum quoquis ad Sacramentum accessit;
48 quasi ex hoc peccato † fuerit effectus indignus, & vti talis talis suspendi debuisset ab exercitio ordinis, quia malis medijs accessit, iuxta *cap. quando Episcopus distinct. 24.* ibi *quod si fecerint, & ille, qui indignè accessit ab altari remouebitur* Itèm, vt dixi, iàm summa donata ad hunc effectum; vt ordines suscipiantur, est effecta Ecclesiastica, vt ibi probaui; immò secundum opinionem Suarez assimilatur beneficio, & donans gerit vices præsentatoris.

Hac opinione retenta, non obstant adducta in contrarium, quia licèt conuentio sit nulla, eaque non obstãte, ordinatus possit petere summam promissam; attamen dictum *cap. per tuas* non fundatur super defectu patrimonij, sed per peccato commisso in susceptione ordinis, & delusione Episcopi, item dari potest casus quod data validitate agatur de re aliena vel alteri prius obligata.

Non hobstat pariter secundum adductum per Gonzalez, quia suprà iam responsum est, quomodo sit accipiendum dictum *cap. per tuas*. Et in quantum ad *cap. neminèm, &c. Sanctorum*, videtur negari non posse, illa non loqui de ordinatis cum patrimonio ficto; saltem secundum propriam acceptionem verborum, quæ sequenda est in pęnalibus: licet impropriè loquendo ex identitate rationis comprehendi possent; quia fictum; & nullum habere patrimonium idem est, vt idem Gonzal. fatetur *loco citato nuuer. 29.* sequitur ideò quod licèt per dictum *cap. cum secundum* moderentur *canones* prędictis *Sanctorum & neminẽ*, & imponatur ordinatoribus onus alendi ordinatos, hoc est respectu ordinationum. Quò verò ad ordinatos, qui cum ficto patrimonio accesserunt nulla legitur moderatio in tantum vt per dictum *Capitulum cum secundum*, non simpliciter mandatur Episcopo successori, vt alat, sed ita demum, si eum idoneum reperiat, quæ idoneitas non in eo consistit an bene ordinatus existat, quia ordo non est iterabilis, & successor debet stare examini, & approbationi prædecessoris, nec minus est alicuius considerationis illud, quod dicit gloss. *in fine*, quod queri potest de noua causa postea emergente, quia hoc non officit ordini collato; Item etiam si esset indignus deberet ali, ex quo iam matrimonio, vel alteri exercitio est inhabilis; sed tantùm loquitur ibi Pontifex de hac exceptione, quam posset Episcopus præponere aduersus mandatum illud de allendo videlicet quod talis ordinatus eum consulto fefellit, & ideò quod exhoc vice pænæ præmium assequeretur, neq; concilij declarationes me mouent in contrarium: quia illa clarè loquuntur ad terminos capitnli neminem videdelicet de ordinatis simpliciter absque patrimonio, nil falsi adducto, in tantum: vt de alimentis ab Episcopo prestandis ibi tractetur, Concilium verò Tridentinum dum innouat veteres canones, censetur innouare respectiuè in vno quoque casu: nàm Decretum illud omnes casus complectitur, ideò Flaminius, Parisius etiam post dictas declarationes habitas nostram tenuit sententiam.

Si tamen magis tibi placeret secunda opinio omnimodè eam intelligas vbi donatio fuerit facta in specie ad suscipiendos ordines, nam si aliquis ordinandus, vel habens bona patrimonialia, vel sibi donata, quod idem est, sed non ad hoc opus ordinum suscipiendorum, antequã vellet ordinari, donaret bona sua, vel alto quouis titulo transferret, posteà verò quasi illa possideret, vel nil horum fecisset, ad titulum illorum se ordinauerit,
49 certum est hanc † suspensionem incurrere, quasi hoc magis accedat falsitati, vt ostendit Quaranta *dicto loco* versiculo *quam tamen incurreret folio 382. circa medium*.

Omnibus verò casibus, quibus suspensionem incurreret ob fictum adhibitum patrimonium dispen-
50 sationem obtinere volens, duplex † narrare debet impedimentum, videlicet quod ordinatus fuerit sine vero titulo, & cum literis dimissorialibus subreptitijs, vt ex Suar. *loco, citato numero 37. annotauit* Quaranta *loco præcitato*.

Si tamen ordinatus sincero animo liberè fateatur, se nullum habere patrimonium, vel habere non tamèn sufficientem: Episcopus verò sciens, & prudens eum Sacræ militiæ adscribat, eo ipso tenetur ei indigenti alimenta ministrare: nec eorum aliquis vllam incurreret pœnam, post editã ab innocentio III. Constitutionem illa con-
51 tentam *in prędicto capitul. cum secundum 16. de præbend.* quæ obligatio alendi transit etiam ad successorem, vt ait Textus ibi, in verbo, *Successores*, & comprobat Augustinus Barbos. *de officio, & potestat. Episcop. part. secunda allegat. 20 numero 23.* & si dicere solemus, hoc onus fuisse impositum in pœnam Episcopi taliter promouentis, vt affirmat Sancez *de matrim. libr. 6. disputat. 32. numero 8.* Henriquez. in *Summa libr. 10. capitul. 17. §. 4. in Comento litter. F.* Bonacin. *de Sacrament. disput. 8. quæstion. vnica, puncto 5. numer. 17.* Campanil. *in diuers. rubr. 8. capitul. 5. numero secundo*, vbi quod transit hoc onus alendi etiam
52 ad capitulum, † nisi fortè probaretur ipsum tempore ordinationis restituisse.

Si tamèn Episcopus esset ex vna ad aliam ecclesiam translatus, vel episcopatui renunciasset, adhuc ipse, & nõ successor tenetu. Vgolin. *de potest. Episcop. cap. 26. § 15. vers. Sexto excipitur* Barbos. *ibidem n. 230.*

53 Quid verò dicendum sit de Episcopo † ordinante aliquem

siquem absq; patrimonio ad literas alterius aperit Vgolin. dicto loco.

Aduertendum tamen est, quod ita demum ordinans tenetur, si ordinatus non habet vnde viuat, nam si habeat †
54 in actu, quidquid sit in potentia vt puta quia habeat patrem diuitem, tunc non teneretur Episcopus ordinans ad alimentorum præstationem Surdus *de alimentis tit.7.qu.1.numero* 43. Vgolin. *dicto cap.*26. §.9. *numero* 3. Campanil. *dicta rubrica* 8. *capitul.*5. *numero* 3. Barbos *dicta alleg.* 20. *n.*60.

55 Qualia verò debeant esse dicta alimenta, † & ad quam summam, recurrite ad Surd. *in dicto tractat. titulo quarto quæst.*18. *numero* 32. Menoch. de arbitrar *cas.*169. *nu.*14. Flam. Paris. *de resignat. beneficior. libr.*5. *question. sexto numero* 135. Stefanus Gratianus *disceptat.* 112. *numero* 12. Barbos *dicta part.*2. *alleg.*19. *numero* 12. vbi alios adducit.

Sed quid, si vnus Episcopus promoueat aliquem ad subdiaconatum absque patrimonio, & alter ad præsbite-
56 ratum † quisnam horum teneatur ordinatum alere, & inuenio quod Fornar. de *Sacramēt. ord. c.*8. *n.*10. Bonacin. *dicta disput.*8. *quæst. vnica punct.*5. *num.*30. & 40. *ibidem. vers. An verò*, tenent contrà Episcopum ordinantem ad præsbyteratum, quod mihi satis durum videtur. Etenim primus Episcopus tenebatur exquirere de patrimonio ordinandi, vltimus verò poterat stare in fide prædecessoris, vel alterius collatoris.

At in casu, vbi nulla Episcopi culpa subesset, quod tūc euenit, quando ipse adhibuit omnem diligentiam, inquirendo de patrimonio ordinati; ipse tamen fuisset dece-
57 ptus, non dubito quin nullo iure adstringatur ad † alendū quidquid per verbum forsan, dubitare videatur Gonzal. *dicta glossa* 5. §.10. *numero* 32. & ita resolutè tenent Quarant. *in dicto verb. ordo*, *vers. Tertius casus fol.*389. Vgolin. *dicto tract. c.*26. §.8. *nu.*5. & §.15. *vers. Tertio non tenetur.*

Et ratio est, quia eueniret, quod innocens puniretur, reus verò præmijs afficeretur.

Quæritur tertio an censeatur Episcopus satisfeciſſe Concilij præcepto, si ad rem mobilē aliquē ordinauerit
58 † & respondeo satis non feciſſe, nam debet titulus patrimonij consistere in re stabili, quæ fructus producat pro sustentatione sufficientes, iuxtà morem regionis, ità tenuit Nauarr. *consil.*34. *tit. de tempor. ordinat.* Grass. *eod. titul. consil.*4. *tomo primo* Pater Azor. *institut. moral. part.*2. *libr.*9. *cap.*4. *quæst.*9. Aloijs. Ricc. *in praxi decis.*315. *in prima edit.* & *resolut.*273. *in* 2. *edit.* nisi fortè ad annum
59 reditum, † quem nos iuxtà Bullam dicimus, esset promotus, nam in hoc casu appellatione patrimonij fructiferi venire cogimur affirmare; ex quo videmus quod Congregatio Concilij annuæ cuiuslibet præstationis pro
60 missione sit contenta, etiam ex mera sponsione, † si tamèn in loco sacerdotum penuria adsit, vti referūt Flam. Paris. *de resignat. lib.*2. *q.*6. *n.*11. Campanil. *in diuersor. rubr.*8. *c.*4. *n.*6.

Si verò ad quid Immobile pro moueatur, quòd tamen
61 casmate † vel alluuione pareat Episcopum teneri isti ordinato de alimentis prouidere, vel beneficio, quod idem est, aliqui affirmant, vti Imol. *capit. tuis* 23. *n.*7. negat tamen absolute Barbos. *in dicta alleg.*20. *n.*13. Sed ita demū concedit quando parens soluendo non sit, quod ex prædictis *in n.*54. pendere puto.

Sequitur Quarto quærere, si possint bona fideicom-
62 misso subiecta † alienari pro Sacerdotis patrimonio cōstituendo, & pro negatiua possunt afferri omnia illa argumenta, quæ prediximus in terminis studij, quia Doctores vtuntur eisdem medijs licèt præsens causa sit grauior, maioriſque efficaciæ, quæ rogo hic habeas pro repetitis, nam contrariam sententiam amplector, quod imò possit alienari, ex Auendagn. *dicto respons.*17. Sancez *de matrim. lib.*4. *disput.*26. *numero* 1. *fol.*421. sequitur Marius Giurb. *ad Consuetud. Messanæ capit.*3. *glossa* 4. *numero* 16. *fol.*288. intelligendo tamen in patre, qui tenetur filiam dotare, & filio propter nuptias donare, nam sicuti pro illa donatione constituenda licitè fideicommissum alie-
63 natur † iuxta veriorem doctrinam, quam docent lupus *in repetit. cap. per vestras* §.13. *extra de donatio inter vir. & vxor.* Capr. *cons.*92. *n.*12. Bellon. *cons.*83. *nu.*3. & 8. Becc. *cons.*54. Menoch. *cons.*378. *n.*3. Intriglol. *centur.*3. *quæst.* 73. *numero* 434. Peregr. *artic.*40. *numer.*37. vers.7. Fusar. *quæst.* 533. & nos alibi mouentur per Text. *in Auth. de resi. & ea quæ parit in nouiss. mens.* §. *moriente* & §. *rursus*, & §. *sancimus*, & ibi gloss. vti nouissimè confirmat Doctor Marta *in tom.*2. *de succes. part.*4. *quæst.*21. *art.*10. *numero* 47. ità prò hoc patrimonio assignando, cum præferat eadem causam necessitatis intelligendo semper, quando non absunt bona libera, ideò videmus quod per baronem potest peti subsidium à vassallis, pro filio †sa-
64 cerdotio ad scribendo, sicuti pro filia monacanda, vt post Carol. de Tapia *in Auth. ingressi verbo* Ingressi *capit.* & alios deducit Giurba dicto loco, quidquid esset, quando patre inuito monasterium ingrederetur, quia tunc ad nil pater teneretur. Beaz. *de dote c.*14. *n.*21. Giurb. *ibidem ante n.*17.

Quæ sanè intelligas, nè putes huiusmodi sacerdotibus hoc patrimonium sibi assignandum, de bonis fideicommisso subiectis detrahendum, perpetuò, & ad quoscunque transmissibile dari debere, vt infra dicam, sed vt tan-
65 diu apud eos maneat † quandiu viuant, nam & regulariter res effecta vna vice † alienabilis, ita debeat perpetuò manere ad *text. in l. pater filium* 39. *quindecim D. de legat.* 3. Decian. *respons.*33. *num.*42. *lib.*1. Bursat. *cons.*4. *num.*22. *consil.*46. *numero* 62. *cons.*76. *numero* 1. Gabr. *cons.*140. *numero* 15. *lib.*1. Menoch. *consil.*87. *numero* 63. Pasch. *de alien. reb. fideicommiss. subiect. part. secunda, numero* 134. Henricus Rosentall. *de feud. capit.*4. *conclus.*21. *lit. A.* vbi mille allegat Surd. *decis.*9. *numero* 10. Peregr. *art.*42. *num.* 20. *de fideic.* Fontanell. referens decisum *claus.*5. *gl.*1. *par.* 2. *n.*49. Fus. *de fideic. quæst.*721. attamen quoties causa alienandi deficiat, cum vita grauati deficere debet alienatio, & ad fideicommissum bona reuertere, quando sumus in fideicommisso antiquo, vbi legitima detrahenda non venit; vt latè post mille Ioseph Ramon *consil.*1. *ad fin.* & nos diximus prò Don Vincentio Liotta contra Franciscum Manueli. Imò nec si essemus in filio petente à patre sibi patrimonium, quasi dotem assignari; quia & si pater possit cogi, non tamen cogeretur assignare liberam, sed posset eum grauare, prout indistincte video teneri in dote,
67 quia & si pater officio Iudicis cogitur dotare filiam nubilis ætatis † nè quid deterius sibi, & filiæ contingat, ac etiam publico fauore per ea, quæ latissimè discurrit Gail. *obseru.*95. *lib.*2. P. Molin. *de Iust. & Iur. tract.*2. *disp.*424. Rebell. *de obligat. Iust. par.*2. *lib.*5. *de contr. dotal. quæst.*4. Barz. *decision.*29. Barbos. *in l.*1. *part.*4. *à numero* 4. Giurb. *ad Consuet. Mess. capit.*3. *gloss.*2. *part.*1. *à numero* 2. Fontanell. *de pact. nupt. claus.*5. *glos. prim. part. prim. numero* 28.
68 non tamen cogitur dotem dare liberam † absque onere reuersionis, in casu dissolutionis matrimonij per mortem filiæ absque liberis, sed potest eam ad libitum grauare, non solum suprà portionem Iure naturæ debitam, quam etiam legitimam vocamus; sed etiam infrà: nulla enim legitima filiæ debetur patre viuente, licet dotē petere posset, vnico tantum casu excepto, quando videlicet pater
69 postquam dotauerit filiam, faciat sibi renunciari † successiones; & Iura legitimę; quo in casu, ex quo filia incipit esse exclusa a patris successione, habetur ac si pater humanis concessisset; ideoque non valet onus super dote impositum infra legitimæ tatam; iuxta notabilem decis.

Rot.

Rot.Rom.apud Seraph.815. cum alijs per Giurb.*ad consuetud.Mess.cap.3.gloss.7.num.67.fol.*343.& alij, quos cumulaui pro Antonino Cicala, contra Ferrantem Spinò, & prò D. Francisco Colle V.I.D. contra D. Agatham Colle,iuxta quæ obtinui.

Et licet aliqui dicant, quod pater teneatur dare filiæ
70 dotem transmissibilem † sicuti fuit Socin.*consil.9.numer.22.vol.*1.hoc tamen regulariter non est verum, sed procedit tantummodo, vbi filia stante dote recepta excluditur vel per statutum, vel per pactum, vt superius firmatum est;alias pater grauaretur dotare absque vlla spe reuersionis,contrà expressum text.in *leg.dos à patre 4.D.solut.matr.*& contra omnia Iura permittentia patri dotem sibi stipulari, quam ipse numquàm remittere tenetur, quidquid sit de eius hæredibus, qui forte, tenerentur, ex
71 quo patre mortuo, dos incipit † tenere locum legitimæ pro rata ipsis, vt ex dict. *decis.*815.Cardin.Seraphin.& Giurb.loco citato collegimus in dictis duobus responsis, quæ supra citauimus.

Ex quibus liquet,verius esse, hanc patrimonij assignationem super bonis fideicommisso subiectis faciendam, iuxta modum alimentorum regulandam esse & morte ordinati extingui debere.

Nec respondeas, quòd his stantibus parum fauoris ei tribuatur; ex quo hoc habet commune cum omni alia causa; quia negari non potest, quin saltem ex permissione prædicta euitetur pœna in casum alienationis fortè factæ,vt discurrit Marta *dict.art.*10.*num.*91.*&* 92. *fol.*386. *par.*4.

Nec mireris,cur hanc restrictionem sequamur,quia in materia huiusmodi dotationum receptum est; quod quoties cessat causa alienandi, cesset etiam effectus iam consumatus, vt in simili quæstione de dote puellæ ingre-
72 ssæ monasterium,† & postea mortuæ;nulla facta professione,quod dos ad fideicommissum,vel ad proximiores redeat,consuluit Honded.*cons.*94.*num.*8.*volum.*1.Menoch. *cons.*396.Costa *de retrotract.cas.*3.*cap.*9.*num.*14.Triuisan. *decis.*57. dicens, quod tantummodò debent deduci alimenta. Fontanell. *de pact. nuptial.claus.*5.*gloss.*1. *par.*1. *num.*66. vbi refert,ità resolutum fuisse in Sacra Congregatione Cardinalium ad declarationem Concilij Deputatorum.

Quod & in omnibus nouitijs decedentibus infrà tempus probationis receptum est,vt eis succedant proximio
73 res† non obstante renunciatione facta ad Monasterij fauorem,quasi cessante causa,quando ex causa ingressus facta est, ita decidit Bero *in cap.in præsentia nu.*553. *de probat.*Rodoan.*de spol.Ecclesiast.quæstio.*7.*in princip.num.*71. Honded.*cons.*73.*num.*18.*vol.*F.Emanuel. Rodriq.*tom.*2. *quæst.regul.quæst.*80.*art.*2.Sances *in præcept.decalog.tom.*2 *lib.*7.*cap.*3.*num.*97. Et si vbi adsit renunciatio ad fauorem monasterij,contrà teneant Menoch. *d.cons.*396.*numero* 3.*& præsumpt.*84.*numero* 3.*libr.*3. Tiraqueli.*de retract.lignag.*§.1.*gloss.*8 *numero* 21. Fusch.*de visitat.lib.*2. *cap.*15.*numero* 67.Guttier.*canon.lib.*2.*cap.primo, numero* 101.Azor.*institut.moral.part.*1.*lib.*2.*cap.*3.*quæst.*3. mihi enim prima opinio magis arridet, quæ probabilior visa est,D.Augustin.Barbos.*in cap.cum dilectus final.de succes.ab intestato* qui mouetur ex tacita illa conditione,quę in est talibus donationibus vz.si & quatenus professio secuta fuerit.

Vltima quæstio est facilis resolutionis attentis hodiernis temporibus post decretum illud Sacrosancti Concilij Tridentini *in sess.*21.*cap.*2.ibi *atque deinceps sinè licentia Episcopi alienari, aut extingui, vel remitti nullatenus possit:* per quę verba communiter tenetur alienationē ip-
74 so iure irritam†esse Nauarr.*cons.*13.*n.*2. *de tempor.ordinat.& cons.*22.*eod.tit.*Garz.*de benef.par.*2.*quæst.*5.*n.*166. Ceuall. *comm.contra comm.qu.*527. Bellet. *disquisit.cleric. par.*1.*tit.de benef.cleric.*§.1.*numer.*46. Flamin.*de resignat. lib.*2.*quæstio.*6.*numer.*16. Campanil *in diuersorio rubric.*8. *cap.*6.*num.*8.Augustt.Barb.*de potest. Episcop.par.*2.*allegat.* 19.*num.*76.Stephan.Gratian. *discept.*750. *num.*18.*in fin. to.*4.Filliuc.*tract.*41.*tit de benef.Eccles.cap.*1.*num.*5. *vers. ex hac definitione* Cened.*in collect.*33. *ad ius Canon.* quem cum alijs citat Fontanell.*dict.clausul.*5.*gloss.*1.*par.*1.*nu.*65. idem Baibos.*in capit.tuis quæstionib.nu.*8. *de præben.* vbi disputat quæstionem ad terminos iuris antiqui, & tenet neque alienari potuisse,etiam si ad clericum peruenisset† 75 pretium;nàm non dicitur rem habere,qui habet pretiū; quia pecunia vsu consumitur, & non est apta parturire fructus,ex quibus sacerdos sustentetur.

Quam quęstionem ità firmatam amplio primò;etiam
76 si iusta causa subesset,† per quam alias bona minorum, & Ecclesiæ possunt alienari; quia stante consensu requisito Episcopi nullus casus excipitur. Ceuall. *dict. quæst.* 527.*& quæst.*682.*n.*6.Stephan.Gratian.*discept.*159.*num.* 2.*& discept.*750.*num.*18.ad id citans Guttier *pract.quæst. lib.*2.*quæst.*65.*numer.*19.Spin.*de testam.glos.*18.*numer.*72. Gonzal.*ad regul.*8.*Cancellar.gloss.*2.§.10.*num.*13. Garz. *dict.cap.*5.*n.*181.Rodoan.*de reb.Eccles.non alien.quæst.*51. *cap.*13.Henric.*in sum.par.*2.*lib.*15.*cap.*37.§.2.Cened.*collect.*83.Paris.*de resignat.dict.quæst.*6.*numero* 18. sicuti dicimus de statuto prohibente alienatione bonorum minoris,sine certa solemnitate,quod operetur etiam in casu licito de iure communi,ad hoc nè sit frustratorium, vt meminimus suprà per nos firmatum fuisse, *p.*11.*n.*66.*&* 67.*fol.*346.

77 Amplio secundò etiam quod beneficium† fuisset assecutu, vndè alias commodè viuere posset,iuxta doctrina Vgolin.*de potest.Episcop.c.*26.§.13.*num.*4.Cened.*in lib.*1. *pract.quæst.*11.*n.*9.Campanil.*dict.rubr.*8.*c vltim.n.*9.*vers. & ob id.*Augustt.Barbos.*de potest.Episcop. dict.alleg.*19.*n.* 90.*& ad dict.c.tuis.n.*8.*in fine.*quæ verior est,stante dicto
78 consensu requisito de forma,† quæ seruanda est, etiam quod causa dificere videatur, per quam illa solemnitas fuit inducta; vt alias ego dicebam ad terminos priuilegij
79 Vrbis meæ de præsentandis † rescriptis in Curia, seu banca Senatus, nàm licet causa fuerit nè aliquod vrbi, & ciuibus præiudicium inferretur, eorumque priuilegijs; non tamen cessabat,vbi nullum adsit interesse, vel præiudicium; quia dum fuit inductum prò forma, illa omninò seruanda est,& non seruata actus corruit,prout sepius vidi omnia declarari,nulla ad terminos prædictos, vt obtinui in Consistorio S.R.C. in causa D.Antonij Stilla contrà Raphaelem Monsecato, vbi agebatur de executione
80 rescriptorum emanatorum in executione † aliorum iam præsentatorum;quia dicebam,quod,& primæ,& secundę litteræ,& sic deinceps debebant eodem modo præsentari,& forma obseruari.

Licèt in casu,de quo agimus,non desint qui contrà te-
81 neant,quod imò licita sit alienatio † Episcopo inconsulto,prout est Paris.*dict.lib.*2 *quæst.*6.*n.*16. Ceuall.*d.quæst.* 527.*n.*8 *& quæst.*561.*n.*22.Gratia.*d.cap.*159.*nu.*14.Azor. *inst.moral.par.*2.*lib.*3.*c.*3.*quæst.*3.Garz. *d.cap.*5.*num.*186. Filliuc.*dict.tract.*41.*c.*1.*n.*5.*in fin.vers.donec.*quos non benè locutos existimo ex prædictis, contra quos facit sequens ampliatio.

Amplio tertio etiam si titulo permutationis alienatio fiat,vt voluit Gratian.*ibi.*Gonzal.*ad regul.*8.*cancel.glos.*5 §.10.*numer.*35. Rot.per Fbrin.*decis.*614.*collect.*1.*nouiss.* Barb.*in d.cap.tuis.in fin.verb.* quæ doctrina satis conuincit,tenentes contrà secundam ampliationem quia manifestè indicat, non cessare causam prohibitionis, propter adeptam aliam rem, quæ sufficeret pro sustentatione sacerdotis,cum non adsit hoc casu cōsideratio affectionis rei,quæ potest considerari in fideicommisso subiectis,sed tantum formę obseruatio.

83 Demum aduerto alienationis, verbo †in hoc casu omnẽ
84 alienationis speciem complecti etiam †hypothecam, ita vt ea non obstante, creditori non permitteretur, bona ista sibi distrahere, quasi res sacræ sint, quorum commercium est prohibitum, etiam si census iuxtà formam bullæ fuerit impositus, cum mille iure iurandis, & renunciationibus etiam in casu vbi sacerdotis carceratio permitteretur; nàm hoc non obstante, fructibus patrimonij fruetur imò & proprietas illęsa remanebit, vt sepius vbi obseruatum ex doctrinis prædictis, sed an hoc patrimonio, & fructb. rei pro ipsius tituli assignatis, possit decima ab Episcopo peti, vel ab alio, cui competit, affirmatiuè resoluit Riccius *dec.* 695. in praxi Eccles. alias *resolutio.* 529. *in 2. edit.* quẽm sequitur Barbos. *dict. par. 2. alleg. 19. in fin. & in d. cap. tuis. numero 6.* quam tantummodo restringerem, quando decima exigeretur per Episcopum ordinantem, & ex tali decimatione minueretur victus necessarius, nam dum damus ordinato actionem; quando non habet sufficiens patrimonium, multò magis dabimus exceptionem, & retentionem.

PARTICVLA DECIMATERTIA.

ARGVMENTVM.

DONATIO inter patrem, & filium propter merita an sustineatur, & quæ debeant præcedere seruitia, & quomodo probari debeant, & quid inter virum, & vxorem; inter subditum, & Principem: Obligatio ad antidora quæ sit, & quos obliget; Assertio meritorum quando, & inter quos sufficiat: Donatio à viro sene, & ignobili vxori inuenì, & nobili an sustineatur; & de alijs effectibus donationis remuneratoriæ. Officiales an possint aliquid eius prætextu accipere à litigantibus, & an prò grátia obtinenda; An pro tali donatione detur euictio etiam contra Principem.

SVMMARIVM.

1 MEritorum filij occasione validè pater donare potest sed vide numero 5. vbi contra sed tenet vt hic:
2 Remuneratoria donatio est potius debiti naturaliter contracti solutio.
3 Personæ prohibitæ alienare alterius res, quas administrant, donare remunerationis causa non prohibentur.
4 Meritorum filij: separata ratio ab obsequijs per eum debitis habenda est.
6 Filius nunquàm equè poterit retribuere quod parentibus debet, & ratio, n. 6.
7 Beneficium non videtur impendere, qui debitum soluit.
8 Debitor dicitur ille etiam, qui pietatis causa ad aliquod tenetur.
10 Deus Optim. Maxim. licèt nil debeat, cum ei nunquam soluamus quod debemus: attamen remuneratione vtitur.
11 Filius tenetur erga patrem ad obsequia, sed non ad officia, & quamplura alia, ad quæ filius non tenetur remissiuè.
12 Amphinomi: & Anaphię istoria refertur.
13 Remuneratoria donatio, quæ dicatur secundum Arium Pinellum cui respondetur late, & n. 22.
14 Seruitia aliquando obligant ciuiliter, aliquando naturaliter tantum.
15 Obligatio ad antidora quid sit, traditur ex D. Thoma Aquinate.
16 Simplex donatio non est illa, quæ fit in satisfactionem naturalis debiti, & n. 18.
17 Seruitia, quæ legale debitum producunt, an dari possint inter patrem, & filium.
19 Seruitia præstita ratione officij an obligent Regem, vel Principem, cui præstantur.
20 Princeps etiam errore iuris ductus, si remuneret id, ad quod non tenebatur, non ideò repetit.
21 Tenetur ad euictionem rerum donatarum in remunerationem seruitiorum ab officiali prestitorum.
23 Paterna assertio super meritis filij an sufficiat pro donationis validitate, & quid si iuramentum accedat.
24 Seruitia probanda sunt per filium, qui donationi innititur.
25 Merita si præcedant, donatio subsequens censetur prò illis facta.
26 Donatio potiùs est iudicanda propter merita, quam intuitu consanguinitatis.
27 Empressis pluribus causis facta, sustinetur ex vna si alia deficiat.
28 In præiudicium hæredum sufficit vt ex paterna assertione meritorum sustineatur, quod intellige vt ibidem.
29 Merita an præcesserint iudicantis arbitrio relinquitur pro donationis validitate.
30 Assertio meritorum quare sufficiat respectum patris, & non mariti, secundum Dominos de Rota, sed auctor aliter rem terminat.
31 Tutorum, vel minoris assertio circà merita quando ex causa remunerationis donant, non sufficit, sed opus est probatione, & decreto Iudicis.
32 Pecunia tamquam mobilis an possit à minore, & Ecclesia alienari absque decreto, & quid si magna quantitas sit.
33 Pater sicuti potest liberè donare cum iuramento, ità tenet iurata assertio meritorum.
34 Seruitia probanda sunt cessante iurata assertione inter patrem, & filium, alias donatio non tenet.
35 Seruitia futura an possint remunerationem mereri.
36 Liberalitas in Principe propriam sedem habet, & numer. 39.
37 Appellatione Principum, qui veniat proprie, & realiter.
38 Assertio meritorum nuda sufficit in Principe, etiam in tertij præiudicium.
40 Vniuersitates an remunerationis gratia donare possint, & de immunitate concedenda.
41 Merita debent æquiualere donationi vt valere possit inter prohibitos, secus inter alios.
42 Excessus donationis respectiuè ad merita qualis esse debeat vt donatio vitietur, & an arbitrio Iudicis remittatur.
43 Merita debent excedere naturalem obligationem obsequium filialium.
44 Maritus ignobilis potest donare vxori nobilis, vt secum copuletur.
45 Senex vxori inueni in compensationem ætatis.
46 Bona fideicommisso subiecta alienari possunt, ad hoc vt maritus senex donet vxori iuueni, si aliter contrahere non potest matrimonium,
47 Mater non tenetur reseruare filijs primi matrimonij ea, quę habuit in remunerationem nobilitatis, vel iuuentutis.
48 Remuneratoria donatio, & ea quæ fit Ecclesiæ, an subiaceant, l. si vnquam. C. de reuoc. donat. & quid quò ad legitimas filiorum.
49 Et quid si reuocari petatur ex capite ingratitudinis per donantem,

donantem, eiusque hæredes.

50 *An possit fieri per generalem procuratorem.*

51 *Præpositus administrationi nauis potest ea omnia, quę socius in materia negotiationis.*

52 *Potest donare remunerationis causa.*

53 *Donatarius ille ex duobus præfertur cui fuit res tradita, item cui ex causa onerosa donatum fuit.*

54 *Capientes nauim, & homines apud turcas efficiuntur domini.*

55 *Princeps non debet remunerare suos seruitores cum bonis alienis.*

56 *Obligatio antidotalis non potest esse in causa peccandi.*

57 *Serui licèt prò nullis habeantur ciuiliter, attamen remunerare non prohibentur.*

58 *Fære ad antidora obligantur, & exemplum refertur.*

59 *Alienatio honorum fideicomm issо subiectorum, vel feudalium, an sustineatur ex causa meritorum.*

60 *Vir, & vxor donando remunerationis gratia, censentur per illum facta donatio, qui ex meritis obligatur, sicuti quando eis donatur, ei acquiritur, qui præstitit seruitia.*

61 *Donatio propter merita est irreuocabilis, non obstante mentione mortis.*

62 *Officiales nec sub prætextu remunerationis possunt aliquid à litigantibus recipere, & quales sint eligendi.*

63 *An possint aliquid exigere ex causa gratiæ sibi à Principe factæ.*

64 *Euictio venit in donatione remuneratoria etiam respectu Regis.*

65 *Remuneratoria donatio non reuocatur vti inofficiosa, non confertur, nec imputatur.*

66 *Concessio personalis propter merita efficitur perpetua.*

1 OB merita filij licite Pater donare possunt, nec talis donatio patriæ potestatis occasione improbatur † iuxta doctrinam Bartol. *in l. prima, §. nec. Castrense numer. 11. D. de collat. & in l. frater à fratre numero 57. D. de cond. indeb. & ad l. in quartam D. ad leg. falcid. & in authent. vnde si parens. C. de inoffic. testam.* vbi de tempore suo testatur, hanc opinionem esse magis communiter receptam; licèt apud Accursium aliquantulum dubia; ità quo d variauerit: quia tunc temporis non ità indistinctè recipiebatur, hinc est, quod modernis temporibus. Iacob. Menoch. Iurisconsultorum sui temporis facile Princeps, audacter firmauit, nullum habere contradictorem, ille inquam *in lib. 3. præsump. 29. nu. 11.* non quod aliquos non habuerint, qui studio potius contradicendi, quàm veritatis eruendæ gratia, contra firmauerint: sed quia contradictores dici non possunt, qui nullo iure contradicunt; post Bart. ergo ita tenuerunt omnes, ex quibus multi referuntur per Iul. Clar. in §. *donatio quæst. 8.* Menoch. *d. loco numer. quarto*, Tiraquel. *in l. si vnquam vers. donatione largius numero 20. casu 7. C. de reuoc. donat.* Guttier. *de iuram. confirm. part. 1. cap. 5.* Decian. *resp. 27. numer. 30. volum. 3.* Garc. *in speciali tract. num. 42. vers. modo ex dictis iurib.* Gail. *obseruat. 38. num. 5. lib. 2.* per multi alij, quos refert Fontanell. *de pact. nupt. claus. 4. glos. 7. part. 2. num. 2. cum seq. fol. 106.* Cardin. Mantic. *de tac. & ambiguit. lib. 13. tit. 18 num. 15.* & mille per Merlin. *de legitima. lib. 2. tit. 2. quæst. 29. nu. 16.* Milan. *decis. 30. num. 79. lib. 2. fol. 26.* vbi citat Molin. *de contr. tit. de donat. num. 13.* Cagnol. & alios Fachin. *lib. 3 controu. iur. cap. 74.* Crass. *§. legitima quæst. 22. numer. 8.* Osasch. *decisio. 171. num. 19.* Cabed. *decis. 36. par. 2.* Carol. Tap. *decis. 6. num. 28.*

Hæc sententia duobus consistit fundamentis. Primò quod remuneratio, & quod ex ea causa datum est, non sit donatio, sed debiti solutio. Secùdò, quod meritorum filij aliquando ratio sit habenda, separatè à naturali obligatione obsequiorum præstandorum, & quod ideo filius possit duplici Iure censeri.

2 Primum probatur † per tex. *in l. Attilius regulus 27. D. de donat.* ibi *defendi non meram donationem esse, verum officium magistri mercede remuneratum l. sed, & si lege 28. §. consuluit. in fine ibi velut genus hoc esse permutationis. D. de petit. hæredit.* Abb. *in rubr. de donat. & in cap. per tuas. eod. tit.* Bart. *n l. ambitiosa. D. de decretis ab ordinarijs faciendis* cuius sententiam communem dicit Franc. de accoltis de Aret. *cons. 24. dub 8.* Tiraquel. *in l. si vnquam. verbo donatione largitus nu. 32.* Loaz *in cons. prò oppido de Mula* prò Marchione de los Velez. *fol. 36. num. 25.* doctus Hispanus Antonius Gomez. *in l. 29. tauri nu. 23.* Mugnos de Escobar. *de ratiocin cap. 24. à numer. 25. vsque 30.* vbi adducit *text. in l. filius. 8. in princip. D. de procurato.* alios adducit Cardin. Mantic. *de tacit. & ambig. lib. 13. tit. 2. numer. 7. & titul. 15. num. 17.* Gratian. *discept. 202. in princ. & discept. 386. num. 10.* post Surd. *priuil. 72. num. 5. & 6. de aliment.* Merlin. *de legitim. lib. 2. tit. 1. quæst. 10. numer. 21.* vbi quod æquiparatur venditioni, & merita sunt pretium; nos etiã *discursu prim. numer. 81. primæ huius tractationis.* addo Calanat. *consil. 10. num. 51.* Bimi. *cons. 54. numer. 16. lib 1. & cons. 195. num. 9. & 10. tom. 2.* Rot. *in nouiss. decis. 488. nu. 7. par. 1. fol. 300.* Galuan. *cons. 20. à num. 20. vsque 25.* Berart. *de visit. capit. 23. num. 72.* Hinc omnes, qui donare

3 prohibentur † vt sunt tutores, curatores, administratores, primates beneficiales possunt remunerare, & merita agnoscere cum competenti satisfactione *l. cum plures. 13. §. cum tutor. vbi glos. D. de administr. tuto.* Iason *in l. si non sortem. §. libertus effectu 9. & in l. mandata. numero 9. D. de offic. eius* Claud. Seisell. *in l. ex hoc iure effectu 4. numer. 78. de iustit. & iur.* Tiraquell. *in l. si vnquam verbo donatione largitus numer. 29. casu 16.* Iodoc. Daumod. *in tractat. de tutor. & curator. muner. cap. 10. num. 29. vers. tertius casus* Simoncell. *de decret. lib. 1. tit. 2. n. 28. vers. Prima quidem erit* Mugnos. *de ratiocin. in cap. 24. num. 25.* post Caldas de Pereir. *in l. si curatorem, vers. sine curatore nu. 119.* Stephan. Gratian. *discept. 202. num. 3.* Becc. *cons. 129. n. 36. vol. 2.* Galuan. *consil. 20. num. 26.* Surd. *cons. 140. num. 34.* Cancer. *lib. 3. variar. resolut. cap. 4. n. 21.* Glorit. *resp. 1. par. 2. n. 33.* Georg. *alleg. 44. num. 36.* Ioseph. Ramon. *cons. 42. num. 37.* Rot. Roman. per Farinac. *decis. 461. num. 12. tom. 1.* Cattill. *decis. 148. n. 3. cum seq.* Barbos. *in c. relatum nu. 8. de testam.*

Quæ tamen intelligenda sunt iuxtà ea, quæ statim dicentur.

4 Secundum quod de filiorum meritis † aliqua ratio habenda sit, quę separationem recipiat ab obligatione naturali, fundatur super doctrina Bart. *in l. si tibi decem. §. si pactus. D. de pact.* dicentis nos tantum debere filis nostris pro suis in nos meritis, quantum extraneis, secundum nostram tamen consuetudinem, quod apertius, & asseueranter firmauit Carnel. *in l. si donatione col. 2. vers. ex quo videtur, C. de collat.* refert, & sequitur Andr. Tiraquell. *in l. si vnquam. verbo donatione largitus num. 84.* Fachin. *d. c. 74. ad fin. vers. & prò hac lib. 3.* vbi in id citat Senecam *in trac. de benefic. lib. 3.* Garz. *in d. tract. de remunerat. n. 42. vers. 9.* nàm quandoq; tanta sunt obsequia, quæ per filios præstãtur parentibus, quod meritò separent personam filij, obligationemq; naturalem superent, & faciant eum haberi pro extraneo. Corneus *cons. 144. n. 10. lib. 2.* Gail. *obseru. 38. lib. 2.* Ceph. *cons. 61. num. 3.* Menoch. *præsumpt. 29. in quarto casu lib. 3.* Cardin. Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib. 13. tit. 18. n. 5.* Merlin. *de legitima. lib. 2. tit. 2. quæst. 29. numero 18.*

Fulcitur etiam pluribus iuridicis testimonijs; & primò ex tex. *in l. cum pater. 79. §. rogo. de leg. 2. rogo filia, vt bona tua quandoq; distribuas liberis tuis, vt quisq; de te meruerit.*

Secundo

Secundò ex alio textu.*in l.* 1. §.*toties D.de collatio. bonorum.ibi.si etiam iudicium patris mæruit.* Tertio, ex alio *in l.fœminæ. C. de secund.nupt.ibi, contemplatione meritorum.* Quarto ex textu *in l.de emancipatis.*13.*C.de legitim.hęred. ibi,hoc à genitoribus suis meruerunt*, & demum ex text. in Authen.*de non alienando.secundo nubentes.*§. 1.*ibi*, *plurimumque à filio experta fauorem existimauit oportere,ne relinqueret eum sinè remuneratione,&c.* per quæ Iura non obscurè probatut dari posse inter parentes,& filios causas iustas gratitudinis exercendæ,quæ iura ad id adducit Fachin.loco statim citato.

5 Parùm,his stantibus,curandum esset†de contrarijs qui sunt Lancellott. Polit.*in l.filium quem.fol.*12.*col.*1.*vers.secunda conclusio:C.famil.erciscund.* Arius Pinell.à cuius lingua nulla prope modo communis transijt illacerata *in l.* 1.*par.*3.*de bon.matern.num.*62.*vers.infertur vndecimo.*vbi ad hoc allegat, sed falsò;Salicet.*in filiæ cuius. num.*12.Ripam *in l.fœminę num.*41. quæ lectura non repetitur in nouis Codicibus, sed tantum in antiquis Menoch. *d.prę-sumpt.*29.*nu.*12.*lib.*3. adde Anton. Faber.*de error. decad.* 41.*error.*6.*per tot.*P.Molin.Theolog.qui videtur sequi Pinell. *in eod.tract.* qui communiter *de contractibus* appellatur,*disput.*281.*ante num.*8. Filliuc. *de contract.tract.*34. *cap.*6.*num.*131.*fol.*518.Mugnos. *de ratiocin.cap.*24.*n.*31. *fol.*240.Simoncell.*de decret.lib* 1 *tit* 2.*inspect.*4. *num.*28. *vers.Et huic quoque rationi.in fine, facit* Apont. *cons.*59.*n.* 15. Etenim contra eos stant tot iura, & rationes, & demum tot Patrum traditiones in iudicijs receptę.

Sed ne vel ius remaneat scrupulus, putaui non infructuosum,omnia fundamenta referre,& respuere,vt inde appareat quæ nam sit verior in puncto iuris.

primum fundamentum desumitur ex naturali obligatione filij, ergà patrem,qua adstringitur ad omnium obsequiorum præstationem,propeer quæ si in alios fuissent expensæ, posset remuneratio prætendi, fundatur ex sententia Platonis *lib.*34.*de legib.dialogo* 4. & post eum Aristot.*in lib.*8.*Æthicor.cap.vltim.& lib.prim.moral.cap.*34.

6 dicentium in effectu, quod filius†nunquam poterit æquè retribuere, quæ parentibus debet, sequitur Diuus Thomas *in summa parte* 3.*quæstio.*14.*art.*4.quorum sententias ad verbum referet Menoch. *dicta præsumpt.*29. *num.*20.

7 vndè fit,vt cum debitum impendat non videtur † beneficium præstare *l.si seruo* 84.*D.de hęred.instit.l.proximè.*50. *D.de rit.nupt.ibi magis debitam libertatem præstitit*, *quàm vllum beneficium in mulierem contulit,& in l.vnum ex familia.*69.§.1.*D. de legat.*2. *ibi non enim facultas necessariæ electionis propriæ liberalitatis beneficium est; quid est enim, quod de suo videtur reliquisse, qui quod reliquit omninò reddere debuit:*cum alijs iuribus,quę affert Tiraquell.*in dicta l.si vnquam verbo*, *donatione largitus num.*106.vbi refert Senecæ dictum *in lib.*6.*de benefit.*in hæc verba loquentis, *si quis coactus aliquid boni fecit,quin nos non obliget,manifestius est,quam vt vlla in hoc verba impendenda sint.* confirmantur hæc omnia ex eleganti loco Antonij Fabri *de error.deced.*41.*error.*9.*à num.*9.vbi allegat *text.in l.penultim.de obseq.parent.& patr.præstand.*ex quo alicitur quod filius naturaliter debitor est patris obsequiorum om-

8 nium, quia † debitum etiam dicitur quod pietatis intitu debetur:ob quod condici non potest.*l. cum is* 32.§. *mulier.D. de cond. indebit.*

Sed responderi potest, quod licèt filius horum om-

9 nium sit debitor, ex quo habuit † a patre esse, atque bonum esse,iuxtà sententiam Aristotelis *in lib.enconomic.c.* 3.attamen etiam in præstatione debiti possumus mereri, vt quia promptius, quam alij reddimus quod debemus; hinc licèt Deo Opt. Max.omnia debeamus, in quo viui-

10 mus,mouemur, & summus; attamen † ipse tamquam si gratis accepisset, remuneratione vtitur, quasi fuissent munera illa,quæ nos reddimus sua;prout *in* 2.Esdræ *cap.* 5.Isaiæ *cap.*38. Ester. *cap.*14. quæ adducit Illustrissimus Cardin.Bellarmin.*in Psalm.*17.*vers.*23. vbi Sanctus Prophęta dixit. *Et retribuit mihi Dominus secundum iustitiam meam*, *& secundum puritatem manum mearam retribuit mihi.*vndè Ecclesia vocat Dominum nostrum remuneratorem fidelium animarum.

Nil mirum ergo si parentes qui maiorem, imò nec patrem obligationem prætendere possunt, obligentur aliquando,saltim de congruo ad remunerationem exercendam; attento maximè quod stante corruptione humanę conditionis, pauci inueniuntur, qui naturalia libenter persoluunt,debita; cum facilius spinas, & tribulos producant;quam vt fertiles sint iuxtà consilium illud Tullij in *lib.*6.*officiorum.* Ad quod fundandum, semper placuit consideratio Fontanellæ *de pact.nupt.clauf.*4.*glos.* 7. *part.*2. *numer.*9. vbi volens magnificare obsequia filiorum, dipingit, seu verius in scænam producit tragœdiam multarum immanitatum, per aliquos filios in parentes commissarum, quasi volens ostendere, quos fructus soleat producere humana corruptio;vt indè indebita existimatione habeantur, qui, iuxta naturæ integritatem, & primæuam puritatem fructus correspondeant, Ideò omnes prædictos Doctores intelligo locutos inspecto tempore innocentiæ, vel respectu hominis perfecti, nos verò in terminis Adam corrupti.

Quibus attentis facilis est responsio ad auctoritates allegatas; supponunt enim, filium debitorem patris in ob-

11 sequialibus,quod nos nec negamus,non tamen indignum reputant remuneratione;nàm filius † & si patris debitor sit,ac vt aliàs diximus,sacris domesticis teneantur; non tamen tenetur ad officialia, & artificialia,ac ideò si illa præstet,remuneratione dignus erit,vt ait Salicet.*in d.l. filię cuius,num.*12.*Cod.famil. erciscund.* & quod quamplura possunt per filios præstari seruitia parentibus,quæ non debent sine retributione transire annotauit Tiraquell.*in dict.l.si vnquam.verb.donat.largitur.num.*21.quem sequitur Fontanell.loco stantim citato,vbi referunt quamplura egregia facinora filiorum ergà parentes, & maximè extollunt illud; quod in agro Catinensi mea Patria euenit,quem dum. Etneus ignis ex improuiso inuasillet,ita

12 vt quisq;charis relictis, salutem sibi fuga quæreret;solus Amphinomus, & Anaphias fratres humeris senes parentes extollentes,maluerunt ab igne consumi,quàm parentibus orbati euadere, Vnde Patria mea ad instar matris optimè ne magnum hoc opus absque remuneratione transieret locum illum, vbi hæc euenerunt, tamquam sacrum templo donauit,& piorum campum nomine dedit, vt testis est nobis Aristot.*in lib.de admirandis.naturę.cap.* 3.Virgil.*in lib.quem de Ætna scripsit.*Strabo *lib.*6. Auson. in illis versibus incipiunt. *Quis Catinam fileat.*Claudian. *in eglegia de pijs fratribus.*Seneca *lib.*3.*de benefic.ad fin.& lib.*6.Solin.*cap.*9. Valer Maximus *lib.*5. *rerum memorabilium.cap.*4.Tiraquell. & Fontanell. locis citatis, addimus Pausan.*lib.*9.Fazell.*de reb.sicul.decad.*1.*lib.*3. *c.*10. vbi testatur, quod Catinenses diem illum vti solemnem habebant, sacris persoluendo in huiusmodi pietatis recognitionem,hoc felicita tempora, quando publicum ærarium in pio opere persoluendo vacuabatur; non verò, sicut hodie vidimus, in propria commoda.

Secundum fundamentum desumitur ex doctrina Arij Pinelli.*de bon.matern.par.*3.*n.*59.*vers. ne autem æquinoce-mus,& statim vers.mihi semper placuit,& ante n.*62.*vers.*

13 *Est autem aduertendum;*vbi firmare videtur†donationem remuneratoriam illam propriè dici, quæ, fit ex beneme-ritis,quæ potuissent ius ad agendum præstare:tunc enim secundnm eum rectè dicimus debitum persoluere, cum ad id præstandum cogi poteramus: non verò quando nulla actio ex eis oriri poterat;ad quod fundandum plura iura adducit, pluresque auctoritates cumulat, vndè

cum

cum nulla ciuilis obligatio consistere possit, inter patrē, & filium *l.imperator.50.D.ad senat. consult.trebellian.l.ne cum filio familias 16.D. de furt.* cum multis per me adductis hoc eodem discursu *par.1. num.10.* & naturalis nullis nullam pariat ad agendum actionem, licèt tantummodò impediat soluti repetitionem *l.frater a fratre, 38. D.de cond.indeb.l.naturalis.10.de oblig.& act.* & nos *ibidem n.12.* sequitur, nullam posse dari donationem remuneratoriam, quæ ex precedentibus meritis constare possit, vt etiam confirmat Anton.Faber. *dicto error.6. num.7. cum duob.seq.* concludens in hæc verba. Ergo siue iuris rationem inspicias; siuè naturalem æquitatem, siue publicam honestatem, concludendum est non valere huiusmodi donatione n ab initio; sed morte tantum patris confirmari, si nō fuerit reuocata, vt & cęterę simplices donationes: quas fatentur omnes regulariter non valere. *l. donationes quas parentes, &c.*

Ad quod respondetur, Pinellum decipi totque cælo errare, nam si eius doctrina vera esset, nullus naturalis obligationis esset effectus cum è contra verum sit, nunquam aut per raro seruitia actionem producere, sed tantumodo exceptionem, & soluti retentionem, de qua modò tractamus, neque enim, ex eo, quod aliquando seruitia actionem producant, & ius agendi præstent, firmandum est, quod hoc tantum casu remunerationem merentur,
14 cum verius sit, dari casum vbi ius † agendi non præstent, & tamen remuneratione sint digna, distant enim inter se legalis obligatio oriens ex meritis, & naturalis, quæ obligat ad antidora, quæ etiam moralis vocatur, prima, & si dari non possit inter patrem, & filium impediente patria potestate; tamen secunda benè procedit, quæ est sufficiens in casu isto, vbi non querimus, an filius possit patrem cogere ad donandum; sed tantum valeat ne donatio iam facta, meritis intercedentibus, pro quo effectu sufficit, quod hæc nō sit simplex donatio, vt bene probauit D.Thom. *secunda secundæ quæst.106.ar.3.ad num.4.&*
15 *num.7.* vbi ait, quod licet verum sit quod obligatio † ad antidora proprie non sit obligatio, iu ducens iuris vinculum, sed tantum sit quidam instinctus, siue motus animi, quo mouemur ad benefaciendum benefacienti; tamen si quis secundùm hunc naturalem motum benefacienti remuneret, non dicetur simpliciter donasse, cum aliquo modo esset ad hoc obligatus, si non ex lege iustitiæ; saltem ratione ingratitudinis, secundùm Molin. *de iustit.disput.244.col.154.* Pereir. de Castro *decis.4.ante num.*
4. Et hac ratione licèt donatio sit, quia nullo iure cogen-
16 te, eam quis facit; tamen mera, & simplex † donatio dici non debet, & ideo eam remuneratoriam appellamus, quam distinctionem refert, & sequitur Cabed. *decis.36.n.*
11. & ante eum probauit Hippol. Rimin. *instit. de donat. n.*
255. respandens Pinello in hęc verba, Prætereà dicebatur quod si illa verba, nullo iure cogente, propriè sumenda sunt, magis propriè sumantur, si comprehendant, non tàm ius cogens mediante vtroque vinculo ciuili, & naturali: verum etiam altero tantum, vt naturali; argumento eorum; quæ contrà Iason. tradit. Curt. Iun. & Sebastian. Sapia *in rubric. de iurisdict. omn. iudic.* in quæst. *& numquid appellatione iurisdictionis veniant etiam delegata*, cum potissimè in debito morali ius gentium, & verecundia cogant. *l.munus 214. D.de verbor.significat. ibi Dona autem sunt, quæ nulla necessitate Iuris officij, sed sponte præstantur. quę si non præstentur, nulla reprehensio est, & si præstentur, plerumque laus mest*, hæc ille, quem post hæc scripta visus, refert, & sequitur Callist. *de leg.regia §.30.num.*
44. *gloss.15. litter.I.*

Ideoq; vt facilius omnia prædicta pateant cuicumque intuenti, tres casus distinguendi sunt.

Primus est prædictus, quem firmat Pinellus de seruiens tijs, quæ legale dubium † producunt, ex quibus actio accommodatur, & hęc cum nullam supponat obligationem ex parte præstantis, crederem, cum magna difficultate dari posse inter patrem, & filium, iustà quos terminos adducitur Iurisconsulti responsum, in *leg.si peter.35.§.*
1. *D. de donatio. ibi Si quis aliquem à latrunculis, vel hostibus captum eripuit, & aliquid prò eo ab ipso accipiat, hæc donatio irreuocabilis est: merces enim liboris eximij appellanda est, quod contemplatione salutis certo modo æstimari non placuit.* quo textu ad propositam quæstionem vtitur Balb. *in l.lucius titius num.2. vers.Item nota.D.de exercit. act.* Abb.Catinensis, *cons.3.lib.2.num.13. & quæst.26. vers.propterea.* Tiraquell. *loco superiùs citato.n.12.* Anan. *cons.81.num.4.vers.sed hic fuit facta.* Petra *de potest. princip.cap.32.dubit.2.num.138.* Natt. *cons.600.n.38.* Ioann. de Amic. *cons.31.num.10.11.* Rebuff. *in prax.Beneficiali in prefat.ad rub.de collat.col.penult.vers.item quando.* Cabed. *decis.36.n.6.par.2.* Tap. *decis.6.* Supremi Italiæ Consilij *n.*
27. *versic. primo quidem.*

Secundus est casus quando seruitia ratione qualitatis, vel modi fuissent, adeò perfectè exhibita, vt transcenderent naturale debitum, quod sepiùs euenire potest, vt satis superiùs probatum est, & hoc casu omnes affirmant, quod talias seruitia naturalem producant obligationem, propter quam licet ex rigore iustitiæ remuneratio peti non possit; attemen si inde sequatur, satis est in causa, vt
18 liberalitas excludatur † propter interuentum antidoralis obligationis, quæ de per se debitum gratitudinis exigit, exactumque satisfactionem producit, faciens vt quod à principio fuit voluntariè impensum, videatur ex quadam necessitate obseruandum; ità vt inter primum, & secundum casum nullum sit discrimen quoad donatorum firmitatem, secuta iàm satisfactione, & si a principio differre satis ostensum sit, vt annuit Couarr. *in cap.in officijs num.10.& seq.de testam.* dicens, diferre tantum ante traditionem non verò post.

19 Tertius est casus de obsequijs debitis † ratione officij, vt puta si quis officialis, vel præses bene pro Republica se gerat, suoque iniuncto muneri satisfaciat, & tunc licet hæc seruitia non solùm actionem non producant, sed etiam neque ad antidora obligent: temen, vt ait Tapia *dicto loco num.29.* producunt quamdam mutuam, atque recìprocam gratificationem: loquitur ibi de seruitijs magni Capitanei, quæ licet præcesserint ex natura eius officij; attamen quia propter eorum quilitatem, & magnitudinem fuerunt satis proficua domino suo, & nimis diuturua, magnaque cum cura, & sollicitudine impensa, non debebant transire sine recognitione; & dato quod potuissent, quod vix crederem absque nota ingratitudinis, vna vice quod fuerant satisfacta, etiam mediante errore
20 iuris, credendo se teneri ad id quod non tenebatur, † non poterant sub prætextu defectus causæ reuocari, ad tradita per Couar. *in cap.in officijs num.10.de testamen.* Scrader *.de feud.p.9.cap.6.num.7.* Ideò firmatum fuit in dicta decisione per supremum Italiæ Consilium, quod iure optimo fuisset per heredes ipsius magni Capitanei peti-
21 ta euictio bonorum † ei donatorum in remunerationem seruitiorum, ex doctrina Bart. *in l. iulianus.§. qui fundum num.5.& 6 D.de verb.oblig.* Caball. *de euict.§.4. & 5.* Ias. *in l.ex hoc Iure num.68. D.de iustit. & iur.* Cruett. *consil. 64.num.3.* Alfar. *de offic.fiscal.gloss.34.num.108. speciali 1. fol.303.* Card. Tusch. *conclus.395.num.5.verb.Euictio.* Bernard. Laurent. *de potest.Reg.cap.28.num.54.* Seraph. *decis. 534.num.3.* Marcabr. *cons.55. num.179. vsque 187.* & ad omnia Rouit. *ad pragm.24.de feud.à nu.39. cum plur. seq.* quem post hæc inueni. Et in fortiori casu tradit decisum Pereir. *decis.4.* Principem teneri etiam remunerare seruitia defuncti in personam successorum.

In secundo ergo, & tertio casu si versemur satis constat donationem valere etiam inter personas prohibitas;

quia

quia in vtroque naturali obligationi satisfit, quæ efficit, vt actus habeat firmitatem tantam quantam haberet, si à principio ius agendi competisset, ideoq; Pinellus communiter reprobatur † vti videre per Rimin. Iun. *loco cit.* Cæsar. de Grass. *decis.2.num.18. de donat.fol.226.* Cardin. Mantic. *de tacit.& ambig.lib.13.tit.15.num.16.& lib.21. tit.4.num.7.* Gratian. *disceptat.386.nu.13.* Carol. de Tap. qui respondet eius propositionibus *decis.prædicta.6.à nu.* 32. Fontanell. *de pact.nupt.claus.4.gloss.7.p.2.nu.15.* Ioan. Garsia *in d.tract.de remunerat.num.1.2.& seq.* & ab eo recedit, licèt eius rationes laudet doctus Francis. Molin. *de rit.nupt.lib.3.question.1.nu.107.* Rota nouissima *decis.94. n.2.par.1 fol.59.*

Hæc licèt ita sint, attamen declaratione indigent, vt non sub solo prætextu maritorum firmandum indistinctè sit donationes huiusmodi inter patrem, & filium virum, & vxorem valere; cum plura concorrere debeant. Primo, vt constet verè de meritis. Secundo, quod æquiualeant rebus donatis. Tertio, quod sint merita orientia ex seruitijs, quæ excedant debita obsequia, vti tactum est.

Ad primum, vna est opinio tenens sufficere paternam assertionem, absque alia probatione, dummodo seruitia
23 specificentur † ita tenuit Bald. *in l.illud.colum.penult.vers. 4.quero C.de sacrosanct Eccles.& in l.si tibi decem.§.si quis post.princip.D.de pact.& in l.vlt.D.de exercit.act.& in l.si tibi col.1.D.si cert.petat.& in l.si pater tuus.C. qui bon.ceder.possunt.& in l.si cum pater.§.rogo.D.de legat.2.& in c. edocceri col.3.vers.si instrumentum dicit.extr.de rescript.& in add. ad speculat.tit.de donat.§.1.vers.quid si pater. & in Margar.verbo donatio.col.3.* Angel. & Rapha, Cuman. *in l. Aquilius. D.de donat.* Florian. *in l.quę pater col.3. vers.sed an sufficiat. D.famil.erciscund.* Castrens. *cons.345. circa bona, quę fuerunt.vers.Tertio videtur obstare lib.1.* Guid.pap. *singul.375.incip.Salicet.* Vital.de Camban. *de clausul.rubr. an legibus insinuationem axigentibus, possit renunciari fol. vlt.* Ias. *cons.217.pro enucleando. col.8. vers. Nono pro ista parte lib.2.* Soccin. *cons.147.lib.2.* Soccin. *cons.147. lib.1.* Anchar. Regiens. *qnæstion.12. num.8.& seq. lib.2.* Card. Tusch. *verbo donatio.conclus.636.numer.12.& concl.695. numer.1.eod.verb.* Molin. *de rit.nupt.lib.3. quæst.1.numer.* 108. *& seq.* quibus contradicunt relati per Tiraq. loco statim citando, Seraphin. *priuileg.40.* per Clar. *§.donatio. quæst.3.* sequitur Anton. Faber. *in C.de reuoc.donat.definit. 3.n.5.in allegatis.*

Alij tamen tenent hanc assertionem ità demum sufficere, si iuramento vallata fuerit, Bal. in *l.si donatione num. 2.de collat.* mouetur ex text. in Authent. *quod obtinet.C.de prob.* Ias. *in l.frater à fratre n.44. col.3.ad fin.vbi* Cagnol. *n.* 327. Gratian. *cons.36.nu.2.lib.2.* alij per Tiraquell. *in d.l.si vnquam verbo, donatione largitus n.88. fol.218.* & per Seraphin. *priu.40.* Guttier, *de confirm. Iuram.cap.5.num.20. cum seq.p.1.* Roland. *con.98.n.54.lib.1.* Merlin. *decis.3.nu. 28.lib.2.*

Cæterùm aduersus hos tenent multi, quos allegat Tiraquell. *ibid.n.91.* Guttier. *ibid.* Ioann. Drot. *cons.76.nu.6.* Rimin. Iun. *instit.de donat.nu.87.* alijque per Seraph. *ibid.* Tusch. *concl.636.n.42. verb.donatio.*

24 Communis schola affirmat, probanda esse † per filium qui donationi innititur per Gloss. *in l. si donatione. C.de collat.* Alex. *ibid.num.5.* Bertrand. *consil.138.num.22.lib.2.* Bellon. *cons.78.num.5.* Corn. *cons.144.lib.1.* cum alijs per Clar. *in §.donatio.quæst.3.* mille per Tiraq. *ibid.numer.91.* Gail. *d.observ.38.* Menoc. *præsumpt.29.num.24.lib.3.* Guttier. *d.capit.5.num.16.* Vegg. *cons.13.num.4.* Seraph. *priuil.* 40. *num.2.* Hieron. de Laurent. *decis.23.num.10.* Fontanell. *de pact.nupt.dict.claus.4.gloss.7.par.2. num.26.& 17.* Anton. Faber. *Cod.de reuocand.donat.definit.3.n.5.& 6.* Honded. post alios *consil.47.numer.40. & seq.libr.1.* Menoch. *cons.112.num.26. vers.ita potest.* Cæsar. Barz. *decis.117.n.* 17. Rot. Rom. *in nouiss.diuers.decis.346.num.2.par.4.* post Rimin. quem citat Roger. *cons.15. num.41.* Galuan. *consil.20.numer.34.* Merlin. *de legitim.libr.2.titul.2. quæstion. 29.numer.19.*

Quibus probatis, etiam si nulla in donatione de eis
25 fiat mentio, censetur † meritorum intuitu facta, si illa donationem præcesserint, Gloss. *in d.l.si donatione. verb.postulas.C.de collat.* quem post. Bald. Salic. & Angel. approbant Tiraq. *d.loco à nu.71.* Menoch. *de arbitr.Iud. cas.88. num.53.* Mascard. *de probat. conclus.560. num.10.* Gras. *d. tract.num.49.* Sances *de matrim.lib.6. disp.6.n.3. vers. sed dicendum.* Guttier. *pract. lib.2.quæst.120.* Surd. *cons.164.n. 7.lib.2.* Molin. *de rit.nupt.lib.3. quæst.1. num.110.fol.129.* Tusch. *concl.636.num.17. verbo Donatio.fol.875.* Rimin. Iun. *loco prædicto, num.84.* Barbos. *in l.quæ dotis, num.97. solut.matrim.* Raudens. *decis.1.num.77.* Fontanell. *de pact. nupt.dict.claus.4. gloss.7. part.2. numer.27.* Stehan. Gratian. *discept.984. numer.2.tom.5.* & nos *orat.siue decis.12.* in causa inter D. Octauium Buglio, & Baroniss am Bisarz contrà tamen, & male tenuerunt relati per Tiraq. *d.verbo donatione largitus nu.72.* quod imò censeatur facta intuitu consanguinitatis, cum alijs per Menoch. *de præsum. 29.à num.41.* Grat. *decis.355.num.18.* qui loquitur, quando adest vtraque expressio Hond. *d.cons.47.nu.10.& seq. lib.1.* Bardell. *cons.22.n.6.* Merlin. *de legit.lib.2. tit.1. q.10. num.26.* Etenim pro validitate donationis potius est in-
26 dicanda propter merita, † quam intuitu consanguinitatis, vt ait Fontan. loco citato ex communiori opinione, sicuti, & in simili quæstione decidit etiam Facchin. *controuers. iur. lib.3. c.75.* dum tenent, quod expressis duabus
27 causis † consanguinitalis, videlicet amoris, vel meritorium, si vna ex eis deficiat, donatio non ex hoc irritabitur, cui ad heredum puto, quidquid tenant Surd. *cons.361.* & Gratian. *d.eius* sequax loco citato.

Alij distingunt, quod aut agitur de præiudicio donantis, eiusque hæredum, aut tertiorum, ve putà creditorum.

28 Primo casu dicunt, quod sufficit iurata assertio † patris donantis; secundò verò minimè, ita addentes ad Guid. Pap. *decis.95. lit.G.verb.iuram.* & tenet Fontanell. *de pact.nupt.dict.claus.4.gloss.7.par.2.* & alij per Tiraquell. *d.loco n.95. & 96.* quos ipse tamen impugnat. addo Tiber. Decian. *respon.25.num.40.lib.9.* Neuiz. *consil.8.num.* 16. Et ratione, quod hæres tenetur stare assertioni donantis circa merita, licèt hoc etiam casu debeat concurre expressio specifica meritorum, vt tenuit Tiraquell. ibi, & Honded. *consil.47. num.52. lib.1.* sed cum Fontan. stat Mascard. *conclus.184. num.30.*

Quamplures recurrunt ad coniecturas, vti sunt Guid. Pap. *in l.si volunt. C. de collat.* Iason *cons.154. col.5. vers. quinto pro ista parte lib.2.* Tiraquell. qui quædam similia accomodat dicto verbo, *donat. largit. num.100. cum seq.*
29 vbi dicit, id totum prudenti iudicantis † arbitrio remitti sequitur latè Mascard. *de probat. concl. 185. verb. Benemer. quomodo prob.* Rot. Rom. *l. eo statim citando* Galua. *consil.20. num.19. & 35.* Rimin. Iun. *d. loco num.* 271. Menoch. *de arb. cas.134. cent.2. lib.2.* quibus assentior, vbi temporis diuturnitas intercedat, ità vt meritorum memoria recesserit, vel difficultas adesset probationis; solet enim coniecturarum remedium subsidiarium esse vbi probatio requiritur.

Domini de Rota verò distinguebant quondam, inter donationem factam coniugi, & illam factam filio, vt in primo casu non sufficiat assertio, etiam iurata expressis meritis in specie: secundo verò sic, ea ratione, quod illa donatio, quæ inter coniuges celebratur, ex prohibita à lege quando præsumit eam extortam ab affremato amore alterius coniugis, cui fit, sed ista inter parentem & filium nulla prohibitione remouetur, licèt non valeat,

quia

quia reflectitur in patrem; propter impedimentum patriæ potestatis,& ideo nunquam potest dici in fraudem legis cum lex non resistat prohibendo, vt etiam considerat Costa *in l.qui duo §.cum bello,verbo,patrem prius mortuorum num.16.* Fontan.*de pact.nupt.claus.4.glos.7.part.1. numer.60.* sicuti dicimus in testamento conficiendo testibus, alijsque iuris solemnibus adhibitis; quod ex eorum defectu; non est nullum quasi lex vetet hunc,vel illum testari,sed quia minus solemniter testetur.

Ego hoc pacto controuersiam terminarem, quod aut assertio meritorum est iurata, aut non; primo casu iterum distinguerem, quod aut agitur inter virum,& vxorem, aut inter patrem, & filium, in primo tenerem probatione adhuc opus esse nec sufficere meritorum specificationem iuratam; quia lex prohibet illam fieri, nec debet esse in potestate prohibitorum ex meris ipsorum assertionibus legi derogare, sicuti dicimus in donatione
31 † facta per minorem, vel per eius tutorem vel curatorem ex causa remunerationis,quæ non sustinetur ex mera ipsorum assertione, ex quo lex prohibet largitates fieri de bonis minorum; tanto fortius, quanto nec onerosas translationes permittit. *tot.tit. de reb.eorum qui sub cura,vel tutela sunt non alienandis.*

Ideo opus est expressa probatione ante donationē celebrandam, quando fieri debet tempore, quo decretum iudicis eum cognitione causæ interponitur,iuxta doctrinam Vasq.*de succes.creat.tit.de test.potest.* §.10.*sub num. 72.ampl.22.vers.sed verius.*Menoc.*cons.29.num.3.* Bero. *in capitul.in præsentia.num.12.de reb.Eccles.non alien.* quos sequitur Simoncell.*de decret.lib.prim.tit.2. inspect.4.num. 28.vers.vereor tamen nè supra dicti*, firmantes decretum interuenire debere in his donationibus remunerationis ergò factis per minores,& Ecclesias:quod quidem decretum consistit inpendendo, & mensurando quantitatem, & valorem meritorum ad hoc vt inde resultet modus remunerationis fiendæ: de quibus quidem valore, & qualitate meritorum non solum debet ipsi iudici liquere, sed ad instar aliarum alienationū posteritati patere,mediantibus testibus producendis & in actis redigendis, ita sentijt apertè Menoch. *consil.388.num.11.& seq.*Honded.*d. consil.47.num.48.lib.1.*quidquid dicat Mugnos. *d. cap.24. num.30.* affirmans sufficere administratoris cōfessionem iuratam,cum illorum specificatione;quid verò debeat iudex hoc casu considerare reperies, apud Menoch. *d. cas. 132.de arbitr.*Mascard.*concl.186. per tot.*

Quæ benè extendo ad magnam pecuniæ quantitatem alienandam pro remuneratione seruitiorū, & si enim pe-
32 cunia † sit de rebus,quæ seruando seruari possunt,ex quo non recipit temporis detrimentum, *l.tutor.vel curato.34. C.de administrat.tutor.ibi aurum argentumque,& quidquid vetustate temporum non mutatur*, acideo ad effectum,de quo agitur existimari solet inter mobilia, quando minor donare remunerationis gratia non prohibetur Authent. *nouissim.iuncta leg.quæ tut.C.eo.l.Arist.5.§. vlt.cum l.sequ. D.de iur. delib.l.iulius.33. D.de pet.hær.* Tiraquell.qui alia iura adducit *de retract.lign.§.1.glos.7.num.*104. Pinell.*in l. par.2.num.43.C.de bon.mater.*Ricc.*in prax.decis.50. in pr. impress.& decis.70.ibidem*. additis ijs,quæ tradit Simonc. *dicto lib.1.tit.2.inspect.4.nu.20.vers. primus quando minor*: attamen quando de egregia summa pecuniæ agatur secus dicendum est; quod imò donari non potest, nisi decreto accedente, meritisque vt diximus probatis: quia tunc ad instar rei immobilis habetur,fuit decisum Rot.*in vna venetiarum nullitatis contractus 13. Nouembr.* 1602. coram Pamphilio,quàm refert Ricc.*decis.73.num.3. in sua praxi aliena.rer.Eccles.*vt aliàs scripsi pro D.Didaco Giglia cō-tra Monialis Sanctissimi Saluatoris Ciuitatis Agrigenti, & si non ignorem, huic ampliationi obstare doctrinam Gratian.*discept.756.num.31.*vbi dicit hanc limitationem recipi in Ecclesia, & non in minore allegans decisionem Rotæ iam dictam: etenim declaratio est parum tuta,cum sciamus in hoc puncto,minorem,& Ecclesiam æquiparari. *l.2.C.de iur.repub.lib.11.* Goffred.& Abb.*in capit. pen. de iudic.*Tiraquel.*de priuileg.piæ causæ. priuileg.142.* Contard.*in l.diffamari num.52.C.de ingenuis,& manumiss.*Roland.à Valle. *consil.68.num.23.lib.3.* Simoncell.*de decret.* alios allegans *in præfat. nu.59.* Et ità dicebam in casu occurenti pro Illust. Don Hieronymo ab Aragonia contra hæredes Marsilij Maimone, licèt composita demum fuerit lis,quia D.Hieronymus maior factus voluit liberalitatem adimplere,etiam mortuo donatario,quod magis est, dignum certè tanto viro.

In secundo verò casu, vbi inter patrem, & filium agatur,existimò assertionem paternam sufficere, si iuramentum intercedat,& non tractetur, nisi de donationis validitate,nec alio resistente,nisi patria potestate, iurisque Ciuilis regulis; ea præcipua motus ratione, quod sicuti
33 pater,† vti supra longè latèq; firmauimus in vltimo modo donationis confirmandæ,potest liberè iuramento intermedio filio donare, ità fortius poterat ex causa meritorum iuramento firmatorum, & roboratorum, vt benè declarat Rip.*in l.si vnquam quæst. 15. & resp.1.numer.9.* Cornel.*cons.104.num.13.lib.2.*Gratia.*respons.63. num.24. lib.2.*quæ opinio est canonizata per Rot.Roman. *in dict. decis.346.num.5.in nouissimis par.4.fol.*181. vbi se declarat loqui de iuramento promissorio, quæ declaratio mihi admodum dura videtur,& quod parum practicari possit, cum nullum pēnè instrumentum inueniatur, quod iuramento promissorio careat in calce ipsius instrumēti apposito, verum enim est iuramenti eam esse efficaciam, vt faciat valere actum eo modo, quo valere potest, ideoque haberi debet ille qui asserēdo merita iurauit, ac si voluisset per prius donationem valere, ad hoc vt illa meritorū assertio cum iuramento facta aliquid operaretur addendus est prædictis Mascard.*dict.conclus.184.a num.17.vsq;* 25.Milan. *dict.decis.3.nu.83.lib.2.* Quibus attentis libenter recedendum est à Merlino *d.lib.2.tit.2.quæst.29. num.* 20.contra sentiente,licèt ipse non neget donationem valere;sed quod non sit remuneratoria,quod est nimis subtile,etenim dum nihil in contrarium probatur, & actus est per se validus standum est paternæ assertioni.

Aut demum non adest iuramentum,&tunc nisi probē-
34 tur seruitia † quę remunerationē mereantur iuxtà ea quæ notauimus supra,& in vxore repetit Franc. Molin. *de rit. nupt.lib.3.quæst.1.num.*117.Regens de Ponte *cons.59. nu.* 15.Calist. *de leg.reg.* §.30. *ante num.27. litt. O*, cum alijs per Merlin.*dict.quæst.29.num.22.*Mangil.*de imput. quæst. 29.num.*51.Mantica *de tacit.& ambig.lib.13. tit.18. num.* 9.nullam donationem apertè dicerem, probari verò debent præstita fuisse tempore conditæ donationis: nam
35 licèt valeat donatio † pro futuris meritis secundum DD. quos allegat Tiraquell.*loc.citat.*& confirmetur secutis seruitijs,secundum eos; attamen credo, quod non benè applicentur eorum dicta in terminis donationum, inter personas prohibitas factarum, saltim ne fraudibus via pateat.

Cæterum si de personis agatur, qui donare non pro-
36 hibentur; fortiusque de illis, quorum est † proprium liberalitatem exercere, vti sunt Reges magniq; Principes dubitandum non est quin eorum assertio satis sit (de ijs
37 loquimur,qui superiorem nō recognoscunt † vsurpatum enim hoc Principis titulum videmus à pluribus, quibus minimè conueniret,adeò quod tales ad imparia iudicari non debeant cum Baronibus tam attenta eorum copia, propter quam pretiosa quæque sint, viluescunt, quam eorum patrimonio plerumque exiguo) Magnorum inquam Principum naturale est tantò frequentius remunerationi studere quanto abundantius habent, vndè retribuant, &

quanto

quanto plus aliorum ministerio indigent, dum non valent nil deperse adimplere; iuxtà ea, quę discurrit Gregor. Lopes *in l.* 10. *num.* 118. *par.* 3. Raudens. *cons.* 1. *numer.* 308. Tiraquell. *de nobilit. cap.* 37. *num.* 4. *cum seq.* Cardinal Mantica *de tacit. & ambig. tom.* 2. *lib.* 13. *tit.* 17. *num.* 8. D. August. Barbos. *in cap. sedes* 15. *num.* 2. *de rescript.* Carol. de Tap. *decis.* 23. *numer.* 96. *& decis.* 5. *num.* 97. *cum plurib. seq. Supremi Italiæ Consilij.* vbi id probat ex duobus Theo-
38 dorici respõsis, & quod sufficiat eorum assertio, † etiam si nullum prętitum fuerit iuramentum. Bart. *in l. ambitiosa de Decret. ab ordinar. faciend.* Dec. *resp.* 25. *numer.* 37. *lib.* 1. Mascard. *conclus.* 184. *num.* 30. *cum seq.* limitans tantummodò stante præiudicio tertij. Ioan. Garzia *de nobilit. gloss.* 2. *num.* 27. Mugnos de Escobar *de ratiocin. capit.* 24. *num.* 3. Surd. *cons.* 419. *num.* 65. Bim. *cons.* 195. *à num.* 9. Carol. Tap. *d. decis.* 6. *num.* 38. vbi refert fuisse resolutum per supremum Italiæ Consilium, sufficere meram Principis assertionem, nec posse fiscum de excessu reclamare, & quod seruitia talem non meruerint remunerationem prętendere, quod etiam voluit Tiraquell. *in d. l. si. vnquam verb. Donatione largitus numer.* 84. Menoch. *cons.* 307. *& cons.* 335. *num.* 76. Casanat. *cons.* 10. *num.* 33. Ioseph. Ramon. *cons.* 37. *num.* 254. Beneficiorum enim modus in Principe est modum non seruare. Imò ad præiudicium tertij operare Principis assertionem circa merita, dixit Fontanell. *de pact. nupt. claus.* 4 *gloss.* 10. *par.* 2. *à numero* 23. quod nimis durum videtur iuxta prædicta. Circa id, quod
39 diximus, Principibus conuenire † liberalitatem, conueniunt ea, quæ leguntur ex Phalaris litera ad Aglaum, dum in ea testatur, quod gratitudo in Principibus optimus est Thesaurus futibus minimè expositus, per eam enim hominum animos sibi conciliant, vt ex maioribus beneficijs maiora possint reportare seruitia, confirmant D. Tapia *decis.* 5. *num.* 88. *Suprem. Senat. Ital. & decis.* 57. *numer.* 8. *Sacr. Consilij Neapolitani.* nuper visa. Indè est, vt
40 Magnæ Vniuersitates † eiusque Decuriones; quos nos iuratos appellamus, etiam si Principi subsint, eius exemplo possint recognoscere seruitia habita per earum Ciues, concedendo perpetuam immunitatem, vel aliam retributionem; iuxtà seruitia impensa, vt fundat Ferdinandus Loaz. in *responso pro Marchione de los Veles in* 3. *fundamẽto primę partis.* Auendagn. *in cap.* 10. *prætor. num.* 43. *part.* 2. Borell. *ad Bellug. rubr.* 1. *lit. B. verbo, Decuriones,* Bouadil. *in lib.* 5. *Politic. cap.* 4. *n.* 59. Berart. *de visitat. cap.* 23. *n.* 66. *cum plur. sequent.* Galuan. *cons.* 20. *num.* 26. Becc. *consil.* 15. *num.* 20. *& cons.* 83. *num.* 31. Magon. *decis.* 67. *numer.* 40. *in Florent.* Losæus *de iure vniuersit. part.* 3. *capitul.* 11. *numero* 5. quod vix vnquam nostris temporibus seruatum vidimus.

41 Secundum requisitum est, vt æquiualeat † meritis remuneratio, iuxtà doctrinam Bartol. *in l. si quis prò eo.* §. 1. *in fine. D. de fideiussor.* quam communiter approbari dicit Decius in *l. petens. num.* 17. *C. de pat.* Clar. §. *Donatio. qu.* 3. qui adducit rationem, quod causa limitata limitatum producit effectum, & ideò quò merita non possunt plus operari circa validitatem donationis, quam ascendat valor ipsorum meritorum, facit text. *in cap. relatum.* 2. ibi *iuxtà seruitij meritum de testam.* Molin. *de primogen. libr.* 2. *cap.* 8. *num.* 17. Garzia *in dict. tract. num.* 55. Sancez. *de matrim. lib.* 6. *disputat.* 6. *num.* 6. quos allegat Barbosa *in dicto cap. relatum num.* 8. addo Surd. *cons.* 164. *numer.* 33. *& sequent.* Pereir. *cons.* 76. *num.* 27. *&* 28. Molin. *de rit. nupt. lib.* 3. *quæst.* 1. *num.* 113. Mascar. *conclus.* 186. Honded. *cons.* 47. *num.* 34. *lib.* 1. quidquid sit in personis, qui ad libitum capaces sunt liberalitatis, in quibus nulla adest incapacitas ex parte recipientis, solumque de dantis præiudicio agitur; in quorum personam verificari potest illud Tulij *lib.* 1. *Officiorum*, vbi dicit imitandos à nobis esse agros fertiles, qui multò plus reddunt, quam acceperunt; vbi
42 enim versemur in prohibitis in eo, quod donatio † excedit merita habetur pro simplici, Tiraquell. *dicto verb. Donatione largitus, num.* 80. vbi latè ostendit, quomodo sit accipiendum dictum Baldi dicentis, quod ad hoc, vt non dicantur excedere, sufficit, quod non excedant dimidium valoris meritorum: illud certum est, quod etiam in prohibitis modicus excessus cedit fauori remunerationis, nec habetur inconsideratione, vt firmat Tiraquell. *dicto loco numer.* 86. sequitur Galuan. *cons.* 20. *num.* 37. *vers. Addo tamen* Molin. *dicta quæst.* 1. *num.* 121. *in medio vers. sanè.*

Et quia actionum hominis externarum nemo melior Iudex quam homo ipse; ideo communiter in eam sententiam itum est per nostrates, vt hoc totum iudicantis arbitrio remittatur, qui hoc ex communiter accidentibus, vniuersali existimatione iudicet, ita Iul. Clarus. *dicto loco, & quæst.* 8. *n.* 4. Gail. *obseru.* 38. *numer.* 6. *lib.* 2. Menoch. *cas.* 552. *cent.* 2. *lib.* 2. *n.* 7. Sanc. *dicta quæst.* 6. Guttier. *de iuram. confirm. quæst.* 5. Anchar. Iunior. *quæst.* 12. *nu.* 9. *lib.* 2. Fontanel. *dict. claus.* 4. *gloss.* 7. *p.* 2. *n.* 26. Surd. *d. cons.* 164. *nu.* 34. Molin. *de rit. nupt. lib.* 3. *q.* 1. *nu.* 114. Galuan. *cons.* 20. *n.* 37. Mascard. *concl.* 186. *ad fin.*

43 Tertium requisitum † satis supra fundatum est in principio, quibus adde Mascard. *dict. concl.* 186. *à nu.* 5. Molin. *de rit. nupt. d. lib.* 3. *n.* 117. post Tiraq. quem suprà ad id citauimus, vbi Pinello satisfacere conati sumus.

Quæ omnia à fortiori extendas ad donationem inter virum, & vxorem, remunerationis causa factam; licet aliqui sint casus vbi sustineatur inter eos donatio; qui non possunt habere locum inter patrem, & filium; prout sunt quandò maritus ignobilis donat vxori nobili vel senex donat vxori iuueni; quibus in casibus donatio tamquam
44 ex meritis sustinetur: primum † probatur per gloss. *in leg. voluntate verbo, petendis. C. de dotis promissione.* vbi Bart. *num.* 2. Tiraq. *de nobilit. quæst.* 18. *numer.* 19. Decia. *resp.* 74. *num.* 12. *lib.* 4. Surd *decis.* 166. *num.* 22. *& cons.* 164. *num.* 36. Gail. *obsecuat.* 40. *num. fin. lib.* 2. Molin. *de rit. nupt. dict. lib.* 3. *quæst.* 1. *n.* 119. Fontanell. statim citandus, Gratian. *disc.*
45 984. secũdum etiam † probatur per doctrinam Alciati *in responso* 254. Crauett. *cons.* 443. *num.* 12. Surd. *dicta decisio* 166. *numero* 22. *& cons.* 164. *num.* 35. Gail. *dicto loco.* Milanens. *ibidem num.* 127. & est elegans definitio Antonij Fabri *C. commun. de legat. tit.* 21. *lib.* 6. *definit.* 3. vbi assignat rationem æquum esse, vt maritus, qui non habet in corpore luere debeat in ære: qui locus dum casus occurrisset in Senatu Catalonię disputandus, inter risum, & risum, monit sapientissimos illos Senatores ad permittendam
46 alienationem † bonorum fideicommisso subiectorum, pro satisfactione donationis, ex causa prædicta factæ, iuxta doctrinam prædictam Fabri, vt refert Fontanell. *clausul.* 5. *gloss.* 1. *par.* 2. *num.* 85. Gratian. *discept.* 984. *lib.* 5. quo loci affirmant, quod bona hæc donata in talis *nobilitatis*, vel iuuentutis remunerationem, non sint de neces-
47 sitate † reseruanda filijs primi matrimonij: quia ex causa onerosa dicuntur acquisita, ad quod paucos aduertere inquit Fontanell. & verum dicit: allegat tamen Rip. *in l. fœminæ numero* 44. *C. de secund. nupt.* Ioan. Lup. *in rubr. de donat. inter vir. & vxor.* §. 50. *numer.* 74. Petr. Surd. *consil.* 471. *num.* 28. addo Gratian. *dict. cap.* 984. quæ conclusio roboratur ex his, quæ tradimus suprà, dum diximus, hanc donationem loco permutationis, & venditionis haberi: ideò lucratiuam non esse, quod latè confirmat Galuan. *dict. cons.* 20. *à numero* 22. Surd. *dict. cons.* 419. *à numero* 60. sequitur Stephan. Cratian. *discept.* 984. *à num.* 4. *vsque* 10. vbi post Fabrum, & Fontanellam has conclusiones aliis mediis confirmat, & nonnullos alios citat, videndus, & licèt contrà sentiant Facchin. *controuers. lib.* 3. *cap.* 80. Narpreset. ad Clar. *q.* 9. *n.* 5. Tamen eis satisfacit Gratianus, *ibi ante num.* 7.

Sequun-

Sequuntur in breui compendio effectus huius donationis, quorum multos enumerat Iason *in l. ex hoc iure*, vbi etiam Claud. Seisell. *D. de iustit. & iur.* quos exornat, quamplures addendo Tiraquell. in *dicta l. si vnquam verbo, donatione largitus à n.* 11. *vsq; n.* 110. quibus aliquid superaddere superfluum existimaui tantummodo volui alios moderniores adiungere, & nonnullos casus, qui contigerunt referre quasi per modum additionum ad eumdem Tiraquell. loco statim citato.

Additiones ad effectus donationis remuneratoriæ per Tiraquellum relatos.

AD Tiraquellum ergò dicto verbo, *Donatione largitus, & ad numer.* 12. an hæc donatio irritetur
48 † per dispositionem *l. si vnquam*, addendi sunt Greg. Lopes *in l.* 8. *verb. diese. tit.* 4. *partit.* 5. Guttier. *de iuram. confirmat. par.* 1. *cap.* 9. *num.* 7. Galuan. *cons.* 20. *nu.* 23. vbi mille DD. citat Anton. Faber *C. de reuoc. donat. lib.* 8. *tit.* 36. *definit.* 3. Pater Molin. *de cõtract. lib. disput.* 282. *num.* 11. vbi ait, quod dum hęc donatio habet veram, & efficacem causam ex parte donantis, puta quia re vera præcesserint seruitia, non reuocatur ex superuenientia filiorum, neq; vsque ad quantitatem legitimæ, pater enim sicuti potest contrahere, & soluere debita, non impedientibus legitimis, filijs debitis, ità potest remunerare, quare non datus reuocatio, nisi in excessu vsque ad ratam legitimarum, quatenus seruitia non æquarent donata; sed contrà videtur tenere Fachineus *lib.* 3. *controu. cap.* 89. vbi contendit, *l. si vnquam*, dispositionem in casu prædicto non cessare, saltem prò legitimis, sicut de donatione Ecclesiæ facta, firmauerat. *d. lib.* 3. *c.* 86. dum vtraq; dicitur ob causam, & in remunerationem tot beneficiorum à Deo Opt. Max. acceptorum, & tamen non ex hoc legitimæ filiorum derogari potest, iuxta dictum relatum Diu. August. *in c. fin.* 17. *quæst.* 4.

49 Ad *num.* 13. vbi firmat hanc donationem † sub prætextu ingratitudinis admissæ per donatarium reuocari non posse addendi sunt Pinellus *de bon. matern. part.* 2. *numer.* 61. Rebell. *de obligat. iustit. part.* 2. *lib.* 18. *quæst.* 9. *à nu.* 8. Doctor Marta *voto* 215. *num.* 18. Ioann. Garzia *de donat. remunerat. num.* 89. Augustin. Barbos. alios citans *in cap. final. n.* 17. *de donation.* Anton. Faber. *dict. definit.* 3. *C. de reuocand. donation.* Galuan. *dict. cons.* 20. *num.* 23. Fillliucius *de contract. tract.* 34. *cap.* 6. *num.* 131. vbi quod multò minus potest hoc hæres refricare. Molin. *de contract. disput.* 281. *n.* 7.

Ad *num.* 19. de ea, quæ fit inter virum, & vxorem, adde quæ diximus suprà *n.* 43. *vers. quæ omnia;* ex Molin. *de rit. nupt. lib.* 3. *quæst.* 1. *à num.* 99. *vsque* 128. & ex Fontanell. & alijs.

Ad *n.* 20. *vsq;* 30. de eius validitate inter patrem, & filium, adde quę dicta sunt in toto hoc discursu: vbi etiam de cęteris personis, quæ liberè contrahere prohibentur.
50 Ad *num.* 26. de generali procuratore † quod possit hoc titulo donare, adde idem esse in præposito administra-
51 tioni alicuius negotiationis, vt putà in † patrono nauis, qui habet à lege mandatum, nauim, & homines obligandi, solutionem recipiendi, obligationem contractam etiã naturaliter dissoluendi, mediante satisfactione *l.* 1. *in princip. D. de instit. act. l. prætor. ait.* §. *sedet si seru. D. de edendo l. hæres absens* 19. §. *apud Iabeonem. D. de iud.* Castr. *in rubr. C. de exerc. act.* vbi ait, quod hic est vnus ex casibus in quibus quis ex alterius contractu obligatur & ante eum Azor. *in summ. C. eod. tit. num.* 10. Paril. *cons.* 93. *vol.* 1. Surd. *cons.* 326. *in princip. tom.* 3. vbi multos alios allegat, & confirmat *nu.* 14. quando actus gestus pertinet ad negotiationem Giurb. *decision.* 88. *num.* 9. latissimè Gratian. *disc.* 750. *nu.* 4. vbi accedendo ad terminos indiuiduales, eos æquiparat generalibus procuratoribus habentibus mandatum cum libera; nec obstat quatenus firmare videtur, donare non posse: quia loquitur in terminis puræ,
52 & simplicis donationis, † non verò in terminis, de quibus agimus, qui ad permutationem potius accedunt, & ideo dũ casus euenisset, inter Capitaneum Alfonsum de Heredia nobilem Hispanum, contra D. Ioannem Ratteo Anglum in Curia auditoris generalium militium pedestris cohortis huius Regni, ità tenui atque allegaui. Casus erat quod modetãte hoc Regũ Siciliæ Serenis. Principe Emanuele Filiberto nõ abolendæ memoriæ, quidã Itali atque Angli existẽtes in partibus Africæ subleuauerunt certam nauim, vt inde recederent, secumq; in dicta naui aliquos Barbaros captiuos duxerunt, & cum eos tempestas inuasisset, coacti portũ Syracusarum appuluerunt, vbi etiam submersi fuissent, amiserant enim funes, & anchoras nisi dictus de Heredia occurrisset, opemq; tulisset, missis aliquibus scaphis cum hominibus, & subsidijs necessarijs, quorum auxilio periculum euaserunt, ob quorum beneficiorum remunerationẽ, duo ex eis præpositi administrationi totius nauis donauerũt dicto de Heredia quendam seruum, & cum indè recessissent, conferentes se Panormi alij socij eumdẽ seruum seu verius ius illum recuperãdi à posse Heredię, dederunt dicto de Ratteo, instituto iudicio, quærebatur quisnam ex his duobus donatarijs prę-
53 rendus esset; dicebam, quod primus † cui seruus fuerat traditus: ad *text. in l. quoties* 15. *C. de rei vendic.* Thesaur. *qu. forens.* 64. *lib.* 4. Cuiac. *ad sentent. Iulij Pauli lib.* 5. *titul.* 15. Faber *de error. decad.* 86. *error.* 6 Caldas *de empt. & vend. cap.* 34. *num.* 7. Molfes. *ad consuetud. Neapolitan. quæst.* 10. *tit. de renunciat. num.* 7. *fol.* 179. *tom.* 2. *in addit.* Ioseph Ramon. *cons.* 74. *num.* 2. nec obstabat quod de nostra donatione non apparebat scriptura, quia respõdebatur, quod imo aderat; & dato non aderat, non vitiabatur, quia donatio non requirit scripturam; post Imperatoriam constitutionem in *l. si quis argentum* 15. §. *sin autem Cod. de donat.* vbi disponitur, quod nudo pacto, soloque consensu perficiatur, item de duobus donatarijs debebat ille præferri, qui causam onerosam pro se habebat, ex Castill. *decis.* 72. vbi moderna additio, ea ratione quia videtur donatũ deducto ære alieno, nec est difficile probare debitũ potius persoluisse qui dederunt, quam donasse, dum seruitia illa præcesserunt, *ex l. Attilius regulus* 27. *D. de donat.* ex multis, quos superius adduximus; & licèt debitũ fuerit naturaliter; attamen satis nobis erat quod retinere potuissemus; nè posset repeti. *l. ex hoc iure* 19. §. *si quis seruo. D. de donat.* item dicebam non obstare, quod antequam fuisset eis nauis restituta de mandato Dom. Proregis, nõ
54 poterant donare, quia cum ipsi essent domini † vt probat Regens Fuluius Cõstant. *in l. vnica nu. n.* 123. *C. de Classicis* sequestrum factum non abstulit, liberũ vsum rei, iuxta ea quæ dixi pro Hierardo de Honofrio cõtra illam de Micciulla ex Bart. *in l. interes. de acquir. posses.* Rota per Seraphin. *decis.* 997. *n.* 15. dum pro tuitione iudicij factum fuit renuẽtibus dominis, cum etiam fiscus si nauis ei spectasset, tenebatur donationem ratam habere tamquam facta ex causa, per quam tota res salua facta fuit, *ad l. interd.* 5. *D. qui potior. in pign. hab. & l. licet* 7. *C. eod. tit.*

Ad *num.* 43. *ex text. in l. item verberatum.* §. 1. adde Fõtanell. *de pact. nupt. claus.* 4. *glos.* 10. *p.* 2. *n.* 31. & dico quod licet princeps possit ex causa remunerationis alienare
55 bona † aliàs prohibita, vt suprà firmatum est; attamen nõ debet manus extendere ad aliena, vt propria soluat debita, vt in terminis respondet, Cancer. *par.* 3. *variar. resolut. capit.* 3. *numero* 375. *& capit.* 13. *num.* 93. *eodem lib.* ante eum Petra *de potestate Principis capit.* 32. *quæstion.* 7. *numer.* 27. *cum sequentib.* nam hoc modo peccaret contra
56 iustitiam, cum è contra verum sit, quod obligatio † antidoralis obligationem moralem inducens, nunquam sit

in causa peccandi; contra eam D. Thom. *secunda secundæ quæst. 62. art. 1. ad primum*, Soto *lib. 4. de iust. quæst. 6. art. 1. colum. 1.* & si aliquando peccet contra Iustitiam distributiuam, quatenus præposterato eo, cuius meritis debebat correspondere, officia conferendo, subleuet eum, qui nil habet in meritis, in quo Principes persæpè peccant, vt D. Thom. testatur, *dicto loco quæstion. 106. artic. 3.*

Quatenus verò faciat, tenetur ad recompensam, & resarcitionem damni alteri illati, *l. 2. C. quibus ex causis serui* cum mille per Gail. *lib. 2. obseruat. 56. n. 8. & 6.* Vasq. *contr. illust. lib. 1. cap. 5. numer. 15.* cum infinitis per nos traditis suprà hoc *eodem discursu part. 6. numer. 46.* nec facit quod Accursius *in d. l. si locus 14. §. fi. D. quemadm. seruit. amit.* dixerit, quod de generali consuetudine Princeps non restituit pretium, si ob publicam vtilitatem res tertij auferat; quia Accursius supponit casum vbi Princeps non habet de proprio in demanio, & dominio regio, quia si haberet teneretur, & si Accursius in contrarium sentiret, male diceret, & talis consuetudo esset diabolica, vt inquit Baldus *in l. sicut. C. de seruit.* Afflictus *in prælud ad constit. Neapol. quæst. 3. num. 11.* alijque per me adducti in loco suprà citato.

Ad *num. 44.* de legitima patrono per libertum relinquenda, quod minui ex causa huius donationis possit, adde quod etiam seruis liceat donare; ea ratione, quod & si,
57 quantum attinet ad ius Ciuile † pro nullis habeantur, *l. quod attinet 33. D. de regul. iur.* Coras. *in l. frater. à fratre num. 40. D. de condit. indeb.* Tiraquell. *de nobil. cap. 9 num. 4.* Vacon. à Vacuna *lib. 1. declarat. 10 12. & 18.* attamen ligantur iure naturali, ità vt teneantur ad antidota *leg. si is cum quo 15. l. naturalit. 13. l. si id quod 64. D. de cond. indeb. l. serui 13. D. de action. & oblig.* Connan. *in comment. iuris ciuilis l. 2. cap. 3.* facit etiam textus cum ibi notatis, *in leg. sed si 28. §. consuluit. D. de petit. hæred.* quæ iura in puncto adducit Callist. *de lege regia §. 30. numer. 25. litt. I.*
58 nec mirum dicit Ipse, quia & feræ † huiusmodi obligationem agnoscunt, vt euenit in Adrode seruo, quem cum ad bestias proiectus esset, seruauit incolumem leo, recepti quondam beneficij memor, refert Cassan. *in catalogo gloriæ mundi p. 12. considera 53. fol. 288.* quam historiam *ab Aulo Gellio lib. 5. noctium atticarum cap. 14.* habuit Tiraquell. *in d. l. si vnquam*, verbo, *Donatio ne largitus n. 67.* vbi alia exempla superaddit Regens de Tappia de *vera hominis nobilitate, fol. 198. col. 2.* vers. nam si nulla belua Callist. *dict. loco ante n. 26.*

Ad *num. 45. & 46.* Addo Barbat. † in dicta *auth. res quæ.* Bero *consil. 65. num. 14. lib. 1.* Natta *cons. 317. num. 14.* Socc. Iun. *consil. 91. num. 17. lib. 2.* Raphael Cum. *cons. 523. num. 168. lib. 4.* Bursat. *consil. 160. num. 75. lib. 2.* Decian. *cons. 27. num. 23. lib. 3. & cons. 2. num. 70. lib. 5.* Fusar. *de fideicomm. quæst. 538.* Fontanell. *de pact. nupt. claus. 4. gloss. 10. part. 2. numer. 21. & 30. 31.* vbi dicit id procedere in subsidium; cæterum contra tenet Curt. Iun. *in dict. anth. res quæ nnm. 55.* fuit hoc discussum inter Marchionem Iulianæ, & Principissam Tabiæ super donationem feudorum di Valcurrenti, quæ tandem fuit transactione sopita; magna tamen pars dominorum inclinabat pro actore, contra alienationem factam ob merita, & ratio est euidens; Dum enim alienatio debet esse pro causa efficienti feudum, seruitia debent esse præstitia in illam causam, per quam posset alienatio fieri.

Ad *num. 46. & 48.* quod non vitietur hæc donatio defectu insinuationis vltra Fontanellam *d. loco nu. 21.* adeas Gratian. *discept. 498. n. 34.* vbi de Rotæ decisione testatur Merlin. *de legitim.* qui alios allegat *lib. 2. tit. 1. q. 10. n. 22. & 23.*

Ad *numer. 50.* addas quod ità tenui in vna D. Octauij Bugli contrà Baronem Bisaræ, quòd donatio facta per quondam D. Andream Buglio, D. Agatæ la Valle eius socrui de Vncijs Octingentis sibi debitis pro augmento dotium; fuerit in remunerationem plurium beneficiorum præcedentium; ex doctrinis ibi allatis per Tiraquell. & alijs adductis per nos *num. 25.* vers. *quibus probatis*; nec curabam, quòd in donatione vna cum Don Andrea interuenerat eius vxor Donna Antonia, & quod summa erat dotalis, quia responsio erat manifesta, & colligebatur ex doctrina Casanat. *cons. 10. à num. 55.* dum firmat quòd donatio facta coniugibus propter merita
59 † illi ex eis acquiritur, qui seruitia præstitit, quod etiam esse debet, quando pariter donant, & ad illud, quod summa erat dotalis, respondebam, quod ex hoc vti mariti esset iudicanda; dum matrimonium constabat *ex l. doce ancillam 9. C. de rei vendic.* eique spectabat restitutio soluto matrimonio.

Ad *num. 53.* adde Ripam *in l. si vnquam numer. 29.* Roland. *cons. 61. num. 49. lib. 2.* vbi quod donatio ob merita
60 censetur irreuocabilis † inter viuos, non obstante mentione mortis, & fuit decisum in Rota coram R. P. D. Remboldo *Romana donationis 10. Maij 1617.* refert Gratian. discept. 657. *n. 1. & 7.* ea ratione, quam potius censetur erratum in denominatione contractus, quam in substantia ipsius.

Ad *num. 57.* addas, verius esse directè, vel indirectè nul-
62 loque sito colore licere iudici è litigantibus † aliquid accipere etiam minimum, vt probat Berart. *deuisitat. capit. 16. à num. 61. vsque 78.* qui ad vitandas corruptelas monet Principes vt seligant in officiales, & moderatores Ciuitatum viros mediocri fortuna prædictos iuxtà consilium scholij ad Epist. Diui Pauli *ad Tessalonicenses 5.* sicut enim diuitiæ negligentiam pariunt, ità egestas dum saturari quæritur, à iustitia declinat, adducit illud Isaiæ prophetæ *cap. 3. In domo mea non est panis, neque vestimentum noli me constituere Principem populi* ad quod facit dictum illud Theodorici, apud Cassian. *in libro primo variar.* dum dicebat, quod Rex pauper periculosissimum animal est.

Hinc in nostro Regno per quam plures pragmaticas sanctiones veritum est, aliquid accipere, etiam quod veniat sub nomine exculenti; vel poculenti, refert D. Castill. *decis. 164. à num. 3.* Et licet hoc vltimum fuerit abolitum; attamen ipse *num. 16.* monet officiales, vt ab eis caueant, nec pauca accipiant; nè fortè obligentur ad antidora; beneficium enim accipiendo persæpè libertas venundantur, & sicut dicebat Auiles *in c. per prætor* verbo *dadiuas num. 6. fol. 16.* qui dat Iudici Gallinam, exposcit inde bouem, & testare possum à die quo cæpi frequentare palatia vidisse integerrimos officiales ab omnibus se abstinere; optimum namque medicamen est, ad effugienda vetita respuere etiam permissa; ad quæ videas Viuian. *decis. 113. per totam tit. prim.* vbi loquens in terminis consimilium pragmaticarum, affirmat Iudices illas seruantes, posse in Catalogo Sanctorum describi: Videas etiam Mastrillum *de magistrat. vbi de visitatione agit cap. 8. à num. 11. vsque numer. 62.* vbi excitat quæstionem
63 † an liceat officiali, vel alteri aliquid a partibus accipere pro gratia à Principe obtinenda, & resoluit affirmatiuè duplici ex capite. Primò quia non recipit pro re ad officium suum spectante. Secundò quia naturæ gratiæ est, vt remunerationem expectet; Hinc est, quod quandò Principes concedunt officialibus aliquas gratias, hoc faciunt, vt indè ipsi aliquid lucrentur, non vt gratis dent quam hæc non sunt de rebus, quæ gratiosè conceduntur, licet gratiæ appellentur allegat Raudens. *consil. 50. numero 193. & 629.* quod cautè agendum est.

Demum aduertas, non placere cautelam, illam, quâ vidi ab aliquibus seruati dum faciunt sibi à principe dispe-

sari,

sari, vt aliquid possint capere à litigantibus, etiam post litem terminatam quia & si princeps tollat pœnam, non tollit suscipionem, quæ indè oritur de tractatu præcedenti item aduertendum est neque ex hoc tutos esse per ea quæ tradit la Rath. *cons.*114.*fol.*451.*n.*102.

Ad *n.*59. addantur Capic. *in Inuest. verb. feudorum euictiones* vbi quod venit euictio † Indonatis ob merita Rosentall. *de feud. c.*8. *concluſ.*29. *num.*10. Georg. Cabed. *deciſ.*119. *num.*12. *&* 13. *par.*2. Dicens, se ità obtinuisse contrà Aduocatum fiscalem, qui fuit coatus accedere ad defendendum quemdam Donatarium Regis Caballin. *de euiction* §.4. *num.*4. *&* 5. *fol.*160. Cranett. *cons.*64. *num.*3. post Imol. *cons.*168. *numer.*9. Sebastian. Neuies *in sistem Iur. ad l.*2. *Cod. de euiction. & in leg. Aristo* §. *labeo ait D. de donat.* Rimin. Iun. *in* §.1. *num.*81. *cum plurib. sequent. Instit. de donat.* Carol. de Tappia *deciſ.*6. *num.*23. *& seqq.* Stefan. Gratian *discept.*657. *num.*52. *&* 53. vbi refert in Rota decisum quæ euictio duo continet, vt ait Tapia ibi, valorem videlicèt rei, & interesse, ex Regente de Pont. *consil.* 27. *num.*6.

His verò effectibus donationis Remuneratoriæ per Tiraquellum collectis, tres, alij addendi sunt.

Primus quod non subiaceat reuocationi † ex titulo
65 inofficiosi, ex Menoch. *cons.*923. *n.*23. *lib.*20. Gratia. *disc.* 729. *n.*18. *to.*4. Et quòd non subiaceat imputationi, neque collationi. Cuch. *de legitima* §. *rursus num.*41. Craſſ. §. *legitima quæst.*22. *nu.*8. *&* 9. Merlin de legitima *lib.*2. *tit.*2. *quæst.*29.

Secundum quod concessio personalis † propter merita efficitur perpetua, vt latè tradidi in responso prò Domino nostro Rege contra D Caterinam S. Martino posteà in ordine ad decisiones *orat.*1. ad quam recurras.

Tertius & vltimus vt faciat cessare dispositionem *l. hac edictali C. de secund. nupt.* de quo puncto quia dixi *infra disc.*3. *par.*5. ideo eo loco lectorem remittere licebit.

PARTICVLA DECIMAQVARTA.

ARGVMENTVM.

DONATIO facta per patrem filio ob legitimam an valeat; & quid si pro alimentis fiat; Legitima quo iure debeatur; Filius an cogatur eam recipere in vita patris, Legitima assignata an sit iteranda, si rectè non assignetur. Dos incongruè assignata an possit peti, vt augeatur inspectio mortis tempore; & quæ sit Dos congrua; Dos quando loco legitimæ succedat; Dos de paragio ad quam rationem taxanda sit, & quomodo ratiocinetur feudum; Fructus dotis de paragio, & legitimæ à quo die debeantur; & quid contrà tertium possessorem; & quid stante renunciatione; Ius petendi supplementi dotis an transmittatur; & quid de iure parilitatis: Dos ex fideicommisso subiectis quanta esse debeat: Confiscari an possit legitima viuente patre: Itèm quanta sit illa debita filio, stante confiscatione bonorum patris: Pater an cogatur satisdare de non baratandis bonis in præiudicium filiorum; vel assignare legitimam, & an ipsa detrahatur de immensis donationibus; Augmentum quale augeat legitimam post mortem patris: Pater an cogatur assignare nouam legitimam vel dotem filijs, qui eas perdiderunt; Renuncians habetur pro mortuo, nec debet instituì. Pater quando existente legituma sobole possit naturalem in totum instituere.

SVMMARIVM.

1 DOnatio propter legitimam filio facta an valeat, non obstante patria potestate, & numer.5. sed contrà numero 6.
2 Pater est quodam modo debitor filij in legitima.
3 Legitima ante mortem filio soluta non est donatio, sed debiti anticipata solutio.
4 Dos vt sæpius loco legitimæ succedit, ideò sicut donatio pro dote filiæ valet, ita pro legitima.
7 Pater, qui tenetur alere filium, non potest ei donare pro alimentis, sed contra statim.
8 Donatio facta filio pro parte sua an valeat.
9 Legitimam filio iure naturę deberi qui dixerint.
10 Non deberi filio, nisi patre mortuo est indubitatum apud omnes.
11 Filius in vita patris licèt non agat ad legitimam, attamen si illam ei pater assignet, rectà retinere poterit, & ratio est quia est naturaliter debita.
12 Pater potest cogere filium, vt accipiat legitimam in vita, maximè si ipse petat alimenta extra domum.
13 Lex ciuilis non potest tollere vinculum naturale.
14 Pater soluendo legitimam recipiendo à filio pactum de non petendo, habetur ac si esset naturaliter mortuus quo ad validitatem assignationis.
15 Legitima rectè per patrem filio soluta in vita non est iteranda, si filius eam perdat.
16 Assignata an augeatur, vel minuatur auctis vel diminutis facultatibus patris tempore mortis pro, & contra; quod intellige circa iuramentum & n.64.
17 Augeri peti potest, quoties non fuerit integrè assignata, imo vbi fuisset integrè secundum aliquos.
18 Dotis supplementum an debeatur, auctis patris facultatib. prò & contrà.
19 Dos congrua ad opus supplementi petendi, est illa, quæ æquè ualet legitimæ, stante statuto, vel pacto excludente dotatam à successione.
26 Supplementum dotis peti potest inspecto tempore mortis patris, qnando dos fuit minor legitima.
21 Dos succedit loco legitimæ, quoties filia dotata excluditur à successione, ideò non debet esse minus legitima.
22 Pater assignans filiæ minus legitima pro dote, vbi excluditur à successione, dicitur dolo versari.
23 Dos de paragio datur fœminis ratione exclusionis à feudo, ideoq; loco legitimæ succedit.
24 Debetur supplementum illius, quando minor legitima fuerit assignata, vel taxata à Iudice, & n.17.
25 Filia nunquam dicetur excluſa, nisi paragium sit correspõdens legitimæ non obstante renunciatione.
26 Filia licèt ante nubilem ætatem dotetur, poterit petere supplementum à patre, si minus legitima ei datum fuerit.
27 Taxatio Dotis de paragio per Iudicem facienda, non potest esse minus legitima, etiam quod ad patris instantiam taxetur.
28 Feudi fructus ad quam rationem ratiocinentur prò taxanda de dote paragio.
29 Fructus dotis deparagio retro decursos solet magna Curia taxare ad rationem de septem pro centenario.
30 Dos deparagio venit cum fructibus à die mortis parentis, et nulibis ætatis & nu. 32.
31 Legitima cum fructibus à die mortis patris debetur.
32 Dos quando loco legitimę succedit vna cum fructibus debetur eiusq; supplementum similiter.
33 Fructus legitime & dotis deparagio an debeantur à tertio possessore bonę fidei, discutitur late.
34 Successor in feudo an teneatur ad fructus dotis deparagio longe decursos.
35 Fructus legitimæ vel paragii an debeantur, vbi adsit

transactio, vel renunciatio de medio, quæ petãtur rescindi.
36 In integrum restitutione petita de iustitia veniunt fructus retro decursi.
37 Remedium l. 2. quando cumulatur cum restitutione in integrum veniunt fructus.
38 Supplementum dotis an transmittatur ad hæredes mulieris, latè disputatur.
39 Transmissio est de rebus ex legis vel statuti prouisione delatis, in hæredes translatio.
40 Ius supplementi petendi ex legis prouisinne debetur.
41 Dotis deparagio supplementum an transmittatur ad hæredes, distingue inter suum, & extraneum.
42 Matrimonij onera dicuntur quodam modo durare, quandò remanent filij soluto matrimonio.
43 Augeri dos non debet pænes hæredem extraneum, apud quem dos non est amplius.
44 Dos ex fideicommisso non augetur, mortua muliere hæredibus extraneis relictis.
45 Paritas, seù additamentum, vt mulier nubat pari non transmittitur neque ceditur quod intellige vt statim.
46 Cessio fit de priulegijs dotalibus ad mulieris vtilitatem.
47 Dos non est commensuranda legitimæ vbi legitima non est debita, nec loco legitimæ succedit.
48 Dos ex fideicommisso subiectis, extrà filias institutoris, illa dicitur congrua, cum qua mulier virum inuenit.
49 Pater an cogatur filio legitimam assignare dum viuit, quod non regula, etiam quod eum emancipauerit.
50 Legitima filij non potest confiscari viuente patre, ità vt restitutione non egeat, mortuo post confiscationem patre, & ratio assignatur.
51 Confiscatio non extenditur ad futura.
52 Pater cogitur assignare legitimam filio nubenti, ad hoc vt nubat, & filio vt eat ad Castra.
53 Legitima debetur filio, patre religionem in ingresso, eo ipso quod professionem emittit, extende vt statim, & numero sequenti, vbi habes contrarios.
55 Debetur etiam patre bannito cum confiscatione bonorum.
56 Quanta sit illa, quæ debetur filijs patre bannito, pro & contrà.
57 Pater non cogitur cauere de non barattandis bonis pro seruanda filijs legitima, sed quid si dissipet, an debeat legitimam assignare, & vide n. 60. & 61.
58 Licèt possit de eius bonis ad libitum disponere, tamen intelligitur citrà fraudem.
59 Legitima detrahitur ex immensis donationibus, & quomodo, & quid de exiguis.
60 Arius Pinellus raro tenuit cum communi opinione.
62 Text. in l. non vsque adeo 2. D. si quis à parent. fuer. manumiss. explicatur.
63 Legitima assignata per patrem viuentem an augeatur, vel diminuatur, si facultates crescant, vel decrescant.
64 Augmentum quale debeat esse illud, quod contingit in bonis hæreditarijs, vt legitima, vel dos deparagio augeatur; & quid de diminutionibus.
65 Filius non potest petere nouam legitimam, si assignatam cõsumpserit, quandò rectè assignauit contrarij sunt n. 68.
66 Qui renunciauit potest omitti sine metu nullitatis testamẽti, nec in legitima instituendus est, sed an idem sit de eo, qui habuit partem suam integram, & non renunciauit.
67 Naturalis potest in totum institui, cessante legitima sobole, etiam si cesset mediantibus renunciationibus.
69 Pater cogitur iterùm dotare filiam, quæ sine culpa dotem amisit, & quare.
70 Non cogitur nisi præstare alimenta filio, qui legitimam perdidit, & filiæ, quæ dotem amisit, sed non marito.
71 Didaci Spino à cacer. distinctio in hac materia improbatur.
72 Statutum de insinuandis donationibus, etiam pro dote factis non estenditur ad alimenta donata.

PEnultimò secundum aliquos valida reputatur inter patrem, & filium donatio pro legitima † ipsi filio debita, quam opinionem primus tenuit Angel. *in l. si non mortis de inoff. testam.* Castr. *in l. ratione la prima n.* 15. *D. ad l. falcid.* Ias. *in leg. frater a fratre trar. in prima lectura colum. penult.* versic. *septimo limita*, vbi alios refert Duen. *regul.* 222. *fallent.* 5. Soccin. *cons.* 107. *vol.* 3. Dec. *cons.* 86. cum alijs *infra n.* 5. 1

Primo ducuntur ex dicto textu *in l. si non mortis* 25. *D. de inoff. testam.* ibi *si non mortis causa fuerit donatum, sed inter viuos, hac tamen contemplatione, vt in quartam habeatur, potest dici inofficiosi querelam cessare, si quartam in donatione habeat*, quòd repetijt Iustinianus *in l. si quando* 35. §. *& generaliter Cod. eod. tit. ibi vel aliquid ei dederit, vel mortis causa donatione, vel inter viuos sub ea conditione, vt hæc inter viuos donatio in quartam ei computetur, &c.*

Secundò ità argumentantur, quod pater † est quodam modo debitor filij in legitima, qui ideo dicitur legitimæ creditor *leg. & quia* 10. *D. pro socio l. si quis legatum* 6. *in fin. D. de falsis. l. vltima* §. *sin autem C. de curatoribus*. Merlin. *de legitima lib.* 3. *tit.* 2. *quæst.* 29. *n.* 12. *fol.* 430. Menoch. *cons.* 206. *n.* 98. Gratian. *discept.* 602. *n.* 13. alijque per eos relati, qui dicunt filios pro creditoribus haberi, ideoque donando illud quod in diem debet, dicitur potius soluere debitum † quàm liberalitatem exercere argumento *l. sed si vir.* 32. §. *quod vir. D. de donat. inter vir. & vxor. ibi quod vir vxori in diem debet, sine metu donationis præsens soluere potest.* 2 3

Tertiò cum nota sit æquiparatio dotis, & legitimæ; quia dos vt sæpius locum legitimæ † sortitur Riccard. de Malumbra in quadam disputatione, quem sequitur Ioan. Andr. ad speculat. *rubr. destat. monach. circa medium* vers. *scire debes*, Bald. *in l. sancimus* vbi Salic. *num.* 6. *C. de nupt.* Rot. Roman. *in nouiss. titul. de consuetud. decis. prima in vlt. addit. num.* 10. Abb. *cons.* 92. illud indubitati *nu.* 3. *lib.* 2. Alex. *cons.* 55. *viso tit. num.* 1. Rustic. *ad l. cum auus. lib.* 3. *cap.* 9. *num.* 7. Tiraquell. *in l. si vnquam* verbo, *Iusceperit, liberos, num.* 93. *C. de reuocand. donat.* Cefal. *cons.* 245. *num.* 31. Matteacius *de via, & ratione Iuris lib.* 2. *cap.* 23. Fontanell. *claus.* 5. *gloss.* 1. *part.* 1. *num.* 11. eodem modo debet valere donatio pro legitima sicut ea quæ fit pro dote; secundum hoc probatur per text. *in l. qui liberos* 19. *D. de rit. nupt. leg. Pomponius philadelphus* 36. *D. famil. ercisc.* 4

Quarto probatur auctoritate Baldi dicentis posse patrem assignare filio suam † partem dum viuit, *in l. cum oportet.* §. *non autem C. de bon. quæ liber.* Mangil. post alios *quæst.* 14. *numer.* 42. alios citat Molin. *de rit. nupt. lib.* 3. *& cap.* 88. *per totum* vltrà adductos suprà numero primo. 5

Ceterum in contrariam sententiam † abierunt Aretin. *in l. placet D. de acquir. hæred. & cons.* 17. *num.* 4. Menoch. *præsumpt.* 29. *n.* 109. *lib.* 3. Fachin. *controu. Iur. lib.* 3. *cap.* 79. Roder. Suar. *in l. quoniàm in prioribus, in euidentia lib. n.* 4. *C. de inoff. testamen.* Et esse communem opinionem dicit Grass. §. *legitima q.* 12. *n.* 5. vers. *Infertur.* Item Ant. Faber. *de error. pragm. decad.* 41 *error.* 7. *n.* 11. *cum seq.* annuit Peregr. *de fideic. art.* 36. *n.* 134. versic. *ampliatur* & versiculo *An autem*, & Merlin. *lib.* 5. *tit.* 3. *q.* 1. *n.* 10. *fol.* 519. vbi suppositiuè loquitur tamquam de re clara Vasq. *de succession. creation. p.* 1. §. 30. *n.* 61. cum alijs per Ceuall. *commun. contra comm. q.* 265. dicens esse magis communem, & veriorem Surd. *de alim. tit.* 9. *q.* 2. *n.* 16. 6

Primò mouentur ex auctoritate Baldi *in l.* 2. *num.* 5. *in fine C. de inoff. testament.* dicentis, quod licèt pater teneatur alere, † non tamèn potest donare pro alimentis; quod dictum exornat, atque auctoribus cumulat Cordubensis *in l. si quis à liberis in principio numero* 12. *Cod. de liberis agnosc.* 7

agnosc. & confirmat Surd. *dict. titul. 9. quæstione 2. fol. 340. & sequent.*

Ad quod responderi potest, argumentum hoc ab autoritate Baldi non stringere, cum è contra multi teneant, etiam prò alimentis valere donationem quos refert Surdus ibi, qui potiùs cum ista videtur residere, & nouissimè Pater filius *de contract. tract. 34. cap. 5. de alijs speciebus donationem numero 108. in fine fol. 315.* Item debitum alimentorum nascitur dietim, & futura alimenta non dicuntur debita, neque sunt alimenta, in tantum vt in nihilo priuilegientur.

Secundo adducitur textus *in l. cum de bonis 11. C. de donat.* vbi Imperator decernit nullam donationem factam † 8 per patrem filio de portione bonorum suorum.

Responderi potest, quod Imperator ibi de hoc non disputat, an datum pro legitima valeat; sed tantùm si inter patrem, & filium donatio consistat; & ideò Imperator dicit illam quæstionem certi, atque indubij iuris esse, Item tantùm abest, tractasse ibi de legitimę assignatione in quantum loquitur de parte retenta, & parte donatæ, propter quæ verba insinuare videtur medietatem dedisse ad quam nunquàm poterat ascendere legitima; patris enim appellatione veniet medietas vbi de altare parte disponitur *ad l. nomen filiarum 164. §. portionis D. de verbor. significat.* Bart. *in l. 2. n. 1. C. quando & quib. quarta pars debeatur lib. 10.* vbi lata additio.

Tertio argumentantur hoc modo, Regula est donationem inter patrem, & filium non valere propter impedimentum patriæ potestatis. l. donationes quas parentes dicta *l. cum de bonis* cum alijs per me *in secundo discursu part. prim.* adductis sed hæc exceptio non adest in Iure, vt valeat in hoc casu; ergo regulæ standum est.

Responderem, modò de hoc agi, an videlicet hæc limitatio sit vera, pro qua Textus, & rationes prędictę à Doctoribus inducuntur, vnde hoc argumentum non valet; quia supponit indubitatum illud de quo disceptatur.

Ex his vides, quàm controuersa sit hæc opinio, & licèt nefas videatur ab hac secunda recedere ob numerum Doctorum, qui ei adhæserunt; attamen existimo primam in puncto Iuris veriorem, & si secundam in iudicãdo sequendam existimes propter auctoritatem, & numerum tenentium eam.

Cum prima recordor respondisse prò Gerardo de Honofrio contra eius fratrem Vincentium, mouebar vltrà prædictà fundamenta, ex eo quod firmum est in iure 9 legitimam filij ex iure quodammodo naturæ † deberi *leg. scimus 36. §. illud C. de inoffic. testam. ibi ne per huiusmodi tramitem filius defraudetur debito naturali*, quæ verba diligentissimè obseruanda esse, ait Grossr. ibi, & Bero: *in c. Rainutius num. 177. de testam.* Peregr. qui alios cumulat *de fideicomm. art. 36. in principio* Merlin. *in prima quæst. libri primi tituli itidem primi ante nu. 7.* Ant. Faber in iurisprudentia Papinia. *tomo 1. tit. 2. princip. 2. fol. 34. & error. 5. decad. 74.* Petr. Greg. Tholosan. *in syntagmat. Iuris libr. 44. cap. 5. numer. 10.* Robles *de repræsentat. lib. 3. cap. 5. 20.* Marta *de succes. par. prima quæst. 25. art. 5. fol. 576.* Fomin. *cons. 34. num. 58. vol. 1.* Borell. *cons. 49. num. 48.* Cost. *de remed. subsid. prælud. 1. num. 19.* Barz. *decis. 97. num. 17.* Ludouic. *decis. 28. in lucens.* Modest. Pistor. *cons. 2. num. 9. lib. 2.* Giurb. ad consuetud. *Mess. cap. 5. glos. 7. n. 1.* ex textu ipsius statuti.

Debitum verò naturale ità consistit inter patrem, & filium, vt solutione secuta inducatur vera, & irreuocabilis satisfactio, per ea quę probauimus in particula proxima præcedenti in materia remunerationis, & licèt hoc non dicatur maturum, ita vt possit in esse produci, nisi patris 10 familias † morte secuta: ad text. *in l. cum quæritur. 6. C. de inoffic. testam. l. prima §. si impuberi D. de coll. bonor. l. prima §. interdum D. de vulgar. l. vltima* vbi Bart. & Bald. *D. de liber. agnosc.* cum mille per Ancharan. Iunior. *quæst. 51. n. 5. lib. 1.* Becc. *cons. 74. n. 5.* Menoch. *cons. 77. n. 6.* Grass. *§. legitima quæst. 2. num. primo* Petra *de fideicomm. quæst. 15. nu. 18.* Osasch. *decis. 172. n. 15.* Ioseph. Ludouic. *decis. 11.* Gratian. *discept. 247. nu. 52.* ex textu *in l. Papinianus 8. §. quarta D. de inoffic. testam.* sequitur Io: Francisc. del Castillo *decis. 189. num. 33.* attamen hoc est ad effectum actionis † 11 producendę contra patrem, vt non possit eo viuente aliquid peti sub prætextu; quod nos fatemur ad effectum verò excipiendi, vt videlicet possit valide filius retinere bona, quæ fortè ei viuens pater assignasset pro legitima, qui est effectus naturalis obligationis, secus est nam dicitur vera solutio, & non donatio, quòd nemo, quem videtur, aduertit.

12 Hinc dicunt Doctores, quod pater † potest cogere filium, vt eo viuente legitimam accipiat Bald. *in l. in successione num. 2.* vers. *quæro quid de legitima C. de reuocand. his quæ in fraud. Cred.* Roder Suarez *in leg. quoniam in prioribus limit. 4. n. 3.* vers. *nec obstat. Crass. in §. legitima quæst 12. n. 8.* Merlin. *de legit. lib. 5. tit. 3. quæst. prima n. 12.* fuit in Sacro Consilio Neapolitano discussum & decisum in *decis. 133.* penes Vinc. de Franch. vbi expenditur dicta doctrina Baldi, in casu vbi filius petat alimenta eo quod nolit cum patre morare tunc enim ait ipse & bene, Pater potest se eximere ab hac obligatione alendi extra domum; soluendo legitimam.

Nec refragatur, quod si sponte fiat; sit saltem donatio respectu anticipationis temporis quasi tardius soluere, sit minus soluere, & è contra, & quod hæc comoditas sit pretio æstimabilis, quia responsio est manifesta ex prędictis dum supponimus, quod pater se exonerat ab obligatione alendi, quæ semper ad fructus legitimæ correspondet, secundo respondetur quod soluere ante diem donatio non est *l. sed si vir. 32. §. quod vir. D. de donat. inter. vir. vxor.* item in omni casu non sustineretur in illo pluris quod importaret hæc commoditas.

Modò non repugnat vinculum patriæ potestatis, quæ impedimento est ne inter patrem & filium obligatio cõsistat, quod esse fortius argumentum firmauit Menoch. *dicta præsumpt. 29. numero 3.* quia respondetur quod lex 13 ciuili, non potest remouere † vinculum naturale, saltem quo ad retentionem, vt in terminis legitimæ arguit Marta *dicta. quæst. 25. art. 5. num. 7. par. prima summæ succes. legal. fol. 576.*

Hanc secundam tenerem omnimode, in eo casu vbi filius recepta legitima fecisset pactum de aliud non petendo, & sic vbi se tollat de medio, etenim tunc † pater ha- 14 beretur ac si esset mortuus, & diceretur voluisse prænenire solutionem legitimæ, vt annuit Franch. *dicta decis. 133. num. 5.* Menoch. *cons. 6. num. 21.* Bellon. *cons. 25. num. 16.* Sola *ad constit. Sabaud. glos. 2. num. 12.* Fontanell. *tract. 9. glos. vnica par. prima num. 28. tom. 2.* Riminald. Iun. *cons. 317.* ideoque bene valebit, ità vt nec iterum † teneretur 15 eam assignare, si filius illam perdat iuxta doctrinam Bartoli *in l. si cum dotem §. si post solutum* in fine *num. 5. D. solut. matrimon.* concordat Bald. *in Auth. scimus § primo C. de inoffic. test.* Ripa *in dicto §. si post solutum num. 15.* Iason. *in Auth. quod locum numer. 7.* vers. *sic videmus C. de collat. & in l. scimus n. 6. C. de inoffic. testam.* Socc. sen. *cons. 75. numer. 7. lib. 1.* Menoch. *de arbitr. cas. 182. n. 56.* Gabr. *cons. 3. n. 19. libr. 2.* Osasq. *decis. 124. n. 16.* Peregr. *de fideic. art. 36. num. 143.* Merlin. latè *de legitima lib. 2. tit. 2. quæst. 30. numer. 5.* adde in puncto Nonn. *cons. 95. numer. 10.* Honded. *consil. 74. numer. 37. & 54. vol. 2.* Guazin. *de confiscat. bonor. conclus. 13. limit. 19. numero 48.* Giurb. *ad consuetud. Messan. capit. 5. glos. 7 numer. 3. fol. 423.* si contra hos sentiat Anton. Faber. *in secunda parte de error. decad. 41. error. 7. numer. 11.* vbi allegat prose Bald. *in Auth. si captiui Cod.*

ui Cod. de Episc. & Cleric. firmans quod etiam citra fraudem, teneretur pater in mortem aliam legitimæ quantitatem filio relinquere.

Sed an valor bonorum patris tempore assignationis legitimæ attendi debeat, an tempore mortis; ita vt crescat legitima illis auctis: vel è contra decretis minuatur
16 non leuis est controuersia; etenim non augeri, † aucto valore bonorum, & attendi tempus assignationis tenuerunt Rom. *in l. stipulatio hoc modo concep. D. de verbor. obligat.* Butr. & Natta *in cap. quamuis pactum* Boer. *decis.* 29. & quam plures per Grass. §. *legitima quæst.* 13. *à principio vsque versic. aut filius* & quam plures allati per nos *infra num.* 63. *cum seq.*

Alij vero quos refert Cucchus *in rubr. Auth. nouissima Cod. de inoffic. testam. num.* 4. Beregar. *in l. quartam numer.* 124. *in præfat. secunda parte* & plures quos sequitur Idem Crass. *ibi in principio*, Thesaur. & Merlin. cum alijs infra statim allegandis tenent incontrarium, Imo supplementum competere super bonis auctis, qui loquuntur vbi nullum adest iuramentum, nam vbi adsit illud seruãdum est, nisi forte læsio proponatur: Crass. *ibi vers. aut. filius* Dec. *in l. pactum quod dotali num.* 16. ibi Odofred. & Curt. *num.* 43. Americ. *de patria potest. effect.* 16. *num.* 51. Thesaur. *qu.* 93. *lib.* 2. in forens. Merl. *de legitima lib.* 3. *tit.* 3. *quæst.* 4. *nu.* 3. *& 6. fol.* 135. mille per Giurb. *ad consuetud. messan. capit.* 3. *gloss.* 14. *num.* 3. *cum multis sequent.* post alios Molin. *de ritu nupt. lib.* 3. *cap.* 88. *num.* 9. *vers. contrarium*, nouissimè Rouit. *cons.* 36. *num.* 12. *tom.* 2.

Cessante verò Iuramento, vbi adsit pactum de non petendo, vel sit assignata legitima ad complemẽtum ipsius, nulla spe remanente tempore mortis, ijdemnet contrarij tenent dari actionem ad supplementum, etiam super facultatibus auctis, si attento tempore assignationis, legitima non fuerit assignata integra, ille enim defectus facit
17 vt non inducatur satisfactio, & quod ideo filius non teneatur stare assignationi, vt post Vasq. *de succes. progres.* §. 20. *num.* 291. tenet Crass. *ibi in fine* Thesaur. *dicta quæst.* 93. *num.* 4. & 5. Merlin. *dict. loco lib.* 2. *tit.* 3. *quæst.* 4. *nu.* 10. *fol.* 435. Trentacinquius *variar. resolut. libr. primo titulo de legitima resolutione* 2. *num.* 7. versic. *contra hanc.* & versic. *huic textui* ex nostris Regens Corsett. ad patrem *cons.* 16. *num.* 16. & 17. cui addendi sunt Milan. *decis.* 11. *numer.* 66. *lib. primo* Bombin. *cons.* 55. *numer.* 10. Rota Romana per Pacific. *decis.* 160. *nu.* 2. *post tract. de saluian. interdict.* Ruin. *cons.* 56. *num.* 7. *lib.* 3. Gabr. *cons.* 11. *num.* 32. *lib.* 1. Menoch. *de arbitrar. casu* 149. *num.* 18. Mangil. *de imputat. qu.* 54. *n.* 43. Petra *de fideic. qu.* 15. *num.* 129. Cancer. *var. resolut. to. primo cap.* 3. *de legitima num.* 15. *cum sequ.* Castill. *de vsufruct. cap.* 64. *num.* 13. iterum Merlin. *lib.* 5. *tit.* 3. *quæst.* 7. *n.* 40. *fol.* 537. Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.* 3. *quæst.* 72. *num.* 13. melior quam omnes Anton. Faber. *de error. pragmat. decad.* 13. *error.* 4. *num.* 13. 14. & 15. in hæc verba, (similiter dicendum erit posse fieri, vt viuus pater filio prouideat, ne vlla parte defuncto superfit petitio legitimæ, nimirum si ea bonorum quantitas quæ filio data est pro legitima, aut ea lege vt in legitimam quandoque imputetur respondeat ei quantitati, quæ filio, si tum pater decederet, pro legitima deberetur: alioqui non bene prouidisse dici posset, qui minus filio, quã lex dedisset, at neq; hoc sufficere poterit, vt à legitima suo tempore petenda filius excludatur, sed illud præterea exigendum erit vt quantitas quæ filio data fuerit pro legitima, ei quantitati respondeat, quæ mortis tempore in bonis patris debeatur, aliter enim cueniret vt minus plena esset patris prouisio; & consequenter vt fieret iniuria legibus, ex quibus legitima debetur, si minore portione, quæ à patre data esset, contentus esse filius cogeretur, at qui quæstio quam tractamus, ad eum casum pertinet, quo minus datum sit filiæ à patre, pro legitima quam ei ex legibus deberetur, si non renunciasset.

Non potest igitur fieri, vt quandiu, vel vnus quadrans ei quantitati deest, quæ filiæ ex legibus citra renunciationem mortis tempore deberetur, legibus satisfactum, & naturale hoc debitum antecipata solutione extinctum videatur hæc ille.

Et hæc est verior, & communior opinio, licet non desint, qui teneant deberi supplementum respectu augmẽti, inspecto tempore mortis, etiam in casu vbi legitima fuerit integrè assignata respectu bonorum, quæ pater habebat assignationis tempore; quo citra renunciationem locutus existimo horum aliquos refert Crass. *dict. qu.* 13. Pereg. *art.* 36. *num.* 17. *de fideic.* Petra *eod. tract. q.* 15. *nu.* 129. Pancir. *cons.* 88. *n.* 28. Cephal. *cons.* 165. *n.* 20. Bertaz. *consil.* 25. *n.* 121. *in ciuil.* Surd. *cons.* 488. *n.* 27. Anna *cons.* 26. *n.* 18. alijq; relati per D. Regentem Corset. loco citato; concordant, Ant. Faber. *in dict. error.* 4. *n.* 22. Molin. *de rit. nupt. lib.* 3 *cap.* 88. *num.* 2.

Sed an idem sit in dote, non minus intricata est quæstio, etenim idẽ ius esse, quod videlicet debeatur augmẽti,
18 † si concedenter dotata fuerit, in casu vbi dos veniret commensuranda legitimæ, voluere quam plures, Grammat. *dict. decis.* 57. *nu.* 43. vers. *nec mirabiliter, & decis.* 101. *num.* 6. *vers.* 23. Cannet *in extrau. si aliquem* vers. *cum præfati folio* 316. Camill. la Rata *cons.* 26. *nu.* 56. qui loquuntur in terminis dotis de paragio; & generaliter in terminis dotis quam plures relati per Gratian. *decis.* 27. *num.* 13. *& sequ. & discept.* 148. *num.* 10. & 12. Bombin. *cons.* 55. *num.* 12. & 13. & 74 Mantic. *de tacit. & ambig. lib.* 12. *tit.* 23. Pasqualis *de patr. potest. p.* 2. *cap.* 4. *num.* 24. alijque per Merlin. *de legitima lib.* 3. *tit.* 1. *q.* 12. *nu.* 28. Giurb. *ad consuetud. messan. c.* 3. *glos.* 14. *nu.* 14. qui alios adducit.

Qui indistincte sequendi non sunt, verum enim vero vbi filia decenter dotata fuerit, tam si adsit statutum dotatam excludens, quam non, agere nõ poterit ad supplementum Decian. *respons.* 6. *nu.* 78. *lib.* 1. Pancirol. *cons.* 88. *nu.* 26. Laderch. *consil.* 36. *à num.* 5. *vsque* 9. Peregr. *cons.* 22. *num.* 11. *lib.* 5. *& de fideic. artic.* 42. *nu.* 40. Petr. *in consimili tractatu qu.* 15. *numer.* 131. Mantica *de coniect. vlt. volunt. libr.* 12. *titul.* 24. *num.* 8. Honded. *consil.* 16. *num.* 34. *libr.* 1. Mangil. *de imput. quæst.* 54. *num.* 42. Surd. *cons* 488. *num.* 36. Gaspar. *Thesaur. dict. quæst.* 93. *num.* 8. Pacific. *dicta decis.* 160. *num.* 2. Ant. Faber *in Cod. tit. de inoffic. testam. definit.* 23. Fontanell. *de pact. nupt. claus.* 5. *gloss.* 8. *à num.* 8. *vsque* 16. Fusar. *quæst.* 531. *num.* 17. *& sequentib. de fideicomiss* Ioseph Ramon. *consil. primo num.* 13. Merlin. *de legitima lib.* 3. *titu.* 1. *quæst.* 12. *num.* 26. versic. *tertio non est. fol.* 282. ex nostris Regens Corsettus ad patrem *dict. cons.* 16. *num.* 19. vbi mille cumulat Marius Giurba *ad consuet. d. cap* 3. *gloss.* 14. *p.* 1. *n.* 15. Ioan. Francisco del Castill. *decis.* 189. *num.* 6. *& decis.* 203. *num.* 8. *vers. quod tamen Muta ad consuet. Panorm. c.* 47. *n.* 175. *& seq.* D. Anton. Amat. *resol.* 23. *nu.* 7. qui secus affirmant vbi congrue dotata non fuerit; late post hæc visus Rouitus *consil.* 36. *tom.* 2. *per totum*, punctus ergo stat in videndo, quando dicatur decenter, & congruè dotata, in qua quæstione multi ex nostris insudarunt, & tandem rem ita inuolutam, vti eam inuenere relinquerũt; licet totis viribus eam fuerint aggressi, multi sicco pede pertransierunt, non mirum lectum optime si remisse nos habuerimus.

Sequendo ideo distinctionem illam quàm sempèr de iure respondendo amplexus sui maximè pro Don Petro Migliazzo ex Marchionibus Montis Maioris cõtra Vincentium Pilo Comitem Capacis, & pro Marchione Florestè contra quosdam de Orioles, de quibus apparent mea responsa, duos constituto casus.

Primus vbi dos succedat loco legitimæ secundus vbi legitimæ naturam non sortiatur; Primo casu indistincte re-
19 nendũ puto, dotem congruam † illam dici, quæ legitimæ

quantitate

quantitate inspecta minor illa non sit; ad opus ne peti possit supplementum per patris obitum; hanc opinionem in terminis statuti mandantis fœminam dotari, cum priuatione succedendi fauore masculorum; post multos firmauit Borellus *consil. 22. num. septimo* Menoch. *consil. octauo numero* 13. Medices *consil. 25. n. 10.* Cannet. *in extrauag. si aliquem versic. sed si contra fol. 314.* Petr. *de fideicomm. q. 15. n. 129.*

Nec obstant, Decian. *respons. 6. l. 1.* Peregrin. *cons. 86. lib. 1.* Hondedeus *cons. 10. lib. 1.* quia ipsi, & alij si qui sunt, si bene aduertantur, loquuntur vbi statutum mandabat tantummodo filias dotari, non verò vbi vltra progrediebatur, excludendo eas propter masculos: vt explicat Dec. *consil. 275.* & Marta *voto 59. n. 8.* etenim vbi statutum loquatur excludendo ratione exclusionis debent pinguius dotari, ita vt patris arbitrio standum nec sit, Giurba post multos *cap. 3. glos. 7. num. 20.* qui multa argumenta adducit ad congruitatem cognoscendam, cui super hoc addo Fusar. *q. 531. num. 163.* & quod incongrua sit dos, quæ ad ratam legitimæ non ascendit, mille citat idem Giurba *d. loco à num. 37.* Anton. Faber. *d. tit. de inoff. testam. definit. 23.* vers. *vt si ab initio*, Carpan. *ad statut. Mediolan. c. 278. n. 214. p. 1.* Menoch. *cons. 8. n. 9.* la Ratha *cons. 26. num. 23.* Farin. *tomo vnico decis. 31.* Fontanell. *d. claus. 5. glos. 8. p. 1. n. 5.* Molin. *de ritu nupt. l. 3. q. 96. n. 5.* Ioseph. Ramon. *cons. 1. num. 21.*

Quarè si minus legitima assignatum sit, poterit supple-
20 mentum † peti, inspectis facultatibus auctis tempore mortis, quia dicitur minus congruè dotata Crot. *in l. stipulatio hoc modo concepta num. 25. versic. ex hac limitatione D. de verborum obligation.* Cephal. *consil. 501. num. 15. 16. & 60.* Mantic. de *tacit. dicto lib. 12. tit. 24. nu. 8. versic. aut verò, & num. 14.* Fontanell. *dicto loco nu. 14.* Crauetta *consil. 236. n. 4.* Bombin. *in consil. 55. n. 8.* Amatus *resol. 23. num. 7.* doctè, & eruditè Lel. Caput. *in consuetudin. si moriatur p. 2. §. 12. num. 3. per tot. fol. 272.* dotata enim non dicitur, quæ dotem congruam non habuit, & subsequenter neque exclusa Cannet. *ad extrauagant. si aliquem fol. 317. n. 3.* Petrus de Gregor. *de concession. feud. p. 4. q. 5. nu. 33.* Cumm. *in repettt. d. extrauag. si aliquem verba maritata n. 163. & seq.* qui ex hoc inferunt, quod primogenita non excluditur per secundo; nisi sit, & quatenus reperiatur decenter dotata, ante eos Corn. *cons. 100. lib. 3. colum. 2.* certum verò est, quod vbi dos debetur filiæ à statuto
21 † exclusæ fauore masculorum, tunc succedat loco legitimæ post Cin. Bartol. & Castr. *in l. titio centum §. titio genero D. de condit. & demonstration.* Cephal. *consil. 145.* in hac consultatione *num. 22. lib. 1.* Merlin. *de legitima lib. 3. tit. 1. q. 6. num. 25. folio 253.* Sesse *decision. 26.* Vasquez *in authentica nouissima numer. 239.* & decisum in Rota Romana *in vna albanensi legitimæ refert.* Marescot. *libr. 1. c. 28. num. 4. var. resolut.* & in alia *Calinensi dotis 15. Octobris 1598. & 24. Maij 1599.* coram D. Orano, & nouiss. *decis. 540. p. 1.* & apud Seraphin. *decis. 959. nu. 5. & in perusina dotis 21. Maij 1602.* coram Illustrissimo Melino, *& in alia firmana legitimæ 30. Octobris 1617.* coram Reuerendissimo D. Vbald. Zucchardus *consil. 77.* Becc. *consil. 112. num. 9.* Decianus *respons. 46. n. 29. 30. & 40. folio 3.* Surd. *de aliment. tit. 3. quæst. prima num. 39.* Mastrill. ad Petr. de Gregor. *de dote de parag. quæst. 2. litt. A.* Marta *de legali succes. p. 4. quæst. 18. artic. 8. num. 70. tom. 2.* ex quo fit vt minus legitima assignari non possit, sicuti nec minus bonus vir arbitraretur, Cephalus *cons. 502. numer. 9. cum seq.* Surd. *d. tit. 3. quæst. 1. n. 60. & 75. & cons. 393. num. 34.* Bombin. *d. cons. 55. n. 56.* Mangil. *de imput. q. 54. n. 21.* Intrigliol. *de feud. cent. 2. art. 72. n. 28.* Muta *ad c. 98. n. 33.* Regis Fideri Mastrill. *dec. 242. n. 24. & per tot.* vbi fuit recessum ab arbitrio ex hoc capite.

22 Quare pater dicitur male se habere, † si filiæ minus legitima assignet, imo dolo versari, vbi illa sit exclusa ex dotatione, vt tenet Antonius Faber *dicta definitio 23. num. 21. vers. sin minus* Camillus de Medic. *consil. 25. numer. 4.* Peregrinus *consil. 86. lib. primo* Gram. *decis. 101. num. 3. 32. & 50.* Menoch. *dicto consil. 8. n. 11.* Gratianus *decision. 27. num. 5.* Giurb. *ad consuetudin. cap. 3. glos. 7. parte prima n. 54. ad finem.*

23 Hæc applicantur ad taxationem dotis, de paragio, quæ per Cõstit. Regni in aliquibus datur fœminis ratione exclusionis, vt ita demum excludantur, si dotentur, succedit enim hoc casu dos ista loco legitimæ, & ea minus esse non debet, vt in terminis tenuit Isernias *in dicta constitut. in aliquibus fol. 257. colum. prim. in fine, & in principio 2. columna.* Afflict. *decis. 160.* vbi additio Grammat. *decis. 101. num. 43.* Franch. *decis. 61. num. 5.* Lanar. *consil. 70. num. 4.* Aponte *consil. 74. num. 5.* Anna *allegat. 70. num. 13.* eius filius *cons. 6. n. 10. & consil. 73. num. 8.* Athoro *in compendio verbo paragium conclusion. 3.* idem Petro Gregor. *de concession. feud. p. 4. quæst. 5. num. 32.* Intrigl. *de feud. cent. 2. art. 72. num. 7. & cent. p. quæst. 51. num. 206.* Cumia *in extrauag. si aliquem* verbo *maritata numer. 122.* vers. *sed licet*, Goffred. *cons. 26. num. 15.* Lel. Caput. *ad consuet. si moriatur p. 2. §. 12. numer. 3. folio 172.* Giurba *ad consuetudin. dicto capitul. tertio Glossa 7. parte prima num. 25. & num. 41.* versicul. *nec erit minor legitima*, Bombin. *dicto consil. 55. numer. 58.* Petrus Enriquez *consil. decimo quinto num. tertio* Camill. de Medic. *cons. 25. num. 9.* la Ratha *cons. 26.*
24 *n. 23. & 29. cons. 69. nu. 17.* ideo † si minus fuerit assignatum, datur actio ad supplementum Petr. Gregor. *de dote de parag. q. 2. n. 5.* Lel. Caput. *ad dictam consuet. si moriatur p. 2. §. 12. n. 3.* vers. *in casu nostro.*

Quod vero succedat loco legitimæ tenuit Andreas de Isernia, *in dicta constit. in aliquibus* Loffred. *cons. 26. n. 15.* Petrus de Gregor. *qu. 34.* vers. *secundò verò dict. tractatu* Intrigl. *de feud. cent. prima, quæst. 51. num. 206.* Fab. Anna *cons. 120. lib. 2.* Deponte *cons. 65.* Mastrill. *decis. 251. num. 13. & decis. 248. num. 50. & 51.* Amat. *resolut. 2. numer. 17.* vbi allegat Fab. Annam. *cons. 6. num. 3.* D. de Ponte *cons. 50. num. 4. lib. 2.* Vincent. de Anna *allegat. 70.* la Ratha, qui alios allegat *d. cons. 69. num. 7. & 8. cum seq.* & si contra videtur tenere Rouitus *d. cons. 26. lib. 2.* nam quidquid sit ad alios effectus certum est quod respectu ne sit minor legitima, loco legitimæ habetur.

Ideò sicuti pater dum moriatur, non potest tollere, vel diminuere filij legitimam in fraudem legis ita non poterit bene viuens dotando excludere filiam a legitima ei debita, cuius loco est subrogata dos de paraggio; ex beneficio dictæ constitutionis filiæ debitæ, vt ait la Ratha *d. cons 26. n. 29.*

Ex hoc fit, vt sicut diximus in dote congrua, stante statuto exclusiuo propter dotem, quod si minus fuerit legitima, inspecto tempore dotationis; ac si pater tunc facto cessisset; poterit peti supplementum; idem firmandum sit
25 in dote hac de paraggio; vt nec pater † nec feudum censeatur exoneratum, nisi in eo tantum casu, quo ad legitimæ summam dos ascendat, etiam si de exclusione à successione agatur; Camill. Medic. *cons. 25. n. 11. cum plurib. sequentibus* la Ratha *consil. 26. n. 29. & 56.* qui hoc etiam affirmat renunciatione iurata non obstante ante hos Decius *consil. 275.* Gramat. *decis. 101. num. 4. 14. 24. 26. & 30.* Canneti *in dicta extrau. si aliquem versicul. sed quantum fol. 314.* Petrus Gregorius *dicto tract. q. 33. n. 3.* Intrigliol. *de feud. d. art. 72. n. 18.* Regens Corsettus ad patrem *consil. 16. ad finem*, Amat. *resolution. 23. numer. 7.* mille refert Muta *decis. 90. numer. 40.* maximè Ferdinandum Boniornum.

26 Quæ extenduntur, vt procedant, etiam si ante nubilem ætatem pater † eam vellet nuptui tradere, nam si dotetur minus legitima, remanebit ei actio ad supplementum

peten-

petendum mortuo patre, Petr. Greg. de dote de parag. *quæst.* 25. *num.*12. & hoc operaretur dotatio in vita patris, vt non posset conqueri durante eius vita; saluo ei iure agendi post eius mortem Giurb. *ad consuet. Messanæ c.* 3 *glos.*7. *nu.*6. *cum allegatis.*

Non mirum ergo si videmus quotidie à Iudicibus tax-
27 xari ad ratam legitimæ, †aliàs enim male facerent, nam & si permittatur patri dum viuit modicam etiam dotem dando, filiam viro tradere, cui postea remanet actio ad supplementum, vt sæpius repetitum est, hoc euenit, quia non potest dici patri cur ita facis, sed iudex, qui debet secundum legem iudicare, taxando debet sequi iuris dispositionem, etiam quod taxatio fiat ad patris requisitionem vt dicebam in dicto casu Don Petri Migliatij cum Pilo, vbi taxatio præcesserat per iudicem facta, quam certum est regulari debuisse ad legitimam, inspecta quantitate filiorum, & patrimonij, ideoque non de patris iudicio erat disputandum, sed de iudicijs errore, seu verius de probationum defectu circa valorem bonorum, quoties enim apparet aliter se habuisse, & dotem non rectè taxatam, toties firmandum est dotem non fuisse congruè datam, ideoque mansisse filiam in suo iure petendi illam integram, nec repelli poterat per dotationem, quæ inuenitur minus habens, illa enim eam non excluserat vt diximus *supra n.*25. & ideo potest peti vt ex integrò taxetur, ad quæ facit *decisio* Mastrill. 172. secundum quæ fuit decisum nouissime, in dicta causa inter Miglacium, & Pilum sub die 7. Octobr. 1629.

Due super his possunt occurere difficultates, prima quomodo fiat taxatio, & ad quam rationem raciocinentur fructus feudi, secunda an debeantur fructus istius supplementi, si contra tertium possessorem petantur à die mortis, an à die litis contestatæ.

38 Ad primum solet distingui inter † feuda titulata cum vassallis, & non titulata primo casu recipitur indistinctè Authentica illa *tit. de non alienando, incipit alicuius cum glossa verbo iusta C. de sacrosan. Eccles.* de quibus nonnulla tradidimus in *discursu secundo* 1. *tract. par.*6. *numer.*150. quod scilicet iustus rei valor iudicantur reditus rei per annos viginti, qui solent correspondere ad quinque pro centum, & eandemmet rationem taxatio fit, vti refert Mastrillus taxatam fuisse pro Marchione Sortini contraducem Terrenouæ *discept.*1. *num.*17. vbi quod ita consueuit fieri per M.C. plureſque alias adducit sententias, & iterum inter easdem partes *in decis.* 248. *in fin.* Muta *decis.*90. *n.*3. qui mille concordantes adducit ad dictas Autenticas, dicitque ita decisum pluries, allegans pluries ex nostratibus, maximè Octauium Corset. Regentem de Gãbacurta, & Tubiolum Bensari, addo decisionem pro Comite Racconidiæ contra Principem Butere, fructus au-
29 tem retro decursos † solet magna Curia taxare ad rationem de septem pro centenario, vt testatur Mastrill. *dict. decis.*1. *num.*17. & *decis.*248. *in fine* Muta *dict. decis.*90. *numero* 38. *in fine*, Secundo casu vidimus quandoque ad eãdem rationem taxari, sicuti multa exempla refert Muta ibi, quod durum semper mihi visum fuit stante prædicta distinctione.

Diximus taxari fructus præteritos dotis de paragio a
30 die mortis † patris ad septem, sub eadem suppositione, quod tanquam portio, quę succedit loco legitimæ, debea-
31 tur cum † fructibus *l. papinianus* 8. §. *vnde si quis C. de inoffic. testam.* Glos. & Bald. *in l. in fideicommissaria in princip. D. ad trebell.* Bald. *consil.*221. super primo puncto *libr.*4. Alex. *conf.*69. *num.*3. *vers. super secundo lib.*1. Capra *consil.* 6. *num.*8. & *conf.*88. *n.*14. & *conf.*153. *n.*10. Corneus *conf.* 265. *in fin. n.*12. *libr.*3. Boss. *tit. de publicat. bonorum nu.*7. Marzar. *conf.*38. *n.*85. Ruinus *conf.*56. *num.*20. *lib.*2. Natta *conf.*156. *n.*6. Gabr. *conf.*45. *n.*5. *libr.*2. & *consil.*108. *num.* 5. *eod. libr.* Cephal. *consil.*95. *num.*19. Tiraquell. *in l. si vn-*

*quam in verbo susceperit liberos num.*77. *C. de reuocand. donat.* Petra *de fideic. quæst.*15. *num.*117. Peregrin. *eod. tract. art.*26. *num.*69. Menoch. *consil.*77. *num.*13. Cucchus *de legitima tit. de legitima pleno iure relinquenda num.*10. Surd. *cons.*128. *n.*4. Merlin. *de legitima lib.*2. *tit.*2. *quæst.*1. *nu.*3. Ant. Faber. *tit. de inoffic. testam. lib.*3. *tit.*19. *definit.*11. Gratian. *disc.*241. *n.*8. & *disc.*688. *to.*4. Giurb. *c.*4. *glos.*4. *num.* 16. & 18.

32 Quod in puncto dotis † succedentis loco legitimæ tenuerunt Alexand. *d. consil.*69. *num.*3. & *consil.*7. *num.*8. & 9. *lib.*1. Soccin. *consil.*57. *num.*42. *lib.*4. Ruin. *cons.*2. *nu.*22. cui Soccin. se subscripsit *lib.*3. Merlin. *ibi num.*7. dicens quod per Rotam taxantur ad rationem de septem cum dimidio; allegat Rotæ *decis.*571. *nume.*2. *in recentior. parte* 2. Marescot. *var. lib.*2. *cap.*82. *num.*53. & in terminis dotis de paragio vltra prædictas decisiones allegari possunt noster Petrus de Greg. *de dote de paragio q.*26. vbi refert, & sequitur Alex. *dicto consil.*69. amplians etiam ad petitionẽ supplementi huiusmodi dotis: Anna *alleg.*70. vbi addi- 35
tio filij Peregr. *dicto art.*36. *n.*69. Menoch. *consil.*251. *num.* 54. Aponte *consil.*50. *num.*27. Muta *decis.*90. *n.*36. Giurb. ibi quæ procedunt si legitima, vel dos de paragio contra patris hæredem petatur: cæterum si contra tertium possessorem iudicium instituatur, non est ita expeditum, etenim tunc intrat regula textus *in l. bonæ fidei* 48. *D. de acquirend. rerum dom.* vt si tertius ille bonæ fidei possessor
33 existat, suos faciat fructus, antequam iudicialiter in mora constituatur per litis contestationem; iuxta, ea quæ tradit. I. C. in *l. videamus* 19. §. *ex causa D. de vsur.* vbi gloss. verbo *communicandi DD. in l. si filius* §. *final. Dig. de verbor. obligat.* Ruin. *conf.*36. *num.*13. *lib.*4. Emanuel à Costa *in capitul. si pater verbo obliqua numer.*56. & *seq.* de testam. Surd. *conf.*293. *num.*8. & 11. *lib.*2. & *decis.*2. *numero* 16. Alex. Raudens. *decis. pisan.*30. *num.*213. Montaner. ad Oliban. *de action. part.*2. *lib.*1. *capit.*6. *numer.*12. Gratian. *discept.*649. *num.*6. & in puncto ita tenet Rouit. *consil.*20. *à num.*9. & *per sequentib. tomo primo*, quem refert, & sequitur Ioan. Baptist. Athoro *in secunda parte compendij decision.* verbo *fructus, legitimæ fol.*149. referens pluries decisum, & licet quæstio Rouiti vertatur super legitima debita in pecunia, tamen idem est de illa, quæ debetur in stabilibus; quando penes tertium bonę fidei possessorem inueniuntur, & ideo ipse se ipsum explicando dicit loqui vbi pecunia fuerit assignata pro legitima, loco corporum hæreditariorum, & non vbi tota Pæreditas consistit in pecunia; nam in hoc secundo casu nequit hæres teneretur ad fructus, vel dicamus interesse pecuniæ nisi a die moræ Rouitus ibi, & latius Stephanus Gratianus *discept.*688. *num.*10. vbi allegat Peregrinum *de fidei commiss. artic.*36. *numer.*69. *ante finem* dicentem bis obtinuisse, prout etiam per decisum fuit in dicta causa per Gratian. relata latè Giurba *dicto capit. quarto glossa quarto à numer.*15. & in stabilibus Cancer *variarum resolutio. cap.*16. *nu.*79. *lib.*3. cum quibus tenerem, & post hæc scripta visum adeas Theodor. *allegatio* 81. *numero* 29. 30. & 36
31. & Dominum Regens Amat. *conf.*39. qui tres loquuntur contra tertium.

Beneuerum quod vellem aduertas tertium possessorem nos, non ita accipere, vt comprehendamus succesſo-
34 rem † in feudo, quia iste talis respectu onerum afficien- 37
tium feudum habetur vti hæres, vt ex Perno *consil.*12. firmat Mastrillus *decision.* 56. de quo scripsi pro Barone Verduræ contra illam de Pinsarrone, in curiosa quæstione quam videbis in *secunda tractat.* vbi de donatione feudalium agetur, licet non desint ex nostratibus, qui in ijsdemmet terminis quò ad fructus teneant pro negatiua prout Aloijsius de Septimo relatus per Cannet. *in capit. volentes* versic. *At non erit otiosa folio* 93. qui extendunt ad casum vbi pro dote de paragio iam constituta feudũ fuisset

fuisset hypothecatum per feudatarium, contra quos tenuerunt Blaschus Lancea cum alijs relatis per Milanens. *decis.8.à num.360.vsque 386.lib.primo*, & facit etiam Castill. *decis.17.numer.43.* Corsettus *consil.15.* ibique additio filij, iuxta quorum opinionem post hæc scripta fuit decisum in causa egregiæ quantitatis pro illis dominabus del Carretto contra Comitem Regal. muti de anno præsenti 1629. per illustrem Præsidem de Blaschis, & Spectab. de Castillo, & Potenzano super taxatione dotium de paragio, quæ erunt intelligenda iuxta consilium prædictum Surdi vbi non essent elapsi anni 30. & dos non esset in pactum deducta. Et nouissimè refert iusta prædicta decisum contra tertium possessorem feudi D. Tap. *decis.48. per tot. S.C.N.* qui exactè quæstionem disputat, & qualis competat pro paragio actio ostëdit, & alios allegat addo Giurb. *cap.4.glos.4.num.11.*

Sed quid dicendum vbi adesset de medio renunciatio
35 † vel transactio, facta per eum, qui petit supplementum legitimæ, vel dotis de paragio; an si petat haberi illas pro rescissis via in integrum restitutionis stante læsione recuperet fructus decursos; & inuenimus quod Rouit. *dicto cons.20.num.12.vers.secus tom.1.* tenet non venire fructus nisi à die petitionis, ex quo hæres mediante transactione fuit effectus possessor bonæ fidei, maxime quia natura rescissoriæ actionis est vt non habebat oculos retro, ac ideo in eo numquam veniunt fructus, Regens de Ponte *consil.28.* Bardellon. *cons.59.* ex nostris Mastrill. *decis.33.num.4.* Castill. *decis.16. & decis.122.* Giurb. *decis.105.num.8.* qui mille afferunt.

Sed contra expressè tenuit Faber. *in C. lib.3. tit.19. de inoffic.testament.defin.11.num.17* vbi post firmatam conclusionem, quod in petitione legitimæ, & supplementi ipsius veniunt fructus, sequitur, in hæc verba, nec tantum eo casu quo supplementum ab initio debitum fuerit, sed quod magis est, illo etiam casu, quo fuerit indebitũ propter renunciationem, adhibito iureiurando factam, si modò debitum esse cæperit, petita, vt plerumque fit, & obtenta aduersus renunciationem in integrum restitutione, licet enim bona fide, & cum titulo ab hærede percepti videantur, fauor tamen legitimæ portionis eliciti vt potestas restitutionis tollat prorsus intellectum renunciationis ac perinde sit, ac si renunciatio nulla vnquam processisset, iuxta quam opinionem mihi relatum fuit fuisse decisum pro quadam de Imperatore, & vidi disputari sæpius, ego vero habui dum hæc scriberem pro D. Petro Migliazzo contra Vincentium Pilo licet alter Dominus allegauerit, & vt audiui non obtinuerit ad fructus, existimo non quod prędicta cessarent, sed quia fortè non agnouerunt adesse læsionem talem, vt restitutio competeret, item stante lapsu quatraginta annorum, quæ doctrina, quæ certe aurea est substentatur ex alio fundamẽto, quod videlicet per integri restitutionem, vbi de iustitia competit, quis reponitur in pristino statu, quo erat
36 ante actum gestum, † quo ad fructus, vt fundat Sfort. *de restit.in integr.quæst.45.artic.2.num.11.* Oliban. *de action. par.2.libr.primo cap.15.nu.21.* Peregr. *de fideicomm. art.49. num.118.vers.pro solutione in fine*, & seruari in senatu firmat Fontanell. *de pact. nupt. claus. 7. glos. 3.par.2. à num. 13. & seq.* hinc fit, quod quando cum † remedio *l. 2. C. de rescind. vend.* cumulatur integri restitutio, quod posse
37 fieri alibi diximus, veniunt fructus ad instar redibitoriæ vt affirmant Bal. & Sal. ibi Gabr. *titul.de empt. & vendit. concl.1. num.14.*

Ad Rouitum verò responderem illum procedere in transactione, sed secus in mera renunciatione: item vbi læsio esset infra dimidium, alias secus.

In casu vero vbi fructus legitimæ vel dotis de paragio non debeantur, à bonæ fidei possessore citra moram; intelligendum est iuxta distinctiones Peregr. *dict. art. 49. à num.109. vsque num.141.* vbi latissimè per tractat de fructuum distinctione circa naturalia, & industrialia, & de possessore titulato, vel minime.

38 Sed an actio ista petendi supplementi dotis † super fideicommissis rebus, & paragij super feudalibus, transmittatur in hæredes extraneos, si mulièr iam nupta decedat absque liberis, dubia est quæstio, in qua videtur affirmatiuè resoluendum; supposito quod dos succedat loco legitimę, quia eius natura est vt transmittatur in quoscumque hæredes etiam nulla præcedente agnitione, tam si integra debeatur, quam pro parte ratione supplementi, vt in terminis dotis congruæ, & legitimæ supplendæ tenuit Vasq. de *succes. progr.lib.1.§.7. à num.16.* Cancer. *de transmissa cap.21.num.128.lib.3.variar. resolut.* Gratian. post multos quos allegat *discept.807. & 983. tom.5.* Mãtica *de coniect.lib.7.tit.8.num.9. & 10.* Mangil. *de imputat. quæst.10.num.37.* Merlin. *de legitima libr. 3. tit. 3. quæst.7.* vbi disputat ad partes quæstionem idem Gratian. *decis. Rotæ March.4.per tot.*

Mouentur, quia cum hæc actio petendi supplementi ex lege descendat, omnia que, quæ ex legis prouisione
39 † debentur, ad hęredes transmitrantur, tam si ex lege communi, quam municipali deferantur, idem esse debet legitima *l.non solum 6. D de in integr. restitut. leg. si pater apud hostes 15. D. de suis, & legitimis leg. edicto 13. §. ad hæredes D. de iure fixi* Crauett. *cons.185.* Gomez *in l.13. Tauri num.79.* Aluar. Velasq. *consult.31.nu.7. & 8.* Pinell. *de bonis Mat. l.1, par.1, num.36.* Surd. late *decis.138. num.15.* ex qua regula potest terminari quęcumque quęstio occurat in materia transmissionis.

40 Quod autem hęc actio † petendi supplementi ex lege deferatur probat abunde Merlin. *dicto lib.3.tit.3. quæstio prima num.4. & 5. & quæst.7.num.primo versic.primo*; cui alius addendus non est cum adducat omnes.

Et in terminis dotis congruæ supplendæ idem tenuit circa transmissionem Menoch. *cons.251.num.23.* Rimin. Iun. qui multos adducit, *cons.559.num.28.* Noalis *de transmiss.casus 10. num.5.*

41 In dote verò de peragio, † eiusque supplemento Gramat. *decis.57.num.4.* Loffred. *consil.26.* Nepodan. *ad consuetud. si moriatur* verbo *paragium in fine, versic.succedunt* & in vers. *eas autem*, vbi Capic. *fol.94. versic. an mulier.* Cæsar Vitell. & Vinc. de Franch. ibi Vrsill. ad Affict. *decis.160.* vbi Pisanell. addens dicit ita fuisse iudicatum Minad. *in constitut. in aliquibus num.7.* vers. *sed videbitur, & num.14. fol.144.* Regens de Ponte *cons.65. per tot. & cons.74.* traditque bis decisum Camill. de la Rota *cons.69. ante nu.21.* & in calce Concilij Lel. Caput solemnis modernus ex doctoribus parrenopeis *in consuetud. si moriatur par.2. §.12.num.7.fol.273.* vbi se citat alibi, ex nostris Petr. Gregor. *de dote de paragio 36.* vbi Mastrill. vers. *& quid in supplemento* Cannet *in cap. volentes versicul. non esset ociosum* Cumia *in cap. si aliquem* verb. *maritata quæst. par. num.83.* quorum magna pars loquitur de transmissione in filios.

Contra verò tenuit Maran. *disput.10.* Rimin. Iun. *cons.812.num.46.lib.7.* Intrigl. *de substitut. centur.3. quæst.63. nu.314. fol.201.* quos ex modernis sequitur referens decisum in causa ardua Ramon. *cons.1.num.73. & per totum.* per plures rationes quas adducit, facit etiam Gaspar. Thesau. *quæst.4. num.19. & 20. lib.4.* & in dote de paragio etiam respectu filij loquitur Didacus de mari creditus Iurisconsultus *ad dicta decis. Grammat.57. in fine.*

Quid dicendum? existimo controuersiam, ita terminandam; quod aut agitur de transmissione ad filios, & habeat locum prima opinio; dato petatur supplementũ infra triginta annos, nec adsit matris renunciatio siue approbatio explicita donationis.

42 Moueor quia filij † sunt reliquiæ matrimonij, nec dicuntur in totum cessare onera, quãdo filij supersunt; vnde

sicut

ſicut eorum mater poterat ob dictam cauſam petere ſibi ſuppleri dotem ita, & ipſi.

Sin autem petatur per extraneum hæredem haud dubium quin repellendus ſit,& quod procedat ſecunda opinio, argumento à ceſſante ratione; etenim cum mulier fuerit dotata & virum inuenerit,& in matrimonio vixerit nulla facta petitione ſupplementi, vel querela inſtituta:
43 ceſſat omnis ratio quare augenda ſit dos, † quæ iam dotis nomen non retinet, nec effectum, item ſi augmentum datur,vt melius onera matrimonij ferantur, quis non videt nullos dari onerum reliquias in extraneo hærede,cum ſatis ſuperque conſtet ex taciturnitate mulieris, quod dote data contenta fuerit,nec aliud quærere voluerit;quę omnia conſiderat Maranta *dicta diſputat.* 10. per totam nec facit quod Cannet. loco citato, *& in capit. ſi aliquem* verſ.*ſed quid ſi filia fol.*315. eum impugnat.

Quia Cannetius mouetur per doctrinam Gramatici, qui licèt prædictis contradicere videatur,attamen in fine deciſionis videtur nobiſcum tenere, referens ita deciſum, & confirmat P.Molfeſ.*ad conſuetud.Neapol. par.3. de ſucceſſ.ex teſtamento quæſt.7. à numer.6.* & Didacus de Mari loco citato,qui multoties deciſum teſtatur.

Nec facit quod dos ilta ſuccedat loco legitimæ, quia non eſt quo ad omnia, ſed ſolum ne poſſit onus imponi, & vt illi commenſuretur nam quò ad ſupplementum ſortitur naturam dotis,quæ tandiu augetur quandiu dos eſt, effectu,& non nomine apud mulierem,videlicet vel filios, & quãdiu deſeruit oneribus matrimonis, & quod in multis differat notat Rouit.*conſ.36.lib.2.*

Indè fit,vt in terminis dotis ſuper fideicommiſſo ſubie-
44 ctis. verior opinio ſit, vt augeri † nunquam peti poſſit per hæredes extraneos, vt firmat Intrigliolus, & Ramonius quos citaui, & ego conſului, & obtinui pro D. Vincentio Liotta contra Franciſcum Emmanueli, cuius cauſæ allegationes habes in *tertio diſcurſu huius tractationis par.6.ad finem verſ.& quia hæc ſcripſi.*

Et ſecundum hanc diſtinctionem, ſunt intelligenda, quæ ſcripſi pro Illuſtri Donna Mariana Quintana Duegnas Marchioniſſa Floreſtæ contra illos de Orioles, contra ceſſionarium,quæ poſt 30.annos veniebat.

Ex eodem capite ceſſantis rationis oritur concluſio
45 quod actio petendi additamentum ſeu parilitatem, † vt fœmina pari nubere poſſit, quod quandoque ad integrã tertiam, quando plus aſcendere poſſe prædiximus, numquam ad hæredes nec ſuos nec extraneos tranſeat; quia debetur tempore conditi matrimonij, vt poſſit paris cõditionis virum inuenire iuxta tradita per mutam *deciſ.* 90.*num.*54. *& ſequentibus* poſt mille allegatos, vbi quod neque cedi poteſt; quod intelligo niſi ad ſui vtilitatem
46 mulier † ceſſiſſet; vt puta quia aliquam ſummam à quopiam tertio ad hunc effectum fuiſſet conſecuta tempore matrimonij ad tradita per Rodericum *de ann. reddit. lib.* 3. *quæſt* 7. *num.*59.

Aut dos non ſuccedit loco legitimæ, vt ad ſecundum diſtinctionis membrum deueniamus puta quia ſimus in caſu vbi legitima non debetur, vel quia pater viuat, vel quia nullum adſit ſtatutum,vel renunciatio de medio,vel demum quia ſimus inter perſonas, inter quas hoc onus
47 præſtandi legitimam non cadit,& in omnibus his caſibus dos non eſt commenſuranda legitimæ Theſaurus *deciſio.* 159.*num.*3.Michael Nizolius *allegat.*25.*num.*17.Iacobus Emilius *conſil.primo num.*18.Regens Seſſe *deciſion.26.nu.* 50.Ramonius *dicto conſ. primo nu.* 61. vbi firmant dotem non ſuccedere loco legitimæ quando legitima non eſt debita, & in his terminis procedunt omnes illæ regulæ, & doctrinæ doctorum dicentium, quod ſtandum ſit dotationi factæ per patrem, vel per alium, quando mulier inuenit virum ſibi parem, & quod nulla detur actio ad ſupplementum, vt prædicti Doctores in primo membro di-
48 ſtinctionis citati affirmant,& in fęmina dotata † ex fideicommiſſo ſubiectis vel ex bonis maioratus, quæ tamen non ſit filia primi gradus inſtitutoris firmauit Menoch. *præſumption.cap.*189. *num.*17. *lib.*4. *&* poſt Baeza *de non meliorand.& ceter.capit.octauo num.primo,* Surdum *conſil.* 427.*lib.*3.Roſental. *de feud.cap.*7.*concluſ.*13.*num.*2. *&* 3. Cancerium *variarum lib.primo capit.*12. *numer.*58.*&* 60. Fontanell. *clauſula* 5.*gloſſ.prima part.*2.*num.*112.Roman. *dicto conſ.primo num.*59.quę dicta procedunt in vlterioris gradus deſcendentibus; ceterum in terminis filiarum ſecus eſt, vt prædiximus; etenim ſi renuncient, vel excludantur debetur ad ratam legitimæ; ſi vero nullum horum interueniat, licet conqueri non poſſit patre viuente quia creditrix non eſt legitimæ, tamen eo mortuo poteſt prętendere vt dos ad legitimam vſq; ſuppleatur; ſicut ſupra fundatum eſt.

Ex his habes expeditam quęſtionem de dote congrua, & ſupplemento petendo, ſequitur videre redeundo ad terminos legitimæ, an in aliquo caſu pater poſſit cogi
49 legitimam † donare filio in vita,vel cauere de non barattandis bonis in præiudicium ipſius, & an aſſignata ſemel in vita diminuatur, ſi iuſta de cauſa patrimonium diminuatur, & demum an ſi filius eam conſumpſerit poſſit mortuo patre aliam petere, vel ad minus alimenta pro vitæ ſubſidio.

Ad primum, regula ſe habet negatiuè, & probatur ex textu *in lege cum quæritur. 6. C. de inofficioſ. teſtament.& in lege prima §. ſi impuberi D. de collat. & in lege prima D. de vulgar.* Bart.& Bald. *in l.vltima Digeſtis de liber agnoſc.* Alexandr.*in lege lex Cornelia numer.6.Digeſtis & pupil. de vulgar.* Soccinus *in lege cum filius familias num.*8. *Digeſtis de verbornm obligationibus* cum alijs per Catelian Cotam *in memorabili, verbo legitima* Ancharanus Regienſ. *quæſt.* 51.*num.quinto libro primo* Beccius *conſil.*74.*numer.quinto* Menochius *conſil.*77.*num.*6. Riminaldus Iunior. *conſ.*50. *num.*93.Ioſeph Ludouicus *deciſ.*11.*in peruſin.*Oſaſq.*deciſ.* 172.*num.*15. *cum ſequentibus* modernus Merlinus *de legitima lib.*5.*tit.*3.*quæſt.prima,* Franch.*deciſion.*170. Stephanus Gratianus *diſceptat.*950.*numer.*6. Antonius Faber *in Cod.tit.de inofficioſ.teſtament.definit.*31. *& de error.decad.* 13.*error.*4.*num.*5.

Ampliatur concluſio etiam quod filius fuerit emancipatus ex iuris diſpoſitione, vel per patrem Alciat. *conſil.* 217.*num.*2.Carpan. *ad ſtat.Mediol.* 484. *num.*73. *Merlin. de legitim. lib.*5.*tit.*3. *quæſt.*1. *num.*7.

Extenditur etiam concluſio prædicta in fauorem filij
50 vt non poſſit ipſius legitima † confiſcari patre viuente, ideo quandocunque in gratiam redeat ante eius mortẽ, non indigent reſtitutione quo ad eam neque ſub intima
51 futurorum,† quæ in confiſcationem non veniunt:Bartol. & Bald.in hoc concordes *in l. ſi qua pœna D. de his qui ſui vel alien.viu. ſunt* Craſſ. §. *legitima quæſt.*12. *de* Peregrin. *iure fiſci lib.*3.*tit.*7.*num.*31.Farinacius *de delict.& pen.qu.* 24.Cancerius *variarum reſolutionum lib.*2.*cap.*8.*numer.*7. verſic. *hinc apparet* Guazzinus *de confiſcat. bonor. limitat.* 19.*num.*9.Marta *de ſucceſſion legal.par.quarta quæſt.*4. *articul.*4.*num.*52.*folio* 92.Fontanell.*clauſ.*4.*gloſſ.*2. *num.*21. *de pact.nupt.*

Hæc concluſio limitatur primo, vt non procedat, ra-
52 tione publicæ † vtilitatis, propter quam parentes quandoque coguntur aſſignare legitimam, etiam dum viuunt, vt puta filiæ vt nubat, tam pro replenda republica liberis, quam ne cogantur peccare in corpus ſuum, quod auertere publicè intereſt Marta *in d.*4.*par. ſum.legal. ſucceſſ.quæſt.*21.*art.*10.*nu.*37. quod ad donationem propter nuptias filię faciendum propter paritatem rationis extendemus in ſpecialibus in *ſecunda tractat. diſcurſu primo ſpeciali* 5.*verſ.Et licet noua admodum ſit.*

Limitatur ſecundo, vt ex eadem ratione cogi poſſit pater

pater filio euenti ad bellum adiuuandi gratia Regem suũ naturalem assignare legitimam, si alimenta non sufficiant vt aliquando consultus respondi.

Limitatur tertio, vbi pater naturaliter viuat, secundum spiritum verò mortuus sit, stante professione emissa, nam
53 tũnc etiam eo viuente † debetur filio legitima, secundum vnam opinionem; quam nos veriorem existimamus; quã tenuerunt Gloss. in *cap. cum scimus in verbo, & bona paterna littera F, de regul.* sequuntur Cardin. Ioan. Andreas, & Petr. de Anchar. Bald. & Castrens. *in Authent. si qua mulier. Cod. de Sacrosanct. Eccles. vbi* Alexand. addit Anan. *in capit. 2. column. penult. de delictis pueror.* Abbas conciuis noster *in dicto cap. cum scimus in fine, & in cap. in præsentia num. 58. de probat.* Duenn. *regul. 356. num. 6.* Cucchus *de legitima Rubric. an augeatur num. 17.* Couarruu. *in capit. 2. num. 7. de testament.* Cras. *in §. legitima quæst. 12. numer. 6.* dicens magis communem Vasquez *de succession. creatio. titul. qui testari potest. lib. 1. §. 2. num. 47.* Carpan. *ad statuta Mediolanens. capit. 485. num. 85.* Hondedeus *consil. 60. per totum libr. secund.* quos sequitur, & adducit Merlin. *de legitima lib. 5. tit. 3. quæst. 3. num. 11.* addo Andr. Facchin. *lib. 8. controuers. iur. capit. 13. vers. ego priorem* Ancharan. Regiens. *quæst. 47. num. 11. lib. 2.* Azebed. *in l. prim. num. 45. tit. 8. lib. 5. nou. recopilat.* Angulo *de meliorat. par. prim. glos. 3. num. 27. & 28.* Molin. *de iustit. & iure tractat. 2. disput. 14. versic. an verò standum.* Lesi. *eodem tractat. lib. 2. capit. 41. dub. 10. num. 83.* Azorius *institut. moral. part. prim. libr. 12. capit. 8. quæst. 7. & 8.* vbi ampliat etiam ad legitimam patri debitam in bonis filij ingressi, quos cum alijs habui à D. Augustino Barbosa *in dicto capit. cum simus numer. 3.* Marta quem postea vidi *de succes. part. 4. quæst 4. artic. 3. numer. 17. fol. 84.* vbi refert, quod hæc secunda opinio est canonizata per Rotam in vna coram D. Otembergo *die 31. Maij* 1607. in qua ipse patrocinium præstitit, vt testatur *in dict. quæst. art. 4. nu. 54. fol. 92.* Genuens. *in pract. Eccles. quæst. 191. num. 2. & 3.*

54 Et licet contrariam opinionem tenuerint † quasi omnes Cauilistæ in *dicta Authentic. si qua mulier.* quorum plures refert Roland. *cons. 97. numer. 29. lib. 2. & de lucro dotis quæst. 95. num. 7.* Ascan. *de patr. potestat. capit. vltim. num. 77.* Surdus *de aliment. titul. 1. quæst. 29. num. 7. & cons. 238 numer. 10.* Becc. *consil. 34.* Regens de Tappia *in Authentic. ingressi. verbo sua capitul. 3. num. 21.* Didacus Spino *in speculo glos. 12. num. 32. in principio versicul. contrarium,* Ceuall. *comm. contra commun. quæst. 342.* Guttier. *quæstion. canonic. capit. 1. à num. 79.* Emmanuel Rodriquez *quæst. regular. tom. 2. quæst. 80. à num. 2. versicul. notandum* Callistus *de vsufructu lib. 1. cap. 64. numer. 10. & 11.* Mattiens. *leg. 3. glos. 2. num. 3. titul. 4. lib. 5.* Gratian. *regula 456. numer. 9.* Benedictus Ægid. *in leg. prima par. 5. §. 2. numer. 8. de Sacrosanct. Eccles.* Melchior Phœbos *decision. 13. numer. 24. tom. primo* Stephan. Gratian. *disceptat. 815. numer. 9.* qui vltra hos adducit Ludouic. Lopez *de contractibus lib. 2. capitul. 39. quæstion. 7. notab. quinto.* attamen prima est verior, & in iudicijs receptior, vt bene, & latius quam alij ostendit Merlinus loco citato, qui fundamenta vtriusque opinionis adducit, & respondet illis, quæ pro ista vltima afferuntur, ad quem lectorem amatissimum remittimus.

Quæ extendenda sunt, in casu vbi pater bannitus fue-
55 rit cum † confiscatione bonorum vt; & tunc legitima debeatur, vt tenet Ægid. *titul. de bonor. publicatione num. 10.* Bald. *in leg. final. column. prima Cod. de bon. damnat.* Rube. Alexandrin. *in leg. titia. §. Imperator. num. 247. D. de legat. 2.* Roland. *consil. 97. numer. 38. vsque finem, lib. 2.* Bosi. *de confiscat. bonorum, num. 6.* Cucch. *de legitima. fol. 68. num. 3.* Costa *de port. rathę quæst. 181. num. 6.* Merlin. *dict. lib. 5. titul. 3. quæst. 4.*

56 Quanta autem erit hæc legitima, † quæ filio, ob patris bannum, & confiscationem assignatur, celebris est controuersia; etenim per textum in *l. fin. Digestis de bonor. damnat.* conceditur filijs, vt pro legitima habeant medietatem siue sit vnus siue plures, ibi *dimidia parte fisco vendicata alia eis reseruetur*, facit textus *in leg. cum ratio. §. si plures, & ibi gloss.* Odofred. & Salicet. *D. eodem* Roland. *consil. 67. numer. 30. lib. 2.* Hondedeus *consil. 110. num. 3. lib. primo*, Peregrinus *de iuri fisci libr. 5. titul. primo numer. 38.* de Communi Plotus *in consil. 130.* inter criminalia diuersor. *numer. 87. libr. primo.* Farinacc. latè *de dilect. quæst. 24. numer. 37.* Thesaurus *decision. 104. numer. 2.* Rota Romana apud Farinac. *decis. 479. part. prim. tom. 2.* remissiuè, ad Farinac. Fontanell. *clausula 5. gloss. 4. numer. 69.* Marta *de succes. part. 1. quæst. 25. artic. 4. num. 17. fol. 569.*

Contra verò tenet Iulius Clarus *in sua practica lib. 5. §. fin. quæst. 78. ante finem, versic. videndum est etiam*, dicens quod prædicta lex hodie in practica non seruatur, allegat Cassaneum, qui nil tale dicit: sed à prima opinione non puto recedendum; tam quia adest casus legis expressus, quam quia adsunt tot decisiones, & præcipuè authoritas Rotæ; item eum reprobant omnes prædicti. Nec obstat quod contrarium aliquando fuerit seruatum, quia fortè nullus hoc petijt, nec contradixit, quod potius ad factum quam ad ius referendum est.

Ad secundam, omissis disputationibus, teneo non cogi
57 patrem cauere † de non distrahendis bonis vbi licitè vtatur re sua, nec alienationes tendant ad fraudandum filios, portione eis iure naturæ debita, imò etiam vbi dissipet bona, cautio exigenda non esset, bene tamen esset filijs assignanda legitima nomine alimentorum, ea ratione, quod inter patrem, & filium non sit locus cautioni, vbi agitur de portione prætensa super bonis patris, quidquid sit in alijs casibus, vti in bonis aduentitijs, vel restitutioni subiectis, & vbi patri quæruntur fructus ratione administrationis; quam opinionem latè defendit Lancellot. Decius *in leg. lis nulla in fine D. de iudic.* Ceual. *in commun. contr. commun. quæst. 506. in fine*, qui refert ita iudicatum Peregr. *de fideicommiss. artic. 36. num. 16.* Surdus *de aliment. titul. 8. priuileg. 26. num. 10.* Stephan. Gratian. *discept. 44. nu. 49. vsque ad finem*, cuius dicta placuerunt nostro Castillo *in decis. 189. nu. 29.* adeo vt integram eius columnam transcripserit, eumque in omnibus secutus fuerit, bene enim loquitur, addo Mangil. *de imputat. quæst. 44. num. 7.* Carpan. *ad statut. Mediolanens. capit. 485. num. 85. &* Merlin. *de legitima lib. 5. titul. 3. quæst. 6. nu. 16.* qui post relatas omnium opiniones confutatis contrarijs cum hac residet Didacus de Mari ad Grammat. *decis. 101. num. 13.*

59 Ratio horum est qnod pater † etsi possit de bonis ad sui libitum disponere, attamen hoc intelligitur, dummodo in fraudem filiorum non faciat *l. parentibus. 8. Cod. de inofficios. testament.* Couarruu. *in capitul. rainutius §. 10. ad finem de testam.* Card. Tuschus *litt. F, concl. 359.* Menoch. *consil. 749. num. 18. & consil. 344. num. 3.* Pappon. *cons. 60. num. 6.* Turrett. *consil. 100. num. 41. volumin. 2.* Giurb. *ad consuetudin. Messan. capit. 5. gloss. 7. num. 5.* sicuti neque per voluntarias, & immensas alienationes poterit filij legitimam diminuere, in tantum vt etiam de huiusmodi donatis legitima detrahatur, idest, vt ponantur in calculo bonorum ad opus vt augeant valorem, non vt de eis promiscuè detrahatur, sed tantum in subsidium, nisi inofficiose donatum proponatur, in quo casu res aliter se habet Surdus *cons. 332. num. 14.* Peregrin. *de fideicomm. artic. 36. nu. 35.* Gratian. *discept. 751. num. 14.* vbi refert decisionem coram Cardinali Ludouisio, quæ postea in impressis est *decision. 539.* vbi additio alias Rotæ Romanæ determinationes adducit Mugnos *de raciocinat. capit. primo num. 5.* Mangil. *de imputat. quæst. 10 nu. 13. & seq. & quæst. 94. n. 7.*

& 9. Fontanell. referens decisum in Senatu Barchinonæ *de pact. nupt. clausul. 5. glos. 1. p. 3. num. 19. fol. 40.* in impressis vltra montes, & latius extendens ad donationes. *dicta clausul. 5. glos. 8. par. 2. num. 19. fol. 105.* vbi allegat Velasq. *consult. 188.* Trentacinq. *variar. resol. vol. 1. tit. 3. de donat. resol. 4. num. 14.* Griuell. *decis. 97. num. 15.* Anton. Faber. *in 6. tit. 19. de inofficios. testament. definit. 20. lib. 3.* sequitur Castillus noster *dicta decision. 189. n. 35.* & nouissimè alios allegans Merlin. *de legitima lib. 2. tit. 1. q. 21. per totam,* vbi quod in calculanda legitima includuntur etiam exiguæ donationes, & si de eis non fiat detractio nisi drodantem contineant, quando legitimæ quantitas pro filijs non remanet, tamsi vnica sit donatio, quam si plures, etiam alijs filijs factæ, vt Deo adiuuante latius dicemus in *2. tract. speciali 3.* super quo etiam apparet quodam meum responsum pro Donna Emilia Bonaiuto contra hæredes quondam Donnæ Dignæ Sismundo eius sororis.

Et licet Arius Pinellus communium opinionum præ-
60 cipuus † impugnator *in leg. 1. par. 3. n. 75. Cod. de bon. matern.* cui primo aspectu applaudere videtur Castill. *decis. 189. n. 20.* & Marta neminem istorum citans *in p. 4. summæ legal. succes. quæst. 4. art. num. 53.* qui in hanc tantum alle-
61 gat Vasq. *illust. cont. c. 37.* teneant † oppositum, quod neque sub prætextu dissipationis liceat interdicere patri liberam suorum administrationem, adducentes pro se
62 † textum *in l. non vsque adeo 2. D. si quis à parentibus fuerit manumissus,* qui negat filijs competere actionem reuocatoriam siue fauianam, siue caluisianam ad vendicãdum bona per patrem alienata in præiudicium portionis eis debitæ, etsi patrono concedatur, ex eo quod libero homini non ita de facili suorum administratio est interdicẽda: attamen satis patet eos contra communem opinionem locutos fuisse sine sufficienti ratione, & ad textum prædictum ego responderem, quod etsi verum sit has actiones filio non concedi patre viuente contra tertios, attamen non per hoc cessare aliud remedium separandi portionem legitimariam occasione alimentorum ad eius fauorem, quod satis distat à dictis actionibus, siue duę, siue vna sint, parum enim super hoc insistendum esse putat Iaf. in §. *item si quis n. 99. instit. de actio.* alias verò responsiones habebis apud prædictos.

63 Sequitur tertium, an videlicet diminuatur † legitima per patrem in vita assignata, diminutis facultatibus de tempore mortis, & quæstio ista videtur posse decidi: ex eadem ratione, propter quam Doctores firmauerunt augeri si facultates auctæ fuerint, cum par debeat esse exitus augmenti, & diminutionis, quorum multos adduxi supra *in hac eadem particula numer. 16. cum sequentibus vers. & hęc secunda:* tenentes, indistinctè augeri, etiam quod filius, cui pater viuens legitimam assignauerit, feciſſet pactum de non petendo, absq; tamen iuramento, & signanter Anton. Faber. *error. 4. decad. 13. de error.* quibus addo Mangil. plures referens *tra. de imputat. q. 9. n. 74. & seqq.* mihi verè nullatenus placent eosum dicta, quando filius fuit integrè satisfactus; in casu vbi legitima iusta de causa, & validè fuerit assignata, in tãtum vt negatiuè tenendum esse existimem, cum Natta, Roderico Xuares, Vasquio, Curtio Iun. & alijs citatis per Crassum, §. *legitima q. 13.* quibus accedit Ancharanus Iunior *qu. 51. lib. 1.* qui addit Ruin. Decian. Alciat. Boer. Gabriel. Grammaticum, & vltra Caualcan. *de vsufructu mulieri relicto n. 94. & seqq.* quem citat, & sequitur Franciscus Molin. *de ritu nuptiar. lib. 3. q. 72. num. 13.* Gratian. *discept. 470. nu. 31. & per totam lib. 3.* iuxta quam opinionem tenuit etiam Sacrum Consilium Neapolitanum, teste Præside de Franch. *decis. 133. n. 8.* etiam si pater filio inuito de legitima satisfaciat; vt post Surd. *consil. 488. n. 37.* Petra *de fideicommiss. qu. 15. n. 119.* Peregr. *art. 36. nu. 31. eod. tract.* Pancirol. *cons. 88. n. 25.* Merlin. *de legitima lib. 5. tit. 3. q. 7. num. 37. & 39. fol. 537.* quidquid sit quando assignatio minus validè fuit facta; vt ex multis diximus supra, quibus addo Giurbam *dict. cap. 3. gloss. 14.* qui videtur prædictis assentire allegans Laderch. *cons. 36. n. 6.* Maceratens. *resolut. 60. casu 8. lib. 2.* Valasq. *de partition. cap. 21. nu. 15.* etenim tunc eis accedo
64 quod augeatur; augmentum † accipio, inter assignationem, & mortem patris, non verò de contingente in rebus hæreditarijs mortuo patre, nam de huiusmodi augmento aliter distinguendum est; vt si augmentum traheret causam de præterito, & originem habere à defuncto, augeat legitimam, secus verò si fuisset iutrinsecum, pro vt esset in redditibus feudi auctis tractu temporis, & latè distinguit Mastrillus noster *decis. 251. per totam,* allegans moderniores Mangil. *quæst. 9. nu. 37.* qui mancus videtur in hoc puncto, videndus tamen est Merlinus *dicto loco q. 7. & 8.* Maceratens. & Giurba ibidem qui benè se explicant, & materiam pertractãt cum allegatis per eos, & addo Martam *de succes. legali p. 1. q. 14. ar. 5. num. 6. & q. 15. ar. 2. n. 15. & 16.*

Vnde eodem modo tenendum puto, diminutionem inde secutam ei non nocere, nec posse contra filium agi vt restituat superfluum fauore hæredis, ita videtur tenere Vincent. de Franch. *dicta decis. 133.* cum mille alijs per Giurb. *dict. capit. 3. gloss. 14.* nec dissentit Merlin. vbi validè legitima fuerit assignata *d. lib. 5. tit. 3. quæstion. 1. numer. 9. & 10.*

Ex quo cautè legendus est Mangilius *de imputat. qu. 9. num. 77.* quem nouissimè sequitur Marta *part. 4. succes. legal. q. 12. art. 5. nu. 21. fol. 175.* quia loquitur cum suppositione, quod legitima non fuerit validè licitèque assignata, vt se explicat, Anton. Faber. *dict. error. 4. decad. 13. num. 15. & ad finem,* vbi ex hoc firmat dotem, quæ validè filiæ assignatur non minui, si in pluri summa quem importet eius legitima, fuerit assignata, intellige citra inofficiositatem.

Quid verò dicendum sit de diminutionibus secutis in corporibus hæreditarijs post mortem patris, si tunc legitima detrahatur vide Merlin. *d. tract. dicto lib. 5. tit. 3. q. 7. ad finem,* & ad Alex. Trentacinq. *lib. 2. var. titul. de legitima resolut. 2. num. 6. fol. 101.* Robles *de repræsentat. libr. 2. cap. 27. num. 5.*

65 Ad vltimum teneo patrem † assignat à filijs iure legitima functum officio paterno, nec amplius teneri aliam assignare, si filius fortè eam perdiderit, vel viuendo luxuriosè ad instar filij prodigi, vel alias amittendo ad doctrinam Bartoli *in l. si cum dotem §. si post solutum nu. 5. in fin. D. solut. matrim.* Bald. *in l. scimus. §. primo. Cod. de inofficios. testament.* Ripa *in dicto §. si post solutum num. 15.* Iason *in authent. quod locum n. 7. vers. sic videmus Cod. de collat.* Socin. Senior. *consil. 75. n. 7. lib. 2. tit. 2. q. 40. n. 5. & per totam quæstionem,* addo Paul. de Montepico *in l. in quartam nu. 267. ad legem falcid.* Cancer. *lib. 1. variar. resol. cap. 3. num. 18.* Coler. *de alim. lib. 1. cap. 2. n. 27.* Tob. Non. *cons. 95. n. 10.* Honded. *cons. 74. nu. 37. & 54. vol. 2.* Guazin. *de consc. bonor. concl. 13. limit. 19. num. 45.* Giurbam *ad consuet. Messan. c. 5. glos. 7. n. 3. fol. 423.*

Et ratio est, quia supposita validitate assignationis, operatur satisfactionem ad fauorem patris, eiusque hæredum, & habetur, ac si esset sublatus de medio, & ficta
66 renuncians potest omitti † ità, & taliter quod instituendus non est etiam pro testamenti validitate vt Bart. docuit *in l. 1. §. qui habebat nu. 6. D. de bonor. possession. contra tabul.* Cuman. *in l. si filius, qui in potestate num. 18.* vbi Iason *n. 10. D. de liber. & posthum.* Castrens. *in leg. qui superst. num. 4. D. de acquirend. hæredit.* Guid. Pap. *decision. 295. & 598.* Anton. Gomez *in leg. 29. tauri numer. 8.* tanquam extraneus, quos sequitur Cancerius *dicto lib. 1. cap. 3. de legitima numer. 16. 17. & 18. & capit. 4. de testament. numer. 40. & lib. 3. cap. 15. de renunciationibus num. 6.* nec ei legi-

tima

tima relinquenda, si in specie illi fuerit renunciatum, Cephal. *cons.* 466. *n.* 48. *lib.* 4. & 642. *n.* 26. *lib.* 5. Seraphin. *de priuil. iurament. priuil.* 70 *n.* 27. Gomez. vbi supra Decian. *respons.* 6. *lib.* 1. Cæsar Barz. *decis.* 103. *n.* 26. Ioan. Gutierrez *de iuram. confirm. p.* 1. *c.* 19. *n.* 3. Michael Ferrer. *obseru.* c. 474. Cancer. *ibid.*

Ita, & hic filius assignatarius cui fuit de legitima satisfactum, ipso volente, & recipiente pro integra ipsius solutione; ita vt nulla alia renunciatio nec pactum liberatorium, nec aliud requiratur; cum omnis solutione fuerit obligatio extincta ad latè tradita per Geor. *allegat.* 23. qui ex hoc firmat fieri locũ alijs ex successorio edicto. Ioan. Baptist. à Thoro *in compendio decision. Neapolitan. verbo auia an succedat* ex Franch. *decis.* 92. sequitur Pater Molfes. *in additio. ad quæst.* 13. *titul. de renunciat. numer.* 4. *fol.* 181. *tom. secundo ad consuetud. Neapolitan.* vt alias ego respondi, vbi agebatur de successione intestata matris fauore sororis, quæ simpliciter dotem receperat, & incongruam, contra eam, quæ congruam habuerat pro omni, & quocunque iure, etiam legitimæ, & successionis maternæ: dum firmaui ipsam exclusam, & si nullum adfuerit iuramentum; & translatio de dictis iuribus in fratrem, vel patrem; quia sufficit dictam receptionem fuisse operatam effectum extinctiuum ad hoc ipsa deberet haberi pro extranea, in tantum, vt fieret locus alteri ex successorio edicto, & mecum concurrebant alij domini patroni causę ex primarijs regni huius, licet post hæc scripta audierim contra decisum fuisse, his tamen non adductis cum cliens à nobis recesserit licet existimem vlterius cogitandum.

67 Hæc adeo procedunt, in quantum † si pater testatus decesserit, posset filium naturalem in toto asse instituere, tamquam si nullus ei legitimus superesset, vt dicit se consuluisse Cancer, *dict. lib.* 3. *variar. c.* 15. *n.* 10.

68 Prædictis † non obstant Bald. sibi contrarius *in authen. si captini C. de Episc. & Cleric.* Alexand. *in d. leg. si cum dotem* §. 1. *n.* 9. Soccin. *in leg. marcellus* §. *resque num.* 3. *D. ad trebellian.* Caroz. *in l. fin. quæst.* 13. *vers. facit quod D. de dot. promiss.* Vasq. *in l. si arrogator num.* 112. *D. de adopt.* idem Vasquez *controuers. illustr. cap.* 25. *nu.* 14. Molin. Theolog. *de maiorat. disput.* 616. *à num.* 14. D. Augustin. Barbos. *in leg.* 1. *par.* 4. *num.* 141. *D. solut. matrim.* cum alijs, quos præter morem sibi contrarius sequitur Giurba *decis.* 5. *nu.* 39. versic. *& pater*; quibus addo Anton. Faber *de error. prag. decad.* 41. *error.* 7. *n.* 11.

Quia accipiendi sunt vbi pater minus iustè, & non iure eam filio assignet, vt se explicat vltimus Faber, cæterum si validè, nescio quomodo possit hæc secunda sustentari, nec recurratur ad quod quam plures teneãt patrem
69 cogi iterato dotare filiam; † quæ dotem perdidit, vt post multos tenet Giurba *dicto loco n.* 39. & alios allegat Merlin. *dicta quæst.* 30. *lib.* 2. *tit.* 2. quia alia est ratio, quæ concurrit in dotatione, idest ne filiam meretricari contingat: vbi vidua sine dote remaneat, nec possit continere, vellet quę alium super inducere, quod periculum cessat in filio.

70 Imò in filia vbi maritum † habeat, licet pauperem, nunquam admitterem nouam dotis petitionem, sed tantum alimentorum, si maritus adeo pauper, vel inutilis esset, vt vxori de necessarijs prouidere non valeret, in quo casu concurro cum Giurba, sicuti eum libenter, & indistinctè sequor in alimentis, filio huiusmodi, qui legitimariam portionem perdidit præstandis, cum considerationibus prout ibi per eum, & per Merlin. *dict. quæst.* 30. maximè de dandis ad subleuandam indigentiam, si dolosè consumpserit, imò si citra dolum, non verò secundum qualitatem, & vires præstantis.

Nec præteream me in hac materia non potuisse con-
71 coquere distinctionem illam † Spini à Carcer. in *speculo testament. glos.* 18. *n.* 90. dum dicit, quod aut nouam legitimam petat in vita, & non obtinebit, aut post mortem, & secus, nullum enim habet saporem nec subsistentiam; ex quo iam satis superque supra firmatum est, non posse dari casum vltra dotis causam, vel citra dolum; vbi pater cogatur filio legitimam assignare in vita, adeo vt extra rem sit quærere an vna vice assignata possit adstringi ad alterius præstationem, dum viuit, & in casu vbi cogatur, nemo dubitat, quod iterum in vita assignanda non sit, sed tantum mortis tempore.

Diximus *supra num.* 7. & 8. donationem factam filio pro alimentis valere, addendum erat, etiam citra insinuationem fauore alimẽtorum, ex doctrina Gratian. *discept.* 750. *n.* 29. *tom.* 4. qui alios allegat cuius doctrinam esten-
72 do etiam stante statuto † nostro de dote loquente sub Dom. Comite Castri, ex eo quod in odiosis alimenta separantur à dote, cum sint illa fauorabiliora, vt alibi per nos firmatum est, & notat in specie Gratian. *discept.* 832. *num.* 33. *tom.* 5. intelligendo tamen ad metam alimentorum, & respectu eius qui tenetur. Et hæc satis sint quoad hanc particulam.

PARTICVLA DECIMAQVINTA. ET FINALIS.

ARGVMENTVM.

DOnatio contemplatione matrimonij inita valet inter patrem, & filium; intellectus *ad l. Pompon. Filadelph.* 35. *D. fam. l. erciscundę*, traditur, matrimonia inter nobiles rarò fieri sine donatione ex parte viri ostenditur. Dos donata viro censetur per prius donata vxori, vt viro tradat, & quid transeat pænes virum, quid verò pœnes vxore remaneat de dotibus durante matrimonio.

SVMMARIVM.

1 *DOnatio contemplatione matrimonij facta, an valeat inter patrem, & filium in potestate.*
2 *Antiqua propter nuptias transibat in dominium vxoris, hæc vero quæ moribus recepta est minimè.*
3 *Textus in l. Pomponius filadelphus* 35. *D. familiæ erciscundæ verus intellectus traditur secundũ Fabrum, sed vide num.* 10.
4 *Donatio pro dote filiæ valet, quando fit genero pro ea.*
5 *Contemplatione matrimonij facta, consunditur cum contractu dotali, & vnicus contractus efficiuntur, & perinde valet, ac si pro dote datum esset.*
6 *Propter nuptias inter patrem, & filium fustinetur, ac eodem modo illa, quæ in eius locum successit.*
7 *Matrimonia inter nobiles contrahuntur, vt sæpius mediantibus donationibus sponso factis per parentes de consuetudine generali.*
8 *Profectitia efficiuntur donata per patrem filio contemplatione matrimonij.*
9 *Antonius Faber magis attendendus est in eo quod decisit, quam quod alibi scripserit.*
10 *Ciuilis possessio dotis transit in virum, cui res traditur.*
21 *Naturalis possessio dotis remanet penes vxorem etiam constante matrimonio.*
12 *Dos data viro censetur per prius donata vxori, vt ipsa viro tradat, occultatur enim vnus actus.*

EXpeditus ab omni genere donationis, de celebrari solitis inter patrem, & filium, quæ tamquam præmissa antecedere voluimus tractatus nostri specialem partem, pro maiori ipsius intelligentia, & legentium facilitate, ad hoc